D I. P 17

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30512955

46834

THESAURUS
OBSERVATIONUM MEDICARUM RARIORUM
EXPERIMENTIS PHYSICO-MEDICIS PLURIBUS NEC NON SCHOLIIS,

&

Iconibus elegantiſſimis, accuratiſſimisquè illuſtratus, collectus

A

JOH. JACOBO HARDERO

Philoſ. & Medic. Doct. Anatom. & Botan. Prof. Sereniſſ. Princ. Badenſ. & S. R. J. Academ. Nat. Cur. Pœonis, ac Patavin. Illuſtr. Recup. Socio

Accedit

Index Authorum in hoc Opere citatorum, & Rerum locupletiſſimus.

S I L E Æ,

Ex iana, M D CC XXXVI.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

PRÆFATIO.

Haud exiguam in Medicina cum Theoretica, tum Practica partem conſtituunt obſervationes; immo pleraque, de quibus, & in Phyſica, & in Medicina judicamus, non ſunt niſi mera ſenſuum obſervata: ea namque omnia, quæ in Theoria Medica nobis innoteſcunt circa partes tam firmas, quam fluidas; nimirum earum fabrica artificioſa, compoſitio mira, locus, connexio, functio, & uſus in ſtatu æquè ſano, ac morboſo certo modo organa ſentientia afficiunt, & mutant; quam mutationem deinde in mente ſequuntur perceptio-

nes & ideæ ſimplices, mox harum conjunctione, vel conbinatione & disjunctione variâ judicium, & ratiocinatio exoritur: In Praxi ſimiliter phænomena, quæ ſenſibus obſervantur, nobis dant ſigna morborum, nos ducunt ad cognitionem cauſarum, inde ergo formantur Indicationes, & tandem à remediorum applicatione producuntur quidam effectus denuo, quid ulterius agendum ſit, docentes & indicantes: Sic Artem ſacram antiquo tempore ſolâ collectione obſervatorum fideli conſtitiſſe Hippocratis & aliorum ſcripta produnt, hæcque ipſa pars ceu maximè ſtabilis, ac firma quovis tempore habita fuit, quippè evidentiâ, neceſſitate, & uſu ſemper eadem nec fallax eſſe poteſt tam facilè: Eæ apparitiones, quæ olim obſervatæ jam, ſimili ratione & hodiè adhuc deprehenduntur; E. G. In dolore lateris ſive Pleuritide verâ Medicorum Græcorum facilè Princeps & Pater Hippocrates atque hujus eloquentiſſimus, ac latiniſſimus interpres A. C. Celſus ſemper adeſſe febrim cum Tuſſi notarunt, quæ & hodie in omni pleuritide obſervantur. Immo verò ſi quis probè ſciat bona quæque ex veteribus Medicis, & imprimis Hippocrate colligere, digere, & in ordinem redigere, habebit pleraque, quæ ad artis ſcopum probè contingendum faciunt; in obſervando enim diligentiſſimi, & exactiſſimi fuerê veteres, multis inſtructi dogmatibus & obſervationibus utiliſſimis, quæ demum neglictæ hoc noſtro ſeculo à plurimis ac prætervisæ ſunt: Hinc celeb. Morgagnius non minus

doctè,

doctè, quam eleganter Adverſaria ſua Anatomica trifariam diviſa orbi erudito exhibuit: Nempè in quædam Veteribus jam cognita, at recentioribus neglecta: dein nonnulla ab aliis aliter deſcripta: denique ea ipſi primum obſervata ac viſa, adeoquè penitus nova & antea nunquam perſpecta. Mirum jam nulli videbitur, cur obſervationes puræ & ſimplices à Viris, & arte & famâ toto Terrarum Orbe inclytis conſcriptæ vel collectæ utiles valdè omni tempore, & neceſſariæ ſint; Undè aurei Hippocratis & Bœrhaavii Aphoriſmi, dein & aliorum, ut Lommii, Schenkii, Plateri, Wepferi, Tulpii, Ruyſchii Obſervationes nunquam ſatis laudandæ ejus ſunt indolis, & neceſſitatis, ut nullus Medicorum his tutò carere poſſit; hinc nulla fere cernitur Bibliotheca cujus non præter Hiſtorica maximam partem componant obſervationes, quæ, quia varias admittunt differentias, ſine dubio multi intereſt eas probè diſcernere; Theoreticas, nempe à Practicis meliores & magis ad Medicinæ finem facientes à minus probatis, ac vilioribus: Juveni Medico namquè diverſo tempore diverſas legere conducit obſervationes, nunc Anatomicas, Botanicas, nunc Chemicas, Pharmaceuticas, Practicas deniquè varias: Multi, Studio Medico qui ſeſe addixerê, in hoc valdoperè errare videntur, quod antequam Theoriam probè calleant ad Practicas Obſervationes ſeſe conferant, fulcro tunc ſeu fundamento i. e. Theoriâ quia carent, parum certe proficere queunt, potius confu-

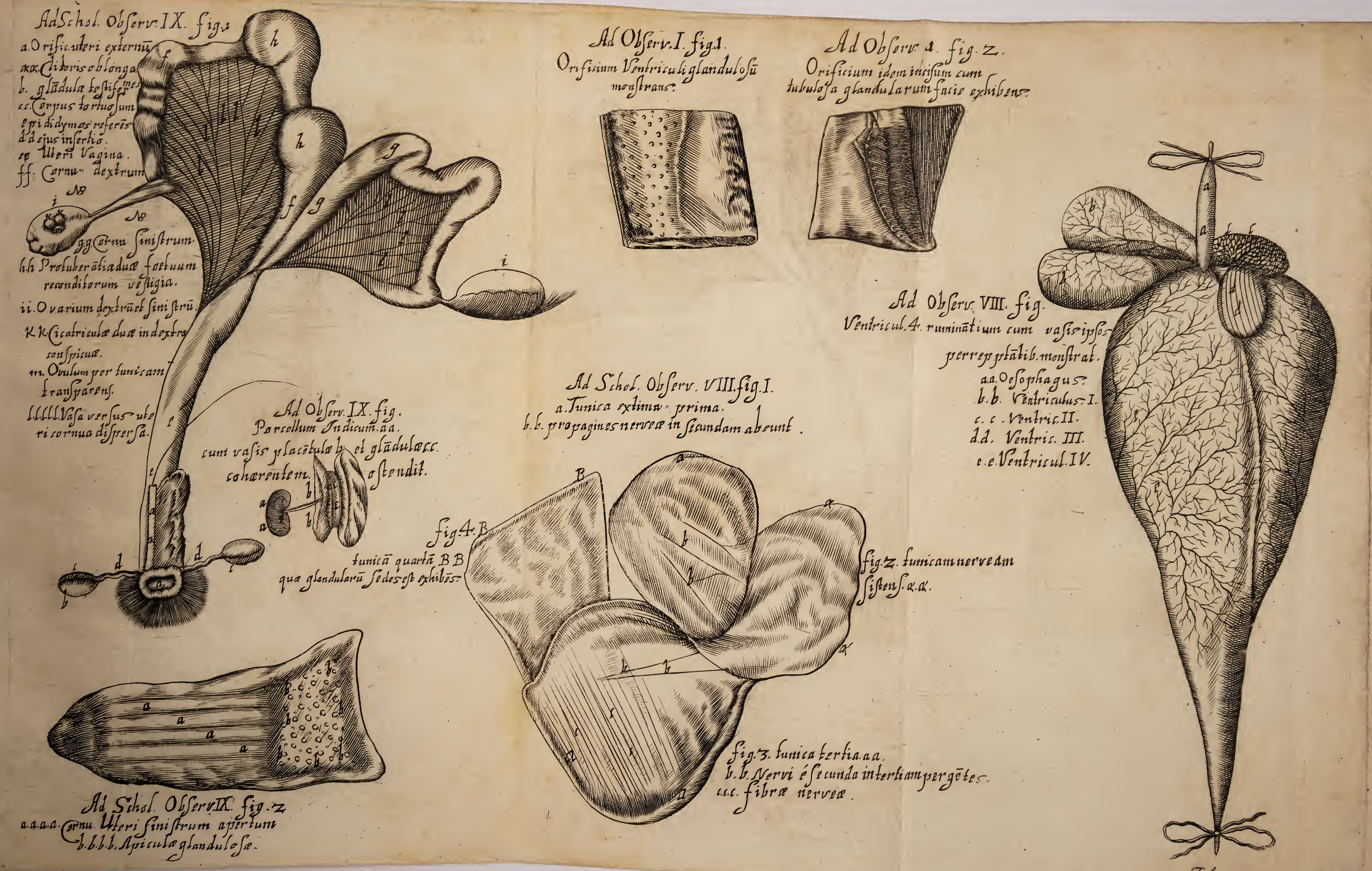
fuſione oborta plurima phænomena malè interpretantur, & Empyricorum more in tenebris caligant; Quis quæſo ſtatum C. H. præternaturalem ſeu morboſum ritè cognoſcere, intelligere, & aliis demum explicare poterit, qui naturalem & ſanum prius haud exploratum habet; Morbus non eſt niſi defectus ſanitatis, hæc ergo neceſſario debet illum præcedere. Ad Theoriam ergo, & Praxin addiſcendam, ac amplificandam opus eſt obſervatis, & quidem aliorum ſeu plurium Eruditorum, quia propria ſola haud ſufficiunt; Nam non omnia poſſumus omnes: *Non omnis fert omnia tellus &c. ut Virgilius* canit: Unus in hæc, alter in alia incidit. Theſaurus hic ſiſtit B. L. Obſervationes Anatomicas, & Practicas, adeoque cuivis, qui Medicinæ Operam navat, per quam utiles, ac neceſſarias; quæ abs Celeberr. Authore P. M. peculiari planè ſtudio, ac induſtriâ à longo tempore collectæ atque conſcriptæ, Experimenta quælibet ſumma cum diligentia, etiam multiplici vice inſtituta ſunt, unde haud ineptè eum judicare exiſtimo, qui hocce Theſauro obſerv. Med. nullam Bibliothecam commodè carere poſſe aſſerit; Alibi enim vix invenies L. C. quæ hiſce in Obſervationibus comprehenduntur; & hæc videtur eſſe ratio, quod eæ à quam plurimis Medicis tam in Theoreticis, quam in Practicis Collegiis publicis privatisque citentur, allegentur, maximisque extollantur laudibus. Quandoquidem verò non neceſſum eſt, multis ut coner harum Obſervationum ſummam

mam utilitatem demonſtrare; quilibet namquè haſce attentius paulo per legens fructum inde percipiet non ſpernendum; paucis tamen ordinem, & rei totius ſummam hîc indicaſſe juvabit. Primo namquè ſeſe offerunt Diſſectiones variorum animalium brutorum; Phenomæna in iis obſervata, & experimenta circa ea capta fideliter & accurate adnotantur, ſcoliis doctiſſimis ubique, & Figuris ſive Iconibus pulcherrimis, ubi quidem id opus fuerat, explicantur, ac illuſtrantur. Quæ de Viperarum Morſu ad Ill. Franciſcum Redi, de Noxis Cicutæ terreſtris ad Virum longe Celeberr. Joh. Jacob. Wepferum Scaf. Arch. commentatur ea non ſolum rei pondus verum & Authoris ſummam induſtriam, labores perpetuos ubere ſatis demonſtrant: haſce Theoreticas magis Obſervationes, excipiunt meræ Practicæ rariores circa pleraque C. H. Viſcera apparitiones & phenomæna præternaturalia ſ. morboſa patefacientes: Hæ ergo Tibi A. L. veram Anatomiam practicam ſ. Pathologicam ceu utiliſſimum quid in arte curandi præbent; eâ enim abdidiſſimæ Morborum & Mortis cauſæ toties deteguntur ac in Apricum producuntur. An quæſo unquam de Hydrope Ovarii liquidò conſtitiſſet, de Calculis in pulmonibus, in Hepate aliisque Corporis partibus, niſi per Anatomiam practicam hæc demum cognita fuiſſent: Indicem demum duplicem ſubjunctum habes H. L. Authorum & Virorum in Arte Sacrâ celebrium, quorum paſſim in hoc Opere fit mentio, vel

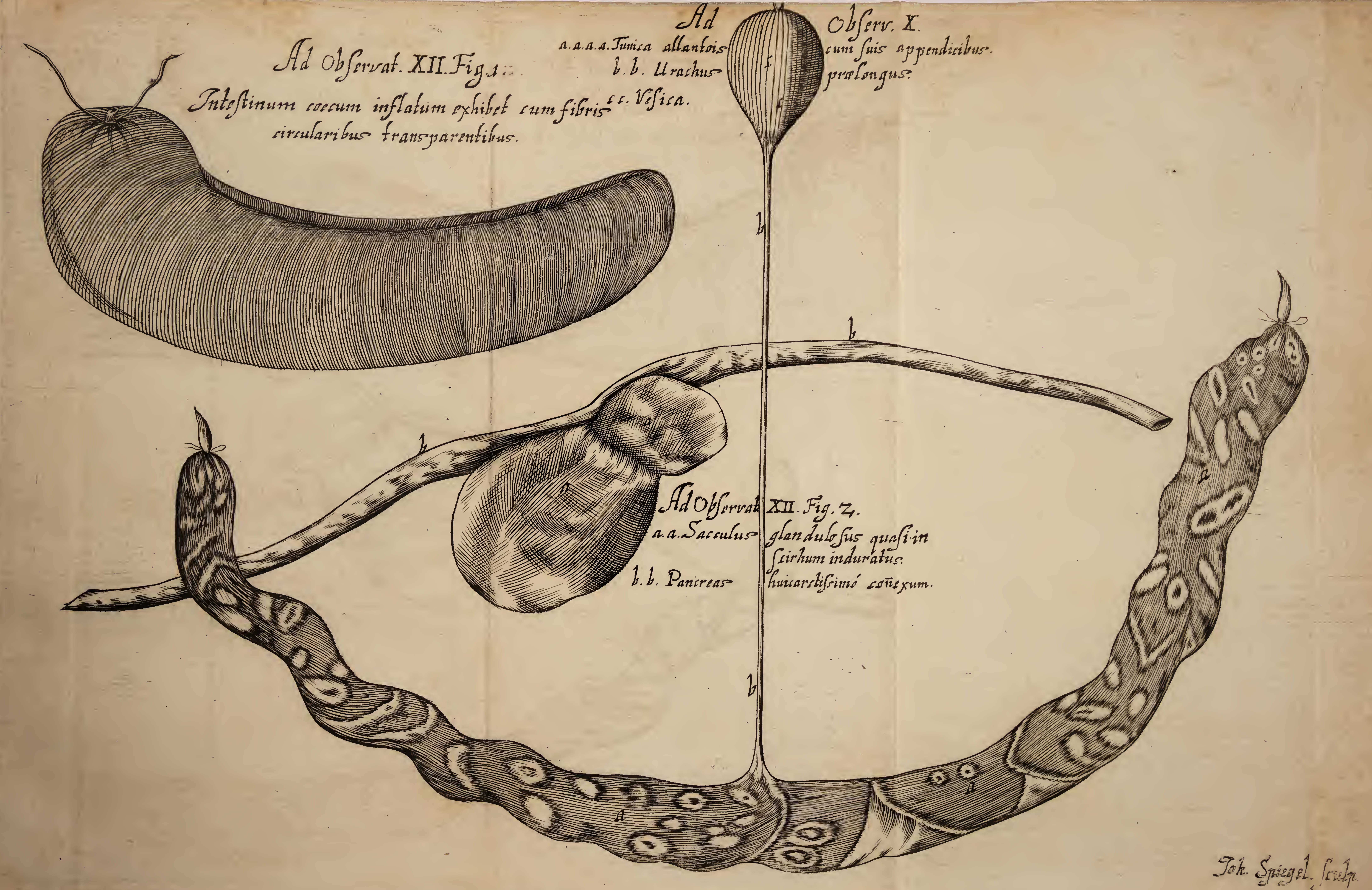
ſententiæ

ſententiæ examinantur unum ; rerum denique & verborum locupletem valdè alterum : Omnibus his Te L. C. non ſine fructu, & aliquali oblectamento uti poſſe, ſpero, opto.

F. S.

Johann Spiegel. ſculpſit.

Ad Obſervat. XII. Fig. 1.
Inteſtinum coecum inflatum exhibet cum fibris circularibus transparentibus.
Ad Obſerv. X.
a. a. a. a. Tunica allantois cum ſuis appendicibus.
b. b. Urachus prælongus.
c. c. Veſica.
Ad Obſervat. XII. Fig. 2.
a. a. Sacculus glanduloſus quaſi in ſcirhum induratus.
b. b. Pancreas huic arctiſſimé cōnexum.
Joh. Spiegel. ſculp.

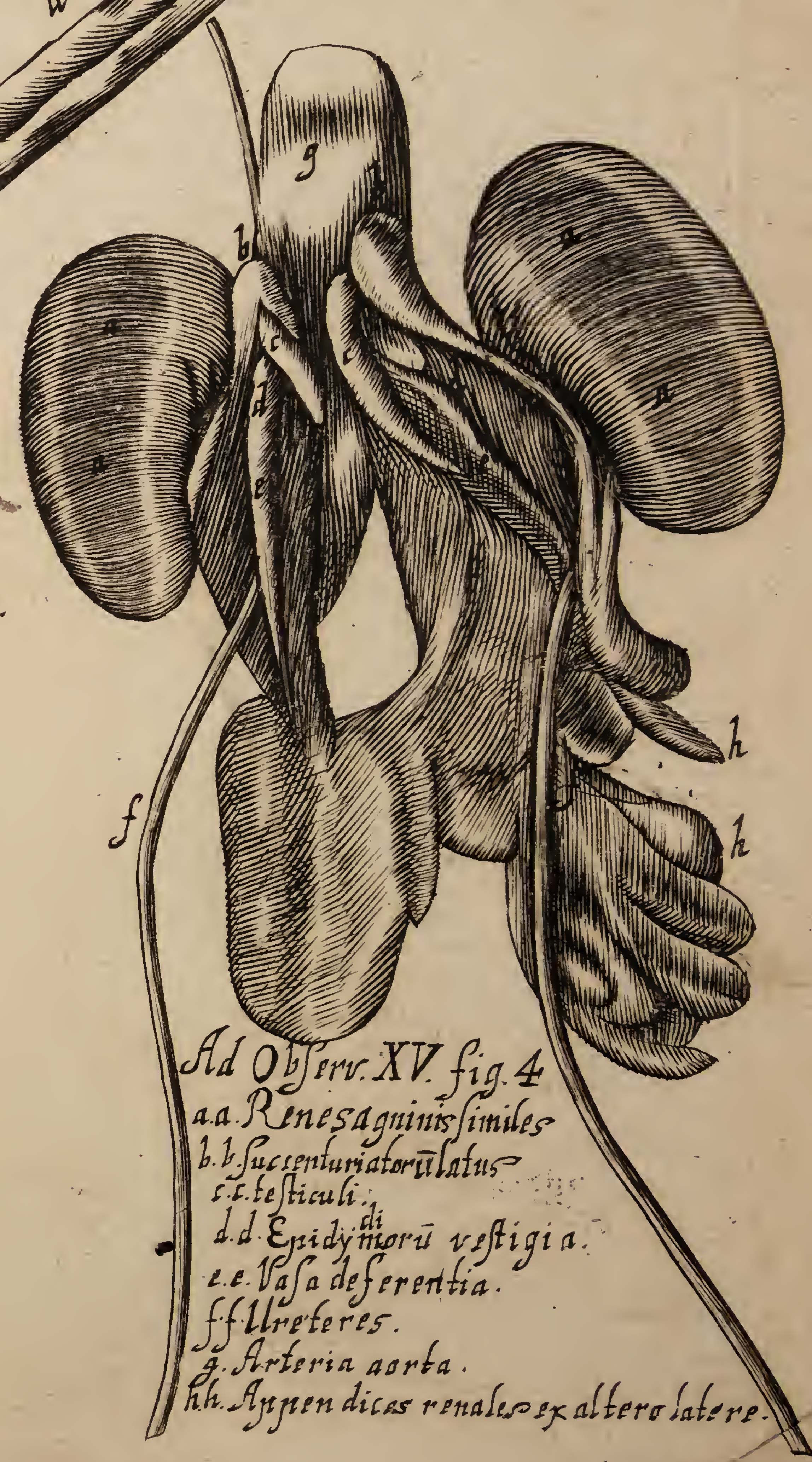
Ad Obſerv. XV. fig. 1
aaa Aſpera arteria.
b. b. Muſculi Sterno-bronchi-thyroid.
c.c. Os hyoides.
d. d. Lingua.
e.e. Cavitas in Lingua conſpicua.
f.f.g. Muſcul. cerotoideorum et ceratogloſſorum veſtigia.
h.h. Denticuli circa radicem linguæ.
i. Laryngis Orificium.
K.K. Dentium ſeries ſemilunaris.
l.l. Denticuli lineatim diſpoſiti.
m. Dentium ſeries alata.
oooo Dentium ſeries circularis.
p. Oeſo-phagi orificium.
q.q.q. facies interna glanduloſa.
r.r.r. Ingluvies cum vaſis ipſam perreptantibus.

Ad Obſervat. XII. fig. 3.
a.a. Pancreas Aſellij.
b.b. Sacculus glanduloſ. apertus.
c.c.c.c. Area glanduloſæ.

Ad Obſerv. XV. fig.
Stomachi portionem cum ventriculi.
Corpore tubulato ſ. Corona glanduloſa ad
ejus oſtium poſitâ oſtendit.

Ad Obſerv. XV. fig. 4
a.a. Renes agninis ſimiles
b.b. Succenturiatorũ latus
c.c. teſticuli.
d.d. Epididymorũ veſtigia.
e.e. Vaſa deferentia.
f.f. Ureteres.
g. Arteria aorta.
h.h. Appendices renales ex altero latere.

G. Spiegel fe.

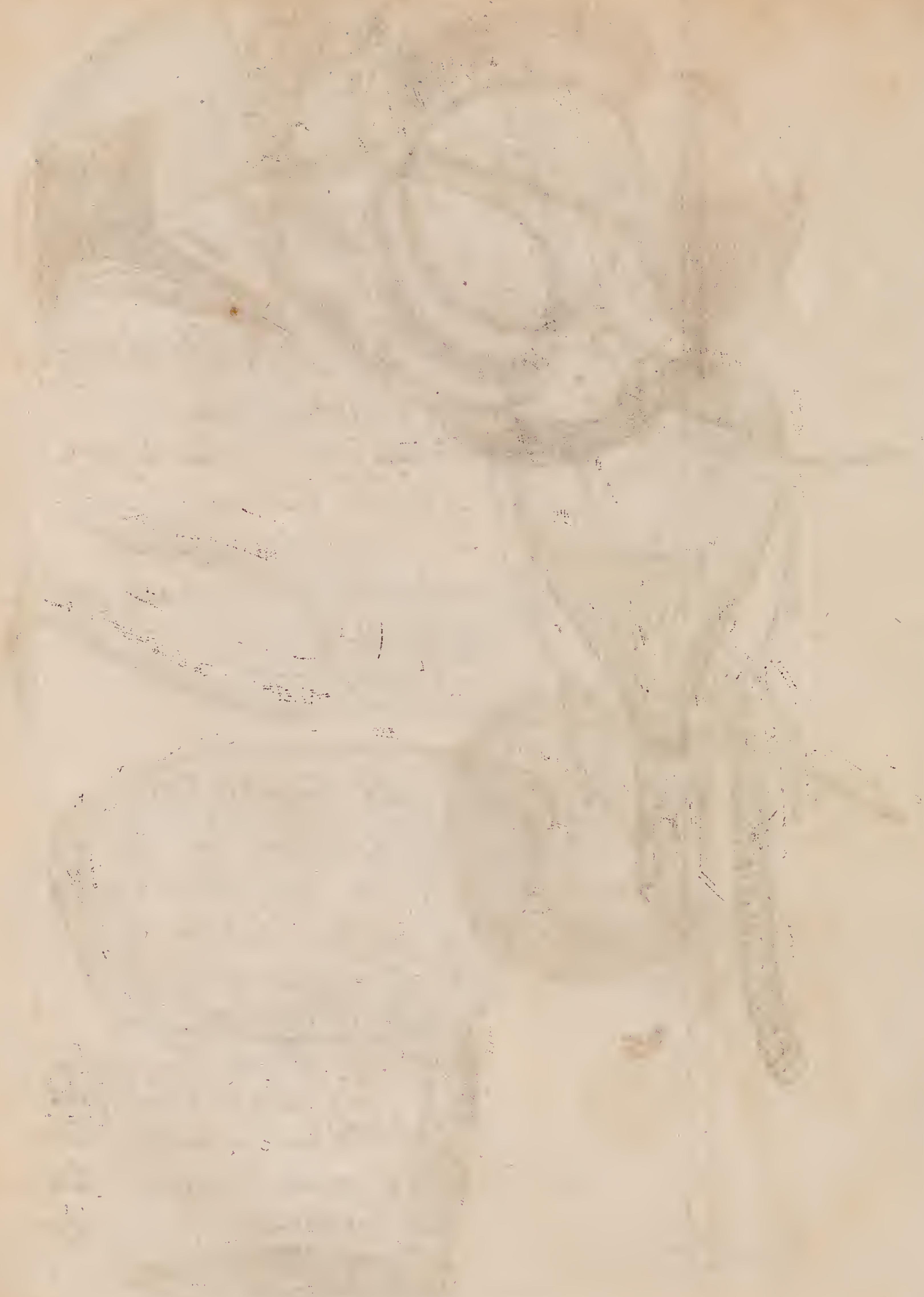
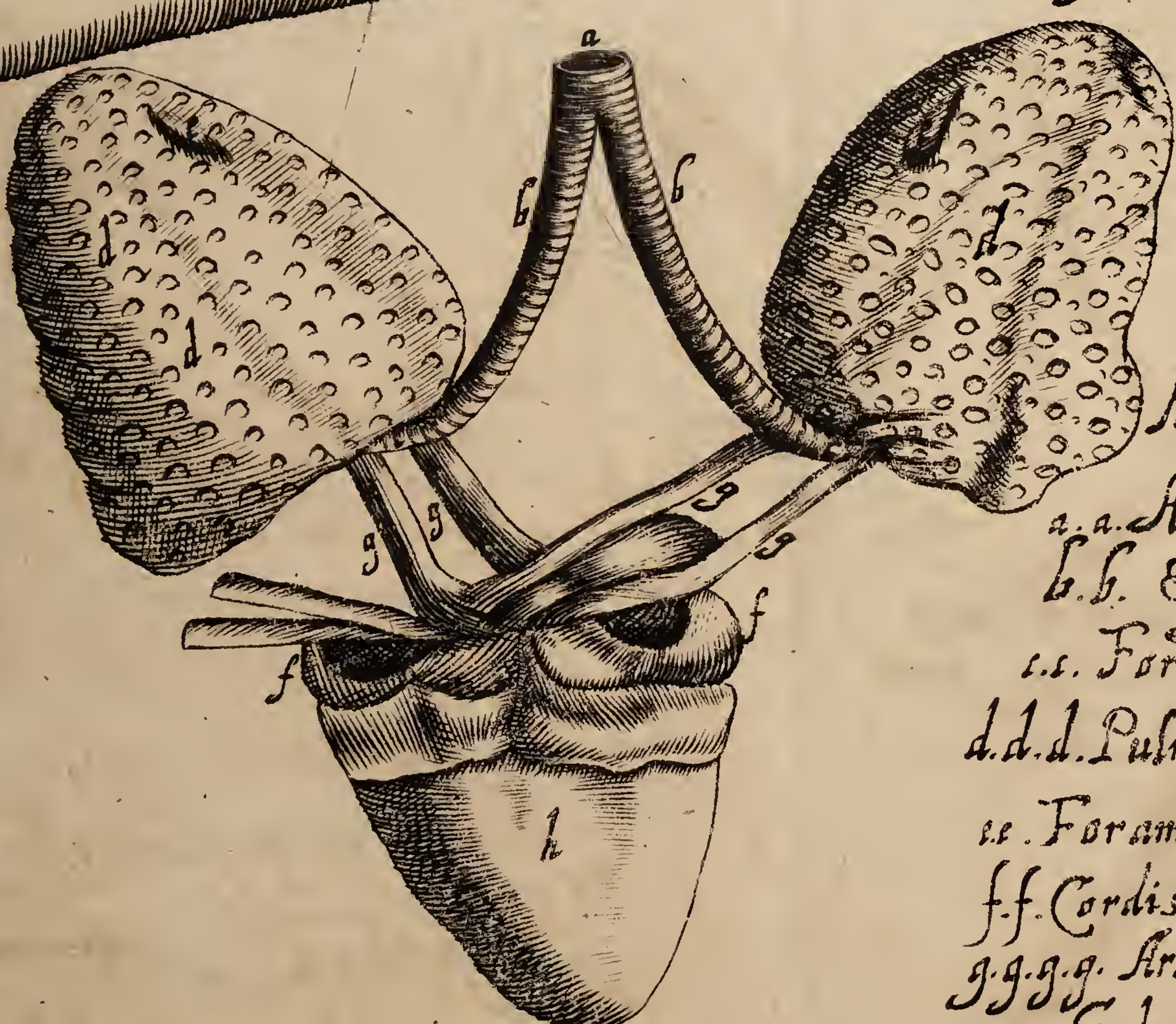

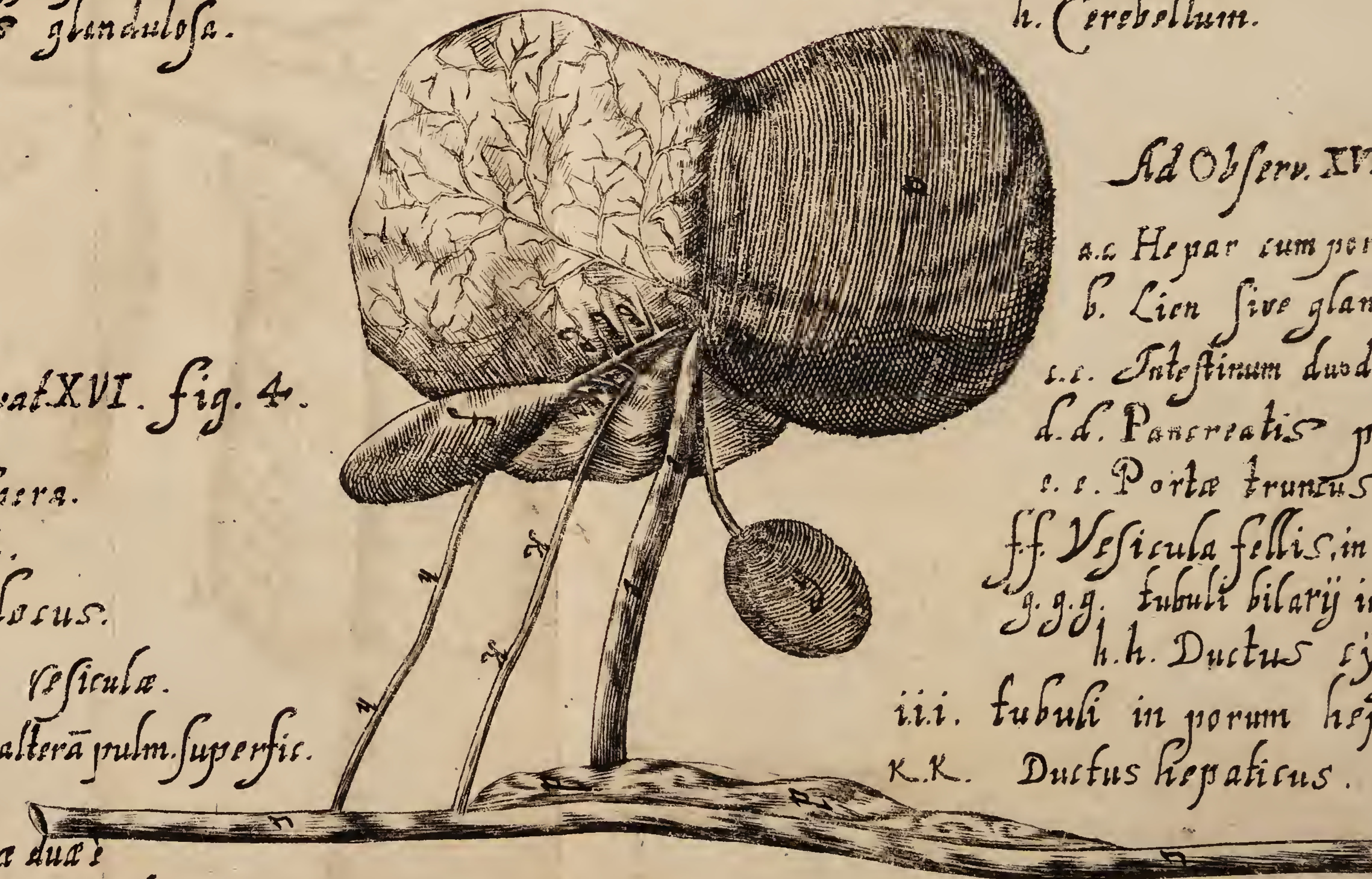

Fig.
Ad Obſervat. XIX
a.a. Oeſophagus apertus.
b.b.b.b. Plicæ ejus robuſtæ.
c.c. Glandulæ circa Orificium ſuperius.
d. Ventriculus quaſi in duos diviſus
e. Orificium inferius.
f.f.f. Tractus inteſtinorum tenuium.
g.g.g.g. Vaſa meſaraica.
h.h.h.h. Inteſtini cœci duplicis facies reticularis.
i.i.i.i. Glandulæ interſperſæ.
k k. Inteſtini recti facies glanduloſa.

Ad Obſervat. XVI fig. b.
a.a. Corticis limbi.
b.b. Vaſa ſanguifera per illos diſperſa.
c.c. Corpus falcatum.
d.d. Obtegmen cartilagineum.
e.e.f.f. Protuberantiæ 4. teſtes et nates conſtituentes.
g. Glandula pinealis.
h. Cerebellum.

Ad Obſervat. XVI. fig. 4.
a.a. Arteria aſpera.
b.b. Ejus rami.
c.c. Foraminum locus.
d.d.d. Pulmonares veſiculæ.
e.e. Foramen prope alterā pulm. ſuperfic.
f.f. Cordis auricula.
g.g.g.g. Arteriæ et venæ duæ è Corde in pulmones egrediētes.
h. Cordis baſis.

Ad Obſerv. XVI. fig 3
a.a. Hepar cum portæ ramific. per lobum inferiorem
b. Lien ſive glandula ovalis.
c.c. Inteſtinum duodenum.
d.d. Pancreatis portio.
e.e. Portæ truncus.
f.f. Veſicula fellis in ſitu naturali.
g.g.g. tubuli bilarij in Veſicam tendentes
h.h. Ductus cyſticus
i.i.i. tubuli in porum hepaticum abeuntes
K.K. Ductus hepaticus.

OBSERVATIONUM ANATOMICO-PRACTICARUM CENTURIA.

OBSERV. I.

Radicis lupariæ & Olei nicotianæ effectus in Ciconiâ majore.

MEnſe Septembri Anno 1680. Ciconiæ majori amygdal. dulc. ʒ i ß. in bolo exhibuimus; hinc coccularum contuſarum ʒ j. ſed citra ullam noxam: Poſtridie Radic. Lupariæ luteæ contuſæ ʒ j. circiter intruſimus, quæ ilicò vomendi deſiderium induxit, tantiſper ſubſiſtens, uſque dum radices evomeret, quas cùm in bolos coactas, tantillo ſpatio interjecto, denuò exhiberemus, iterum ſed mucoſas brevi pòſt ejecit, atque hoc itidem tertiâ vice contingere, quamvis majori cum mucoſitate vidimus. Ut propterea genius radicis iſtius pateſceret magis, bolum alium ex iſtâ merâ paratum, deglutiendum obtulimus, poſt quem cum capite valdè inciperet nutare, alios duos adhuc, eodem modo paratos intruſimus, qui vomendi conatum vehementem ac pertinacem excitârunt, donec eoſdem ſed fluidos & ſolutos ejiceret, cum ſubitâ alę utriuſque volutatione, pedum vacillatione & totius corporis delaſſatione, citra tamen pejora ſymptomata. Poſtridie filum ol. Nicotian. per retort. deſtillato madidum, per partem alæ dextrę carnoſam ſuperius trajecimus, mox alis volutare & tremere incepit, hinc humi proſtrata, roſtrum & caput convelli, tandem ingenti vomendi conatu, quem ejectio materiæ cujuſpiam, ſolidæ, fluidæ & ſubflavæ inſequebatur, prehenſa fuit: Semiquadrante poſt ℈ j. præter propter ejuſdem olei, quâ in ſubſtantiâ, quâ in bolo infudimus, à quibus convellebatur ilicò, pedibuſque & capite retrotractis, motu omni, vitâque privata cecidit.

Calentem adhuc cùm ſecaremus, motus convulſivos undulantes, in muſculis pectori incumbentibus, ex reſiduis ſpiritibus animalibus agitatis vidimus, hinc coſtis diſciſsis & ſterno elevato, in medio ventre ramus ſubclavius inſignis ſe obtulit, & *membranæ* quibus pulmones infimo ventri hinc inde circa initia annectuntur plures, diaphragmatis vices ſupplentes comparuerunt: *foramen* quo infimo ventri aër communicatur, in utroque pulmonum lobo unum: Pulmones ipſi egregie veſiculoſi micabant: Pericardium humore ſeroſo plenum, ut & vaſa pulmonalia inſignia: Auriculæ cordis binæ cum totidem ventriculis, ſanguinem fluidum continebant, & quaſi ipſomet illo oleo tinctum: qualem etiam in arteriâ magnâ deprehendimus, in quam cùm aërem ſiphone injiceremus, auricula cordis ter palpitare cepit: Hæc ipſa dum ex corde egreditur, aliquot ℥. diſtantiâ in ſubaxillares & carotidas dividitur: Sternum muſculos ſuſpenſores duos obtinet, & aſpera arteria circa ſui in pulmones inſertionem, in utroque trunco foramine donatur: Venter imus omentum exhibuit pingujuſculum & hepar duobus lobis conſtans, cujus parti cavæ veſiculam felleam annecti, parvam cum ductu bilario notavimus: Renes erant grandiuſculi, oblongi & quaſi ex variis lobis conflati, vaſisque emulgentibus à cavâ & aortâ oriundis ſtipati, quoad interiorem verò ſubſtantiam, omnino fibroſi: *Ureteres* ex horum medio circiter prodibant, oblongi & albicantes, verſus finem inteſtini recti terminantes: *Oeſophagus* ſumme fibroſus & orificium ventriculi ſuperius glanduloſum omnino & craſſum. (vid. ſis fig.) glandulæ hæ parte poſteriore inciſæ, tubuloſam faciem monſtrârunt: Pancreas ſecundum longitudinem inteſtini duodeni protendebatur: Inteſtina tandem cum ſuis glandulis quod concernit, de ijs videri poterunt, quæ tum Clariſſ. D. D. Pejerus enteradenographiæ ſuæ, tum etiam Exercitationibus noſtris familiarib. p. 212. inſeruimus.

SCHOLIUM.

Luparia hæc eſt Tragi l. 1. de ſtirp. hiſtor. cap. 82. Aconitum flore luteo Bauhin. hiſt. plant. l. xxxiv. pg. 652. Græc. Λυκοκτόνον dictum, quòd lupos exhibita enecat, unde etiam Antuerpienſes in acetariis radice hujus gulam oblectantes inſcii, funeſtas pœnas dederunt, adurentis enim

eſt fa-

eſt facultatis ſi Trago, calida & ſicca in quarto gradu, ſi Dodonæo credimus: Napello ſanè vires ſatis affines obtinere, ex irritatione & vellicatione, quam particularum ſalinarum nociva acrimonia produxit conſtat: etenim vix dum ingeſta, nauſeam peperit pertinacem, uſque dum ejecta rurſum fuerit, inde vicibus aliquot iterata, cùm ulteriori morâ, tum partium aculeatarum, à fermento ventriculi ſpirituoſo majori ſolutione, ſpicula in fibras nerveas adegit vehementius, adeo ut muci multùm primùm excerneret, inde archeo atrociùs concitato vomeret, motuumque ſpaſmodicorum, cum ſpiritus animalis manifeſtâ deſtructione, quam vomituritio crebra dubio procul adjuvit, haud obſcura ederet indicia: Equidem ciconiis ad vomendum naturâ quædam propenſio ineſt, nam pullos ſuos re hortante, eâ quam ante deglutiverunt, alimoniâ cibant, quod opus ruminationi quadantenus eſt analogum, ceu Nobiliſſ. Peyerus Merycolog. l.1.cap.IV. oſtendit: hoc tamen negari nequit aconitum lycoctonum ingentem ſtimulum addidiſſe fibris ac tunicis oris & gulæ, quas ingeſtum proximè attigit, cumque fieri non poſſit vellicatio, citra ſpirituum in nervis excubantium commotionem, manifeſtum oppido eſt, ſpiritus animales per fibras nerveas à veneno affici, atque ad rei moleſtæ expulſionem, vi ordinis naturæ impelli: Id animo veritatis avido obſtare poſſet magis, cujus præfatus Excellentiſſ. Pythagoras amicè nos monuit, quod cantharides Sale acerrimo præditas, ceu effectus teſtantur, ſine noxâ devorent ciconiæ, nec tamen plantæ iſtius ſpicula queant eludere. Verum ſi quod integras fermè deglutiant, nec manducando reſolvant, conſiderare libuerit, multa amplius difficultas non erit, Sal enim niſi debitè ſolutum effectu parili potiri non poteſt, uti quoque in aliis volucribus, venenata quandoque devorantibus notamus: Ventriculo autem vim inferre nequeunt, cruſtâ calloſâ adverſus ejusmodi injurias obmunito, cui accedit copioſus è glandulis tubulatis mucus, qui particulas aculeatas irretiendo obtundit, dictęq; cruſtæ fomentum præbet: Nihilominus ex radice iſtâ penitus non concidit, quòd rejectis vomitu, radicis intruſæ reliquiis, maximâ ſaltem ex parte, ſpirituum motus exploſivi paulatim ceſsârunt, hinc alterâ die viribus tantiſper reſumptis, nicotianæ demum enormibus inſultibus periit: de herbæ autem iſtius oleo in ſubſeqq. prolixioribus eſſe licebit, addituri jam pauca ad volatilis hujus interanea: de gulâ & ventriculo Ciconiæ Ann.2. Ephemer. quædam inſeruit Celeberr. *Wepferus*, in accuratiſſimâ Caſtoris Anatome, acinorum autem glanduloſorum coronæ inſtar orificium ſuperius ſtipantium neceſſitatem ac utilitatem Nobiliſſ. Pythagoras in Anatome Ventriculi gallinacei detexit, uſque adeo ut volatile nullum eſſe arbitremur, quod hiſce theculis defraudetur, bene tamen quòd ingluvie careat: habent hujus loco *ςόμαχον εὐρὺν καὶ πλατύν*, uti quidem cùm in

anſerum tum anatum ſylveſtrium Anatome vidimus : Pariter etiam è foraminibus aſperæ arteriæ, (fortè & pulmonum) hiulcis aër in veſiculas membraneas ruit, ſicque reſpirationis negotium adjuvat: alias mirum eſſet utcunque, qui pulmones coſtularum inter interſtitia hærentes,nec uti in aliis animantibus liberi, commodùm expandi queant, nî elaſtica aëris vis, cui experientia ſuffragatur, muſculique validi pectori motum largientes, rem omnem ſatis explicarent. Contenta ureterum albicantia, de Renum (quos pennatis malè denegat Ariſtot.cap.9.l.3. de partib. Anim.) actione, quâ craſſiores partes, easque in gallinaceorum genere perquam ſalinas unde in calculos concreſcunt ſæpius, cum tantillo humoris ſeroſi ſequeſtrant, abundè teſtantur : In aquilis tamen fæces habentibus liquidiſſimas, & ne gry quidem, uti propriâ experientiâ compertum tenemus, bibentibus, unde ſerum iſtud ſuppeditari queat, inferius in ejuſdem Anatome apertum dabimus.

Observat. II.

Olei ejuſdem effectus in Ciconiâ femellâ juvenculâ.

DIe 24. May Ann. 1681. Ciconiæ femellæ juvenculæ, bolos aliquot ex pane, ol. nicotian. madidos intruſimus quos autem vomitu ilicò ejecit : Hinc guttulas quatuor ejuſdem olei infudimus, poſt quas vomiturire, caput variè motitare & aliquantiſper angi cepit, nullo tamen graviore ſymptomate ulterius inſequente, ſibi relicta fuit : Die poſtero ℈ß. circiter olei ejuſdem rurſus infudimus, unde mox collabaſcere, caput retrotrahere, convelli, tandemque penitus corruere viſa fuit, motibus convulſivis adhuc in quibuſdam muſculis, quos cultro incidimus, ſatis conſpicuis : Interanea hujus, uti in præcedente habebant : Præſertim verò heic notare licuit ſanguinem grumoſum, in lobo pulmonum utroque, dextro potiſsimum, fortè quod aliquid de dicto oleo per aſperam arteriam hauſit : Egregius quoque fuit ureterum materiam gypſeam continentium, è renibus glanduloſis exortus.

SCHOLIUM.

NIcotiana herba eſt, non ſolùm ubivis decantata, ſed præcipuæ hominum parti, cujuſcunque dignitatis aut ſortis illi fuerint, variè uſitata, ſunt enim qui folia maſticant innoxiè, aliis fumo gulam reficienti-

cientibus, ſunt qui Medicinam parant, quovis antidoto prȩſtantiorem. Authores ſerietenùs in ſcenam producere, nec proderit, nec opus eſt. Sufficit Neandro & poſt hunc Magneno Vir. Clariſs. anſam hinc ſuccreviſſe, in plantæ hujus naturam ac vires induſtriè inquirendi. Et quidem ille folia ſiccata, calida & ſicca in gradu tertio aſſerit, vid. Tabacolog. p. 17. hîc verò pag. 47. Exercit. 3. Sale ſuo pituitam craſſam fundere, acrimoniâ incidere, & excretioni præparare ait: Hiſce tamen ipſis particulis, quibus oleoſæ pauciores junctæ ſunt, phlegmatis adeſt plurimùm, à quo illæ non parum obtunduntur, adeò ut nî vel beneficio ignis tantiſper, vel deſtillatione eliciantur ac concentrentur, activitatis ſuæ veſtigia, minùs evidenter relinquant, fieri quin etiam poteſt, ut pro diverſitate aëris, victus, loci, conſuetudinis, &c. in aliquibus minùs, in aliis maximè nocivæ ſint. Ita cùm ratio tum experientia confirmat, fumum nicotianæ horrenda ſymptomata pluribus accerſere, nauſeam, vomitum, extremorum frigus & tremorem, quatenus particulæ ejus ſubtiliores, ſalinæ volatiles, cum oleoſis conjunctæ acerrimæ, unà cum aëre inſpirando hauſtæ, fibriſque vel œſophagi vel ventriculi impactæ, irritatione ſuâ motus ſpaſmodicos in hiſce partibus cient, ſpiritumque animalem miſerè agitant, eò magis quo ob ramoſitatem ſuam oleoſa pertinacius adhærere ſolent, quin imò maſſæ ſanguineæ communicatæ, ejus motum ſummopere infeſtant: In ſequentibus verò ptyaliſmum enormem à ſale fundente obortum fuiſſe demonſtrabimus, unde etiam apophlegmatizantibus à ſui præconibus Nicotiana accenſetur: Folia vino infuſa & altero manè à maleferiatis quibuſdam hauſta, per ſuperiora & inferiora purgâſſe, imò hypercatharſin produxiſſe alii nobiſcum nôrunt, manifeſto acrimoniæ vehementis indicio: inprimis autem oleum deſtillatum, quod pauxillum exhibet, nocivam obtinet vim, utpote in quo particulæ activæ concentratæ, ſuique juris magis exiſtunt. Animadvertit iſtud ante nos Nobiliſs. Redi in ſuis experimentis natural. pariaque experiundi anſam ſubminiſtravit, inprimis cum Magnenum, ol. Nicot. quod per infuſionem præparat, in arthriticis, Renum, coli aliiſque doloribus valdopere commendare videremus, Exercit. XI. p. 105. Quàm funeſti fuerint noſtri olei effectus, ex modo recenſitis hiſtoriis palàm fit, ulteriuſque patebit deinceps: In ciconiâ majore non acus, ſed particulæ oleoſæ filo adhæreſcentes, fibrillaſque nerveas dehinc adorientes, alæ volutationem, motus tremulos & convulſivos, cum vomitione accerſiverunt, quam ex ſpirituum agitatione & motu impetuoſo continuato magis, quàm ipſius olei ad ventriculum uſque accurſu proveniſſe exiſtimamus: motus hi crebriores evaſerunt, quum internè propinaretur, tum enim fibras nerveas mox ferociter aggredi, ſanguinemque ſui communicatione fundere admodum & machinam

penitùs deſtruere cepit. In femellâ parilem atrociam non modo in fibras ventriculi ac muſculorum, ſed & aſperæ arteriæ exercuit, unde reſpirationis motu intercepto, ſanguis in pulmonum lobulis grumuit. Mirabitur hinc nonnemo, peti uſum internè, cùm ejuſmodi acribus particulis ſcateat, à pluribus tantopere commendari: aſt alia ratio eſt herbæ ſuo adhuc conſtantis phlegmate, alia ejuſdem ab hoc depuratæ, quamvis & internè, nî ab aliis ſalium acrimonia vel inhibeatur vel corrigatur, uſque tuta ſemper non ſit, inprimis ubi fibræ teneriores ac denudatæ jacent, in quas etiam blandiora medicamenta non raró fortius agunt; neque etiam oleum, quod Magnenus parat, idem planè eſt cum noſtro, licèt & iſtud externè ſine periculo partibus corporis forſitan applicari poſſit, nî fibrillarum ſubcutanearum, cui partium vicinarum ſæpè ilicò reſpondent, ſubſecuturam irritationem metuere velimus, interno uſu ceu periculoſo penitùs rejecto. Quod verò ſuccum nicotianæ toxicis adverſari ex Ægidio Everhardo refert Neander p. 34. Exemplo felis cujuſdam furacioris, cui bolum toxico mixtum aliquis propinârit, quem dehinc globulo è ſucco Nicotianæ, folio butyro compacto evomuerit feliciter, magnopere nos non vexat, cùm vel inde particularum deliteſcentium ἐνέργεια pateſcat, inprimis quòd felis ante bolum, ſurſum deorſumque curſitando venenum hauſtum, fruſtrà evomere cônata fuit, nec dubitamus, quòd in iis, qui fumo Nicotianæ admodùm delectantur, ex crebriore uſu, linguæ & nervulorum pori ita immutentur, ut re ingratâ, & quæ intaminatos alios lædit, alexipharmaci & ſuſtentationis quaſi loco fruantur, unde etiam ad alia, quæ de Nicotianæ utilitate multijugâ Authores deprædicant, differenti modo reſpondere poſſemus. Sed in immenſum iſta excreſcere nolumus, olei deleteriam virtutem ulterius probaturi.

OBSERV. III.

Olei Nicotianæ effectus in Ranis.

DIe 8. Maji 1681. præſentibus D. Cand. Speckero & D. Andreâ Kœlio Curiens. ranas binas gutt. aliquot *olei peti* in dorſo inunximus: mox iſtud inflari, oculi mirè intorqueri, artus obrigere, & motus tremuli, citra convulſiones graviores, in toto corpore obſervari ceperunt. Ventrem harum cum aperiremus, cor diu adhuc pulſitavit motu ſyſtoles ac diaſtoles admodum conſpicuis. Vena cava ex hepate, in cujus ſubſtantiam ramos aliquot diſtribuit, in illud rectà perrexit, inflataque cùm

altero

altero pulmonum lobo ſimul intumeſcere fecit adeò, ut veſiculoſum prorſus, non tamen citra ſibrarum indicium appareret: Pulmonares veſiculæ manifeſtiſſimæ cum vaſis ipſas perreptantibus (vid. ſis. Malpig. de ſtruct. pulmon.) Sub his Oeſophagus pergit amplus ſatis, vaſisque conſpicuus, quem ventriculus membraneus & validus excipit, à quo protenditur inteſtinum duodenum cum reliquis tenuibus, in quibus ad ſtuporem uſque vaſorum ſanguineorum circumgyrationes videre licuit: Sub duodeno progreditur pancreas oblongiuſculum, cum quo in progreſſu ductus choledochus è veſiculâ fellis, in hepate ſubatro & trilobulari ſitâ egrediens, arctius uniri videtur: Meſenterium vaſis admodum ſuperbit: Renes quoque oblongi ad ſpinam utrinque ſiti, vaſa emulgentia, ex cavâ & arteriâ magnâ, quæ evidentia erant, turgida oculis objecerunt: pergit ex his ductus limpidus versùs veſicam, quæ inteſtino recto fortius adhæret, quem ureterem dixerimus: E ſiniſtris ventriculo ſubjacet lien parvulus, glandulam ovalem referens: Adjacet ex utroque latere ovarium nigricans, vaſis & ductibus donatum: *Oviductuum*, qui inſtar farciminis multifariam intorquentur, ex utero bicorni prodeuntium, amœna eſt facies: alterutro uteri cornu inflato, alteruter quoque inflabatur; nec tamen penitiorem horum cum ovario communionem colligere licuit, quamvis ponè illud aërem injiceremus, ſecus ac in aliis animantibus fieri notavimus. Cl. *Jacobæus* Tubam ſuperius intra regionem cordis, hepatis, & pulmonum ſe abſcondere ait, nec ſcire quò poſtea pergat, & *Suamerdamius* Mirac. Natur. p. 24. In Ranis, quæ unâ vice undecies centena ova ponunt, & in quibus ova ſingula ſeſe mutuo per infundibulum ſubſequuntur, orificium tubarum duorum circiter digitorum latitudine ab ovario diſtare inquit, & non modo valdè anguſtum, ſed etiam immobile eſſe, nec ſeſe ad ovarium applicare, ut obſcurum ſit, quî ovorum ſuſceptio contingat: Nos de hiſce in ſecundis Cochlearum curis quędam diſtinctius dicere ſtudebimus: Quoad partes exteriores, præter artus muſculoſos, manuumque digitos quatuor, & pedum anatiformes, notavimus foraminula duo prope os, quæ nares conſtituunt, hinc oculos micantes, quos membranulâ palpebræ loco

obducere

obducere nôrunt. Poſt hos ad latus utrumque maculam rotundam, ſubalbidam, quæ aures ſupplet, nec cerebrum parvulum ipſis deeſt, cum nervulorum propaginibus, de quibus qui volet plura, adeat Batrachographiam, præfat. Cl. Jacobæi.

SCHOLIUM.

OLeum communem eſſe inſectorum hoſtem, ex Veteribus plurimi tradiderunt: docuit tamen Recentiores experientia, non omnibus perinde illitum necem intuliſſe: Etenim ante nos Celeberr. Malpighius, in Bombycibus aliiſque notavit, nî orificia trachearum oleo aſpergantur, gravius damnum inde non ferre, verba ipſiſſima heic appoſuiſſe, non erit abs re. *Ut autem intimius* (inquit Diſſert. de Bombyc. p. 31.) *rem hanc perſpectam haberem, ventrem, caput, os & dorſum, illæſis tamen tracheæ orificiis, ſæpius oleo aſperſi, nec unquam extinctos vidi vermes, nec etiam ſæva inde ſuborta ſymptomata*: Nec obſtat quòd Nobiliſs. Redi lib. de generat. inſector. p. 153. meminit, ſe vermes omnium maximos, & inter eos aliquos thunno natos, variis liquoribus, cumprimis autem plures in oleum immerſiſſe, nullo tamen eorundem mortuo, quin omnes ſtato tempore in ova nigra mutarentur, ſiquidem culices ex his prodire ſoliti, in ipſo prodeundi actu maximam partem ſuccubuerint, indicio manifeſto, olei infenſam vim vermes non penitùs eluſiſſe. Fortè etiam ſinguli tracheæ hiatus oleo non fuêre oppleti, quin patentibus aliquibus, pabulum nitro aëreum ſubingredi, ſicque vita protrahi tantiſper potuerit, quam concidente licèt ex oleo animali ilicò, per aliquod tempus ſubſiſtente cordis motu, ſubſiſtere quoque ſæpius deprehendimus: Eluceſcit hinc oleum & pinguia ejuſmodi, inſectis funeſta eſſe, non quòd ſanguini in circulum eunti obſtaculo ſint, uti quidem aliqui hariolati ſunt, ſiquidem & effectus nocivus promptus ſit admodum, cordis motu aliquandiù perſiſtente, & aliis, quàm trachéis oleum illitum partibus, non perimat, ſed quia aërem ſubripiendo, reſpiratione inſecta privant, unde aliquid ſubitæ ſuffocationi ſimile ſuccedit protenùs: In ranis Nicotianæ oleum, non ſanguinis circularem motum impediit, ſiquidem ſanguinis motus integer perſtitit, nullaque grumeſcentiæ indicia apparuerunt, neque ſuffocationem induxit, cùm per tracheas ejuſmodi aërem non hauriant, libero in pulmonales veſiculas ei exiſtente impulſu, pro vitalis auræ conſervatione, ſed ſolâ particularum irritatione, ſpiritus in motu ſuo turbavit & quaſi obrigeſcere fecit, ceu etiam aliàs ſalina figendo & oleoſa irretiendo ſpiritus, machinis hiſce interitum afferunt: propterea tamen non inficiamur, ubi oleoſis totæ inungerentur ranæ, damnum præſto eſſe poſſe, forte ex tranſpiratione prohibitâ,

hibitâ, quâ tamen pariter, utpote aquis maximam partem immerſæ, indigere non videntur, unde veritas hujus ulterioribus experimentis tentanda ac confirmanda. In homine alia cùm partium eſt textura, tum tranſpirationis ratio, unde nec oleum Nicotianæ, nec alia pinguia illita, labem ita funeſtam accerſunt, &c. Aliàs in ranis mentem oblectavit maximè, quòd diſciſſo penitus abdomine, corde cum veſiculis pulmonalibus exempto, ſaltus robuſtos aliquandiu adhuc ingeminare poſſunt: Scimus quidem adeò artificiosè fabrefactos eſſe pulmones, ut particulæ nitroaëreæ, facili operâ, tum in ſanguinis maſſam pro hujus motu ſuſtentando, tum in cerebrum pro ſpiritus animalis confectione, in illis ſequeſtrentur: Ubi autem hoc ipſum aëris receptaculum, & materiæ nitroaëreæ vehicula deficiunt, motus muſcularis, in aliis ſaltem animantibus, ut plurimùm deficit, vix alio quopiam, præter undulationem, tantiſper reſiduo: Obſervavimus tamen in viperarum excoriatione, capite præſciſſo, omnibusque interaneis exemptis manifeſtum in exuviis circumgyrationis motum, per pluſculum tempus ſubſiſtentem, ſpirituum idoneâ adhuc copiâ reſiduorum, certiſſimo indicio, etiamſi unde ſuſtentari potuiſſent, cerebrum ampliùs non adfuerit, quo utique ranarum ſaltitatio probabilior evadit, utpote ſpiritus animalis fonte necdum orbatis: utrobique tamen particulas, minus ſolubiles, ſubviſcidas, nec tam citò deflagrantes, ex ſanguinis circulo reſiduas, agnoſcere nihil vetat, quibuscum ſpiritus animalis blandè irretitus, motus ingeminat, priusquàm in auras velocius abeat: neque enim ejusmodi vehiculum viſcoſum, in ipſis nervis illi adjungi veriſimile eſt. Illud verò præprimis hîc memorandum, cujus Clariſſ. Caſpar. Bartholinus in Epiſt. de Nervor. uſu ad Oliger. Jacobæum meminit: nivea corpuſcula ranarum dorſum utrinque ſtipare, nervisque & ſpinali medullæ continuari, atque in his, ceu vaſcula intertexta evincere videntur, probabiliter aliquam ſpiritus animalis ſecretionem fieri, cujus ope abſciſſo etiam capite, motibus aliquibus ingeminandis adhuc ſufficiant: Ulteriùs admirari ſubit, qui vocem in aquis ranæ edant, quod Ariſtoteles lib. IV. hiſt. anim. cap. 9. explicare contendit: ποιεῖ δὲ τὴν ὀλολυγόνα, ὅταν ἰσοχειλῆ τὴν κάτω σιαγόνα ἐπὶ τῷ ὕδατι παρεκτείνῃ τὴν ἄνω: *Reddunt ranæ ſuam illam ologinem, maxillæ inferioris labro demiſſo, pari librâ cum aquâ modicè in fauces receptâ*: cui autem rationi contrariari videtur reſpiratio ceſſans, in hoc amphibio cum in aquis degit, ſiquidem ex trachearum apertione, aquæ irruentes ſtatim pulmones inundarent, quod adhuc magis continget, ubi intra aquas labrum inferiùs demitterent, prout iſtud fieri Ariſtot. ibidem affirmat, cùm ad Venerem femellam invitant: Ejusmodi tamen ululatus, ſi in vel ſub aquis auditur, potiùs iſtarum ab aëre, (quem intra ve-

B ſiculas

ſiculas pulmonales modò recondiderant) vi ejecto agitationem, quam intra fauces diutinam retentionem demonſtrat: Ranarum coax in pratis ſaltitantium, & extra aquas conſtitutarum nunquam audivimus, id tamen alii nobiſcum fortè animadverterunt, exerto capite illud edere, ut adaperto ore, aëris idonea verſus organa vocis quantitas decenter irruat, qui ibidem repercuſſus, motu undulante, ad organum auditûs noſtri ilicò defertur, talisque ſoni, quem vocem hujus animalis dicimus, ideam in mente noſtra parturit: facit huc etiam labri inferioris depreſſio, ſeu certa motitatio, non modo pro aquæ pauxillo, (quod pertinaciter non negabimus) intra fauces ſuſcipiundo, ſed pro aëris repercuſſione viciſſim adjuvanda: atque ita ſimili, quam in gargarizatione animadvertimus agitatione, coax ipſarum perficietur, dummodo faucium eadem ſit ſtructura.

OBSERV. IV.

Olei Nicotianæ effectus in Serpentibus.

Die 2. Maji 1681. præſentibus aliquot φιλιάτροις, ſerpenti minori caput & medium dorſi guttis aliquot olei Nicotianæ inunximus, quo peracto aliquantiſper circumrepebat, mox paulatim intumeſcere, contremiſcere, tandemque fortiter convelli cepit: hinc cùm ad ſe rediret, reſpiraretque æqualiter, caudam cujus pars aliqua abrupta erat, inunximus, ſed citra vehementiorem noxam, inde ori aperto guttulam infudimus, à qua fortiùs inflari, agitari & motitari cepit, tandem acu oleo dicto madefactâ illum pupugimus, & exorti ſunt motus convulſivi longè validiſſimi, adeò ut variè circumgyraretur, ac inſtar ſtatuæ ſenſim obrigeret.

ANATOME.

Corpuſculo aperto, cor, quod propè collum ſitum eſt, pulſitabat adhuc conicum, vaſa à ſe diſpergens arterioſa inſignia, venamque egregiam ex hepate recipiens: cingitur iſtud pericardio, liquore madido: adjacent veſiculæ pulmonares oblongæ, in quas aſpera arteria tenella pergit, vaſis ſanguiferis in ſuperficie eleganter donatæ: Inter has progreditur œſophagus albicans, oblongus, qui in ventriculum membraneum terminatur: hic ope meſenterii, quod ſecundùm inteſtina expanditur,

ditur, vaſisque perreptatur, à dextris cum hepate oblongo connectitur, in cujus parte inferiore jacet veſicula fellis, liquore viridi prægnans, cum ductu bilario ex hâc in duodenum abeunte: à ſiniſtris verò inferiùs ſita eſt glandula parvula, rubella quam lienem crediderimus. Vaſa quoque egregia à vena, quæ hepar perreptat, versùs ventriculum & inferiora ſparguntur: Inteſtinorum tractus, parum tortuoſus, continuus eſt ad usque anum. In maribus utrinque adjacent teſtes bini, oblongi vaſculoſi, cum epididymis & vaſis ejaculatoriis, tortuoſis, infra quos ſiti ſunt Renes oblongi & glanduloſi, circa penem utrumque deſinentes. Serratulam hi exhibent faciem, muſculis protenſoribus & retractoribus oblongis inſtructi; cœterùm membranulâ nigricante, quam epiploon dicunt, partes ſingulæ obteguntur.

Observ. V.

D. 8. Maji An. ejusd. Serpenti alii dorſum, aliquot dicti olei guttis illivimus, & ſtatim aliquales motus convulſivi ſubſequebantur, cum corporis languore: aquæ tamen admota bibit, & paulatim ad ſe rediit, quod non potuit poſtridie, cùm per caudam filum oleo iſthoc probè madefactum, acu trajiceremus, hinc enim magis magisque vires ſuas deperdidit, tandemque prorſus obriguit, corde adhuc dum, quod in ſectione vidimus, pulſitante. Cœterùm ſtructura ut ſuprà.

SCHOLIUM.

IN ſerpentibus acrimoniæ ſuæ ſalinæ, pariter veſtigia reliquit manifeſtiſſima, oleum noſtrum, primùm equidem, fibras nerveas cutem perreptantes, vel ſuperficiariè adoriendo, inde acu propius hisce admotum, ſpiritum animalem vehementiùs agitando, & ferè figendo, ut continuatâ ejus contentione, corpuſculum quaſi obrigeſceret: ipſi tamen cordi tantiſper pepercit, cùm pulſitatio ejus, ventre cultro jam diviſo ſubſtiterit; arduum verò explicare utcunque, quare caudæ, tendinibus fibrisque nerveis commodùm inſtructæ, oleum iſthoc illitum, graviora ſymptomata non intulerit, nî & carnem ibi magis compactam, cutemque denſiorem eſſe velimus dicere, unde ſpicula pari facilitate ſeſe inſinuare, ac enormes ejusmodi motus inducere non poſſint. De cœtero Serpentis Anatomen ſcriptam reliquit etiam Ariſtoteles l. 2. hiſt. animal. cap. XVII. atque ex recentioribus, Clariſſ. Blaſius in Zootomiâ, huic noſtræ maximè affinem: dubitat tamen iſte, quid ſubſtantia mollis, carnei co-

loris, teſti interiore parte accumbens (cujusmodi quid nos non notâſſe fatemur) uſus habeat, epididymorumque ſub nomine funiculi albicantis tortuoſi, meminiſſe videtur: in veſicæ quoque felleæ ſitu, quam ſpatio notabili ab hepate diſtare, fortè & pulmonum ſubſtantia, quam diverſam omnino eſſe aſſerit, tantiſper diſcrepamus, cùm tamen eidem uſui deſtinata veſicula utraque, eandem quoque ſtructuram obtinere neceſſe debeat, quam eleganter ſatis adumbravit Stagirita, dum ait: εἶθ᾽ ὁ πνεύμων ἁπλοῦς, ἰνώδης πόρρω διηρθρωμένος, καὶ μακρὸς σφόδρα, καὶ πολὺ ἀπηρτημένος τῆς καρδίας; *Pulmo deinde annectitur ſimplex, fibroſus, fiſtuloſus, prælongus, longeque à corde ſepoſitus*: graviter tamen cœcutiiſſe oportet hunc ipſúm, cum l. I. de gener. anim. cap. VII. audacter aſſeverat: οἱ δὲ ὄφεις ὀχεύονται περιπλεκόμενοι ἀλλήλοις: οὐκ ἔχουσι δ᾽ ὄρχεις, οὐ δ᾽ αἰδοῖον, ὥσπερ εἴρηται πρότερον: *Serpentes complexu mutuo coëunt: Carent teſtibus & pene, uti dictum jam eſt*; forſan nubecula oculos occupavit, quæ multis communis eſt, ut partes evidentiſſimas abſuiſſe putaret, aliisque ſui amatoribus, ψεῦδος idem obtrudere contenderet, quod haud dubiè cum aliis huic ſimilibus libenter emendâſſet, ſi fata ulteriùs vivere conceſſiſſent: De inſecti hujus morſu multi itidem multa, inprimis qui in Veterum ſcholis enutriti ſunt. Dentibus gaudent ſatis acutis, hominique, ſi Authoribus credimus, ſatis infeſti ſunt, quamvis niſi irritatum animal ad morſum ſe componere non obſervaverimus: nec ſcimus, an pariles ipſis ſint veſiculæ, cujuſcemodi in viperis, poſt Excellentiſſ. Redi evidenter notavimus. Id verò non omni caret fundamento, funeſta à morſu ſymptomata inſecuta fuiſſe: ſæpe laudatus Philoſophus cap. XXIX. l. VIII. hiſtor. animal. laborioſus eſt in deſcriptione diverſitatis locorum, ob quam non modò mores, ſed etiam morſus animalium, nunc magis nunc minùs venenati evadant, de ſerpentibus verò noſtratibus mali nihil ominari videtur: verba heic appoſuiſſe è re erit: Ποιοῦσι δὲ καὶ οἱ τόποι διαφέροντα τὰ ἤθη, οἷον οἱ ὀρεινοὶ καὶ τραχεῖς, τῶν ἐν τοῖς πεδίοις καὶ τοῖς μαλακοῖς, καὶ γὰρ τὰς ὄψεις ἀγελώτερα καὶ ἀλκιμώτερα· καὶ περὶ τὰ δήγματα δὲ τῶν θηρίων, μεγάλην ἔχουσιν αἱ ὧραι διαφοράν· οἷον περὶ μὲν Φάρον καὶ ἄλλους τόπους οἱ σκορπίοι οὐ χαλεποί· τά τε τῶν ὄφεων δήγματα πολὺ διαφέρουσιν· ἥτε γὰρ ἀσπὶς ἐν λιβύῃ γίνεται, ἐξ οὗ ὄφεως ποιοῦσι τὸ σηπτικὸν, καὶ ἄλλως ἀνιάτως. γίνεται δὲ καὶ ἐν τῷ σιλφίῳ τι ὀφίδιον, οὗ καὶ λέγεται ἄκος εἶναι λίθος τις, ὃν λαμβάνουσιν ἀπὸ τάφου βασιλέων τῶν ἀρχαίων, καὶ ἐν οἴνῳ ἀποβάψαντες πίνουσι, ἐστὶ δέ τι ὀφίδιον μικρὸν, ὃ καλοῦσί τινες ἱερὸν, ὃ οἱ πάνυ μεγάλοι ὄφεις φεύγουσιν, ὅτι δ᾽ ἂν δάκῃ, εὐθὺς σήπεται τῷ κύκλῳ. Plinius pro farragine quam ex aliis collegit, fide incertâ & fallaci, in hiſt. natur. de morſu ſerpentum plurimisque contra hunc remediis, fuſiſſimè differit, ſimulque fel veneno illi natales præbere author eſt, quod de viperis alios ſomniâſſe Nobiliſſ. Redi ſuis de viperar. morſu obſervation. oſtendit: Nos ex ſa-

liva,

livâ, quæ ad iram concitati inſecti morſu acerrima juxta communicari poteſt, ſepoſitis tantiſper veſiculis dictis, de quibus nondum prorſus conſtat, ſymptomatum ſubſequi ſolitorum rationem peti debere, veriſimiliter exiſtimamus, præterquam enim quòd acrimonia fibras nerveas pungendo intumeſcentiam parit inſignem, ſanguini immiſta deſuper, fundendo craſin ejus non rarò maximoperè pervertit: de quo autem in Schol. ad viperar. morſum aliqua adhuc addemus, ad aniles nugas ablegantes, quod de ſtudiosâ veneni depoſitione, ſerpente aquas tranaturo, vel vulgus, aut alii parum prudentiores comminiſci ceperunt.

OBSERV. VI.

Olei Nicotianæ effectus in lacertis & limacibus.

Dicto 2. die Maji lacertæ gladio vulnus infliximus, eique poſt guttas aliquot hujus olei inſtillavimus, unde ſtatim corpus contremuit, & artus primùm ſuperiores, hinc quoque inferiores impetuosè convulſi fuerunt, ſubſequente inſecti interitu.

Die 6. Maji limaces duos dicto oleo inunximus, caput inprimis, ſed citra ullum effectum deteriorem, hinc foramini pupilliformi ſtylum eodem oleo madidum intruſimus, nec mali quidpiam inde perpeſſi ſunt, mox acu eodem infectâ pupugimus; ſed nulla planè motuum convulſivorum ſequebantur indicia, adeò oleum hoc ipſum lymphâ limacum tenaci infiſcatum, quâ per dorſi exteriora ſecedebat, quâ ex foramine dicto & loco vulnerato effluebat, egregio documento particulas irritantes, interdum ſuâ in activitate impediri.

SCHOLIUM.

QUod in limacibus non parem, quam in lacertis, effectum edidit oleum noſtrum, ejus activitati nil præjudicare poteſt, ſiquidem in illis munimentum adfuerit limoſum, ſeu *μυξώδης χυμὸς* quo irretitæ medicamenti particulæ, ſuâ quâcunque vi ceciderunt, præprimis foramini pupilliformi inſtillatæ, quod ejuſmodi *μύξαν* copiosè, animali irritato effundit: quin imò puncta externa cutis damnum nullum ſenſit, quod hoc ipſo glandulæ hic illic diſperſæ, ad muci quo totum cochlearum corpus madeſcere ſolet, inprimis autem baſis ad uberiorem materiæ limoſæ excretionem, ſeſe conſtrinxerunt: dubium autem hic

 quale-

qualecunque pullulat, quî iſtius ope olei ſpicula limaces eluſerint? cùm animalium ventriculi, muco viſcido æquè oblinantur, quibus tamen atrocia ſymptomata peperit, cui autem ſatisfieri credimus tum ſupradictis, ubi mucum copioſiorem ac viſcidum Nicotianæ activitati aliquantum obſtitiſſe monſtravimus, tum quod ſerum quo ventriculi animantium operiuntur, rarò ejuſdem cum limacum muco tenacitatis ſit: ſcrutantibus ſanè nobis limacum generationem, ova ſe obtulerunt varii generis, quædam enim liquorem, quædam fœtus excluſioni proximos, (qui putamine fracto tantiſper prorepſerunt) in limum inde concreſcentes exhibuerunt; ut proin mucus aliorum animantium, non ita compactus & tenax, ſed fluidus magis & poroſior, habito ad hunc reſpectu dici debeat, de quo ſuo tempore prolixius. In lacertis iſtiuſmodi vehiculo deſtitutis, & texturæ tenerioris, ferociit vehementius, vix enim toti tremorem induxit, cùm archeo undique concitato, convulſionibus corpuſculum peſſundedit.

OBSERVAT. VII.

Olei Nicotianæ effectus varii in Cane moloſſo.

Die 2. Julii 1681. præſentibus Viris Nobiliſsim. & Clariſs. D. Martino Johanne Haësbaërt Clivenſ. Med. D. D. Phil. Jacobo Speckero Medic. Cand. & D. Andreâ Kölio Curienſ. Cani moloſſo ante meridiem ℈i. præter propter dict. ol. infudimus, unde ſalivationem moleſtam ilicò ſenſit, cum ejulatibus vehementibus, hypochondriorum ſuccuſſione, reſpiratione frequenti, oculorum nictatione & vomitu enormi: fęces quoque flaveſcentes cum impetu dejecit, tandemque fatigatus humi decubuit: Veſperi nunc per femoris, nunc abdominis muſculos, acum ol. ſatis madidam aliquoties trajecimus, quam excepére artuum laſſitudo, ſalivatio crebra, motus imi ventris per intervalla tremuli, tandemque vomitus, citra tamen convulſionum crebriorem impetum. Poſtridie horâ circiter primâ pomeridianâ in venam brachiæam, inferius ligatam, ſuperius verò ſecundùm longitudinem lancettâ inciſam, turundulam oleo hoc madefactam blandè intruſimus, & non diu poſt valdè ejulare, cor motibus convulſivis, palpitatione inprimis vehementiſſimâ prehendi cepit, unà cum arteriis, adeò ut fortiſſima iſthæc pulſitatio,

ſitatio, inſtar aquarum undulantium & per diverſa loca ſubitò irruentium, non ſine admiratione, ab adſtantibus commodè fuerit audita: Sed vix dum ad viſceris vitalis pathemata ſtupuimus, & ecce omnes artus cum capite quam validiſſimè convellebantur aliquoties, uſque dum machina planè fuerit deſtructa.

Sectionem in corpore adhuc calente inſtituimus, in quo quâ inteſtinorum plexus glanduloſi, quâ ductus renales, cum ſerpentinâ vaſorum circa papillulas corticales ſeu glandulas circumgyratione, quâ etiam vaſcula lactea cum glandulis ſtomachicis, ductibus item pancreaticis & choledochis egregiè comparuerunt, veſicâ urinariâ ob ſui diſtenſionem, præ aliis protuberante: Interiora ventriculi laudabiliter habebant, ut & inteſtinorum, niſi quod in tenuibus lumbricos duos, ulnas duas & tres longos, ſive faſciales teretes, exiguo capitello, & circinnis inſtar annulorum aſperæ arteriæ formatis donatos reperimus: (de quibus vid. ſis hiſt. de faſcia lata) Venter medius cor exhibuit amplũ, ſanguine plenum inprimis quoad auriculam dextrã, quæ ſanguine ſpumeo & florido, qualem etiam dexter ventriculus continuit, fuit diſtentiſſima, ſiniſtra contra naturaliter habuit: & ventriculus ei ſubtenſus ſanguine rubicundiſſimo, tenui, turguit: aliquam equidem, haud dubie ex palpitatione pertinaci, portionem coagulatam reperimus, ſed & pauca erat, & coloris ſaturati. Cæterùm vaſa hæmagoga per totum corpus micuerunt.

SCHOLIUM.

IN Cane iſto, animali robuſtiori, effectus itidem notatu digniſſimos, Nicotiana edidit, dum quâ in fibris œſophagi particulæ aliquæ hæreſcentes, quâ ventriculi ferocius ſævientes, muſculorum oris & nervorum ſplanchnicorum continuatâ ſuccuſſione & agitatione, quin imò conſtrictione glandularum ſublingualium aliarumvè nauſeam, vomitum, ſalivationem, fæcum item per alvum dejectionem pepererunt, cùm hypochondriorum motibus ſpaſmodicis, unde organa ſpiritalia, diaphragma prefertim in motu ſuo magis concitata fuerunt, non ſine multâ ſpirituum jacturâ: eorundem ferè ſymptomatum mater extitit, vulnuſculum femori inflictum, à quo viciſſim ſalivabat, non tam communicatione particularum quarundam maſſæ humorali factâ, quàm continuatâ ſpirituum agitatorum contentione, verſus glandulas maxillares

uſque

uſque, eò faciliùs quòd aliquot horis ante, labem evidentem jam acceperant: vitam tamen, non niſi ſanguini ipſi illatæ partes olei aliquæ abſtulerunt, acrimoniæ ſuæ alkalinæ manifeſtiſſimo tecmerio: etenim rareſcens inde ſupra modum humoralis maſſa (uti quidem cordis thalami adaperti confirmârunt) motus fervidiores edere, cordis auriculæ & ventriculi, dexter præprimis, copioſius impleti, palpitare vehementer, & ex continuato per aortæ propagines impetu, undulatio fortis per univerſum corpus obaudiri cepit, uſque dum ex enormi iſto ſanguinis motu, ſpiritus animalis itidem impetuoſior factus, convulſiones terribiles ſuſcitârit, quibus tragœdiæ coronis impoſita fuit: an particulæ acriores, tunicam arteriarum interiorem, quæ nervea eſt, adoriendo motus ejuſmodi adauxerint, vel etiam hinc inde in artuum muſculis, ſpiritui animali poſt aſſociatæ, horrendam hanc elaſin produxerint, alii divinent, quibus facilius eſt aliorum ſententias ſugillare quàm corrigere.

Observ. VIII.

Fœtus Vitulini hujusq́; ſecundinarum Anatome.

Ab aliquot annis, cùm naturæ vias in ſui ſimilis propagatione ſtudiosè ſequi anniteremur, fœtus vitulinos, alioſvè ſuis adhuc incluſos ergaſtulis, plures diſſecuimus, in illis præter vaſtam uteri molem tunicâ quadruplici inſtructam, ponè cornua ſpeculati ſumus ovarium elegans, cum vaſculis ſubtiliſſimis, è quo plura ſeparavimus ovula majuſcula & minuſcula, fibrillis artificiosè implicata: inde ad internam faciem properantibus, liberum introitum utcunque negârunt, cùm orificii interni fibræ coanguſtatæ, tum mucago copioſa, partes iſtas uberrimè oblinens, quæ è glandulis proximis, ceu tot promptuariis exudat: apertâ tandem viâ, placentulas innumeras, à totidem quibus inoſculantur, cotylis vel glandulis digitis ſeparavimus, ita quidem ut ne gutta ſanguinis profunderetur, in ſeparatis verò vaſorum infinitam ſobolem, ab umbilicalibus oriundam, & per chorion ad illas tendentem, rimati ſumus, inde ad allantoidis remotionem tum à chorio, tum ab amnio perreximus, hancq́; evacuato humore urinoſo, ſuperiùs prope umbilicum cum uracho inflavimus, ut membranæ ſubtilitas & teneritudo magis pateſceret, nullis vaſorum veſtigiis, niſi circa ejus initium, nutritionis ergò comparentibus:

Amnios

Amnios contra ſuis glandulis & vaſculis ſanguiferis, minutis & albicantibus, variè fuit dotata, atque humore ſubdulci, gelatinæ ſimili plena: Vena umbilicalis duplex uti arteria, circa inſertionem ſui in hepar, in unum ſimplicem & communem truncum terminatur: Urachus pervius extra abdomen primùm anguſtior, inde ampliatus, per plures quaſi fibræductus, in allantoiden ſe expandit: ſingula funiculo ſuo incluſa: Fœtus ipſi in thorace pulmones oſtenderunt veſiculoſos, lobulis elegantiſſimè diſtinctos, & vaſis ſuperficiariis inſtructos: in corde verò conſpicuus erat, cùm canalis arterioſus obliquus, tum anaſtomoſis cavæ per foraman ovale, cui appenſa erat membranula lata, cum venâ pulmonali, nec minus evidentes erant valvulæ, ſingulis vaſis cardiacis appoſitæ: Abdomen ventriculos quatuor, humoris gelatinoſi plenos exhibuit, quorum in fœtu admirabilem ſtructuram, figura præſens delineat: Circa finem œſophagi & initium primi, obſervare eſt plures minutulas glandulas: tertius verò vaſculorum arterioſorum, quaſi tot lymphæ ductuum, per membranas cellulatas artificioſam expanſionem monſtravit: Valvulæ quoque cùm ad finem hujus, tum reticuli erant manifeſtiſſimæ: Pancreas qualiacunque ſub ventriculo primordia ſumens, pergit verſus cavum hepatis, cui adjacet, hincque ſecundum duodeni ductum protenditur: Veſicula fellis in inferiore hepatis parte, & tantum non extimâ hujus ſuperficie locata, ductum ſuum emittit, cum quo ex cavo illius emergens hepaticus jungitur, inque communem deſinit, ſecus quàm in aliis animantibus hepate lobuloſo donatis: Vena umbilicalis diſſecta, inferius quidem ſui in hepar inſinuatione, canalem venoſum in cavam tranſeuntem conſtituit, ſuperius verò ductus formavit plures, ſuis ramis hinc inde per hepar diſſeminatos: Renes præter vaſa, ſtructuram ſuam uviformem oſtenderunt: Lien rubellus ope membranæ tenuis ventriculo primo adhæſit: Uterus cornutus glandularum veſtigia egregia reliquit, cum ovi ductibus & ovario: Cerebri molleculi ſtructura jucunda fuit, cum nervorum ſerie, inprimis autem proceſſuum mamillarium per membranam tubulatam propagines, quibus tubulo inflatis, ad ventriculos anteriores uſque aër progrediebatur. Teſtes ſunt Vir. Nobiliſſ. & Clariſſ.

& Clariſs. D. Andreas Darneddeni Brunſuic. D. Michaël Pauli Uratislav, D. Eman. König Baſil. D. Jac Hochrütiner Sangallenſ. Med. Doct. D. M. Speckerus Baſil. D. Jac. Chriſtoph Scherbius Epiſcopicell. D. M. Jacobus Rüdinus Baſil. Medic. Licent. aliique φιλίατροι.

SCHOLIUM.

De fœtuum generatione & ſecundinis, plures cùm è Veteribus tum Recentioribus, erudita ſua meletemata poſteris reliquerunt: Fabritius ab Aquapendente, Medicus & Anatomicus Præſtantiſſimus, de formato fœtu cum iconibus elegantiſſimis, pluribus egit; in nonnullis tamen hallucinatus eſt vehementer, & propterea ab illuſtri Harvéo, aliisque caſtigatus fuit: Clariſs. Needham, edito de materiâ eâdem ſcripto accuratiſſimo, æternam ſibi famam acquiſivit; extitit inde Nicolaus Hobokenus, Profeſſor olim Hardervici, qui Anatomiam ſecundinæ vitulinæ & humanæ conſcripſit, iconibus magis ſi liberè loqui auſimus, quàm ingenio aut ſtili nitiditate claram: atque hæc etiam cauſa fuit, ut diligentius proponeremus ſingula, ab aliis licet nominata, ut ſi augmentum non adderent, confirmationi ſaltem ac illuſtrationi inſervirent, inprimis cùm circa uſum partium omnes perinde non ſenſerint: Ipſæ verò Icones ex uno alterové horum Authorum, ultimo præcipuè peti poſſunt, ut quæ cum aliis animadvertimus, facilius capiantur. Uterus in quo tutò fœtus deliteſcit, non domicilium modò illius eſt, ſed & promus condus, in cujus glandulis, quas vaſcula minuta perreptant, majorum quæ per ſubſtantiam ejus extenſa conſpiciuntur propagines, ſuccus nutritius commodùm ſecernitur in placentarum oſcula: Inde è variis ipſum natura conſtruxit tunicis, ut quâ ſufficienter expandi, quâ muneri dicto legitimè vacare poſſet: Extimam harum, quam alii membraneam vocitant, fibroſam denſamque appellat Needhamus c. VII. ſecundæ & tertiæ nullo addito cognomine, quas tamen nervoſam, glanduloſamque, in vaccis, fortè etiam aliis, dici poſſe exiſtimaverimus: Illam cœterùm è fibris itidem componi, non eſt quod eamus inficias, quæ eò robuſtius identidem compinguntur, quo pro fœtu quaquaverſum ſe expandente, majorem dilatationem, ſecundum omnes ſui parietes uterus init: nec minus ex iſtâ uteri diſtentione, quam ejecto fœtu corrugatio excipit, quâ ad priſtinam figuram redit admirando naturæ ſtudio, fibrarum conſtringendi vis innata, ſi ita loqui fas ſit pateſcit, quam Nobiliſs. Pejerus in Renibus aliisque pridem ſuſpicatus eſt, quin imò tota uteri compages membranea & nervea videtur ceu fig. 1. docet, manifeſtè enim in tunicas quatuor eum ſeparare potuimus, ab extimâ ſeu

primâ

primâ fibris nerveis in ſecundam quæ nervoſa eſt, & ab hac in tertiam, quæ tamen iſtis magis rubere videbatur, aduſque glanduloſam ſparſis, ſecus quam Clariſs. Needham, qui primam & ſecundam conjungendo, tres tantum reperit, conjectatus eſt: Intima membrana, quæ in omnibus animantibus, ſero aliquo convenienti irrigatur, protuberantias ejusmodi glanduloſas, ubique non oſtendit, uti cùm Aquapendens, tum Needhamus præcipuè eruditè oſtenderunt, caret nempe his uterus humanus, equinus, caninus, ſuillus, &c. oves verò & capræ propriiſſimè cotyledoniferæ vocantur, ceu in quibus glandulæ uterinæ præter loculamenta, cotylam etiam majuſculam obtinent, quæ totam ſuperficiem ipſis excavat: atque de hiſce, quî in rupi capris habeant. actum Exercit. 4. ad Pythag. Dubiæ tamen ſignificationis eſſe videntur, quæ laudatus Needhamus cap. II. Ruminantibus peculiariter attribuit: ſuccum priusquam carnes chorio accreſcentes ingrediatur, in glanduloſa corpora, quæ à conceptu ſtatim exurgunt extuberare, quæ loculamentis quibusdam, digitos à placentulis chorii exporrectos recipiant; nam 1. membrana uteri intima demum glanduloſa non fit, quando femella concepit, nec ſtatuiſſe hoc poteſt, ſi vel ſemel fœtus vaccini uterum luſtravit, ceu in quo tenerrimo adhuc, glandularum veſtigia manifeſtè deprehenduntur: 2. in leporibus etiam, cuniculis & porcellis Indicis, (quæ animalia inter placentifera & glandulifera media, ex hypotheſi ille conſtituit) liquor nutritius pariter, (ſicuti in ſeqq. pateſcet) per uteri glandulas ſecernitur & ſecerni debet, ſiquidem è ruminantium numero tolli non poſſint, vide ſis Exercit. XVII. & XVIII. ac cedrō dignum de Ruminat. & Ruminantib. tract. Nobiliſs. Pythagoræ, lib. I. cap. V. quin imò, ſi vera ſunt, quæ de placentulâ alterâ, chorium in partu comitante (quam glandulam uteri nos vocamus) Needhamus prodidit, uti quidem vera eſſe, in Cuniculorum Braſilienſium fœtibus comperimus, iſtorum animantium uteri membrana interior, conceptus tempore, rectius in glandulas exurgere dici poſſet: de leporibus verò quid dubii nobis ſubſit, ſequenti obſervatione docebimus: In homine, cane, equo, &c. aliter paulò ſe res habet, ceu glandulis uterinis primâ facie deſtitutis, imò & placentis, ſi quidem Virorum Eruditorum autopſiæ credimus, quam non poſſumus non venerari: nec tamen pœnitet ejus quod in diſſert. de generat. Mol. An. 2. Decur. 2. Ephem. & Centur. huic inferius inſerta, de fœtu equino aſſeruimus, ipſum, pariter uti vaccinum, placentularum ope, uteri glandulis magis magisque connecti quamvis enim illas primis menſibus adeò conſpicuas non eſſe probè nôrimus, ſuccreſcunt tamen, ſenſimque augentur, & digitulos inſignes membranæ uteri glanduloſæ inſerunt: Falluntur hinc, quotquot glandulis Equæ vel ſuis uterum privant ceu in ſeqq. obſerv. demonſtrabimus; etenim vel ipſe Need-

hamus, qui iſti ſententiæ ſubſcripſiſſe nonnullis videtur, fatetur in embryotomiâ cõparatâ, in equâ vaſa fœtus pari numero ita accuratè occurrere, ut incautis pro totidem anaſtomoſibus facilè oſtẽdi poſſint: anaſtomoſes verò non eſſe, vel exinde conſtare, quod ex membranæ uterinæ alveolis, absque omni ſanguinis miſſione eâdem facilitate exeant, quâ fœtus bubuli anſulæ ex glandularum loculis: quo commodiore epitheto uteri ſubſtantiam poroſam ac glanduloſam delineare potuiſſet, quàm alveorum nomine? & quod argumentum fortius pro eadem evincendâ, quàm anaſtomoſeos negatio? ſequeſtratur igitur ſuccus per uteri alveolos in vaſa fœtus: ubicunque autem iſta ratio obtinet, ibi glandulæ ſint neceſſe eſt, quicquid obſtrepant alii, qui glandulas, ſecretionis organa negando, nî oculis corporeis viderint, ſecretiones ipſas ſe nec dum prorſus intelligere oſtendunt. De corporibus inter utrrumque uteri cornu poſitis (quæ ovarium conſtituunt) craſsè admodum Hobokenus; mox enim carnoſæ, mox muſculoſæ ſubſtantiæ illa aſſimilat pag. XI. inde peculiari humoris cujuſpiam ſecretioni illa mancipat, pag. 136. quem flaveſcentem ipſe animadvertit, nos verò nunquam, certo ferè argumento, ovula nunquam ab ipſo fuiſſe ſeparata: p. 230. autem in interſerendis, teſti dextro propriam conformationem ab eâ quæ ſiniſtri eſt, attribuit, cùm in ſiniſtro ſubſtantiam glanduloſam aureo colore conſpicuam deprehenderit, quâ dexter carebat, nos verò etiam in iſto talem animadvertimus ſæpius, neque prolixioribus argumentis opus eſt, cùm uterque eidem actioni deſtinatus ſit, inde parili ſtructurâ & configuratione à naturâ ornatus: quòd autem ſubſtantiam auream ſiniſtro peculiarem facit, prodit ſe ignorare, unde & quando flaveſcentia ejusmodi corpora ſuccreſcant: ſufficiet heic miratum eſſe fibræ ductus multiplices, quibus ovula involvuntur adeò, ut niſi his cautè reſectis, eximi nequeant, atque per hos materiam pro augmento ovi ſecerni, cum celeberr. Malpighio perſuaſum habemus: Nec accuratior vel felicior ille fuit in liquoris vaginam oblinentis naturâ vel fontibus, vel rugoſarum plicaturarum uſu deſcribendo: fibroſæ hæ ſunt, arctiſſimè coeuntes tempore conceptionis, ut commodum hoſpitium fœtus in uteri cavernis habeat, ſed quod deliciarum in Venere afferunt, parum omnino eſt, ſi non fictitium: De ſeri mucaginoſi fontibus, glandulis nempe, quarum aream, ponè orificium internum, in humano etiam utero conſpeximus, altum, quantum ſcimus, ipſi eſt ſilentium & quid abſurdius quàm muccaginem iſtam, liquoris cryſtallini, ſed craſſi, maximè viſcoſi ac glutinoſi exprimere: De placentularum ortu, membranis item ac humoribus, ubi fœtus humani ex utero exempti hiſtoriam expoſuerimus, dicere dabitur occaſio, jam quæ fœtuum ratione notari merentur ſubnectemus: Et quidem in funiculo umbilicali, vel potius

membranâ vaſa incruſtante, præter exigua vaſorum veſtigia & duplicaturam, occurrit humor aliquis ſubpinguis, quo cum ipſe tum interſtitia vaſorum oblinuntur: Fabritius ab Aquapend. cap. 2. part. 1. de format. fœtu, ejuſmodi quoque membranam obſervavit, quâ craſsâ mucosâvé vaſa umbilicalia obvolvantur, & Hobokenus Anat. ſecundin. human. adinveniſſe ſe ait compagem ex innumeris fibris ac fibrillis, variâ modificatione conjunctis, atque humore peculiari perfuſis conſtantem, eamque communi inveſtiturâ ac tunicâ munitam; neuter tamen unde humor iſte probabiliter ſuggeratur meminit, num ex vaſis tranſudet vel aliunde? ſiquidem autem tunica ipſa mucoſa ſit, ut ex ipſius poris, rite configuratis, humor talis tractu temporis ſpiſſeſcens, ſequeſtratus exudet, veri ſimile videtur, facie aſperulâ, quam præ ſe fert, huic actioni non reluctante: ut vel hinc rurſum evincatur, membranas ſerum idoneum ſtillare, quod aliqui in dubium vocant adhuc, quibus tamen difficile foret, muci vel veſicæ felleæ, vel urinariæ, aliarumvé partium membranoſarum, natalia diſtinctè explicare: De vaſis ipſis pauca ſunt, quæ addemus, utpote aliorum inſerta monumentis: Venæ tamen umbilicalis, in hepar & ſinum portæ, indeque varias propagines, inſertio ac exoneratio antequam in cavam tota abeat, olim nonnullis munus in ſanguificando hepatis redivivum ſiſtebat, utpote quâ probari certò crediderunt ſanguinis materni elaborationem non contemnendam heic fieri, cùm vel peculiari providentiâ natura inſertionem hanc machinata ſit: inprimis autem chyli portionem aliquam ad viſcus iſtud immediatè deferri, hoc ipſo confirmari augurabantur: At parum eſt, quod hinc roboris ulterioris ei accedit; pariter enim quærere liceret, eccur pars aliqua elaboranda, in hepatis ſubſtantiam migret, per cavæ truncum cordi deinceps tradenda, aliqua verò nondum elaborata cordi mox advehatur? nec ſi antecedens concedamus, pro chyli ad hepar tranſitu, tantillum evincitur, ſuccus quoniam ſub colore rutilo reconditus, multo purior & elaboratior eſt chylo, per inteſtinorum tunicam poroſam in vaſa lactea ſequeſtrari ſolito: vana nihilominus non eſt iſta venæ pertuſio, uti Aquapendens eam vocat, ſed eum in finem præcipuè inſtituta, ut particulæ ſalino ſulphureæ in teneris glandulis elicerentur & combinarentur, ſuum uſum deinceps præſtituræ, ſicque ab iisdem liberatus ſuccus nutritius, per arterias poſtea univerſo corpori commodùm impertiretur: fortè etiam iſta hepatis actio fœtu accreto potiſſimum obtinet: Scimus quidem Clariſs. Needhami ratiocinium, qui cap. IV. ita de hac anaſtomoſi fatur: *In quadrupedibus vena umbilicalis hepati non ſolùm adnectitur, ſed & inſeritur, & in portæ ſinum exoneratur: at neq; tunc in hepatis ſubſtantiâ diſtribuitur liquor ſic delatus, verum per canalem venoſum à Clariſſ. Gliſſonio accuratè deſcriptum in cavam faceſſit;* aſt pace hujus

Viri dixerimus, nihil ſanguinis ex umbilicali illabentis, per portæ ſinus propagines, in jecoris parenchyma transmitti, cùm circa primum venæ ingreſſum plurima conſpiciantur foraminula, ſanguini in ramos minores transmittendo haud dubiè deſtinata, & neutiquam probabile eſt, ſanguinem omnem iſta præter lapſurum: ſi verò guttæ decem colentur, quare non centum temporis tractu: ſibi quoque ſimilis omnino non videtur laudatus Vir, cap. quoniam in ſequenti inquit: *ſanguis huc utrinq; allatus,* (ſcil. ex trunco portæ & venâ umbilicali in tubulum venoſum) *aliquâ ſui parte per uſitatos canales in hepar diſtribuitur, eodem prorſus ritu, quo in natis fit, & exinde bilis ſeparatio more vulgari contingit &c.* Nec urachus heic prætereundus eſt, licet de ejus officio poſt demum acturi ſimus; hunc in homine etiam, poſtquam unicus à veſicæ fundo exortus fuit, in minutiſſimas fibras findi, Fabritius aſſerit, in cornigeris verò inteſtinulum referre, quod ultimum pari evidentiâ animadvertere omnibus non licuit, atque hinc contigit, ut illuſtr. Harvéus, non in homine modò, ſed aliis quoque animalibus talem urachum negaverit, utpote qui aliud nil prȩter veſicȩ proceſſum conſpicatus eſt, cujus delineationem alii exhibent, figura vero 2. allantoiden oſtendit, cum uracho ponè umbilicum reſciſſo, qui an talis ſit, uti Fabritius depinxit, alii haud difficulter cognoſcent: quod autem Harvéus iſti contradixit, farciminalis tunica de quâ valdopere dubitârat, in causâ fuit, alias ſi hanc ad usq; ſui initia ſeparâſſet, remotis chorio amniové, inteſtinulum Fabritii, non potuiſſet non videre: ſed ad ſecundam tertiamvé vaſorum anaſtomoſin, quarum illam inter venam cavam & arteriam venoſam, foraminis ovalis ope, hanc verò inter venam arterioſam & arteriam magnam, per canalem arterioſum natura machinata eſt: Mirari hic maximopere ſubit, quòd Needhamus membranulȩ, quam inſtar operculi ibi conſpicere licet, non meminerit, cœtera de circulo ſanguinis in fœtu ſatis ſollicitus, quem malè intelligens Galenus l. XV. de uſu part. atque ejus aſſeclȩ, ſatis incongruè de eo diſſeruerunt: Clariſs. Bauhinus l. 2. Anatom. cap. XXIV. Arteriam venoſam in fœtu, pulmoni officium venȩ, in adultis verò munere arteriȩ fungi ait: Ita quidem ut cùm in fœtu cor non moveatur, pulmones tamen nutriri & augeri oportuerit, viam prȩdictam natura fabricata ſit, quâ ſanguinem per cavam ſurſum latum, non in cordis ventriculum effundat, ſed rectà in arteriam venoſam: Experientiȩ verò iſta & rationi, (quod pace tantorum Virorum dixerimus,) minus conveniunt; Pulmonibus enim per venam pulmonalem quidquam accedere, figmentum eſt, cùm etiam in fœtu nonniſi officium venȩ prȩſtet, quin imò ſi liberè loqui fas ſit, officio ad tempus fruſtretur, neque enim in hujus cavum tantillum deponitur, ſed ex foramine ovali, quod ad venȩ pulmonalis exortum notatur,

tatur, in auriculam & ventriculum ſiniſtrum ilicò recipitur, quia autem ex ſiniſtris illa egreditur, ejus confinium natura planè ſubterfugere non potuit, ſecus quàm Veteres putârunt, neceſſariam aliquam transfuſionem inde evinci: nec ſcio quî ratiocinia illorum, de pulmonum rubedine, (quę alia non eſt quàm ſuperficiaria) ſanguinis item per dictam venam allati revectione, ſubſiſtere poſſint: nèc minus abſonum, quod in fœtu cor non moveatur, cum vel ſola vita, ſeu pulſus vitalis unicuique iſtud dictitet, ceu qui citra cordis motum ſubſiſtere nequit: & ſi prout negari non poteſt, arteria pulmonalis canalis ope in arteriam magnam pertunditur, nonne ſi quid in hanc transfundit, aliunde prius repetiiſſe neceſſe habet? unde autem quæſo, quàm ex dextro cordis è quo ipſa prodit, thalamo ſeſe conſtringente? aut monſtranda eſt immediata cavæ cum arteriâ dictâ communio! jam quid abſurdius, quàm dextrum ventriculum pulſitare, ſiniſtro feriante? Os verò adverſariis, ut ſperamus, prorſus obturabit, punctum ſaliens, vel triduo poſt, in incubato ovo conſpicuum, quod cor eſſe, quisquis negaverit, Anatomicorum choro inſeri vix merebitur: In abdomine ventriculorum ſeries & ſtructura, ulteriorem ruminationem poſtularent, quia verò ſingula hæc in elegantiſſimâ ſuâ merycologiâ Clariſs. Pythagoras abſolvit, è quâ ſymbolam noſtram inferius adjiciemus, operi iſti heic ſuperſedemus, id modò addentes, etiamſi liquorem nutritium ſinguli continuerint, fœtum propterea ruminatum non eſſe, cùm ſubactus ille jam ſit, nec multâ contritione opus habeat, ſufficiatque ſymbola quæ in ultimo ventriculo forſitan, ac inteſtinis ipſi confertur.

OBSERV. IX.

Fœtuum leporinorum & cuniculorum Braſilienſium Anatome.

Die 6. Maji 1679. Leporis femellæ gravidæ uterum cum Affine noſtro attentius luſtravimus, in cujus cornu dextro, tres notavimus protuberantias, cum eleganti ovario, quod paulò ſupra appenſum conſpiciebatur: *Illarum* media præter cotyledonas nihil continebat, cœterarum verò utraque binos fœtus, ſuis membranulis involutos, cum *placentulâ*, cui vaſorum umbilicalium ope firmiter adnectebantur: Duo horum fœtuum parvuli omninò erant, præterque *caput* & *puncta nigricantia*, nihil diſtincti videndum exhibuerunt, duobus reliquis è contra erucam æquantibus; in iſtis caput cum binis labiis prominulis, & *punctis*

& *punctis* nigricantibus ad latera ſitis, ſpina inſuper dorſi, cum pedibus ſuperioribus & inferioribus verſus interiora reclinatis, ac caudulâ evidentiſsimè conſpiciebantur: bihorii tamen ſpatio fœtus iſti diffluxerunt, ut non à multis ſeptimanis ipſam concepiſſe augurati ſimus.

In Porcellis Indicis res eadem ferè contingit, quæ in leporibus, niſi quod ſæpius concipiant; vix dum enim cum pepererunt femellæ, marem rurſus admittunt; Infinita eſt in his oculorum ſeries & admirandus generationis ordo, ſumit enim ſecum fœtus quilibet *placentulam* cum *glandulâ* ipſi cohærente, ceu iſtud figur. appoſitæ docent: Id quoque vidimus, citra vitæ periculum illas quandoque abortire; Anno enim 1682. quùm plures aleremus, una è femellis, quam per aliquot ſeptimanas gravidam exiſtimabamus, à frequenti abdominis contactu, fœtus quatuor immaturos excrevit, quorum binos placentulâ & membranis liberatos, reliquos verò iiſdem adhuc involutos, aliquandiu aſſervavimus.

SCHOLIUM.

Ex ovo prodire, quidquid animantis eſt, alibi docuimus: ſui tamen incrementa fœtus in iis pariter non recipiunt, ceu id ὠοτόκων καὶ ζωοτόκων differentia evincit, quarum illa ovum non fœcundum modo, ſed liquore nutritio inſuper inſtructum excernunt, hæc vero in utero demum fœtui ſuccreſcenti eundem ſuppeditant, inque his variat natura rurſum ſecernendi artificio, dum quibusdam per manifeſtas uteri glandulas, aliis per cotylas, aliis placentæ ope, aliis verò aliter *ille* largiter affunditur, ceu iſtud in ſuibus obſervatur, quibus toto geſtationis tempore carnei nihil accreſcit: *Lepores & porcelli* Indici duplici placentâ gaudent, quarum utraque tempore partûs cum fœtu abſcedit, atque hinc Clariſs. Needham animalia iſta inter glandulifera & placentifera media eſſe aſſerit p. 28. *Æquè*, inquit, *benigna eſt natura cuniculis, ut & aliis illius claſsis animalibus, nempe ſorici, ſuculæ Indicæ, muri, talpæ, quibus duplicem quidem placentam dedit, alteram rubram & chorio immediatè adhærentem, alteram albam glanduloſæ ſubſtantiæ, quæ inter rubram prædictam & uterum intervenit, ad uterum verò non pertinet, utpote quæ cum fœtu exit & ſecundarum partem conſtituit: Adeò ut hæc animalia inter placentifera & glandulifera media videantur.* Difficilè ſanè heic eſt propriæ experientiæ reluctari, & placentulam albicantem utero adſcribere, in quo nuſquam niſi geſtationis tempore conſpicitur: dicendum potius hujus ipſius primordia, cum alterius quæ rubra eſt, in ovu-

in ovulo identidem exiſtere, quæ ſenſim adaugeantur, ulteriori materiâ accedente; nec enim in utero facultatis formatricis beneficio, iſtas primùm generari veriſimile vel ſanæ rationi congruum eſt: id tamen in lepuſculorum uteris animadvertimus jam ſæpius, cujus neque Needhamus nec alii, quantum novimus, meminerunt, ſtipare cornuum parietes, plurimos undique loculos, quos parvæ apiculæ glanduloſæ occupant, evidentiores in iis, quæ jam conceperunt, quam quæ Venerem nondum expertæ ſunt: atque his albida placentula porulis ſuis, ceu covenientiſſimis ſucci nutritii futuris filtris inoſculatur, cujusmodi foramina in cuniculi ſectione vigeſimo nono à coitu die etiam notavit Clariſs. de Graaf: *Albicans*, inquit, pag. 409. de Mulier. organis. *placentæ ſubſtantia, quæ inter rubram & uterum medium occupat, ſex vel ſeptem plurimùm foraminibus perforatur, quibus inflatis rubra placentæ portio, ſpongiæ inſtar intumeſcit*; adeò ut eundem ferè, quem cotylæ in aliis animalibus, uſum ſibi vendicare videatur: Clariſs. Segerus Obſerv. 94. Ann. 3, Ephemer. placentæ particulam candidiſſimam exaſperatam, & è multis quaſi fibrillis albis contextam dicit, nec tamen leviuſculè cum uteri apiculis placentulæ cohærent, ut facilè inde decidant liberatæ, quamvis ex abdominis contactu, cuniculus quatuor excreverit, dubium ſiquidem non eſt, illo iterato fibras cum muſculares abdominis tum uterinas irritatas fuiſſe ad intempeſtivam excretionem, quam num viciſſim promoverit ſuccus cicutæ terreſtris, Ann. 1679. femellæ exhibitus (de quo vide Cicut. aquat. Celeberr. Wepferi) aliis ruminandum relinquimus: Cœterum notare exhinc licet providam naturæ induſtriam, quæ vel paucorum dierum ſpatio, integram animalis fabricam oſtendit, in lepuſculis equidem non perinde evidentem; *illi* enim exigui fuerunt prorſus, & præter caput ac puncta nigricantia diſtincti nihil exhibuerunt: in *his* verò partes ſingulæ accuratius cernebantur: quæ hujus rei cauſa ſit, adhuc dum ambigimus; nequé enim nobis conſtat, facto ſemel conceptu, femellas ordinariè mares adhuc admittere; obſtat quoque heic orificii interni arctior clauſura, auræ genitali commeatum neceſſarium præcludens, quamvis in iis animantibus, quæ fœtus teneros in cornibus præcipuè geſtant, iſta infallibilis pariter non ſit: difficultatem omnem *Philoſophus* adimet, dummodo audire ipſum libuerit, lib. 4. de gener. animal. cap. 5. ſub finem, ita diſſerentem: ἔνια δὲ τῶν ἐπικυισκομένων, καὶ πολὺν χρόνον διαλιπούσης τῆς ὀχείας, δύναται τὰ κυήματα ἐκτρέφειν, ὅσων σπερματικόν ἐστι τὸ γένος, καὶ μὴ τὸ σῶμα μέγεθος ἔχει, καὶ τῶν πολυτόκων, διὰ μὲν γὰρ τὸ πολυτοκεῖν, εὐρυχωρίαν ἔχει τῆς ὑστέρας, διὰ δὲ τὸ σπερματικὸν εἶναι, πολὺ προΐεται περίττωμα τῆς καθάρσεως &c. & paulò pòſt: τοῖς δὲ τοιούτοις τῶν ζώων, κατὰ φύσιν οὕτω γὰρ τὸ σῶμα συνέστηκεν ἐξ ἀρχῆς, οἷον τὸ τῶν δασυπόδων: τοῦτο γὰρ ἐπικυΐσκεται τὸ ζῷον οὔτε γὰρ τῶν μεγάλων ἐστὶ, πολυτόκον τε καὶ σπερματικὸν· δηλοῖ δ᾽ ἡ δασύτης:

ὁ μὲν οὖν δασύπους, τὰ μὲν τῶν κυημάτων ἀτελῆ πολλάκις ἔχει, τὰ δὲ προΐεται τετελειωμένα τῶν τέκνων. Quid de ſuperfœtatione ſtatuendum ſit, quî item illa accidere poſſit, alibi diximus, prolixius dicturi deinceps, cùm occaſio ſe obtulerit: Lepores eidem obnoxias eſſe, abſit ut inficiemur; (cùm vel ex hoc exemplo fas ſit, quippiam concludere) nihilominus in iis animantibus, quæ ſtatum congreſſus tempus, vel naturæ decreto obſervant, infrequentiorem eſſe autumamus: *Philoſophi* quoque rationes, ob quas lepores ſæpe numero ſuperfœtare tenentur, leporino innituntur talo; ſunt enim alia animantia æque ſeminifera, hirſuta, καὶ τοῦ περιττώματος πλῆθος ἔχουσιν, & excrementi copiâ (cui potiſſimum innititur) abundant, quæ rarenter tamen ſuperfœtant: Aliquibus fortè de præſenti negotio ita judicâſſe ſufficiet: ova ſingula, quæ uno ſolenni coitu fœcundantur, unâ eâdemque die, pari neceſſitate non decidere, ceu in gallinis notamus, in quibus à Gallo ſemel compreſſis plura ova ſimul fœcundari conſtat, quæ tamen ſingula ſimul non parit, notum autem, quantam vel unius diei interſtitio mutationem ovum non ſubeat: aſt ſepoſitâ hâc hypotheſi, ceu incertâ ac fallibili, differens omnino ratio eſſe videtur, ovorum quæ gallina excludit, ac eorum quæ facto conceptu intra uteri parietes recipiuntur: ex illis multo pòſt tempore, accedente incubantis auxilio pulli excludi poſſunt, ex his non item, niſi neceſſario motu &c. ilico foveantur: ſatius inde ad aliam, ob quam fœtus priores tantiſper diffluxerint, cauſam confugere, ſi quidem in aliis femellis eadem differentia non obſervetur, aut ſuperfœtationem admittere nolimus: De leporum ſexu, quæ Prodr. phyſiolog. aſſeruimus his confirmantur: falluntur ſane, quotquot vel ſexum mutare, vel utriusque eſſe ordinariâ naturæ lege contendunt; delineatio partium genitalium, quam eleganti penicillo *Pythagoras* noſter Ann. 1. Dec. 2. Ephemerid. inſeruit, noſque in pluribus, quâ maribus quâ femellis diſtinctè animadvertimus, omnem dubitandi anſam adimit. (vide ſis inſuper quæ Clariſſ. Bartholinus & Stenonis in Act. Hafn. eruditè ſcripta reliquerunt) Cauſam erroneæ hujus ſententiæ explicat Excellentiſs. Wepferus Ann. 3. Ephemer. Obſerv. de Ariete hermaphrodito: prominet nempe à compreſſione clitoris in ſinu pubis abſcondita, adſuntque glandulæ duæ in perinæo, quæ caſtoreo comparari ſolent, penis teſtiumque figurâ plurimis imponentes: Diſtinctius in hæc inquirendi anſam ſuppeditavit Illuſtris & Generoſiſs. D. à Gemingen, Sereniſſ. Principi Durlacenſi Domino noſtro clementiſſimo à conſiliis, in lepore gravidâ quâ nos donavit, quam præſente Viro Clariſſ. D. D. Theodoro Zvingero Orat. Profeſſ. & D. Næbelio Heidelberg. cum D. Facio Viviacenſ. Med. Stud. d. 8. April. 1684. diſſecuimus, reperimus enim uteri orificium hians, cum clitoride (vid. ſis fig. 1.) cartilagineâ oblongâ, quæ tantiſper propende-

propendebat, muſculisque in viciniâ oriundis fortibus erat inſtructa: ad latera conſpiciebantur glandulæ duæ ex albo flaveſcentes, quas ambiit utrinque corpus tortuoſum, ſubfuſcum, epididymis ſimile: hoc ductu tortuoſo ceu ejaculatorio prope orificium externum interius inſerebatur, prout iſtud ſetâ intrusâ oſtendimus: glandulæ hæ, magis quoad externam faciem quam internam conglobatis ſimiles, diſſectæ & preſſæ, humorem è ſuis porulis heic illic reddiderunt, albidum craſſiuſculum, qualis alias in nonnullorum animantium proſtatis à nobis fuit deprehenſus: Cornu uteri dextrum protuberantias exhibuit duas, à vaſis numerosè ipſas perreptantibus ſubrubentes, utpote exteriora fœtuum quos continebant domicilia ſiniſtrum verò vacuum erat, hujusque portio aliqua inciſa apiculas glanduloſas, (vid. ſis fig. 2.) evidenter monſtravit, à præfat. Clariſſ. Zvingero heic adumbratas, cujuſmodi in dextro etiam videre licuit: locus autem quem fœtuum placentulæ occupabant, his remotis, plurima oſtendit minutiſſima foraminula, ceu totidem glandularum oſcula, mentemque ſubiit, fœtu ſenſim augeſcente, allabente majore ſucci nutritii copiâ, hæc ipſa majora & patentiora fieri: In ovario dextro cicatriculæ duæ recenter prominentes, locum ovulorum, quæ fœcundata deciderant, ſufficenter probârunt: adeo certum eſt femellas ſemen fluidum iſthinc non profundere. De porcelli Indici internâ ſtructurâ, quæ obſervationi non inſeruimus, hæc præcipuè addimus: œſophagum tenuitate, longitudine & inſertione, cuniculorum leporumque imitari, licet ventriculum pariter diviſum, diſtinctè oſtendere non liceat: ambiguum etiam eſt, unde vel quid puncta nigricantia in eodem conſpici ſolita portendant? id verò nobis animadverſum & probatum, longè poſt cibum ſumptum illos triturare, unde ferè exiſtimamus, inter ruminantia aliquem ipſis locum concedendum eſſe: & ſanè res ſalva foret, ſi ratio quam Mercur. variar. lect. c. XV. leporum & cuniculorum ruminationi prætendit, infallibilis eſſet; gaudent enim etiam iſti inteſtino cæco, amplo & cellulato, plexibusque glanduloſis areatim diſpoſitis inſtructiſſimo, ceu in Exercit. 2. de gland. inteſt. Clariſs. Pejeri videre eſt: quàm labilis autem illa ipſa ſit, in Schol. ad hiſtoriam Inteſtin. Cervi docebimus.

OBSERV. X.

Uteri Porcinus & ovillus prægnantes.

D. 11. Octobr. Ann. 1684. allatus nobis fuit uterus porcinus novem fœtibus plenus, in cujus utroque cornu, ovarium

primò elegans & quaſi duplicatum intuiti ſumus, glanduloſo corpore in variis locis comparente: ſeparavimus hinc ovula aliquot, quæ majuſcula vaſculis exiguis perreptabantur: Uteri verò ipſius facies interior blandè rubebat, vaſis ſanguiferis eleganter per hanc diſperſis: chorion ſingulorum fœtuum huic undique contiguum fuit, licet ad apparentiam commune & ſimplex, ac unius cujusque vaſa ad certam tantum ejus partem ſpargi viderentur, cætera denſiuſculum & tenerum, cum amnio, ubi fœtum ambit, ex vaſorum confinio ita arctè cohærens, ut iſthoc incolumi ſeparari vix potuerit: præterea glandulæ innumeræ albicantes, oſculis evidenter præditæ illudſtipabant, ceu in portione, quam abſciſſam exiccavimus, adhuc dum videre licet: Tunica farciminalis, unicuique cum appendicibus peculiaris liquorem turbidum continebat, *pellucido* & verè *lymphico* in amnio exiſtente: Ejus ideam portio inflata etiamnum nobis exhibet: Teſtes ſunt Viri Clariſs. & Præſtantiſs. D. D. Schorkopf Hildeſienſ. D. D. Hanhardus Vitodur. D. Kartſcher Sileſ. D. Näbel Heidelberg. & D. Anton. Aſtorinus Italus.

D. 19. Martij 1686. cùm in agro Ægrotorum curæ vacaremus, fortè fortuna ovem monſtrârunt, in ipſo enitendi actu occupatam ut curioſitati noſtræ ſatisfacerent: prominebat ſub orificio uteri exteriore, corpus pyriforme, inſigniter rubens & aquâ diſtentum: rem accuratè examinantibus, veſicam eſſe patuit, prorſus inflammatam: petiimus inde, mactari fruſtrà laborans pecus, uterumque quem noſtris manibus exemimus, nobis afferricurarent; annuerunt facilè, ceu ipſorum ſolet eſſe in nos affectus & benevolentia: Poſtridie præſentib. Viris Literatiſs. D. Philippe Hanov. & D. Zuicky Claronenſ. Med. Licent. cultro reliqua indagavimus: fœtus in utroque uteri cornu unus, hæſit ſuis membranis involutus, ita tamen ut chorio communi inveſtiri primum viderentur, ejus, qui ſiniſtrum occupabat, allantoidis appendice per dextri chorion protenſa, vel potius cum iſto connexâ, reapſe enim citra damnum ſeparari potuit: carunculæ plures glandulis excavatis inoſculabantur: amnij liquor copioſus, isque pinguis admodum & glutinoſus: allantois uti vitulorum duplici appendice gaudebat, urachus vero prælongo

ſatis

ſatis ductu è veſica in eam perrexit (vid. ſis fig. adject.) cœterùm fœtus uterque perfectus.

SCHOLIUM.

QUò magis arduum eſt generationis negotium, eò diligentius ſcrutinium à Medico efflagitat, & accuratum ſingulorum examen: Natura equidem ſimplicitatem amat, & ſibi uſque ſimilis eſt, pari tamen partium ſtructurâ, actiones easdem peragere quandoque non videtur: interdum ipſamet ludit, obicemque ponit, qui nî prudenter auferatur, cauſa eſt non rarò ſententiæ malè mutatæ. De partibus generationi dicatis exterioribus, cum in hiſtor anim. tum lib. de generat. Ariſtoteles plura dicit, at non perinde vera, quid enim experientiæ, (ut ratiocinij inertiam linquamus) magis obſtat, quàm ejus cap. 3. lib. 1. de gener. anim. effatum: Αἱ δ' ὑστέραι πᾶσαι μέν εἰσι διμερεῖς, καθάπερ καὶ οἱ ὄρχεις τοῖς ἄῤῥεσι δύο εἰσὶ πᾶσι: nihilominus facile iſtud condonari poſſet, modò partium interiorum, tunicarum præcipuè unitatem, ſimplicitatem, ac in variis animantibus ſtructuram uſumvé attigiſſet: Accuratius longè Fabritius ab Aquapendēte, & poſt ipſum alii Medici longè clariſſimi, ceu ſupra meminimus, animantium uteros varios poſtquam concepiſſent luſtravit; nos magnorum Virorum veſtigia ſecuti, præter modo nominatos, identidem examini ſubjecimus ſuillos, ovillos & caprillos, in quorum his glandularum excavatio cotylarum ad inſtar, evidentior adhuc viſa fuit, quam in illis, utrobique autem caruncularum ſive placentularum inſertio, pro imbibitione ſucci nutritij patuit, digitis admotis paulatim cedens: in ſuillis cum ejuſmodi quid animadvertere non licuerit, quid obſtet, non vidimus, quo minus tunicam interiorem ſecretionis munere fungi aſſereremus, utpote vaſorum conceptus tempore ſuaviter rubentium, ſatellitio appoſitè inſtructam, reſpondentibus illinc poris chorij expanſi glanduloſis, quos in tubercula ſuccreſcere, cùm Fabritius tum Clariſſ. Needhamus, jam ante nos notârunt; Verba utriusque apponamus, ne quid gloriæ, quam meriti ſunt, decedere qoſſit: *In porcis autem*, inquit *ille* (parte 2. de format. fœtu) *& equis quibus carnea moles nulla conſpicitur, quid dicemus? Nihil habeo quod afferam, cur porcinus & equinus fœtus eâ deſtituantur. Niſi fortè dicamus, non prorſus deficere, cùm exterius per totum chorion exigua, imò minima, innumeraq; tubercula quaſi ſe tangentia conſpiciantur, cavitates illas in utero reſpondentes intrantia, quæ ſanè carneæ ſubſtantiæ vicem ſubeunt*: & *hic* cap. de format. fœtu: *In ſue*, ait, *cujus uterus omnium ſimpliciſſimus eſt, deſinunt vaſa prædicta in membranam tertiam, ſive interiorem, variisq; ambagibus ibidem pulcherrimè diſſeminantur. Si in prioribus ſeptimanis fere uſq; ad medium geſtationis tempus ſectionem inſtitueris, invenies membra-*

D 5 *nam hanc*

nam hanc ſerum tenue paulatim exudantem, quod à chorio confeſtim imbibitur. Minimè tamen adhæret utero chorion, ſed quotquot ſunt fœtus porcini, quaſi totidem ova teſtis nondum veſtita, in utero tum ab invicem ſejuncti jacent: ut matrice tantum apertâ ſponte elabantur. Nullæ hic glandulæ, nulla placenta: ſed chorion quod molle & poroſum eſt liquorem ſpongiæ inſtar exugit, à venis poſtmodum deglutiendum: & paulò inferius; *In fine geſtationis res paulo aliter ſe habet, chorion nempe craßitiem non contemnendam acquiſivit, item tubercula quibus utero (licet non admodum pertinaciter) adhæret.* Negotium certè, quod uti multam naturæ induſtriam, ſummi præprimis Opificis providentiam clariſſimè arguit, noſtramque de ſecretione animali ſententiam apprimè confirmat, ita laudato Aquapendenti explicatu obſcurum pariter ac difficile viſum fuit, unde pergit l. cit. *Cur verò in equino & porcino fœtu ita habeant, explicet ille, qui me felicius tantarum potuit rerum cognoſcere cauſas.* Et mirari ſubiret omnino, ſi vel ſucci nutritij ſecretioni hinc aliquid decederet, vel placentulæ nullæ adeſſent, ratum quoniam apud nos eſt, ea ipſa, quam præfati Viri nobiſcum in ſuibus viderunt tubercula glanduloſa, illi officio ſtrenuè vacare, cui carunculæ in aliis, utpote cum verſus illa vaſcula ſanguifera accuratè intuentibus ſingula pergere videautur, nec deſunt primis conceptus ſeptimanis ut aliqui putant, licet pariter evidentia non ſint, grandeſcentibus enim è quibus præcipuam partem compinguntur vaſculis ſanguiferis, horumque cum chorij poris fibroſis expanſionibus, ipſa in apricum ſatis prodeunt: Ea quoque ſejunctio fœtuum tum ab utero tum ab invicem intelligenda non eſt, quaſi prorſus cum chorio ſoluti fluctuarent; eſt ſane contiguitas vel ſuperficiaria inter tunicam uteri interiorem & chorion, qualis pro ovi, quod delapſum eſt, complexione neceſſario requiritur, ut merito ambiguæ veritatis videantur, quæ Vir cætera maximus, Harveus aſſerit Exercit. LXX. de gener. anim. *Quapropter merito carunculas has vel hepar uterinum, vel mammas uterinas dixeris: nempe organa albuginoſo iſti alimento concoquendo, venarumq; attractioni præparando idonea: Ideoq; quibus viviparis, carunculæ & placentæ deſunt;* (ut equis & porcis) *eorum fœtus ad partum uſq;, humoribus duntaxat intra conceptum repertis enutriuntur: neq; uſpiam illorum conceptus utero adnaſcitur.* Id verò hinc potiſſimum eluceſcit pro ſecretorii organi ſtructurâ ſecretum variè habere, & inde ſuccum nunc aquoſiorem & tenuiorem, nunc craſſiorem vel oleaginoſum magis ſuppeditari, unde forſan eſt, quod amnij ſuilli liquor pellucidus & verè lymphicus extitit: cui etiam alias rationes, jungere poſſemus, nî ubi ad hominem, canes, aliaque animalia attendimus, eæ mox evaneſcerent; ſufficiat addidiſſe, actione, cui glandulæ & carunculæ plurimæ in iis vacant, in homine & canibus, placentulam unicam defungi, pro magnitudine fœtus prodituri, incrementum variè capeſſentem. Obſtacnlum majus oppoſuit nobis chorio-

rum,

rum, non in ſuibus modò, ſed & ovibus arcta cohæſio & in his allantoidis in illud uſque expanſio, etenim nî ex contiguitate illam naſci arguere potuiſſemus, cæteris utpote membranis unicuique peculiaribus, & dictæ allantoidis appendice ab illo facilè ſeparabili exiſtentibus, ſententia quam ad evitandum facultatis formatricis impetum aliis cùm fovemus, de membranis unicuique ovo & hinc fœtui in eo deliteſcente propriis, imò in illo jam contentis, ſatis obſcura evaſiſſet, chorio communi, primo intuitu ſuillos & ovillos fœtus ſingulos involvente: ſuſpicionem noſtram pridem Clariſſ. Pejero ſignificavimus, docuitque experientia in ovillorum examine, illam fundamento prorſus non deſtitui, partim quod contiguitas circa cornu utriusque exortum tantum obſervabilis fuit, partim verò, quod chorii duplicaturâ incisâ, aër injectus, non ultra ſupra dictam allantoidis appendicem perrexit, & quod jam adſtruximus, membranæ reliquæ unicuique peculiares fuerunt: ſcrutinio verò iſti intentos apprime confirmavit Excellentiſſ. Needhamus in cujus embryotomiâ comparatâ iſta legimus: *interim fœtus* (ſuilli intellige) *invicem ita arctè adnaſcentibus choriis, agglutinantur, ut vix ullâ arte niſi tum choriis tum inteſtinalibus tunicis ruptis ſeparari poſſint. Idq; eò magis quia farciminis illius portio oblonga, quæ ab uno porcello exporrigitur, ſuper chorion proximi recumbit, eiq; paulatim accreſcit.* De ove idem author memoratu digniſſima reliquit, præprimis quod ſi ad prima uſque anatomiæ incunabula redire placeat, hiſtoriam generationis ab ovium ſectionibus initium ſumpſiſſe, conſtare poſſit; de allantoidis autem fœtus unius, cum chorio alterius, cohæſione heic non meminit, forte quod in porcinis iſtam jam indigitaverat: amnij liquorem conſiſtentiæ ratione variare, in utroque dictorum animalium, oppidò ex hiſtoriâ liquet; ferè autem dixerimus nec in vaccinis vel caprillis ita oleaginoſum & pinguem nos ipſum offendiſſe: idem animal lac pinguiuſculum conficit, & lanam ſuccidam perproos cutis promit, materiam ſimilem pro causâ haud dubiè agnoſcentem, quæ in primâ generatione tenello fœtui abundè obtigit, foretque opus æque laudabile illius ortum indagare, atque pilorum horumque varietatem, de quâ nugaciter nonnulli ſcripſerunt; pariter ac Ariſtoteles qui obtrudere conatur l. VI. de hiſt. anim. c. XX. λευκὰ δὲ τὰ ἔκγονα γίνεται καὶ μέλανα, ἐὰν ὑπὸ τῇ τοῦ κριοῦ γλώττῃ λευκαὶ φλέβες ὦσιν ἢ μέλαιναι; λευκὰ μὲν ἐὰν λευκαί; μέλανα δὲ ἐὰν μέλαιναι: ἐὰν δὲ ἀμφότεραι, ἀμφότερα. Candidos nigroſvè effici fœtus, ſi ſublinguâ arietis, venæ nigræ aut candidæ habeantur, &c.

OBSERV.

Observ. XI.

Fœtus humanus cum ſuis involucris ex utero feminæ maleferiatæ.

M. H. annorum 40. & quot excurrit, cum Vidua, ex nefariâ ſcortatione utero concepiſſet, illicitâque Venere thorum caſtitatis turpiter violâſſet, d. 23. Octobr. 1681. fato ſubito, eoque violento periit, & ſui & fœtus, quem ſub præcordiis ſe-geſtare, ſola ſciebat, malè oblita: Morte tam inopinâ per urbem delatâ, rumores incerti variiq; inprimis de veneno aſſumpto, paſſim ſpargi ceperunt: Unde Ampl. Magiſtratus Excell. D. D. *Joh. Rodolpho Burcardo* Poliatro, cœterisque quibus iſtud officii incumbit, cadaver aperiundi & exactè luſtrandi curam commiſit: Cui actui cùm & nos, quæ ſolet ejus eſſe humanitas, aliosque nobiscum, è quibus Viros Nobiliſſ. & Clariſſ. D. D. *Pejerum* Scafuſ. & D. D. *Haësbaërtium* Clivenſ. Collegas noſtros honoratiſſimos, præcipuè nominamus, intereſſe libenter paſſus ſit, quin imò Proſectoris munere facilè defuncturum, benevolè incitârit, præſentibus præfatis Viris Spectatiſſ. plurimisque inſuper Philiatris & Chirurgis: Interanea cultro ſoluta accuratius mox conſiderare cepimus, ut quid tandem mali funeſti perpeſſa ſint, deducere liceret: Et quidem externa cadaveris facies, ſatis naturaliter habebat, niſi quod hinc inde qualiſcunque livedo conſpiceretur: nihil tamen in abdomine inflati, nulla præ ore ſpuma comparuit: *Ventriculus* ſeparatus & per medium ſectus, circa orificium inferius paulò vehementius rubebat, glandulis heic loci egregiè micantibus: in *fundo* autem, reliquâque hujus parte nil p. n. animadvertere licuit, fortè quòd copioſus liquor, quo inundabatur, oculis impoſuit; domi enim quum aliquam ventriculi portionem luſtraremus, *pulveris* albidi, qualem in œſophago omnibus prius oſtenderamus, aliquam doſin adhuc offendimus: Oeſophagus potiſſimùm exterius ſanguine extravaſato rubuit, intus verò inflammati nihil oſtendit, ſecus quàm aſpera arteria, cujus interna etiam facies ruborem contraxerat: *Hepar, lien, pancreas &c.* naturaliter ſatis habebant: *Veſicula* autem *fellis* bile

bile diſtentiſſima: *Uteri*, qui fœtum menſium circiter quinque continuit, elegans fuit contemplatio, vaſis etenim *extus* elegantibus rubebat, pariter ut oviductus, in quorum extremitatibus ornamentum foliaceum conſpicuum, curioſam mentem admodum oblectavit: *Intus* verò fœtum maſculum, placentâ fundo adhærentem exhibuit, quem unà cum ſuis involucris exemptum, àque his, quâ licuit dexteritate ſeparatum, adſtantibus oſtendimus, ſuis membris perfectum, vaſorumque ſubcutaneorum jucundâ & per univerſum corpus continuatâ ſerie inſtructum: atque hunc inter curioſa noſtra cum oviductu altero, etiamnum ſervamus: *Pulmones* ab omni labe non immunes, utrinque coſtis paulùm adhærebant; in collo quoque ſtrumam non mediocrem obſervare licuit: cæterùm ſana & incolumis paucis diebus antè adhuc fuit, neque de ullo incommodo querelas movit: Notârunt tamen qui easdem ipsâcum ædes incolebant, quòd pridie mortis, ubi prius ſubtriſtem ob putatitij proci diſceſſum animadvertiſſent, pulverem quendam ex theculâ ſumpſerit, juſculoque carpionum quod paraverat, immiſcuerit, à quo (referentibus iisdem) malè ſtatim habuerit, & vomere, admodumque angi ceperit: Rogata hinc ab unâ alteravé συνοίκων, num purgans (quale haud ita pridem binis vicibus hauſerat) ſumſerit rurſum, obticuit & in perpetuo vomendi conatu, quem theriacâ primùm, hinc aquâ fontanâ eludere fruſtra tentârat, ſubſtitit, alteroque mane, domeſticis tale nil vel cogitantibus vel ſperantibus, brachiis prorſus incurvatis, mortua reperta fuit. Concluſum fuit inde, perfidam matrem, cùm medicamentorum fortiorum ope, fœtum expellere ſatageret, ſibi fœtuique vitam ademiſſe, utpote à quibus ſuffocari ſtrumoſa, pulmonibusque utcunque laborans, & convelli facilè potuerit.

Vomitoria, quantum quidem per Pharmacopolarum fidem reſcire licuit, fuerunt ſeqq. d. 20. Aug. ℞ tartar. emet. gr. III. m. cum aq. cent. min. d. 30. ejusd. ℞ gutt. gamandr. gr. III. cum conſerv. roſar. f. bolus.

SCHOLIUM.

LUſtravimus in præcedentibus, quæ circa diverſorum animantium uteros, fœtusvé notatu digna videbantur; jam hominis ipſius gene-

E ratione m,

rationem, habitaculum, involucra &c. tantiſper ſcrutabimur, mentis oculis aſſecuturi, quod corporeis indagare ſatis non licet: Fœminæ quæ ſteriles prorſus non ſunt, in utero concipere poſſunt, eſtque hæc conceptio ex Authorum Vett. opinione, nunc vera, nunc falſa: de hac inferius agetur Obſervat. *de Utero tuberoſo*: *illa* nobis dicitur, cùm ovùm fœcundatum reapſe per oviductum in uteri fundum ſuſcipitur, quæ quî fiat, arduum ſatis eſt dicere: Quî fœminas ſemen è teſtibus putatitiis ejaculari ſentiunt, cum maſculo deinceps convenienter miſcendum, & ope facultatis formatricis in fœtum humanum transformandum, verbis negotium protenus abſolvunt, modò experientia reſponderet: De ovarii humani ſtructurâ dicere heic ſuperſedemus, cùm alibi illud actum ſit, & quod reſtat, Obſervat. *hydropis Ovarii Mulíebris*, inſerere conſtituerimus: In ipſo interim ſuſceptionis actu, motum obſervamus, quî fœcundationi complementum affert: nempe fibrarum muſcularium ad extremitatem tubæ, in muliebri ſexu elegantiſſimè locatarum, verſus ovum deciduum expanſionem, quas ornamenti foliacei nomine inſignivit Clariſs. de Graef, illudque heic monere neceſſe habemus, in quibuscunque animantibus, quæ noſtrâ manu ſecuimus, illud reperiri, muſculoſam verò fibrarum ſtructuram, quam fimbriarum nomine *ille* denotat, pari ſerie & elegantiâ, uti in mulieribus non videri, quamvis nerveis carneas intertextas eſſe, perſuaſum firmiter habeamus: de motu iſto expanſorio, etiamſi plura addere non poſſemus, eum tamen fœcundationis partem aliquam abſolvere, vel inde eluceſceret, quod nonniſi conceptus futuri tempore vigeat, atque ſine hoc irrita foret ovi protruſio: audacter verò inſuper dicimus eodem tempore, quo ab aura genitali motus, cùm ſpiritibus tum maſſæ humorali matris illatus eſt, ut cùm ovuli interiora, illibatâ determinatione agitari poſſint, ſi quidem pluribus Viris Eruditis ita viſum ſit, tum materiæ idoneæ ſecretio, pro glandulosâ globulorũ ovum ſenſim è cellulâ fibrosâ ceu pedunculo abrumpentium & protrudentiũ generatione inſtituatur, eodem (inſimus) momento, dictatâ iſtâ naturæ lege à ſummo opifice parilem, accedente ſpirituum legitimâ copiâ, in dictis fimbriis, pullulare & magis magisque vigorari, ita quidem, ut ovarium integrum ferè involvant & expetitum fœtum amplexentur: Opus ſanè quod ſi humanæ mentis ratiocinium ſuperat prorſus, Creatoris digitum eò illuſtrius repræſentat, experientiæ omnino conſonum, ceu in ſuibus, aliiſque animalibus, pluribus poſt conceptum diebus, etiamnum curioſis ſpectatoribus monſtravimus: Eædem fibræ ad priſtinam figuram & ſitum paulatim redeunt, motu hoc ſpirituum identidem in imprægnatis ceſſante: In hoc autem cum laudatiſſimo *Græſio* ſentire non poſſumus, quòd ſubſtantiam tubarum membranoſam eſſe, ait, non *nerveam* aut *carnoſam*; perinde enim uti in ſubſtan-

tia ipſa-

tia ipſarum interiore *glandulas* nobis facilè imaginamur, quarum ope cùm ſerum lubricum, è ſanguine arterioſo, (vaſis enim ſanguiferis, inprimis in gravidis elegantiſſimè muniuntur) ſuſceptum exſtillatur, tum ſi p. n. ovum fœcundatum intra ipſarum parietes hæſerit, nutritium idem cum ſanguine, poris placentæ indeque vaſculis venoſis fœtus exugendum traditur, ita dubitare nequimus, quin continuato fibrillarum per ipſas motu, ovum in uterum ſenſim trudatur, carnearum maximè, utpote quæ à Vir. Clariſs. Stenonio aliisque, huic actioni unicè deſtinantur, ſpiritu irrorante per *nerveas* accedente; ut ſilentio prætereamus, ſubſtantiæ membraneæ *iſtas* minus commodè adimi: ſi verò nec iſta omnibus placeant, explicent adverſarii, quî ovum anguſtias oviductus evadat, & in latebras uteri veniat, ut *κύημα* factum eſſe dici queat: Eſt ergò conceptus, ſeu potius embryonis in ovulo deliteſcentis, habitaculum naturale uterus, in fœminis ita efformatus ut pyrum referat, & extra graviditatem ſecundum omnes ſui parietes corrugetur; ſitum cœtera obtinens, inter veſicam urinariam & inteſtinum rectum, ceu eleganter Hippocr. exprimit l. *περὶ φύσιος ἀνθρώπου. ἑξῆς ὑδρώδης κύστις ἱερῷ στόμα ἐνηδρευσμένη, συμπεπλεγμένων ἀγγείων, ὅρων ἐκκείσιος αἰτίη γίγνεται. ἡ πυλωρὸς μυχοῖς ἱερῶν βρέφουσα σὰρξ σφίγγεται ὑδρήεσσιν· ἐκ δὲ πλήθους ἐκχέουσα γαστρὸς φύσιος. ἡ δὲ γειτνιῶσα ταύτῃσι μήτηρ βρεφέων, ἡ δεινὸν ἄλγος τῶν ἐν γυναικὶ μόχθων μυελῶν σπαραχθῇ, πεφώλευκεν μήτηρ ἐκ λόχου προθνοίης*: In regia iſta excipitur ſponſus hic, baſia figentibus uteri parietibus, porisque illius glanduloſis, ſerum cum ſanguine nutritium ilico ſtillantibus: de quo ſanè cùm cogitamus, meritò obſtupeſcimus, enim verò nec fluctuare patitur natura tenellum ovum, ſicque iners fieri, nec temerè eliminat, quin ſi alterutrum latus ſive fundum proximè attigerit, motu alimenti neceſſarii confeſtim ſubvenit: nempe per univerſam membranam extimam vaſculorum umbilicalium veſtigia diſperguntur, porique adſunt idonei, quibus illud filtratum recipi & ad cor fœtus, indeque reliquas partes deferri poſſit, commeante portione non exiguâ ad membranam intimam, fœtum proximè involventem, per venoſos ductus, umbilicalis propagines, ejusdemque reliquiis per arterioſos dehinc ad illos, in placentam unà faceſſentes remeantibus, atque iſte membranarum & placentæ ortus ac officium, hæc fœtus vita & nutritio eſt: Illas extra ovum diu multumque quæritârunt Eruditi Medici: hanc pari dexteritate omnes non explicuerunt; de ſingulis quædam fabimur ulterius: Membranas & hepar uterinum, ad fœtum præcisè pertinere, non uterum, jam Vett. quibusdam viſum fuit: ab initio autem præ reliquis partibus eas primùm formari, traditio eſt, falſę hypotheſi innitens, quàm ovi glorioſum inventum deſtruit; etenim cui bono entia multiplicare citra neceſsitatem & membranę materiam ex ſemine deducere, quod in uteri cavo vel nuſquam

vel eo ſaltem tempore non reperitur, ut taceamus, magnam utique affinitatem illi cum volatilium ovis intercedere, in quibus putamine denudatis, plures occurrunt membranæ, quarum alia ovum arctiſſimè complectitur, alia albumen tenuius, alia pulli colliquamentum &c. adſunt ergo & heic membranæ eodem quo conceptus fit momento, ſuoque muneri diligenter adhibentur: nec enim vaſorum ſimpliciter fulcimentum chorion eſt, ſed poroſæ ſuæ ſubſtantiæ vi, tantum non ſuccum vitalem ex uteri interiore tunicâ exugit, actione primis præcipuè diebus, ubi placenta nondum conſpicua eſt evidenti: ſcimus equidem cùm caruncul is in aliis animantibus tum in homine placentæ uterinæ iſtud officii tribui: at accuratè rem ſcrutantibus, hanc ipſam ad chorion pertinere, aliudque ferè non, quàm vaſorum per iſtius ſubſtantiam poroſam artificioſam expanſionem & compigmentum eſſe patebit, ita quidem ut illius miniſterio, vaſculorum capillarium oſcilla ſanguinem nutritium recipiant, particulaſque reliquas arteriolæ revehant, quarum portione aliquâ ipſorum interſtitiis & fibris agglomeratâ, magis magiſque prodire incipiat id, quod hepar uterinum communiter vocant, quodque expanſis vaſorum ductibus, fœtu augeſcente, legitimum incrementum identidem ſuſcipit: atque hinc eſt quod chorii tubercula in ſuibus, pariter placentularum nomine venire poſſe ſupra innuimus, color ſiquidem rutilus de eſſentia ipſarum eſſe nequit, unde etiam injectione calidâ factâ, prorſus dealbatur placenta muliebris, ceu ſæpius oſtendimus, cum vaſorum ramificationi, ſententiæ quàm modò propoſuimus ſtabiliendæ ergo, pro viribus intenti eſſemus: nec obſtat quod nudas venarum arteriolarumque propagines non vidimus, cùm impoſſibile ſit, quin in ſanguinis iſthoc commeatu, particulæ quæpiam ramoſæ, ſi vel cum cruore redeant, oſculiſque arteriolarum elabantur, (anaſtomoſis ſiquidem mutua hactenus non fuit oſtenſa) paulatim accreſcant, de quibus friabilis placentularum ſubſtantia teſtari poteſt: an verò præter iſta, glandulæ aliæ adſint inſuper, multum non diſquirimus, cùm ſufficiat ſecretum per uteri tunicam liquorem, dicto modo à venis reſorberi: apage autem heic cum mutuâ unione vaſorum matris & fœtus, ceu hæc illis inoſcularentur: ſomnium certè non illepidum, ſed quod placentam uterinam deſtruere valet, cum actione quam ipſi attribuerunt ejus Patroni, quid enim iſtâ opus fuit, ſi rami umbilicales cum uterinis per anaſtomoſin junguntur? imò unde commodus ejus ortus, ſi oſculis ipſorum nihil elabitur? quò præcipuè accedit autopſia refutans; nihil enim injectione inſtitutâ ſive per ceram, ſive liquorem alium ex arteriis matris in vaſa placentæ, & viciſſim meare comperies, imò nec vaſa fœtus ſibi mutuò immediatè communicare illâ edocti ſumus: nihilominus fœtum vitâ matris ſpirare, ſive ut Vett. Anatomici loquuntur, ſpi-

tur, ſpiritum vitalem ex vaſis matris haurire, prorſus non inficiamur, modò diſtinctè & clarè ſingula explicentur: videlicet ille ipſe ſpiritus qui in arteriis maternis reſidet, & conſtanti motu vigoratur, dum venæ umbilicalis ramos ſubintrat, atque eodem continuato, cordis auriculam & thalamum dextrum ingreditur, ex iisdem protruſus leniter in ſiniſtrum, hincque per arterias in totum corpuſculum, nec dum viſibile, vivere primis diebus embryonem efficit, ut male decipiantur, qui vitam fœtus ex motitatione certo tempore perceptibili, cùm feminis augurari ſatagunt: Vita ſanè noſtra, uti in perpetuante ſanguinis motu, quem apprimè ſuſcitat & conſervat materiæ æthereæ, ſive ſubtilis influxus, præcisè conſiſtit, ita fœtui tribuenda eſt, quamprimum ille incipit, id quod primis ilicò diebus fieri, punctum ſaliens in ovo incubato, apprimè commonſtrat; augeſcit verò ſenſibiliter dum ſpiritus animalis, (dictæ materiæ motum jugiter ſuſcitanti maximè affinis,) in tenelli cerebri glandulis ſecernitur, eque fibræ ductibus in nervos cardiacos fluit copioſius, vid. ſis Diſſertat. noſtr. de Struct. Viſc. Eodem actu nutrimentum quoque partibus veriſſimè accedit, de cujus qualitate ſollicitus ſatis fuit Illuſtris Harvéus: *Placenta*, inquit, Exercit. LXX. *muliebris, gibba ſui parte, quâ utero adhæret, plurimis tuberibus inæqualis eſt, videturq́ iſtorum operâ eidem adnaſci: Adeò ut non ubiq́ utero affigatur, ſed iis ſolum locis, ubi vaſa in eum porrecta, nutrimentum eliciunt, & in quibus propterea vaſorum quaſi fines abrupti cernuntur. Num autem dicta vaſorum extremitates ſanguinem ab utero exſugant, an potius concoctum quid albumini ſimile, quale in cervis & damis reperiri diximus, nondum exploratum habeo*: Et paulò inferius. *Verùm ut dixi ſanguinem*, (intellige carunculæ) *ne mulſæ quidem aut compreſſæ emittunt, quippe non tam illo quàm albumine plenæ ſunt, neq́ illius organa concoctricia ſunt, ſed hujus promptuaria: Ut manifeſtum ſit fœtum in utero non ali ſanguine materno, ſed albumine hujusmodi commodè adparato*. E quibus licet ſententiam, quam veriſimilem propoſuimus, de particularum albuminoſarum adhæſione & accreſcentiâ confirmare quodammodo poſſimus, huc tamen nequimus venire, ut colliquamenti fontem, ſive concoctionis organum placentam ita faciamus, etiam in damis, ceu vaſa cruor non ſubingrederetur, contrarium quoniam umbilicalium apertio edocet, quod cùm laudatus Vir ipſe agnoverit, dum è vaſorum finibus ex conceptu prodeuntibus ſanguinem effluere ſcribit, aut nova vaſa monſtranda erunt albumen hujusmodi vehentia, aut ſtatuendum, in illis tuberibus ſuccum gelatinoſum præcisè elici, & à reliquo cruore ſequeſtrari, eidem denuò, ſi quidem fœtui advehi debeat, miſcendum, atque ſic elaboratorium ejus carunculæ forent: Quicquid ſit relictâ hâc hypotheſi, dicimus particulas balſamicas, nutritias, ἢ αἵματος τὸ γλυκύτατον appellat Cous, reliquo cruori permiſtas, arteriolarum ope, quæ ab umbilicali venâ illas acceperunt,

verſus ſingulas partes deferri, & ab iſto convenienter ſeparatas, ipſis agglutinari, artificio quod partium muſculoſarum ſive carnoſarum elegans ſtructura detexit. At non ſubſiſtit heic ſollicita mater Natura, ſed idoneum liquorem membranâ amnios dictâ, quæ fœtum intimè amicit condit, per vaſcula venoſa exilia allatum atque ſequeſtratum configurationis pororum ope, eum in finem ut nuſquam fœtum alimentum deficiat, licet nutrimenti ſatis per umbilicum advehi videri poſſet: eſtque hæc altera per os fieri ſolita nutritio, de quâ Hippocr. l. περὶ σάρκων καὶ φύσιος παιδίου: τὸ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον τὰ χείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων: ἕλκει τὴν τροφὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῷ καρδίῃ εἴσω. Enim verò negari nequit ſucci hujus porrionem ventriculo recipi, cum & in diſſecto illam reperire liceat & excrementa inteſtinalia de eo teſtentur, longè major verò ejus eſt copia, inprimis etiam in animantibus brutis, quàm fortè pro tenello fœtu requiritur eaque primis menſibus palpabilis: nempe ſolenni dictato motu, materiæ alimentaris, quæ in illis in lactis materiam aliaque ordinariè faceſſit, potiſſimum verſus uterum amandatur, cumque omni fœtus ilico opus non habeat vel deinceps habere poſſit, in amnio commodum aſſervatur, ne majori copiâ tum cruore ad placentam denuò delata ſtagnet, taliasvé moleſtiores turbas excitet; quidquam enim ejus, quod poroſam uteri tunicam ſemel evaſit, & umbilico fœtus exceptum fuit, per vaſa matris deinceps reſorberi probabile nobis non fit: Liquori iſti, fœtu in anguſtiis detento, fœculenta miſceri, experientia variis in animantibus nos docuit, idque tum maximè, quando mater ipsâ de vita periclitabatur, adeò fœtus ſpirituum auxilio illi intimè compatitur, urinæ verò nihil unquam confunditur, ſed omne per urachi productionem in membranam, allantois dictam effunditur, quam urinariam commodiore vocabulo in muliere dici poſſe, aliis cum arbitramur, nec enim farciminalem figuram, prout in brutis magna ex parte obtinet; tenuis hæc eſt admodum & pellucida, ac chorio arctiſſimè cohæret, adeò ut nî cautè ſeparaveris, ilicò rumpatur, factum eſt hinc ut viri cœtera magni, humoris excrementitii receptaculum chorion conſtituerint, quod imprudentius ſeparatum, ſerum urinoſum profundere animadverterunt: cæterùm integrum fœtum complectitur, vaſisque prorſus deſtituitur, quòd certiſſimum membranæ hujus indicium eſt, reliquæ enim omnes legitimâ eorum cohorte ſtipantur: Cadit ergo quod de mictione per penem in fœtu, uteri clauſtro etiamnum detento aliqui excogitârunt, quum hujus membranæ intuitione frui ilico non poſſent: Aſſertum certè ratione ſatis non ſuffultum, etiamſi tunicam dictam tantiſper ſeponamus, præterquam enim quod urachus in adultis etiam monſtrabilis, cùm ſui tum *illius* officium ſatis arguere potis ſit, (nî fruſtra factum dicere velis,) locus probandus eſt

dus eſt inſuper, quò urina recipitur, & ita vel cum amnii nutritio liquore, male ipſum commiſceri aſſerendum, vel tunica ſingularis conſtituenda eſt, nec enim ex urachi foramine per uteri cavum effluit acris humor orificio interiore pertinaciſſimè clauſo: ſed ſatis de membranis & nutrimento humani fœtus, quo fruitur uſque dum maturus, è tenebris in lucem prodire ac liberius ſpirare incipit: quæ ſingula ſanè eò magis nos alliciebant, quò generationis primordia admirari pariter ac ſpeculari hominem præcipuè decet, ut quam artificiosè Deus ipſum formaverit grato animo ubique ruminet, ſuique ortus memor humilis eſſe diſcat.

OBSERV. XII.

Inteſtinorum Cervi Anatome.

Menſe Febr. 1683. Inteſtina Cervi juvenculi adhuc calentia luſtravimus, ut cum ventriculorum quadrigeminam ſeriem, tum alia abdominis contenta luſtraremus: Illi equidem vaccinis ſtructuræ ratione ſimiles, ingeſtis pleni erant, ζῷον in κοιλίᾳ μεγάλῃ evidentiſſimâ, uti nobiſcum Clariſs. D. D. König, aliique exenterationi adſtantes notârunt: Iſta verò, inteſtina viz. cum meſenterio, renibus & partibus genitalibus eleganter fabrefactis, paulò penitius intuiti ſumus, præſentibus Viris Clariſs. D. D. Zuingero, D. D. Wæberskii Dantiſc. & pręf. D. D. König, aliisq; Arti Apollineæ operam dantibus: Inteſtina tenuia variè involuta, glanduloſam faciem hic illic oſtenderunt, inprimis ileon, quod prope terminationem ſui, duas ulnas & ultra mere glanduloſum fuit, exitu præditum ſatis anguſto & rugoſo, qui *Valvulam* decantatam conſtituere videtur: Inteſtinum cœcum, elegans, oblongum & amplum fuit, cujus fibræ circulares, dum inflabatur, egregiè micuerunt: ſimile cœterùm tubæ venaticæ: (vid. ſis fig. 1.) Inprimis autem in admirationem nos rapuit ſacculus glanduloſus, cui pancreas Aſellii, ulnam circiter longum, circa medium ſui arctiſſimè, uti teſtibus Epididymi, connectebatur: hoc primo intuitu, corpus ex glandulis in ſcirrhum induratis compactum credidimus, inciſione autem factâ ſuſpicio cecidit, prorumpente materiâ rutilâ, conſiſtentiâ muſti craſſioris, quod ex pyris noſtrates conficiunt, glutinoſâ, ſapore ſub-

re ſubdulci, quâ detersâ prodiére cellulæ plures, areis glandulosis eleganter ſtipatæ. (vid. ſis fig. 2. & 3.) colore luteo, ſeu croceo hinc inde tinctæ: ſacculus ipſe quoad reliqua, membraneus erat, modiceque denſus; pancreas verò coloris ſubfuſci exterius, interius glanduloſum, manifeſtâ cavitate donatum: Ponè iſtud glandulas plures videre licuit ſubfuſcas, figurâ linguam bovinam æmulantes; Renes non uti in bobus, quos tamen æmulari vulgò creduntur: Egregia fuit pariter partium genitalium ſtructura: Teſtis alter parvulus, alter maximus: Veſiculæ ſeminales reapſe glanduloſæ & ductibus evidentibus inſtructæ, ſub vaſis ejaculatoriis in urethram cum hiſce diſtinctè inſerebantur: Priapum præter ordinarios muſculos, duobus aliis, teretibus, oblongis, ponè inteſtinum rectum incipientibus, & ultra medium ipſius pergentibus, donari notavimus, haud dubiè validioris extenſionis ergô.

SCHOLIUM.

De Cervis plura dicenda haberemus, ſi modò illud ferret inſtituti ratio; Quantæ enim obſcuritatis ſunt adhuc, quæ de lacrymis ipſorum, cornuum generatione ac ætate, oſſe circa baſin cordis conſpicuo, aliisvé enarrantur, multâ utique experientiâ & ſolidis ratiociniis opus habentibus: pariter & peculiaris vermis in capite cervi reperiri ſolitus, aliquam ſibi attentionem vendicaret, quam alibi tantiſper adhibuimus, cum pilarum generatione & coagulo: ſed nolumus in ea jam diffundi, quæ vel non vidimus diſtinctè, vel datâ occaſione demum explicare conſtituimus: Ventriculus quadrigeminus, inteſtina, reliquaque imi ventris, ſatis materiæ ſuppeditant, genium exercendi: Et quidem ille veritatem prodit ejus, quod Ariſtot. l. IX. cap. 50. Hiſt. Anim. aſſeruit ἔστι δὲ τῶν ἀγελαίων, οὐδέν πω συνῶπται, ὅσα μὴ συντρέφεται ἐνίοτε, οἷον ἔλαφος, αὕτη δὲ μηρυκάζει, πάντα δὲ τὰ κατακείμενα μηρυκάζουσι μᾶλλον: μάλιστα δὲ τοῦ χειμῶνος μηρυκάζουσι: Quem locum Celeberr. Velſchius diſſert. I. de Ægagropil. à tacitâ objectione vindicat, dum inquit: *ſic autem poſteriora ad ſenſum vertenda putamus*: Ex feris nullum adhuc ruminare viſum eſt, ſicut cervus, niſi quale etiam domeſticum alatur: *Hoc ſibi velle* τὸ ὅσα καὶ τὸ συντρέφεται, *iis præcipuè perſuademur, quæ ipſe* lib. I. hiſt. anim. cap. 1. *docuerat*, πάντα, inquiens, ὅσα ἡμερά ἐστι γένη, καὶ ἀγελαῖά ἐστιν, οἷον ἵπποι, βόες, ὕες, ἄνθρωποι, πρόβατα, αἶγες, κύνες. *Quæ igitur ex his domeſtica aluntur, & ruminant, agreſtia quoque id facere ſolent, quæ autem fera tantum, nec paria domeſtica habent, nulla*

omninò

omninò ruminant, excepto ſolo cervo, ſub cujus tamen nomine plura genera comprehenduntur : Et ſanè liberatur ita ab errore Philoſophus, quem alias abſurdè erraſſe dici poſſet, cùm multus ſit omninò ferorum ruminantium numerus, non hyberno modo tempore; ſed toto, quod trahunt, vitæ curriculo ruminantium: unde & illud μάλιςα χειμῶνος μηρυκάζειν, ni ad pabuli ruditatem, quæ iſto tempore major eſt reſtringatur, minus commodè dicitur: Majori longè cum fundamento, τὸ κατακείμενα μηρυκάζειν, non quidem quòd exhinc Clariſs. Gliſſonio argumentum ſuppetere velimus, ac ſi ex phantaſiæ imperio, ſitum hunc expeteret animal, quo bono parto eò commodius & ſuavius frui poſſit, ſed ut eluceſcat arduum eſſe ruminationis opus, pro quo felicius peragendo, plures ſpirituum manipuli requirantur, quibus conſervandis quies optimè conducat, & commoda ſituatio pro ſuſtinendis ventribus, κοιλία præprimis μεγάλη, pabulo tum præ reliquis turgente: adeò certum eſt, pariter ac in aliis animalibus, ex mera naturæ providentia, quam animantibus brutis Deus implantavit, ſpirituum plurimam cohortem, chylificationis tempore terminari: Iſta autem quî fiat, prolixius heic exponere opus non eſt: id memorâſſe ſufficiet ζέσιν ſeu effervescentiam, quàm non modo vapores calidi, factâ inciſione copiosè exhalantes, ſed etiam innumeræ bullulæ, ceu in aqua bulliente conſpici ſolent confirmârunt, ſatis inteſtinum quendam motum, eumque fermentaceum arguiſſe, in particularum ingeſtarum, attritione, maceratione & majori ſolutione potiſſimùm conſiſtentem: Confert ſanè huc aliquid, liquor turbidiuſculus, tempore iſto ſatis graviter olens & copioſior, quicquid demum contradicant, fermenti ſtomachici oſores! cui & ſi non inficiabimur, à ſaliva maſticando ſeſe uberius inſinuante, fomentum accedere, illud tamen ex Adverſariis ſciſcitabimur, an liquori, quem glandulæ ſtomachicæ ſtillant, ſive tunica ventriculi interior, hâc ipsâ actione glandulosa, ſimiles particulas, (quæ ſalivæ) ineſſe negent, vel negare poſſint, ex experientiæ aut ſanæ rationis dictamine? Activa certè, ſi quod aliud, ſalia ſunt, præſertim ubi ſpiritus connubium acceſſerit tantiſper, junctaque cum aliis inteſtino motu, pabuli ſolutionem ſedulò promovent, tantum abeſt, ut ſub liquoris formâ, vehiculi loco unicè inſerviant: Hæc ipſa tamen fermenti ſpirituoſi ἐνέργεια in reliquis ventriculis nobilior ac evidentior eſſe videtur, ceu ad chyli laudabilis generationem propius collimantibus, quibus inteſtina accedunt, cum liquore glandularum ſpirituoſo uberrimo. Elegantiſſimam harum cohortem, ilei ferè tota interna facies exhibuit, cujusmodi in alio animante hactenus non animadvertimus, firmiſſimo argumento inteſtina & glandulas & glanduloſa eſſe, licet aliqui minùs ſenſati, de iſthoc aſſerto & invento ſiniſterius judicent, ineptè objicientes: Univerſum corpus no-

ſtrum ita glandulam fore: Etſi enim quod uni alterivé parti ob prægnantes rationes tribuitur, de toto ſtatim dici non debeat, graviaque ſint rationum momenta, ob quæ cerebrum, ventriculus, inteſtina, aliæque partes glandulæ dicuntur, quibus illi ſapienter obſtrepere non poterunt, abſurditatis tamen nodum ita inſolubilem non videmus, ſi *corpus glandula eſſet*, quin ſanæ mentis acie diſſolvi confeſtim poſſit; longè enim plures in illo glandulas dari, quàm creditum fuit olim, experientia certiſſima rerum Magiſtra & ratio nos docent, non quidem ad ſenſum tales, uti Medicorum vulgus deſiderat, conglobatis vel conglomeratis, figurâ ſimiles, cujusmodi ut ſibi demonſtrentur, ab homine Philoſopho non credimus iri expetitum, ſimiles tamen ſecretionis actu, ad quem ritè perficiendum, conveniens ubique ſtructura requiritur, vaſorum non modo præſentiam, ſed partis præcipuè configurationem decentem, poros meatusque &c. involvens, atque iſthâc ratione cùm innumera in corpore animali peragantur, non interius modo, ſed & exterius, quid vetat, quò minus illud ſummè glanduloſum appellemus? glandulam vocitent alii, dummodo clarâ & diſtinctâ explicatione ſubveniant: Id quoque de inteſtino jejuno dicendum eſt inſuper, malè illud tale vocari, ceu perpetuò vacuum reperiretur, propter meſaraicarum numerum & magnitudinem inſigniorem, chylum copioſius attrahentium, quò quidem cum Vett. aliis Ariſtotelem collimâſſe videmus cap. XIV. l. 3. hiſt. animal. dum ita ἐπεὶ δ' ἐν τῇ ἄνω μὲν κοιλίᾳ, καὶ τὴν πρώτην εἴσοδον τῆς τροφῆς, νεαρὰν ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τροφήν, κάτω δὲ προϊοῦσαν, κοπρώδη καὶ ἐξικμασμένην, ἀναγκαῖον εἶναί τι καὶ τὸ μεταξύ, ἐν ᾧ μεταβάλλει, καὶ οὔτ' ἔτι πρόσφατος, οὔτ' ἤδη κόπρος: διὰ τοῦτο πάντα τὰ τοιαῦτα ζῷα, τὴν καλουμένην ἔχει νῆστιν, ἐν τῷ μετὰ τὴν κοιλίαν ἐντέρῳ τῷ λεπτῷ: τοῦτο γὰρ μεταξὺ τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω· γίνεται δ' ἐν πᾶσι μέν· δήλη δ' ἐν τοῖς μείζοσι καὶ νηστεύσασιν: Obſervavit ſanè jam ante nos Clariſs. Gliſſonius, ſignum iſthoc accidentale eſſe, & ſi animalia ſtatim à primo paſtu aperiantur, jejunum non magis quàm Ileum plenum deprehenſum iri: nec idonea eſt ratio, quam afferunt; arteriarum enim copia ſufficiens, etiam ileon perreptat, eò frequentiore numero, quo plexus glanduloſi frequentiores ferè in hoc quàm illo conſpici ac reperiri ſolent, videturque ſuppoſita hæc jejuni inanitio, ileique impletio, officium in perfectione & ſequeſtratione chyli à fæcibus alvinis, huic ultimo magis, quàm illi confirmare, utpote in cujus circum volutionibus, accedente liquore glandularum ſpirituoſo, ingeſta in ventriculo ſoluta, præcipuè ſubigerentur ac depurarentur, quò tamen nec nobismet ipſis devenire volupe eſt, utpote quibus de utriusque parili actione conſtat: Laudamus magis anguſtum ilei exitum, quem fibrarum rugoſarum agmen conſtituit; eluceſcit inde robur quod habent in ſui conſtrictione, tantum certè, quantum in aliis animalibus

valvula

valvula unquam præſtiterit; nec enim veriſimile nobis ſit, ex inteſtino cœco (de cujus in ruminantibus uſu jam) quidquam ob valvulæ ordinariæ abſentiam regredi poſſe, reluctante fibrarum agmine, neque certi ſumus in quibusvis animantibus illam adeſſe: plura quoque dicenda haberemus, de fibrarum inteſtinalium pertinaci corrugatione, in affectibus præprimis ſpaſmodicis, nî alii meditationî iſta ſervaremus: Ad cœcum pergimus, *τυφλόν*, Græcis dictum, monoculum aliis: de hoc Ariſt. ſupra cit. loc. *Πᾶσι δὲ τοῖς μὴ εὐθυεντέροις προϊοῦσιν, δεύτερον γίνεται τοῦτο τὸ μόριον, καὶ τὸ καλούμενον κῶλον ἔχουσι καὶ τοῦ ἐντέρου τυφλόν τι καὶ ὀγκῶδες* &c. *ταῦτα δὲ πάντα μεμηχάνηται τῇ φύσει πρὸς τὰς ἁρμοττούσας ἐργασίας περὶ τὴν τροφὴν καὶ τοῦ γινομένου περιττώματος* &c. Nec diſſentit Galenus, qui appendicem hanc, cùm ſit veluti venter quidam craſſus, excrementis recipiendis ita accommodatam dixit, ut ſi quid in tranſitu per tenue inteſtinum diſtributionem fefellerit, & venas meſaraicas ſit præterlapſum, id omne in cœco diuturnâ morâ exugatur: cujus autem ſententiæ fundamentum ruinoſum eſt penitus, cùm vaſorum meſaraicorum ſuctio pridem corruerit: In homine, canibus, vulpibus, aliisvé carnivoris, cœcum anguſtius occaſionem præbuit Authoribus varia de ejus uſu in brutis herbivoris comminiſcendi, quæ an veritati ſint congrua omninò, tantiſper videbimus: Waldungus l. de lepore cap. 32. cœcum in cuniculis & leporibus, ultimi ventriculi loco eſſe putat, in quo abſolvatur concoctio, hocque inteſtinum materiâ chyloſâ ſemper plenum inveniri dicit: Pariter Excellentiſs. Gliſſon. lib. de ventric. & inteſtin. cap. 10. paragr. 10. inquit: *In homine vix lumbrici maſculi craßitiem, mediamvé longitudinem cœcum ſuperat: in brutis verò nonnullis, ipſius coli craßitudinem vincit, hujus diverſitatis ratio aliqua heic expectabitur: Dicendum itaq; eſt in homine, fortaſſe ob diætam quâ utitur, delicatam & multum nutrientem, cujus ſufficiens quantitas in minore cavitate continetur, non opus eſſe ampliore cœco: Verùm in equis, porcellis Indicis & ſimilibus animalibus, quorum diæta ignobilior eſt, & cujus magna quantitas ad portionem ſucci nutritii ſufficientem ſuppeditandam requiritur, neceſſe fuiſſe, ut majora aſſervacula comparentur: Oportuit itaque vel unicus ventriculus ſit, ſatis amplus, vel idem multiplicetur, vel alia cavitas quaſi ventriculi vicaria, ſufficiatur, qualis cœcum: In homine unus ventriculus ſufficit, in ruminantibus quadruplex requiritur, in non ruminantibus præſertim vilioris diætæ, præter ventriculum opus eſt largo inſuper cœco: In equis ergò, cuniculis & Porcellis Indicis, cœcum duplex & peramplum utrumque deprehenditur: Ratio cur in iis ſecundum hoc receptaculum, tantâ diſtantiâ à ventriculo ſejungatur, cùm in ovibus μεγάλη κοιλία, omaſo atq; abomaſo immediata ſit, videtur, quod hæc animalia non ruminent, cibumq; vix ſatis commanſum ventriculo damnent: ut ergò hoc alimentum elaboretur, opus erat ut per longas ambages, & tractus inteſtinorum remoretur, priuſquam ad vicarium ventriculum, cœcum duplex appellat: Veriſimile itaq; eſt, in his animalibus è ventriculo & inteſtinis*

F 2 *tenuibus,*

tenuibus , aquoſum crudumq; chylum , è cæcis pinguem & ſucculentum elici &c. hæc ille, quibus addit pag. ſeq. obſervationem peculiarem de equis avenâ, pane fabaceo & ſimilibus diu veſcentibus, quorum abdomina temporis tractu multò contractiora fiant, quàm ſi paſcerentur fœno, gramine & ſimilibus, concluditque in brutis, quorum cibus herbaceus eſt, & corruptioni minus obnoxius, receptaculum ſatis amplum, tantâ diſtantiâ à ventriculo diſſitum, non incongruè naturam indulſiſſe: Quæ quidem ſingula eleganter ſatis dicta ſunt, aſt non prorſus ad veritatis normam; Etenim *prima* cui innititur hypotheſis, ficulnea eſt, cœcum ceu vicarium ventriculo ſuffici, ac ſi ventriculus & inteſtina tenuia, ad ingeſtorum digeſtionem abſolvendam ſat virium non habuiſſent, quin inſtructo longo itinere, natura provida cœco has partes demandârit inſuper, cùm tamen nobis in iſtorum ventriculis materia chyloſa viſa fuerit, ceu in prodr. phyſiolog. monuimus: tacemus quod alia ingeſtorum facies ſit in tenuibus, fermentationis actui maximopere implicatis, alia eorundem in cœco exiſtentium, falſumque arbitramur maximè, quod Waldungus de materia chyloſa in inteſtino hoc ſemper reperiri ſolita, imprudenter aſſeruit: fortè glandularum mucus, quem ſtillant, ipſi impoſuit: *ſecunda* à ventriculorum vel multitudine vel amplitudine neceſſariâ petita, æquè fallit, ſiquidem quadruplici ventriculo inſtructus cervus, cœco nihilominus gaudeat ampliſſimo: pariter etiam ovis, aliaque hujus generis: *tertia* vaſorum lacteorum ex cœco prodeuntium numerum aliquem aſſerit, quæ tamen accuratiſſimi Anatomici hactenus non viderunt, necdum ſcimus quî illa ſalva fieri poſſint, cùm verè fœculenta ſint, quamvis paulò liquidiora, quæ in ruminantibus iſto in inteſtino reperiuntur, ut ſilentio prætereamus ἄτοπον aliud, chylum pinguem & ſucculentum ex eo potius elici, quàm tenuibus, quod quî conveniat cum ratione quam ſubnectit, equidem non videmus: *Ratio*, inquit, *hinc tradi poteſt, cur animalia ruminantia, lac craſſius pinguiusq; fundant, quàm non ruminantia, carnesq; dulciores obtineant, magisq; nutrientes, quòd nulla pars chyli ab eorum inteſtinis extrahatur cruda & aquoſa, utpote quatuor ventriculis, in quibus cibus perfectè digeratur, præditorum*; Ut enim linquamus ultimum iſthoc præſuppoſitum, ſiquidem cœcum duplex & ampliſſimum ventriculo ideò potiſſimum ſufficitur, ut chylus ſucculentus inde eliciatur, cuniculi, porcelli Indici &c. quorum cœca ventriculorum numerum ſupplent, lac æquè craſſum ac pingue fundent, certo reſpectu, atque ruminantia Gliſſonii: *Quarta* denique & ultima, cui priores quadantenus ſuperſtruuntur, ruminationis defectui innititur, qui in equo certus, in leporibus verò, cuniculis & porcellis Indicis incertus, imò falſus eſt; oſtendimus enim cùm in Exercitat. noſtris, tum alibi, eam eſſe ventriculorum ſtructuram & œſophagi, contentorumque faciem &c.

quæ

quæ ruminationem aliquam arguant, docetque hoc ipſum erudité in ſua merycolog. Nobiliſs. Peyerus: nec ſi à ruminatione abſtinerent, vicario hoc opus fore, Gliſſonius firmiter probat; ſunt quoniam ex non ruminantibus plura, quæ habitâ ad corpus proportione, nec ventriculo, nec cœco ampliore inſtruuntur: de ignobili autem diætâ quod addit, talis illa non videtur, è qua ſuccus nutritius, nobilis omninò ac laudabilis non ſufficienter ſuppeditetur, cûm ferè eâdem vaccæ, oves & capræ fruantur, ventriculorum quadrigeminâ ſerie aliis de cauſis donatæ, de quibus ſupra laudati Viri meletemata videantur: poſſe tamen ad nobilioris creaturæ victum, ignobilem dici beſtiarum victum, pertinaciter non inficiabimur, dummodo fallaces inde hypotheſes non eruantur: fortè etiam ſucculenta hæc herbacea in equis majorem ζέσιν & fermentationem producunt, fœnum præcipuè, quàm avena & panis fabaceus, à quorum commanſione abdomina contractiora acquiſiverunt: nec tamen hinc ſequela infallibilis: Ergò in cœco equorum, ingeſta herbacea ulterius elaborantur, vel cœcum ventriculo in ſubſidium venit, herbaceis referto potius quàm avenaceis; ſi enim avenæ & pani fabaceo probè digerendis, (uti quidem noſtra fert hypotheſis) ventriculus cum inteſtinis tenuibus ſufficit, cur non fœno etiam & gramini? de duplici cœco quod in hiſce animalibus idem Vir Clariſsim. prætendit, idem ipſocum pronuntiare nondum audemus, cùm nobis nec in leporibus nec in cuniculis tale animadverſum fuerit unquam, licet ejus amplitudinem & cellulatam faciem, qualem in cervo aliisque non obtinet, ſæpius mirati fuerimus: Vacillante proin hac de inteſtini cœci uſu, in dictis animantibus ſententiâ, ad aliam recurrendum erit, quæ menti avidæ magis ſatisfaciat, atque hanc adeò facilè invenire non eſt: Nî colon in ruminantibus, equis aliiſque pariter cellulatum eſſet, dici fortè poſſet, fæcibus tantiſper retinendis illud deſtinatum eſſe, in canibus verò cœci exilitas & anguſtia, iſtique contraria coli facies, nodum rurſus obtrudit; dicimus ergò ſed per probabilem conjecturam, ſiquidem, quæ ex animalibus herbis fruuntur maximè, cœca habeant ampliora, illud inde ſortiri emolumentum, ut cùm herbacea, crudi phlegmatis pariter feracia, nec ad conſiſtentiam ſolidam æquè redigi apta, copioſè ingerant, exantlatâ in inteſtinis pugnâ, & à maſſa chyloſa ſequeſtratione, fæcis fluidæ portio, eaque non pauca, intra cœci cellulas propulſa recipiatur, fibrarum circularium miniſterio, paulatim in colon deinceps ablegandа, in quo portio alia, tenuium finibus viciſſim elapſa, fœcum conſiſtentiam tractum inteſtinorum peragrando, majorem interim acquirit: In equis avenaceum pabulum hanc conſiſtentiam adjuvat, (in porcellis verò, cuniculis aliisvé inteſtinorum una ſtructura:) ſi quidquid ex tenuibus venit, in cœcum reciperetur

prius, quàm colo inferatur, uſus ejus nobilis magis pateſceret, liceretque concludere, fortè per venarum oſcula, aliquid ſucci alibilis permiſti reſorberi: reluctante verò experientiâ, & ſtante glandularum cœci & coli homogeneitate & uſu, aliud emolumentum, præter modò memoratum, ab ipſo poſtulare nondum poſſumus, nî huic idem viciſſim tribuere velimus: hanc noſtram conjecturam ipſa Clariſs. Gliſſonii obſervatio confirmare videtur de equis, quibus pane fabaceo vel avenâ merâ veſcentibus, abdomen contractius evaſit, utpote quæ excrementa & pauciora & ſicciora poſt ſe relinquunt: inprimis autem ſuſpicionem augeret, ſententiamque veriſimilem magis redderet, ſi injecto cultro cœcum in ſe rediiſſe deprehendiſſet, ejus amplitudine imminutâ, cujusmodi quid in infantulis accidere inquit, de quibus in ſubſeqq. Sufficiat interea hæc dixiſſe tantiſper, dum majorem certitudinem experientia nos edoceat: De ſacculo glanduloſo quid judicii ferre auſimus, hæremus adhuc: Magma ſanè ejusmodi ſingulari naturæ providentiâ ſecernitur, cellulis glanduloſis hunc ob finem ſtudiosè exſtructis: num ad Aſellii pancreas pertineat, vel ex maſſa ſanguinea certarum particularum in ejus glandulis fiat ſecretio, uti quidem contenta docuerunt, heic firmiter decidere non licet, donec iteratò in cervis aliis iſta experiamur: ſcrutati interim ſumus ſedulò in Virorum Clariſſimor. Elaphographiis, an aliqua de his animadvertiſſent vel peculiariter notâſſent? verùm altum apud illos ſilentium: ſatisfecit præ aliis Celeberr. Wepferus, quem in Principum aulis verſantem, horas otioſas, ejusmodi curioſis ſectionibus & ſpeculationibus gloriosè terere novimus: Ille quum præterito Ann. 1683. de ſacculo dicto literis à nobis conſuleretur, d. 14. Febr. ſeq. reſpondit: *Præterito Autumno ſimiles cum folliculo tumores in Cervo Doneſchingæ obſervavi, ingentis molis plenos liquore albumini ſimili, item pultaceâ materiâ, alicubi fluidiore, alicubi craſſiore & compactiore ſubdulci: ſunt pn. reperiuntur enim rarius, & quamvis plures cervos jam luſtrârim, nonniſi illâ vice illos conſpexi*: Forſan exhinc ad coaguli cujusdam lactei præſentiam, ſenſim ſuccreſcentis aliqui argumentabuntur: noſtrum albicans non fuit ſed rutilum & quod aſſervatum paulatim induruit, uti quidem ejus pars aliqua, quam nobis ſervavimus, etiamnum teſtatur: ſique ſacculus hic membraneus pancreatis Aſelliani expanſio fuit, ob humorem ſecretione glandularum ſuccreſcentem, ejus primitiæ à tranſeuntibus liquoribus forſan erunt deducendæ: in quę autem diligenter inquirendi, aliis quoque occaſionem relinquimus. De veſicularum ſeminalium ſtructurâ & uſu in prodr. quædam propoſuimus, addituri plura in ſchol. ad hiſt. de cerebri meningib. adnatis: pariter etiam de renibus in hiſtoriis infantulorum convulſionibus peremptorum, plura diſſerere dabitur.

OBSERV.

Observ. XIII.

Hinnuli interanea.

Menſ. Octobr. Ann. 1684. præſentib. Vir. Clariſſ. D. Schorkopf D. Hanhardo, Med. Doct. D. Kartſchero & D. Aſtorino Ital. Med. Licent. hinnuli ſubitò corruentis, interiora luſtravimus: Epiploon hujus plurimis hydatidibus ſcatuit, majuſculis & minuſculis, præprimis circa ſui cum ventriculis connexionem: harum aliquæ liberæ inter ejus duplicaturam detinebantur & diſruptæ liquorem fuderunt, qui vaſe exceptus ſuper carbonibus, non ſpiſſeſcebat: κοιλία μεγάλη ingeſtis plena fuit, ἤνυστρον autem parvulum, in ſe quaſi redierat: Hepar elegans, ductu oblongo, amploque, ceu inferius dicetur, inſtruebatur: In cordis auriculâ & ventriculo dextris, ſubſtantia adipoſa, tenaciter impacta delituit, pauco contento intus ſanguine: conus ejusdem denſus atque renitens, columnæ carneæ robuſtiſsimæ &c.

SCHOLIUM.

Ex appendic. Merycolog. Nobiliſſ. Peyeri.

Rari ſunt Authores, qui de Ruminatione accuratius ſcripſerint: Nos quidem ita judicavimus hactenus, eſſe illam opus divinæ induſtrię, & inde potiſſimum deducendam, unde vitæ ſuæ ſuſtentationem, imò vitam animantia habent ſingula. Motus autem eſt, eâ providentiâ à Deo naturæ authore ipſis inditus, ut ſine eo nulli utcunque actioni alii vacare poſſint; iſto enim ſuccum nutritium vel primo momento corculum deliteſcens in ovulo accipit: eodem ſpiritum vitalem toti impertit, quin imò & animalem, pro partium motu ſenſuque ciendis, potiſſimum in iis quæ mente gaudent. Iſto inſuper internæ actiones principes, chyli ſanguiniſque generatio unicè abſolvuntur, ſecus quàm putant aliqui, caloris naturam ac eſſentiam minus probè intelligentes: Atque ultimarum harum actionum ratione, bruta pariter cum homine ambulare arbitramur; ſunt enim illæ neceſſariæ, ut veteri termino utamur, nec in noſtra poſitę voluntate ex ipſiſſima Ariſtotelis hypotheſi. Agit nempe in alimentum aſſumptum fermentum ventriculi ſpirituoſum, agunt in chylum adventantem univerſæ maſſæ particulæ, in ſolenni motu poſitæ, nec liberum nobis eſt iſta impedire. Voluit autem ſagaciſſimus Naturæ dictator, ut aliqua ex animantibus, non modò pro

ſui con-

ſui conſervatione, ſed pro aliorum etiam aptâ ſuſtentatione, motu iſthoc agerent, carnemque gratam & ſapidam, ſi aliud non, homini creaturæ nobiliſſimæ ſi velit ſuppeditarent. Atque iſte perinde ſimplex eſſe non videtur, ac in aliis inteſtinâ aſſumptorum agitatione contentis; ſed talis præterea accedit, quo ingeſtorum particulæ minus ſufficienter comminutæ in os remittuntur, ulteriorem manum, ut macerationi aptæ evadant, experturæ. Indeq; ruminatio decantata in cornigeris aliisque animantibus proficiſcitur: actionem hanc motu perfici, fibris ventriculi certo modo diſpoſitis, ſpiritusque animalis eas irrorantis ope agentibus, nemo ſanæ mentis inficiabitur. Quibus utique lebetis artificioſa ſtructura accedit. Fibrarum harum compagem tu accuratius evolvis: In homine ſanè ejusmodi regurgitatio, fibrarum circularium miniſterio ſuccedere videtur, eò fortiùs agentium, quo iſtiusmodi accidens naturam magis pervertit. In cornigeris verò aliisvé, eam nobis ipſarum ſtructuram imaginamur, ſpiritusque accedentis copiam, quibus ingeſtorum partem aliquam inſtituto iteratoque motu blandè in os refundant. Neque enim quidquid ingeſtum fuit, pabulum omne regurgitare exiſtimamus; ſiquidem partes aliquæ ore ſatis comminui, indeque accedente fermento in primo ventriculo ita macerari ac ſubigi poſſint, ut iteratâ comminutione opus fortè non habeant: neque etiam eam pabuli multitudinem requiri credimus pro ruminationis actu ciendo, quâ ventriculus quâquaverſum impleatur, cùm in mediocri etiam quantitate, ea poſſit eſſe particularum crudarum, craſſarumque copia, quæ ruminationem neceſſariam poſtulet. Taceo quod iſta fermenti actio & digeſtio plurimum promoveatur novâ ſubinde accedente ſalivâ. Videtur etiam cum gramine herbisque veſcantur ruminantia, quarum fibrillæ primâ maſticatione penitus nec ſolvuntur nec ſubiguntur, externum aliquod ruminationis calcar inde peti poſſe. Eluceſcit interim ex his motum hunc neceſſarium eſſe, ſingularique naturæ inſtituto animantibus illis, (ſi ita loqui fas ſit) imperatum pro ſui conſervatione aliisvé uſibus, quibus Deus ſapientiſſimus illa deſtinavit. Potuiſſet forſan creator etiam citra ruminationem fine ſuo in cornigeris potiri, ſi non ex operum varietate admirandâ, & ſtupendâ organorum ſerie omnipotentiæ ſuæ indicia nobis ſuggerere maluiſſet. Laudem ſanè ineffabilem meretur divina providentia, quâ pro ſucci nutritii nobilioris commodâ confectione, motum etiam hunc determinare voluit in complurimis animantibus, ita quidem ut promptiſſimè & ſtudioſè machina illi obſecundet. Quis autem quæſo vel lætari bruta vel malè affici ex iſto dixerit? Hoc certè poſterius eſſet divinam bonitatem illicitè impetere, illud verò non parum detraheret Deo ipſi, qui homini ſoli hanc prærogativam conceſſit, ut de fruitione bonorum

cogitans

cogitans lætetur, vel eâdem fruſtratus triſtetur. Sat ædepol dignitatis bruta habent ruminantia, quòd nobili huic operi Deus ipſa deſtinarit, huncq; ob finem organis mirè fabrefactis, motuq; (quem plurimi nec intellexerunt hactenus, nec etiamnum capiunt) donârit, quo humano ingenio miraculo pariter eſſent ac inveſtigationi. Excellentiſſimus Gliſſonius gravem ſanè hoc in negotio errorem erravit, ceu ſuperiùs de inteſtin. cæci uſu monuimus: Dolemus interea valdopere ejusmodi errores in Philoſophiam denuò irrepere, ob efficitas, quibus multi malè nituntur, & ruinoſas hypotheſes. Nonne ſatiùs Anatomen, & quæ per hanc minutiſſima nos docet, naturam ſequi, quàm Ariſtotelis aliorumvé opiniones deperire fallaces? Motus certè naturam & originem, machinæque ad iſtum ſtructuram accommodatam, ſi meliùs perſpicerent, vix ad cogitationem vel phantaſiam lætantem impetuosè currerent. Perperàm quidem Ariſtoteles dixit, τὰ μηρυκάζοντα χαίρει μηρυκάζοντα, nec, ſi figuratè, accuratè ſatis locutus eſt. Sed pejùs adhuc Gliſſonius par. 13. cap. 2. tract. de ventr. & inteſt. *Collectâ*, inquit, *bonâ cibi portione; & aliquandiu in* μεγάλης κοιλίας *penu coacervata, lætatur phantaſia, & de fruitione bonorum partorum cogitare incipit. Hinc paulò fortiùs ſolito tenſis muſculis abdominis, & unà diaphragmate, magno ventri dat anſam ſe quoq; conformiter comprimendi, adeoq; motus periſtalticus ab infra ſurſum excitatur, qui aſcendens in reticulum, & inde in gulam, cibum in os refundit.* Bone Deus, quid hominis erimus ampliùs, ſi ruminantia nobiſcum cogitent, actumque edant ſoli ſubſtantiæ immateriali convenientem: Craſsè auſim dicere cogitant, quotquot ejusmodi cogitationem excuſant. Quid diſcriminis eſt intet nos & bruta, ſi eam habent boni parti cognitionem, quâ ſciant, quid comederint, quem inde ſint habitura fructum, quâ verè exultent, inque motus geminatos inſurgant. Nunquid dici poteſt inconvenientius? ſed alia ſunt porrò, quæ in hac ſententia deſiderari poſſunt. Muſculorum abdominis motum ruminationem æquè ac chylificationem juvare poſſe, inprimis ubi κοιλία μεγάλη pabulo plena, & ſecundùm ſui parietes ſatis extenſa fuerit, non inficiamur, juvat & diaphragma chyli motum pabulique aſcenſum, id quod nonnemini abſurdum videbitur, muſculi ejus inferioris fibras, inter quarum amplexus œſophagus pergit, penſitanti, è quarum actione utique orificium ſuperius magis ſtringitur: ſed pariter, ut in chyli motu illæ guttulæ, quæ, ut ductum noviter ingrediantur, in procinctu ſunt, diaphragmatis expanſione propelluntur, reliquis in receptaculo contentis, eâdem actione viâ tantiſper præcluſâ ſubſiſtentibus: ita quoq; ingeſti portio comminutionis indiga, ac egeſtioni fibrarum motu proxima, per orificium propellitur in os, fibris ſpiralibus œſophagi uno ictu in eandem actionem conſpirantibus, & diaphragmate tum illius aſcenſionem juvante, tum novi regurgitationem paulùm cohibente: Utrum

G autem

autem ſupradictarum partium actio eo commodùm explicetur modo, quo Gliſſonius contendit, equidem dubitamus, nî ſimiæ adinſtar ventriculos (quos ille allegat) muſculos pariter imitari velimus: accedit huc quòd in mente præditis à voluntatis imperio horum motus tantiſper pendeat, illorum non item, ſicubi pluribus homo inſtructus eſſet, maleque iterum phantaſiæ dictamini heic innititur. Valdè quoque incongruum nobis videtur, quod de motu in ventriculum aſcendente propalat, quodque in ſuperioribus apertiùs adhuc aſſerit, paragr. 11. ubi ita: *Finitâ autem cibi collectione animal ad ruminandum ſe convertit, h. e. magnus venter gramen probè maceratum & ad teneritudinem coctum in reticulum & reticulus in os refundit: in ore comminuitur, iterumq́ʒ in reticulum ſine delectu deſcendit*: Nos verò cùm ex reticuli ſtructura & contentis, de quibus Exercit. XVII. quædam meminimus, tum ex ipſiſmet Gliſſonii verbis contrarium contingere arbitramur; Etenim gramen taliter ad teneritudinem coctum & maceratum, ruminationem vel expertum fuit jam, vel macerari hujus iteratione opus ampliùs non habet, minimeque veriſimile nobis fit, ex reticulo ingeſta aſcendere potiùs, quàm κοιλία μεγάλῃ, reluctantibus ejus ſtructurâ, hujusque contentis, quæ cruda craſſaque adhuc ſunt, ſi cum iis comparentur, quæ in echino conſpiciuntur, ruminatione hinc quàm maximè indiga: confirmat iſta ventriculus magnus hinnuli, ingeſtis ſatur, reticulo prorſus vacuo & p. n. coanguſtato; nec tamen à ruminatione abſtinuiſſe, unquam attendentibus animadverſus fuit, quin potiùs denegato in illud macerato tranſitu, damna non exigua proſilire potuerunt. Laudanda interim eſt provida natura, quæ ſacco longè ampliſſimo cornigeris proſpexit, in quo ingeſta obiter comminuta & ad aliquam teneritudinem redacta reconderentur, deinceps tum motu fibrarum periſtaltico versùs gulam & os pellenda, ulterioris comminutionis ergò, cùm interno fermenti maceranda, ita quidem ut propulſo eo quod indigeſtum eſt, tenerius & ſubactum per foramen patens reticulo transmittatur, ulteriùs fermentandum, hincque reliquis ventriculis: Nobis ſanè obiter iſta ruminantibus commodum fuit viſum hæc adjicere, ut videres, quanti ponderis apud nos tua ſint monita: Breviter jam aliquid ad Gliſſonii rationes & fundamenta dicamus, quibus phanthaſiam brutorum μηρυκαζόντων evincere ſatagit: 1. inde petita eſt, quòd animalia, quandiu laboribus duris aut curis diſtringuntur, à ruminatione abſtineant, ſimul ac verò placidam quietem ac ſpem ſecuritatis nanciſcuntur, ad ruminandum ſe denuò convertant. Sed bruta non ſemper à ruminatione abſtinent, poſt paſtum ſub jugum miſſa. Deinde ſpirituum magis à motu periſtaltico ciendo ceſſationem aliquam naturalem, quòd aliorſum impenduntur, quàm cogitationem aut phantaſiæ nutum vel imperium implicant, id quod in homine à paſtu ſtudiis vel

exercitio

exercitio vehementiori vacante viciſſim accidere conſtat. Et hæc ratio eſt haud dubiè, quare non ſtatim à pabulo aſſumpto ordinario labori bruta admoventur, atque etiam admota ante finitam macerationem primam, deinceps ſi quid in ventre hæſit indigeſtum, ruminant quieti reddita. 2da nititur motu ipſo, qui nunquam immoderatus eſſe ſurſum cernitur, ſed pro arbitrio animalis conſtanter regitur, videſis par.13. ſub finem. Ἀφιλοσόφως hæc rurſum dicta ſunt, ſi ſententiam liberè exponere debeamus: quid enim indigniùs quàm à motûs determinatione, quam ceu ſanctam legem Deus naturæ animantium inſevit, & à qua ſingulæ penè brutorum actiones derivandæ ſunt, in brutis ad arbitrium argumentari, ac ſi à phantaſia ipſorum unicè dependeat ruminare vel non ruminare, aut æqualiter ruminare, Sunt fatemur, quæ ſpirituum hanc per fibras in ventre actionem imminuere, impedire vel ſuſpendere poſſunt, quieſcentibus tum ipſis ex naturæ lege & totius corporis emolumento, quibus dehinc remotis ad operam ordinariam, ſicubi neceſſum fuerit, ejusdem inſtituto redeunt, ab animâ ſentiente vel phantaſiâ nec retracti priùs nec deinceps juſſi. Id quod facilè alii nobiſcum intelligent, ſi ſepoſitis erroneis hypotheſibus, naturæ actiones ſtudioſiùs rimari voluerint. De corpore adipoſo in corde & hydatidibus in epiploo inferius, dabitur loquendi occaſio.

Observ. XIV.

De Rupicaprarum interaneis & ægagropilis.

Ad

Splendidiſſ. S. R. I. Acad. Nat. Cur.

HELIANTHUM.

Abdomen reſeratum epiploo ſuperbiit pingui admodum, cujus ductus adipoſi, luci cùm obverteretur, egregiè conſpiciebantur: hoc remoto in hypochondrio dextro emicuit hepar, rubore ſuavi loborum ſuorum viſum reficiens, in cujus cavo veſicula fellis delituit, ſuis ductibus versùs inteſtinum duodenum vergens, hinc tertius & quartus ventriculus prominebant, quorum ille, prout in hircorum noſtratium anatome olim animadvertimus, folia ſeu cellulas habebat ſerratas, hærentibus inter interſtitia alimenti reliquiis penitus exuccis: hic verò membranis foliaceis undique ambiebatur, conſpicuis inter interſtitia hinc inde plexibus glanduloſis: Ille inſuper pilas exhibuit duas, minores,

nores, nec dum cortice obductas, virides, fragmenta ſtirpium comeſtarum referentes, odoris ſummè fermentacei: de quibus aliquid adhuc infrà: Sub finem hujus & initium duodeni valvula appoſita fuit inſignis, regurgitationem ex inteſtinis versùs ſuperiora impediens: Ventriculus primus, & ſecundus ingeſtis pariter turſerunt; formati ceterùm ut hircini, de quibus Exercit. 17. ad Pythagor. Oeſophagus pariter oblongus fuit, & anguſtus, fibroſus tamen & glanduloſus: Inteſtinorum tenuium tractus multiplex fuit, iſque tortuoſus, quæ cum craſſis undique connectebat meſenterium, glandulis ſcatens maximè circa medietatem ſui ſubfuſcis molleculis: poſt colon appendicem notavimus, oblongam, in qua glandulæ ſolitariæ Pejeri hinc inde protuberabant.

In ſiniſtro hypochondrio, ventriculum ſecundum amplexabatur lien, orbicularis omninò figuræ: Renes bini, (quibus ſuperius appenſi erant ſuccenturiati ſubpingues intus & cavi) cum ſuis ureteribus ad veſicam pergentes, pone cujus collum veſiculæ ſeminales propendebant, aliquot ℥ à proſtatis duriuſculis, & in juvenculo hoc capro parvulis adhuc diſtantes, ductibusque propriis in urethram tendentes, quos etiam in tauro ibidem loci oſtendimus: Reliqua quæ de Proſtatis & utero hujus animantis animadvertimus, inſerta ſunt Exercit. IV. & XII. ad Pythagoram.

Medius venter cor oſtendit majuſculum, pericardio obvallatum, cum ſuis vaſis, & pulmones, quorum veſiculæ cùm ſanguine ferè exhauſtæ fuerint, eleganter admodum videri poterant: de horum ſtructura, aliarumvé partium prolixiores eſſe nolumus, cùm Exercitatiſs. Malpighius & alii nobiſcum, illam eruditè enuclearint: Illud dixiſſe ſufficiat, ex ventriculorum pluralitate, quibus quadrupes iſtud gaudet, pateſcere, ruminantium perfectorum numero illud utique accenſendum eſſe.

SCHOLIUM.

De Rupicapris, Animali ſylveſtri, plures ſcripſerunt Medici & Hiſtorici, nullus tamen, quantum quidem nobis ſcire datum eſt, earum interanea plenè expoſuit, quin aliqui circa vocis Etymologiam, variasque hujus ſpecies enodandas maximam partem ſunt occupati, omiſſis

iis,

iis, quæ rei Medicæ addictis & curioſis omnibus lucem afferre, famemque ſæpiùs auctam ſatiare poſſent: Sunt tamen, qui cùm Veterum monumentis, tùm propriâ diligentiâ adjuti, ac inveſtigandi induſtria incitati, in cornigeri hujus naturam, mores, domicilium, cibum, uſumq; varium, quem corpori noſtro præſtare compertum eſt, ſtudioſè inquiſiverunt; uti ex Geſnero & Aldrovando l. 1. de quadrupedibus prolixiùs haurire licet. Ex recentioribus Beatus Velſchius, Academiæ noſtræ Neſtor, Vir Celeberrimus, ſuis de Ægagropilis, quarum occaſione de Rupicapris eruditè etiam quædam inſeruit, diſſertationibus, æternam ſibi famam comparavit, adeò ut labor fruſtraneus videri poſſit, poſt Homerum hunc Iliada velle ſcribere: Aſt quia ipſa veritas aliorum etiam fide ac autopſiâ confirmari deſiderat, quò triumphi nobilioris omnes habere poſſit Spectatores & Fautores, malè nos non acturos ſperavimus, ſi ea, quæ cum Velſchianis experimentis longè accuratiſsimis conſentanea, tùm ab aliis hactenus, vel non animadverſa, vel ſaltem publico non prodita deprehendimus, heic in chartam conjiceremus, imprimis, quòd Amicorum exhortationibus dubiisque quantum quidem pro tenuitate noſtra licet, ſatisfacere æquum eſt. Et quidem animus heic non eſt Caprarum ſylveſtrium plurimas ſimilitudines enodare, aut rupicaprarum ſynonymias, vel differentes Authorum ſententias excutere, quæ ſingula pro ſummâ quâ emicuit ingenii acie in ſuprà cit. opuſc. feliciter ille peregit: Sufficit heic monuiſſe Rupicapræ vocem in ſenſu paulò ſtrictiore nos ſumere, quàm Scaligerum feciſſe videmus Exercit. 207. qui Ibicem & Capream illius ſpecies facit, à Plinio inter caprarum genera, cum illâ recenſita, ut & Oryge, Damâ, Pygargis &c. quod ipſum Geſnero anſam dediſſe arbitramur c. l. eleganter multorum πολυωνυμίαν culpandi: Si accuratiores, inquit, ſingulorum deſcriptiones haberemus, minus moleſtum eſſet ſingulis convenientia nomina indere: Hâc autem deficiente multa ex his nominibus non intelliguntur aut confunduntur, vel aliena interpretatione obſcurantur: Nobis Rupicapra Ἀίγαγρος eſt Oppiani, qui lib. 2. Κυνηγετ. p. 16. edit. Pariſ. ita:

Αἰγῶν δ' αὖτε πέλει προβάτων τε πανάγρια φῦλα
Οὐ πολλὸν τούτων οἴων, λασίων τε χιμάρρων.
Μείζονες, ἀλλὰ θέειν κραιπνοὶ, σθεναροί τε μάχεσθαι
Στρεπτοῖσιν κεφαλῆσι κορυσσόμενοι κεράεσσι.
Eſt agreſte genus caprarum oviumq́; ferarum,
Non multò noſtris ovibus capriſq́; petulcis
Aſpectu referens majorem corpore formam
Sed multò levius celeres rapiuntur in auras,
Pugnaſq́; armatæ reflexis cornibus acres
Miſcent terribiles,

 Ubi

Ubi non opus eſſe autumamus diu dubitare, num reapſe rupicapras intellectas velit: an Strepſicerotem, ſiquidem de cornibus reflexis ſermo ei ſit, quæ iſti non competunt, & poſtquam in antecedentibus de eurycerote, damâ, bubalo, dorcade multum diſſeruiſſet, pòſt de ægagro dicere incipiat, ſeu rupicaprâ noſtrâ, majoriſque declarationis ergò ſtatim ſubnectat

Αἰγάγροις δ᾽ ἔτις ἐϛὶ διὰ αὐτῶν αὐλὸς ὀδόντων
Λεπταλέης πνοιῆς κεράων μέσον, ἔνθεν ἔπειτα
Αὐτὴν εἰς καρδίην καὶ πνεύμονας εὐθὺς ἱκάνει.
Eſt autem capris agreſtibus ore foramen
Anguſtum, medios per dentes cornua versùs,
Pervadens flexis anfractibus intima cordis.

Quæ qui in rupicapras quadrent mox explicare conabimur: Sitne autem hæc Æliani κεμὰς quam lib. 14. c. 14. δραμεῖν ὠκίϛην θυέλλης δίκην, ἰδεῖν δὲ ἄρα πυῤῥόθριχα καὶ λασιωτάτην, inſtar turbinis curſus eſſe citiſsimi, quoad ſpeciem verò pilis rufis, & perquam hirſutam ait, equidem ignoramus: Utrique ſaltem magna eſt pilorum affinitas, quæ fortè etiam Celeberrimum Bochartum movit, ut κεμάδα pro Rupicapra ſumeret in Hierozoico p. n. 912. l. III.

Sed propiùs ad externam hujus animalis faciem delineandam accedamus. Rupicapras tres cultro ſubjecimus, mares duos & femellam unam, quarum hæc cum Mare anſam dederunt in thermis Leucenſibus, partes genitales præcipuè examinandi, utpote cæteris viſceribus jam deſtitutæ: mas verò alter nupero demum Julio in thermis Favarienſibus, ubi Venerandi Domini Parentis curæ itidem vacavimus curioſitatem noſtram magis explevit, utpote quem nondum exenteratum per venatorem Reverendiſſ. Abbatis Favar. ſex à thermis leucis, apportari curavimus, cùm olim Nobiliſſ. Pythagoras noſter de ventriculorum pluralitate quædam edoceri cupierit, noſque quoad ægagropilas, de quibus antè ſermonem nonnullum cum Excell. Celſo habuimus, plura ſcire deſideraverimus. Capræ hæ agreſtes ſingulæ magnitudine & figurâ villaticas noſtras optimè referunt, cornibus inſtructæ nigricantibus aduncis, & ſub finem ſui non parum incurvatis, ab exortu horum ad usque medietatem evidentes ſunt plurimi nodoſi circuli, quibus exaſperantur; quos excipiunt minores aliquot, minùs conſpicui, in unco nullis planè exiſtentibus: Ceterùm duplicem ſubſtantiam reapſe videndam exhibent, unam exteriorem corticalem, ligneam quaſi, quæ ſe rurſum dividit in corticem exteriorem & interiorem, quorum uterque nigricat; alteram interiorem oſſeam, albicantem, cranii ſubſtantiæ congenerem, quæ ſolida admodum eſt & compacta, neutiquam pervia, minus cava: Color his fuit inter fuſcum & rufum, albas tamen nigraſque di-

ſtinctis

ſtinctis coloribus dari Albertus affirmat, cujus autopſiæ nihil detrahemus, cùm Philoſophus libr. de color, καὶ λευκὸς δήποτε πέφηνε καὶ ἔλαφος καὶ ἄρκτος: Album quandoque viſum eſſe & cervum & urſum aſſerere auſit: aures oblongæ, pedesque ut in aliis animantibus biſulcis, cauda latiuſcula: ex quibus patet, cùm malè Rupicapris (voce preſsè ſumptâ) accenſeri capream unicornem cujus mentionem injecit præfatus Bochartus p. 967. & Euſtath. Antiochenus, utpote quæ Orygem Plin. & Ariſtot. magis æmulatur, ita enim hic lib. 2. hiſt. Anim. Μονοκέρατα δὲ καὶ μώνυχα, ὀλίγα οἷον ὁ ἰνδικὸς ὄνος μονόκερως· Μονόκερων δὲ καὶ δίχηλον ὄρυξ. Cui non contrariatur Oppianus l. 2. Cyneget. p. 18.

Ἔστι δέ τις δρυμοῖσι παρέστιος ὀξύκερως θὴρ
Ἀγελόθυμος ὄρυξ κρυερὸς θήρεσσι μάλιστα.

Eſt etiam fera, quæ ſylvas perluſtrat opacas, cornu acuto oryx, feris maximè horrendus: tum etiam errâſſe illos, qui cornibus ſpirare ægagros ſcripſerunt, è quorum cenſu Oppianum eſſe volunt ſupr. cit. libr. canentem:

Εἰ δέ τις αἰγάγρου κηρὸν κέρασιν περιχεύοι
Ζωῆς ἐξέκλεισεν ὁδοὺς, πνοιῆς τε διαύλους.

Quæ Bodinus ita reddit:

Quòd ſi quis fuſa ſenſim per cornua cera
Intercludat inane, citò reſtinxerit auras
Vitales, animamq; & reſpiracula cordis.

Nobis verô dubium utcunque videtur eſſe, per τὸ κηρὸν κέρασι περιχεῖν intelligendam eſſe ceræ in ipſa cornua injectionem, partim quòd in præcedentibus foraminis meminit κεράων μέσου, quod Nos inter cornua interpretamur, partim quòd juxta cornuum ſoliditatem, ultimum rupicapræ examen nos docuit, poſt cornua eſſe duo foraminula patentia, quibus aërem haurire venator, aliique confirmârunt: quod primo intuitu abſurdum videbatur, cùm ſub foramine ſtatim cranium delituerit, ductusque patentes alios invenire non licuerit: pòſt autem fidem aliquam ipſi adhibere fecit, & naturæ ſolertia, quæ animali iſti in ſummis alpibus degenti, viis hisce non fruſtrà proſpexit, & gratiſsimæ Pythagoræ noſtri, quem ſuper hâc re primùm conſuluimus, Amici verè fraterni, literæ: ita autem ille die 10. Auguſt. labentis anni 1682. Quæ de Rupicapris notas, omninò ſunt memoratu digniſsima, nec tamen nova: Nam & Oppianus pridem ita cecinit Cyneget. l. 2. 339.

Αἰγάγροις δέ τις ἐστι δι' αὐτῶν αὐλὸς ὀδόντων.

Quibus equidem non potuimus non acquieſcere, utpote exinde edocti Veteres plurimorum notitiâ non merè ſuperficiariâ imbutos fuiſſe: ſcrupulus tamen animo hæſit adhuc, quem ob finem ulteriori aëris com-

meatu

meatu animantia iſta indigeant: unde die 25. Aug. ſeq. repoſuimus. Locus quem ex Oppian. tuis inſeruiſti, evidenter & inventum noſtrum confirmat, & cereas injectiones Veteribus notas fuiſſe commonſtrat: Illud autem mirari ſubit etiamnum, quare natura alia foramina pro aëre transmittendo huic quadrupedi inſuper parârit, iisdem aliàs quoad ſtructuram partibus pneumonicis cum capris villaticis donato, num quòd locos excelſiſſimos ſcandunt & inhabitant, majori pabuli nitro-aërei copiâ indigere dicendum eſt? hæremus: cùm oves ſylveſtres, de quibus idem Oppianus, ſedes easdem petant, & uti canit ipſe celeres rapiantur in auras: ad quæ eruditè rurſus die 29. ejusdem menſis reſpondit amiciſſimus vir; uti ex eruditis ejus meletematibus Ephemeridibus noſtris itidem inſertis videre licebit. His non ingratum fore auguramur, ſi quæ venerand. Carolus Sponius Medicus quondam Lugdunenſis Celebratiſſ. ad nos Kal. Nov. St. N. dedit, adjecerimus: Quòd te, (inquit à Pythagora noſtro monitum ſcribis de miro foraminum ponè ægagrocerata uſu, juxta eximium Poëtam Oppianum: fortaſſis hoc ipſo incitare ac allectare te voluit, ut rationem hujusce eventus ſingulari tuâ ſagacitate inveſtigares: Ego, ut quod ſentio, ſuper hoc negotio liberè dicam, nullus dubito, quin foramina iſta hoc in animali, orificia ſint in reſpirandi uſum, à naturâ τῇ δαιμονίᾳ conſtructa, ut per hæc ipſa, perque meatum ab ea parte palatum uſque fiſtulæ inſtar pertingentem, aër facilius, uberiusque tum attrahi, tum cum fuliginibus expelli poſsit, tanquam per idonea fumaria, in animali, pernicibus curſibus, ſaltibus & acclivium præruptorumque locorum ſcanſionibus per totum ferè vitæ curriculum indulturo, præcipuè quum venatorum, (ut ſæpè fit) incurſibus premitur, ac infeſtatur. Et certò memini, naturæ Scribam Plinium c. 50. l. 8. nec non ipſo vetuſtiorem Varronem c. 3. l. 2. R. R. ex Archelai auctoritate notâſſe, Capras auribus ſpirare, non naribus, quemadmodum & ab Alcmæone proditum fuiſſe memorat Philoſophus, c. 11. l. 1. de Hiſtor. animalium: Quanquam naribus iſtiusmodi feras eodem tempore non reſpirare, abſurdum putem: Utraque enim parte, καὶ διὰ τῶν ὤτων, καὶ διὰ τῶν μυκτήρων omnino reſpirant, teſte Æliano περὶ ζώων ἰδιότ. l. 1. c. 53. modo aurium vocabulo foramina ſuprà laudata ponè cornua ſita intelligántur, ut certè intelligi debent.

Adeò ut abunde iſthinc conſtet pneumonica eſſe organa, de quibus veteres paulò obſcuriùs, ſi non omnes, plerique ſaltem locuti fuerint: Rimari tamen oportebit ulterius diſtinctam foraminum horum terminationem, quoties anſam vel alii vel nos nacti fuerimus: Illud etiam de cornibus addendum, non inanem, uti quidem aliqui autumant, vel levem eſſe illorum uſum; propterea enim quod ad multam defenſionem adhiberi nequeunt, inutilia non ſunt, quod Ariſtot. l. 3. hiſtor.

hiſt. animal. cap. 2. de bubalis capreisque præcociter aſſeruiſſe videtur, cùm vel noſtrates iis contraniti certum ſit, utpote injuriam iis propellere aſſuetæ, neque penitùs rejiciendum, quod Scaliger præfat. Exercit. habet: Capreæ (ſic illas vocat) ibice longè minores ſunt: mira earum comparata nobis prudentia, ubi errabundæ quærunt novas ſedes aut paſtum, perſpectâ proximâ rupe, projecto pede ſæpè periclitantur ejus fidem, nempe mobilis ne ſit, an fortaſſe lubrica.

Ajunt cornuum mucronibus (quòd ſatis acuti ſint) tergum ſcabere. Ex eâ ſcalpuritione, quæ perniciese venerit, opus eſt cognoſcere: Creditum eſt, tantâ illas illo in pruritu perfundi voluptate, ut extremum cornu veſtigium in corium eousque adigatur, unde retrahi nequeat, quod ultimum penès Authores relinquimus, de priori neutiquam dubitantes, quinimò extra omnem controverſiæ aleam poſitum non videtur, quod Geſnerus negat contra Albertum & Iſidorum, qui cornibus de rupe ſe quaſi ſuſpendere ajunt, cùm ad iſtud cornua apta habeant, unde & Martialis de caprea l. 13. epigr. 93.

Pendentem ſummâ capream de rupe videbis.
Caſuram ſperes, decipit illa canes.

Aſt ſatis de externa quadrupedis iſtius facie lallavimus, quàm ſuccinctè deſcribere tantiſper neceſſe duximus, ne aliis imponere videremur, de ægagropilarum ex fragmentis comeſtorum compoſitione jam acturi, de quarum generatione ſagaciſſimè etiam Excellentiſſ. Velſchius diſſeruit.

Antequam autem de ipſarum natalibus plura fari incipiamus, priùs ſubſtantiam formamque earum delineabimus, quas in ventriculo cellulato, torcularis vices ſuſtinente reperiſſe ſuperiùs meminimus: ſunt autem quoad ſubſtantiam ſolidiuſculæ, ſubrotundæ, colore virides, magnitudine globuli, ex innumeris fruticum, herbarumque ſubtiliſſimè tritarum fibrillis ſecum invicem arctiſſimè involutis compactæ: Fibræ iſtæ implicatæ prima pilæ ſtamina faciunt, primo generationis momento, ſenſimque adſcitis aliis, quæ pariter implicantur, in corpus ovale, interdum oblongum ac quadratum diverſæ magnitudinis exſurgunt; & cortice quodam, qui in hiſce evidentior eſt, inveſtiuntur: dicimus in *huce* ſcil. pilis majoribus & magis abſolutis: etenim non ſemper, aut ſaltem non æqualiter creſcunt, nec cute perinde veſtiuntur, ſed ad ſufficientem magnitudinem, quæ naturæ utcunque tolerabilis exiſtit, ſemel evectæ, aliquo modo ab incremento ſui ulteriore abſtinere videntur, uti quidem in bulithis res evidentiùs oſtendi poteſt, qui cortice nigricante undiquaque, ſecundum ſui peripheriam obducuntur, relicto in parte ſuperiore parvulo foramine, vel angulo, in quem quod pilorum accedet adhuc, recondi neceſſe habet, aut è ventriculo eliminari,

ne novo ovo materia ſuppeditetur: cujus veritatem haud parùm nos docuit bulithos inſignis in κοιλίᾳ μεγάλῃ vaccæ ante biennium repertus à lanio, nobiſque hinc dono datus: & confirmavit ægagropilus oblongus cute nigricante penitùs obmunitus, quem ex Nobiliſſ. Aretæi noſtri liberalitate poſsidemus, neque forſan contraire poteſt pilarum diverſa magnitudo, ni dicere malimus uno quaſi ictu cute illas obtegi, quod autopſiæ non parùm adverſatur, imò & ſanæ rationi: porrò noſtræ circa baſin ſuam ovalem, quaſi agglutinabantur cellulæ alteri ventriculi, & in peripheriâ majorem fibrillarum coagmentatarum firmitatem oſtenderunt, reliquo ipſarum agmine, quod hisce parietibus ambiebatur, itidem artificiosè compacto, necdum abſoluto, (cujus etiam inæqualis in parte ſuperiore conſpicua cavitas, indicium eſſe poteſt) exiſtente, minusque renitente, quod ipſum ſucci corticem naturaliter conſtituentis, præſentiam aliquam nobis arguere veriſimile ſit; de herbis, è quibus iſta materia accedat, certi quid propalare non auſimus, licèt cum Excell. Velſchio perſuaſum habeamus, doronici ſolius ramenta illas non conficere; adjungamus aliquid de generationis modo, de multiplici illarum uſu viciſſim lectorem ad laudati Neſtoris meletemata remittentes. Ægagropilas per coagulationem potiſſimùm progigni ille ſtatuit pag. 22. dum ait: Quanquam verò Ægagropilas fibrarum & ſucci plantarum nondum perfectè reſoluti coagmenta veriùs ſtatuerimus, haud parùm tamen & aphronitri alpini & ſalis petroſi metallici ac arenarii linctum ad coagulationem acidi ſpirituoſi fermenti in ventriculo facere monebamus, quæ ſententia, ubi acidi ſpirituoſi exiſtentia (quam ab adverſariorum injuriis ſalvam facere ſtuduit) & perverſio vel defectus ejusdem ſubſtiterint, plauſibilis ſatis eſt: nobis verò qui fermentum ſpirituoſum ſubacidum in prodromo phyſiol. pro ciborum diſſolutione gnaviter ex aliorum noſtrâque hypotheſi tum adſtruximus, etiam citra hujus incommoda, ipſarum ortus, ſi non evidenter demonſtrari, ſaltèm adumbrari poſſe videtur: videlicet ſi dicamus, ægagropilas illis potiſſimum in ventriculis progenerari, in quibus vel fibrillæ non ſatis confringuntur, vel etiam fragmenta plantarum minutiſſima facilè hærent, & hinc temporis tractu magis magisque implicantur, ac fibrarum motricium ope, quæ in ruminantibus ſuas partes egregiè ſaltant, tandem in corpus rotundum nunc ovale magis nunc oblongum excreſcunt, quòd ſingulari naturæ providentia ipſius animantis bono ita compingitur, ne detrimentum gravius ventriculi parietes inde accipiant, & muco inſuper viſcido (cui partes ſalinas ineſſe non inficiabimur) oblinitur, corticem dehinc conſtituente: ſententiam iſtam veriſimilem ſi reddere nequeat, bulithi, ex pilis deglutitis, nec tamen ita facilè coagulabilibus, generatio, con-

firmabunt,

firmabunt, ut ſperamus, tum loculi ventriculorum, in quibus reperiri conſueverunt, 1. vid. & 2. & interdum tertii, idoneam ſtructuræ peculiaris ratione denticulatæ & ſerratæ ſedem ſubminiſtrantes, acidique fontes, hactenus ſaltèm minus decantati: tum quòd grana quæpiam ſalis ſplendentis aut coagulati, in omnibus non conſpiciuntur, ſique deprehendantur, magis de aphronitri ab acido, quàm fibrarum coagmentatarum coagulatione teſtentur, reapſe enim acidum ventriculi rupicapræ peccans (ex hypotheſi loquimur) cum aphronitro coagulatum, pilæ coagulum producere ampliùs non cenſendum, licèt particulæ quædam coagulatæ, iisdem coagmentati involucris impactæ quandoque inveniantur, ut taceamus, nondum extra controverſiæ aleam poſitum eſſe, non niſi in ſtatu morboſo illas ſcaturire, ventriculi fermento (quod hujusmodi aciditate imprægnatum, graviora adhuc produceret ſymptomata) à ſtatu naturali multùm recedente, ſiquidem vegetas & robuſtas, quibus ne gry quidem ex interaneorum ſaltem luſtratione deeſſe dici poſſet, pilas ejusmodi progenerâſſe conſtet: generatæ autem præternaturales fiunt, diſpoſitionemque morboſam, præſertim ubi majus incrementum ſumſerint, tandem inducere poſſunt, cui naturam cùm levitate, quâ corpus illud pollet, tum artificioſo illius compigmento & munimine, obviam ire tantiſper, nos ſanè arbitramur: Accedit huc, quòd ſuppoſitâ nudâ coagulatione, ægagropili mobiles forent (qui autem non ſunt) & generationis primordia adepti, eliminari à naturâ poſſent, ac deberent, nî inertiæ ipſam accuſare velimus, quæ corpuſculum fluctuans, animantis detrimento, non modò non ejiciat, ſed ulteriorem alimoniam ipſi inſuper ſuppeditet: eventu proin & autopſiâ contrarium teſtante, ſatiùs erit dicere, fibrillas iſtas ſolutas in unius alteriusve ventriculi loculo implicari, ac implicatas hærere & quaſi agglutinari: quam agglutinationem faciliorem & frequentiorem reddi aphronitri aut ſalis petroſi linctı copiâ, in aliis magis in aliis minus, ſi quis ſtatuere volet, per nos liberum eſto. Nobis iſta tantiſper delibâſſe ſufficiet, dum cum Deo & otio meliora ac evidentiora edoceamur. In quarto ventriculo ægagropilos conſpectos fuiſſe, æternâ laude digniſſimus Velſchius commemorat, ex aliorum magis fide, quàm propriâ autopſiâ, unde & infrequentes inibi pronuntiat: Nos aliorum teſtimonia irrita non facimus, quin potiùs decenter veneramur, avem tamen hanc raram illic loci videre geſtiremus, mirum enim utcunque, ubi plantarum prima reſolutio, ardua & laborioſa peragitur, fibrillas non hæſiſſe, ſed eò delatas eſſe, ubi ſucci expreſſi fortè ulterior fit agitatio & elaboratio, adque partes inteſtinales immediata transmiſſio: de fermento quoque ſpirituoſo ventriculi, quod nonnulli penitus exulare faciunt, quibus glandularum liquor ſpiritui

animali pro vehiculo tantùm eſt, quædam adjungere poſſemus, ſed alibi actum iſtud, nec neceſſarium amphiboliis hisce diutiùs inhærere.

OBSERV. XVI.

Aquilæ Anatome.

Aquilam, quàm in tenerâ pullitie captam, per ſemeſtre ferè noſtris in ædibus aluimus, ex dono Viri Graviſſ. D. Jo. Conradi Wieland, Præfecti Valdeburgenſis, rerum naturalium ſtudioſiſsimi, d. 11. Jan. An. 1683. cultro Anatomico ſubjecimus, ut avis hujus, noſtris in terris rarioris, partes ſingulas exactiùs intueremur: Corpus univerſum pennis in capite fuſcis, & ubi excandeſcebat, obrigentibus, in cauda albidis & circa extremitates nigricantibus maximis, in reliquo verò corpore varii coloris, nigris, albis, albiſsimis erat obmunitum: Roſtrum incurvatum, aduncum, nigricans, nares patulæ, cortice flavo fuerunt intectæ: oculi maximi ſub oſſeo tegmine recondebantur, aurium foramen ingens: *corpus ipſum pro machinæ ſtructura exile*: artus *robuſti* & pedes flavi, digitis quatuor nigris incurvatis muniti, inferiùs nodis duriuſculis præditi, quibus ubi ſaxoſa ſcandit, commodùm inſiſtit: Abdomen reſeratum *pinguedinem* copioſiſsimam, præ inteſtinis reliquis prominentem exhibuit: Sub clavi cutis protendebatur arteria aſpera circulis integris cartilagineis, ſed parte inferiore paulò depreſsioribus inſtructa: ſecundùm hujus latera utrinque perrexit, muſculus gracilis, ſterno-broncho-thyroideus: Os hyoides conſtituebant duæ oſſeæ propagines oblongæ, quibus inſternebantur muſculi ceratoidei & cerato-gloſsi: in medio harum videbatur alia brevior, cartilaginis ſcutiformis anteriorem partem obtegens, arytenoidis vices fortè ſuſtinens, & à latere hujus muſculi duo thyroidéi. Lingua digitos ferè transverſos tres longa & unum lata, cum aliquali cavitate, muſculis gaudebat gracilibus oblongis, à proceſſu ſtyloide exortis ſibique inferiùs inſertis, inde duobus aliis, ab hyoidis cornibus ſuperioribus enatis & in linguæ baſin tendentibus: rurſúm pari alio ab ipſa hyoidis baſi prodeunte, tandem duobus gracilibus ipſi baſi linguæ implantatis: Interiùs circa radicem ſui, *denticulos* circiter

14. oſten-

14. oſtendit, quibus in palato reſpondit *ſeries ſemilunaris* duplicata, cum lateralibus lineatim diſpoſitis: poſt laryngem dentium ſeriem alatam notavimus, duplici lineâ utrinque conſpicuam, in cujus medio tres adhuc aliæ conſpicuæ erant, reſpondente in palati parte paulò ſuperiore ſerie aliâ ferè circulari: denticuli hi omnes coloris erant cineritii: ipſa verò palati membrana, è *minutulis glandulis* erat conſtructa, quæ preſſæ liquorem idoneum ſtillârunt: œſophagi facies *interna tota glanduloſa* aduſque *ingluviem* (videſis fig. 1.) quæ inſtar ventriculi expanſa membranea, vaſisque & fibris copioſis donata fuit: in *illo* interſtitia viſebantur plicarum inſtar: in *ingluviei* ſuperficie exteriore *glandulæ* minutæ itidem hic illic emicabant: *Ventriculus* oblongus, circa initium ſui & ſtomachi extremitatem, glandulis ſolitariis majuſculis coronæ adinſtar cingebatur, (vid. fig. 2.) quoad externam faciem, membraneus magis quàm carnoſus, reâpſe tamen *tunicis quatuor* inſtructus, extimâ *membraneâ*, cui ſubſternitur *carnoſa*, fibris robuſtis inſignis, ſuperjacet *nervea*, cui *glandulæ* inhærent innumeræ, ſuis apicibus intimam *mucoſam* perforantes, quæ inde *glanduloſa* tota primùm comparuit: *Hepar* duobus lobis rubebat, *veſiculâ fellis* præ pinguedinis copiâ in viſum non incurrente: *hæc* fundo ſuo verſus collum uſque ab hepatis cavo libera erat, illic tamen propagines plures recepit, ponè ipſam portæ inſertionem: *Pori bilarii* duo, quorum *alter* ex hepate immediatè duodenum versùs abit, ramulis ab utroque lobo acceptis, *alter* ex veſiculâ progreditur, tubulis bilariis hîc illic conſpicuis. Pori hi duo cum duplicatis pancreatis circa inſertionem ſui conveniunt. (vid. fig. 3.) In hypochondrio ſiniſtro circiter, *glandulam ovalem* rubram animadvertimus, lienis vices ſupplentem: neque enim in volucrium genere lieni aliquid analogum aliud hactenus invenimus, conſtanterque aſſerimus, carere ipſo volatilia, nî deſcripta glandula intelligatur, ceu pag. 64. Exam. cochleæ monuimus: *Epiploon* vel potiùs membrana adipoſa, ſingulas partes abdominis integens, pinguiſsima, uti & meſenterium: *Inteſtina* circiter ulnas duas cum dimidiâ implebant: Exteriùs circa colon conſpici poterant duæ albæ appendiculæ, cæcæ, oſculis illarum intùs patentibus, quæ junctim valvulam quaſi con-

 ſi con-

ſi conſtituebant. Muſculo pectorali, qui ſterno utrinque inſternebatur, robuſtus & magnus, cum ſubjacentibus duobus aliis, elevato, ſternum prodiit, in medio proceſſum habens acuminatum, cœtera latiuſculum, cum quo coſtæ connectuntur, quæ interiùs prope connexionem cum vertebris thoracis, proceſſum formant duplicem: ſuperiorem elatiorem, & inferiorem depreſſum, quos inter media eſt cavitas, adhæreſcentibus undique pulmonibus veſiculoſis: Cor auriculis gaudet duabus cum totidem ventriculis, è quibus prodeunt in utrumque pulmonum lobum arteriæ duæ, aortæ & venæ totidem cavæ propagines, (vid. fig. 4.) Pericardio inveſtitur tenuiſsimo & foraminoſo: Aſpera arteria ſub claviculis ponè inſertionem in pulmones, in duos ramos patulos dividitur, cujusmodi etiam foramen patulum pulmones ferè circa ſui medium nanciſcuntur, pro aëreo pabulo inferioribus communicando, uti in ciconiâ aliisvé: In dextro ventriculo ſub ingreſſum cavæ, ne ſanguis refluat, valvulæ tricuſpides parvæ notantur & ſubtiles, ſub *columnâ ſeu pariete carneo robuſto* deliteſcentes, ex quo in arteriam pulmonalem ſtylo pervenire licuit: In ſiniſtro ventriculo conſpicuæ erant valvulæ Epiſcopales robuſtæ, in utroque verò polypi formati portio: Ad radicem arteriæ aortæ ſemilunares videbantur, neque ſuis caruit pulmonalis arteria: Veſiculæ pulmonales protendebantur versùs renes usque, qui agninis ſimiles, appendices ſortiuntur duas, glanduloſas, ejusdem cum iis coloris, iisdemque vaſis donatas: è cavo ipſorum ureteres utrinque unus progreditur, qui ductus urinoſos ex dictis appendicibus viciſsim nanciſcuntur: ad renum capitella conſpiciebantur ſuccenturiati parvuli, flaveſcentes, quos perreptabant vaſcula minutiſsima: ſub his poſiti erant teſticuli oblongi, teretes flaveſcentes, cum adjacentibus epididymis, horumque ductibus ejaculatoriis, (vid. ſis fig. 5.) Remotis capitelli integumentis, poſterius ad latera notare licuit muſculos temporales duos, rotundos, anterius verò obtegmen cartilagineum, oculis inſerviens, cui appenſa fuit undique tunica, ambulatoria dicta, quam illis obducunt, idoneo propterea muſculorum pari inſtructa: Cranii facies anterior plana fuit, media verò elevata, formatis intus cavitatibus binis, pro binis cerebri corticis globis,

qui

qui ceu in nido inibi reconduntur: cerebrum ambiebat dura meninx, ejusque corticem in globos duos dividebat corpus falcatum, quos perreptabant variis ramis vaſa ſanguifera: illis tantiſper elevatis & ſeparatis, animadvertere licuit protuberantias duas ſeu crura, eò loci ubi aliàs teſtes, natesque videntur, minutiſsimis vaſculis micantes, poſt quas evidens fuit, corpus glandulosum, glandulam pinealem æmulans, quod itidem vaſa ſanguifera ad latera crurum anteriorum, inſtar plexûs choroidei diſperſa comitabantur, vid. fig. 6. Inde cerebelli cum ſpinalis medullæ facies patebat: ſubtus è cruribus anterioribus exſurrexerunt nervi optici, firmiſsimi, poſt quos motorii cum patheticis parvulis comparuerunt & acuſticis &c. Oculi vitulinorum magnitudine, glauci coloris exteriùs, interiùs ope quatuor oculorum parium, quâ ex intimâ orbitâ, quâ hujus lateribus præcipuè prodeuntium, iſti firmiter inhærebant: Muſculis ſeparatis, tunicæ corneæ facies poſterior, dura & renitens detecta fuit, facies verò anterior pellucida, circulo oſſeo inveſtiebatur, quo inciſo cùm humores tum uvea proruperunt: humor aqueus pauxillus, vitreus maximus, cryſtallinus mediocris, quem ambiebat circulus nigricans, iris dictus: Tunica retina filamentis ſuis nerveis, innumeris, corneæ parti anticæ interiùs reticulariter adhæſit: Muſculorum examen cùm aggrederemur, illi ubique diſtinctè notari poterant, copiosâ pinguedine interſtitia ipſorum non rarò occupante: præ aliis verò robuſtiſsimis tendinibus pollebant crurales & alarum, quorum hi fibras tendinoſas, versùs univerſam alæ cutem pennatam ſparſerunt, ſecundùm ulnæ longitudinem: Pectoralis de quo ſuprà, ſupremi humeri proceſſui tendine ſuo inſerebatur, ſparſis quaſi ad latus de ſe muſculis duobus, quorum ſuperior tendine longiſsimo, extremam alam petebat, inferior verò tendine breviori, ulnæ inter & radii caput terminabatur: nec minus elegantes erant, capitis, cervicis & colli muſculi &c. quorum ſingulorum delineationem exhibuiſſe Stenonium videmus. Act. Hafn. Volum. 1. & 2. qui hac de re legi poterit, num fortè Curioſorum deſideria magis expleat,

SCHO-

SCHOLIUM.

Jovis hæc olim habita fuit armiger, cujus examini cùm è Veteribus tum Recentioribus ſedulâ curâ plures vacârunt Viri Clariſſimi. Quæ de ipsâ Ariſtot. hiſtor. anim. memoriæ prodita reliquit, pauca ſunt, nec uſque quaque vera. Celebris verò Olaus Borrichius Vol. 1. Act. Hafn. elegantiùs pleraque deſcripſit, quem ſecutus eſt Amiciſſ. Aretæus noſter qui Aquilæ Anatomen ſuo *Vade mecum Anatom.* inſeruit: Noſtra qui cum ipſorum inventis conveniant, aut etiam illuſtrationi vel augmento inſerviant, alii judicabunt, ſi volupe fuerit. Icones ſaltem, ſi aliud nil, operam noſtram comendaturas ſperamus: Prodidit natura providam ſuam induſtriam in corpuſculi minoris exſtructione, quod tamen maximum, ubi femora robuſta, reliquamque machinam primùm intuitus fueris, arbitrareris: nec avis rapacitas hypotheſi fidem demeret, ob quam utique copiosè nutriri deberet: nempe quia aliti altiſſimæ petenti, moles iſta impedimento foret haud levi, in mediocritate ipſam conſiſtere ſatius fuit; neſcimus etiam quantum devorent aliæ captivitatis expertes, noſtra ſiquidem, quamvis quotidie carnem recentem appoſitam viderit, per biduum triduumvé jejuna perſtitit, pinguiuſcula nihilominus, ceu inferiùs dicemus: Veriſimile fit inſuper frequenti volatu, quem ſtrenuè continuant, multùm diſſipare, inque ſaccum pinguem præ inteſtinis protuberantem, materiæ oleoſæ reliquum commodè recondi: oſtendit illum abdomen apertum, eximiæ magnitudinis, ut mirari ſatis non potuerint, quotquot jejunantem priùs animadverterant: Boreali tempori, quo effluviorum pinguium multa diſſipatio cohibetur & carceri iſthoc attribuemus tantiſper, ob quem à quotidianâ operâ libera, ſucci alibilis fortè plus cumulavit, quàm corpuſculo neceſſarium erat, dum quid in aliis molis hujus ratione animadverſum fuerit addiſcamus. Leviter verò conjecturantibus, ſingulari naturæ ſolertiâ, cùm pro muſculorum agilitate, tum etiam alimento neceſſario, ſicubi opus fuerit, iſtam colligi videbitur, neque verò præſto ſunt rapinæ quovis tempore, quæ eſurientis famem ſublevent: Unde autem iſta generetur, jam non expediemus, ſufficit concoctionum organis artificiosè fabrefactis, aquilam eſſe inſtructam ingluvie & ventriculo glandulosis, nerveisq; ſuccum fermentaceum ſpirituoſum abundè ſuppeditantibus, ſymbolamque ſuam palati non minùs quàm œſophagi glandulis conferentibus: atque hinc eſt, quod integra carnium fruſta, eaque maxima devorata, probè comminuant, inque ſuccum fluidum diſſolvant: quin imò egregia hæc ventriculi multiplicis ſtructura, ruminationi quippiam analogum videtur evincere: quamvis enim ventriculorum pluralitatem ad ruminationem perinde

neceſſariam

neceſſariam jam non judicemus, nec ſciamus an aquilę pariter cum columbis & ciconiis, cibum ex ingluvie pro pullorum nutritione repetant ac revomant, quia tamen quem ſemel deglutiverunt, ingluvie exceptum, denuò deglutiunt, ut ventri valido & carnoſo inferatur, (vide ſis quæ ex Ariſtot. cap. 2. prodr. de humor. pag. 21. inſeruimus) quidni actum ruminationis æmulari dici poſſent? quæ omnia Amiciſſimum noſtrum Pythagoram eruditè ruminare novimus in ſuâ merycologiâ: Ut verò nutrimenti confectio pateſcat meliùs, dicimus in ingluvie, liquoris quem œſophagi & ingluviei glandulæ (de quibus in prodr. pag. 23.) copiosè eructant, ſpirituoſi ope, fruſta carnea ingeſta macerari, ac compagem ipſorum, ab ejus activitate tantiſper ſolvi incipere, actionem adjuvantibus ipſius ingluviei fibris carneis motricibus, in ventriculum verò propulſa pinſi, ac in maſſam fluidam penitùs diſſolvi, opitulantibus ſuccis fermentaceis, quos cùm μέρος περὶ τῆς κοιλίας ὀγκῶδες, tum ventriculi glandulæ ipſæ affatim ſuggerunt, & ipſius partis fibroſâ compage, quibus extremam manum addunt, liquores ab inteſtinis tenuibus cum pancreate & hepate exhiberi ſoliti: quem uſum ſibi vindicent denticuli, hariolari equidem non auſimus, arrecti tamen videntur non minus bolorum ingeſtionem adjuvare, quàm eorundem regurgitationem impedire, ceu ipſorum ſedes iſtud fortè docere poteſt: id heic inſuper addendum, avem hanc toto quo ipſam nutriimus tempore, nunquam ſitiiſſe vel bibiſſe, cùm tamen pro carnis maceratione iſtud vel maximè neceſſarium fuiſſe videatur, unde confirmari poſſet, nonneminis ſententia, ſitim naturalem non eſſe, quæ tamen nobis nondum fit veriſimilis: ſi enim præter ſeri copiam, quam glandulæ multijugæ affundunt, conſiderare libuerit carnes recentes ſucculentas, ipſis ut plurimùm in eſcam cedere ſaltem ab ipſis expeti, humidi irrigantis ſubſidium inveniemus prius, quàm ad lympham externam confugere neceſſe habeamus: nec inficiandum eſt, inter homines quoque dari, qui per pluſculos dies defectum humidi externi citra damnum ferre queant, imò ex more ferant, ceu exempla novimus. Sed hi vel juſculis aluntur, vel cibis aliter ſucculentis aut aquoſis: Felle plurima animalium carere, audacter aſſerit Stagirita l. 1. hiſt. animal. cap. XVII. ſed quo ſucceſſu ipſe viderit, vel ejus aſſeclæ; præterquam enim quod experientia reclamat, rationes quoque, quas l. 4. de part. anim. c. 2. affert, nullius ſunt momenti, cùm bilem ejus neceſſitatis eſſe alibi oſtenderimus, ut citra noxam naturâ eâ carere vix poſsit, ceu quæ particulis conſtat oleoſis volatilibus & activis in ſequeſtratione chyli à fæcibus alvinis plurimùm agentibus: Philoſophi nihilominus rationes excutiemus: ὅσοις μὲν οὖν ἡ τοῦ ἥπατος σύστασις ὑγιεινή ἐστιν, καὶ ἡ τοῦ αἵματος φύσις γλυκεῖα, ἡ εἰς τοῦτο ἀποκρινομένη, ταῦτα μὲν ἢ πάμπαν οὐκ ἔχει χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, ἢ ἐν τισὶ φλεβίοις, ἢ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. *Quibus* inquit

quit, *jecoris conſtitutio ſalubris, & ſanguinis natura, quæ jecur ſubeat, dulcis accedit, hæc aut nullum fel ſuo in jecore habent, aut venulis quibusdam incluſum, aut partim habent & partim non habent*: Poſſemus hîc vel ſola, quæ ſuperius habet, verba ipſi obtrudere, ἡ περὶ τὸ ἧπαρ χολὴ περίττωμά ἐστιν ὥσπερ ἡ ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἐν τοῖς ἐντέροις ὑπόστασις: Atqui hæc ipſa non modò in iis, quibus fel denegat, animantibus reperitur, ſed neceſſaria inſuper eſt ac utilis, contra quam ille, οὐχ ἕνεκά τινος εἶναι ſomniavit. Verùm & ἀπειρίαν ſuam prodidiſſe nobis heic videtur Ariſtoteles, ac ſi vel ſanguis in quibusdam naturâ amaricans, fellis copiam neceſſariò argueret, vel ex iſto dulci, particulæ elici non poſſent, quæ certo modo combinatæ bilem ſapiunt, à reliquo ſanguine diverſam: Sapor ſanè qualiscunque particularum variarum legitimam combinationem inſequitur, nec dulcedo hinc de eſſentiâ ſanguinis eſt: interim uti hæc ipſa, ex partium variarum, diverſimodè configuratarum συμμίξει convenienti oritur, ita viciſſim pro illius conſervatione, quarundam non minùs fructuoſa quàm neceſſaria in hepate, ſingulari naturæ providentiâ ſecretio inſtituitur, quæ inde per poros bilarios ad inteſtina ablegantur, ceu hoc ipſum avis noſtra docet, in quâ veſiculam fellis Clariſſ. Muraltus quoque non animadvertit, cujus cauſa fortè fuit, quam in Examine attulimus: vidit tamen eam Excell. Borrichius, totidemque poros nobiſcum nominat: Idem verò lienis non meminit, quem triangularem fuiſſe *ille* refert: Valvulæ coli vices implere videntur appendicum oſcula, quarum mentionem itidem præfatus *Borrichius* facit: De marium partibus genitalibus tacet *Ariſtoteles*, quæ verò de femellis l. VI. hiſt. anim. c. VI. habet, ὁ δὲ ἀετὸς ὠὰ μὲν τίκτει τρία, ἐκλέπει δὲ τούτων τὰ δύο ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις Μουσαίου ἔπεσιν, infallibilia non videntur eſſe; nuſquam enim, quamvis ab aliquot annis, ſedulò inquiſiverint, aquilis inſidiantes agricolæ, plures uno repererunt pullo, eoque ferè implumi, ut, nî regionum varietas & ſpecierum diverſitas, aliquid pro ipſo evincat, Muſæo magis, quàm veritati, auſcultâſſe dicendus ſit Philoſophus: Exploſa etiam eſt ratio, quam in ſubſequentibus addit: alterum pullorum tædio nutriendi, in educando ab ipsâ expelli, quem oſſifraga excipiat; Optimè ſanè laudatus *Borrichius* in Hermet. Ægypt. & Chemic. ſapient. *Oſſifragam pullos aquilæ, nido ejectos ſtatim excipere & benignè nutrire, optarem experimentis demonſtrari poſſe, interea mihi quidem parum ſit veriſimile, nam quomodo ſtatim ad cunabula aquilæ, officioſa ſe ſiſtet oſſifraga, pullo exterminato? præſertim cùm latè habitare par unum Aquilarum ſcribat Ariſtoteles, nec intra pomœria territorii ſui alias temerè admittere*: In ſpiritalibus organis, columna carnea, valvularum tricuſpidum quaſi operculum, præprimis notatu digna videtur, quâ certè ſanguini refluxuro non tam obſtaculum, quàm in contractione, impetum in arteriam pulmonalem concitari exiſtimamus: *Polyporum* mater ſtrangulatio fuit, quam dudum pro

viribus

viribus eluſit robuſta. Inprimis verò ſeriam attentionem merentur, cùm oculorum tum cerebri artificioſa ſtructura, quarum iſta perfectiorum animantium eleganter æmulatur, illa verò viſus aciem ſummam, quâ quibuscunque aliis præeat, evincit adeò, ut oculis apertis, quod ajunt, ſolem ipſum ſine noxâ intueri queat: nec opus Authorum de his corradere teſtimonia, aliorum effatis ſæpiùs magis, quàm experientiæ innitentia, etenim *obtegmen cartilagineum*, radiorum ſolarium impetum tantiſper cohibens, cum tunica nictitante, quam pro lubitu oculis ſuperinducunt, & *circulus oſſeus* corneam anteriùs inveſtiens, qui munimenti vices ſuſtinet viciſsim, cum humoris vitrei craſſitie, ad radiorum ſolis ingreſſum, efficaciùs inclareſcente, aſſerti veritatem ſalvam faciunt.

OBSERVAT. XVI.

Gallinæ ex carbonibus devoratis fatum.

Die 1. Decembr. 1680. Gallinam quæ citra evidentem cauſam vacillare cepit, præſentibus aliquot φιλιάτροις diſſecuimus, in quâ priuſquam corrueret, ingluviem notavimus ſummopere diſtentam, ſubſequentibus paulò pòſt motibus convulſivis, à quibus penitùs deſtructa fuit: In ingluvie præter vaſa ipſam copiosè inveſtientia, reperimus liquorem turbidum, cum granis avenæ, & plurimis carbonibus, aliquantum attritis: pars œſophagi ingluviei protenſa, cum illâ quæ hujus orificium immediatè excipit, *glandulis minutis compluribus* micabat, *fibris carneis* ingluviem ambientibus hinc inde conſpicuis: Corpus tubuloſum ad oſtium ventriculi poſitum, liquorem ſeroſum copiosè ſtillavit: Muſculi à Pejero deſcripti cum tendinibus ſuis validiſsimi: Ipſe ventriculus lapillis majoribus & carbonibus repletus erat, citra tamen gangrænæ indicia: in inteſtino duodeno & jejuni principio, glanduloſos plexus complures conſpeximus: pancreas duplicatum ſolidiuſculæ ſubſtantiæ à vaſis manifeſtè perreptabatur, Hepar cum veſiculâ fellis & renes, ut & partes vitales, vaſis ſuis eleganter fuerunt inſtructæ; Vas quoque hæmagogum inſigne ad ovarium pergebat, quod heic obſcurius & ex parte gangrænatum patuit: Inter *uteri tubulati plicas glandulæ* copioſæ viſum recreârunt: *Veſiculoſum* quoque *corpus* cujus progreſſus incertus adhuc ad latus inteſtini recti hærebat, vulneratumque, hu-

morem lacteum reddidit: Uropigii glandulæ itidem egregiæ: nec minus accurata cerebri compages & cerebelli, quod albidius fuit & quaſi duplicatum, à quo progrediebatur medulla oblongata, variis ſtriis nervoſis, ceu totidem inſcriptionibus donata.

Observ. XVII.

Anatome Gallinæ ſubitò enectæ.

Die 16. Martii 1681. allata nobis fuit Gallina plumis & coronâ nobilis, cujus machina ſubitam ruinam paſſa erat: Hujus interanea quùm luſtraremus præſentibus Vir. Clariſſ. D. D. Eman. König Baſil. & D. D. Hochrütinero Sangall. primùm pinguedo plurima ſe obtulit, quâ ſeparatâ prodiére lobi hepatici, *pelliculâ gryſeâ* obducti, & veſicula fellis bile ſubviridi & ſabulo multo referta: Similem colorem inteſtina cum meſenterio exhibebant, quin imò hujus pelliculæ ope ſibi firmiter adhærebant; inteſtinum cœcum duplex, oblongum ſatis & glanduloſum, cum inteſtino tenui, trifidam in rectum inſertionem oſtendit: *Ovarium* pulcherrimum, cum ovis minutiſsimis, minutis & majuſculis, ponè hepatis regiam locatum fuit, vaſis rutilans copioſis, & *oviductu* in *uterum* anfractuoſum ſe exonerans: hujus ut anfractus, gyrique varii magis paterent, ab extremitate alterâ versùs oviductum uſque inflavimus, *Inferiorem* uteri *ſubſtantiam glanduloſam* vaſa complurima perreptabant, ſuperiore albicante magis & plicoſâ exiſtente, ad latera ejus decurrebant *ureteres* ſatis diſtenti, terminationem ſuam in inteſtino recto nanciſcentes, quorum *dexter* ſuperiori Renum appendici primordia ſua debuit, & diſſectus internam faciem foraminoſam, inſtar bronchiorum aſperæ arteriæ, à tubulorum renalium inſertionibus oſtendit, cœtera humore limoſo, viſcido plenus fuit, *ſiniſter* verò *Ren* deerat, (vid. ſis Exercit.49.ad Pythag.) Ventriculus robuſtus, Pancreas minutulis vaſculis, Pericardium humore turbido, & ingluvies ingeſtis ſaturata fuerunt, micantibus hinc inde glandulis: Cor verò pelliculâ ſimili obtegebatur.

SCHO-

SCHOLIUM.

De gallinis heic quædam propalamus, animali non minus ſapido quàm utili & ſtructurâ ſuâ admirabili, quarum interanea pridem ante nos, cùm Harvéus, ſuis de gener. animal. ex ovo ſcriptis inclytus, tum Exercitatiſſ. Pejerus Ventriculi gallinacei accuratiore anatome detexerunt: licebit tamen Virorum horum experimentis etiam noſtra adjicere, fatumque præſentium tantiſper examinare, *uteri glandulosâ ſtructurâ*, aliisvé ſeq Obſerv. ſervatis: Tria autem ſunt, ad quæ in œconomiâ ipſarum naturali maximopere attendemus, *ingluvies* viz. *ventriculus* & *inteſtina*, ſuppleturi ita, ſi quæ in ſcholiis ad Aquilæ Anatomen dicere omiſimus: ſingulæ hæ partes ubi muniis ſuis probè funguntur, ſuccus utique alibilis bonus toti corpori impertitur, caroque ſapidiſſima evadere poteſt: *In ingluvie*, inquit Harvéus, *aves grana integra devorata retinent, indeq; cum epotâ aquâ madefacta macerata atque emollita, in ventriculum poſtea tranſmittunt, ut ibidem molantur & comminuantur*: Ante ipſum autem digitum ad iſta intendiſſe *Philoſophus* videtur, cum lib. 3. de part. anim. cap. XIV. ἐπεὶ γὰρ οὐ ἦ τὸ τῶν ὀρνίθων γένος τὴν τῆς τροφῆς ἐκδίδωσι λειτουργίαν στόματος (ἀνόδοντα γὰρ ἐστὶν οὔτε ᾧ διαιρήσει οὔτε ᾧ λεανεῖ τὴν τροφὴν ἔχει) διὰ τοῦτο τὰ μὲν πρὸ τῆς κοιλίας ἔχουσι τὸν καλούμενον πρόλοβον &c. tum l. 2. de hiſt. an. c. ult. οἱ μὲν ἔχουσι πρὸ τῆς κοιλίας πρόλοβον, οἷον ἀλεκτρυών, περιστερά, φάσσα, πέρδιξ· ἔστι δ' ὁ πρόλοβος, δέρμα κοῖλον καὶ μέγα, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ πρώτη εἰσιοῦσα, ἄπεπτός ἐστιν. Receptaculi itaque vices ſuſtinet ingluvies, ſed non otioſi, in quo crudè ingeſta lapidis inſtar ſubſideant, ſiquidem liquor turbidus in illâ repertus manifeſtum macerationis indicium ſit, quam quî perficiat, cùm nervea tum glanduloſa ejus facies, in omnibus, quotquot ſecuimus nobis viſa, ſatis illuſtrant, ſtillant nempe glandulæ ſuccum quendam fermentaceum, ſpiritu animali irroratum, cujus ope cibus tantiſper alteratur & comminui incipit, fibræ verò carneæ ejusdem in os regurgitationem in columbis promovent: Equidem obſervavimus etiam Gallinas ~~pipiones~~ ſuos circumducentes, cibi objecti partem aliquam roſtro devoratam, mox revomuiſſe, quo tamen explorare potiùs eſcam, & ſi craſſior ſit, confringere videntur, antequam pullis offerant: in ventriculo quî cibus emolliatur & concoquatur, ope liquoris corporis tubulati, ipſiusque ventriculi ſtupendâ ſtructurâ, eruditè docet præfat. Pejerus: Sufficiat heic monuiſſe, cauſam interitûs in gallinâ priore in ingluvie, forſan & ventriculo hæſiſſe: an à ſolâ diſtenſione motus convulſivi ſuborti ſint, dicere non auſimus: videntur nihilominus carbones copioſiùs devorati, in ingluvie ceu parte totâ nerveâ ferè ac membraneâ, irritationem quandam inſtituiſſe, ex nimiâ ſui aggeſtione, quam iteratam & exacerbatam, motus convulſivi deinceps

exceperunt: Ventriculus robuſtior, mucoque munitus, inſultus iſtos commodiùs ſuſtinuit, & ſi quid mali pertulit, inde deducendum maximè, quod carbonibus plenus, actioni ſolitæ commodè vacare non potuit: fortè etiam lixivum acre, quod iis ineſt, ſolutum, fibras nerveas adoriendi vim habuit; attriti enim erant in ingluvie, nec prorſus integri: nec minus conſtat, quanta ſymptomata carbonum fumus apud plures exuſcitet, quin imò quàm facilè varia heterogenea aſſumant: operæ pretium tamen erit, iteratis experimentis, dubium ſucceſſum denuò experiri, ad quæ Curioſos alios viciſſim extimulamus: aliàs picâ laborantes mulieres, devoratis, quos abſurdè appetierunt, carbonibus, convaluiſſe, Medicorum fert authoritas, quod correctione fermenti vitiati perfici, utplurimum creditur: de appetitu verò clariùs & diſtinctiùs ſentientibus, iſthoc ſolum non ſufficit, videturque in iſto depravato, vel ex ſolâ imaginatione objecti quod videmus, vel de quo cogitamus vehementiùs, ſubſequentem ſpirituum ad ventriculum ὁρμὴν, tum vellicationem, tum cibi abſurdi digeſtionem ſæpiùs promovere, dicimus ſæpiùs, neq; enim picam ſine damno omnes pariter ferunt, quin ſi Authorum ſcriptis fides habenda eſt, cacochymiæ proximæ ſunt, utpote indicio humorum, quibus ſcatent, pravitatis, quam licet non inficiemur, ejus tamen effectum valdè obſcurum eſſe monſtravimus, quem in malignâ qualitate fibris nerveis infeſtâ, Vett. aliique etiamnum quærunt, cùm ejuſmodi irritatio inconveniens, appetitum potiùs deſtrueret, aut ſummè doloroſum redderet, quàm eundem ſola depravaret: de quibus autem nunc ὡς ἐν παρόδῳ, dum exempla crebriora ſuppetant, quibus hypotheſin noſtram obfirmare poſsimus: Id ingluviei occaſione notatu dignum nobis occurrit adhuc, renaſci ipſam poſſe, cujus rei exemplum vidimus cum Affine noſtro honoratiſſ. Pharmacopolâ, in gallinâ juvenculâ, cujus ingluvies, in ſuperficie circulari, paucorum dierum ſpatio eroſa fuit penitus, ita ut digiti apice eam facillimè ſeparaverimus, exteriùs undique nigris comparentibus maculis, ceu Salis corroſivi evidentiſsimis veſtigiis, cum qualicunque fœtore, quem graviorem ſpiravit ſeparata, intusque prorſus nigricans, ac ſi aduſta eſſet, inerrantibus adhuc granis aliquot avenæ: Hac materiæ morboſæ ſede remotâ, circumcurſitavit iterum, parteque vulneratâ ſolo butyro aliquoties inunctâ, in loco paulò depreſsiore ingluviem deinceps recuperavit, jamque ovipara, vegeta circumſtrepit. Eò uſque natura provida animalibus granivoris proſpicit, ut nihil deficiat eorum, quæ pro meliori nutritione prius ipſi neceſſaria viſa ſunt, prodiditque denuò ſuam in extruendis membranis felicitatem, vaſorumque iteratam expanſionem, quæ in tumorum p. n. ſuccretione, non raro manifeſtiſsima eſt: ſequitur nempe ſtudiosè ordinem motumque, quem vel in utero Creator venerabilis ipſi indidit, èque

reliquiis

reliquiis ſuperſtitibus, ceu partis extruendæ principiis, ipſam noviter producit: pariter enim nec heic ad facultatem formatricem etiam in adultis vegetam recurrendum cenſemus prius, quàm quid ipſa ſit clarius patuerit: *Inteſtina* tenuia, prout in aliis animantibus, chyli perfectioni itidem præſunt, ſymbola ſua hunc in finem conferentibus plexibus glandulosis, quos egregiè heic rurſum conſpeximus, ejusdem verò diſtributioni vaſa meſaraica inſerviunt, lacteis ſiquidem volatilia deſtituuntur: inde autem pro vaſorum vel hepatis aſſerto ſanguificationis munere parum evincitur, pro ſanguine plurimum: hunc enim ſine inteſtino motu concipere non valemus, nî vitâ pariter privemus: ſubit proin chylus ſanguini immiſceri incipiens ſenſim mutationem, éque portæ ramis in cavæ truncum means, cor versùs & arterias, indeque ſingulas corpuſculi partes pergit: In *renibus* maſſa ſanguinea ab excremento ſeroſo ſalino commodùm liberatur, quod ſequeſtratum, per ureteres ad inteſtini recti fines, cloacam versùs amandatur: Negat illos, ut etiam ſuperiùs monuimus, pennatis Ariſtot. l. 3. de hiſt. anim. cap. XI. dum ita: οὐδὲν νεφροὺς οὐδὲ τῶν πτερωτῶν καὶ λεπιδωτῶν ἔχει, οὔτε τῶν φολιδωτῶν, ἀλλ' ὡς τῆς εἰς τοὺς νεφροὺς τεταμένης σαρκὸς οὐκ ἐχούσης χώραν, ἀλλὰ διεσπαρμένης εἰς πολλά, πλατέα νεφροειδῆ ἐν ἐνίοις τῶν ὀρνίθων ἐστίν. Qui autem hoc ipſo ſibi ſimilis non eſt, ſiquidem verus Philoſophus non externâ facie, ad partis unius vel alterius præſentiam argumentatur, ſed ex officio potiſſimum, quo illa fungitur, & ſtructurâ ſimili, quam provida Natura ipſi propterea conceſſit: aut num renes in aliis animalibus, homine brutisvé aliud quid eſſe credidit, quàm corpus ex carunculis glandulosis & fibræductibus conflatum & coagmentatum? cujusmodi coagmentationem ob machinam paulô aliter configuratam in volatilibus inſtituere nequiit: Inprimis autem conſiderari meretur interna ureterum facies, ponè ipſorum è carunculis renalibus exortum, quâ ipſa renum functio evidenter confirmatur, recipiuntur namque per foramina iſta particulæ ſalinæ & aquoſæ, è glandulis corticalibus in fibræductus prius ſecretæ corporique ipſorum anguſto, maximè propè exitum inferuntur: quin imò ea interdum eſt materiæ hujus ſequeſtrandæ copia, ut nunc in renibus, nunc ureteribus ſubſideat, & in calculos concreſcendo, labem cùm partibus hiſce, tum toti funeſtam quandoque inferat, ceu iſtud docet Gallina altera, cujus ren dexter calculoſus erat maximopere, ſiniſter verò prorſus defuit, hærente in uretere calculo non exiguo: atque hinc etiam quâ ruinæ cauſam, reſtagnante ac regurgitante ejusmodi materiâ ſalinâ & gypſeâ in totum (quod materia ſabuloſa in veſiculâ fellis reperta comprobat) quâ pelliculæ gryſeæ ortum in Exercitat. noſtris deduximus: Renis verò ipſius defectum ſimili materiæ exedenti & rodenti, infractâ prius ejus compage, attribuendum cenſemus: Antequam hinc abeamus, de organis ſpirita-

ſpiritalibus adhuc qnædam monenda, quæ in gallinis, reliquorum volatilium ſimilia ſunt: anſam de hisce diſſerendi exhibuit illuſtris Harvéus, qui Exercit. 3. Fabricium tacitè reprehendit, quòd Ariſtotelem caſtigârit ſeptum transverſum pennatis tribuentem, cùm tamen hujus vices membranam tenuem, quæ Ariſtot. cinctus dicitur, ſupplere mox agnoſcat, ſeptum quoque, quod muſculus ſit, Philoſophum nunquam agnoviſſe, perperam poſt contendat, *Certum eſt*, inquit ille, *Ariſtotelem & muſculos agnoviſſe, & membranas in avibus, diaphragmatis vices ſubire, & ad reſpirationem conferre*: Nos verò nondum perſuaſi ſumus, membranam iſtam, vel Ariſtot. cinctum eſſe, de quo cap. X. l. 3. de partib. anim. vel diaphragma muſculoſum, præterquam enim quòd fibræ carneæ, quas in cygno Excell. Caſp. Bartholinus in membranas hasce ferri obſervavit, & nos poſt ipſum, non videntur ipſi notæ fuiſſe, eum inſuper ob finem à naturâ præcipuè extructi creduntur ſacculi membranacei, ut ceu in receptaculo peculiari, aër ſubintrans recondatur, prout Clariſſ. Suammerdamius, aliique pridem obſervârunt, ſicque æmulentur aliorum animantium pulmones, qui ab aëris expanſione quaquaverſum implentur, diaphragmate ſive ſepto, ſi accurati eſſe volumus, motui voluntario contractionis & dilatationis inſerviente: Neceſſe tamen habemus fateri Bartholini eruditum experimentum, de fibris dictis, in reſpiratione non ocioſis, ſecus quàm Stenonius voluit, pag. 31. nos non parùm movere, ut harum ope ſacculis dictis, motum aliquem accedere, ſicque volatilia aliquod diaphragmati analogum nacta eſſe ſtatuamus, nihil interim exhinc pro Ariſtot. qui inſuper, non præter rationem nomen immutâſſe videtur, cap. enim modò citato ἐν τοῖς ἐναίμοις, iisque perfectioribus, ſeptum διάζωμα vocat, l. verò 6. hiſt. anim. cap. 2. locum ubi fœmina poſt coitum ovum peperit ὑπόζωμα appellitat, ὅταν ᾖ ὀχευθῇ, ἄνω πρὸς τὸ ὑπόζωμα λαμβάνει ἡ θήλεια: & paulò inferius: τοιαῦτα καὶ ἐν ἀλεκτορίδι διῃρημένῳ ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, ὅπερ αἱ θήλειαι ἔχουσι τὰ ᾠά: de quibus pro more, obſcurius agit cap. IX. de Reſpirat. ut alia ſilentio jam prætereamus.

Observ. XVIII.

De Gallinarum ductibus choledochis, Veſiculâ lacteâ &c.

Ex literis ad Clariſſ. PYTHAGORAM *d.*

Nuper de ductu hepatico triplici nonnulla memoravimus: in Gallinæ exenteratione præteritis diebus ductum cyſticum & he-

& hepaticum è ſuo unumquemque loco prodire notavimus, neque in communem ductum (quod in homine & canibus equidem fieri, Gliſſonius jam animadvertit) humorem ſuum, ſed ſeparatâ inſertione prope ductus pancreaticos, in duodenum deponere. Perquam etiam ſcire cupimus, quid veſicula infra renes prope uterum ſita & humore lacteo plena, uſus gallinis præſtet, quam quidem in ſingulis pari evidentiâ reperire non licet. In eâdem hydatidem deprehendimus maximam, humore oleoſo turgidam, abdomini innatantem, cujus folliculum inflatum cum utero longiſsimo adhuc ſervamus.

SCHOLIUM.

De ovi generatione, varioque totius uteri uſu heic diſſerere, anſa ſuboritur, materiâ ſcitu eò magis neceſſariâ, quò generatio aliquorum animantium ex ovo, illâ magis illuſtratur: Locus ubi ova incrementum ſuum ſumunt, ſenſimque perficiuntur, convenienti accedente materiâ, ovarium dicitur in quibuscunque femellis: in Gallinis verò, aliisve volatilibus ibidem perfici non videntur, ſi quidem Graviſſimorum Virorum ſententiam audimus: *Vitellus*, inquit, Clariſſ. Harvéus, *in racemo exigua duntaxat papula eſt, ſenſimq; auctus, colorem & magnitudinem vitelli adipiſcitur, indeq; abruptus per infundibulum deſcendit, & per ſpiras cellulasq; proceſſus devolutus, albumen induit*: & Fabritius ovorum generationem in pennatis, uteri actionem eſſe aſſerit; Equidem certum eſt, etiam uterum quandam ovo partem largiri, ceu inferiùs dicemus, illa autem fœtui ita eſſentialis eſſe non videtur, ſi accurati eſſe volumus, utpote ex quâ ejus partes non procuduntur, ſed nutrimenti ſolius vices ſuſtinet, pariter ut in viviparis aliis liquor nutritius ab utero ſuppeditatus, ad ovi maturitatem, minùs neceſſariam fœcunditatem nihil confert: atque in volatilibus iſta ſucci ſecretio evidentior eſt, quàm in viviparis: Dicimus itaque ovorum primordia, in ovario uniuscujusque gallinæ jam adeſſe, licèt tam exigua, ut visûs aciem primùm ſubterfugiant; etenim nec minutiſſimarum fibrillarum ſeries, quarum ope ex maſſâ humorali materia conveniens pro augmento ſecernitur, ab omnibus æquè conſpici poteſt: fallitur hinc Harvéus, quando Exercitat. X. efficiens ovi adæquatum & immediatum in ovo ipſo contineri aſſeverat, ceu à cujus principio naturali interno, ſibique proprio tum generetur tum augeatur; cùm ſententia de calore innato vel facultate formatrice exploſa pariter ſit ac obſcura: Fatemur equidem non parvæ difficultatis rem eſſe, ſtatuere in-

numeras illas papulas, quas Gallina à Gallo ſemel compreſſa evidentiùs oſtendit, in pipione eâdem jam fuiſſe, vitellorum numero & magnitudine ejus corpus excedente: aſt materiæ diviſibilitatem ex verioris Philoſophiæ dogmatibus edocto, iſta facilè patebunt: ſimiliter ut abſurdum non eſt, in ovario vituli, ſingulorum ovulorum ſeriem licèt vix viſibilem ſibi concipere, è quibus temporis tractu & ætate ſuccreſcente totidem fœtus pullulare conſueverunt: nec obſtat, quòd gallinæ nonnullæ ova non pariunt, cùm vel ex pabuli defectu primordia obliterentur, vel ipſius ovarii ſtructura exoleſcat, vel denique ob uteri vitium aliquod, ova in ovario ſubſiſtere & corrumpi neceſſe habeant. Ita nuper gallinæ uterum vidimus, ſuperiore ſui parte, quæ infundibulo proxima eſt, penitùs coarctatum & ſcirrhoſum, intùs hærente liquore tenaci, viſcido. Id forte majore enodatione dignum, an cicatricula vel macula perpuſilla, omnibus ovis, etiam à primâ eorum origine inſit in vitellario, quod quidem Clariſſ. Harvéus Exercit. XII. indubitanter aſſerit: nec nos contraimus, ceu qui pulli ſtamina ex ipſo ovario petimus: arduum tamen eſſet ex ejus hypotheſi rationem dare, quare ex ſingulis ovis pipiones pariter non prodeant, hâc tamen parte, ex quâ originem ducunt æquè inſtructis: Ad virtutis prolificæ defectum, cùm Exercit. 34. tum alibi paſſim recurrit, quam gallinæ aut ovo gallus impertire ſoleat: quæ autem iſta ſit, ipſi pariter obſcurum fuiſſe videtur, ac nobis: nec ſcimus an Ariſtot. quem Exercit. 29. redarguit, uſquequaque à ſcopo aberrârit: *Supereſt*, inquit, *diſquiramus, quomodo à gallina fiat ovum, idemq; à Gallo fœcundetur: Videmus enim ova ſubventanea eaq; animata à gallinâ gigni, non tamen absq; galli coitu prolifica: Ideoq; tum mas tum fœmina ovo fœcundo ſua ſymbola conferunt: non eo tamen modò, quo Ariſtot. voluit, nempe ut mas ſolùm motus & generationis originem teneat, fæmina autem materiam duntaxat præbeat: quippe contrarium in ovis ſubventaneis liquet, ovumq; animatum absq; galli ope à gallinâ producitur.* Nos arbitramur maris genituram motu potiſſimùm agere; vel nudo ſuo contactu in ovi germine vitalem actum excitando, ceu ignis ſtramen propiùs admotum accendit, vel è longinquo per nervos matris agitatos, velut per internuncios, quemadmodum torpedines etiam per retia ſtuporem manibus inferre dicuntur: atque præter hunc motum ovo ſubventaneo nihil deeſt, inde particulæ in cicatriculâ ſufficienter non exaltantur, neque ad eam, quæ neceſſaria eſt maximè, (ſiquidem fœtus inde pullulare debeat) perfectionem perveniunt, quin à gallinæ incubantis fotu, confuſaneitatis ac ineptitudinis indicio, omnia turbantur: quod ipſum etiam accidere poteſt ovis à galli geniturâ fœcundatis, ſicubi intra domeſticos parietes detenta, diutiùs exoleverint; fatiſcit enim, quod in cicatriculâ eſt, & corruptelæ ſuccus nutritius appropinquat, ut ad id, quod debebat, opus ſiſtendum, ovum aptum ampliùs

pliùs non ſit: Vitellus ad maturitatem & fœcundationem perductus, quandoque decidit è vitellario, inque uterum recipitur infundibuli ope, (quod oviductum dicimus in aliis animantibus) ovarium undique ambientis, membranei & tenuis, inque extremitate ſui patuli & fibroſi, ut cùm ulterius incrementum acquirat, majus enim attendentibus conſpicitur, notante etiam Cl. Pejero) ovo ex utero prodeunte, quàm autem fuerat in Ovario, tum albumine deinceps inſtruatur. Admiranda heic fuit naturæ induſtria, vitellum jamjam deciduum, non modò infundibili, ſed dictæ præprimis extremitatis fibroſæ ſingulari expanſione, eâque determinatâ involventis ac ſuſcipientis: cujus quidem in lepore à paucis diebus gravidâ præteritâ æſtate, in ornamento foliaceo, cujus illa vices ſuſtinet, evidentia veſtigia adhuc dum deprehendimus, ut obſtupeſcere debeant, quotquot ſeminis ejaculationem à femellis, eodem quo in viris contingit modo, fieri ſibi perſuadent. Qui autem ovum & ubi albumine augeatur? in diverſa abeunt authores, ceu iſtud Cl. Harvéus Exercit. XXXVII. confirmat: videtur quoque hic ipſe ſibi conformis non eſſe: citato enim loco ad Philoſophi ſententiam accedit, albumen ex vitello per modum ſeparationis generari contendentis, diſertèque aſſerit: *Nec ſanè verum eſt, vitellum priùs fieri & albumen ei adjungi poſteà: Quod enim in ovario conſpicitur, ovi vitellus non eſt, ſed aliquid compoſitum potiùs, quod ambos liquores permixtos in ſe contineat, colore quidem vitellum refert, ſed conſiſtentiâ ſuâ ad albumen propiùs accedit*: cùm Exercit. VIII. & IX. affirmet: *in plicis & cavo uteri liquorem albuminis ſaporem referentem, copioſiſſimè abundare, atque hoc pacto vitellum paulatim deſcendentem albumine cingi*: Nobis certè uteri gallinacei interiora ſæpiùs ruſpantibus, glandulæ copioſiſſimæ, quas vaſa varii generis undique cingunt, in ipſo videbantur, uſui peculiari deſtinatæ, nec alium ſuſpicari potuimus, quàm ejusmodi humoris lenti, lacteſcentis ſecretionem, pariter uti per glandulas uterinas ζωοτόκων ſuccum nutritium ſequeſtrari in placentæ poros conſtat: docuit inſuper experientia, in ſtatu p. naturali veſiculas ejusmodi humore ſaturatas, in utero femellarum quandoque reperiri, ceu Exemplum ab Excell. Boneto nobis communicatum, & cùm Dec. 2. Ann 2. Ephemer. tum Obſervat. de Molâ inferiùs inſertum & annexum commonſtrat, ut circa generationem membranarum quibus albumina veſtiuntur, multum laborare opus non ſit; nihilominus Harvéi ſententiæ difficile foret contradicere, ſi præter albuminis in vitello neceſſaria veſtigia; ratum eſſet in deſcenſu uteri glandulis adhæreſcere, prout ovum fœcundum in animantibus viviparis, enimverò pro albuminis augmento, materiam idoneam, quam arteriæ advehunt, ab iis ſuggeri veriſimile eſt. Graviùs multò erravit Charletonus, dum Exercit. X, de ſucci nutrit. diſtribut. per nervos: *Ovorum albumen in uterum gallinæ per nervos deferri* ait, *cùm ſanguini valdè diſſimile ſit, nec ullo modo fingi poſſit*

gi poſſit è ſanguine produci, niſi per modum ſecretionis, quæ verò in utero præſtari nequeat, quoniam parenchymate ad eam rem neceſſariò omninò deſtituatur: Inventis ſanè glandulis ſecretionis organum præſtò eſt, multò evidentius quàm ſucci talis per minutiſſimos nervos ſequeſtratio. De albumine interim illud monendum adhuc, non exigui eſſe uſus: colliquari enim ab incubantis calore incipit, & in materiam fœtûs nutritiam, quâ per vas umbilicale frui conſuevit, faceſſit, ceu iſtud ante nos Clariſſ. Harvéus & perſpicaciſſ. Malpighius obſervârunt: vide ſis hujus de ovo incubato append. Dubium heic ſuboritur, cùm albuminis materiam in utero demum accedere dixerimus, qui venas & arterias umbilicales ingredi queat, ceu quæ intra vitelli pomœria ſubſiſtere videntur, cui verò vaſorum è vitello verſus albumen expanſio facilis, accedente materiâ fibroſâ, de quâ alibi egimus, & Excellentiſſ. Malpigh. de polypi generat. eruditè diſſerit, occurrere poteſt' præſertim ſi ob arctam connexionem, quam chalazarum ope obtinent, materiam colliquatam tranſudare, & à vaſculorum umbilicalium oſculis recipi poſſe ſtatuerimus: nec ſcimus, an cùm chalazarum tum umbilicalis rami ad albumen tendentis, in vitello vel potiùs cicatriculâ, nulla agnoſcenda ſint veſtigia, ut ipſis mediantibus albumen cohæreat, his verò nutritium ſuccum pullus hauriat: diligenti ſanè indagine ſingula hæc explanabuntur. Subſiſtentibus ita in utero vitello cum albumine, præter corticem ſive putamen aliud quid ipſis neceſſarium non eſt, quo in ipsâ ferè excluſione armari creduntur, quod lubrica ſunt adhuc & friabilia: ſuccreſcit illud ex materiâ ſalinâ, ovumque quaquaverſum ambit, unde autem illa verè accedat obſcurum eſt valdè. Ariſtot. l.1. de gener. animal. c.VIII. οἱ δὲ ὄρνιθες, inquit, καὶ τὰ τετράποδα τῶν ᾠοτόκων τέλεια ᾠὰ τίκτουσιν, ἃ δεῖ πρὸς τὸ σώζεσθαι σκληρόδερμα εἶναι: τὸ δὲ ὄστρακον γίνεται ὑπὸ θερμότητος ἐξικμαζούσης τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ γεώδους & l.3. de gener. anim. c.2. τὸ γινόμενον ὄστρακον, τὸ πρῶτον μαλακὸς ὑμήν ἐστι, τελειωθέντος δὲ ὠοῦ γίνεται σκληρὸν καὶ κραῦρον οὕτω συμμέτρως, ὥστε ἐξέρχεται μὲν ἔτι μαλακὸν, ἐξελθὸν δὲ εὐθὺς πήγνυται ψυχθὲν, συνεξατμίζοντος ταχὺ τοῦ ὑγροῦ, δι' ὀλιγότητα δὲ λειπομένου τοῦ γεώδους: Cui ſententiæ aures primùm etiam Harvéus præbuerat, ceu Exercit. XI. ſub finem videre eſt, dubiumque non eſt, quin ad indurationem aëris ambientis magna ſit vis: aſt non videntur verba iſta. ſi probè capiamus, confirmare id, quod Philoſopho laudatus Vir attribuit intrepidè: Excrementum, nempe, liquidum albicans, quod per ureteres è renibus in communem cavitatem vehitur, putaminis ovo in ſuo exitu conſtituto, materiam conſtituere, cùm diſertè membranam molleculam, quæ ovo exeunte ſenſim rigeſcat ac indureſcat, ſubſtituat Ariſtot. in quo ipſo quidem obſcurus ſatis eſt: nec enim conſtat, an novam membranam intellexerit, an verò quæ vitello cum albumine communis eſt, iſtaque involvit: atque iſta diſtinctè con-

ctè conſpicitur in ovis, aliquando ſine cortice à gallinis excerni ſolitis, & heic à nobis in Philoſophi gratiam acceptabitur. Etiamſi autem Harvéus fidenter afferat, corticem intùs in utero ex materiâ ibidem oblatâ confici, & non aliter quàm reliquas ovi partes plaſmari à formatrice ejus facultate; nondum tamen de fonte ejus materiæ conſtat, cùm difficile ſit utcunque ex utero eam derivare, ceu cujus facies ejusmodi materiâ gypſeâ oblita non cernitur: Magis idoneus liquor videtur eſſe, quem *veſicula lactea* ponè uterum conſita continet, modò de hujus inſertione meliùs conſtaret: In cochleis certè domiportis, plexus lactei ad latera uteri & oviductus, & in limacibus veſicula amplior, eodem liquore plena, ovula tenellâ membranâ veſtita ita alluunt, ut ſimili cum gallinaceis cortice excreta, ſæpenumero admirati fuerimus. De hydatid. ortu prolixioribus heic eſſe nec licet nec opus eſt, utpote de quibus Authores alibi paſſim agunt. Sufficit in pinguiuſculis humori oleoſo, exuperare & fundi incipienti, involucro naturam mox proſpicere, ut imminenti inde ruinæ pro viribus obviam eat.

Observ. XIX.

Tardæ Avis interanea d. 5. Jan. & 7. Febr. 1683. præſent. Vir. Clariſſ. D. D. Hochrütinero Sangall. & D. Cand. Speckero Baſil. Examini ſubjecta.

In ore interno ad radicem linguæ, ultima anatome, cui Anno 1684. vacavimus, denticulos pariter oſtendit, quibus cùm ſuperius in palato, tum inferiùs œſophagum versùs, alii reſponderunt: Oeſophagi ductus oblongus, plurimisque plicis inſtructus & valde mucoſus eſt, ſub muco glandulæ delituerunt minutæ, ejusdem fontes patuli (vid. Exercit. 44. ad Pythag.) Corpus tubuloſum ad oſtium ventriculi ſuperius jacens, ampliſsimum: Ventriculus prægrandis (vid. ſis fig. adject. in duas quaſi partes ſe dividebat, craſſus valdè, membraneus ac carnoſus, herbis contritis, braſsicâ præprimis, citra ullam lapillorum ſeriem refertus: Parte quæ ſtomachum reſpicit, contenta erant humidiora, quâ verò inteſtinum duodenum egreditur, ſicciora, & tunica interna plurimis denticulis inſtructa: Tunica carnoſa cum ſuis fibris, parte ventriculi inferiore maximè erat conſpicua, alterâ membraneâ

magis

magis exiſtente: In ultimo inſuper examine, facies ventriculi interna, protuberantias quasdam oſculares exhibuit, quæ preſſæ ſerum modicum ſtillabant. Inteſtina tenuia glanduloſa, variæ invicem implicata, poſtquam tres ulnas impleverunt, appendicem videndam ſiſtunt duplicatam, ſatis longam & amplam, quæ unà cum ileo, quod circa finem glandularum ſerie rectâ copiosè donatur, in inteſtinum craſſum, quod totum glanduloſum eſt, terminatur: facies interna appendicis hujus tota retiformis eſt, opeque meſenterii inteſtino tenui connectitur, circa exortum tamen alicubi magis foliacea: in Uropygio glandulæ itidem elegantes prominuerunt: Hepar duobus lobis conſtitit, membranâ quæ pulmonibus diaphragmatis loco ſubtenditur, variis partibus cohærente: Veſicula fellis grandiuſcula: Teſtes circa Renum primordia conſpiciebantur, extus virides, intus nigricantes: Renes corticem exteriorem glanduloſum, ſubſtantiam verò interiorem fibroſam, cum vaſorum multijugo agmine, ureteribusque ex iis ſcaturientibus oſtenderunt: Pulmones veſiculoſi, uti in aliis volatilibus: Pedes tribus tantùm digitis inſtruebantur: Oſſa humeri, femorisque robuſta ſatis, tendinibus neceſſariis gaudebant.

SCHOLIUM.

Tarda volatile eſt in noſtrâ terrâ peregrinum, quod nuſquam videre licuit, quàm urgente pertinaciore Boreæ ſævitiâ: Caro hujus adamabilis & grata, nec injucundus externus color, ceu iſta ante nos Geſnerus, aliivé notârunt: Quæ de illâ Plinius habet l. X. hiſtor. Natur. ex aliis fortè deſumpta ſunt: Otis, inquit, cap. XXIII. bubone minor eſt, noctuis major, auribus plumeis eminentibus, unde & nomen illi, quidam latinè Aſionem vocant, imitatrix aliàs avis ac paraſita &c. quæ eadem de Oto Ariſt. hiſt. anim. l. VIII. cap. XII. enunciat: ὁ δὲ ὦτος ὅμοιος ταῖς γλαυξὶ, καὶ περὶ τὰ ὦτα πτερύγια ἔχων: ἔστι δὲ κωβαλὸς καὶ μιμητὴς, καὶ αὐτορχούμενος, ut Pliniana fides de Otide meritò nobis ſuſpecta ſit, adeò facilè fallimur, nî in rem præſentem tranſimus ipſi: Obſervârunt hoc ipſum quoque Commentatores ſuper Athen. Deipnoſoph. l. 9. perperamque τοὺς ὤτους ὠτίδας, Authorem illum dixiſſe monſtrant, cùm ad Oti magis quàm otidis naturam pertineant, quæ illic recenſet: Magis placent, quæ Clariſſ. Bochard. Hierozoic. l. 2. cap. XXII. ex Aſſariphe affert: avis eſt magni colli, cineritii coloris, roſtri utcunque longi, notiſsima, carnis inter gallinaceam & anſerinam mediæ &c. Optimè autem omnium ex

Vett,

Vett. ſatisfacit Ariſtot. qui huncin modum: ἐϛὶ μὲν τῶν ἐκτοπιζόντων καὶ σχιδανοπόδων, καὶ τριδακτύλων μέγεθος ἀλεκτρυόνος μεγάλου, χρῶμα ὄρτυγος, κεφαλὴ προμηκὴς, ῥύγχος ὀξὺ, τράχηλος λεπτὸς, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, γλῶσσα ὀστώδης, πρόλοβον δ' οὐκ ἔχει, quæ certè eleganter dicta eſſe nuperrimè deprehendimus, faterique neceſſe habemus, ingluviei, quamvis ſedulò inquiſiverimus, nulla tum apparuiſſe veſtigia, quam tamen in priori reperiiſſe credebamus, hujusq; meminiſſe Damir inter Arabes deinceps notavimus: avis eſt fortiſſimi, ait volatûs, longiſſimèque evagatur, quod ex eo patet, quia cùm capitur circa Maſoram (ad Euphratis oſtia) in ingluvie ejus granum reperitur viride, cujus arbor terebinthus creſcit in finibus Syriæ Damaſcenæ: Verùm enimverò Ariſtoteli, cujus verba in noſtris quidem exemplaribus non habentur, referuntur autem ab Athenod. d. l.9 Deipn. cap.X. majorem tantiſper habebimus fidem, dum iteratâ ſectione, ſicubi anſam nacti fuerimus, penitus ſubſcribamus; de volatu verò difficili, quem ob corporis gravitatem incurriſſe, aliqui ſomniant, idem cum Arabibus ſentimus: Subvenit nempe corporis gravitati reliqua machinæ ſtructura, tendines robuſtiſſimi, quibus alæ inſtruuntur, nec neceſſum forſan, quod Plinius vult, ut ponduſcula lapidum apprehendant, aut guttur arenâ repleant præter morem, quo ſtabilitæ volare poſſint: id magis ad rem noſtram, quod Atheneus l.c. ex Mindio profert, αὐτὸν καὶ τὴν τροφὴν ἀναμηρυκᾶσθαι cibum quoque Otidem ruminare, cujus ſuſpicionem aliquam in nobis excitavit elegans ventriculi in duas ſe quaſi partes ſcindentis ſtructura cum denticulatâ internâ facie, aſſumtisque diverſæ conſiſtentiæ, quorum ſubactionem liquor ſpirituoſus, quem oſcula glanduloſa ventriculo identidem ſuffundunt, ſtrenuè juvat, fibris muſcularibus ſuo munere viciſſim defungentibus: Inde Nobiliſſimus Pythagoras noſter cap.4.l.1. de Rnminant. ventrium apparatu & actionis analogiâ: ruminationem aves ita imitantur quædam, ut divinæ ſapientiæ architecturæque excellentiam ſpecimine ſingulari demonſtrent. Quò imprimis etiam facit medius ille ventriculus glanduloſus, quem Ariſtot. μέρος ὀγκῶδες cognominat: Nos corpus tubuloſum, aliqui echinum, cujus amplitudinem figura adjecta oſtendit. Horſtius ex Geſnero in ventriculo duos lapillos albos, ſin autem nive profundiore capiantur, præter lapillos & arborum cortices, nil reperiri ſcribit: in noſtrâ ne gry quidem horum reperimus, licèt altâ nive, cùm caperetur, terra candida ſteterit, quam etiam nivis altitudinem cauſam exiſtimârint alii, quò minus convenientes lapillos quæritare ac deglutire potuerint, ſubvenientibus interim ingeſtorum piſturæ pro viribus fermento, carneisque ventriculi fibrillis. De inteſtini cæci, quo (ſi Ariſtoteli credimus omnia animalia non gaudent) in volatilibus differentia & uſu jam ſæpiùs cogitavimus, eccur tandem illud tam differenter à naturâ fuerit,

rit conſtitutum, in aquila enim & ciconia anguſtum illud planè eſt & vacuum, vermiculũ, ęmulans, contrà in gallinis aliisq; & hâc noſtrâ tardâ, duplicatum, illudque ſatis amplum, ceu ex icone colligere licet: an in illis voracitas in cauſa ſit, Ariſtoteles viderit, qui lib.3. de part. animal. cap. XIV. inquit: καὶ τῶν ἄλλων δὲ πάντων ὅσα εὐθυέντερα, λαίμαργα πρὸς τὴν τροφήν ἐστι: Animalia omnia, quibus inteſtina ſunt recta ciborum avida ſunt, cùm priùs de appendicibus avium (quas nos cœcas dicimus) ita diſſeruiſſet, οἱ δὲ πολλοὶ παρὰ τὴν κοιλίαν ἐκφυάδας πυκνάς, ἵν' ἐν ταύταις ὥσπερ ἐν προλακκίῳ θησαυρίζοντις συσήπωσι, καὶ πέττωσι τὴν τροφήν. ἔχουσι δὲ ἐναντίως οἱ ἰχθύες τοῖς ὄρνισι τὰς ἐκφυάδας οἱ μὲν ἰχθύες ἄνω πρὸς τὴν κοιλίαν, τῶν δὲ ὀρνίθων οἱ ἔχοντες ἐκφυάδας, κάτω πρὸς τῷ τέλει τοῦ ἐντέρου: è quibus conjecturamur, utcunque Philoſ. in dict. animalibus cœcum non vidiſſe, ceu ſub talium appendicum figurâ non conſpicuum: Quicquid ſit, habent ſuum appendices in piſcibus uſum, quem ille eleganter explicat: habent etiam volatilium: eundem tamen eſſe, quis crediderit? cùm inteſtina alia jam adſint, coqui vices ſubeuntia, eademque magnitudo & ſtructura in ſingulis perinde non obſervetur, quæ tamen neceſſaria eſſet, ſi ceu in lacunis ingeſta ulteriùs concoquerentur: minoris quoque voracitatis indicia eſſe non poſſunt, cùm quæ iis inſtructa ſunt volatilia, æquè ciborum avida eſſe videantur: ſi carnivoris aliisque rapacibus vel nullum vel exiguum eſſe conſtaret, aliquam iis, quæ in communem alimoniam & victum cedere ſolent volatilibus, prærogativam addere poſſet, ceu in quorum cœcis ſucci nutritii particulæ reliquæ ſequeſtrentur: ſed arduum de his judicare, niſi plena accedat experientia, ad quam augendam Naturæ curioſos ardenter hortamur: Aliquid interim de inteſtini hujus in volatilibus uſu profatos eſſe, ſimulque Clar. Gliſſonii ſententiam, quam tractatui de ventriculi & inteſtinis inſeruit, expendiſſe heic ſufficiet: ita autem ille pag. 112. *Fabritius ab Aquapendente rectè notat, cœcum in pennatis duplex eſſe, & utrumq; valdè longum, at colon deeſſe. Fortè duplex illud cœcum coli defectum ſupplet. Fallitur autem ubi quadrupedibus omnibus ſimplex cœcum aſſerit*: Uſus iſte veriſimilis ſatis eſt, inprimis ſi conſiderare libuerit, recto ferè ductu inteſtinum craſſum versùs cloacam pergere: Vaſorum verò, glandularumq; in illo conſpicuarum copia, nobiliorem adhuc evincunt, ſucci viz. chyloſi reſidui per vaſa venoſa, reſumptionem perſuadet, quæ in volatilibus nonniſi per meſaraica, lacteorum, defectu contingit. Fallitur autem ſimul Gliſſonius, quando hunc cœci duplicati uſum volatilibus quibusvis adſcribit, cum in non paucis perexiguum ſit.

OBSERV.

Observ. XX.

Ductus Hepaticus triplex. Glandula canum pinealis.

D. X. Decembr. A. 1681. in hepate canis laqueo ſtrangulati, ductum hepaticum triplicem, cum cyſtico versùs ductum communem pergentem animadvertimus, vaſis lymphicis ſecundùm portæ ramos, cujus truncum coronæ inſtar ambiebant, & veſiculæ fellis productionem egregiè micantibus, quod ipſum iterata abhinc canicidia, magis confirmârunt. In iisdem in glandulæ pinealis ſtructuram, (de quâ multa Celebris Carteſius) inquiſivimus, ſed talem, ceu vulgò deſcribitur, nec tum, nec An. 1683. quum præſentibus pluribus Philiatris, hanc ipſam ſtudiosè denuò ſcrutaremur, reperimus.

SCHOLIUM.

Bilem in glanduloſis hepatis acinis ſequeſtrari, variisque particulis pollere, prodr. Phyſiolog. cap. 3. p. 39. docuimus; ſecretionem hanc neceſſariam eſſe, ſive emolumentum, quod in maſſam humoralem inde redundat, utpote, quæ à particulis in luxuriem pronis ita liberatur, ſive uſum non exiguum, quem in chyli à fæcibus alvinis ſeparatione præſtat attendamus, ductus extra hepatis pomœria conſpicui ſatis evincunt, ceu apertiſſimæ viæ, quas provida natura, pro ſequeſtrati humoris ſufficienti exoneratione cudit: In homine equidem cui hepar in plures lobos non eſt diviſum, præter ductum hepaticum ſimplicem, qui cum cyſtico deinceps jungitur, alius non animadvertitur, eò quòd hic omnem humorem, quem ejus ramuli ex tubulis integri hepatis advehunt, recipere poterat. In iis verò animantibus, quorum hepar lobuloſum eſt, plures etiam ductus natura extruxit, ut nuſquam in actione ſuâ præpediretur: Neque tamen ductuum illorum conjunctio, in omnibus perinde ſimilis obſervatur, ceu in gallinæ examine docuimus, quin imò cyſtico deſtituuntur plurima animalia, quæ poro bilario nunquam carent, ſi Excellentiſſ. Gliſſon. credimus, (vid. ſis cap. XVI. Anat. hep.) id quod impoſuiſſe videtur Ariſtot. ut l. 1. hiſt. anim. cap. XVII. τὸ ἧπαρ ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ἐν τοῖς πλείστοις οὐκ ἔχει χολὴν affereret. & l. 2. cap. XV. catalogum aliquem ſiſteret (vid. Schol. ad Anat. Aquil.) eorum quibus fel deeſſe comperit, quæ tamen ſingula majori indagine opus habere videntur; nec

enim propterea huic vel bili, in uſu ſuo quidquam decedit, quem varium omninò Authores hactenus inquiſiverunt, ſibi nec dum prorſus congrui: in equis veſiculæ felleæ vices præſtat porus hepaticus, propter inteſtinum expanſus ac dilatatus ſacci ſimilitudine, quod notavit Nobiliſſ. Pejerus, Profector maximè induſtrius: In hinnulo, quem menſ. Octobr. 1684. præſentibus Viris Clariſſ. D. Theodorico Schorkopf Hildeſienſ. D. Ulrico Hanhardo Vitoduran. jam Med. Doct. & D. Daniel. Kartſchero Med. C. Brig. Sileſ. diſſecuimus, veſicula quidem fellis defuit, at non ductus hepaticus, qui oblongus amplusque ad ℥ aliquot, parti hepatis cavæ inhærebat, quod ipſum deinceps in cervis, ſingulari Sereniſſ. Princ. Durlacenſ. Friderici Magni, Domini noſtri Clementiſſ. gratiâ nuperis venationibus mactati, evidentiſſimè deteximus: pariter etiam de aliis ſentiendum videtur, quibus vel ipſius ductus artificioſa ſtructura, veſiculæ vices naturâ ſupplet: Guilielmus Cole Anglus, quâ emicuit ingenii acie, ſecus quàm Clariſſ. Gliſſon. cap. XX. Anat. Hep. ſenſit, veſiculam fellis non tam per radices ſuas, quæ tamen pluribus in animalibus nobis evidenter viſæ ſunt) quàm à bile ductûs hepatici impleri, pluribus argumentis contendit, ad quæ priuſquam aliquid dicamus, Celeberr. Malpighii ſententiam tantiſper audire libet, cujus ille in ſuo de ſecretione animali libello erudito, mentionem injicit: *Et ſanè,* (inquit) *partem bilis in veſiculâ contentæ, ex glandulis miliaribus, quas per ejus tunicam diſpergi obſervavit Cl. Malpighius cap. 4. de hep. delibari rationi conſentaneum videtur.* Certè in locum cit. ſtudioſè inquirentibus, verba iſta non comparuerunt, ſed contraria potiùs cap. 5. ubi, quòd porus biliarius, velut peculiare vas hepati inſerviat, demonſtrat, addendo certum eſſe, porum biliarium cyſtisque radices, ſolas eſſe vias, quibus bilis commeatus habeatur, quod ipſum confirmare videtur p. m. 13. cap. VII. habetur verò præfati Viri locus cap. VI. de liene p. 235. petitque illic Malpighius humaniſsimus, ut iſta in additamentum & moderationem à ſe dictorum de hepate benignè accipiantur. Nos autem, (præterquam quòd D. Cole ſententiæ roboris nihil hinc accedit, imprimis cùm nec ratione conſiſtentiæ liquoris in veſiculâ contenti uſquequaque conſentiat, quam *hic* à morâ, *ille* verò à glandulis ferè ipſis evomentibus derivare videtur) glandularum miliarium omni laude digniſſimum inventum, veſicæ per proprias radices impletioni, in iis ſaltèm animalibus, in quibus tubuli versùs ipſam pergentes negari nequeunt, prorſus obſtare non arbitramur, nî αὐλοψίαν & ratiocinia hinc deſumpta, omninò repudianda eſſe dicere velis; abſit enim ut naturam, quidquam fruſtra crediiſſe aſſeramus: accedit huc, quòd ductus hi in communem ubique non coeant, ceu iſtud Excellentiſſ. Malpighius quoque notavit, nosque in graculo, qui ex viperæ morſu periit, diſtinctè rurſum monſtravimus: *Avium*

ſanè

ſanè plurimis, inquit Celebris Pejerus, *imò & piſcibus nonnullis, uterque ductus ſeorſim ad inteſtina fertur: At commercium tamen per hepar intercedit: nam inflato poro hepatico, veſiculam fellis confeſtim intumuiſſe vidimus*: Necdum capimus, quî fibrarum carnearum motus, ob bilem in ductum cyſticum magis quàm inteſtina propellendam, inſtitui dici poſſit, inprimis ubi hunc ad uſque ductum communem vigere conceperimus; ipſa quoque veſiculæ & ductuum ſituatio, (ſepoſitâ tantiſper humoris versùs inferiora pari facilitate ac ſuperiora ruentis fluiditate) in iis maximè animalibus, quæ prona ſpectant, iſtam verſus veſiculam regurgitationem difficilem reddere potis eſt: Clariſſ. Malpighii obſervationes in viperis & conſimilibus, de veſiculâ fellis, longo intervallo ab hepate diſſociatâ, fatemur ſpernendas non eſſe, nec tamen inde D. Cole, quod tamen contendit acriter, p. 239. opinio confirmatur, præterquam enim quòd pori biliarii extremitati in inteſtinum hianti, demum meatus cyſticus nectitur, ipſe D. Malpighius aſtruit, liquori in poro contento, dum iſte communem meatum ſubit, continuò & ſenſim ex biliariâ veſicâ reliquum affundi, non vero hinc in illam quidpiam aſcendere: præcipuum verò quod in iterata Ann. 1684. viperarum enterotomiâ obſervavimus, ſunt vaſcula exilia ſed elegantia, quibus veſicula in hoc inſecto perreptatur, ceu nobiſcum viderunt D. Schorkopf, D. Lebenherr, D. Hanhard. Med. Doct. atque ab his materiam ſuppeditari veriſimile eſt: aliàs ſeri in mucum aliqualem hinc faceſſentis, & interiorem veſicæ felleæ faciem oblinentis, fontem arteriolas credidimus, ſecretorium verò ſive nominatas glandulas, ſive membraneam, eamque artificioſam veſicæ ſtructuram glanduloſæ æmulam, reliquis humoribus rutilo & limpido, cùm per venulas tum in vaſcula lymphica (vid. ſis Diſſertat. de Viſcer. ſtruct. par. 69.) ſolenniter remeantibus: ſed ad reliqua etiam Excellentiſſ. Cole ratiocinia, aliquid dicendum eſt. 1. petitum eſt à vaſculorum exiguitate & paucitate, quæ huic muneri, cùm veſica ſæpiùs in die, ſatisque magnâ copiâ ſarcinam ſuam deponat, improportionata videantur: aſt ſuppoſitâ nec dum conceſſâ continuâ cyſtis depletione, (cùm vel ipſa veſiculæ vox humoris ſequeſtrati retentionem aliquam involvat, inprimis ſi ad annulum fibroſum, ejus cervicem coarctantem, attendere libuerit) pace tanti Viri dixerimus, ſatis materiæ à glandulis ſuggeri non poſſe; aut enim illas à ſuo munere feriari, aut per arteriolas particulas idoneas non ſemper afferri, ſtatuendum: Utrum autem aſſumatur, in ſtatu naturali ἄτοπον eſt: jam modò duo ſint tubuli, per hosce continuò ferè bilis ſecretæ guttulam deferri, quid vetat? 2. eo nititur fundamento, quòd bilis ex poro biliario in cyſtin ingreſſum, nulla valvula impediat, atque illa levi digitorum compreſſione, prorſum ac retrorſum adigi poſſit: Enimverò ab illo quod in animali mortuo agere licet, ad ſtatum naturalem

L 2 non

non videtur prorſus argumentandum, præprimis ubi fibrarum verſus inteſtinum vergentis motus, ac ductuum iſthuc procumbentium rationem habuerimus, quo accedere poteſt ipſius bilis è veſiculâ fellis eodem tempore occurſatio; diverſitas autem vel nulla vel exigua, quæ inter utrumque humorem intercedit, nullatenus veſicæ ex poro impletionem evincit magis, quàm è glandulis hepaticis, per ductus convenientes uni eidemque actioni, ſtatâ naturæ lege intentis: indeque iis animantibus, quibus natura illam conceſſit, ceu idoneum reſervatorium humoris ſive copioſi ſive utilis inſervire poteſt: 3. αὐτοψία refutat cùm aliorum tum noſtra, & Cl. Gliſſonii experientia, de quâ vid. ſis cap. XIII. & XX. p. 126. & 168. malè hinc ſubſumit Vir laudatus p. 237. *cùm præ tali vaſorum diſtributione, ſatis commodè totum per porum biliarium exterminari poteſt, cùmq; promptè adeò per meatum cyſticum ex poro impleri poteſt veſicula, cur gratis ſupponamus naturam regularem ſuam & ſimplicem methodum deſerendo, pluribus condendis vaſis damnandam iri, ut id idem opus exequatur*; ſunt enim naturæ fines ſui & ſcopi, certi ac determinati, nec ſi ob hoſce liquoris ejusdem in diverſis partibus depoſitionem molitur, culpanda eſt: quin imò tum culpæ rea fieret, ſi, quod ex poro ordinatis ad hanc actionem fibris, immediate perficere poſſet, aliâ aſſumptâ viâ, veſiculæ primùm committeret; præterquam enim quòd pori & meatus cyſtici ſupra memorata disjunctio, manifeſtè ejus hypotheſi refragatur, etiam ille finis, quem Cl. Cole prætendit, erroneus eſt & caducus, de bilis viz. in poro contentæ acrimoniâ, demulcendâ ope liquoris, quam ex glandulis Malpighianis extillatum veſicula ſuſcipit: eædem enim glandulæ etiam ductus hepatici faciem interiorem ſtipant, acrimoniæ ſuppoſitæ actione ſuâ ſatis proſpecturæ, quamvis talis particularum ſtatus, ob quem deliniri opus habeant, nobis nondum fiat veriſimilis: Iſtis tamen omnibus veſiculæ uſus & neceſſitas, forſan nondum pateſcit, præſertim quod ex animantibus aliquâ iſtâ careant, non quidem ideò, ac ſi equi pabulo minùs exaltato veſcentes, aliquanto acriori fermento, ceu Clariſſ. Cole opinatur, maſſæ chyloſæ imperfectiori adhuc, in inteſtinis affundendo indigeant, cùm cervi & damæ, eodem pabulo fruentia, illâ pariter non potiantur, quæ tamen ruminatione continuâ, pro ingeſtorum ſubactione, fermenti acrioris auxilio opus habere non videntur, ſed quod iſtâ, quam ſequeſtratâ ſuperius nectere tantiſper innuimus, morâ chylificationis abſolutioni inſerviat, fæcumq; comodæ præcipitationi, inprimis ſi craſſiuſculam magis eſſe ſtatuere placuerit: & quis valdopere obſtrepet, ubi unius alteriusvé ductus, hepatici maximè obſtructionem facilè accidere poſſe ruminaverit: Ea verò difficultas fortè majoris eſt momenti, quod bos & vacca, quæ ex ruminantium numero itidem ſunt, veſiculâ fellis grandiuſculâ, pro magnitudine animantis, inſtruantur, at auſimus dicere,

eam nobis viſam fuiſſe ductus hepatici in cervis ſtructurâ, quâ non modò liquoris copiam recipere, ſed eidem etiam moram aliquam intra ſuos parietes & anfractus concedere poſſit; eſt enim velut coarctata & ramificata veſica: neſcimus quoq; an fera hæc ruminantia frequentiùs & copioſiùs aliis cibum ingerant, unde fermenti continuâ alluitione indigerent, quod de equis D. Cole ſuſpicabatur: ſimiliter animum ſubiit an cervi & damæ, qui boum inſtar nec jugo ſubjiciuntur, nec carnem æquè ſapidam habent, imò ſecus ac vaccæ, lacteum vectigal dietim non exhibent, particularum oleoſarum minorem copiam fortè cumulent, dum agilitate & curſus velocitate plus illis abſumunt, ductuique hepatico illud tantùm exhibent, quod pro animalis bene eſſe ſufficere poteſt: quia verò iſta bilis in veſiculâ ineptitudinem aliquam involvere videntur, atque in bobus natura nimiæ bili per ductum hepaticum exterminandæ, perinde inſiſtere poſſit, malumus ratiocinia iſta ſeponere, prioribus contenti, dum certiora & meliora affulſerint: in viperis præterquam quod vaſcula evidenter notantur, etiam exiles ductus, licet viſu ſtatim percipi non poſſint, ex hepate illuc abeuntes, protenus negandi non ſunt: In volatilibus verò, utriusque ductus diſſociatio, forſan demonſtrat veſiculæ liquorem craſſiorem, fluiditatem ejus, qui in poro conſpicitur, aliquomodo corrigere, fæcibusque excludendis oleoſitate ſuâ admodum inſervire, non tam vias lubricas reddendo vel irritando, quàm maſſæ ſolutæ fluidiori conſiſtentiam aliquam addendo: atque iſte uſus, præter alios, de quibus alibi, minimè contemnendus eſt, cui adjungit Excellentiſſ. Rivinus Diſſertat. Phyſiolog. de Bile, quod ab ejus admixtione, particulæ alimentorum oleoſæ & terreæ cum ſeroſis placidè combinentur, ſicque præcaveatur, ne vel oleoſæ guttulæ chylo ſupernatent, vel terreſtres atomi omnes ſecedant, & cum fæcibus alvinis ejiciantur. Præcipuum verò ſagaciſſimus Bohnius, Acta Lipſienſia ingenioſè pariter ac ſummo cum judicio conſcripta luſtrantibus, ſcrupulum circa Veſicæ felleæ uſum nobis oggeſſit, dum aperto vivi canis abdomine, omnem ex veſicâ humorem ſe expreſſiſſe, ductumque cyſticum ligâſſe ſcribit expectaturus an nihilominus, ſi ſubjectum aliquandiu ſuperſtes foret, aliquid bilis, non obſtante hoc vinculo, negatoque folliculo fellis cum poro epatico commercio, in illâ colligeretur, at nihil fellis, ſed loco hujus tantillum ſanguinis congrumati & ſapore amaricante, ſine dubio bilis expreſſæ reliquiis tincti deprehendit: Verùm præterquam quod ductus ligaturâ ſtringi potuerunt ipſæ veſicæ biliariæ fibræ interiores ſicque introitus tantiſper negari, ceu notamus in renibus calculo affectis nihil etiam hinc pro D. Cole ſententiâ univerſaliter elicitur, ſiquiden laudatus Vir ſubjungit: *Quo ſanè experimento in eo confirmatus fui, in cane, homine, ſimilibusq; animalibus, quibus pori hepatici & cyſtici adæquata contingit communicatio*

municatio, notabilem (non omnem) bilis quantitatem, ab hepatico ad cyſtin, per hujus meatum ſecedere. Certè ubi tubuli cholodochi manifeſtè veſicam verſus ferri videntur, quis humoris meatum tutò inficiabitur? poſſemus etiam hîc naturæ providentiam laudare, in condendis vaſis lymphicis, circa ipſum portæ truncum maximè conſpicuis, quorum ope dum laticis aquoſi portio, reliquo corpori utilis futura revehitur in receptaculum & ſanguinis oceanum, bilis quoque ſequeſtratio facilitatur & promovetur: aſt de his plus ſatis alii: De glandula pineali pluribus olim cum Clariſſ. Pythagorâ noſtro egimus, quam albicantem, uti in vitulo, ove, homine, in cane nunquam reperimus, utpote in quo præter fimbriarum rutilarum tortuoſas propagines, nihil conſpicere poteramus, ferè hinc cum Excellentiſſ. Brunnero de ejus præſentiâ dubitavimus, donec ſcrupulum omnem *ille* nobis eximeret, in literis d. VII. Jan. Ann. 1684. ad nos datis: *Ex quo,* inquit, *de glandulâ pineali caninâ ad me ſcripſiſti, periculum nuper feci, cumq; in rem veniſſem præſentem, id ipſum inveni, quod tu deſiderabas, nempe glandulam pinealem in cerebro canis majuſculi, ſitam ſuper pontem medulloſum, inter eas partes, quas obſcœnis nominibus nates & vulvam nominant: Parvula eſt, ſed piniforma, paulumq; rubet, atque radices oſtentat inſignes, medulloſas utrinque:* atque hinc quid nos deceperit, non modò ipſi vidimus, ſed & φιλιάτροις aliis, qui experimentis ſucci cicutæ terreſtris adſtiterunt, iteratis canicidiis demonſtravimus.

OBSERV. XXI.

De Lacertarum interaneis.

Lacertas cùm mares tum femellas, præſentibus Vir. Clariſſ. D. Müllero Tugienſ. Doct. Med. D. Uriel. Ritzio Pharmacopolâ, D. Licent. Speckero aliisvé frequenter & ſtudioſè examinavimus: Medius venter cor exhibuit conicum, dextrâ auriculâ inſtructum, in quod ex hepate majuſculo vas hæmagogum pergebat: ſitum cœterà obtinuit inter utramque veſiculam pulmonalem, ad radicem ferè colli: Arteria aſpera, quæ per oblongam veſicularum ſubſtantiam diſſeminatur, ſcitè fabricata eſt, non minùs ac membranæ, quibus illæ hepati, ventriculo qui ſub iis ſuperiora verſus tendit, & partibus lateralibus connectuntur. In imo ventre conſpicuus eſt ventriculus oblongus cum œſophago & inteſtinis: membraneus hic erat prorſus & ab ingeſtis diſtentus, ſub quo delituit pancreas parvulum, albicans, glanduloſum: Inteſtina aliquantum intorta & circumvoluta, ad caudam

uſque

uſque progrediuntur, cum membranâ quæ meſenterium eſſe videtur, vaſis utpote copioſis micante, undique cohærentia. Hepate gaudent majuſculo, rotundo, lobuloſo & glanduloſo, ſubpallido, quod vaſa inſignia, cùm verſus meſenterium, tum in femellis ovarium verſus diſpergit: parte ejus gibbâ quaſi inter duas fiſſuras, ſpectari poteſt veſicula fellis, humore limpido & flaveſcente plena, tubulisque cyſticis parte cavâ eleganter donata: ductus ab iſtâ pergit evidens (cui ab altero hepatis lobulo alius commiſcetur, qui cum pancreatis in duodeni cavum ſe exonerat: ex ſiniſtrâ parte adjacet lien rubellus, parvulus. Arteria magna ſecundùm ſpinæ longitudinem deſcendens, vaſa innumera verſus ventriculum, meſenterium, teſtes &c. diſſeminat: Ova in femellis plurima reperimus, majuſcula rotunda, vitellum referentia, minuſcula alia, limpida utrique utero cellulato adjacentia, vaſculisque plurimis conſperſa. Vulvâ donantur duplici, intercedente interſtitio disjunctâ, cui duplex uterus reſpondet. Mares teſtes ſub hepate ex dextrâ, & ſiniſtrâ parte locatos habent flaveſcentes, figurâ & magnitudine fabæ minoris: armatis oculis quum hos intueremur, punctis rutilis innumeris ceu tot vaſculorum indicibus micabant, quibus parte ſuperiore acceſſerunt maculæ nigricantes, à membranâ fortè, cum quâ nectuntur impreſſæ, diſſecti verò ex meris vaſculis, humore albido, turgidis conflari apparuerunt, adjacentibus exteriùs epididymis albis, oblongis, denſiuſculis. inter quorum interſtitia fimbriæ rutilæ variè erant diſperſæ, à quibus vaſa ejaculatoria, ſemine albido refertiſsima, & patulâ cavitate inſtructa, juxta ſpinam, renum ſubſtantiam arctiùs lambendo, in caudam uſque verſus penem duplicem terminantur: in femellis Renes pauló infra ovarium ſiti ſunt, oblongi, atque hi cum vaſis deferentibus caudam verſus abeunt. Penis preſſâ caudâ quaſi bifurcatus prodiit, oblongus, muſculisque convenientibus firmatus, caput ejus, ſi nudis oculis intuearis, quaſi ex plurimis vaſis ſerratè complicatum comparebit. Lingua huic inſecto bifida eſt, longiuſcula, dentes verò tum anterius, tum interius palatum verſus, in utrâque maxillâ acutiſsimi: ſenſuum quoque organa artificiosè fabrefacta, cum cerebri compage, &c.

SCHO-

SCHOLIUM.

De lacertis multa heic dicere non habemus: Inſectum eſt, quod redeuntibus Solis deliciis è latebris progreditur, victum ſuum ulterius quæritaturum; nec enim ſcimus an in cavernulis, quas pro domicilio parat, aliquid alimenti colligat, vel inferat, ſive muſcas, ſive alia liquoris quem è glandulis femoralibus prorependo exprimit, ope irretiat, quin imò authorum fidei magis reſpondet, brumam dormiendo aut aliàs torpendo illud tranſigere: de pabulo quoque naturali uſquequaque certi non ſumus, nigricabant tamen ventriculi contenta, compacta & attrita: pariter etiam nigricavit membrana abdomen integens, à liquore haud dubiè exudante, hocque colore alias partes infecit: Ariſtot. l. VIII. hiſtor. anim. cap. XIV. & XV. hyeme lacertas alimentum non ſumere conſtanter aſſerit, dum: τὰ δ' ἔντομα σχεδὸν ἅπαντα φωλεῖ τοῦ χειμῶνος, φωλεῖ δὲ τὰ μὲν πλείους ἡμέρας. τὰ δὲ τὰς χειμερωτέρας: φωλεῖ δὲ καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἐναίμων, οἷον τά τε φωλιδωτὰ: ὄφεις τε καὶ σαῦραι. τέτταρας μῆνας τοὺς χειμεριωτάτους, καὶ οὐκ ἐσθίουσιν οὐδέν: quibus etiamſi libenter ſubſcribamus, ratio tamen quam de apum jejunio affert, fortè heic infallibilis non eſt, quòd erepentes jejunæ ſpectentur, ventre translucente, nulloque penitus contento, quod manifeſtum ſit: nec enim tantùm cibi neceſſariò ſuppetit, quo venter turgeſcat, & quantum æſtivo tempore, oberrantes & excitatæ, Venerique indulgentes, cùm plus diſſipent, ingerere opus habent: Eo ipſo verò, quòd cavernas ſuas æquè promptè non repetunt, nec eadem cum aliis diuturnitate incolunt, teſtimonium ſuggeritur caloris paulò acrioris, cujuſmodi ranæ, cochleæ aliave habere non videntur, unde etiam de pabulo tempeſtivè quærendo ſollicitæ eſſe videntur. Materia certè ſolaris, uti ova hujus inſecti influxu ſuo excitat, quo fœtus contentus pullulet, ita ipſiusmet liquorem vitalem in motu tantiſper torpeſcentem irrorare, ſuoque receſſu, inſtante brumâ languidiorem reddere videtur. Pro alimenti ore aſſumpti commodâ comminutione, dentibus natura proſpexit, maximopere neceſſariis, ſi cochleis eas inſidiari verum eſt, quod Matthiol. in lib. 2. Dioſcorid. aſtruit: an iſti ad ictum æquè faciant, hactenus nemo expediit: de viperarum morſu infrà agemus, de amphisbænâ iſtud aſſerit Dioſcorides: de Lacertis non venenatis, albis, coloratis ac duplici interdum caudâ præditis, in Inſulâ Javâ, quæ nec pungant nec mordeant, agit Clariſſ. Otto Helbigius Ephemer. Nat. Cur. Ann. IX. & X. è quibus utcunque colligere licet, venenatas ab ipſo præſupponi: Rariſſima ſunt apud nos ictus hujus animalis exempla, cùm meticuloſum videatur magis, quàm homini audacter inſidians: tamen captum irritatumve rinxiſſe & ad

morum

morſum maxillas variè diducendo ſe paraſſe; dubiumque nobis non eſt, quin ad iram concitati morſus ſatis nocivi eſſent, inprimis ſi à ſpiritibus irritatis (quos tamen D. Charras non ſatis intellexit) labes inferri ſolita præcipuè petenda foret, de quâ hypotheſi ſuo loco plenius dicetur: Exemplum heic enarrabimus ſingulare, cujus prolixiorem Hiſtoriam Reverend. D. Paſtori Bartenſchlag debemus: Frater ejus, puer adhuc, cùm blandientibus Solis radiis, æſtivo tempore, corpus lavando refeciſſet, in viridi prato feſſus tantiſper dormitavit, hincque expergefactus domum perrexit, de nullo incommodo magnopere conqueſtus: pauxillo autem poſt tempore malè habere cepit, ſenſimque in deterius labaſcere, cadente appetitu, febrique lentâ, quam corporis emaciatio confirmavit, magis magisque ſubrepente, ceu Medicus, cujus curam tum ſuſtinuit, hariolatus fuit) Varia hunc ob finem adhibita remedia, pro putrilagine, quam *ille* arguebat eliminandâ, ſed in caſſum: poſtquam aliquandiu miſerè ita decubuiſſet, ingentiſſima acceſſerunt tormina abdominis; cum dolore rodente pertinaci, cui utcunque cauſam legitimam aſſignare difficile erat: tandem vero nemine de tali cogitante, per alvum lacertulam excrevit, quæ deinceps, ceu priſtinum repetitura eſſet antrum, ſimulare adſtantibus viſa fuit: aſt levamen integrum inde non habuit, quin viribus prorſus effractis, paulò poſt vivere deſineret. Unde nam fœtus iſte, & quî domicilium iſthoc ſubingredi & tam funeſtos inſultus parere potuerit, diu fuit hæſitatum, maximam partem credentibus, inter dormitandum irrepſiſſe, & ſi ſemel ejectæ regrediendi occaſio conceſſa fuiſſet, ægrotum à veneno relicto immunem potuiſſe præſtari. Si noſtro ratiocinio heic locus eſt, fœtum hunc intra corpus miſelli hujus prodiiſſe, nec per os, ſomno quamvis detento, irrepſiſſe autumamus; nec enim veriſimile, ſoporem adeò profundum fuiſſe, ut hoſtem latebras inſolitas & ignotas petentem, nullatenus perceperit, vel hunc ipſum intra ventriculi pomœria detentum, morſus pedumque nocivas motitationes ſuſpendiſſe vel celâſſe: malum certè paulatim pullulans & ſuccreſcens, ovum hauſtu aquæ impuræ ſuſceptum, atque ab hujus miaſmatibus, tum ingeſta, tum verò maſſam humoralem præcipuè infectam fuiſſe, ſuadet, unde febri ſenſim anſa dabatur, quæ accrevit magis, inſecto in inteſtinis commodum ſuſcitato & augmentum capeſſente, donec alimento deficiente, abraſo inteſtinali muco, dolores enormes ſubſecuti ſunt, vitæque tandem diſpendium, non à relictis veneni quibusdam particulis, ſed à labe inemendabili inteſtinis ab animali rodente & irritante illatâ, cui præcedens humoralis maſſæ corruptela jungenda eſt. Sed ad partium genitalium ſcrutinium: Elegantiſſimæ ſunt hæ non in lacertis modò, ſed viperis quoque ſerpentibus aliisvé duplici pene & utero pariter cum iis inſtructis, ut liquoris ſpirituoſi ejacula-

tio, pro ovulorum plurium fœcundatione, commodè ſuccederet, materiam ſecernente vaſculosâ teſtium ſubſtantiâ, de quâ pluribus Cl. Regnerus de Graef in erudito de organ. Viror. tractat. de glandulosâ eadem nos quoque Prodr. Phyſiolog. c. de ſem. mar. egimus, nec aſſerti pœnitet, ceu in Exercit. Anatom. oſtendimus, ſiquidem indubiæ veritatis ſit, pro partium variâ ſtructurâ, variorum quoque liquorum ſecretiones fieri, indeque glandulæ eſſentiam, non tam in carne illâ, quam glanduloſam olim vocârunt, quàm actionis quâ funguntur, perfectione conſiſtere, ut alia jam de quibus in Exercit. & Nobiliſſ. Pejerus in merycolog. ſuâ ſilentio prætereamus: Subtiliſſima certè & innumera filamenta, vaſculorumque ſanguiferorum cum nerveis intertextis ſurculi exigui, de quibus puncta rutila in lacertis conſpicua teſtantur, ſatis ut auguramur evincunt liquoris ſpirituoſi ſecretionem, ut fruſtra ſint qui aſtruere nituntur, vel ſerum tantùm eſſe, vel materiam ejus è nervis ſolis derivant: atque cum ejuſcemodi vaſculis epididymi itidem fruantur, non è teſtibus, quidquid paraſtatis tradunt, accepiſſe ſtatuendum videtur, nî pro vaſorum modò nutritione, aut ſanguinis, ſi quis permiſtus eſſet adhuc, revectione illa deſtinata eſſe dicere velimus, quod tamen ratiocinium in adultis magnopere placere non poteſt.

Observ. XXII.

Anatome Muris Alpini.

Ad Virum Celebratiſſ. JACOBUM WALDSCHMID, Archiatr. Haſſiac.

An. 1682. quum in thermis Fabarienſibus degeremus, Venator loci, qui nuper Rupicapram attulerat, murem alpinum, vivum adhuc donavit, auriculis urſi: colore leporis, caudâ oblongiuſculâ, ceu quoque pedum digiti ſunt, magnitudine cuniculi. Ventriculi & inteſtinorum facies, Porcelli Indici ferè ſimilis erat: ſimplex ille fuit, tenuis membranaceus, à cujus ſiniſtris lien rubellus, longiuſculus, teres, à dextris verò hepar quatuor lobis conſpicuum, cujus cavum cyſtis fellea occupavit: Meſenterium pingue, cujusmodi pinguedine etiam capſulæ atrabilariæ infarctæ erant: Renes phaſeolum perbellè imitabantur: Ovarium elegans, cor cum pulmonibus uti in aliis hujus generis animantibus: Anno ſequenti, urgente brumæ ſævitiâ, oblati nobis fuerunt

runt ex Valleſiâ Muſculi duo dormitantes,& in ſemet ipſos prorſus revoluti, ut inſtar pilæ quocunque libuerit, illos volutare licuerit, reſpiratione manu abdomini adhibitâ vix perceptibili; paulatim tamen in loco calido detenti, per corporis blandam expanſionem, vitæ indicia exhibuerunt, & quod adhuc magis oculos recreabat, poſt meridiem in camerâ lucidâ Solis radiis expoſiti, alacriter revixerunt & diſcurrerunt: iisdem verò recedentibus, paulatim ad priſtinum morem obdormierunt: In utriusque ſectione præter modò nominatas partes, plurimas glandulas mammarias æmulantes, in dorſo cervicem verſus conſpicati fuimus.

SCHOLIUM.

Muris alpini enutritione, & hinc ſectione Excell. Velſchius etiam delectatus fuit, ceu videre eſt Obſerv.169. Ann.1.Ephemerid.Germ. & Clariſſ. Fabricius Hildanus Obſerv. Chirurg. Cent. VI. Obſ. 97. plura de animali hoc lectu non minus jucunda, quàm utilia commemorat. Sunt denique Authores alii, inter quos præprimis eſt Stumpfius in ſuo Chronico, qui de ipſius docilitate multa debuccinant, quibus fidem prorſus non denegamus. Naturæ providentia eſt & hujus Authoris, ſui tutelam animantibus variè commendantis, quòd ſub terrâ ſe tam artificiosè abſcondant, parentque domicilium adverſus hoſtem externum, quo ipſo equidem quam gnaviter ejus dictamini obſequantur, rationis expertia, homini palam fit: nec verò locum tutiorem in alpibus degens, totamque hyemem ſtertens, quærere potuiſſet, quàm terræ reconditos ſinus: boreæ enim ſpicula, cohibendo & figendo ſanguinis, in quo vita ipſorum conſiſtit, motum, deſtructionem protenus inferrent, à quibus immune tantiſper perſiſtit, in ſpecubus deliteſcens, foribus terrâ fortiter obſeratis: Id autem aſſerere nondum audemus, quod aliqui audacter contendunt, animal humi ſtratum, & inſtar plauſtri fœno onuſtum, ab aliis caudam prehendentibus, ſpecum verſus trahi, cujus indicio ſit dorſum pilis denudatum: ſcimus iſta à Venatoribus perhiberi, ſed num teſtes oculati ſint, ignoramus: Geſticuloſum ſatis eſt & feſtivum animal, ſuæque alimoniæ ſtudioſum, quam tamen æſtivo tempore ſibi facilè parat unumquodque: nec caret ſuis inſidiis, quas ingruente hyemis ſævitiâ frequentiſſimas eſſe nobis conſtat: attendunt ſiquidem ad foveas ipſorum alpium incolæ æſtate, & inde tempore opportuno mures iſtos dormitantes multo numero capiunt: Habet etiam uſum ſuum dorſi caro glanduloſa (quam munimenti loco inſervire, dum dicto vectionis offi-

cio funguntur, Hildanus auguratus eſt) eumque nobilem, materiæ viz. oleaginoſæ, ſulphureæ, in pinguedinem deinceps tranſeuntis, ſecretionem paulatinam, cujusmodi etiam in abdomine, & pellem inter & muſculos copioſè ſequeſtratur, imò tantùm non ibi in certas quaſi veſiculas reconditur, quod æſtivo tempore, ubi pabulo ſaginantur, animadvertere eſt facilius quàm hyemali, cùm per pluſculum tempus dormierunt, tunc enim illa ſenſim funditur, perque vaſa convenientia reſorbetur, pro fluidi motûs conſervatione, vitæque ſuſtentatione, inde macreſcunt valdopere, nec eſcam pariter accommodatam vel ſapidam præbent, quod etiam de cochleis ſuo tempore monſtrabimus: Illuſtrationem verò nî fallimur, merentur, quæ laudat. obſervat. Hildanus memorat. *Primò*, inquit, *occurrit pellis, in quâ raritas & paucitas pilorum & lanæ, obſervatione digna eſt. Unus enim cuniculus, qui magnitudine murem alpinum exæquat, hoc tempore hyemali plus habet crinium & lanæ, quàm duo mures alpini: Putasne hoc ſine cauſa à ſummo Creatore ita factum fuiſſe? minimè. Quia enim animal hoc in autumno ſe abſcondit, & per totam hyemem in cavernis profundis & calidis dormit, & nonniſi in fine veris quando aër iterum incaleſcit, ex locis iſtis ſubterraneis & calidis prodit, ſuperfluum fuiſſet, ſi crinibus, lanâ, uti reliqua animalia, quæ dies noctesq; aeris inclementiæ, imbribus ac nivibus expoſita ſunt, veſtitum, onuſtumq; fuiſſet: ſuperfluum, inquam non ſolùm, verùm etiam damnoſum id fuiſſet: Calor enim ille externus & adventitius, calorem innatum exſtingueret, humidumq; radicale animalis abſumeret, & vix ad æſtatem ſuperviveret: ſcribit Excellentiſſ. Geſnerus, ſe murem Alpinum dormiturientem, initio hyemis in vas ligneum, ſcandulis abiegenis concinnatum, & fœno ſemiplenum, addito ſuo operculo depoſuiſſe, & poſt dies aliquot mortuum repcriiſſe: Cauſam fuiſſe reſpirationem excluſam exiſtimat Geſnerus: Ego potiùs calorem illum nimium fœni & vaporem ſulphureum in ipſo contentum mortem acceleraſſe arbitror: In ipſis enim montibus, ut idem Geſnerus teſtatur, aditus cavernarum tam ſolidè arctèq; occludunt, ut mirum ſit, quî fiat, quòd reſpiratio iis non intercipiatur*: hæc ille: quibus vereor, ut noſtra ſententia prorſus conſona ſit, i. enim noſtri hyemales hoſpites pelle ſatis piloſâ, quamvis teneriore fuerunt inſtructi: argumentum verò, quod de aëris inclementiâ, imò caloris innati exſtinctione, humidique radicalis abſumptione depromit, forſan huc totum non quadrat: etenim nec cuniculi, Boreâ ſæviente, ſuis in cellulis deliteſcere detrectant, nec calor ille externus, quem pili exhibere poſſunt, tantus videtur, qui in foveis alpinis detentum animal, quarum exterior facies riget & congelaſcit ſæpiùs, extinguere valeat; quin imò antiperiſtaſis Ariſtotelica, contrarium potiùs evincit, terræ ſinibus internis per hanc ſatis calidis exiſtentibus, unde fluidi motus longè vegetior eſſe deberet, quàm verò in dormitantibus deprehenditur, ipſa quoque naturæ providentia, quâ ſpicula brumæ ſubterfugiunt, ceu ſummè nocivа, motumque vitalem interceptura, ſimile quid dictitare videtur: pariter

riter 2do aliquantiſper miramur, quod cum fœno Excell. Geſnero contigit, cùm aliter non, quàm iſti involuti, vaſique ligneo incluſi, ad nos advehi citra damnum conſueverint: valeretque maximè vapor fœni ſulphureus, nî tum temporis præcipuâ ex parte deferbuiſſet: credimus tamen, eo prorſus non rejecto, loci regionisvé rationem heic habendam eſſe, nec enim apud nos contra frigus ita obmuniendi videntur, uti in locis alpinis, ubi particulæ deleteriæ magis urgent: utque hinc ad dormitationem ipſorum aliquid dicamus, dubii ſumus valdopere, an reſpiratio iis quodammodo non intercipiatur, ceu jam ulterius ibimus illuſtratum: Conſtat eruditis, eſſe cùm ex inſectis, tum volatilibus plurima, quæ hyemali adventante frigore, tantum non emoriantur, varièq; ſeſe recondant, Solis ſub adventum cum primis æſtatis delitiis blandè revictura; imò eſſe etiam animalia grandiora inter, quæ aëris uſuræ, quamvis aſſueta, imperfectorum tamen more, per hyemem latebras quęrant, in quibus tutæ ſtertere, & mutatâ ſcenâ, mortem obſtinatiſſimo ſomno referre poſſint: in hisce monente Excellentiſſ. Pechlino, illuſtr. de aliment. & aëris defectu meditatione, hoc notari debet, alia unam & perpetuam hyemem dormire, alia exactis temporum periodis movere ſe nonnihil & inſtructâ ante ſomnos penu ali, vel ex ſuo ipſorum corpore delibare, ſi Diis placet, quod deinde ſuſtentet & inferciat pellem: de ultimo genere quid ſentiendum ſit, dicere heic non vacat: Ad primi generis mures alpini referuntur; de quibus præfatus Vir Celeberr. ita nobiſcum judicat: *De mure alpino, de erinaceis quoq; noſtratibus, eos abdi certiſſimum eſt, circa Martini feſtum, & nares pedum anteriorum cavis ceu manibus excipere, cœtera profundo ſomno ſepultos, nihil aliud quàm mortem ſimulare: quod adeò etiam in vivis deprehenditur, ut quo magis tundas, verberes, torqueas, eò minus ſenſum ſuperſtitem & vitalem motum manifeſtent, imò ad ſæviſſimos ferri, ignium cruciatus, ſpinoſiſſimo illo & in orbem collecto corpore obdurent: de quibus videri in actis Hafnienſium poteſt, Vir incomparabili eruditione, Olaus Borrichius, delitium noſtrum. Illud autem animal modò lentum, nunc jubente impetu pernix, inediam diutiſſimè tolerat, atque imminuta reſpiratione, ſanguinisq; motu abditur, ad Martii demum calorem reviviſcens, murium domitor acerrimus. Hic tamen nemo exiſtimare debet, animalia in ipſo corporis habitu nihil ſpirare vitæ, ſpirant enim profectò, ſed lento & indeprehenſo motu.* Eſt ſanè materiæ ſolaris in hæc inferiora influxus adeò neceſſarius, ut ferè ne per momentum quidem, corpora noſtra illo carere poſſint: in plantis res ſatis evidens eſt, quæ quo ùberius illius motu fruuntur, reſeratis terræ propriisque poris, ad motum vivaciorem concitato ſucco alibili, promptè germinare incipiunt, cùm priùs per hyemem tantùm non emortuæ obriguerint: Id ipſum quoque in corporibus noſtris patet, in quibus eò vegetior eſt fluidi motus, ac promptiores ſingularum partium actiones, quòd illius præſentiâ ad votum

magis beamur, humoresque motu impertito ita diſponuntur ut organa ſuis muniis feliciùs fungi poſſint: cùm econtrà brumâ ingruente, imminutâ per Solis receſſum ejus motu ac præſentiâ, à particulis rigidioribus pori ſtringantur, occludantur, fluidumque ipſum cogatur magis ac torpeſcat: quod Artis noſtræ Parentem latuiſſe non poteſt, qui hinc Sect.2.aphor.25. *οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες, οἱ δὲ φθινοπωρινοὶ μακροὶ, καὶ μάλιστα οἱ πρὸς τὸν χειμῶνα συνάπτοντες.* Quid mirum ergò, ſi muſculi noſtri obdormiſcant, ab externi hoſtis injuriis immunes, ſi ex fluidi ſubtilis imminuto vivifico influxu magis, vitæ animalis indicia non edant, quàm ob maſſæ humoralis viſcoſitatem aliquam, cui in motum celeriorem agendo, *illud* ob ſui paucitatem minùs ſufficiat? Perirent certè animalia iſthæc, ob alimoniæ, quam durante brumâ ſibi difficillimè, imò non citra vitæ periculum pararent, defectum, ſi priſtinos motus, in terræ ſpecubus detentis, fluidum ingeminaret. Satiùs longè imminui ipſum, & ſingulari Dei providentiâ, coagulum nocivum materiæ ſubtilis influxu impediri: Satiùs fibram motricem feriari, ſpirituque irrorante, quem nervi aliàs copiosè receperunt, muſculos multâ ex parte orbari, reſpirationemque imminui, quàm ſanguinis impulſu, vaſa in pulmonibus & partibus muſculoſis adimpleri, aërisque uſu ſanguinem nimiùm rareſcere, qui deinceps novo fomite non accedente, cum vitæ animalis diſpendio, fatiſcere neceſſe haberet: imò ſatiùs in iſto ſtatu, Endymionis inſtar tam diu ſtertere, donec itu redituque caloris ſubterranei & ſolaris, motum à fluido ſubtili novum accipiat, qui deinde in ſolida perinde ac liquida tranſeat, vitamque reſtauret, ſuccreſcente paulatim novo victu conſervandam: ut proin nonniſi ſuperficiariam reſpirationem in iis agnoſcamus, in quâ diaphragma non multùm figuram mutat, imò ita movetur, ut explorari motus ille difficulter poſſit. Propterea autem à motu omni cor non ceſſat, ceu illuſtris Harveus ſuſpicatus eſt, Exercit.51. qui inde ſanguinem particulam corporis principalem, cor verò & vaſa transmittendi & diſtribuendi gratiâ extructa eſſe, evincere ſatagit: in quo poſteriore adverſarium magnopere habet neminem: motum autem à particulâ hâc principali, minùs feliciter ſeparat, utpote quo ablato, prærogativa iſta deſinit: Jam verò quî poſſibile ſit, ſanguinem vaſis ſuis contentum, in motu concipere, negato obſcuriore vel cordis arteriarumvè motu, qualem vel ante puncti ſalientis comparitionem, in ovo incubato neceſſarium ſtatuimus, alii judicent, qui ſine iſto, conceptum nec eſſe nec ſubſiſtere poſſe nobiſcum nôrunt. Aſt à capite quod ajunt ſeu vitâ, ad caudam tranſimus, quâ Marmotas, (ſic enim animal noſtrum appellat) penè deſtituit Scaliger Exerc.203. Verba ipſa ceu quæ in cœteris deſcriptionem noſtram confirmant, heic apponemus: *Quare*, inquit, *ex tuâ Philoſophiâ, re-*

ctiſſimè

ctiſſimè horum montibus Marmotas attribuiſſes : ibi enim frequentes : quarum Plinius cùm nullam fecerit mentionem, hic ultrò earum naturam ſcribere conſtituimus. Melis ſunt magnitudine & pilo, caudâ enim nullâ penè : eundem quoque ad modum crura brevia, aures breviſſimæ, auriculis curtiſſimis, atq; ad aſpectum nullis : ungues longi, acuti, firmi, unci nigri : Leporum capita non malè ſuis capitibus referunt : hybernos totos menſes tranſigunt ſopore. &c. Similiter etiam Cardanus l. X. in hiſtoriâ murium, alpinos recenſet, àque Mediolanenſibus Marmotas vocatos, juxta tamen cum muribus præter nomen nihil commune habere aſſe-ſit: Omnes ſanè, quotquot vidimus & ſecuimus, caudam humipendulam habuerunt, valdèque ambigimus an in iſto genere alii ſint ἄκερκοι, caudatuli alii? utrumque quis reluctante αὐτοψίᾳ aſſeverabit, quam fide æquè, ſi non magis dignam cenſemus, ac Johannis Struys ſcriptoris novitii, qui in ſuis peregrinationibus, Lugduni Gallicè editis, homines caudatos in Formosâ inſulâ propè Sinarum oram, non paucos obſervari aſſerit.

Observ. XXIII.

De Viperarum morſu.

Ad Illuſtrem FRANCISCUM REDI, Nobilem Aretinum.

Jam in experimentis circa viperas faciundis occupamur, viſuri quid ipſorum morſus venenatus poſsit. Heri quidem in columbâ, cujus alam ſiniſtram una momorderat, funeſtum ipſum comperimus, alâ mox intumeſcente, & ſanguine extravaſato gangrænam unà inducente, cum ſpiritus diſpendio, præcedentibus aliquoties motibus epilepticis: circa præcordia verò, ſanguis rutilus magis & fluidus, quàm coagulatus extitit: Morderi hinc curavimus ſub veſperam aurem ſiniſtram canis mediocris magnitudinis, ab unâ alterâve, qui deinceps ingenti vomitu corripiebatur, per alvum dejiciebat fœtida, atque cùm urinam cruentam copioſè reddidiſſet, ſex circiter horarum ſpatio interiit. Sectioni quam primo manè d. ſeq. inſtituimus, adfuerunt Viri aliquot Excell. & Clariſſ. Inter integumenta abdominis communia & muſculos, ſanguis extravaſatus paucus hic illic conſpiciebatur: paulò copioſior in epiploo. Viſcera imi ventris nullam labem monſtrârunt, ventriculus & inteſtina tantiſper diſtenta:

ſtenta: In renibus ſanguinis extravaſati veſtigia nulla: urinæ verò tenuis & cruentæ idoneam adhuc copiam veſica exhibuit. Mediaſtinum ſanguinem extravaſatum & coagulatum variis in locis oſtendit: cujuſcemodi pulmones penitùs caruerunt: Cordis thalamus dexter cum auriculâ prætumidus, ſed non renitens, inciſione factâ ſanguinem ſummè tenuem & acrem fudit, qualem etiam in vaſis majoribus, venis æquè ac arteriis offendimus. Similem quoque ſtillavit auris vulnerata inciſa.

Eodem mane morderi curavimus canem alium majorem, in crure ſiniſtro, hinc etiam in pudendis: viginti hic horas ſubſtitit, antequam corrueret: ab initio equidem evidentis noxæ nihil comparuit, poſt meridiem verò crus, quod ſummopere intumuit, affectum claudicare, & ſalivare per vices cepit: ſub veſperam alvum dejecit vehementiùs: totâ die nihil comedit, ſed quietus jacuit: urinam hinc cruentam minxit, tandemq́ue alterâ die, poſtquam motus epileptici ipſum haud obſcurè vexâſſent, periit. Separatis integumentis præſentibus Vir. Excellentiſſ. D. D. Jo. Rod. Burcardo, D. D. Rothio, aliisvé, muſculi cruri affecto interius incumbentes, planè denigrati fuerunt ac gangrænati, ſanguine ad aſpectum grumoſo, fluido tamen, ex læſis vaſorum oſculis ſtillante: Idem quoque in abdominis muſculis anterius & interius, maximè penè pudenda obſervavimus. Abdomine aperto, in epiploo & meſenterio, ſanguis grumoſus copiose ſatis deprehenſus fuit. In hepate nulla manifeſta labes: Veſicula fellis liquore ſuo tumuit. Renes ſalvi ac incolumes, nec veſica urinaria ita ſanguinolenta. Thorax reſeratus ſanguinem extravaſatum & coagulatum, pariter hîc illic oſtendit, in cordis præprimis auriculâ & thalamo dextris, ubi inſigniter grumuerat: ſimilem quoque in vaſis huic appenſis comperimus.

Eâdem quâ canem hunc vulneravimus die, animum ſubiit capite viperæ abſciſſo, vulnus alæ columbæ infligere, experturi, quid inde eveniret: bihorio ergò pòſt, cùm ala itidem intumuiſſet & gangrænam concepiſſet, vidimus motus convulſivos illam prehendere, tandemq́ue corruere, liberatâ à funeſto hoc exitu gallinâ, quam vipera alia momorderat, ope ferri igniti, quod è longinquo parti vulneratæ applicuimus, & incolumi perſiſtente

capellâ

capellâ, quæ à tot morſibus inflictis, citra ullam medicamentorum exhibitionem, nihil prorſus detrimenti ſenſit, felicior in hoc cane alio, qui ex aure morſu vulneratâ, haud dubiè ſuccubuiſſet, ni Sale viperar. exhibito, mali vires infractæ fuiſſent; multum etenim auris intumuit, ipſeque laſſus, mali ſerpentis enormitatem monſtravit,

SCHOLIUM.

Nihil eſt noſtro judicio, quod mentem veritatis avidam, magis oblectet, atque in cognitione rerum naturæ magis confirmet, quàm curioſa experimenta, præcipuè de iis rebus, quas priſci ſcriptores aut omiſerunt penitus, aut ancipiti ac diversâ ratione expoſuerunt. Identidem tamen officit etiam, turbatque experimentorum contrarietas atque diſſenſus, licèt enim illa quandoque facem veritati illuſtriorem accendant, accidit nihilominus ut ipſa non rarò ſint ſuſpecta & dubia: De viperarum ſanè morſu elegantiſſima argumenta Vir Nobiliſs. in medium protuliſti, quibus cùm non parùm refragari videremus Cl. Charras in ſuâ viperæ Anatome, in rem præſentem ire nobis libuit, viperas ſubminiſtrante Peritiſſ. D. Eglingero, Pharmacopolâ quondam noſtro, qui eas ad theriacam conficiendam, è Gallia adferri curaverat: Antequam autem utriusque Veſtrûm ſententiam excutiamus, effectus in noſtris animantibus productos, tantiſper rimabimur: utque ab animali mitiſsimo oriamur, columbæ ala, venenati morſus damnum mox luit, irritatis partium membranearum & tendinoſarum incolis, in quos ſanè vel maximè vim ſuam hoſtis hic exercere videtur, ſanguinisque maſſâ infectâ, cujus portio extravaſans, gangrænam funeſtam induxit: nec immunes evaſére canes, licèt alter paulò diutiùs ſubſtiterit, cujus cauſam equidem nunc in parte morſui magis reſiſtente, nunc in ipſius veneni citiore vel tardiore communicatione quærendam arbitramur, uterque vel ſalivavit vel vomuit, alvum dejecit vehementiùs, & cruenta minxit, evidenti indicio mali, cùm fibras nerveas, ſpiritumque animalem illicò aggredientis, & in motum impetuoſiorem concitantis, unde cùm œſophagi, tum ventriculi & inteſtinorum fibræ, ad expulſionem ſtimulatæ fuerunt, tum ipſum vitæ principium maſſam humoralem graviter fundentis, unde ſanguinis nimiùm attenuati particulis ſerum imprægnatum, urinæ tincturam ſanguinolentam conciliavit, cujusmodi à ſpiritu nitro aëreo incitato, cordisque machinâ in motum velociorem actâ, malum quandoque ſubſequitur: Clariora hujus effectus veſtigia ſectione prodierunt, in cane præcipuè priore, utpote cujus thalami cardiaci, cum vaſis appenſis, ſanguinem tenuem & acerrimum fuderunt: in altero

N vim

vim ſuam præcipuam luſit, in crure affecto, vaſisque iſtud cum partibus vicinis perreptantibus, præterquam enim quòd muſculoſæ partes intumuerunt, denigratæ fuerunt inſuper, à liquoris & ſanguinis eo infecti corruptelâ, qui fluidus ex vaſculis ſingulis prorupit, aliquâ ejus portione in partibus reliquis, (craſi deſtructa) nunc grumeſcente nunc fluiditatem concipiente, cujusmodi effectus, rationi conſonus omninò videtur: nec enim fieri poteſt, quin ſolutis particularum combinatione & motu legitimo, aliquæ heic illic ſeſe prehendentes, grumeſcant & in motu ſubſiſtant. Eandem noxam intulit alæ columbæ viperæ caput abſciſſum, gallina ope ignis veneni communicationem cohibentis liberatâ, cujuſmodi emolumentum Sal viperarum, cani ultimo attulit. Mirum verò capellam nihil damni prorſus ſenſiſſe, animal quod etiam cicutam innoxiè comedit, cujus rei cauſam alii pro lubitu explicent; id apud nos ratum eſt, non modò exugendo vires ejus infringi, aut ignearum particularum ope extrahi ſubtiles veneni particulas poſſe, ſed etiam, quod ſuprà innuimus, variâ trituratione ſubigi, mucoque involvi, imò partem nunc minùs commodam eſſe, aut aliter reſiſtere, ut venenatus liquor oſculis vaſorum decenter inſtillari nequeat, quandoque etiam vires ſuas eundo amittere, inprimis ubi vipera fuerit fatigata, à frequentiore morſu: imò ipſius maſſæ humoralis talem poſſe eſſe διά-θεσιν, cui enervandæ ilicò, tale venenum non ſufficiat: de activitate autem hujus liquoris, nunc majore, quæ præter regionis diverſitatem ab ipſo etiam materiæ ſolaris copioſiore influxu, (unde animalis illius vivacitas vel torpiditas) pendere videtur, evidenter fortè teſtari poſſunt, experimenta imminente boreæ tempeſtate, in pharmacopolio Præſtantiſſ. D. Frey, Art. pharmaceut. Magiſtri iterata; tum enim vulnera canibus inflicta, præter partis intumeſcentiam, unde difficulter inceſſerunt noxam nullam intulerunt, quæ quidem ſubſequi debuiſſet, ſi in ſolâ ſpirituum ex morſu irritatione nocivi inſultus deducendi eſſent. Periit tamen ex morſu graculus, motibus convulſivis, corculique palpitatione confeſtim inſequentibus, cum alæ qualicunque intumeſcentiâ & gangrenatione. Atque in funeſtæ hujus labis cauſam, malique genium & fontem, jam penitiùs eſt inquirendum: Tu Vir Nobiliſſ. in Tuis de Viperis obſerv. liquorem flavum quem glandulæ vaginales ſuppeditant, potiſsimùm in ſcenam trahis: Verba pag. 23. & ſeq. Edit. Amſtel. ita habent. *Sed prætermiſſâ hac digreſſione, redeo ad deſcriptionem liquoris illius flavi, qui intra vaginas dentes contegentes invenitur. De hoc cùm ore aſſumptus, neque hominibus neque brutis lethalis, pergam inquirere, an fortaſſis vulneri inſtillatus, cauſa mortis exiſtat: Et verum eſt, ſpatio trium quatuorve horarum, mortuos eſſe omnes gallinaccos, omnesq; columbinos pullos, quorum vulnera eo infecta fuerunt, tamq; negare liquorem viperarum vivarum, quàm deſumptum è palato & vaginis viperarum*

mortuarum,

mortuarum, etiamſi mortuæ ſint ante 2. vel 3. dies, quod ipſum in Epiſt. ad Eruditiſſ. Bourdelotum & Morum confirmas. Equidem de liquore iſto ſeorſim nulla fecimus experimenta, id tamen Tuæ Vir omni laude digniſſime, ſententiæ ſtabilimento eſſe videtur, quòd, nî pars à liquore maduerit, ſanguinemque ſtillârit, ſymptoma pejus inde ſubſequi nunquam viderimus, infallibili communicationis cum cruore neceſſariæ argumento: Columba quoque, quæ à capite viperæ abſciſſo vulnerata interiit, liquoris nocivam vim ſatis prodit, cui morſus ſolus utcunque inſufficiens eſſet, imò ineptus, ſi ſæpè laudatam in experiundo induſtriam tuam conſideramus. Clariſſ. D. Charras qui poſt Te eadem experimenta tentavit, morſu plurima animalium internecioni dedit; nec enim quòd quidam canes evaſerunt, ad illius impunitatem argumentatur, cùm ipſe viderit, à viperâ vivaci, ſi partem inprimis laxam, aut vaſculis ſanguiferis copiosè inſtructam momorderit audactiùs, interitum ilicò afferri: De liquore verò paulò aliter ſentit, enimverò quòd hic ore animalium aſſumptus, & per gulam in ventriculum trajectus, pejus malum non inducit, mucus quo dictæ partes oblinuntur, in causâ eſſe poteſt, ejusdemque poſtmodum & ſubactio & cum particulis aliis commixtio, unde pari ſinceritate cum cruore impoſſibile miſceri poteſt (videſis quæ ſuprà de cantharidibus memoravimus) Corruunt hinc primùm Charraſii experimenta de panis taleolâ, quæ cùm ſuccum flavum è gingivis ſex viperarum irritatarum exhauſiſſet, cani famelico innoxiè objecta fuit, hujusque impuni ab hominibus etiam per os aſſumptione: Id verò majoris momenti eſt, quòd prædictus Vir Clariſſ. aſtruit, ſuccum flavum in veſiculis contentum, partique vulneratæ citra morſum inſtillatum, nullum gravius ſymptoma induxiſſe, contra quam Illuſtris Aretine experimentis iteratis, ſuprà laudat. ad Abbatem Bourdelotum Epiſtolâ comprobaviſti: Arduum ſanè negotium nec expeditu facile, ubi propria experientia deficit: In partes verò tuas ut eamus plura ſunt quæ nos movent; *partim* liquoris à ſpiritu animali viperâ excandeſcente major actuatio, unde morſu maſſæ humorali immiſſus, turbas funeſtas infert, quâ cadere utcunque poſſe videtur, nî extractus, in momento ferè vulneri recenti inſtilletur, volatile enim illud eſt, & in auras abit citiſſimè, à quo ſingulæ liquoris particulæ, ſiquidem vivaces fuerint, acrimoniam nocivam acquirunt; *partim* Rationum quibus D. Charras labem lethalem evincere ſatagit, obſcuritas: Vult nempe viperæ phantaſiam, ab ideâ vindictæ, quam ſibi finxit, irritatam, motum quendam inexplicabilem ſpiritibus conciliare, atque vi impellere, per nervos eorumque fibras, verſus dentium cavernulas, quaſi infundibulum, exinde in ſanguinem animalis demorſi deferri mediante foramine ab iis inflicto, unde cuncti effectus emergant: Aſt æquè craſſa eſt hæc

 viperæ

viperæ phantaſia, quàm idea vindictæ, imò D. Charras ratiocinium: cur quæſo illam ſibi fingit demum, mali illati conſcia? ecquis ipſum edocuit, ſpirituum exploſioni per dentes perforatos viam eſſe? quàm facilè non avolarent animali ad morſum ſe componente? quis fibrarum nervearum multam ſeriem in cavernulas ipſorum inſeri ipſi monſtravit? Stagiræ hæc nata videntur, & multo magis inexplicabilia eſſe, necdum veritati congrua, quàm eſt ſpirituum motus: Atrox ſanè evadit iſte & concitatus animali irritato, ceu iſtud convolutiones celeres, cum linguulæ protenſione oſtendunt, inde verò vel phantaſiam vel ideam vindictæ non arguit: Cogitet D. Charras animal unumquodq; ſui defenſionis & conſervationis ſtudioſum eſſe, indeque ſingulari providentiâ ſummi Opificis, motibus certis gaudere ac inſtrui, quibus inimicum depellat, quem nec novit nec noſſe poteſt: perpendat aculeos aliorum inſectorum, liquorem ictu immittere, quem de ipſis pendulum in apibus & veſpis ſæpenumero vidimus, cùm tamen æquè perviis, ſpiritus animalis ad vindictam concitatus ſuffeciſſet, & probè conſideret, huic exploſioni, in capitibus quindecim viperis præſciſsis, & per quatriduum in vaſe vitreo coacervatis, locum ampliùs non fuiſſe, fuiſſe tamen enecationi quinque gallinaceorum & quinque pullorum palumbinorum, ceu Tu feliciter obſervaſti: ut ſileamus D. Charras nunquam veſiculas illas, è quibus liquor nocivus jugiter ſuffunditur, penitus reſecuiſſe, quò de præconceptâ & effictâ hâc ſpiritûs irritati per denticulos concavos exploſione, ſymptomatum quorumvis unicâ matre, ipſi melius conſtaret: Nova certè & inaudita opinio, quæ hanc dentium cavitatem, ejusmodi tutelæ loco inſectis pluribus datos eſſe pronuntiat. Verùm enim verò ne philoſophemata ipſius tantùm rejeciſſe videamur, datâ occaſione, ſucco ipſo plura tentabimus, quamvis de morſu à capitibus viperarum præſciſsis illato, experimenta cum noſtris non conveniant: ſed ſatis de his: de naturâ liquoris hujus adhuc quædam delibabimus, quam alcalinam acerrimam eſſe, ſanguinis fuſio & tenuitas, cum partium vulneratarum gangrænatione, mictio ſanguinolenta aliaque, nobis perſuadere optimè poſſunt, nec obſtat magnopere, quod in cane altero ſanguis circa præcordia coagulatus fuit; lentiùs enim in illo labes nociva ſerpſit, inque parte ipsâ, fluidum fundendo acrimoniam ſuam prodidiſſe veriſimile fit: Quis autem non novit ſanguinis craſi ita dejectâ, dum heic ſummam fluiditatem induit, alibi ſæpe numero coagulari, ceu ſuprà jam innuimus: Ipſemet D. Charras iis, qui in ſpiritibus animalibus arcanam quandam latere aciditatem credunt, reſpondet, acidum iſtud in maſſâ ſanguineâ generari potuiſſe, ab ipſiusmet partibus, quæ diſgregationem & diſſolutionem paſſæ ſunt, cùm à veneno infectæ fuére & corruptio ipſas invaſit, vide ſis cap. 1. Turbato

itaque

itaque motu maſſæ humoralis, ejusque craſi à liquore morſu præcipuè communicato dejectâ, quis non videt varios effectus haud difficulter ſuccedere: Id verò mirari ſubit, modò nominatum Virum Doctiſſ. ibid. loci adjicere: *Neque etiam Vipera inter animalia, ſola morſu lethifera eſt, quæ in rabiem aliquando tranſeunt, ſi in iram concitata fuerint: fidem faciunt canes, lupi, quin imò & homines ipſi.* At unde in his ſpirituum excandeſcentium exploſio, dentibus ita perviis non exiſtentibus? Vereor ut ſibi ipſi ſimilis heic ſit, quod de D. Redi incautiùs dixerat; Etenim aut aliunde illa petenda eſt, quod etiam in Viperis obtinebit, aut morſum liquor ſalivalis irâ aculeatus, activitate ſuâ præcipuè ſuſtentat. Contrà acidæ naturæ venenum hoc eſſe, ſal volatile viperarum, quod vulneratis ſolatio eſſe ſolet, probabiliter evincit, cùm aliter non juvet quàm ſpiritus animales promptiſſimè inſtaurando & coagulum præcipitando, à fermenti venenati contage oriundum: ſed etiam ſuccus citri, qui alcali non eſt, teſte Clariſſ. Hoffmanno, morſui venenato medelæ eſt, & quæ ab acido corrumpuntur partes carnoſæ, rubent magis, nigredine (quam in cane altero deprehendimus) contrarium ejus inſequente: fortè etiam volatilia ſanguinis grumeſcentiam, quam ex ejus fuſione aliquibus in locis neceſſariam conjecimus, tollendo juvant, ut difficile ſit ſententiam infallibiliter dicere: Commodè de his liquor ipſe ſanguini inſtillatus plura & certiora docebit.

OBSERV. XXIV.

Talpæ Anatome Muraltiana.

TAlpæ heic interanea exponimus, è Clariſſ. Muralti, Med. Doct. Tigurin. & Acad. noſtr. *Aretæi* digniſsimi Vade mecum Anatomico deprompta, idque eum præcipuè ob finem, ut cùm Viri hujus induſtriam laudatiſsimam omnibus procinamus, tum Excellentiſſ. *Sponii* Patr. erudita Scholia, quæ ejus ratione ad nos mittere gravatus non eſt, publicæ lucis, ſiquidem digniſsima ſunt, faciamus.

Talpam inquit præfatus Excellentiſſ. *Muraltus*, ſexto Aprilis hujus anni cum Doctiſsimo D.D. Hottingero ſecui; hujus longitudo ulnæ quadrans erat: color pilorum dorſalium ex fuſco nigricans; venter ex nigro flaveſcens. Cauda articulum longa, pilis hiſpida: Pellis mollis, cum Holoſerico certans, hujus verò cutis dura, & tenax, ut vix diſſecari potuerit. Oculorum lo-

co puncta minutiſsima, nigricantia; Roſtrum ſuillum affabrè Narium foraminibus pertuſum: exteriùs Aures nullæ: barbata erat. Talpa: interiùs à roſtro, verſus Dentes ſuperiores ſulcus proſtabat. Manibus & Pedibus inſtructa eſt: Manus digiti ſimplici ſerie diſpoſiti, longioribus unguibus armantur, utrinque quinis; horum quivis tres articulos tenet: Manûs Palma latior, ad poſteriora recurva: Pedes itidem quinque digitos habebant, cùm apophyſi quadam in dextris cartilaginea.

Animalculum hoc exteriùs Collo caret, & Muſculi Pectorales craſsi, longique ab Axillis utrinque Coſtis inducuntur. Coſtæ veræ ſex ſunt, & ſex quoque ſpuriæ. Sterni Cartilago Xiphoides rotunda erat, pediculo inſigni, medio pectoris Oſsi adhærens: Omentum maximum, ad infima Inteſtinorum productum, quorum plicas ingreditur. Vaſa Lactea per Meſenterium undique ad Glandulam magnam ſparſa, craſsitie vel vaſa ſanguifera ſuperantia, Chyli quoque ſtigmata per inteſtinalem tunicam exteriorem transparebant, Lien punctis rubris, ſeu infinitis Glandulis diſtinctus eſt, longiſsimus, in Hypochondrio ſiniſtro Ventriculo appoſitus, Hepar itidem punctatum, medietatem ventris obtinebat, Diaphragmati latâ membranâ adnexum; hoc convexâ parte rubebat, concavâ verò albicabat. Figura Ventriculi Retortæ Chymicorum æqualis, ad Inteſtina ſenſim anguſtior reddita, venis arteriiſque perſpergitur: hujus Orificium ſuperius medio loco ſitum eſt, in ejus confinio glandula quædam hærebat: Interior Ventriculi facies punctis & maculis nigricantibus undique notatur. Pylorus plexu Glanduloſo clauditur: inteſtina duas ulnas longa; tenuia unam, craſſa unam æquabant; Neque Cæcum, neque Colon aderant. Propè Rectum Glandula inſignis unicæ fibrillæ nerveæ adhærebat. tales quoque Glandulæ in Duodeno aderant exteriùs appenſæ: Glandula Meſenterii magna, oblonga, in medio Inteſtinorum ſita eſt. Pancreas breviſsimum; plexus quoque glanduloſus in Duodeno exterius multis punctis deprehendebatur. Inteſtino jejuno adhæſit ope fibrillæ exteriùs circulus nigricans, vix ac ne vix conſpicuus, velut ocellus minimus. Septem Lobi Hepatis ſunt, quinque latere dextro, & duo in ſiniſtro conſpicui: Veſicula bilaria Hepati con-

ti concolor, minima fuit: Ren dexter altiorem ſedem occupat quàm ſiniſter: Renes ſuccenturiati utrinque adſtabant albidiores: figura Renum phaſeolum refert: Muſculi Abdominis ferè membranacei, verſus ſuperiores, & laterales partes inprimis. Penis Talpæ erat minimum digitum longus, tendinoſus, uſque ad muſculos directores: in ejus radice corpora nervoſa divulſa: muſculi urethram dilatantes ſunt craſsi, longi & carnoſi: Teſtes Ovales, ſanguiferis vaſis perſperſi. Venæ & arteriæ ſpermaticæ latere dextro eos utrinque ingrediebantur: hic loci quoque finis eſt Teſticuli, & principium Paraſtatarum ad Proſtatas membranæ fortiori ex parte incluſas, tendentium: E proſtatis Vas deferens nuncupatum ad acervum quendam maximum, ceu funiculorum congeriem abit, quæ meritò pro Veſicula ſeminali haberi debet. Veſica urinaria ſub hac congerie ſita pyriformis & parva erat. Ad anum duæ glandulæ oblongæ ſitæ ſunt.

Oculi exigui, ſuprà notata puncta fuerant, in acumen humoribus ſuis producti, Cranium oſſeum eſt, oblongum, penitusque caninum: Maxilla inferior utrinque decem dentes habet aculeatos; ſuperiori maxillæ dentes totidem ſunt, quorum à parte anteriore quartus utrinque inſignis eſt longitudinis. Proceſſus mamillares cum Oſſe cribriformi notabilis ſunt magnitudinis. Concurſus Nervorum è Striis Thalami nervorum Opticorum anterius ramum utrinque ad Varolii Ponticulum derivatum, itidem è latere poſtico ad eundem locum progreſſum videbamus. Cæteræ Cerebri Partes tum ob parvitatem, tum ob mollitiem vix erant conſpicuæ, prout nec interiora Auris à ſe diſtingui poterant.

In Clar. MURALTI Talpæ Anatomen
SCHOLIOLA.

INgentem animi pruritum res abditas & ignorabiles comperiendi ac hariolandi, mortalium nonnullos ad varia non modò inconceſſa, ſed & ridicula molienda potenter olim pellexiſſe credibile eſt; quò ſuorum votorum compotes evaderent: qualia inter, frequentata inprimis fuiſſe Talparum extiſpicia teſtatur Naturæ ſcriba Plinius, dum Magos animalium omnium Talpas maximè miratos fuiſſe, peculiari vanitatis argumento nullis æquè credentes extis, expreſsè memorat lib. 30. Nat. Hiſt.

Hiſt.c.3. ita monente Gallico ſcriptore non proletario De L'Ancre, tract. 3. de l'incredulité du Sortilege convaincuë. Verùm enimverò omni magicâ ſuperſtitione inſuper habitâ Talparum proſectionem à Philophyſicis inſtitutam, ſolertis ipſorum fabricæ introſpiciendæ ac perdiſcendæ gratiâ, ſingulari potiùs laudi vertendam judico, quàm vanitati. Quò fit ut hoc ipſum opus tum magnos Viros, nobis ſuperiores ætate, feciſſe intelligam, tum poſteros etiamnum facturos eſſe minimè dubitem. Unde ad idem quoque ſpectaculum aggrediendum me accingere non recuſavi, certò perſuaſus in creaturis quibusque vel abjectiſſimis nuſquam non cum fructu rimanda eſſe ac miranda Summi Opificis magnalia. Hoc ergo in argumentum facere non poſſum, quin ſtili tantillum heic impendam. Et primò quidem vocabuli Latini Talpæ originationem quod attinet, illam triplicem omnino aſſignat Ger. Joh. Voſſius in Etymol. quarum poſtrema παρὰ τὸ θάλπειν, à fodiendo, reliquis veriſimilior mihi videtur. Sic & apud Græcos Σπάλαξ & Ἀσπάλαξ, παρὰ τὸ σπᾶν, à fodiendo, dicta fuerunt. Talpa quoque Lycophroni in Caſſandrâ Σιφνεὺς vocatur, παρὰ τὸ σιφνεύειν, à vacuefaciendo. Ubi de Proteo loquitur, qui ex Thracia in Ægyptum per ſubterraneam quandam cavernam migraverat, Talpæ ipſum comparat, inquiens: οἷα τις σιφνεὺς Κάδθμωνος ἐν στέργυσι τετρήνας μυχούς. Et ſanè hoc animans (ut verbis utar Arnobii lib.2. adverſ. Gentes) excavat telluris ſola, & in foſſibilibus foveis tutamina ſibimet & cubilia præparat. Unde non abs re Talpæ nuncupari poſſent γῆς παῖδες, quo epitheto apud Artemidor. in Onivoc. donantur tum formicæ, l.1.c.26. tum dracones, l.2.c.13. Germani quoque à fodiendo vocant Talpam, Schärz/ quaſi dicere velint Scharzer / terriſcalpum. Vocant etiam Maulwurff/ quòd roſtro terram protrudat. Jo. Schroderus etiam Schermauß vocitat, etiamſi hoc vocabulo Dn. Muraltus murem agrarium à Talpa non parùm diverſum deſignet, cujus peculiarem anatomen paulò poſt propoſuit: Quâ ſuper re litem Viris hiſce doctiſsimis libens remitto, ut ad alia gradum faciam.

Jam de numero ſenſuum quibus gaudent hoſpites iſti ſublimioris plagæ ſubterraneæ, (quam facetè Galli *Regnum talparum* indigitant) non adeò certus eſt, ut video, Naturæ-conſultorum conſenſus. Non pauci enim cum vulgo exiſtimant, oculos, adeoque viſum ipſis denegatum fuiſſe à Naturâ: quod & olim mihi arriſiſſe non inficior, tum quòd nullas oculorum orbitas inter diſſecandum repererim, totâ illâ frontis regione, (ubi collocari ferè ſolent) cute ac pilis obtectâ, tum quòd intra terram loco tenebroſo degentibus, nullum oculorum fore uſum mihi perſuaderem, ob luminis externi abſentiam, quæ fuit etiam mens, Guil. van Boſſche: unde haud dubiè cæcitas vetuſtis Græcis σπαλακία,

teſte

teſte Heſychio, fuit denominata, hincque natum proverbium, τυφλότερος ἀσπάλακος, cæcior talpâ. Verùm re meliùs perpensâ, ſententia contraria verior jam mihi videtur, putà talpis neque oculos, neque viſum deeſſe, ſicut rectè Cl. Maraltus affirmat, poſt Viros ſummos, Plinium, Albertum Magnum, J.C. Scaligerum, Conr. Geſnerum, alios. Et certè per foramina duo parva in oſſe pervia, nervuli optici extra feruntur, & in duo puncta nigra terminantur, quæ ſunt veri talpæ ocelli. Neque obſtat quòd parvi ſint, modò objecta viſibilia percipiant: fortaſſe & eò clariùs ac diſtinctiùs vident, quò minores ſunt: quemadmodum & microſcopia, quantò exiliora, tantò præſtantiora ſunt, objectaque luculentiùs exprimunt atque multiplicant. Adde quòd nihil vetet, quin fortè locis in obſcuris innato lumine uberiùs radient, vicinaque illuminare poſſint: quod ipſum de Solifugis cæteris animantibus, quales ſunt cuniculi, viverræ, dracones, viperæ, imò & lumbrici, non abs re dici poteſt.

De Talparum exquiſito auditu nemo ambigit, quandoquidem propiùs accedentes, ad ſuarum ſcaptenſularum orificia facilè exaudiunt: quo fit, ut ſuſpenſis laneisque pedibus, ut captentur, incedendum veniat. Hinc Galli tacitis pedibus incedentes ajunt more captatorum talpæ ambulare, *en preneurs de taupes.* Duo in ſummo roſtro foramina adapertilia narium vicem præſtant, per quas odorantur: unde allio, ulpico, cæpâ aut porro oſtiolis cryptæ intruſis, & turbantur & aufugiunt, teſte Alberto M.

Pellis pilis quovis holoſerico nitidioribus fruticans viſitur, miro ſplendore, ita ut inter pelliceas veſtes primum locum tenere poſſit: ideoque quod ſcribit l. 2. Hiſt. Juſtinus de Scythis antiquis, eos pellibus ferinis murinisque veſtiri conſueviſſe, libenter de pellibus vel talpinis, vel murium Ponticorum conſarcinatis intellexerim, quibus maſtrucas ſuas & rhenones parabant, aut ſaltem ſuffulciebant, ſicque ipſis magnificè amicti ſuperbiebant.

De Reſpiratione Talparum ſubit heic etiam aliquid meditari: Sanè enim reſpirare Talpas ſub terra non immeritò mirabiliùs eſſe puto cum Plinio, quàm piſces ſub aqua. Ita quippe loquitur ipſe lib. 9. Hiſt. N. c. 7. In aquas quidem penetrare vitalem hunc halitum (putà aërem) quis miretur, qui etiam reddi ab his eum cernat: & in terras quoque, tantò ſpiſſiorem Naturæ partem, penetrare, argumento animalium quæ ſemper defoſſa vivunt, ceu Talpæ? Reſpirare verò Talpas, una Pulmonum ſtructura ſatis evincit, quos habent amplos, inque plures lobos diviſos, attamen σομφοὺς καὶ ὀλιγαίμους, ſpongioſos ac pauco ſanguine præditos: quæ verò animalia tales pulmones ſunt ſortita, ſunt ὀλιγόπνοώτατα, minùs reſpirant, hoc eſt, πολὺν χρόνον δυνάμενα ἀπνοεῖ ζῆν,

O per

per tempus multum poſſunt ſine reſpirationis uſu vivere, ut docet Ariſtot. lib. de Reſpir. c.4. ubi notatum obiter velim, me Pulmonis lobos ſeptem in talpâ numeräſſe, quamvis Cl. Muraltus nonniſi ſex obſervaverit: adhærebant autem ipſi per fibras quasdam mediaſtino, nequaquam coſtis: & erant coloris ex albo rubroque miſti, cor medio ſuo complexu foventes.

Claviculas habet Talpa, ſicut habere etiam Simiam ac *ζῶα πιθηκοειδῆ*, qualia ſunt, Satyrus, cynocephalus, & lynx, docet Gal. lib. 6. Exercit. Anatom. quæ videl. omnia animalia ſunt *πλατύστερνα*, hoc eſt, pectus habent amplum, quemadmodum Homo: cætera verò brutorum ſecula, quæ ſunt *ὀξύστερνα*, h. e. quæ ſunt pectore cavinato, claviculis deſtituta viſuntur omnia.

Omentum noſtros oculos fefellit, quanquam Cl. Muraltus ipſum exſtare affirmet. Folliculus quoque fellis nobis non fuit viſus in ſubjecto, quod diſſecui, illumque deficere putavi, ſicut murium aliquibus deficere ſcribit Plin. lib. XI. Hiſt. N. c.37. Verùm felicior me circa ipſum fuit Cl. Muraltus, qui illius mentionem facit. Manus Talpæ omnino *πένταζος* eſt, ut vult idem Vir Curioſiſſimus, ſed pedes poſteriores ſunt planè ſedigiti.

Observat. XXV.

De Noxis Cicutæ terreſtris.

Ex Epiſtola

Ad Virum Celebratiſſimum JOH. JAC. WEPFERUM, Archiatrum Scafuſianum.

QUotiescunque tua in me merita rumino, rumino autem ſæpius, nihil cordi ſolet eſſe æquè ac grati animi teſſera, quâ favorem tuum porrò mihi promittere auſim: hujus vices ſi ſuſtinere jubebis præſentem de cicutæ terreſtris noxâ hiſtoriam, hem quantum non menti meæ gaudii accedet & ſolatii, cùm norim tibi probatam, nec aliis valdopere diſplicituram: Anſam autem meditationi iſti, tua ſuggeſſit cicuta, Eruditorum ore jam decantatiſſima, cui levicula, quæ tum ex ſucco terreſtris vulpeculis, & porcellis Indicis exhibito notaram, addi voluiſti: his proin ulteriùs illuſtrandis, cùm experimenta deinceps neceſſaria viderem elapſa hâc tempeſtate, ad herbæ vires noviter explorandas me accinxi: De effectibus ipſis, ubi ſingula enarravero,

vero, Excell. T. judicium feret facilè, ſubjungam & ego ratiocinia aliquot, quæ autem prodromi loco tantiſper haberi velim, dum iteratis, ubi Deus vitam anno imminente conceſſerit experimentis, pleniùs de plantæ hujus forſan & aliârum genio diſſerere poſsim.

D. 15. Octobr. Cani vetulæ mediocris magnitudinis horâ II. antimeridianâ, ſucci Cicutæ ℥ß præter propter infudimus, â quo mox ſalivare, toto corpore contremiſcere, tandemque vomere cepit: Horâ primâ pomeridiana langueſcenti denuò ℥j circiter infudimus, unde mox ejulabat, & circa præcordia vehementer opprimebatur, diaphragmatis iteratâ ſuccuſſione, ad attactum evidenti, cum reſpiratione rarâ & anhelâ: ſalivavit inſuper & tremuit vehementiùs: ſeſquihorâ poſt evomuit mucum viridem ſpiſsiuſculum ſatis copiosè, iſthinc tamen meliùs non habuit, oppreſsione graviter perſiſtente, minxit inde, & ſub veſperam languidus omninò, pedibus inſiſtere nequiit: caput cùm erigeretur, inſtar temulenti jactitavit, moxque concidit, inſultibus ſpasmodicis in utroque pede anteriore & poſteriore, ut & aure ſiniſtrâ, conſpicuis, tandem noctu interiit. Inſtitutâ ſectione in abdomine inflati nihil comparuit, præter veſicam urinariam & felleam, quarum ſuo humore utraque turſit, vaſcula inteſtinorum tenuium ſeriem, duodenum præprimis perreptantia rutilo ſuo colore intensè oculos refecerunt: Ventriculus parvulus, fibrarum validè corrugatarum faciem exteriùs jam oſtendit, quæ fundi parte ſuperiore incisâ rubicundæ inſuper videbantur, muco viſcido heic illic hærente, cum ſucci viridis coagulati reliquiis, inter ipſarum interſtitia detentis: Inteſtini duodeni facies interna, ſpithamæ longitudine tota inflammata & cruore ferè perfuſa, jejuni verò & ilei externa liveſcens, intùs mucum ſanguinolentum copioſiſſimè exhibuit: in quo vermiculi exigui numerosè ſtabulabantur, ceu in nido ipſis deſtinato, craſsis ab iſta labe liberis magis exiſtentibus. Pulmonum lobus dexter maculis ex rubro liveſcentibus, variè inquinatus fuit, diſciſſus verò veſiculas à ſanguine tenui effuſo rubentes exhibuit, ſiniſtro incolumi: cordis thalamus dexter cum auriculâ ad attactum molleculus ſanguinem fluidum ſubatrum, cujusmodi

ex aliis etiam vaſis effluxit, continuit. Cerebri facies elegans, glandulæ præprimis pinealis ſubrubentis, quam vaſa ſanguifera artificiosè amplectebantur: In ventriculis anterioribus ſeri copia idonea deprehenſa fuit, ſanguinis verò extravaſati nihil.

D. 25. ejusdem D. Licent. Schorkopff Hildeſienſ. & D. Näbel Heidelberg. alii Cani ſucci ejusdem recentèr expreſſi ℥iij præter propter exhibuerunt, poſt horæ quadrantem murmura & rugitus vehementiores audiverunt, certos fermenteſcentiæ indices: Hinc abdomen inflari & diſtendi cœpit, perque intervalla ſpasmodici inſultus leviores ſuboriri, ejulavit juxtà & frequenter minxit, ex uno loco in alium migrando, ſuccedente motu cordis palpitante & diaphragmatis forti ſuccuſsione: Sub veſperam cùm accederem ei languenti ℥ij. circiter propinavi, à quibus contremiſcere, angi & vehementer ſuccuti incepit, cum inſigni cordis palpitatione & abdominis rugitibus, inde copiosè minxit, non tamen vomuit nec dejecit. Die inſequente adhuc vixit ſed languidus, nec qui diebus antè vehementer, latravit ampliùs: Horâ 1. pomeridianâ, ejusdem ſucci ad ℥iij. ferè infudimus, à quibus eadem ſymptomata paſſus eſt, niſi quod vomituriit juxtà: Die altero abhinc ſucci ejusdem ℥iß. præter propter venæ jugulari ſiphone blandè immiſcuimus; unde cor palpitare vehementiſsimè, canis totum corpus convelli, maxillas retrotrahere, totusque obrigeſcere cepit, horæ autem circiter quadrante paulatim ſe recollegit, & qui ante crebro & anhelè, jam liberiùs reſpiravit, ſibique redditus tantiſper obambulavit: cùm deinceps ℥j. circiter blandè injiceremus machina confeſtim corruit & obriguit.

Cultro injecto cura præcipua fuit medii & imi ventris, in hoc ventriculi & inteſtinorum vaſa egregiè rubebant, ipſeque tantiſper diſtentus, quùm orificium ſuperius incideretur, ſpumam fæculentam fermenteſcentem copiosè exhibuit, qualem cum muco ſanguinolento & ſucci particulis, fundum etiam continuit, plicis ejus corrugatis & aliquantum rubentibus: In duodeni ductu pariter aliqualis inflammatio, at non tanta uti in priore: Veſicula fellis bile diſtenta, & uterque ductus cùm cyſticus tum pancreaticus patuli: Tubuli bilarii ad veſicæ collum pergen-

pergentes evidentes erant: cordis auriculam dextram, aëre per cavam aſcendentem infra hepar injecto, pulſum ſæpiùs ingeminare vidimus, ipſummet verò, quamvis inde tumuerat, ſanguine prorſus vacuum fuit, nonniſi in auriculâ & thalamo dextris, ſucci concreti reliquiis conſpicuis: in pulmonum lobis maculæ rubræ heic illic conſpiciebantur, præprimis verò lobi dextri majoris ſuperficies inferior ℥ duas in longum latumque inflammata fuit, reliquis ferè ſingulis, ubi incidebantur, vireſcentibus, imò & ſucci particulas oſtendentibus.

D. 28. ejusdem Cani Moloſſo ℥jß circiter in venam jugularem injecimus, à quibus ejulare, cor palpitare & convelli cepit, inde aliquandiu defatigatus, ſemimortuus jacuit, reſpiratione nunc rarâ nunc crebrâ & anhelâ exiſtente: Inde ad ſe paulatim rediit, caputq; erectum huc illuc jactitavit: ſemihorâ poſt lateris ſiniſtri venæ pariter ſucci aliquid immiſcuimus, & cor palpitavit vehementiſsimè, miſereque ejulavit, & abdomen ſuccuſſus fuit, motibus ſpasmodicis in faucibus & colli muſculis conſpicuis: Tandem verò ℥ß circiter adhuc injectâ cum ſtertore & anhelatione reſpiravit, ad mortis impetum, ſpumam ſanguinolentam per os copiose reddidit, cordis pulſu longis intervallis recurrente: Abdomen inciſum, ventriculum cum inteſtinis inflammatum exhibuit, imprimis verò ſub finem cœci & initium inteſtini craſsi portio ℥iij. circiter longitudine diſtenta fuit, ut & vaſa transparerent, maximè, & ob tenuitatem glandulæ ſolitariæ elegantiſsimè conſpici poſſent: in utroque thoracis latere ſerum ſubcruentum fluctuavit: Pulmones flaccidi erant, eorumque facies exterior præſertim in lobis majoribus ſatis inflammata: ex aſperâ arteriâ ſpuma priori ſimilis multa adhuc effluxit, cujusmodi etiam in ipſis pulmonum veſiculis quum inciderentur, idoneâ copiâ ſtillavit: Ventriculus ſanguinis dexter, cum auriculâ ſuâ admodum turſit, ex utrisque ſanguis fluidus proſiliit: Remoto cranio & durâ meninge, prope cerebellum ad ſinuum latera, ſanguis ſimilis copioſiſsimè quâ data porta prorupit.

D. eodem horâ 5. pomeridiana caniculæ ſucci recentis ℥iij. præter propter exhibuimus, à quibus abdomen ſuccuti, crebroque vomiturire incepit, donec horâ pòſt materiam ſatis copiosè

 excerneret:

excerneret: hinc tamen melius non habuit, quin urgentibus oppreſsionibus tremula incederet, tandemque pedibus inſiſtere nequiret, vomuit inde iterum, minxit, tandemque temulenta corruit. In hujus interaneis, ventriculo & inteſtinis ſuccum cicutæ pariter ſpumantem, & utrobique inflammationis muciquecruenti hincinde adhærentis certiſsima veſtigia vidimus: Pulmones quoque in diverſis locis inflammationibus & ſanguine extravaſato fœdabantur, cordis verò ventriculus uterque omni ſanguine erat deſtitutus.

D. 29. ejusdem Porcello Indico femellæ ſucci ejusdem ℥j. circiter intruſimus, à quâ præcedentibus tantiſper motibus convulſivis ilicò ſpirare deſiit: In cauſam repentini interitûs cùm inquireremus, reperimus in aſperâ arteriâ ſucci reliquias cum ſanguine extravaſato in pulmonibus hic illic comparente: In abdomine mali nihil, gravida hæc erat binis fœtibus, & partui quantum colligere licuit proxima.

Sub veſperam Porcello mari ℥j præter propter propinavimus, à quâ primùm malè non habuit, horâ autem circiter pòſt corrugabatur, & tremulus pedibus amplius inſiſtere non valuit, vomuit quoque ſed minùs copiosè: die inſeq. rigidum invenimus, cum abdomine inflato, veſiculâ fellis & urinariâ admodum diſtentis: Ventriculus diſſectus ſpumam fermenteſcentem, cum muco ſanguinolento copiosè exhibuit, conſpicua circa pylorum & duodeni initium inflammatione, cujusmodi ſanguinis extravaſationes in tenuibus hic illic quoq; animadvertimus, pariter etiam pulmonum lobi his infeſtabantur: inteſtinum cœcum ampliſsimum cellulatum: Atque his experiundi finem fecimus herbâ recenti nos deficiente: Ne verò noſtræ fidei unicè ſubſcribere teneantur Artis Curioſi, ſingulorum Teſtes, qui nobis tum adfuerunt appello Viros Nobiliſsimos D. Schorkopff Hildeſienſ. D. Lehenheer Auguſtan. Medicin. Licentiatos. D. Näbel Heidelberg. D. Facio Viviacenſ. D. Kartſcher Brigâ-Sileſ. D. Aſtorinum Italo-Conſentin. φιλιάτρους.

SCHOLIUM.

De nocivâ Cicutæ vi pleni ſunt Medicorum Veterum libri, nec opus eſſe arbitror ea prolixiùs hîc repetere, quorum Tu ipſe in Cicutæ

aquaticæ

aquaticæ hiſtoriâ eruditam mentionem injeciſti: Apud nos frequenter illa creſcit in pago Mönchenſtein & Michelfeldæ: odoris acris & præprimis ubi conteritur nauſeabundi, ſucci particulæ linguam potenter feriunt, cùm nec digitorum apicibus pepercerint; herbæ & radicis in bolos coactæ efficaciam non exploravimus ob tempeſtatem anni declinantem, & materiæ, ſi ita loqui fas ſit, ſolaris decreſcentiam, unde forſan ipſius etiam ſucci in enecando torpiditas in canibus deducenda venit, dubium enim non eſt, quin vigente Solis influxu, planta decerpta non ſucculenta magis ſit, particulisque activis copioſioribus & magis evectis inſtructa, ceu iſtud opera iterata docebit: Suum tamen genium nobis probavit abundè, ei quadantenus ſimilem, quem in lupâ p. 157. animadvertiſti, in canibus etiam binis temulentia manifeſta fuit, & frequens mingendi neceſsitas, certo caliditatis, quâ ſanguinem fundebat & attenuabat, ſicque parti aquoſæ faciliùs & copioſiùs abſcedendi anſam ſuppeditabat, indicio: poſſem quoque de narcoſi maſſæ humoralis attenuationi ſæpè numero ſuccedente verba facere, ni pleniùs de illâ agere alibi conſultum foret; Nec verò hic ſubſtitit cicuta, quin ſalinæ ſuæ acrimoniæ, aculeorumque igneorum, quibus non parùm ſtipata eſt, evidentiora edidit ac reliquit veſtigia, ſibi verò ubique conſona: in cane vetulo & caniculâ, totius tremor, cum vomitu & oppreſſione circa præcordia, diaphragmatisque ſuccuſſione, fibrarum nervearum, cùm ſtomachicarum tùm phrenicarum, intimam cum iis confinitatem habentium irritationem ſatis arguunt, quæ ceu prodromus Salivatio præceſſit, non tam ex continuata ſuccuſsione, vel conſtrictione muſculorum oris, vomitu imminente aliàs conſpicua, quàm apicularum linguæ nervearum, ut & partium vicinarum à particulis ſucci exhibiti reſiduâ agitatione: in ventriculo verò ſuam ἐνέργειαν adeò vehementer non exercuit, usque dum muco obmuniente ſoluto, ſpicula ſua infigere potuit fortiùs, quibus ſemel impactis, etiamſi evomuerint materiam idoneam, motus ſpaſmodici nihilominus ſubſtiterunt, ſpirituumque ulteriorem diſsipationem, quam corporis langueſcentia neceſſariò excepit promoverunt: Adjumento his acceſſit vaſorum ab hoſte rodente denudatio & eroſio aliqua, quam ſanguinis extravaſatio non potuit non ſubſequi, cujus utique cùm in tenuibus inteſtinis duodeno maximè, tùm in ventriculo inflammatio & mucus ſanguinolentus certiſſima ſunt ſigna: & fortè ſuffeciſſent hæ pro machinæ deſtructione illatæ noxæ, ſi intra iſta pomœria delituiſſet, aſt ulteriùs perrexit, particulisque ſubtilioribus ſanguinis oceano immiſtus eum inſigniter rarefecit & fudit, unde cordis thalami, non modò ſanguine vel nullo vel fluido admodum gaudebant, ſed in pulmonibus etiam à ſanguine tenui hic illic extra vaſa proſiliente & ſtagnante, veſiculæ rubore & maculis inſolitis decoloratæ fuerunt, quibus faciliorem

faciliorem anſam pertinaces diaphragmatis ſuccuſſiones & oppreſſiones haud dubiè ſuppeditarunt, donec hinc labe aliquâ ipſi cerebro (ſi non potiùs ſpiritibus illatâ, elangueſcente fluidi utriusque influxu præcedaneâ temulentiâ corruerunt, de quibus in ſecundis curis pleniùs, nec enim de cerebri cortice, in quo ſpirituum expanſionis in affectibus ſoporoſis impeditæ cauſam quærunt Eruditi, jam dicere vacat: de ovis verminoſis addenda pauca, quæ ex pituitâ vel ſeminio certo modo putreſcente deducunt Galeni filii, fortè quod purgante exhibito, vel talem nudam, vel cum illa lumbricos excerni animadverterunt, pariter uti ex fimo equino, aliové fœtus ejusmodi derivârunt alii, de ovulis inibi depoſitis parùm cogitantes: Eſt ſanè mucus cùm ventriculi, tùm inteſtinorum, commodus vermiculorum utriculus, cui dum adhærentes & involuti, accedente etiam huc materia motum vitalem ſuſcitante (calorem dicunt aliqui, ego verò ſubtilis præſentiam inſuper arguo), exigui valde prodierunt, nutrimenti ſui partem aliqualem deinceps debere videntur, indeque eſt, quòd ſoluto & exeſo muco temporis tractu ipſam inteſtinorum ſubſtantiam eroſiſſe ac perforaſſe quandoq; deprehenſi ſunt, ceu in obſervationibus infra exempla ſuggeremus: ſæpiùs tamen hoſpites iſti in uno alterové corpore non ſtabulantur, præter Practicorum opinionem & ſuſpicionem, unde vulgus pro ſuâ imperitiâ, labem ipſis affricare conſuevit, quòd exhibito purgante anthelminthico effectus non reſpondit: Verùm enimverò materia graveolens adinſtar ſpermatis ranarum, vel ovi putrilaginoſi, quid fœtus ſubfuerit ſatis edocet: Quis enim neſcit, vermes ſive enectos ſive ſeminium collectum, nec tamen eductum, ita corrumpi aut putreſcere poſſe? pariter uti pituitam in dictis locis ad ſaturationem aggeſtam, putredinem concipere, communicatisque vitioſis maſſæ humorali miaſmatibus motum hujus variè pervertere, aliaque ſymptomata inducere experientia comprobatum eſt: Spuma fermenteſcens, cujus vehementes rugitus, cum abdominis diſtenſione in cane altero præſagium erant, cum muco ſanguinolento ſatis oſtenderunt, quam in iſto ſucci exhibiti particulæ luctam inſtituerint, à quâ agitato tantiſper Helmontii Archéo angi & ſuccuti cepit: cani tamen exitiales iſtæ æque non fuerunt, ac Porcello Indico mari, cujus animântis ventriculus tenerior videtur utique, nec muco oblinente caninorum inſtar inſtructus, oſſa aliaque citra noxam diffringentium ac concoquentium, unde etiam dictæ ſucci particulæ pariter infringi non poterant, quin labe ventriculo & inteſtinis tenuibus gravi ſemel illatâ, qualis etiam in pulmonibus vitali organo conſpiciebantur, vitæ animalis diſpendio afficerent: Mucus certè viſcidior, & copioſior à particularum enormitate aliquâ ipſum præmunivit, cui, ceu ſuprà meminimus, plantæ utpote dicto demum menſe collectæ, virtus fatiſcere

incipiens

fatiſcere incipiens jungenda eſt, prorſus tamen ſoſpitem non præſtitit, quin ſymptomatum vehementi iteratione langueſceret, concurrente internâ aliquâ ventriculi & inteſtini labe: Interitum verò intulit ſucci ejusdem ſanguini propior facta immiſtio, unde ipſius compage ſolutâ, præcedaneis convulſivis motibus, cordis thalami liquore vitali prorſus exhauſti fuerunt, motum infuſo pabulo nitro-aëreo per intervalla ingeminante auriculâ dextrâ, de quibus videſis erudita Pythagoræ noſtri parerga. Neque funeſtam hujus vim effugit canis Moloſſus, viatoribus aliàs formidabilis, quin à ſucci immiſtione ſanguis ſupra modum rarefactus, vehementiſſimis in corde arteriisque motibus occaſionem daret, effractaque ab impetu veſicularum pulmonalium ſtructura, non modò iſtæ collabaſcerent, ſed facta inſuper ſanguinis ſeroſi tenuis, extra vaſa proſilientis, cum aere agitato & rarefacto confusâ συμμίξει, ſpuma ſanguinolenta per os copiosè efflueret, qualis etiam poſtquam ſpirare deſiit, frequenter erupit, reliquiis aliquibus in ipſo thoracis cavo ſtagnantibus, pulmonumque flacciditate, quæ aërem injicere tentantibus magis patuit, & inflammatione evidentibus: utrum verò ſanguis fluidus acris, ad ſinuum latera viſibilis, (cui, ſi venæ jugularis utriusque lateris ligatio ortum ſuggeſſit, pulſus arteriarum impetuoſus augmentum non exiguum ſubminiſtravit) motuum convulſivorum in faucibus præcipuè & colli muſculis mater extiterit, cùm potius apoplectici quid inducere valuiſſet, principii nervorum compreſſione: an verò fibræ motricis à ſanguine vehementer irruente, aut cardiacarum ab eodem impetuoſo inſultu facta irritatio, humoris ipſius acrimoniâ non rejectâ in causâ fuerit decidere non vacat, nec opus eſt: Sufficit ab ejusmodi motibus in machinæ animalis deſtructionem ſæpiuſculè tendentibus, & partium muſculoſarum, præcipuè verò ſpiritus vitalis, cui animalis, utpote à cruore ſaltem liberatus, affiniſsimus, ſuccuſsione validâ ſpaſmodicas ὁρμάς libenter ſubſequi, ceu iſtud etiam animi pathemata inopina, terror aliaque teſtantur: olim verò cani moloſſo venam jugularem externam pariter utrinque ligavimus, ſoporem cum ictu epileptico præſtolantes, ex ſanguine liberâ commeatione inhibitâ, aſt fefellit ſpem eventus, inque diſſecti cerebro ſanguinis extravaſati parùm omnino reperimus, nec in ſinibus grumoſi veſtigia, firmiſſimo argumento, viâ hac præclusâ, aliam per venas maximè jugulares internas naturam ſibi paraſſe: in Porcelli femellæ mortem ſubitam inquirere ſupervacaneum eſt; ſucco irritante labem deleteriam ipſi; vitalibus organis proximè inferrent: de iſtius autem animalis utero & fœtibus, quæ memoranda ſunt in ſcholiis ſuperiùs expedivimus. Vale his Artis Aſclepiadeæ columen, & mihi, ut ſoles, favere perge.

Dabam è Muſéo Baſil. d. 17. Decembr. 1684.

P Anno

Anno proximè ſubſequente, ejusdem Cicutæ ſucco alia adhuc experimenta in canibus inſtituimus, plura verò ſymptomata, præter ſupradicta, nauſeam nempe, vomituritionem: ſomnolentiam & paulatinam machinæ corruitionem non obſervavimus, de aëris verò per venam jugularem, ſiphonis ope injectione quædam heic addenda habemus, quæ ſucci Cicutæ infuſionem illuſtrabunt potiùs quàm turbabunt, enimverò fortior vis omninò abfuit, licèt tantillum quoque in officiendo adjumento eſſe potuiſſe, pertinaciter non inficiemur: Menſ. Octobr. labentis anni 1686. præſentibus D. Cand. Burgovvero, Scaf. D. M. Stehelino & D. M. Tonjola, cani mediocris magnitudinis, aërem fortiori inſpiratione in venam jugularem infudimus, hic poſtquam tantiſper ejulaſſet, reſpirare confeſtim deſiit: Abdomine & thorace mox cultro apertis, præter ductum thoracicum, vaſaque venoſa turgida, motum item inteſtinorum periſtalticum elegantem, cor prorſus diſtentum comparuit, cujus tamen parietes vulnere inflicto, ilico conciderunt flaccidi & enervati, præterque tantillum cruoris ſpumoſi nihil exhibuerunt, ut inde ad fibrarum cardiacarum enervationem, ab aëris vi injecti expanſione ſ. elaſi, fortè non incongruè argumentari liceat, unde ad priſtinum tonum illis non redeuntibus, cor in motu ſuo fatiſcere neceſſe habuit, prorſus tamen non rejectâ ſanguinis ab aëre permiſto rarefactione, quam bullulæ ſpumoſæ ubique probâſſe videntur. Decem circiter diebus poſt animum ſubiit liquores diverſi generis generis alcalinum & acidum, ſanguini ſucceſſivè immiſcere, cui negotio operam una præſtiterunt Viri Præſtantiſſ. D. Mejerus & D. Meiſterus Scafuſ. Medic. itidem Licent. ſolutâ hinc utrinque venâ jugulari ex uno quidem latere ſpir. urin. ſal. arm. ex altero verò ſpir. vitrioli tubulo permiſcere ſtuduimus: Et quidem poſt illius miſcelam, vehementes ejulatus cordisque impulſus aliquando animadvertimus, qui autem cum diu non ſubſiſterent, nec ab hoc injecto pejora ſymptomata ſubſequi videremus, aëris forti infuſione, ſcenæ finem pariter fecimus, atque præter ea, quorum ſuperiùs meminimus, cruoris efferveſcentia, vaſis ſanguiferis inciſis, ſatis conſpicua, animos præcipuè refecit, cum ſanguinis grumoſi portionibus hic illic palpabilibus, quam diverſæ naturæ liquorum concurſui adſcribere, nihil fortè eſt, quod vetat, inprimis ſi alcali & acido patrocinari velimus.

Observ. XXVI.

Capitis vulnus ingens,

Muſculorum dorſi ex globulo ſclopeti ictus lethalis.

Memoratu

Memoratu digna eſt hiſtoria, quam Excellentiſſ. *Baumgarterus* Archiater & Senator Sangallenſis, gloriâ meritisque inclytus, IX. Cal. Jun. 1676. nobis impertiit. Ante aliquot (inquit) menſes, in viciniâ noſtrâ, quidam ex illo hominum genere, quorum civilitatem expertus Amplisſimus veſter Conſul, à conterraneo temulento, ancipiti gladio pluribus in locis vulneratus, brachium amputatum, aliquot in capite vulnera inflicta: cùm ſpes ſalutis affulgere jam videretur, vigeſimâ tamen die obiit: pridie ejus diei ego vocatus, vulnera ſatis bene ſe purgantia inveni, brachii truncus pus reddebat optimum, in ſiniſtro tempore ingens erat vulnus, temporalis muſculus diſſectus: oſsis tanta rima, ut trypano non opus fuerit, videbatur cerebri ſive meningis motus: Vulnus minimè aridum, ut in mox morituris eſſe ſolet: convulſio aderat oppoſitæ partis, quæ hîc nunquam abeſt, diſſecto enim muſculo temporalium, congener ſolus trahit ad ſe maxillam inferiorem: convulſiones tamen horrendæ in ejusdem lateris artubus erant, in quarum cauſam, cùm omnia circa vulnera bene habere viderentur, tunc penetrare non potui. Poſt obitum caput aperiendi mihi copiâ factâ, meninx minimè erat læſa, nec corrupta, nec inflammatione correpta, nihil puris ſub cranio, cerebrum adeò elegans, ut ejus Anatomiam in gratiam adſtantium Medicorum & Chirurgorum exactè facere potuerim, in baſi tantùm ἀπήχημα vaſis inveni, nempe ſangninis aliquot grumos à venulâ ruptâ & multum ibi flavi ichoris, ut & circa principium ſpinalis medullæ, uſque ad quintam colli vertebram.

Anno 1678. die 10. Julii accerſiit nos Chirurgus quidam noſtras, ut conſilium & auxilium ferremus Commiſſario cuidam Gallo robuſto & carnoſo, qui ponè nates ſclopeti globulo ſuperiora verſus ictus fuerat: foramen erat parvulum, ſed profundum, quod etiam ſtyli longioris apicem eluſit. Imperatâ diætâ, cui pro genio, exactiſsimè intentus fuit, primis diebus turunda, nunc ex linteo, nunc rad. gentianæ conflatâ, intra ipſos dorſi muſculos inferiùs immiſſâ, vulnus dilatare, materiæque deliteſcenti patentiorem viam ſtruere ſtuduimus: aſt incaſſum, materia inter interſtitia partium & loci profunditatem firmiùs

P 2 impactâ:

impactâ: Inciſione ulteriore rem aggredi periculoſum videbatur, ob tendinum eo loci copiam, tandem verò urgente ægroto, alea jacta fuit circumſpectè, & lancettâ ſinus ille apertus, unde pus copioſum profluxit: quinque circiter vel ſex diebus poſt, dum detergentibus & vulnerariis Chirurgus ſtrenuè deſudat, atque ægroti res in melius vergere videbantur, ſtranguria corripitur, cui denuò vocati medicamentis convenientibus vulnerariis ac antepılepticis occurrimus, veriti ſtatim ne quid ſpaſmodici ſuperveniat: Poſtero die ſub veſperam deglutire cupiens non poteſt: loquela viciſsim impeditâ: inde malo progrediente artus paulatim convelluntur, tandemque per intervalla totum corpus obrigeſcit, uſque dum viribus attritis (ſiquidem miſer nec liquida ferè nec ſolida aſſumere potuerit amplius) vigeſimo die fatis ceſsit.

S C H O L I U M.

Veriſſimum eſſe quod Hippocrates Sect. 5. aphoriſm. 2. effatur: ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγινόμενος θανάσιμον, præſentibus etiam hiſtoriis evincitur, in quarum utraque mirari ſubit nervorum tendinumque, qui horum quaſi compigmentum ſunt, mutuam conſpirationem, equidem de muſculis temporalibus conſtat, ipſa tamen ratio contrariæ actionis in hoc potiſſimùm conſiſtere videtur, quod ob fibrarum parili officio deſtinatarum ex unâ parte læſionem graviorem, indeque in actione ſubſequentem quietem, quæ ſunt ex parte oppoſitâ, ſeſe vehementiùs ſtringere videantur: nec verò hic ſubſiſtit ſpaſmodicus motus, quin continuatâ fibrarum nervearum tendinoſarumque vehementi contractione, partes aliæ ſenſim prehenduntur, cujus quidem cauſa ibi ſanguinis grumuli potuerunt eſſe, cum ichoris flavi idoneâ quantitate fibræductus nerveos circa baſin tandem laceſſentes, heic verò haud dubiè membranarum tendinumque ductus nervei inciſi, ſuum fortè calculum adjiciente inſuper puris acrioris in profundo ſtagnantis copiâ, & ſi ulteriùs pergere liceat, veriſimile fit, quemadmodum ex levi puncturâ fibræ nerveæ cujuscnnque animalculi, fortem corrugationem ſubvenire animadvertimus, in ejuſcemodi partium læſione, ſive jam cæſim ſive punctim illa fiat, fibrillas muſculares violenter adeò contorqueri, ut non rarò obrigeſcant, ſimilique motu continuato, totum corpus in damnum conjiciant, quibus ſuſtentandis haud parum conducit, concitata ſpiritus animalis ὁρμὴ, quam hinc ſubſiſtentem, virium attritio, tandemque mors neceſſariò ſubſequitur. Cerebri motus olim pluribus ſuſpectus fuit, ideò

ideò enim cranio membraniſque obvallatum credebatur, ut in quiete ſuo munere fungeretur, at pauciores ſunt hodie, qui ipſum inficiantur: Dolor pulſitans qui atrocis ſæpe cephalalgiæ comes eſt, arteriis equidem adſcribitur, talis verò exiſteret nunquam, niſi ſuccuſsis membranarum fibrillis, id ſpirituum ope ſubſequeretur, quod menti ejusmodi dolorem concipiendi anſam ſuppeditat, perſuaſumque habemus, fibrillarum harum conſtrictionem quæ in doloribus capitis variis, aliisque affectibus ceu gravedine, evidens eſt, non rarò magis ſpaſmodicam fieri poſſe, ut hinc cerebrum membranarum iſtarum & piæ præcisè ratione, motum obſcuriorem ineat, unde prorſus excuſari non poſſe arbitramur, qui eidem motui nimium ſuperſtruunt, dum ſomni & vigiliarum cauſas alii, alii ſpiritûs animalis commodiorem generationem inſuper inde deducunt: Clariſſ. Majovius l. de ſpiritu Nitro-aereo: Ad ſpiritus, inquit, nitro-aereos in cerebrum copiâ ſatis amplâ deducendos, ſanguinis arterioſi affluxus per ſe ipſe ſufficere non videtur, quapropter probabile arbitror, Meningem craſsiorem cerebro circumdatam, pulſationem quandam obire, à quâ ſe contrahente, ſanguis ad cerebrum appulſus comprimitur, unde fit, quòd particulæ nitro-aereæ ex maſſa cruoris exprimantur, inque cerebrum impellantur, haud multum abſimili ritu ac particulæ motivæ alteræ muſculorum conſtrictione, in partes motrices coguntur: At præterquam quòd piæ meningis motu, ceu quæ vaſa arterioſa potiſsimùm, horumque propagines ad cerebrum quod undiquaque inveſtit transmittit, iſta expreſsio præcipuè fieri deberet, arteriolarum pulſus, earumque in glandulas corticales inoſculatio, pro cruoris neceſſarii ſuppeditatione ſufficere poſſe videtur, nec parum obſtat tenera corticis ſtructura, cui ejusmodi compreſsio, motui cordis reſpondens, facilè officeret: quin imo fibrillarum à ſpiritus nitro-aerei copioſâ expanſione, turgeſcentia, quæ iisdem parciore numero præſentibus aliqualiter deficit, motum iſtum referre potis eſt.

Observ. XXVII.

Catarrhus apoplecticus cum febri & ſubſequente memoriæ defectu.

M. S. L. Vir annorum 57. habitu corporis mediocri, faciei colore ſublivido, vitæ inordinatæ pauliſper aſſuetus, inprimis autem Baccho frequentiori, & ad iram proclivis, d. 30. Jan. 1681. urgente admodum temporis brumalis ſævitiâ, concionem matutinam audiit attentus, ſed morbi indicia jam perſentiſcens, in-

de domum feſtino curſu, ſellamque petiit, hæc modò verba præfatus: **HErr JEſu wie will mir werden**/mox loquelâ magna ex parte cecidit, atq; deliravit, cum ſtertore & anxietate circa præcordia inſigni: Urina quam d. inſeq. inſpiciendam nobis attulerunt tincta ſatis præſcriptæ hinc mixturæ ex antepil. diaphor. aq. calend. ſuccis. theriac. liquor. C.C. ſuccin. cinnab. antimon. rectif. &c. cum balſam. extern. uſurpand. Poſtero d. ipſum ægrum vidimus talem, uti deſcripſerant, pulſus erat celer inæqualis, vox multum impedita, mens turbata, urinæ ſatis tinctæ: perrectum hinc in uſu liq. C. C. & miſtur. cochleat. ſumend. V. S. quoque inſtituta ſed parcior, & nuchæ veſicatorium applicatum, quod optimè ſucceſſit, ad ſanguinis corruptelam emendandam, exhibiti pulver. ſingul. M. & V. ex Diaphor. Jovial. C. C. philoſ. ppt. cinnab. antimon. rectif. ungul. alc. Bezoard. miner. aliisve. Errhinum quoque paravimus ex eſſent. lil. convall. ſucc. bet. majoran. & Electuar. ex conſerv. roſar. major. &c. cum cran. hum. ppt. cinnab. antim. per intervalla ad nuciſt. magnitud. ſumendum. D. 9. Febr. cùm denuò accerſeremur, loquela multò liberior fuit, neque deliria tam crebrò revertebant, nî æger ſuis intentus eſſet meditationibus: urinæ parum ſaturatæ, appetitus modicus, ſitis nulla, pulſus quoque licet inæqualis adhuc, in celeritate tamen prorſus remiſerat. Exhibito deinceps cum εὐφορίᾳ ægri, blando ſudorifero ſanguinem rurſus ventilari curavimus, cùmq; prothei hypochondriaci conatus ſuſpicaremur, alterantibus dehinc emulſionibus, aliisvé certavimus. D. 18. Ægrotus in meliori adhuc ſtatu verſabatur: Urina naturali proxima: febris nulla appetitus vires & loquela magis rediére, niſi quod confuſè aliquando & minus diſtinctè, quæ volebat, proferret: ſcribere quoque juſſus literas quidem pinxit, ſed confuſaneè, conſcius nihilominus, ſe diſtinctè quamvis vellet, eas pingere non poſſe, inde fonticulum brachio ſiniſtro inuſsimus juxtaque tragema paravimus ex rad. valer. pœon. m. viſc. querc. ungul. alc. ſpec. diarrh. Abb. cinnab. Antim. rectif. Ebor. & ſacch. roſ. tab. cujus uſum apprimè commendavit. D. 21. promptè loquebatur, nomine noſtro (quod hactenus non poterat) nos compellavit, narravitque qui urgente morbo varia ipſi obre-

pſerint,

pſerint, quî item præteritâ nocte ſomniârit, ſanitatem priſtinam ſe recuperâſſe, evidenti indicio ſpirituum motum emendari. Atque his annuente Divino Numine, indies in melius euntibus, præſcriptâ exactâ victus ratione, ægroto valediximus, qui in hunc uſque diem benè habet.

SCHOLIUM.

De Apoplexiâ & hujus cauſis pleni ſunt tum Vett. tum Recentiorum Practicorum libri: nec opus in ſcenam ſingulos heic producere. In eo conveniunt omnes, quòd ſpiritus animalis non emanantis in nervos horumque propagines vitio malum iſtud plerumque oriatur, nec poſſunt aliter, ſiquidem illæ læduntur actiones, quæ ipſorum influxui proximè ac unicè debentur: cauſam verò in Ventriculorum obſtructionibus præcisè quærere, vel corporis calloſi regiâ, ἄτοπον judicamus pariter atque in nudâ ſpirituum abſumptione vel diſsipatione, cùm iſte ἔκλυσιν vel ſyncopem maximè produceret: Excellentiſſ. Wepferus in erudito de Apoplexiâ tractatu, hujus affectus Theoriam ſtudiosè exhibuit, in eoque cum ipſo ſentimus, medulloſam cerebri & cerebelli ſubſtantiam, principaliter affici, ceu Diſſertat. de Viſcer. ſtructurâ p. 16. innuimus, complectitur enim illa maximam partem fibræductus, in quos è glandulis ſpiritus animalis emanat, indeque ab eisdem in nervos conglomeratis, in partes ſingulas influit, quibus ſive obſtructis, ſive vehementer compreſſis, aut aliter læſis, à ſanguinis incurſu, ſeri copiâ, aliisvé, uti in ſeqq. obſervationes teſtabuntur, fluido tam neceſſario organa motui tam vitali quàm animali deſtinata orbantur, ſenſibusque cadentibus, corpus inſtar trunci immobile jacet. Idem malum à glandularum corticalium præcipuo ſui numero obſtructione provenire poſſe, pariter atque à ſanguinis per arterias accurrentis à cerebro excluſione, cui obſtructionem in carotidibus internis & vertebralibus, anſam dare ingeniosè oſtendit ſuprà laudatus Wepferus, veriſimile videtur, rarior tamen illa eſt, & in apoplecticorum ſectionibus perinde non obſervata: Clariſſimus Williſius apoplexiam omnem vel accidentalem vel habitualem eſſe oſtendit, hancque vel à ſanguine extravaſato, vel ab abſceſſu rupto, vel ſeroſâ colluvie optimè deducit: de ſpirituum ſubitâ profligatione, ſuprà aliquid monuimus, de narcoticorum verò effectis & modo agendi, cùm in hiſt. cicut. tum alibi quædam diximus, addituri plura in Schol. de Diarrhœâ tympanit. In præſenti hiſtoriâ, etſi labem aliquam cerebri medulloſos ductus accepiſſe, conſtare poſsit ex loquelæ defectu, ſtertore, & motus impotentiâ, hancque ipſam ſanguinis ſeroſa diſpoſitio, quam ex malâ diætâ contraxit, intulerit, ſpirituum

rituum tamen influxus vel motus prorſus non ceſſavit, deliravit enim, quamvis cum difficultate verbum unum alterumvé ediderit, videturq; ex maſsâ humorali, æſtuante motu, quem particulis heterogeneis, ſero præprimis ſalſacido ſaturata induit, ſpiritus animales, qui ante ſui ſecretionem ipſi permiſti ſunt, pariter infectos fuiſſe, ut inde particulis ferocientibus ipſis accretis, confusè in fibrillis motitari ceperint, quin imò hisce aliqualiter ſeſe conſtringentibus, ſive ob accreti aliquam acrimoniam, ſive ſpiritus impetum, plenè non influxerint, atque hinc deliria præcipuè, anxietates item circa præcordia, & pulſus inæqualis ortum ſuo modo deducere licet, aliàs enim ſerum in M.H. fluctuans, ſalia in fluorem evehit, ac hinc coagulorum variis in locis fœcunda mater eſt, quibus circa pulmones hærere incipientibus utrumque ſymptoma intervenire neceſſe eſt: Medicamentorum quoque operandi ratio idem teſtatur, utpote quæ ſerum nimiùm tum diſſipare, tum ſalia acida enervare, & totam maſſam ad legitimum volatilitatis ſtatum ducere potis fuerunt: Quin imò unicuique Medicinam rationaliter facienti patet, in quocunque apoplexiæ inſultu, de cauſæ amotione nos ſollicitos eſſe potiſſimum, partiumque robur & ſpirituum refocillationem, aliter ferè non obtineri, utpote quæ humorum vitio plerumque patiuntur: De urinis multa blaterant Empirici, qui neſcio quæ arcana inde dignoſcere & prædicere, ſatagunt, aſt quo cum fundamento vel ſucceſſu viderint illi: ſcimus de partium functionibus & maſſæ humoralis variâ conſtitutione illas teſtari poſſe, at & iſtud experientia comprobat, latere ſæpe occultum in parte nobili morbum, quem ex urinis nunquam conjecturaremur, ut hinc ſi non orci damnandos, ſaltem ex ſapientum hominum cenſu extorquendos judicemus, quotquot ejusmodi ſtolidis vaticiniis, humano generi imponunt, illudque miſerè deludunt: Paracelſus, quâ polluit, ingenii aciem etiam in uroſcopiâ prodere conatus eſt, ſed paucâ cum ſui laude, præterquam enim, quòd prognoſtica ipſius ſæpiſſimè fallunt, quotusquiſque eſt ex prudentioribus Medicis, à quibus ipſius nomen aliàs magni æſtimatur, qui iſthoc in negotio ipſum ſequitur. Urinæ ſpumeæ; niſi aër interclusus & agitatus in causâ fuerit, ſi quidquam, humorum præcipuè & ſpirituum commotionem indigitant, quales in febribus præcipuè malignis, frequens eſſe ſolet: nec tamen ex iis tanta prædicere licuiſſet ægroto, nî alia ſigna adfuiſſent: aurea magis ſunt Hippocratis prorrhetica, de urinis ſabuloſis, ſquamoſis, cruentis &c. quæ de Renum & veſicæ affectibus ceu teſtimonia infallibilia, aphoriſmis inſeruit: De topicis medicamentrs, quæ in inſultibus apoplecticis & epilepticis vertici, temporibus, naribusvé promptè applicãtur, judicamus nî penetrantiſsima fuerint, particulasq; prorſus ſolutas obtinuerint, non magnæ eſſe efficaciæ: nari-

bus

bus admota, adoriendo fibrillas per membranam tubulatam diſperſas, ſicque ſuccutiendo ſpiritus, in motu ſubſiſtentes, aliquid efficere potis ſunt: utrum verò, quod Viri magni aſſerunt, verſus cerebrum uſque ſe expandant, poroſque ipſius obſtructos reſerent, adhuc dum incerti ſumus ſiquidem aeri illac deveniendi via ab ipſis, & fortè jure denegetur. Id ratum eſt quòd ſpiritus urinoſi vel volatiles alii præſtare non valent, balſama non effecturos, iſtaque in motibus convulſivis aliter juvare non videntur, quàm quòd ſive fibras nerveas muſculorum temporalium ſive duram meningem & vicinas, ſulphure ſuo balſamico reficiunt, easdemque conſtrictas mulcent, ut priſtinum laxitatis ſtatum recipiant: In apoplexiâ forti, concidentibus fibrillis, ſpirituumque affluxu denegato, etiamſi maximè urinoſa naribus adhibeantur, rarenter dicta ſuccuſſio animadvertitur, atque hinc funeſtum exitum jure metuimus. Non minorem attentionem meretur memoriæ læſio, quâ quæ volebat, nec dicere rectè nec ſcribere potuit, adeò mens noſtra, imperium quod olim obtinuit, in ſpiritus ampliùs abſolutum non obtinet: quamvis hæc ipſa conſcientia, memoriam prorſus abolitam non fuiſſe, ſed reminiſcentiæ actus uſque & uſque ſuperfuiſſe oſtendat: talique malo producendo curæ & meditationes diurnæ nocturnæque aptiſſimæ ſunt, utpote quibus non modo ſpiritus in inordinatos motus adigimus, ſed eorundem diſpendio inſigniter afficimur: quin imò fatigatæ tandem glandulæ, jugi ſecretione, (quam labem ſeram accedens egregiè adjuvat) fibrillarumque ductus perenni ſpirituum, eaque fortiori motitatione, ipſæmet labaſcunt & inertes redduntur, ac quandoque obrigeſcunt, ut inde nec pariles ac iteratæ in iis undulationes ſequantur, nec æquè frequentes, ex ſpirituum defectu, fibrillarumque ineptitudine, ex iis tamen qui fiunt, etſi aliqui fiant leviuſculè, anima præteritorum ideam reiterat, quamvis per organa corporea, ob dictorum inſufficientiam diſtinctè ſemper exprimere non valeat, hocque eò minùs ſi undulatione in aliis medullæ ductibus contingente, ipſamet in primarum idearum formatione turbetur, quod hoc affectu laborantibus accidere ſolet, lucida enim intervalla, confuſi ſubſequentes motus non raro obſcurant: Illuſtre eſt exemplum, cujus ante plures annos apud nos meminit Celeberr. Wepferus, illudque poſtea An. 1679. Excellentiſſ. Verzaſchæ, occaſione viri cujuſpiam Ampliſſ. qui memoriæ labem inſignem incurrerat, perſcripſit: R. D. Matthæus (verba ſunt ipſius) Parochus Büchelenſis, in comitatu Sulzenſi, penitus memoriam ante 18. annos amiſit in momento, integro motu & cæteris ſenſibus: Hic convaluerat ex pleuritide menſ. Martio Rheinovii, jamque in illo erat, ut repeteret ſuam Parochiam, 3. horis inde diſtantem: ſummo mane expergefactum horâ ſextâ convenit quidam ex amicis, referens ipſius conſanguineos ciſtas effregiſſe,

Q ſupelle-

ſupellectilem aliasque ipſius opes diripuiſſe, atque inter ſe diviſiſſe, eò quòd ipſum moribundum, criſi inſtante dereliquiſſent: Alius rogavit, ut ipſius memor in teſtamento eſſet: utrique cum ſummâ indignatione auſcultavit: circa 7. ſe ad ſomnum compoſuit: expergefactus poſt horam & quod excurrit, memoriam penitus amiſit, ut neminem adſtantium agnoverit: nec ullam aliam rem ſuo nomine appellare potuerit: tentavit num legere vel ſcribere valeret; legit & ſcripſit, ſed aliena, abſurda & falſa. Alterius exempli hiſtoriam, prolixè tradit, Vir ſuprà laudatus, p.264. Exercit. de l.aff. in apoplexiâ, quæ multa cum attentione legi meretur: Jam ad memoriæ actus explicandos pergendum, cujus ſedem à ſenſu communi & Phantaſiâ in cerebro diverſam fecerunt Arabes. Clariſſ. verò Williſius, qui interanea cerebri accuratiùs rimatus eſt l. de Anim. Brutor. Imaginationis ſedem corpora calloſa, ſive meditullium cerebri, atque memoriæ cerebri corticales medullas, utriusque verò organum immediatum ſpiritus animales declarat: ex recentioribus verò cùm Medicis tum Philoſophis alii, ſpiritus animales in medullari præcipuè cerebri ſubſtantia, objectorum veſtigia imprimere, & deinceps rurſum legere, ſicque memoriæ & reminiſcentiæ actus ſubſequi, ſibi perſuadent: inde in fibrillis tenerioribus puerulorum veſtigia facilè diſparere quę in adultorum ceu firmioribus diutiùs hæreant: arduum eſſet, tantis nominibus, in re ſatis abſtruſa contradicere, ni cerebri ſtructura obſcuritatem aliquam in hiſce ratiociniis monſtraret: in corticalibus poris ſ. glandulis ſpiritus ſecernitur in fibræductus, è quibus cùm calloſum corpus tum etiam medullæ præcipuam partem conſtituitur, ut qui memoria illic præcisè reſidere, vel ſpiritus oberrare poſſit, variaque veſtigia imprimere, conceptu difficile omnino ſit, nî, quod ſuperiùs innuimus, per undulationem in diverſis ductibus, ſive iteratam, ſive noviter fientem phænomena explicentur: Nempe ſenſus communis, aliud non eſt, quàm objecti cujuſpiam ſimplex apprehenſio, à motu ſpirituum undulante ab organo exteriore verſus interiora cerebri continuato, quem deinceps alius in aliis fibræductibus à cerebri meditullio verſus organa externa, prout objectum motui blando vel impetuoſo anſam dederit) excipere poteſt: ubi jam ſive causa occaſionali, ſive nullâ prima undulatio in interioribus recurrerit, mens noſtra priſtini objecti reminiſcitur: in brutis verò, ex ſubſequente pręcipuè 2dó motu memoria quędam concluditur: Exemplo ſit equus, (cujus Williſius meminit) qui in paſcua ſterilia deductus, cum biduo ante fœcundiori fruitus eſſet, hinnitu ſe hujus reminiſci teſtatur. Dolendum ſanè Virum ſagaciſsimum in iſtis brutorum actionibus deceptum fuiſſe, adeò ut imaginari & reminiſci illa ſtatuerit, cùm tamen nonniſi mentis iſtæ operationes haberi debeant:

beant:

beant: Objecti ſanè vel affinitas, vel ſi ad victum neceſſarium fuerit, abſentia, ejusmodi motus facilè renovat.

OBSERVAT. XXVIII.

Vertigo. Catarrhus apoplecticus cum vocis deperditione & ſiniſtri lateris paralyſi, &c.

Vir ſexagenarius, faciei colore rutilo, robuſtus & carnoſus, ſed vino & nicotianæ quandoque indulgens, Ann. 1681. Menſe Octobr. quo colligendis mellitis Bacchi fructibus, ruſtica gens occupatur, manè ſurgens, ædes ſacras pro more adiit, vegetus; ex iis verò tremulo pede rediit, de totius circumgyratione conquerens, & artuum inferiorum vacillatione: conſilium domi petentibus, aquam antepil. per cochlearia ſumendam præſcripſimus. Ad functiones ordinarias quùm progredi vellet, oculis tenebræ obverſabantur, urgere incipiebat nauſea & vomendi conatus, imò animi deliquia ſui initia oſtendebant. Vocati pulſum ſatis laudabilem deprehendimus, nulla aderat ſitis, nullus quoque circa ventriculi regionem morſus vel dolor acrior, quantum quidem æger percipere valuit: appetitus tamen dejectus & nauſea frequens, cum ejectione pituitæ tenacis ac viſcidæ, doloris lancinantis utplurimum præſagæ, quietem imperavimus, ſimulque mixturam paravimus ex aq. cinnam. cydon. cum ſpiritu urin. gut. aliquot. cinnab. antim. gran. vij uno hauſtu ſumendam: Veſperi verò ex Diaph. Jov. & cinnab. antim. cum extr. caſtor. &c. pilulas concinnavimus, quarum uſum apprimè laudavit. D. 3tio rebus ægroti in meliùs vergentibus trageam ex antepil. volatil. aliisque abſorbentibus in uſum vocavimus, quibus Deo benedicente priſtinam ſanitatem recuperavimus.

Biennio poſt redeuntibus Maji delitiis, hic idem cum ſuis menſæ accumbens, ubi priùs officio toto manè laudabiliter functus eſſet, nihilque mali, niſi quòd priùs excanduit, perſenſiſſet, manu dextrâ titubavit, loquique volens non potuit: accerſiti colorem faciei & pulſum laudabilem deprehendimus, voce magis magisq; deficiente, totoque latere dextro vacillante, ut ægrè omnino lectum repeteret: Inſtitutæ mox frictiones: celebrata V.S. in brachio

chio

chio ſiniſtro ad ℥vj propinata mixtur. antapoplect. naribus admotus nodulus ex caſtor. cum ſpir. urin. Horis aliquot poſt reduces, quamvis priorum ſymptomatum ratione melius haberet tantiſper, propenſio tamen in ſomnum vehementer urgebat, cum oſcitatione crebrâ, quæ aliquo modo cohibebatur à dicto nodulo: Injecto clyſtere, nuchæ veſicatorium applicuimus, exhibitis per intervalla juſculis confortantibus, & in potus ordinarii locum ſubſtituto decoct. rad. chin. Poſtridie manè ſudatiunculam paſſus fuit, mente conſtitit, expergefactus ad interrogata reſpondit, mox tamen in ſomnum rurſus proruens, injecto denuo clyſtere. liq. C.C. cum ſpir. urin. in aq. antapopl, duabus vicibus propinavimus, ſternutatorium quoque per intervalla naribus admovimns, circa meridiem Veſicator. carpo & ſuræ ſiniſtris applicuimus: ſub veſper. verò pulv. ex ſale volat. ſuccin. & C.C. obtulimus, cucurbitulis cum & ſine ſcarificatione dorſo adhibitis: horâ 9. nocturn. maduit æger, humerumque dextrum cum crure commodiùs movit & excitatiùs: D. ſeq. veſicatoria copiosè aquam profuderunt, expergefactus ſummo manè dejecit, cum murmure & rugitibus: toto corpore copiosè ſudavit: Manè accedentes pulſum elatiorem paulò deprehendimus, ab aſſumpto diaphoretico exhibuimus circa ſeptimam infuſ. ex herb. ſalv. beton. &c. ſub meridiem vigilavit per horas plures verſus veſperam uſque: cùm æger ipſe jam ſe minus ſomnolentum fateretur, & motus in artubus ac loquela magis rediiſſent, in julepis cephalicis nudè perſtitimus, iteratis in ſeq. diebus dicto infuſo, additoque electuar. ex conſerv. roſar. beton. major. cal. aromat. cran. hum. ppt. &c. d. 23. Maji rebus ægroti prorſus in melius vergentibus propinavimus purgans ex decoct. tamarind. cum infuſ. fol. ſen. &c. ſolut. in col. pulv. rad. jal. atque ita curæ iſti finem fecimus.

SCHOLIUM.

Cerebrum, ſi quam aliam partem, innumeris ſubjectum eſſe morbis, conſtans eſt Vett. Medicorum ſententia, quos ex Recentioribus ſequuntur, quotquot nonniſi partes ſolidas ſubjectum affectuum p. n. eſſe pronuntiant, ac ſi morbona ſuos exercitus diſtribueret unicè, ut aliqui manipuli caput, alii cor, quidam hepar, nonnulli renes, alii ſtomachum,

veſicam,

veſicam, uterum, ex mandato cogerentur, invadere: equidem prudentium Medicorum nemo eouſque delirat, ut illas ab inſultibus morborum liberare velit, id verò juxta negari nequit, cùm maſſam humoralem ipſam, tum ſpiritus animales iisdem expohi, quin imò partibus morbum addici, qui nonniſi iis debeatur: de febri cujus eſſentiam in Intemperie cordis calida quæritant, rem ſalvam eſſe arbitramur, cùm motus ejus frequentior ab extrinſeco ſit irruente, & non ab interno calore aucto, qualis in partem ſolidam nunquam cadit, ſapienter philoſophantibus: de complurimis, quorum focum in cerebro hujusque ſubſtantiâ præcisè, ſubſiſtere dicunt, affectibus, Phrenitide, maniâ, catalepſi &c. facili negotio probaremus, in ſpiritibus ſæpenumero potiſsimam labem hærere, in motu ſuo variè exagitatis & concitatis, aut aliter intemperiem contrahentibus, citra ullam cerebri temperiem læſam, illud quoque ratum eſt, ex ſanguine ita ipſum non ſecerni, ut Vett. voluerunt, de pabulo æthereo quod pulmonum miniſterio jugiter accedit, & potiſsimam illorum materiam conſtituit, parum cogitantes, nec eam naturam facilè adipiſci, quæ nunc in ſtygiam vel aliam acerrimam ſalvâ vitâ tranſire queat: uti autem omnes ſuas actiones motu blando & legitimâ temperie, quæ particularum configurationem, magnitudinem & juſtam proportionem involvit, obeunt, ita viciſsim, quidquid in iis perverſi animadverti poteſt, ab iisdem læſis petendum eſt, quod datâ occaſione in dictis affectibus demonſtrare ſtudebimus. In vertigine illum ipſum vitiari, nemo inficiabitur, dummodo in gyrum ſemper rapiantur, quod in malo ab externâ causâ oriundo, frequentius eſſe arbitramur: in aliis iſta circumrotatio in hoc præcipuè conſiſtere videtur, quòd ſpirituum motu undulante ab interioribus fibrillis in exteriora organa præpedito vel ceſſante, ſive ab irritatione in parte ſenſili, ſive ab accreto heterogeneo, & lumen deficit, & metus cadendi invadit, iisdem in anfractibus adhuc dum turbulentè fluctuantibus, mentisque judicium fibrillarum ſuccuſſione pervertentibus: quod ratiocinium confirmant exempla eorum, quæ citra evidentem cauſam, malo hoc corripiuntur, in quibus ad impreſſionem ſimilis motus, argumentari non licet, & inde modò memoratæ cauſæ ſufficere poſſunt, ad actionum læſionem ſtudioſiùs attendenti. Clariſſ. Hannemannus, referente Excellentiſſ. Boneto cap.3. l. 1. ſect. 7. Medicin. Septentrional. ad modum ſollicitus fuit in ſede hujus affectus perveſtigandâ: ejus opinionem ruminare tantiſper è re erit: *Pueri*, inquit, *petulantes & protervi, uno calcaneo ſeſe in gyrum circumgyrantes, facillimè in hunc incidunt morbum: Præterea vertigo poteſt oriri adſpicientibus res in gyrum vel circulum circumactas: quidam quoties curru vel navi vehuntur, vertiginem concipiunt &c. Apparet ſic eſſe affectum, ſæpiùs à noſtro arbitrio pendentem, quoad eum concitandum, & quodam-*

 modo

modo ad eum finiendum, quamvis non ſemper. Morbi hujus focus noſtro arbitratu, nullibi quærendus eſt, quàm in ipſo cerebri interiori antro, quatenus illud abſolvit regionem vel clima per quod proſerpant nervi optici: Rationes quibus iſtud probatur, ſeqq. ſunt, quoniam illa quæ in profundo ſinu labyrintheo cerebri, aut etiam in ejus cortice, vel glandulâ pineali, vel ventriculis peraguntur, non poſſunt, corpora vel potius phantaſmata circumgyrantia ſiſtere conſpectui. 2. quia affectus eſt, ſuboriens ſi ex alto proſpiciamus 3. quia notum eſt oculis clauſis ipſum ſupprimi poſſe: Verùm enim-verò ut linquamus, quæ de nervis opticis è cerebri antro anteriori prodeuntibus, de iis item, quæ in cerebri cortice, glandulâ pineali & ventriculis peragi, ſupponit, ratiocinium Viri hujus doctiſsimi, ſedem vertiginis ut loquntur, eſſentialis explicare non videtur, cùm ex externis, eas modò alleget cauſas, quæ per impreſſionem motus ſimilis in ſpiritibus, (qui tamen fortè alius non eſt, quàm ut ſuperiùs deſcripſimus) malum iſtud producunt, indeque ad ſpiritum viſivum, immediatè affici ſolitum, & parili labe reliquos in cerebro inficientem argumentetur, relictâ ratione formali affectus citra externam ejusmodi πρόφασιν pullulantis: nec, quod pace tanti Viri dixerimus, rem expedit in reſponſione ad vertiginem cæcorum, quin imò parilem cum nobis ſententiam fovere videtur, diſtinguit enim inter circumgyrationem verè talem, qualem fingunt ſibi videntes, & inter eandem analogicam, qualis contingit in cœcis, idem patientibus iiscum, quibus artus amputati ſunt, & de membri amiſsi dolore conqueruntur: in his certè, uti mens ex iteratâ in interioribus cerebri undulatione, (qualis verè obtinuit, cùm membrum amputaretur) perversè judicat de dolore membri olim ſublati, ita viciſſim, ſive ſtringantur fibræ nerveæ in ventriculo aut alibi, ſive in ipſis cerebri fibrillis copulâ heterogeneâ ſpiritus turbentur, aut eorundem legitima ſecretio tantiſper ſuſpendatur, ſive deniq; ab externorum aſpectu diutina retroſiliant, mens ex turbulentâ undulatione, de totius circumgyratione perperàm judicabit, idque eò magis, ſi priùs corpora alia circumrotari intellexit: ferè hinc perſuaſum habemus, ubique circumgyrationem ſpirituum analogicam magis eſſe, quàm veram: in præſenti hiſtoriâ, cauſa nulla fuit, nî nicotianam & vini abuſum aſſumere placeat, de utroque conſtat, cujusmodi particularum ope & ſanguinem & ſpiritus agitare ac ſuccutere valeant, inprimis verò illa ſulphur ſale aculeatum obtinet, generi nervoſo & animali ſpiritui minùs amicum, quia autem hujus fumum & maſticationem citra moleſtiam ut quidem ipſi videbatur, tulit, inde fomes immediatè repeti nequit: Ex ventriculo eundem majore jure derivari poſſe, nauſea & vomituritio, tandemq; viſcidi ſeri excretio comprobat, nec obſtat doloris abſentia, ſæpiùs enim mucus tenacior eſt, quàm ut ſalia ad tunicam nerveam efficaciter penetrare valeant, ſæpe eadem magis irretita, ut aculeos pro lubitu exer-

cere

cere nequeant, quibus accedit medicamentorum opera, ſpirituoſorum, volatilium, abſorbentium & præcipitantium, quibus ſpicula acidi infringuntur, corriguntur, viſcidum inciditur & attenuatur, parteſque nerveæ demulcentur: atque heic potiſsimum cum Cl. Sylvio laudamus ſpir. urin. & cum Excell. Ludovic. Diaphor. Jov. & cinnab. antimon. de quibus ipſi præclarè diſſeruerunt, nobis eorundem virtutem explorandi anſâ relictâ: atque de hac per conſenſum vertigine videri poſſunt, quæ Helmont. profert, tractat. Pylorus Rect. Memoratu verò digniſſima eſt Helvigiana, cui eruditum additamentum adſcripſit Exc. Celſus noſter, de viro, qui per viginti & plures annos, ſtomachi dolore, vomitu frequenti, aurium tinnitu, ſimulque vertigine periodicâ moleſtatus fuit, tandemque (quod fieri ſolet) apoplexiâ forti tactus ſuper prandium, intra horæ ſpatium, mortem obiit. Simile quodammodo fatum noſter expertus eſt, nec multum litigabimus, an cerebri glandulæ & fibrillæ, ex malâ victus ratione, primo vertiginis inſultu, prorſus fuerint immunes, ſufficit acceſſiſſe cauſam, quâ ſanguis ex ſe fluidior, facilè extra vaſa prorupit, iram nempe, animi commotionem vehementem, ex quâ concitato ſpirituum motu interiori & exteriora verſus, non ſaltem fibrillæ cerebri & meninges ſuccutiuntur, ſed ſanguis ipſe ferociter exæſtuat, majorique impetu vaſa tantùm non disrumpit, in cerebro, ſicque apoplexiam: incurabilem induit, ceu anatome alios nobiscum docuit: apud noſtrum, ſiquidem excandeſcentia levior fuit, nec pertinax, labes funeſta toti nervoſo generi confeſtim non fuit illata, quin alteram ſaltem partem fibrillarum medullarium occupando, ſenſim in paralyſin tranſiit, graviori damno nervis octavi paris illato, cardiacis è cerebello prodeuntibus & thoracicis ſalvis manentibus: iis tamen medela identidem parata fuit, Sanguinis miſſione & frictionibus inſtitutis, & volatilibus diſcutientibus, antepilepticis exhibitis; neq; comodiora hoc in affectu videntur iis, quæ cùm ſanguinem extra vaſa reſorberi faciunt, aliqua ejus copiâ in vaſis propioribus imminuta, tum eundem ſubſiſtentem & à motu feriantem, ſuſcitant, aut ut qui mobilior redditus in vaſis, eundem ſecum rapiat efficiunt, tum deniqne torpidiorem in totâ maſſâ excitant, grumeſcentem in parte reſolvunt, ſeroſiorem diſcutiunt, ſicque diſcuſſâ nebula, in glandulis, fibræque ductibus medullaribus, in nervos jamjam faceſſentibus, (quibus labem etiam fuiſſe inductam, ſopor deinceps premens demonſtrat) ſpirituum influxus repandunt, id quod V.S. frictiones, cucurbitulæ ſine ſcarificatione & volatilia urinoſa, internè & externè exhibita præſtare potis ſunt, quorum uſus legitimè continuatus, blanda quam excitat diaphoréſi, ceu qua ſerum abundans vacuatur, maſſa univerſa in vividiore motu conſervatur, idque quod reſiduum eſſe poſſet materiæ morbificæ, vel diſcutitur vel in ſanguinem

guinem abreptum corrigitur, ſalutaris eſt quàm maximè, univerſalibus non neglectis: de corporum ſtriatorum uſu, ingenioſè ſentit Clariſſ. *Williſius*, cap. XIII. Cer. Anatom. illa inter Cerebrum & Appendicem ejus collocata, utriusque magna & communia diverſoria exiſtere, ſive eſſe commune ſenſorium omniumque ſenſibilium ictus à nervis cujusq; organi delatos accipere, cui aſſerto contrariari videtur, quòd corporibus iſtis ſive obſtructis, ſive compreſſis Paralyſin facillimè oriri, ex cadaverum ſectionibus notavit: enimverò conſtat, ſenſum in paralyſi non aboleri, quod tamen fieri deberet maximè, ſi πρῶτον αἰσθητήριον obſtructione laborare dicendum eſt: reſpondet equidem tractus medullares omnes, ſemper ita densè non obſtrui, quin partes aliquæ ſenſu gaudere poſſint, at obſtructione ſemel poſitâ, in exilibus fibræductibus difficile omnino eſt ſpiritum ſenſitivum adhuc influere, quod ſupponere ille videtur: imò obſcurè ſatis argumentum eludere conatur, dum cap. 9. pathol. Cer. ſenſum ſubſiſtere poſſe] ait, ſenſorio communi obſtructo, ejusq; incolis ſpiritibus obtorpeſcentibus, eò quòd ſenſus ſit tantùm paſſio, atque impreſſio ſenſibilis continuitate proceſſus nervoſi ab organo ad ſenſorium commune, ſine quovis ſpirituum nixu aut molimine propagare queat: namque licèt ſpirituum motum undulantem, quem pro ſenſu in anima ciendo, naturæ lege neceſſarium Philoſophi hactenus judicarunt, ſeponamus, quî tamen ſenſibilis ictus percipi queat, primò ſenſorio, non modò iis deſtituto, ſed inepto graviterque læſo exiſtente, necdum ſatis intelligimus: nihilominus inficiandum non eſt, corporibus hiſce nubeculâ graviore obductis, dictum affectum pullulare poſſe; ſunt enim ſpiritus animalis è glandulis in fibrillas ſecreti, receptacula pariter, & in funiculos medullares alios, quorum expanſio ſunt, nervosque inde ſcaturientes diſpenſatoria, utpote ex innumeris ſtriis & fibræductibus ipſamet conflata: De veſicatoriis quoque, ecquî in ejusmodi affectibus promptam opem ferre poſſint, meritò videndum, nec enim partem affectam propiùs attingunt, neque cauſam immediatè lædentem tollere valent, quin ſerum è vaſis cutaneis potiſſimùm eliciunt: ſolent illa tum nuchæ tum pone aures applicari, idque, ſi communem explicandi modum audimus, revulſionis ergo: ac ſi materiam, in motu ad cerebrum conſtitutam, aliò traherent, unde etiam per attractionem operari dicuntur, ſ,jam agant aſperis&acutis particulis, quarum ope etiam dolori anſam præbet de quibus legi merentur Exc. Wedelii Amici & Collegæ honoratiſſimi Amœnit. Mat. Med. Equidem de igne actuali, cujus particulæ utpote in motu pernici poſitæ, etiam profundiùs penetrare poſſunt, quî lympham coagulatam, ſi fortè dolori Iſchiadico, aliisvè occaſionem præbuerit, res planior eſſe poteſt; de iis verò non item: Videntur ſanè Cantharides, ex his enim cum fermento veſicatoria utplurimùm fiunt)

ſale

ſale ſuo volatili poros cutis penetrare, ſanguinemque per vaſa cutanea, quæ carotidum & jugularium præcipuam partem propagines ſunt, accedentem fundere, ſicque idoneam ſeri copiam elicere, quæ deinceps adacuta, cutem elevando, veſiculas producit: ſicque non modo ſeri crebriorem adventum ad partem affectam inhibere, ſed anſa eſſe viciſsim ut ſive diſcuti, quod reliquum ibi hæret, ſive etiam ſanguini, ſero depauperato, reaffundi poſſit, (reſorberi aliàs ajunt) fortè etiam fibrillæ oſcillorum in capillaribus cutaneis à dictâ ſalis volatilis acredine ita afficiuntur, ut commodum illa ſubingredi queat, de quo apprimè teſtatur ardor urinæ à cantharidum applicatione quandoque ſubortus: Aurium ſubſtantiam, magnâ ſui parte glanduloſam eſſe, ceruminis generatio, fluxusque ichoroſus, infantulis familiaris, dictante ſanâ ratione pridem ſuaſerunt: hanc verò non ita pridem detexit Clariſſ. du Verney in Scholâ Pariſienſi Anatomicus Regius dexterrimus: enimverò cum organi ſecretorii vices naturæ lege ſuſtineant, ubi vaſa illuc euntia depleverimus, ſerum identidem imminuetur, ejusque profluvium utile protenus non ſubſiſtet.

Observ. XXIX.

Artuum inferiorum ἀναιϑησία ex caſu in ſpinam dorſi, cum urinæ & fæcum alvi ſuppreſſione primùm pertinaci, hinc incontinentia &c.

H. Giegelmann è ditione Baſilienſi, annorum 30. cùm D. Dominicâ quæ erat 13. Aug. An. 1682. arborem imprudens conſcenderet, de ſupremo ejus faſtigio delapſus, binarum in lumbis vertebrarum introrſum & extrorſum luxationem incurrit, quæ tamen Chirurgorum diligenti operâ ſuo loco reſtitutæ fuerunt interim abdomen intumeſcere, fæces & urina pertinaciter ſupprimi, multaque ægrum anxietas infeſtare ceperunt, quibus animadverſis noſtram Chirurgi exorârunt opem, præprimis, quòd de vaſis cujuſpiam ruptione aut ſanguinis in interioribus ob tantam vim corpori illatam, extravaſatione & grumeſcentiá certi eſſe non poterant: ſub veſperam medicamenta requirentibus, internè volatilia, reſolventia præſcripſimus, externè verò emollientia & demulcentia nervina, quibus regionem lumborum & hypogaſtrii illiniebant. Poſtridie urina cum fæcibus alvi reſponderunt, & abdomen multum detumuit, ne quid autem auxi-

lii neceſſarii deeſſet, in medicamentis ulteriùs perrectum: Ipſimet inde ægrum adivimus, ut de ſublitеſcente malo melius conſtaret, quem robuſtum ſatis deprehendimus, cum pulſu blando, æquali, conſtante: abdomen admodum tenſum non erat, nulla ſpirandi difficultas, nulla ſanguinis ſputi indicia, grumuli tamen ejusdem, urinæ innatabant: in inferioribus autem lærna malorum aderat, artuum nempe, quamvis ad attactum calidorum, ἀναισθησία & ad motum ineptitudo, unde non niſi mala augurari poteramus, licèt tumoris abſentia & urinæ voluntaria excretio, meliora ſperare juberent, inde linimenti uſus externè continuatus fuit; cum ſpir. veron. & liq. C. C. ſuccin. internè, ſanguine item hirc. & ſperm. cet. pulver. formâ in juſcul. d. 3. ægrotus mediocriter habebat, & ex medicament. nihil innovatum fuit: d. 6. autem in deterius labi cepit, & ſymptomata, quæ ſuſpicabamur ingruere, pedum nempe tumor, urinæ albidæ & tenuis profluvium involuntarium & ſitis, conſtantibus interim ſuperiorum partium artuumque actionibus; Quid mali deinceps expectandum ſit, mox prædiximus, ordinatis interea auxiliis, ſpirituoſis volatilibus, diſcutientibus lymphamque fluxilem reddentibus, applicáto regioni veſicæ Emplaſtro magnetico: nec fefellit præſagium: ab eo enim tempore, caro in femore natibusque emortua eſt & putruit, vermiumque gremium evaſit, cui malo Chirurgi omnibus viribus contraniſi ſunt: aſt incaſſum fuit noſtra ipſorumq; opera, putredine magis magisque ſerpente, & immani vermium copiâ variis in locis pullulante, quibus ferro & medicamentis tam diu proſpectum fuit, donec ad beatiores ſedes miſer translatus fuit.

SCHOLIUM.

Cerebrum ſpinalis medullæ expanſionem vel continuationem eſſe, ex ſententiâ Virorum Clariſſimorum alibi diximus: quicquid ſit, ea certè nobis videtur tum inter iſtas, tum alias partes continuitas, quæ exactiſſimam ὁμοψηφίαν ſatis comprobat, idque apud nos ratum eſt, vacare ſpinalem medullam ſpirituum ſecretioni pariter, ac cerebrum vulgò ſumptum, utpote cum arteriæ vertebralis propagines identidem ad corticales ejus glandulas ferantur: in inſectis cerebro vel deſtitutis vel parvulo ſaltem præditis, experientia iſtud ſuperius comprobatum dedimus:

dimus: in animalibus perfectioribus idem facilè liquet, ſpinalem medullam coquenti, ceu in Diſſert. de Viſc. ſtructur. monuimus; apparent enim glandulæ ſolidiuſculè compactæ, cum fibræductibus, ſive perviis canaliculis, in nervorum funiculos faceſſentibus: Experientiæ verò fulcrum ſuppeditat ſana ratio, quâ à conſimili prorſus organi ſtructurâ, ad idem officii genus argumentari docemur, atque hanc iterata experientia affectus graviſſimos, ſpinali medullâ affectâ, obſervantibus pariter ac ruſpantibus confirmat, ut meritò Hippocrates lib. 2. προῤῥητικῶν §. 26. Ὁ δὲ νωτιαῖος μυελὸς ἢν νοσέῃ, ἤν τε ἐκ πτώματος, ἤν τε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, ἤν τε ἀπ' αὐτομάτου, τῶν τε σκελέων ἀκρατὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὥστε μηδὲ θιγγανόμενος ἐπαΐειν, καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς κύστιος, ὥστε τοὺς μὲν πρώτους χρόνους, μήτε κόπρον μήτε οὖρον διαχωρέειν, ἢν μὴ πρὸς ἀνάγκην· ὅταν δὲ παλαιότερον γένηται τὸ νόσημα, οὐκ ἐπαιόντι τῷ ἀνθρώπῳ ἥτε κόπρος διαχωρέει, καὶ τὸ οὖρον. ἀποθνήσκει δὲ μετὰ ταῦτα, οὐ πολλῷ ὕστερον χρόνῳ :. Ruminare iſta non minùs facile eſt, ad nervorum è vertebris verſus artus inferiores diſtributiones attendenti, quàm jucundum & utile: illorum ſcrutinio præclaram operam indulſit Celeberr. Williſius, qui inde in locis ubi nervi brachiales & crurales egrediuntur, tum medullæ ſpinalis craſſitiem & latitudinem augeri, tum fibrarum manipulos ampliores exiſtere author eſt, pro virtute loco motiva fortiter exercenda: Iſtis ſanè ſive ruptis ſive contortis, malum incurabile exoritur: ceſſat enim ilicò ſpiritus animalis influxus, cujus præſentiam muſculis maximè neceſſariam eſſe, funeſta quæ mox ſequuntur ſymptomata, oppidò ſatis teſtantur, ceu ſunt motus impotentia, ἀναισθησία, cum partium putreſcentia & fœtore maximo: irrorat nempe aura hæc fibras, tonumque partis optimè conſervat, imò ipſasmet ſeri nutritii particulas actuat, ut in alimentum idoneum cedant, quæ deinceps iſthoc deſtitutæ, collabaſcentibus poris & canaliculis, ſubſiſtunt, moramque inutilem ſubeuntes corrumpuntur & putreſcunt: inde etiam eſt, quod ſanguinis, ſerique præprimis lymphici motus fatiſcit, & artus intumeſcere ſolent: enimverò licèt arteriæ continuo pulſu cruorem propellant, deficiente tamen organi robore, & ſecretionis legitimo actu, ductus venoſi & lymphici, fluidum eâdem diligentiâ non revehunt: Ob ejusdem ſpirit. animalis defectum, ſphincter uterque veſicæ & inteſtini recti, officio ſuo non funguntur, unde involuntarium materiæ urinoſæ & fæculentæ profluvium, quod ab initio ob contuſionem, quâ muſculi principio ſummè tendinoſo à lumbis enati afficiuntur, indeque fibrillarum nervearum pertinacem conſtrictionem abeſſe ſolet: quin imò ex vehementi alliſione non rarò capillare vaſculum in renibus vel veſicâ hiſcit vel rumpitur, unde grumuli ſanguinis urinæ permiſcentur, vel omninò ſanguinis extravaſatio major & inde inflammatio veſicæ accidit, quam doloroſiſsima urinæ retentio excipit:

R 2 cipit:

cipit: Mirum autem, ut vel obiter moneamus, partium inferiorum ἀτροφίαν ilico non accedere, cúm ſucco nerveo defraudentur, aut, ſi mavis, ſenſu motuque orbari partes, quibus nutrimentum præcipuè, præ animali ſpiritu nervi ſuppeditabant: multa omnino heic difficultas reluctante experientiâ: neque verò magnopere nos ferit, quod tabem dorſalem objiciunt vel à ſucci hujus defectu unicè oriundam, volumus enim quàm maximè ſpiritum animalem nutritioni adeſſe, & ipſo non influente, artus inferiores decreſcere poſſe; ſed lentiùs iſtud fieri tum experientiâ compertum habemus, tum certum eſt inſuper, in *illa* præter inſuperabilem marcorem, quem cum dolore continuo notat Ampliſ. Tulp. L.3. obſerv. cap.XXIV. maſſæ humoralis vitium rariùs abeſſe, fortè & aliorum viſcerum, fluidi depurationi dicatorum. Labe tam gravi illatâ, medelam difficilem eſſe, imò fruſtraneam quis non videt, ſi nervorum adfuerit ἀπόσπασις, unde licet abdominis tenſioni, artubusque tumidis, emollientibus ac diſcutientibus ſatisfaciamus, ſpirituum tamen influxum rariſsimè conſequimur: Fit autem, ut malo hoc prehendantur, in quibus nec contorſionem, nec rupturam funis medulloſi accuſare poſſumus, cujusmodi vidimus anno præterito 1685. in juvene robuſto 28. circiter annorum, ex Marchionatu, qui cùm clandeſtini amoris fovendi ergo, pavimentum extra ædes conſcenderet, inde delapſus eſt, ſpinamque ad lapides alliſit, & mox motu ſenſuque artuum inferiorum privatus fuit, adeò ut cùm opis nihil ſibi ferri poſſet, vociferando Parentum dormitantium auxilium imploraret: in lectum hinc delatus, poſtridie operam noſtram efflagitavit: accedentes, nulla contuſionis, minus luxationis vertebrarum in ſpinâ & lumbis offendimus veſtigia: pulſus laudabiliter habebat, æger mente optimè conſtitit: artus inferiores ad attactum calebant, abdomen tantiſper tenſum fuit, urinæ excretio tantiſper ſubſiſtebat: Funeſta ilicò prædiximus, quæ interjecto circiter decem dierum ſpatio uti in priore, etiam ingruerunt, tanto cum fœtore, quem adſtantes perinde ferre amplius non potuerunt, uſque dum anima miſellum corpus dereliquit, fuitque hic in cauſa, cur Parentes mortem non nuntiârint, ceu ab ipſis prius petieramus, inquiſituri in cauſæ genium, quæ eadem cum priori eſſe non videbatur, nihilque abſurdi fore cenſemus, ſi dicamus idem talibus accidere, certâ ratione, quod iis, qui ex ictu vel caſu, apoplectici quandoque moriuntur, ceu in ſeq. obſervat. exponemus: viz, ex tam vehementi ſuccuſſione, ſive vas lymphicum, ſive arterioſum rumpitur facillimè, aut aliter dehiſcit, à cujus liquore effuſo magis magisque, ſenſimque coacervato ac coagulato, poſtmodum medullæ ſpinali funibusque nerveis obſtructio, vel potius inemendabilis compreſsio inducitur, ſiquidem difficulter in eas uſque anguſtias medicamentorum etiam maximè activorum particulæ reſerantes, & ſol-

& ſolventes pertingunt, atque ab hac opinione prorſus alienus non fuit Hippocr. quando l. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν ait: φθίσις τρίτη, ἀπὸ ταύτης τά τε πάσχει. ὁ μυελὸς αὐτέου, ὁ νωτιαῖος αἵματός τε μεστὸς γίνεται. Jam dudum quoque cogitavimus, utrum in lymphæ coagulo, vaſculo prorſus non diſrupto, igne actuali cum fructu pariter uti non liceret, atque in iſchiadico dolore felici ſucceſſu factum novimus, penetrantiſsimæ quoniam ſunt ejus particulæ, quæque pernici motu quieſcentes aggrediuntur, ſolvunt, fluxilesque reddere nituntur: Excell. Severinus lib. 2. pyrotech. chirurg. intentionem noſtram egregiè confirmat, dum cap. XXXVII. ad reſiccatam ſpinæ medullam, uſtionem commendat, eamque, ſi probè capimus, ex ipſiusmet iterum Hippocr. mente: *Eſt autem*, inquit, *admiratione non levi dignum, ut ſicco affectui, ſiccam item ignis immutationem accommodet author: verùm ad hæc ſolertiſſimus homo* Proſper Martianus in Commentario dicit, *ignis uſum eſſe tum diſſipandis, quæ nocent offarctu, ſiccis, tum ſi morbum fecerit fluxio, huic eidem intercipiendæ*: Perpendant ratiocinium iſtud, cum ignis efficaciâ Eruditi, remediumque nominatæ cauſæ depellendæ ſatis congruum, hunc nobiſcum exiſtimabunt. De *vermibus* in carne putreſcente, vulneribusque interdum jugiter ſuccreſcentibus, maximè heic anſam dicendi haberemus, quia verò inferius, de his ex renibus cum urina, per nares item, alvumque excretis, judicium feremus, materiam alii loco deſtinavimus.

OBSERV. XXX.

Mors ſubita ex ictu, uti Conjectura tulit, Epileptico.

Nicolaus Schultheis Vir annor. 33. uxoratus, robuſtus, ſanguineus, à primâ pueritiâ convulſionibus vexatus, & exhinc in latus ſiniſtrum claudicans, d. Solis, qui erat 14. Martii, An. 1680. ſub meridiem prata ſua viſurus exſpatiavit & ampliùs non rediit; Inde quæſiverunt ipſum conſanguinei aduſque decimam noctis, eâdem die, & manè inſequenti, ſed incaſſum: Jacob Felgenhauer vicinus, quum eodem mane in prata ſua ſe conferre vellet, fortè fortunâ hactenus deſideratum invenit, ſed humi proſtratum prope ponticulum, ſub quo parvulus quidam decurrebat rivus, aquâ ferè tum vacuus, capite in aquam immerſo, magis tamen ad ſiniſtram partem inclinante, ventre prono, pedibusque in altum ſublatis, manu dextrâ ſub ventre poſitâ, & ſiniſtrâ virgul-

tum arctiſsimè tenente: Ponè nares guttæ ſanguinis aliquot conſpiciebantur: Incertus quum ſpargeretur rumor, cui tamen fidem adeò facilem adhibere minus erat conſultum, Magiſtratus Ampliſſ. juſsit in mortis cauſam diligentiùs inquirere viros ad ejusmodi munia obeunda conſtitutos, quibus rogati, operam quam potuimus mutuam præſtitimus. Mortuo foràs elato, omnia probè ſub examen fuêre vocata, nulla tamen comparuerunt contuſionis, vel ictus, vel vulnerum ſigna: nulla faciei tumiditas, niſi quòd labia tantillum intumuiſſe & liveſcere cum ipsâ videbantur: ſtriæ quoque ſanguineæ, ſecundùm dorſi ſpinam hujusq́ue latera, multifariàm diſperſæ micabant: Operæ pretium hinc duximus, externis hisce veſtigiis perveſtigatis, in internam mortis tam repentinæ, ſi quæ forſan adeſſet, cauſam inquirere, quam in cerebro nos deprehenſuros, primùm augurati fuimus: Cranio ergo remoto, ſanguinis grumoſi portio aliqua ſtatim deprehenſa fuit, cum glandulis juxta corpus falcatum minutis, ſeminis milii inſtar albicantibus, & inter ipſam duram matrem protuberantibus: Vaſa ſanguifera eleganter erant conſpicua, turgida, livida, cortice cerebri gangrænati vel inflammati nihil exhibente, niſi quod flacciditatem qualemcunque conceperat: Ventriculi cerebri anteriores ampli ſatis, ichore copioſo fuerunt referti: Compreſsione dictorum ventriculorum factâ, ex tertio ſimilis ichor uberrimè emanavit: Circa occiput ſanguinis grumoſi portio idonea pariter hæſit: Et hiſce ſectioni finis fuit impoſitus, quamvis ut ad thoracis interanea luſtranda pergerent, diligenter ſimus hortati, quò de ſuffocatione, quam ſubſecutam fuiſſe, non malè ſuſpicabamur, adhuc certiora indicia haurire poſsimus.

S C H O L I U M.

Timemus omnia, non modò quæ reprehendi palam, ſed etiam quæ obſcurè cogitari poſſunt, rumorem fabulam, fictam falſam perhorreſcimus. Verba ſunt Tullii Orat. pro T. A. Milone: Eſt ſanè rumore falſo nihil pejus, nihil cui vulgus fidem facilius adhibet, inprimis ubi ſpecie veri veſtitus accedit: Medici certè, ſi alibi, πρόνοια non vulgaris heic requiritur, quâ judicium ſuſpendat tantiſper, de caſibus ſubitò evenientibus, funeſtis præprimis, qui malos interpretes præ aliis nanciſcuntur, dum in rem præſentem ire

ire liceat: Grave certè eſt, & memoratu longè digniſſimum Hippocratis ad Medicos præceptum l. περὶ εὐσχημοσύνης par. 2. ἴδοι δέ τις καὶ ἐπ' ἐσθῆτος, καὶ τῇσιν ἄλλῃσι περιγραφῇσι. τὴν γὰρ ἔωσιν ὑπερηφανέως κεκοσμημένοι πολὺ μᾶλλον φορτικέοι, καὶ μισητέοι τοῖσι θεωμένοισίν εἰσι. τὴν δ' ἐναντίην χρειώδεες σκοπέειν οἷς οὐ διηλακτὴ κατασκευὴ, οὐδὲ περιεργίη: ἔκ τε γὰρ περιβολῆς καὶ τῆς ἐν ταύτῃ εὐσχημοσύνης, καὶ ἀφελίης, οὐ πρὸς περιεργίην πεφυκυίης, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς εὐδοξίην τότε σιώπων, καὶ τὸ ἐν νῷ πρὸς ἑωυτοὺς διαχκεῖσθαι. εἴτε ἑκάστῳ σχήματι τοιοῦτοι, ἀδιάχυλοι, ἀπερίεργοι, πικροὶ πρὸς τὰς συναντησίας· εὔθετοι πρὸς τὰς ἀποκρίσιας. χαλεποὶ πρὸς τὰς ἀντιπτωσίας, πρὸς τὰς ὁμοιότητας εὔστοχοι καὶ ὁμιλητικοὶ, εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας, πρὸς τὰς ἀναστασίας σιγητικοί. πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας ἐνθυμηματικοὶ καὶ καρτερικοὶ, πρὸς τὸν καιρὸν εὔθετοι καὶ λημματικοί &c. cui utinam aures præberent quicunque Artis Aſclepiadeæ Magiſtri ſalutari cupiunt: alia verò longè quorundam regula eſt, qui ſepoſitâ authoritate & gravitate Medici, apud ſequiorem ſexum Rhetoricam exercere amant, & Lenonum adinſtar, affectatâ garrulitate, ejus gratiam aucupantur, fabellis magis & amatoriis diſcurſibus morbis medelam quàm arte parare ſatagentes; qui ſplendido veſtitu & thraſonico inceſſu, ecquid præclari hominis nominisvé ſubſit, vulgò perſuadere nituntur, & ἰητρῶν φιλοσόφων ἰσοθέων conſortio prorſus indigni, turpis lucelli causâ, quod cum Imperatore illo ex lotio ſibi parant, Agyrtarum & Charlatanorum, quos à ſacris Apollineis graviter arcebant Veteres, conventiculis adeſſe imò præeſſe malunt, rati ſatis gloriæ ſibi accidere à malè ſanâ plebe, ſi crumenæ multum auri: quo ipſo etiam Pſeudo-Medicos ſe eſſe, talesque de quibus Cous ab initio c. §. profitentur, imò jurisjurandi, quod præſtari à veris Medicinæ Didaſcalis ubique ſolet, parum tenaces: In veſtitu ſanè uti τὸ πρέπον omnino obſervandum eſt, ita in reliquâ vitâ cæteræ, quarum modò Hippocrates meminit virtutes, inprimis verò τὸ καρτερικὸν πρὸς τὰς ἀποσιγησίας: Valet heic illud Poëtæ

Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus,
Econtra gravis eſt culpa tacenda loqui.

Præcipuè autem in caſu ancipiti, lingua mentem ne præcurrat, addimus, & cultrum vel ferrum, quo cauſæ ſæpenumero deteguntur, quarum ignari præceps ac ineptum judicium plurimi ſæpiuſculè ferunt: Viri de quo præſens hiſtoria, amiſsio ac ſubita mors, multorum animos primùm perculit, anſamque dedit peſſima ſuſpicandi, enimverò violentas manus ipſi illatas fuiſſe plures crediderunt, fuitque hic ipſe rumor in cauſâ, quare accuratius in ſingula inquiri Proceres Ampliſsimi voluerint: Jam autem, ut opinamur, cùm nec ictus, nec contuſionis ab externo violento veſtigia repererimus, in eandem alii nobiſcum deſcendent ſententiam, in ipſis cerebri interioribus latuiſſe, quod genus nervoſum vellicare, ſpiritibusque in motu ſuo nubeculam graviorem offundendo

cauſa

cauſa fuit, cur machina confeſtim corrueret, cujus deſtructionem haud dubiè adjuvare potuit caſus ipſe, quo ventre prono caput aquæ & arenæ immergebatur, unde impedito magis muſculorum thoracis motu, pabulique aërei libero commeatu & expanſione ſanguis circa præcordia faciliùs ſubſtitit, miſerque ſuffocari neceſſe habuit, de quo equidem labia faciesque liveſcentia, qualem etiam ſpinæ dorſi latera oſtenderunt, teſtimonium perhibent, evidentiùs multò iſtud confirmaturis, partibus pneumonicis, ſi ipſorum examen aggredi licuiſſet. Virgultum verò, quod alteri manui incluſum tenuit, inſultum epilepticum confirmat, cui ichor copioſus in ventriculis & circa medullam oblongatam ſtagnans, ſanguis item grumoſus circa cerebellum hærens anſam commodùm ſuppeditavit: dicere verò heic certi quid non audemus de cerebri flacciditate, an ſenſim iſtam acquiſiverit, quod confirmare poſſent motus convulſivi, quibus in infantia infeſtatus fuit, & quorum paroxyſmos, leviores ſaltem, reliquo ætatis tractu, prorſus non eluſit, ceu domeſtici ſeveriùs rogati diffiteri omnino non potuerunt, an verò ab ultima demum invaſione morteque ſubſequente, illa fibris acceſſerit? Quicquid ſit confirmant iſta noſtram quam de Apoplexiæ cauſis ſuperiùs admiſimus ſententiam, probatque ſanguinis grumeſcentis portio idonea, ichore uberrimo adjuncto, apoplexiam rarò à nuda ſeri effuſione & inundatione oriri; utrumque verò ſive obſtruendo, ſive comprimendo ſubitò, ſive utroque modo agendo malum hoc funeſtum inducere: Illuſtria ſunt, quorum Celeberr. Platerus tum Pract. l.1.c.2. tum l.1. Obſervat. ſcripta reliquit: *Quando* inquit, *pituita ventriculos cerebri ſubitò adimplet* (ceu in noſtro exemplo) *non obſtruendo, cùm ſpiritus animalis non in ipſis, ſed in cerebri ſubſtantiâ undique & nervis ſuam ſedem habeat, nec per ventriculos tranſeat, ſed eodem modo cerebri baſin gravando, apoplexiam quoque inducere poteſt: Quæ tamen ſi humor ex illis deſcendens, nervorum ductum ſequatur, in paralyſin poteſt deſinere: Hæc omnia ſic ſe habere, in caro & Apoplexiâ mortuis, ex eo quod copioſus hic humor per os tunc illis effluxerit, aliquando deprehendimus, ex ſectione quoque diligenti, apertâ craſſâ cerebri membranâ, in quibusdam copioſum humorem mox proſilientem, per capitis regionem ad thoracem uſque deſcendiſſe: Ipſam adeò cerebri ſubſtantiam in anu quâdam diffluxiſſe obſervavimus Monſpeſſuli, quæ ſubitò apoplexia tacta expiravit: hujus calvariam cùm aperiremus, cerebrum illius in meninge craſſâ, hinc inde fluctuare deprehendimus: Quod & diſſectâ apertâq; dictâ durâ matre inſtar liquoris alicujus ſpiſſioris & albi pultem referentis, per faciem univerſam diffluebat:* Equidem reſiſtunt cerebri cortex, medullæque fibræ, externis ſeri inſultibus pro viribus, neque à quacunque ejus exundatione ilicò franguntur: hoſte verò identidem ingruente, ſibique diutiùs ſedem heic figente, tandem collabaſcere neceſſe habent, ſive teneriores adhuc, ut in infantibus hydrocephalo graviore quandoque affectis, ſive muneri ſuo diutius adhibitæ inſuper

per juncta ſeri copiæ annorum ſerie, uti in ſenibus interdum accidere Anatomici nobiſcum notârunt: Meminit quoque Excell. Carol. Sponius mortis ſubitaneæ ex duplici causâ δολοφονούσῃ, quarum alteram, ichor idem cerebrum, uno quod ajunt impetu, irrigans conſtituit, cujus hiſtoriam cum aliis à beatæ memoriæ Viro nobis communicatis exhibebimus: Præluſtre verò eſt exemplum, & quod modo dicta apprimè confirmat, cujus copiam pro ſuâ in nos benevolentiâ haud ita pridem nobis fecit Excellentiſſ. D. Jo. Conrad. Brunnerus, Med. D. & in Illuſtr. Academ. Heidelbergenſi Prof. Anatom. Celeberrimus, Fautor & Amicus honoratiſſimus: Hiſtoriam integram, rariora utpote plura recludentem, operæ pretium faciemus heic apponere, *Mulier noſtras, inquit, aliàs temperamenti ſanguinei, ante quinquennium gravem paſſa eſt inſultum apoplecticum, cùm annum ætatis 35. vix exceſſiſſet, ac octodecim liberos, & primo quidem puerperio trinos enixa fuiſſet: accitus ſtatim venam ſecari, veſicatoria variis corporis partibus admoveri, frictiones adminiſtrari, & quæcunque ſpirituum in organa ſenſuum influxum juvare poterant, ſedulò perfici curavi. Die tandem ſeptimo, purgante nervos quoq; ſplanchnicos vellicavi &c. quibus tantum profeci, ut quæ ante loquelam amiſerat, pedem brachiumq; dextrum movere non poterat, balbutire & artus movere utcunque valuerit: tandem benedicente Deo integram horum uſuram recuperavit, & ad munia ſua rediit materfamiliâs: ſuperfuit tamen, ceu in his caſibus accidere ſolet, nonnulla infirmitas lateris affecti. In actionibus principibus, nulla menda apparuit, præterquam quòd tenax ante & ad rem attenta, negligenter nunc eandem habuerit. Ipſis vindemiis nuperis fortiſſima apoplexia tacta, ſubitò enecta fuit.* Caput *cultro meo ceſſit: miratus fuiſſes oppidò mecum, ſiquidem præſens fuiſſes, crus medulloſum dextrum, quod minùs floridum ac firmum quàm ſiniſtrum, ſed flaccidum, obſcuri coloris & emarcidum apparuit, ac ſi atrophia laboraſſet. In ipſa ejusdem hemiſphærii ſubſtantia tres inveni cavernulas, fuſcas & ſubflavas, in quarum una alterave nonnihil humoris ſtagnavit, ceu glutine quodam iterum coadunatas: Hæc vitia jam olim facta & prædictorum ſymptomatum cauſam extitiſſe, facilè colligere potui, & inſigni cum voluptate contemplatus fui: Recentia autem ſequentia notavi: uterq; ventriculus, imò omnes cerebri cavitates, ſanguine fluido, diluto farctæ & opilatæ fuerunt: dexter ventriculus rimam oſtendit, loco inter thalamum nervi optici, & corpus ſtriatum intermedio, per quam ſanguis in cerebri cavum effuſus fuit: in ipſo verò cerebri meditullio ejusdem lateris, amplum hiatum vi ſanguinis impetuosè erumpentis factum, & in hoc ſanguinem concretum ovi gallinacei magnitudine inveni: ſubſtantia cerebri circum circa latera, uſq; ad bifurcationem nervorum opticorum fiſſa ac diſrupta fuit: Alibi arteriolas in medullari cerebri ſubſtantia ægritudine affectas conſpexi, quæ tantam ſanguinis vim fudiſſe mihi viſæ fuerunt: ſed & ad hoc,* Vir ſagaciſſime, *attendi velim, ſi quæ naſcatur occaſio: nimirum aliquoties jam in lævibus aliàs ac perpolitis ventriculorum ſuperficiebus, ſi morbo laborarit cerebrum, obſervavi papillulas ca-*

S *pitellorum*

pitellorum acicularum magnitudine, inſtar pororum cutis frigore conſtrictorum prominulas, quas quidem laticis in cerebro ſcaturientis ductulos, quis tantum non hariolaretur, &c.

Observ. XXXI.

Ex ictu, caſu, capitis contuſio, cerebri abſceſſus, apoplexia &c.

Anno 1674. Menſ. Januar. Molitor quidam transrhenanus, ubi priùs Baccho aliquantum indulſerat, de ſcalis ex alto decidit, domumque vectus, mox inſtar ſtatuæ ſine ſenſu & motu jacuit, vomuit enormiter & ſanguinis per aures eruptionem paſſus eſt, vulnere in cranio nullo apparente, die poſtero hinc emigravit. Cranio ex artis præſcripto remoto, ſanguis inter ipſum & duram matrem copiosè in occipite extravaſatus deprehendebatur, & totâ ſui mole cerebellum verſus & ſpinalem medullam procumbere.

An. 1682. Menſ. Novembr. è vivis exceſsit. Artocreatarius quidam, qui aliquot ſeptimanis ante, ſclopeto iniverſo à maleferiato homine ictus, vulnus funeſtum incurrit, in anteriore & ſuperiore cranii parte, quod ad tabulam ſecundam uſque & ultra pergebat; Biduo circiter ante obitum, dextri lateris, quod vulneri oppoſitum erat, paralyſi affectus fuit, quam dein mors ipſa excepit: Quùm cranium removerent, hujus fruſtulum duræ matri infixum repererunt, verùm citra ulteriores in cortice noxas: ad ventriculos autem progredientibus materia viridis, glutinoſa multa, formati abſceſſus ſoboles, obviam ilicò venit, ceu iſthoc benevolè nobiſcum communicavit Excellentiſſ. D.D. *Burcardus* Αὐτόπτης.

SCHOLIUM.

Appoſitè Hippocr. l. 2. προῤῥητ. paragr. XXII. τῶν δὲ ἐν κεφαλῇ τρωμάτων, θανατωδέστατα μὲν τὰ ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς καὶ προγέγραπται, δεινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα· ὀστέον ψιλὸν μέγαν ὀστέον ἐμπεφλασμένον, ὀστέον κατεῤῥωγός. ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα γίνεται καὶ κατὰ ῥαφήν τε ὄντα, καὶ ἐκ τῶν χωρίων αἰεὶ τὰ ἐν τοῖσιν ἀνωτάτω τῆς κεφαλῆς· πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀξίοις λόγου τρώμασιν,

μασιν, ἢν ἔτι νεότρωτοι αἱ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλύμαλα εἴη ἢ κατέπεσεν ἄνθρωπος, ἢ εἰ ἐκαρώθη· ἄριστοι μὲν οὖν, μήτε πυρετῆναι τὸν τὸ ἕλκος ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ, μήθ᾽ αἷμα ἐπαναῤῥαγῆναι αὐτῷ μήτε φλεγμονὴν μηθ᾽ ἄμα μηδεμίαν ὀδύνην ἐπιγενέσθαι. *Ex capitis vulneribus lethaliſsima ſunt, quæ ad cerebrum pertingunt, velut etiam anteà ſcriptum eſt. Gravia ſunt & hujuſmodi omnia, os nudum magnum, os infractum, os diffractum &c. Cœterùm in omnibus memorabilibus vulneribus interrogare oportet, an adhuc recentes ſint plagæ, an conciderit homo, an ſopore altiore prehenſus fuerit. Optimum quidem eſt, neque febricitare eum qui ulcus habet in capite, neque ſanguinem ipſi erupiſſe, neque inflammationem, aut ullum aliquem dolorem acceſſiſſe.* Non opus eſt prolixiùs in cauſas horum inquirere, cerebri teneram ſtructuram, vaſorumque per illud diſperſorum multitudinem perſpectam habenti, cum fibrarum nervearum cohorte quibus læſis, ab irruentis humoris impetu, cohibito ſpiritus roriferi influxu, damnum ingens utique ſuboritur, quale ſenſit uterque ſupra memoratorum, alter quidem derepente, alter verò pluſculis diebus poſt, adeò, ut aliquando benè habere & ad priſtinam incolumitatem chirurgis rediturus videretur: uterque apoplecticus tandem deceſſit, à ſanguine extravaſato, cujus impetum in illo promovit caſus terribilis & in iſto ictus ſclopeti ope inflictus: Enimverò in confeſſo eſt ſanguinem è vaſis ſuis gravius proſilientem, cerebri ſubſtantiam ſine noxâ vix permeare, cùm & medullares ductus facilè inde comprimantur, unde nubecula mox inducitur, & ab ejusdem acrimoniâ, quæ ubi moram nectit, gravior evadit, fibrillæ nerveæ facillimè irritentur, atque hinc motibus epilepticis via ſternatur: Meminit equidem Celeberr. Wepferus Exercit. d. loc. affect. in apoplex. Nobilis cujusdam Poloni, in quo citra apoplexiam aut aliam graviorum ſymptomatum colluviem, non ſolùm intra cranium & duram matrem, ſed & intra hanc & duram meningem, quin etiam in ipſam cerebri ſubſtantiam, innoxiè effuſus fuit, aſt meritò inter rariſsima talia ipſo cum referimus: in molitore ſanè vaſa ita ſuccuſſa fuére, ut oſculis ipſorum protenus dehiſcentibus, ſi non ruptis, ſanguis impetuosè interiora occipitis petierit, ibidemque copiâ ſua cerebellum & ſpinalem medullam compreſſerit; nec enim apoplexiam imminentem caſum produxiſſe arbitramur, cùm ſanus ante vixerit, nihilque incommodi in capite perpeſſus fuerit: Vini verò ingurgitationem, hinc prorſus non removemus, utpote quo ſanguis primùm exæſtuat, & vaſa velociter cum aliquali diſtenſione percurrit, unde erupturo viæ faciliùs aperiuntur & patulæ manent: in ebrioſis autem huic ipſi fluxilitatem vitioſam, non raró cum acredine inducit: Oſcillorum dehiſcentiam vehementem, comprobat ſanguinis ex auribus profluvium, non ex cavitate cranii per vias ſive manifeſtas (quas tamen pauci hactenus nôrunt) ſive occultas, illuc delati, quoniam ſi ta-

li exitu ſanguis extra vaſa proſiliens potiri potuiſſet, omnibus actionibus animalibus confeſtim æger non fuiſſet defraudatus, utpote cum alias cranio perforato trypano, poſt caſum vel ictum, levamen ſanguine emanante percipere ſoleant, ſed quod vaſcula intra aures eorumq; canales, ex vehementi capitis, eâque iteratâ alliſione diſrupta fuerunt: Vomitum autem irritationi meningum, quam ſanguis vel morâ acrior redditus, peperit, jure adſcribimus, ventriculi membranâ nerveâ illis intimè compatiente; in artocreatario malum paulatim ſerpſit, quòd ſanguis ictu proſiliit quidem ex vaſculo, ſed vel minori, vel quod ilicò ruptum non eſt, unde gravia ſymptomata primùm ſuborta, ceſſante ulteriore ſanguinis impetu, aliquando mitigabantur, dum grumeſcens & ferè omni ſuo numero collectus intra medullas interiores corticis ſubſiſtere, ſenſim putreſcere & in abſceſſum tranſire cepit, tandemque copiâ & gravitate ſui, fibrillas interiores ſ. medullares funiculos occupando, dextri præprimis lateris, eclipſin gravem induxit, ut moveri non potuerit, uſque dum verſus baſin ſeſe effundendo, ceu materia purulenta in ventriculis horumque confinio reperta docuit, vitâ pariter ac motu miſerum omnino orbavit: utrum vomuerit nec ne, probè non recordamur, quamvis videri poſſit, durâ meninge à cranii infixi fruſtulo titillatâ, vomitum abeſſe non poſſe; nunquam tamen pertinaciter vomuit, quòd interdum fibrillæ à ſpaſmodicâ ſuiconſtrictione, in meningibus aliis vè his ſimilibus quieſcunt: ita biennium circiter eſt, à quo puerulus 6. circ. ann. cùm circumcurſitando per ædes nugaretur, ex improviſo in cellâ ſatis profundâ, de primo ſtatim ſcalæ tramite cecidit, nullum ferè horum amplius attingens: accerſiti Parentes cum miſello attonitos offendimus, ſanguine è naribus effluente & vomitu qualicunq; urgente; in capite gravioris contuſionis nulla indicia, dolor verò per intervalla circa ventriculum infeſtabat, pulſus concitatior naturali ſed æqualis fuit, ſitis nulla: venam ilico tundere animus erat, ſed reluctabantur Parentes, quòd juvenis eſſet maximè; quid periculi ex caſu ſubſequi poſſit mox prædiximus, ſimulque ut ad ſanguinis ſive ex naribus, ſive auribus eruptionem ut & vomitum attenderent juſſimus; intereà quia ægrotus ſoporoſi inſtar decumbebat, præſcriptis decoct. vulnerar. & pulver. ex volatilibus, cum mixturâ cochleat. propinandâ, balſamo item ſcrobiculo cordis illiniendo, capillos abradi curavimus & præmiſſa embrocatione ex ol. roſar. hyperic. & liq. C. C. ſuccin. ſacculo ex herbis nervinis in vino rubr. decoctis caput fovere: ſub noctem autem pone aures veſicatoria applicuimus: Diebus inſeqq. prima ſymptomata remiſerant, puerque ad ſe rediit, conqueſtus tum de dolore circa perinæum, & mingendi difficultate; urinas cùm inſpiceremus, ſanguinis grumoſi tantillum in fundo

notavimus;

notavimus; cui malo cùm tam externis ol. præcipuè amygd. dulc. & roſar. tum intern. emulſion. ex ſemin. card. bened. hyperic. aliisvé cum aq. veron. & malv. parat. addit. ocul. cancr. ſuccurriſſemus, ſingula in laudabili ſtatu verſari Parentes arbitrabantur, unde nec ad medicamenta capienda, licèt ſeduló hortaremur, impulerunt filiolum: aſt paucis hinc elapſis diebus, in deterius labi, febrique quæ hactenus aberat, prehendi cepit, cum deliriis noctu primùm, inde & interdiu magis magisque ingruentibus: Præſcriptis medicamentis ex lege artis, quid funeſti fœtus ſubeſſe ſuſpicemur aperuimus, nec fefellit prognoſis noſtra, ingravuerunt enim vomitus & nauſea, tandemque convulſivis motibus, triſti eheu adſtantium ſpectaculo vitam finiit: In iſto ſanguinis ex vehementiſsimo caſu è vaſis in cerebrum proruptionem contigiſſe (ſectione enim ob mulierculaгum perfidiam prohibiti fuimus) cùm ſopor qualiscunque, tum ſanguinis è naribus profluvium, inprimis autem vomitus cruentus teſtari potuerunt, imò & grumuli urinis innatantes, quamvis enim muſculorum abdominis cum ſuis tendinibus contuſionem (utpote cùm ſuper abdomen ceciderit) non inficiemur vomitum, & præprimis urinandi difficultatem fovere ac parere potuiſſe: hæc ipſa tamen excreta de ſuccuſſione vaſorum & vi illis illatâ teſtimonium perhibent, nec valdopere refragaremur, ſi quis vaſi ſtomachico labem accidiſſe diceret, quâ ſanguinis tantillum dietim exſtillârit, qui deinceps ibi putreſcens motibus ſpaſmodicis in ventriculo anſam præbuerit, modò ſub finem cruenta rurſum evomi vidiſſemus vel nigricantia: ſubſiſtimus ergo in fomite, quem cerebrum paulatim excepit, nervoſo generi & inde toti corpuſculo exitioſum, idque artis noſtræ Cultoribus inculcatum cupimus, nuſquam in capitis vulneribus ſecuros nimium, Medicos Chirurgosvé eſſe debere, etiamſi appareant alcyonia, cùm interea hoſtis ut plurimum exitium intus adaptent, quem ubi vires ſemel ſumpſit, eliminare difficillimum eſt. Felicior hiſce, Juvenis murarius, robuſtus, annorum circiter viginti, qui An. 1676. cùm Pariſiis verſaremur, de tecto ſatis alto delapſus & hinc in noſodochium la charité dictum, vectus fuit, loquelâ aliquandiu deſtitutus, & neminem adſtantium cognoſcens, nihil comedens nec multum bibens, multum verò dormitans: V. S. celebrata ilicò in brachio dextro, eademque iterata, tandemque arteria pone aurem dextram tuſa fuit feliciter, applicatis juxta capiti, cujus capillos ilicò abradebant, remediis neceſſariis, nullâ contuſione prorſus conſpicuâ: in ſtatu tali per quatriduum ferè ſubſtitit, & quamvis primùm adſtantes intueri, oculisque circumvagari inciperet, nihil tamen loqnebatur, ſed inſtar trunci jacebat, cum pulſu valido & æquali, nulliſque ſanguinis extravaſati indiciis uſquam accedentibus: ut eleganter omnino Hippocrates ſatus ſit

l.6. aphor. ὁκόσοισιν ἂν σειοθῇ ὁ ἐγκέφαλος, τουτέους ἀνάγκη ἀφώνους γενέσθαι παραχρῆμα: Mirari tamen ſubit, mutos ejusmodi & attonitos fieri poſſe, citra gravius damnum, quod cerebrum accipiat: an dicendum tali in caſu ſanguinis nihil proruere? ſolumque cerebrum ſuccuti: at unde dormitant, loqui deſiſtunt, & in ſenſibus motuque inertes ſunt? idque non per unam alteramvé horam, ſed biduum, triduum, quatriduum: quid nî ergo ex arteriolis paucioribus vel levius dehiſcentibus, noxa quidem cerebro à ſanguine ſuffundi dici poſſit, ſed parciore copiâ qui hinc, inprimis ubi medicamentis ſuppetiæ tempeſtivè feruntur, ductus medullares, vel baſin cerebri, pariter obruere & opprimere non valeat, ſed cum aliquâ ſui parte diſcutiatur tum per oſcula ductuum venoſorum potiſſimum reſorbeatur: Memoratu dignum eſt, quod ex Excellentiſſ. Thomæ Bartholini cent.3. obſerv. Anat. refert laudatiſſimus Scafuſienſium Archiater Wepferus, de Juvene viginti circiter annorum, qui ab exploſo ſclopeto, velut fulmine ictus corruit, domumque ſenſu & motu privatus, delatus fuit, taliterque decubuit quinque dierum ſpacio; ſuſpicio erat per nucham penetraſſe pulverem urentem ad nervorum principium ob vocem interceptam & ſenſus omnes ſublatos, & propterea à Chirurgo perito vulneri convenientia remedia applicata fuere: exactis quinque diebus motus aliqua rediére indicia, ægerque os pro medicamento aſſumendo aperire, inde ſe erigere, fari, cœterasque actiones obire, paulatim cepit: quod autem cum Clariſſ. Obſervat. Authore non ſentimus, à nudâ ſpirituum perturbatione gravia hæc ſymptomata pullulâſſe, vel hoc unicum efficit, quòd cùm naturâ ſuâ ſpiritus agilis eſt, nec facilè ſubſiſtit, niſi cauſa intus hæreat, undulationem & influxum impediens, tum ſecretio ejus cum ſanguine arterioſo accedentis, iſthoc dierum ſpatio impedita non fuerit, unde licet primi attoniti ſubſtitiſſent, recèns tamen ſecreti influere in organa ſenſus motusvé debuiſſent.

OBSERV. XXXII.

Ex caſu contuſio maxillæ, vomitus, febris cum delirio & ſopore, ſiniſtri lateris paralyſis & motus convulſivi &c.

Puerulus 4. circiter annorum, vegetus ac vivax, cùm aliquando currum imprudens conſcenderet cum fraterculo, de eodem in terram præceps concidit, ita quidem, ut maxilla dextra inde præcipuè contuſa fuerit, capite aliisque partibus immunibus: nihil quoque ſanguinolenti vel per os exſpuit aut per nares

res excrevit: Parentes mali ſublitеſcentis inſcii, externè remediis domeſticis contuſioni obviam iverunt, aliquot autem diebus poſt, ægrotulo cibum renuente, imò, ſi quid ingeſſerat, mox evomente, graviora ſubveriti convenerunt nos d. 14. Maji 1683. conqueſti de imbecillitate ventriculi, quâ filiolus laboret, cui Diaphor. Mart, C.C. philoſ. ppt. ungul. alc. aliiſque his ſimilibus proſpectum ivimus: Triduo poſt ingruentibus, nauſeâ, vomitu, ſiti intensâ & inquietudine apud miſellum, ut accederemus ipſi petierunt, ſimulque quid mali nuper acciderit retulerunt: pulſus celer erat & frequens, urina ſaturata: internè pro reſolvendo & diſcutiendo ſanguine grumeſcente uſi fuimus cinnab. antim. rectif. ant. diaphor. cum ſpir. urin. addit. aq. deſtill. externè verò Balſam. de Peru cum ol. deſtill. menth. Ventriculum inunximus: ſub veſper. ſymptomatibus perſiſtentibus, mixtur. ex antepil. diaphoret. per cochlearia ſæpiùs propinandam ſuaſimus, cui d. ſeq. febri augmentum ſumente miſcuimus ſpir. C.C. addito Epithemate ex ſpirituoſis penetrantibus, quo caput ſubinde foveatur: poſtero die pulſus celer erat, inæqualis, intermittens; urgebat ſopor profundus cum delirio: expergefactus ſtatim obdormiit, ſiniſtro latere immobili, adinſtar trunci exiſtente: de abſceſſu ſublitеſcente Parentibus ſuſpicionem noſtram aperuimus: Veſicatoria inde applicari juſsimus, ad quæ ipſi prorſus obmutuerunt: abraſis capillis ſacculos ex herbis cephalicis aromaticis, hinc & columbam vivam per medium ſectam imponi curavimus, pergendo juxtà in internis: Veſperi reduces in copioſo ſudore ægrum offendimus, ſed citra ἀφορίαν, pulſus matutino ſimilis: delirabat & evigilans torvis oculis adſtantes ſalutabat: Clyſter injectus à quo materiam ſatis graveolentem ſed parcè dejecit: Nox ſubſequens inquieta fuit, ægerque dentibus ſtridere cepit: Veſicatoria deinceps imperata, præſcripta verò emulſio in 2. doſ. ex ſemin. card. bened. aquileg. cucurb. cum aq: ſcabioſ. beton. add. C.C. philoſ. ppt. quâ rurſum idoneum ſudorem concitavimus, ſed citra ulterius emolumentum: Manè quippe poſtero motus convulſivi invaſerunt, qui paulatim increbuerunt, & miſellum die inſequente morti tradiderunt, incaſſum adhibitis antepilept. internis & externis. **Sectione, quâ haud dubiè prædi-**

ctiones

ctiones noſtræ obfirmatæ fuiſſent, ob alterius Parentis ruſticitatem prohibiti fuimus.

SCHOLIUM.

Caſus hic prioribus diſsimilis non eſt, patetque quàm facile ex leviori, ut vulgus auguratur, malo peſsima, imò lethalia pullulent ſymptomata, in tenellâ præprimis conſtitutione, ubi laxior fluidi ſolet eſſe compages, partiumque fibræ minùs robuſtæ, vel quæ impetui extrinſeco minus reſiſtunt: Nihilominùs in præſenti ægrotulo, labes funeſta primo ſtatim inſultu non invaſit, quin levis ſaltem contuſio videbatur Parentibus, medicamentis mox ceſſura; & certè impetuoſius ſanguis à caſu non ſtatim prorupit, unde nec vomitus nec ſanguinolentæ excretiones ilicò comparuerunt: tractu verò paucorum dierum, etiam in cerebro vaſculum tenellum unum vel alterum ſuccuſſum fuiſſe ac dehiviſſe, vomitus ingraveſcens docuit, quem ventriculo imbecilli ipſi attribuerunt, cum febri intenſiore, cui, ſi ſuccuſſio corporis totius anſam ſuppeditavit, ſanguis certè grumeſcens & in motu ſuo ſubſiſtendo, etiam reliquo liberum commeatum inhibens non parum adauxit: Funeſtam verò labem hic idem intulit, dum corruptelam graviorem nactus nunc poros cerebri ac fibrillas compreſsit, ſpiritusque animalis expanſioni obfuit, nunc nervorum funiculos occupavit, præprimis autem fœtidis acribusque ſuis miaſmatibus, ſanguineam maſſam infecit, hujusque motum turbavit, imò ſpiritibus animalibus & nervoſo tandem generi exitialis fuit, atque hinc ſopor, delirium, augmentum febrile, paralyſis, ac motus convulſivi derivandi veniunt, verbo lethargica affectio, quâ miſellus hic corruit: nec obſtat abſceſſus quem ex ſanguinis ſenſim erumpentis aggeſtione generatum fuiſſe ſuſpicati fuimus, & à cujus mole vel etiam ruptione, apoplexia potius induci debuiſſet, quæ etiam affectus ſoporoſos non rarò excipit; ſatis enim particularum ſummè acrium adfuit, cùm ruptus fuit, & adfuiſſe potuit, ex ſanguinis lymphæque infectorum reliquiis, ſi integrum perſtitiſſe credere velimus: Quicquid ſit, rara ac difficilis malo huic medela eſt: causâ tamen leviori exiſtente, ſi ſuppetiæ ilicò ferantur, iis præcipuè, quæ ſanguinem à grumoſitate præſervant, vel dum grumuit ſolvunt, in motu ſubſiſtentem agitant, ſicque poris tenerioribus impactum diſcutiunt, fauſtiorem eventum quandoque videmus; ita autem interdum comparatum eſt, ut validiora reſolventia, volatilia ſulphurea haud permittat ſanguis æſtuans, metu, ne hoſtis cerebrum occupare incipiens incrementum ſumat; atque ad hoc in primis, in febribus malignis, quas lethargici quid non rarò excipit, attendendum eſt, licet enim in iis plerumque acidum volatile acerrimum

accuſari

accuſari mereatur, cui dicta medicamenta itidem adverſantur, & malo urgentiori præ aliis ſatisfaciendum ac ſuccurrendum ſit, ſatiùs tamen eſt blandioribus pugnare, ſi effectum eundem iis conſequi poſſimus, quàm fortioribus particulas maſſæ humoralis intempeſtivè ſuccutiendo & exagitando, malo ejusmodi vel anſam vel incrementum noviter præbere. Præclarè ſanè hanc in rem Excellentiſſ. *Ettmüllerus* c. de febri maligna: *ſed ſudorifera, inquit, inter non levis delectus habendus eſt. Tutiſſima omnium ſunt ſalia volatilia aromatica, ſed hæc ipſa ſaltem in principio morbi & incremento conveniunt: in ſtatu tutius fixiora uſurpantur, idq; præſertim in volatilibus ſulphureis ac remedis theriacalibus obſervandum, ut nonniſi in principio & incremento morbi adhibeantur, ac ubi mitior urget æſtus, periculum aliàs eſt, ne in ſtatu, novas turbas in maſſa ſanguinea, intenſiorem æſtum & ebullitionem, indeq; varia capitis ſymptomata inferant:* Pariter quoque legi merentur, quæ Clariſſ. Ludovici, eorundem ratione prudenter monet, Diſſertat. 1. de Diaphor. vegetabil. pharmac. p. 237. *Quod autem reliqua Diaphoretica ſimpliciter aut ſimul alexipharmaca attinet: antequam inde ſelectum inſtituamus, id tantùm in præſentiarum, incipientium cauſâ addimus: ne ab unâ quidem parte volatilioribus calidioribus atque fumoſis liquoribus atque mixturis inconſideratius nonnunquam abutantur, ſeu talibus circa malignarum ſtatum demum vel denuò exhibitis, haud raro novas anguſtias, ac diſſolutiones Virium funeſtas, in Variolis ac morbillis fruſtraneas ebullitiones, intenſiores æſtus & inſurgentis naturæ confuſiones, præcipuè verò nimis camphorata in eruditis, debiliore capite, tenerioribusvé fœminis cephalalgias incompeſcibiles atque deliria ſæpe lethalia, plus vice ſimplici concitata vidimus: ne porrô & ab alterâ parte, circa malignarum plerarumq; pleuritide quoq; alitervé comitatarum principia vel etiam augmenta cephalalgias hæmorrhagias &c. magis quàm par eſt veriti, nimium à volatilioribus, præſertim ſalinis abſtineant, & fixioribus ſolùm ſemet expedire conentur &c.* Cautelarum ſanè ejusmodi veritatem experientia comprobat, poſſemusque, ſi opus eſſet exemplis, ſingula confirmare, nî alii loco illa ſervare mallemus: Illud addidiſſe ſufficiat, etiam ab initio & in morborum dictorum incremento, medicamenta laudata per intervalla exhibita, materiæ morbificæ ſecretionem commodum juviſſe, doſi verò auctiore, ſimul & ſemel propinata, moviſſe quidem, ac æſtus vehementes, quos ſimilia ſymptomata comitari ſolent, produxiſſe, nihil verò promoviſſe: nec obſtat illud Venerandi Senis præceptum ſect. 2. Aphor. 29. ἀρχομένων τῶν νούσων ἤν τι δοκέῃ κινέειν κίνει. Incipientibus morbis ejusmodi naturæ motus, ſive ἐγκελεύσεις dictandas ac imperandas eſſe, cùm hoc ipſo medicamentorum paulatina ac iterata exhibitio non tollatur, pauloque poſt addat: ἀκμαζουσῶν δὲ ἡσυχίην ἔχειν βέλτιόν ἐστιν, quo certè ſuprà laudatorum Virorum ſententias *de Maſſâ humorali in ſtatu temerè non agitandâ*, egregiè ſtabilitur: Cœterùm de ſede Lethargi ejusque ratione formali & cauſis, ſolliciti ſunt cùm Vett, tum Recentiores: *Illi* ad pituitam putreſcentem, cere-

brique intemperiem frigidam frequenter recurrunt, quorum illud hi & præprimis *Clariſſ. VVilliſius* ſero copioſo corticem, medullasque cerebri interiores, alluente tandemque inundante non malè exprimunt: lædit ſanè ejusmodi glandularum fibrillarumque cerebri fabricam & actionem, ſpirituumque animalium agilitati pariter & expanſioni officit, ceu ſuprà monuimus, unde ſopori & oblivioni prompta via panditur: quia verò ſimul delirium urget, *ipſorum* in ductibus & reſervatoriis interioribus undulatio & motitatio, prorſus ceſſare non videtur, à quâ ceu totidem veſtigia repeterent, tam abſurda indiſtinctè blaterare dicendi erunt; neque videmus quî aliter delirium cum rerum omnium oblivione hoc in affectu ſubſiſtere poſſit: *Febris* cauſæ magis evidentes ſunt, inprimis cùm vel malignis utplurimùm ſuccedat, aut partium inferiorum inflammationes vel gangrænas (à quibus identidem particulæ deleteriæ & inimicæ ſpiritui animali quoque ſuffunduntur) vel ſanguinem extravaſatum lymphamque in cerebro aggeſtam & ſubſiſtentem agnoſcat, quorum utrumque, ſi aliud nil, ſanguinis in tota maſſa liberum legitimumque per cerebrum commeatum impediendo, ipſam fovere dicitur Clariſſ. *VVilliſio*, tract. de anim. brut. part. 2. cap. 3. Videntur tamen præter iſtam, priores aliævé cauſæ potiores eſſe, inter quas præcipuè numeramus, ſanguinis lymphævé ſubſiſtentiam: id verò aliis quoque perſuaſum jam eſſe arbitramur, in omni Lethargo cerebrum perinde non affici: enimverò meminit Exercit, XVII. Clariſſ. Pythagoras pueri undecennis, qui 9. die ſopore in Lethargum degenerante correptus expiravit, in cujus cerebro ſalva omnia apparuerunt, exceptis cochlearibus aliquot ſeri flaveſcentis ad baſin cerebri circa medullam oblongatam & ſpinalem ſtagnantis: præprimis autem memoratu dignus eſt Lethargus ab aura venenata, ex pollice emiſſa ortum trahens, & per cauſticum actuale pollici admotum curatus, de quo Borellus Centur. I. obſerv. 96. nî illi ſimilem dicere placeat, quem narcotica ſæpenumero effeciſſe, Practici obſervárunt, in cauſis horum explicandis, non æquè felices; ſi enecari ab horum copulâ accreſcente ſpirituum manipulos quoſpiam, aliis inordinatos motus ſubeuntibus, certum omnino eſt, uti quidem ſulphur ipſorum fœtidum perſuadere videtur, res erit in vado: nec minus huc referri meretur Lethargus, quem à Lumbricis prodeuntem Excellentiſſ. Hollerius commemorare Cent. 1. obſerv. 26. dicitur. vid. ſis Ettmüller. prax. de affect. ſoporoſ. Nos apud Jacob. Holler. p. 420. Edit. Pariſ. in fol. ſeqq. legimus: *Vermes varia inducunt ſymptomata: Nam chylum conſumendo corpus minuunt: in ventriculo vomitum, famem, ſyncopem mordendo, inſtimulant, & aliquando jugulare videntur. In recto inteſtino pruritum excitant & teneſmum: in ventre medio, fluorem alvi, lienteriam, ventris inflammationem: in omnibus aliquando febres quotidianis ſimiles, & ſi arrodant inteſtina, ſæpe interficiunt. Hæc eadem*

vermium

vermium ſigna ſunt, ſicuti anhelitus fœtens, tuſſicula inanis & ſicca. Cum clamore expergiſcuntur ægri, arctiùs dormiunt, ſtrident quodammodo dentibus, morſus, nauſea, faſtidium & ſimilia, cujusmodi aliis cum ſymptomata jam ſæpius obſervavimus, ceu inferiùs ex hiſtoriâ lumbricorum è variis partibus excretorum patebit.

Observ. XXXIII.

Hiſtoria Hydrocephalici & Hydropici.

Sigmund Biermann Adoleſcens 27. circ. annorum, in tenellâ ætate, ut ſciſcitantibus nobis confeſſus eſt, motibus convulſivis valdè obnoxius, à catarrhis toto reliquæ vitæ decurſu, nunquam immunis extitit. In Noſotrophium, propter ſummam imbecillitatem, ſex circiter ante obitum ſeptimanis advectus, præcipuè tum de diarrhœâ querelas movit & appetitu proſtrato, cum ſiti, quæ tantùm non ad finem vitæ uſque duravit: manus erant tremulæ, pulſus nunquam naturalis, ſed tremulus & creber, tractu temporis, ſeri effuſionibus magis magisque urgentibus, & infimo ventre pleniùs intumeſcente, æger Creatori ſpiritum reddidit.

Præſentibus Medicis aliquot, inter quos tum erat Clariſſ. D. D. Stokarus Scafuſ. ſub veſperam operi ſectionis nos accinximus An. 1677. Menſ. April. Curæ præcipuè fuit cerebrum, unde cranio ablato illud ſtudioſiùs luſtravimus: *dura* Mater denſiſſima fuit, & *pia* ipſi parum abſimilis, ſi non denſior, ſanguine præterea corrupto ac putrido penitus ſpurcata: *Cerebrum* quaſi merâ gelatinâ obductum eſſet, per hanc ipſam tranſparuit: Ejus ſubſtantia tota flaccida fuit, & aqueis humoribus irrigua, qui piâ meninge ablatâ copiosè in fugam dabantur. *Ventriculi* anteriores unà cum tertio & quarto, ichore aquoſo erant referti, in *plexu choroideo* glandulam utrinque reperimus duriuſculam, piſi magnitudine. Aperto abdomine, aliquot menſuræ ſeri putridi, ſummè fœtentis eruperunt: *Epiploon* putruit, *pancreas* albicans & durum, *hepar* parte cavâ inflammatum & correptum fuit. Ex *veſiculâ fellis* cujus facies exterior gelatinoſa videbatur, diſciſsâ effluxit humor, qualis ex ovo putrido prodire conſuevit. In Meſenterio lympham in vaſculis ſtagnantem animadvertimus,

in quam verò, uti nec in thoracem mediâ urgente nocte, ſtudioſiùs inquirere non licuit.

SCHOLIUM.

A primâ infantiâ adoleſcentis hujus cerebrum labem ſenſiſſe, motus convulſivi oppidò comprobant, cui an perverſa matris imaginatio aut ſucci nutritii pravitas in utero anſam dederint, nobis equidem non conſtat, aliàs verò ſolenne eſt ejusmodi detrimentum perpetientibus, vel in utero, quandoque mox poſt partum, convulſionibus affici: Incommoda quæ à ſeri profluvio, toto vitæ curriculo ſenſit, maſſæ humoralis vitium & acrimoniam ſatis indicant, confirmantque illud ipſum, diarrhœa appetitus proſtratus, & abdominis intumeſcentia, organorum cùm chylificationi, tum ſanguinis depurationi deſtinatorum, ſtructurâ & hinc actione fluidi vitio magis magisvé labefactatâ, ſuccedentia: de cerebri verò generisque nervoſi labe, quorum illud animalis ſpiritus ſimplici ac legitimæ ſecretioni pariter vacare nequiit, hoc verò ſive intemperie *illi* illatâ, accreſcentibus præcipuè particulis heterogeneis, ſive acriori ſero ſæpiuſculé irritante, motus ſpaſmodicos per intervalla iniit: neque fibræ medullares infeſtatæ humorum aqueorum mole, tonum ſuum retinuerunt, quin vel obſtructæ uno alterové loco, vel compreſſæ maximam partem, perviæ ſpiritui animali æquè non fuerunt, atque hujusmodi quid funiculi in linguæ nervum faceſſentes, cum aliis perpeſsi eſſe videntur, ſanguinis adiatheſi minimè excluſa, cui corrigendæ uti ſpiritus æthereus idoneus ſatis eſt, ita hæc ipſa gravior, eundem inquinat ac inertem reddit, præprimis verò congruam ejus ſecretionem impedit, unde manuum tremor, vox difficilis, pulſus tremulus & inæqualis, tandemque balſamicâ fluidi naturâ prorſus inversâ, cum viſcerum functionibus, quæ ſubſequi] flaccida [cerebri ejusque interiorum ſubſtantia, epiploon cum hepate putridum & corruptum &c. ſatis docent, funeſtus exitus, Antequam autem ad horum aliorumvé enodationem pergimus, de hydrocephalo pauca prælibabimus, quo laboráſſe ægrotum, titulus monſtrat, comprobatque præcipuè aquarum cerebri vaſtam molem irrigantium copia, cum meningum denſitate: Egit de illo Excellentiſſ. M. Aurel. Severinus, cap. IX. de noviſſ. abſceſſib. puerorumque affectum proprium quidem eſſe dicit: ſed non ſic, ut grandes ætate non quoque tentet, ceu tum ex propoſito tum ſequentis obſervat. exemplo pateſcit: enimverò licèt in hiſce ea non fuerit vel ἐγκεφάλȣ intumeſcentia & protuberantia, vel oſſium cranii diſtentio, membranæ nihilominus copioſo viſcido irrigatæ & interiores cerebri meatus & cavitates aquis pleniſſimæ fuerunt, quo ipſo hydrocephalon

phalon æmulabantur: & quamvis cùm cranii durities, tum fibrarum ἐγκεφάλου robur, talia videantur, quæ aquarum inundationi magis reſiſtant, aut ſaltem per aquæductus feliciùs ſerum reſorbeatur & revehatur, hujus inſuper in aliis partibus, ſolenni ejus ſecretioni deſtinatis expurgatio, eò promptiùs fiat, quò motus alacrior in universâ maſſâ animadvertitur, labe tamen vel ſemel cerebro aliquali illatâ, ſi aqueæ materiæ cohors impetuoſiùs ſenſim accedat, quin in adultioribus affectus hic pariter ſuccreſcere poſſit, pertinaciter non inficiandum, quanquam in Viris iſtud facilè non admittat *Pet. Salius ob ſolidam ligamentorum oſſeorum firmitudinem*, quâ tamen non impeditur, quo minus ichor exundans per mollicellam cerebri ſubſtantiam, heic illic fluctuet: Ampliſſ. *Baumgarterus*, Poliater & Senator Sangallenſis æternâ laude digniſſimus, hiſtoriam nobis An. 1677. ſuppeditavit Pueri octo annorum, cujus caput, quod aperuit, in monſtroſam magnitudinem excreverat, & tres noſtrates aquæ limpidæ menſuras continuerat, oſſibus adeò extenſis, ut in vertice vix chartæ craſſitiem æquarent, cerebro nullo ferè & inſtar pultis diffluente: confirmat quoque ſententiam noſtram, exemplum juvenis octodecim annorum, cujus Clariſſ. Hildanus meminit Obſerv. 19. Cent. 2. & longè dignior hiſtoria hydrocephali, (quem utrum Hippoc. l. 2. περὶ νούσων, ὕδατος ἐπὶ τῷ ἐγκεφάλῳ γενομένου nomine expreſſerit, aliis dijudicandum relinquimus) quam obſerv. X. Cent. 1. laudatus Vir proponit, de puero Colonienſi, robuſtiſſimis parentibus nato, cujus caput in incredibilem molem excreverat, ita ut ipſius rotunditas ulnam Colonienſem & quartam hujus partem excederet: nullus præceſſerat morbus, nec ita natus erat, ſed intra menſes triginta caput paulatim in illam magnitudinem accrevit, ut tandem lethargicus periret æger: Cranio diſſecto, in duobus anterioribus cerebri ventriculis aquam cryſtallo clariorem ad libras Colonienſ. 18. repererunt, à quâ totum cerebrum, (cerebello excepto) in ſacculum quaſi extendebatur, gyris cerebri in conſpectum non prodeuntibus, reliquis abdominis & thoracis viſceribus ſatis benè habentibus, ſolâ nutricatione in partibus exterioribus deficiente: ſuprà nominatus Severinus, plura quæ habeantur problemata notatu digna in iſtâ obſervatione enodavit: cujus Viri veſtigia & nos prememus, præprimis cùm de aquarum tantâ exundatione agere heic conſtituerimus, utpote potiſsimâ cæterorum ſymptomatum causâ, ceu ab initio diximus, ipſeque fontem horum vel reticeat, vel ſaltem minùs diſtinctè explicet, cùm nonniſi inſolentem ſuperfluitatum copiam urgeat, cujusmodi aqua cryſtallo clarior non prorſus inferre videtur, neque etiam ex Hildano conſtat puerum hunc ita ἀδδηφάγον fuiſſe, & ſi fuiſſet maximè, in aliis viſceribus noxæ quæpiam comparuiſſent: aliter hinc ſentimus & cùm hydrocephalus hydropem cerebri conſtituat,

de ejus, ferè ut de hujus generatione ſtatuimus: nempe cùm *ſerum*, tum *lympha*, variè in teneram ejus ſubſtantiam irrumpere poſſunt: *iſta* vaſculis in quibus includitur, ſive ex impetu vel nimiâ diſtenſione aut acrimoniâ ruptis vel eroſis, id quod confirmat hiſtoria pueri hydrocephalo mortui, quam legere eſt apud Excellentiſſ. Hertod. in Crocolog. p. 282. in cujus cerebro, vaſa lymphica partim rupta viſa fuerunt: quandoque ejusdem motus impeditus, malum idem producit, ceu eruditè notat Celeberr. Ettmullerus, de fœtu, ſi capite nimis inclinato verſus inferiora ſit ſituatus: *illud* autem ſi abundans variè ſubſiſtat, nec per ductus revectorios in ſinus cum reliquo cruore deponatur, aut è glandulis, vaſculis arterioſis undique appenſis, potiſſimùm exudet, vel, quæ nonnullorum eſt ſententia, per poroſas & tenues ipſorum tunicas magnâ copiâ tranſudet; atque hâc ſuo loco relictâ, arbitramur in prioribus caſibus, cùm glandulis tum medulloſæ cerebri ſubſtantiæ labem ſenſim pariter ac promptè afferri, eò magis quò teneriora ejus ſtamina fuerint, unde etiam ex matris vehementi ac perversâ imaginatione, hydrocephalum Hildanus docet Cent. 5. obſerv. 3. ſuccreviſſe, cujus rationem alibi ſumus dicturi, ut ineptas Lampſvveerdii calumnias retundamus: cœterùm de ductibus aquoſis novis in durâ meninge ex Vieuſſantii neurologiâ accuratiſsimâ quæpiam memorari in Act. Lipſ. vidimus, quæ lucem aliquam afferre forſan poſſunt, ubi aquæ intra meninges & cranium cumulatæ fuerint, & confirmari, quod de perpetuo membranarum madore & ſerolymphico aliqui hariolati ſunt, ſimulque viæ ſubſtitui, (de quibus Excell. Stenon. in hiſt. 131. vitul. Hydrocephal. Act. Hafn. inſertâ dubius fuit) ſero cerebrum naturaliter alluenti exitum præbentes, inprimis autem, ſubſiſtente ejusmodi materiâ & glutinoſis ſuis particulis adhæreſcente, membranarum dictarum denſitas demonſtrari: ſed ad reliqua Severini problemata illuſtranda tranſimus: Quod, inquit, à robuſtiſſimis parentibus, ortus puer hic languido capite prodierit, referendum eò eſt, quod *duro homines corpore, & hac ipsâ firmitatis fiduciâ arbitrario & prompto qualicunque victu & potu quantocunque uſi, vim ſuperfluitatum qualemcunque congerunt*: at ſi robuſta mater fuit, etiam cùm utero gereret, videtur ex craſſiore victu (de quo tamen uſque non conſtat) etiam bonæ notæ chymum elicere valuiſſe, idque notum eſt inſuper ejusmodi labem matrem æquè promptè ſentire ac fœtum: annon veriſimilius cerebri labem fuiſſe illatam lymphæ motu præpedito, ſive ex terrore, ſive aliâ de causâ, quæ ſeptem à partu menſibus, magis prodierit, contrà quam Author putat, ſub materni clauſtri foco vegetiorem pueri calorem, noxam præterfugiſſe: certè aut illuc recurrendum eſt, aut externus error, in lacte potiſsimum monſtrandus, à quo aquoſiore, vel viſcido tanta aquarum copia pullularit, totum ἐγκέφαλον ita inundans,

ut

ut integra hujus compages ſoluta ſpiritusque animalis ſecretio plurimum infracta fuerit cum totius corpuſculi alimonia ſenſim deficiente, à concidentibus partium fibrillis, & totius maſſæ haud dubiè vigore, finem faciente lethargo funeſto, cui cerebellum, ſuâ functione ſtrenuè quamvis defungens, moram ulteriorem injicere non potuit: nec tamen prorſus Severini de corporis inferi gracilitate, nullâ exiſtente labe viſcerum interiorum exploſam cupimus, ſed illum alimenti verſus ſuperiora raptum, per continuam ſucci lymphici (quem nutritium alibi oſtendimus) effuſionem commodùm explicari poſſe credimus: commodiùs adhuc ſi ſucci nutritii delationem per nervos aſſumere liberet: cranii verò membranea tenuitas, ecquam duritiem, quæ natalia oſſa primum habeant, nos docet, de quibus videatur eruditè diſſerens Clariſſ. Kerkringius in ſuâ oſteogenia: de catarrhis delabentibus adhuc quædam addenda ſunt, quorum depluitionem adeò facilem vulgus ſibi imaginatur, ut nihil communiùs inaudias, quàm è cerebro in ventriculum ſeri catarrhoſi effuſionem, ac ſi via patens adeò eſſet & aperta, ut collectum in ventriculis, & per infundibulum largiter ad glandulam pituitariam affluens ſerum, per patulam cavitatem, fauces ventriculumque petere poſſet: ſtudiosè ſanè cerebri compagem rimantibus pateſcit, illam dura meninge undique involvi, adeò, ut niſi iſtâ reſciſsâ prudenter, in conſpectum non veniat, nec ejusmodi in cranii oſſibus cavitates reperiri, quales aliqui ſibi perſuadent, qui cum Hippocrate noſtro, ξύῤῥοια μία, ξύμπνοια μία καὶ ξυμπαθέα πάντα in corpore noſtro ſtatuunt: quæ ipſa non levis difficultas anſam dedit aliis accuratiùs in ſingula inquirendi, inprimis verò Clariſſ. Victor *Schneiderus* hac occaſione integra de catarrhis Volumina laboriosè conſcripſit, metam tamen ubique non attigit: de oſsis ethmoidis poroſitate, etiam alii multùm ſolliciti fuerunt, ſeræ trajectionem frequenter tentantes, nec enim ſufficere videbantur proceſſuum mamillarium fibrillæ, olfactus organum potius quàm ſeri canaliculi exiſtentes: inde tamen canaliculi nondum prodiére, quorum ope in dicti oſsis poros iſtud transfundi poſsit, niſi forte duram meningem excipias, per cujus ſubſtantiam tranſudet: Conſtans verò eſt natura ſibi, inprimis non onerata, nec facilè vias inconcinnas adit, priſtinis relictis, nempe de ductibus aquoſis ſæpiùs cogitavimus, quorum ope ſerum extillans & in cerebro conſpicuum ſive reſumeretur in venas cum reliquo cruore, ſive aliis partibus excretoriis vel palato eorundem ope ſuppeditaretur: at tam felicibus eſſe non licuit, ut illos contueremur & inveniremus: interim fruſtranea non fuit ſuſpicio noſtra, ceu patebit, ubi quæ Act. Erudit. Lipſ. ex Excellentiſſ. Vieuſſantii Neurolog. inſerta huc tranſtulerimus, libro enim ipſo nondum potimur, dabimus autem operam, ut accuratiſsimi hujus Viri veſtigia pro viribus ſequamur: Quam verò (*ita fantur Colle-*

ctores

ctores Actor. Excellentiſſ. p. 336. menſ. Jul. An. 1685.) cuncta hæc in tractatione noſtrâ Author ſit perſecutus, prolixiùs diduci haud poteſt, niſi tranſcribere totum librum velimus: adeoque ſufficiet ſolùm ex ſcripto hoc annotaſſe in ſpecie quæ nova ſunt; quo ex illis tanquam ex ungue Lectori de Leone conſtet. Ex his primo loco ſtabunt ſinus duræ matris quatuor l. 1. c. 2. & 3. commemorati, de quibus quantum nobis conſtat' nemo Auctorum hactenus literarum monumentis conſignavit quicquam. Situs earum in ea eſt matris parte, quæ cranii baſi inſternitur ad prominentiam ſellæ equinæ. Duo autem ex his ſuperiores ſunt & minores, duo inferiores ac majores: illi, quorum veſtigia petroſis oſſibus ſupra foramina quæ ſeptimum nervorum par ſubit, utplurimum leviter inſcripta cernuntur, ex ea parte, quâ ſellam equinam reſpiciunt, receptaculis ſellæ ejusdem lateribus appoſitis inhiant, ex alterâ parte in ſinus laterales abeuntes, ubi ſcilicet ii ad calvariæ baſin deflectunt: iſti verò quorum veſtigia binis oſsibus, petroſo nempe & cuneiformi paulò profundiùs inciſa ſunt, ex una parte in prædicta receptacula, ad ſellam equinam exſculpta aperiuntur, & ex altera venas jugulares internas ſubeunt, ubi in eas ſinus laterales deſinunt. Uſus horum ſinuum eſt, ut unà cum ſanguine ſuperfluo etiam depluentem è cerebro aquoſum humorem, ad venas jugulares internas demandent. Etenim receptaculis his ad ſellam equinam factis, excipitur non ſolùm ſanguis ex oſsis cuneiformis ſubſtantia refluens, ſed etiam omnis ſeroſus latex ex cerebro in infundibulum & glandulam pituitariam in cavitates ipſorum deſcendens. Sequitur ſinus hos novos, alterum novum inventum, nempe fibrarum muſculoſarum cordis deſcriptio: cap. XVI. inquirit in originem pituitoſi humoris, qui in narium emunctione vel per ſcreatum ſolenniter rejicitur: deque illo ſequentem illam nondum omni ex parte notam adſtruit opinionem: ſcilicet organum hujus ſecretionis primarium pituitariam eſſe membranam, variis hunc in finem vaſis muciferis à natura exornatam: in ſinubus autem oſsium maxillæ ſuperioris & calvariæ baſeos, tanquam in ciſternis aſſervari iſtum mucum è ſanguine ſecretum, uſque donec datâ occaſione ad narium cavitates aut in patentes ad fauces meatus deponatur. Numerum horum meatuum determinans ad duodenarium extendit, & duos in ſphœnoide oſſe ſex in ethmoide, binos in frontis & par in maximo maxillæ ſuperioris oſſe recenſet, concluditque ex horum, prout vocat, aquoſorum ductuum & emiſſariorum præſentiâ. catarrhi deſcenſum à capite merè imaginarium eſſe, cùm ne guttula quidem ſeri, niſi per ſinus ſellæ equinæ ſuprà deſcriptos, & cranii cavitate deſtillet.

Observ. XXXIV.

Cerebri meninges adnatæ. Ichor ſeroſus & cruentus, circa cerebellum & baſin cerebri copioſè ſtagnans. Pulmones coſtis utrinq; pertinaciter adnati &c.

Johannes Meyer, Adoleſcens 20. annorum, à multo tempore cachecticus, & à pluribus retrò annis paralyſi lateris ſiniſtri laborans, operæ quotidianæ in orphanotrophio nihilominus pro virili vacavit: ſeptimanis aliquot ante obitum conqueſtus eſt de tuſsi moleſtâ & qualicunque reſpirandi difficultate, noctu inprimis infeſtantibus, ſputo item ſeroſo nunc tenui, nunc ſubviſcido: appetitus & vires qualitercunque conſtabant, ſitis verò per vices crebriùs vexabat. Ut malo imminenti, ſi non confirmato, repagulum poneremus, ſimulq́ue ſalium acrimoniæ in totâ maſsâ proſpiceremus, d. X. Jan. 1682. pilulas ſuaſimus ex diaphor. Jovial. fl. benz. reſin. ſtyrac. & myrrh. cum ſyr. fl. bellid. paratas, quarum X. ſingul. manè in juſculo florib. bellid. min. alterato ſumſit, juxta quoque demulcentia & pectorália alia in uſum fuere vocata, lac inprimis, quod phthiſicorum ſacra anchora audit; aſt eluſit medicamentorum ſalubritatem, morbi enormitas & profunda radicatio, ægrumq́ue ſeptem circiter ſeptimanarum ſpatio peremit.

Cadaveris interanea vel ideò ſtudioſiùs luſtravimus, quòd & brumæ ſævitia & loci commoditas, ad præcipuorum etiam muſculorum ſitum detegendum, nos invitâſſe videbantur, inde præſentibus Vir. Clariſſ. & Præſtantiſſ. D. D. Eman. König, jam Acad. Curioſ. D. M. Speckero, D. M. Rüdino Medic. Licent. D. Köhlio Curienſ. Rhæto aliisq́ue φιλιάτροις, operi per biduum nos accinximus: Remotis integumentis communibus & muſculis abdominis. cum peritonæo ſubtenſo, ventris hujus viſcera naturaliter ſatis habebant, niſi quòd ſupernatans epiploon, labem qualemcunque contraxerat: Hepar, lien, pancreas, meſenterium, vaſis gaudebant ſatis conſpicuis, & portæ ramificationes, ſuperiora & inferiora verſus uti & cavæ deſcendentis evidentes erant: in illis nullum κακοθεσίας gravioris indicium apparuit, minus adhuc

huc in ventriculo, inteſtinis vel renibus: inprimis lepidum fuit *veſicularum ſeminalium* examen, cui eò avidiùs vacavimus, quò omnem dubitandi anſam circa illarum inſertionem, vehementiùs contendimus eripi: Erant illæ proſtatis proximæ, & cum vaſis ejaculatoriis arctè ſatis connectebantur, inde etiam aëre per hæc injecto, illæ viciſsim implebantur & veſica urodocha: ſeparari quoque poterant, licèt communi inſertione in urethram donari, primùm ſimularint: Vaſis quoque elegantibus ad latera colli veſicæ pendentia hæc corpora inſtructa fuerunt, atque inteſtinula avium optimè retulerunt, ceu adſtantes viderunt: *Vaſa ejaculatoria*, ferè circa ſui terminationem, vaſis ſanguiferis identidem perreptari notavimus, intusque multijugâ fibrarum ſerie gaudere. Venter medius ſeparatis muſculis pectori incumbentibus & cartilaginibus coſtarum diſciſsis, ſternoque elevato, *pulmones* oſtendit purulentos, qui diaphragmati inferiùs, ſuperius ſterno, & ad latera coſtis vehementer erant adnati, ut absque vi ſeparari non potuerint: In pericardio ichor ſtagnabat modicus, ſubflavus: ſupremus *venter* meninges oſtendit denſas, cranio validè adnatas, quibus abruptis ichor copioſus profluxit; ſuperius ἐγκεφάλȣ hemiſphærium, flaccidum erat & ex ſero pellucidum: Vaſa quibus ornabatur perquam eleganter ſanguine ſeroſo palleſcente turguerunt: verſus ventriculos & glandulam pinealem cùm pergeremus, ſerum copioſum identidem occurrit, inprimis prope baſin cerebri & cerebellum, quo loci etiam *polypum* oblongiuſculum extraximus: *Glandula pinealis* præ flacciditate tota corruerat.

SCHOLIUM.

Siquidem miſer hic ab aliquot retrò annis, ſi non à primâ pueritiâ, paralyſi lateris ſiniſtri laboravit, à ſero non ſaltem flacciditatem cerebro, fibriſque medulloſis inducente, ſed præcipuè ſui in ventriculis copiâ & exundatione deinceps, medullam oblongatam hujusque funes, ex iſta parte magis magisque comprimente, veriſimile non eſt tuſſim, quæ ultimo infeſtavit, machinam ipſius unicè deſtruxiſſe, enimverò accuratè omnia perpendentibus, patebit cerebro in prima ferè ætate labem inductam fuiſſe, ſanguinemque partium balſamicarum aut volatilium legitimâ copiâ utcunque defraudatum, ſero acri multum ſcatuiſſe, ceu id

præter

præter ichoris copiam vaſa cerebri ſanguine tenui ſeroſo turgida commonſtrant, eamque hinc liquori lymphico διάθεσιν non ſuggeſſiſſe, quam nî rodere debeat ſalſitate aut aciditate ſuâ, vel utroque juncto ſpiſſeſcere, naturaliter deſiderat: pullularunt certè hinc multa ſymptomata, noxâ pulmonibus & cerebro præ aliis illatâ, (quam iſtud, ſi à primo ſtatim ortu laboravit, impeditâ ſpiritus animalis legitimâ ſecretione ac generatione, non parum augere potuit) læſa enim inde ipſorum ſtructura, oſculisque vaſorum, cum veſiculis pneumonicis ab acri paulatim eroſis, reſpiratio difficilis à materiæ extravaſantis aggeſtione & ſuppuratione, aëris liberâ eâque neceſſariâ expanſione infractâ, cum febri lentâ, quâ corpus emarcuit, confeſtim ſucceſſit, brumæ ſævitiâ, ultimam, ſi ita loqui fas ſit, manum imponente, fibrillas glandularum ſtringente, ſeriq; lymphici motum, imò neceſſariam διαφόρησιν magis præpediente, quod dein ſive tenuius acre acidum exudans, ſive viſcidum magis glandularum poros opplens, ſaltem utroque modo fibrillas laryngis bronchiorumque irritans, tuſſi ac dyſpnœæ graviori anſam dedit: in meningibus verò, maximè ubi lamellæ cranii coire incipiunt ac pleurâ, contiguâque pulmonum membranâ, copioſa ſui tranſudatione ac exudatione, & ut verbo expediamus, viſciditate ac lenteſcentiâ, eam denſitatem peperit, & adnaſcentiam, ut difficulter ſeparari potuerint, mirumque eſt, hepar, lienem, decantata ſanguificationis à Vett. organa, pancreas item & meſenterium, huic ſeri κακοηθείᾳ non potuiſſe mederi, vel proventum ejus impedire, aut ſaltem ab eodem labem non contraxiſſe: Fatemur equidem, ſi diæta fuerit minùs laudabilis, ceu fuiſſe, nobis facilè perſuademus, vitium primæ concoctionis in ſecunda emendari commodùm non potuiſſe, præcipuè verò confirmari inde arbitramur, Recentiorum aſſertum, ſanguinem ipſum ſanguificare, imò pulmones, pabuli ætherei legitimâ ſecretione, hujusvé cum ſanguine miſcelâ &c. (de quibus infrà) actioni iſti haud parum adjumenti præſtare: An polypus circa cerebellum deliteſcens oblongus, compreſsioni fibrarum cerebelli fomentum præbuerit itidem, multùm heic non litigabimus: impedimento ſunt majores, & vaſis præcipuè ſanguiferis incluſi, ſanguinis motui regulari maximoperè incom̃odant: cœterum natalia ſua debet hic ipſe, particulis ſanguinis ramoſis ac viſcidis lenteſcentibus, reliquo cruore ſeroſo tenui per vaſcula venoſa utcunque remeante, ceu Diſſertat. de ſtructur. viſc. par. 8. innuimus. De veſicularum quoque ſeminariarum ſtructurâ quædam heic addere operæ pretium erit, vel ideò potiſsimum, quod in adultis nondum licuerat illas exactiùs ſub examen revocare, quùm Prodr. Phyſiolog. conſcriberemus: diximus autem cit. libr. veſiculas haſce liquorem ſui generis conficere, nobisque dubium eſſe maximoperè, an ab ejaculatoriis quidquam recipiant; nec aſſerti pœnitet expe-

V 2 rientiâ

rientiâ, jam in adultioris quoque ætatis hominibus inſtructis, ceu præſens hiſtoria docet, aliorumvé quos ab aliquo tempore ſecuimus, præprimis autem Juvenis 30. annorum, cujus veſiculas ſeminarias ab aliis cum quibus connectitur corporibus ſeparatas & præparatas etiamnum in ſp. vin. ſervamus: Qui nobis hoc in negotio contrarius eſt Clariſſ. Regnerus de Graëf ac qui hodie ipſum ſequuntur, l. de Virorum organ. ſeqq. fatur, ad quæ ſingulatim reſpondere, conſultum fore ducimus, ne causâ noſtrâ cadere videamur, vel quid incautiùs contra Viri hujus manes, quos reverenter habemus, ſtatuiſſe: *Uſus*, inquit, *veſicularum ſeminariarum eſt ſemen recipere, & pro futuro coitu ſervare: tali enim modo ſita ſunt, ut cùm via in urethram non pateat, neceſſariò ſemen à Teſtibus affluens, earum cavitatem ſubire teneatur.* E quibus verbis evidens ſatis eſt, ceu etiam paulò ſuperiùs meminit, peculiaria foramina per quæ ejaculatoria ſeſe exonerent in urethram, ipſum negare, viamque aliam quàm in dictas veſiculas ipſum non admittere: *Miror profectò*, ait, *Viros egregios in re tam perſpicuâ adhuc falli poſſe, ſi verbis meis non credant, veniant quæſo ad ædes noſtras, & illis omni tempore luce meridianâ clariùs demonſtrabimus, vaſa deferentia, cum veſiculis ſeminariis maximum habere commercium, idq; non in brutorum modo ſed in virorum diverſorum organis*: & paulò inferiùs: *Hæc omnia ut clarè atque diſtinctè conſpiciantur, aperire debetis anteriorem veſicæ partem cum ipsâ urethrâ. & immittere tubulum in vaſa ſemen deferentia utrinque unum, & videbitis ſtatim, ac in dextri lateris vas ſemen deferens liquorem propellitis, ejusdem lateris veſiculam diſtendi*: Veritatem horum noſmet ipſi confirmare neceſſe habemus, in eo autem diſſentimus adhuc, vaſa ejaculatoria in veſiculas terminari: ſanè cùm in homine peculiari ductu iſtæ non gaudeant, ſed in urethram ſuis orificiis prorſus terminentur, ceu proſtatæ faciunt in quibusdam animantibus ponè ipſorummet vaſorum deferentium inſertionem, fit facilè, ut aër flatu pulſus illa ſubintret, ac viciſſim impleat; pariter ut veſicam urinariam expanſione ſui identidem impleviſſe diximus: Eam verò communionem partium harum invicem, quâ illa ſe in has immediatè exonerent, nunquam deprehendimus: obſtant quoque rationes ſatis urgentes, glandulosa viz. veſicularum ſtructura, quam in cervis, (quorum interanea ſuperiùs ruſpavimus) ceu in plures lobulos diviſa eſſet, & ante triennium circiter in apro majore, beneficentiâ Generoſiſsimi Dni à Gemmingen, præter meritum affecti, præſentibus D. D. Schorkopff & D. D. Lehenherr, eleganter tortuoſam, cum ductibus excretoriis peculiaribus, aliis unà demonſtravimus, ut de vaſorum ſanguiferorum nerveorumque multiplici ſerie, & diverſitate liquoris, quem exhibere ſolent, nihil dicamus: Equidem laudatus D. de Graëf dubia hæc ſingula adimere ſtudet, ſimulque rationes, pro ſententiâ ſtabiliendâ aliquot affert, quæ quid ponderis habeant, tantiſper diſpiciemus: Prima ipſarum

eſt

eſt petita à tali veſicularum diſpoſitione, ut ſemen per vaſa defluentia affluens, & viam in urethram per carunculam clauſam inveniens, neceſſariò debeat redire in earum cavitatem, ibique aſſervari, donec opportuno tempore & loco excernatur: At quî caruncula iſta ſeminis in motu exiſtentis, effluxum impedire poſsit, nondum videmus, nec etiam qui D. de Graëf ſibi omnino ſimilis ſit, ſiquidem hinc concludimus, ipſum inficiari non potuiſſe, vaſa ejaculatoria in urethram terminari, cum carunculæ clauſæ in hac meminerit, quæ ſemen in veſiculas regurgitare faciat: aut num iſtam veſiculis adſtare, èque his ſeminis effluxum impedire opinatur? Nos certè negotium iſtud ita concipimus, Vaſa deferentia circa finem ſui eam nacta eſſe ſtructuram, quâ ſeminis elaborati portionem idoneam recipere ac ſervare poſſint; ampliantur enim manifeſtè, & eleganti fibrarum intus ſerie, (quarum interſtitia an glandulæ viciſſim occupent, Medullam glanduloſam Clariſſ. Warthoni conſtituentes, aliis dijudicandum linquimus) vaſorumque nitidâ cohorte extus inſtruuntur, ceu in pluribus animadvertimus, cum multâ ſeminis copiâ, ut hinc morari ſemen valeant, idemque ſtimulans, re ſic hortante, fibrarum robuſtarum ope expellere, ceu idem faciunt fibrillæ veſiculares liquoris copiâ, vicinarumque partium pruritu illas vellicante, ut inde carunculas, ſi ubivis adſint, eundem uſum præſtare partibus hiſce autumemus, quem proſtatarum canibus, viz. ne ſemen vel liquor veſicularum præter voluntatem effluat: 2da ſubſtantiam membranearum veſicularum, nullis glandulis viſibilibus, ductibus aut aliis inſtrumentis ſeminis generationi idoneis inſtructam pro fundamento habet: Verùm ſepoſitis jam quæ cùm Prodr. Phyſiol. ex Celeberr. Wepferi noſtrâque autopſiâ, tum heic rurſum de veſiculis cervinis maximè, & aprillis candidè diximus, id modò ex laudatiſſimi hujus Viri, cui vitam longævam animitus cupiiſſemus, Aſſeclis ſcire deſideramus, ecqui Vaſorum lymphicorum ramificationes, per membranam ipſarum excurrere ſtatuere potuerit: cùm lympham iſta revehant ab ipſis ſecretam: quî autem iſto officio functæ ſunt veſiculæ, glandulis viſibilibus deſtitutæ? ut prorſus nobiſcum ſentire debeant, glandularum ita viſibilem, ut vulgò contendunt, cohortem pro ſecernendo qualicunque liquore non requiri, maleque argumentari eos, nec partium membranearum ſtructuram æquè bene concipere, qui ubi illas non confeſtim datur conſpicere, negant partem ſtructuræ, configurationiſque pororum ope ſecretioni vacare poſſe, ipſis glandulis aliter ferè munere ſuo non fungentibus: Ad liquorum diverſitatem in vaſis ejaculatoriis & veſiculis contentorum, quam ceu præcipuam urgemus, inquit, nihil hinc concludi poſſe, cùm facilè fiat, ut iu illâ morâ color vel conſiſtentia ſeminis parum immutentur: At non levis eſt iſta immutatio, ſi conſiſtentiam, cæteraque accidentia

cidentia conſideramus, vid. ſis cit. Prodr. Phyſiol. cap. de ſem. mar. foretque mora iſta ex hoc ratiocinio ſemini nociva magis quàm utilis, utpote ad cujus elaborationem & confectionem tam induſtriâ vaſorum partiumvè ſtructurâ natura ideò prius ſe compoſuit, ut nihil omninò deeſſet ejus, quod ad fœcunditatem ipſi conciliandam deeſſet: Dubium etiam eſt quàm maximè, an ſola mora liquorem craſſiuſculum albidum, in ſuis cavernulis naturaliter contentum in ſeroſum, tenuem &c. pervertere poſſit? quæ utique ſingula anſam nobis non immeritò dederunt, inprimis verò ductus veſicularum peculiares in animantibus brutis, ſecus quàm laudat. Vir contendit, ut ab ejus ſententiâ receſſerimus olim, ac etiamnum recedamus heic, Veritatem ἀυλοψία ulteriùs pro viribus perſcrutati.

Observ. XXXV.

Hiſtoria Comato-Epileptici.

Puer 14. circiter annorum, habitu corporis macilento, ſtaturæ ſatis parvæ, toto quantum conſtat vitæ tractu, malè habitus, & vitio linguæ, ob quod ne verbum quidem integrum efferre poterat, à primâ nativitate laborans, cùm menſ. Septembr: 1680. Orphanotrophii ægros inuiſeremus, malè ſe habere tremulis verbis ſignificavit,

Ægrotam volvens faciem, maculisq; trementes
Pallentesq; genas, Virgil. Æneid. 4.

Nec tamen doloris locum dicere poterat, nunc parum circumcurſitabat, nunc caput contingendo, doloris indicia exhibebat: Verbera quibus à Magiſtro quandoque præter rationem exceptus fuit, ad iram miſellum concitâſſe videbantur, vana hæc ſit ſine viribus licet; prægreſſa quoque mala victus ratio, de corpore vitioſis humoribus repleto, qualiacunque prodidit veſtigia: hinc lene infuſum ex fol. ſen. &c. ſuaſimus, quod autem aſſumere renuit, aliquot diebus pòſt in deterius labens, viridia & flava copiosè vomuit, ſuccedente ſomno profundo, à quo difficulter expergefiebat, & expergefactus, præter morem neminem ferè ex adſtantibus cognoſcebat, imò vix dum oculis fixis ipſos tantiſper intuitus, in ſomnum lethæum rurſus proruebat, neque excernenda ampliùs retinuit, urinâ & fæcibus involuntariè

tariè profluentibus, quamobrem miſturam antepilepticam per cochlearia ſæpius exhibendam ex aq, fl. til. pæon. m. antepil. Lang. Spir.C.C. Tinct. caſtor. & ſyr. de pœon. præſcripſimus, veſicatorium nuchæ applicari curavimus, aliaque pro loci ratione, ex artis præſcripto imperavimus: ſed vix convulſionibus, quas imminere prævidimus, obviam itum fuit, quin miſerum confeſtim invaderent, & per dies aliquot graviter vexarent, uſque dum animula, ad Creatorem anxiè tendens, corpuſculum viribus ſuis prorſus defraudatum dereliquerit, in ſuo loculo blandè tantiſper requieturum, dum ſuo tempore lætiùs eidem conjungatur. Nos qui anxiè reſpiranti & ſtertenti imò agonizanti manè adſtiteramus, ſub veſperam, ulteriora fragilitatis noſtræ hauſturi tecmeria, juxta quoque mortis cauſam demonſtraturi, ſectionem inſtituimus, ſpectatoribus Vir. Excellentiſſ. & Clariſſ. D. D. Theodoro Zuingero, jam Eloq. Profeſſ. & Colleg. Leopoldin. *Ariſtotele* digniſſ. D.D. Rollvvagio Heilbronnenſ. D.D. Hochrütinero Sangall. D. Uriele Ritzio Pharmacopolâ & D. Phil. Speckero Baſ. Med. Licent. Remotis muſculis abdominis, epiploon putridum & corruptum totum oculis ſe ſtitit, cum inteſtinis flatibus diſtentis, ventriculo contra parvulo & inani: in illorum interioribus ultra viginti plexus glanduloſos protuberantes oſtendimus, qui omnes tribus tantùm exceptis gangrænoſin cum aliquali duritie contraxerant, de quibus videatur Clariſſ. D. D. Pejeri Exercitat. 2. de gland. inteſtinor. Valvulæ conniventes Kerkringii in iisdem admodum erant conſpicuæ: Hepar pro ætate & ſtaturâ miſelli maximum, ſublividum: Vaſa cyſtica veſiculam ſuam eleganter perreptabant, pancreas ſubtus ventriculo protenſum albicabat: Lien omninò lividus & ſuperficie ſuperiore admodum corruptus. Vena cava turgidiſsima, ut & vaſa emulgentia & adipoſa: Teſticuli parvuli nucis avellanæ magnitudinem vix æquantes, ex innumeris vaſorum filamentis compacti: Renes cum ureteribus ſatis ampli: Venter ſupremus cranio ablato, cerebri molem exhibuit, itidem juſto majorem: Vaſa per hujus corticem diſtributa, admodum erant tumida & inflata ſanguine liveſcente: Glandulæ in ejusdem ſuperficie, præprimis corpus falcatum verſus, vaſis appenſæ videbantur: Sinus

tubulo

tubulo inflati maximi, ipſa autem falx à vaſis reticulariter diſperſis variè perreptabatur: Cortice abſciſſo ventriculi cerebri anteriores, veſicæ inſtar aquâ diſtentæ protuberabant, è quibus inciſione factâ, ichor copioſiſsimè profluxit, qui in 3. & quartâ cavitate non minore quantitate ſtagnavit. Plexus choroideus totus palluit: Vaſa quæ ex hinc corpus falcatum verſus expanduntur, glandulis ſubduris, gelatinâ infarctis, ſtipata erant: Cerebellum flaccidum, à quo ante ſpinalis medullæ progreſſum plures nervos oriri inferiùs vidimus. Glandula pituitaria erat ſubfuſca.

SCHOLIUM.

In inquirendâ ſymptomatum ratione, multùm prolixi heic non erimus, malum ſiquidem ab ineunte ætate pullulâſſe videtur: enimverò balbutiebat linguâ, nec uſque ſapiebat animo; acceſſit mala educatio & prava diæta, unde illatâ paulatim M.H. labe, ipſisque inteſtinalibus glandulis, Viſcera œconomiæ naturali deſtinata læſa fuerunt, cerebrumque noxam lethalem incurrit, vel enim ſola ichoris copia comprimendo imò tantùm non deſtruendo medullares funiculos, ſoporem profundum excitavit, quem convulſivi motus, particulis ejusdem vel ſimilibus nervoſum genus, ejusque incolas aggredientibus, exceperunt, finem ſcenæ facientes; livoremque partibus variis, ſanguinis liberiorem motum in vaſis, cerebri præprimis & lienis præpediendo induxerùnt, cum inteſtinorum inflatione: glandularum verò inteſtinalium gangrænoſin non tam iſthinc deducendam autumamus, (quamvis in motibus epilepticis diuturnioribus ac admodum violentis, ſanguinem etiam heic extravaſare non negemus) quàm à ſero ſubviſcido fibrillas earum infarciente, illasque indurante, cui cruoris particulæ craſſiores & ad motum ineptiores, ſubſiſtentes coadunari & unà hærere ceperunt: pariter etiam vomitus materiæ virideſcentis, cui mala diæta fomentum præbuit, particulas acres, fibras nerveas ſtomachi vellicantes, æquè heic agnoſcit ac iram: (à quâ funeſta ſymptomata pullulâſſe ſeq. hiſtoria docebit) quandoque etiam motus convulſivi nervorum ſplanchnicorum, à copulâ heterogeneâ circa ipſos aut etiam ἐγκέφαλον ſpiritibus jam admixtâ, ejusmodi affectus præcedere ſolent: ſunt verò alia adhuc, quæ attentionem merentur: Caput in quibuscunque fœtibus, præ aliis partibus, quarum ne rudimenta quidem diſtinctè contuemur, conſpicuum eſſe experientiâ nobiſcum alii compertum habent, eſt quoque in non paucis, cerebri moles, aliis partibus, habitâ ratione, major. Nempe fluidum, quod

ſecernit,

ſecernit, toti reliquæ machinæ maximè neceſſarium eſt, deficitque illo labaſcente ſimul partium cæterarum functio, & ut verbo expediamus corporis animalis œconomia, atque hinc ſtructuræ cerebri integritas valdopere requiritur: utrum autem moles ejus auctior habitâ ratione corpuſculi, aliterque læſa configuratio caloris debilitatem involvat, ac juxta ad fatuitatem aliquid contribuat, diſpicere operæ pretium erit: Equidem quid de calore partium ſentiendum ſit alibi diximus, nec hujus debilitatis aucta moles indicium ferè eſt, niſi ſerum fibrarum cerebri interſtitia occupans, magisque ab invicem diducens, aut quoque glandulis inter meninges hærendo noxam inferens, pro causâ ejus agnoſcere velimus: alias ſupponimus etiam in cerebro grandiore, vigente glandularum ductuumque medullarium legitimâ conformatione per arteriolas undique expanſas, materiam ſpirituum legitimè adferri, hosque ibidem copioſiùs progigni: nihilominus pertinaciter inficiandum non eſt, ſapientiſſimum Conditorem figuram globoſam, quæ quidem in quibusvis animantibus perfectioribus, obſervatu digniſſima eſt, fruſtra cerebro non dediſſe, non tam quòd iſta ſit una ex perfectiſſimis, quàm quòd vaſorum circumgyrationibus optimè quadrat, fibrarumque medullarium ſeriem innumeram, ſibi aptè & concinnè reſpondentium, pro ſpirituum æquabili fluxu ac refluxu ex angulis interioribus, eleganter complectitur: atque hinc valere poteſt curioſum Clariſſ. *VVilliſii* ratiocinium: *Qui capite depreſſo vel nimis acuminato, aut alias improportionato inſigniuntur, ut plurimum functionis animalis labe quadam notabili afficiuntur, ejusmodi namq; cerebra, tanquam ſpecula diſtorta, rerum ſpecies non rectè colligunt, nec animæ rationali eas verè objiciunt.* Prius verò ejusdem præſuppoſitum de indole ac ingenio à cerebri figurâ & magnitudine pendente, cùm vel in adagio ſit, cerebri parum aut nimium ſtoliditatem arguere, quoniam in parvo cerebro parciores tantùm ſpiritus gignantur, exerceanturque grandius verò texturâ plerunque viliore conſtet, quid reſpondendum ſit, modò innuimus: nec ſcimus an in præſenti hiſtoriâ cerebri moles, quam ſeri unda adjuvare potuit, ſola moroſin induxerit: nuper quoque adulti, qui à primâ ætate uſque non ſapiebat, ἐγκέφαλον aperuimus, in quo autem, niſi quòd mollicellus & laxior eſſet, aliud quid magnopere non deprehendimus: Pariter quoque nec 3tia ſupra laudati Viri poſitio admodum placet, dum inquit *ſubſtantia cerebri ſit benè temperata & laudabilis texturæ, nec tantum quoad caloris & frigoris &c. qualitates: verùm ſyſtaſis ejus ſal. volat. & ſpir. copioſis cum modicâ reliquorum proportione conſtans, ſit tenuis & aerea, ut ſpiritus facilè totum trajiciant, & ſibi tractus procudant:* fluunt iſta ex præconceptâ de fermento cerebri ſpirituo-ſalino, ſpiritus animalis matre hypotheſi, de quâ autem ſententiam in Diſſertat. de ſtruct. Viſc. expoſuimus, ſatiusq; foret, ſi deinceps judicium noſtrum dicere liceat,

X

liceat, ſi Vir ingenioſiſſ. in cerebri laudabili texturâ, pororumque & meatuum in glandulis & fibris bonâ conformatione, pro functionibus animalibus ritè excolendis ſubſtitiſſet; enimverò deficientibus ſpatiolis hiſce, (ut cum ipſo loquamur) ſive obduratis, aut fluidis nimis partibus hiſce exiſtentibus, ſpirituum neceſſaria undulatio nec fieri ſatis, nec ſufficienter percipi poteſt: Pori certè nimis ſtricti ſpirituum copiis materiem non ſatis uberem admittunt, laxi autem ſupra modum, particulas heterogeneas, regimini animali infeſtas ſimul recipiunt, quibus motus læſionem fibræductuum ratione unà addimus, imò non rarò ſpiritus animalis ipſius ineptitudinem: è quibus utique eluceſcit, nos cum in fibrillis cerebri malè affectis, ſive cerebri malâ conformatione, tum ſpiritibus ipſis ſtupiditatis ac fatuitatis cauſas potiſſimum quærere: *Fatui*, inquit, Clariſſ. Williſ. *non tam rudi craſſâq; Minervâ quàm Animâ præditi eſſe videntur, eorumq; ſpiritus animales potius, quàm præcordia ex luto effingi*: nec tamen ita vappidos ac effœtos fieri, ut ille quidem ſuſpicatur, nobis perſuademus, enimverò deſtitutio ipſorum activitatis, in hoc conſiſtere videtur, quòd vel ipſorum materiæ in ſanguine particulæ adhæreſcunt, liberam evolutionem & in glandulis corticalibus depurationem impedientes, vel ſecretis pororum ope, aliquæ accreſcunt, lucidam eorum naturam, pernicemque motum offuſcantes: fortè autem ſolo horum vitio malum rariùs contingit, & cerebri labes aliqua frequenter vel conjuncta eſſe vel præcedere ſolet, inprimis in malo hæreditario, cùm ſtulti progignunt ſtultos: *iiſdem particulis effœtis ad conſtituenda organa animalia in filio, quæ fuerant in patre confluentibus*, imò potius cerebri ſtructuram, ſpirituumque legitimam ſecretionem lædentibus, maximè ubi mater fuerit ſtupidior, vel ob mariti fatuitatem animo ſatis langueat. De valvulis conniventibus, aliqua etiam in diſſertat. de ſtruct. viſcer. monuimus; Primus eas intuitus fuiſſe creditur Laudatiſſ. Kerkringius, qui Obſerv. Anatom. 39. hunc in modum: ſed alia erat novitas, ad quam præcipuè te vocabat, Lector, hæc noſtra obſervatio. Notum enim jam tibi eſt, & dictum à multis in colo *exiſtere cellulas quasdam à corrugatione per vinculum quoddam externum factas, quæ celerem fæcum lapſum ſiſtant, quæq; rupto aut laxato eodem illo vinculo relaxentur atque diſpareant: ſunt eæ quidem, nec te decepit eorum, qui hæc obſervârunt, diligentia: ſed aliud præterea, quod illi te celaverunt reperies: valvulas nimirum per jejunum & colon inteſtinum diſpoſitas, quas ego ſi verbis audacia detur, nominare non reformidem valvulas conniventes. Quia non claudunt ita inteſtinum, ut totam ejus cavitatem oppilent, ſed mediam circiter ejus capacitatem ſic occludant, ut ſingulæ parte alterâ latiores paulatim anguſtiores fiant, & rurſus paulò inferiùs ab alia excipiantur, quæ latior eâ parte, quâ præcedens erat anguſtior, talem inteſtino dent conſtitutionem, ut fæces delabi quidem poſſint, ſed non præcipitari unico quaſi lapſu ad inferiora*: &c. Valvulas iſtas in canibus ſæpiuſculè

ſæpiuſculè conſpeximus, inprimis autem faciem elegantem exhibent in ſalmonibus, in quibus cùm ferè unus continuus inteſtini tractus ſit à ventriculo parvulo ad uſque rectum, cui innumeræ appendices materiæ chyloſæ organa ſecretoria pariter ac receptacula undique junctæ ſunt, uſum non exiguum præſtare videntur, morari videlicet particulas alimentorum ſolutas, dum in dictas appendices recipiantur, ſimulque fæcum præcipitatarum aſcenſum præpedire, ceu diverſa ipſarum configuratio, dum aliæ obliquæ, aliæ transverſæ, aliæ decuſſatim poſitæ ſunt ſatis perſuadet, poſſumusque hanc oſtendere curioſis in portione inteſtini quam exſiccatam ſervamus: propterea autem nolumus maſſam ſolutam valvulis hiſce ceu clauſtro cuipiam includere, quin vigente fibrarum inteſtinalium periſtaltico motu, valvularum fibræ quieſcere prorſus non poſſunt, utpote quæ ab illis dependent, maleque etiamnum credimus aſſertum eſſe & contra αὐλοψίαν, à Richelmanno, motum periſtalticum naturæ inſtituto ſuperiora verſus non ferri; videſis eruditas Clariſſ. Pejeri Rationes obſerv. C. Decur. 2. Ann. 4. Ephemerid. Germ.

Observ. XXXVI.

Mors ſubita & inopinata.

Vir annorum 50. ſtaturæ proceræ εὔσαρκος & obeſus, operæ quotidianæ ſedulò vacabat, nec quantum conſtitit, morborum invaſionibus multum obnoxius fuit: Cùm hic aliquando coram judice varias cauſas ageret, nec adeò felici ſemper cum ſucceſſu, ad iram ſæpius fuit commotus: tandem autem cauſæ principalis eventum minùs auſpicatum ſuſpicatus, haud parum ſibi timuit: Pridie emortualis diei ſub veſperam iræ œſtro vehementiori percitus fuit: huic acceſſerunt nocturnæ ruminationes, eæque timidoloſæ ſatis, ob dubium rerum ſuarum eventum, hinc manè domo ſeceſsit jam ægrotans, vomitusque crebrioris inſtantias perſentiſcens: in curiâ cùm compareret, ac per quatuor circiter horas ibi commoraretur, de torminibus ventris ingentibus & nauſeabundis diſtenſionibus querelas mox ingeminavit: omnia tamen quo potuit, ſuſtinuit animo: Malo autem fortiùs ingruente, crebrò ejulare, enormiter vomere, & quod de metu Poëta fatur Sat. XIV.

- - - *Trepidum quoque ſolvere ventrem*

Cepit, cum ſummâ cordis anxietate, ventris vehementiſsimâ in-

 flatione,

flatione, & clamore miſerabundo. Domum rhedâ vectus, Medicum accerſivit, viribus ſummopere fractis, qui cùm adveniſſet, ægrum agonizantem, ſed placidè deprehendit: Obiit hinc ſtatim poſt Medici diſceſſum, nullis ſymptomatibus gravioribus vexatus: Rumor qui de morte inopinâ per urbem deferebatur, ac ſi veneno ſibimet manus violentas intuliſſet, anſa fuit, quare qui defuncto arctiore neceſsitudine juncti erant, peterent ut cadaver aperiatur. Petitioni locus datus fuit facilè, & ſectio celebrata præſentibus Vir. Excellentiſſ. Ante ipſam autem ſectionem, nihil præ ore ſpumoſi, nihil coloris admodum præternaturalis, nihil denique in abdomine admodum diſtenti, ſed faciem merè cadaveroſam conſpicere licuit: Hinc imo ventre aperto, ventriculum & inteſtina luſtravimus, in quibus rurſum ne gry quidem, quod veneni aſſumpti indicium eſſe poſſet, deprehenſum fuit: nullæ flatulentiæ, nullæ rubiginis vel gangrænæ ſigna aderant: albicantia & depreſſa omnia, præterquam quòd colon parte quâ hepar contingit, liquore flavo ſatis tinctum extiterit: *Hepar, lien, pancreas* omnia ſatis naturalia: copioſa quoque pinguedo præcipua viſcera obtegebat: Ad thoracis Examen tranſeuntes, pulmonis lobum utrumque ritè conſtitutum vidimus, nulliſque maculis ſive nigricantibus ſive aliis contaminatum: Cor autem flaccidiſsimum fuit cum fibris ſuis: Inerat ventriculis ſanguis paucus, iſque tenuis omnino & fluidus: Atque his ſectioni finis impoſitus.

SCHOLIUM.

Oeconomiam naturalem, vitalis ſubſidiariam eſſe, eâque laudabiliter vigente, hanc rariùs lædi, agnoſcunt quicunque vitium primæ concoctionis in ſecunda non corrigi, unâ pro certo habent; enimverò negari non poteſt ad fluidi laudabilem diatheſin, in cujus motu vita noſtra ſubſiſtit, Ventriculum & inteſtina, chyli optimâ confectione, aliaſque partes liquorum variâ ſecretione, cùm illam adjuvantes tùm præcipuè totam maſſam depurantes, plurimùm conferre, reddendo nempe particulas ſanguini in ſui naturam facilè convertibiles, quæ ratione configurationis & mobilitatis ipſo cum promptè uniantur, idemque hinc fluidum vitale conſtituant: Attamen contingit ut partibus ac viſceribus hiſce earumque functionibus labe nullâ, aut ſaltem non evidenti affectis, male habere incipiant homines, & non rarò ſubito corruant,

ruant, lecto nunquam affixi, in viſceribus ipſorum etiam poſt mortem, noxâ ſenſibili vix comparente. De pinguibus equidem admodumque obeſis, communis ferè eſt opinio, ipſos externis injuriis æquè non reſiſtere ac macilentiores, quod calor ipſorum diffuſus magis ac debilior eſſe creditur, ſ. potiùs quia ipſorum ſanguinis maſſa juſto fluidior eſt quandoque, particulis oleoſis ac ramoſis copiosè abſcedentibus: Gravat quoque ceu loquuntur, pinguedo excedens calidum nativum, illudque obtundit, aut magis comprimendo vaſa varii generis, glandulasque variis in locis, fluidi vario recurſui, aliisque actionibus felicius obeundis obſtat: Univerſaliter autem iſta nuſquam valent: Habitâ enim ſtaturæ habitusque totius, motus præprimis ratione, qui pingues & obeſuli ſunt, convenienti uſu ſex rerum non naturalium bene habere poſſunt pariter, & actionibus quibusvis feliciter fungi cum iis qui macri ipſorum reſpectu dicuntur: Inde tantò magis mirandum, ſi qui temperati eſſe, ac robuſti ſatis videbantur, ſubitò emoriantur, de malo quopiam prius non conqueſti, ceu præſens viri hiſtoria docet, quem funeſta ſymptomata ſimul invaſerunt, mortis imminentis prodromi, *quæ ſola fatetur,*

Quanta ſint hominum corpuſcula: Cauſas ejusmodi inopinati interitus vulgus, & utinam non alii, qui magis ſenſati haberi cupiunt, ilicò toxico cuipiam hauſto, aliisve præſtigiis Dæmonisque interdum illuſionibus adſcribunt præter rationem: Interdum verò etiam Doctiores hærent, quando cauſa mortis vel poſt cultrum adhibitum palpabilis admodum & liquida non eſt; aut ſi quid de iſtâ ſuſpicantur, ratiociniis tamen ſuis eandem rurſus obſcurant, indeque ſæpiùs invalidam reddunt: Et ſanè difficile meritò cuique ſit & arduum, de ejusmodi occultis judicium præcipitantiùs ferre, quod qui ſuſpendunt, ſi aliud nil, hoc ſaltem lucrantur, ne ab imperitis temerè culpentur: Dicenda autem eſt ſententia, judice petente, vel hortante aliorum famâ, veritati, quantum ex indiciis, aliisque prægreſſis hariolari licet conformis, & ad hanc prudenter dicendam, diligenti ſcrutinio opus eſt: ſi veſicula fellis vel hepaticus ductus turguiſſent liquore ſuo, & ventriculum atque inteſtina copioſiùs alluiſſent, (de quo coli facies exterior flaveſcens teſtari ſufficienter aliquibus videbitur) torminum ventris, vomitusvè cauſa mox pateret: ſed obſtare poteſt quòd nec bilioſus fuerit ille, vel excreta alvi tinctiora, nec folliculus liquore admodum plenus: levamen quoque diarrhœa talis attuliſſet forſan, ſi perpendere placuerit, ejusmodi luxuriantis humoris exoneratione, ſanguinem liberatum fuiſſe ab hoſte, qui fundere ipſum aliàs & ſpirituoſitate ſuâ ac volatilitate nimiâ, ad majorem eamque noxiam rareſcentiam ducere, à nonnullis haud malè perhibetur, quibus uti prægreſſa ſæpius animi iracunda commotio, cauſa eſt ejusdem bilis ſpirituoſitatis auctæ, ita motum pariter retrogradum in

ſanguinem ipſius egregiè promovere dicitur, cui quidem opinioni inſi-gniter patrocinatus eſt olim, Vir cœterà Celeberrim. *Franciſcus de le Boë Sylvius*: aſt præterquam quòd Icterici nihil in corpore animadverſum fuit, probandus eſt inſuper Bilis iſte motus naturalis, cum efferveſcentiâ, quam in dextro cordis ventriculo inſtituere, Viris eruditis etiamnum creditur, utque linquamus Beatos Viri iſtius manes, quos piè veneramur, id tamen non poſſumus non mirari, quî convicto Excellentiſſ. D. Malpighii, Fautoris noſtri perpetuùm colendi experimentis, bina hæc dubia remanere potuerint: 1. ſuppoſito in glanduloſis hepatis acinis bilem ſecerni, ipſiusque partem reliquam, rectà per ductus hepaticos verſus eorum truncum ad inteſtinalem, & partem aliam per folliculi radices ad ejusdem cavitatem, atque inde per ductum cyſticum ad inteſtinum ferri, inde tamen non ſequi: *Nil ejusdem bilis tranſire ex iisdem acinis ad venæ cavæ ramos minimos acinis quoque implantatos*: 2. *Nil ejusdem bilis per notatos ductus bilarios tranſire in ramos venæ portæ, ipſis arctè conjunctos*: Secretionis negotium diſtinctè conſideranti, patebit ſanè, parvi momenti iſta eſſe; enimverò, cum venæ portæ materiam in glandulis ſecernendam afferat, eademque à reliquo cruore ſecreta oſcula, porosque ſibi configurationi reſpondentes in ramis ductus hepatici inveniat, quis quæſo vel cavæ, minùs portæ ramulis quidpiam ejus in ſtatu naturali miſceri aſſeverabit: junctos verò ſingulos hos uſque eſſe oportuit, pro ſecretione rectè inſtituenda, ut adeſſent rivuli è quibus glandulæ materiam bilis depromerent, meatus in quos eandem effunderent, ac vaſcula denique alia, quæ quod ſanguinis, aliusvé liquoris reliquum eſt, reveherent: nec obſtat, quod dubium eſſe, ait, & neque â *Malpighio* vel ullo alio probatum: *Venam portæ munus arteriæ explere*, cùm adſit *arteria hepatica*, cujus elegantem diſſeminationem verſùs ipſas glandulas hepaticas, injectiones cereæ nobis aliisvé monſtrârunt; etenim *illi* aſſerendo ἀυλοψία anſam præbuit, quâ compertum omnino eſt ſanguinem per arterias meſentericas ad inteſtina eorumque glandulas advectum, per venas meſaraicas in portam reſumi, cujus innumeris propaginibus per hepar diſperſi obviam eant cavæ ramuli, ſicque circulationis negotium etiam iſthoc, in viſcere peragi: arteriam verò hepaticam, partibus in quas diſpergitur & abſumitur, ſin aliud nil, ſaltem ſucci nutritii portionem idoneam adferre, cujus omnes partes indigæ ſunt: Aliò igitur recurrendnm erit, ut vel conjecturando cauſas ſubiti hujus interitus diſtinctiùs aſſequamur: Notum eſt iis, qui experiundo fervent, funeſta ſymptomata, ex injectione ſpiritus ſal.armon.in venam jugularem aut aliam majorem ſubſequi, hiſce non prorſus diſſimilia, nosvé ſuperiùs cùm de iſto tum etiam aêre, quem immiſimus, in canibus aliqua propalavimus: Fuit fortè in corpore iſthoc quod utrumque horum activitate ſuâ æquavit

vit, ſpiritum animalem intelligimus, hoſpitem illum æthereum, Euro ocyorem, cujus, inprimis irâ exagitati ὁρμὰς & cùm in ſanguinem, tum prçprimis, fibrarum nervearum funiculos in imi ventris viſceribus, nemo ſatis mirari vel concipere poteſt: ſuo ſanè elatere ætherem exæquat, quandoque & adeò ſanguinis ab invicem diducere valet particulas, bilis unà acrioris, conſtrictis glandularum ductuumque hepatis à copioſo & concitato ejus influxu fibrillis, frequenti ad inteſtinum tenue, ac hinc cum chylo in maſſam humoralem, amandatione, fibrasque muſculoſas in functione ſuâ concitare, ut & ille inde nimis rareſcat atque attenuetur, talique cum impetu, cor & arteriæ ipſum propellant, ex quo vel enerventur ſubitò concidantque miſerè, vel oſcula vaſorum hiſcant aut rumpantur, ſanguinisque liberum effluxum concedant, uti in apoplexiis ab irâ experientia teſtatur: ita ante complures annos Militis uxor vegeta ac benè colorata, cùm primo mane ad iram pertinacem adacta fuiſſet, poſt prandium, inſultum apoplecticum, adſtantibus tale quid non ſperantibus incurrit, totâ facie rutilans, cui ſupervenientes motus convulſivi, vitæ filum penitus abruperunt: in dictâ ſanguinis ſolutione, quam bilis ejusmodi miſcelam producere experientia comprobat, cùm particulæ acres circa fibras nerveas ſplanchnicas abſcedere poſſunt, tum unà ſpiritibus animalibus accreſcere, eosdemque ipſorum impetus fovere ultetiùs, motusque ſpaſmodicos in viſceribus, vomitus, tormina ingentia, & alvi vehementem dejectionem ciere, quibus etiam anſam præbent bilis ſpicula ſalina, ſoluto muco inteſtinali, in fibras nerveas agentia. Ipſe verò ſanguis taliter conſtitutus, ad motum pro vitâ conſervandâ neceſſarium, ineptus evadit, junctaque *iſti* fibrarum cardiacarum enervatio, qualis in animi pathematibus ſibi prorſus oppoſitis, irâ atroci & timore panico, proh dolor! frequentiſſimè contingit, eclyſi vel ſyncopæ cardiacæ dictæ producendæ, aptiſſima ſunt: atque hinc ſubitaneos ejusmodi hominum occaſus, interdum deducendos eſſe arbitramur, habitâ prægreſſorum ratione, eorumque quæ cultro adhibito dehinc detegimus: Probant ſanè hanc ſpirituum vehementem concitationem, ſymptomata in actu ferveſcentis iracundiæ conſpicua: enimverò pulſitat cor cum arteriis atrociter, æſtus præcordia occupat, ſuccutiuntur viſcera, tremor extremas partes invadit, Verbo

> *Μένεος μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι,*
> *Πίμπλαντο· ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην,*

ſicut de Græcorum Principe canit Homer. Iliad. *α*.

> *Jam face ſuppoſitâ ferveſcit ſanguis & irâ*
> *Incaluére oculi.*

Excellentiſſ. *Borellus* in illuſtri de motu animalium opere, ſollicitus eſt in inquirendâ cauſâ motus excandeſcentiæ febrilis, tandemque, cùm eadem,

eadem, quæ in ferventiſſimâ iracundiâ, contingere heic notâſſet ſymptomata, rejectis ſententiis aliis, ita fatur: *Propriiſſima affectio & character febris eſt pulſus & commotio vehemens cordis & arteriarum, ad quam conſequitur incaleſcentia & alia ſymptomata, & hoc evidenti ratione & experientiis ſuadetur. Quia videmus, quòd poſitâ vehementi cordis motione & concuſſione, paulò poſt ſubſequitur in toto corpore animalis nova caliditas, quæ prius non aderat, ut patet in irâ & vehementi agitatione corporis: ſimiliter ablatâ hâc, vel diminutâ contracta & tardius facta, ſubſequitur tepor, rigor & frigiditas; quæ prius non exiſtebat per corpus animalis, ut contingit in timore: Propoſ. 225. Part. 2. Edit. Roman.* *Cauſam* autem diverſorum horum motuum, mox eleganter explicat, quando ait: *Et quia cor, adinſtar authomatis, per ſe moveri poteſt, independenter ab imperio voluntatis ſucceſſivis pulſationibus interpoſitis morulis, neceſſe eſt, ut ab eodem ſpiritu à nervis intra cor inſtillato, pulſationes cordis producantur placido & leni motu, in ſtatu ſanitatis, & vehementer in ſtatu febrili &c.* Ejusmodi autem ſpirituum in animi paſſionibus (de quibus alias laudatur Nobiliſſ. Carteſii ſcriptum) eò faciliùs machinam humanam deſtruunt, quò ſpiritus animalis, commotiones mentis inclinationes pertinaciùs comitantur, idque ex lege unionis quæ menti cum corpore intercedit: Sic Vir vehementi animi motu percitus, in cerebro imaginem infortunii ſatis vividam, ſine ingenti ſpirituum copiâ producere & conſervare non poteſt, nec commotionem ſatis violentam: ubi verò iſta ſemel acceſſerit, nervi ferè omnes, inprimis internas corporis afflicti partes amplectentes, commotiones & agitationes neceſſarias viciſſim recipiunt & inſtituunt, ſubſequunturque eò pòſt ſymptomata, de quibus modò verba fecimus: De hiſce verò in meletematibus Phyſicis fuſiùs diſſerendi dabitur occaſio.

OBSERVAT. XXXVII.

Motus convulſivi cum ſubſequente febri & mixtione cruentâ.

Puer 14. annorum, An. 1679, Menſ. Febr. diarrhœâ ſeroſâ atroci vexatus, quam dolor ventriculi, appetitus proſtratus, vomitus & artuum laſsitudo, hincque etiam dyſenteria levior comitabantur, noſtram imploravit medelam. Pulſu æquali & blando exiſtente, humorum acrimoniæ bolo ex Elect. Diaſcord. &c. proſpeximus, additis pulveribus abſorbentibus & nervin. demulcentibus: inde etiam pilulis ex extract. rhabarb. quod ſupereſſe poterat, eliminare ſtuduimus: Quibus cùm benè haberet,

ret, diebus proximis, tempeſtate humidâ admodum ac pluvioſâ, ſignifer per urbem cum commilitonibus (more circa Bacchanalium feſtum recepto) circumvagabatur, diætæ parùm ſtudioſus, quin pomis crudis & aquæ frigidæ potu manè & noctu gulam frequentiùs oblectaret, unde & moleſtam ſcabiem à multo tempore ſibi contraxerat: ſub finem circiter dicti menſis, deteriùs habere cepit: facies cum artubus intumuit, inferioribus præprimis, quibus ſpretis, æger ſub dio ſolisque radiis adhuc obambulavit: appetitu inde dejici incipiente, & urgente nauſeâ ac vomitu materiæ acris, ſeroſæ, denuò accerſiti ſumus: A præſcripto Diaphoretico, tantiſper ſudavit, julepum verò veſpertinum ilicò revomuit: ſudor tamen ex parte evanuit: ſub veſperam reduces, dolor capitis miſerum torquebat, & materiæ bilioſæ evomitio, pulſu juxta naturali perſiſtente: Ventriculi regio Ol. balſam. & nervin. inuncta, & epithem. fronti applicatum: juxta bolus roborans exhibitus ex confect. de hyacintho, circa decimam noctis: Cùm jam inducias expectarent adſtantes, ſub mediam noctem motus convulſivi invadunt ilicò, qui circa ſiniſtrum hypochondrium incipientes, mox femur proximum, & hinc brachium, cum reliquo latere aggrediebantur, ſenſim ingraveſcentes, ſalvo manente dextro: Præſcriptâ pulveris antepileptici doſi, cum julepo tali per cochlearia ſumendo, manè injectus fuit clyſter, & mixtura cum cinnab. antimonii iterata: Quibus cùm ad ſe redire videretur, convulſionibus non ita crebrò affligentibus, inſiſti juſsimus, addit. tinct. Caſtor. cum ſpir. urin. naribus admovendo, ubi rès poſtulaverit, ſacculo item ex carminativ. vino incoctis abdomini, hypochondrio præſertim ſiniſtro applicando. Somno hinc blando ægrotus capiebatur, hoſtisque remittebat, unde in præſcriptis ſub veſperam pergi curavimus, addito decoct. ex Mercur. vivo, ſi quid fortè verminoſi, quod fœtor oris præſagiebat, juxta ſubeſſet. Poſtridie meliùs habuit, noctem quietam tranſegit, ſed jam pulſus celer & frequens, ſitis intenſa, urinæ tinctæ, cum ſedimento craſſo: V.S. hinc indicta ad ſanguinis ventilationem, & julepis certatum addit. bland. diaphoret. Veſperi febre remittente, trageam ex abſorbentibus & antepilept. præſcripſimus. d. ſeq. urinis turbidis

ac craſsis etiamnum exiſtentibus, cum pulſu frequentiore, julepo ex alterant. præparante perrectum eſt,in craſtinum verò purgans ex ſyr. roſ. ſol. compoſ. &c. paratum, quo aliquot diebus pôſt iterato, cûm copioſè dejeciſſet, urinæ ſenſim clareſcere ceperunt, cum ſedimento utcunque laudabili: accidit autem ut clareſcentes ſanguinolentæ evaderent, citra doloris vel in renibus aut perinæo indicia, cui adſtringentibus, fibrasque hinc roborantibus, pilul. præprimis ex terebinth. rhabarb. & ſanguin. dracon. parat. ſubvenimus, ægrumque favente Deo priſtinæ ſanitati reſtituimus.

SCHOLIUM.

Errorem, quem in rerum ſex non naturalium uſu, ſæpe impunè nos commiſſuros credimus, graviſſimorum quandoque morborum matrem eſſe, modò innuimus. E præcedenti hiſtoriâ ecquid animi pathemata valeant, inſuper videre eſt, ex præſenti verò, quantas corpori noxas præcisè inferat prava victus ratio, evidentiùs conſtabit: Equidem in pueris & adoleſcentibus calor robuſtus eſt, & uſque vegetus fluidi motus, multum quoque agiles iſti ac rarò quieſcentes ſeri diſſipant, accidit tamen frequenter, ut à nimietate ingeſtorum,partes tenerioris ſtructuræ labefactentur, ſerique ſanguinis ineptitudine lymphæ laudabilis generatio impediatur, præprimis ubi talia illa fuerint, quæ chylum bonæ notæ non ſuppeditent, ſed cùm ſubigi minus apta ſint, vel viſcidiora ſubſiſtant in ventriculo & inteſtinis, corruptelæ proxima, vel ſanguinis oceano illata ejusdem chymum corrumpant, lymphamque miſerè inficiant, in partibus nutritis dehinc ſeparandam: Atque hinc ſcabies ortum ſuum ducit, ſero ejusmodi ſalſacido, quo maſſa humoralis ſaturata utcunque eſt, ad glandulas cutaneas depoſito, ibidemque hærente,ac in ductibus vaſisque lymphicis, quod viſcidius & ad motum ineptius,imò oſcillis ipſorum improportionatum eſt,ſubſiſtente ac reſtitante,ſicque partium exteriorum artuumque tumori & laſſitudini anſam ſuppeditante: Quandoque ſolenni naturæ motu ſive ἐκκρίσει,nunc per vias urinarias illius copia aliqua vacuatur,nunc ad glandulas inteſtinales & ventriculi unà defertur, ibidemque fibrillas nerveas titillando, nauſeæ primùm & torminibus, mox vehementiùs irritando vomitui & diarrhϾ locum ſuggerit uberem, appetitumque dejicit eò magis, quò fibrillæ ventriculi & inteſtinorum ex inordinato victu labem jam acceperunt, & fermenta horum oppreſſa ſive enervata ſœpiùs jam fuerunt;abſcedit quoque à rodente ſero mucus in tenellâ conſtitutione facilè, de-

lè, denudatisque vaſculorum ſanguiferorum oſculis, dejectiones cruentæ evadunt, nunc magis nunc minus. Cujusmodi quid omnino heic contigit: enimverò ſcabiem ex errore diætæ contraxit eademque aucta dehinc reliquorum ſymptomatum mater unà fuit: à quorum aliquibus liberatus, non quievit, donec exponendo ſe aeri pluvioſo frigido, naturæ in excretione motum turbaret, neceſſariamque tantopere Diaphoreſin impediret, ſeri ex ſe ad ſtagnandum prompti: inde conſtrictis partium teneriorum poris ac fibrillis, lymphæque particulis deinceps fixatis, facies & artus inferiores præprimis, intumuerunt, factâque ſive ſeri in glandulis ſtomachicis aggeſtione, ſive fibrarum nervearum ab ingeſtorum ſubſiſtentium corruptelâ, & hinc acquiſitâ acrimoniâ, forti vellicatione, nauſea vomitusvé recruduerunt, quem unà ſuccuſſis & ſpaſmodicè conſtrictis ductûs hepatici ac veſiculæ felleæ fibrillis, exploſa bilis amarulentum reddidit, potueruntque à ſpiculorum in fibras ſtomachicas impetuosâ actione, meninges earumque fibrillæ ita viciſſim affici, ut doloris atrocis ideam in mente parerent, quamvis non eamus inficias, ſeri vellicantis ſpicula circa easdem optimè ſtagnare ac hærere potuiſſe: Nec verò heic ſubſtitit hoſtis furor, quin ſpiritum animalem ita ſuâ atrociâ exagitaret, ut motus convulſivos in partibus produceret, quorum ortus utcunque indagatione dignus eſt: Excellentiſſ. Williſius affectionum ſpaſmodicarum cauſas, nunc circa ἐγκέφαλον ſubſiſtere, nunc circa extremitates nervorum hærere, aut in iis ipſis quærendas eſſe arbitratur, libr. de motibus convulſivis, moxque ad ſeroſam colluviem in cerebro, liquorisvé nervei corruptelam properat, poſſetque hoc ultimo ſæpius negotium explanatum ac abſolutum dari, modò ejus exiſtentia omnino probata eſſet: Quia motus ſpaſmodici ſubitò, ceu adſtantibus videbatur, ingruerunt, brevique pòſt, medicamentis convenientibus adhibitis plenas inducias dederunt, præcipuè autem quia ſiniſtri hypochondrii confinia, partesque illius lateris reliquas infeſtârunt, probabile nobis non fit circa nervoſum in cerebro genus, copulam hanc ſpiritibus vel accreviſſe, vel ipſorum domicilia tantopere impetiiſſe, ſed ſtabulantem in inteſtinis & circa fibras ſplanchnicas, humorem ſeroſum acrem ſalſacidum, (qualis interdum circa plexum meſentericum doloribus atrociſſimis, imò convulſivis motibus viam pandit) ſpaſmodicas fibrillarum contorſiones produxiſſe, eò faciliùs, quò in teneriori texturâ, nervuli minus reſiſtunt, & animalis ſpiritus ad ejusmodi exploſiones commodùm adigitur, atque hanc cauſæ ſpaſmodicæ ſedem confirmare videntur, tormina, nauſea, vomitus, quæ modò præceſſerant: de Lumbricis verò non ineptè ſuſpicionem fovimus, utpote experientiâ edocti, non modò in pueris ipſorum proventum largum eſſe ſæpius, ſed graviſſima ſymptomata non rarò parere, quorum

rationes invenire ſine iis difficile eſſet: ita inferiùs hiſtoriam dabimus pueri octennis, qui vegetus, motibus epilepticis ſubitò prehendebatur, à Lumbricis ventriculi & inteſtini tenuis regiam occupantibus & exercentibus: de modo verò & ratione formali convulſionum, motuumque epilepticorum, in ſeqq. hiſtor. anſam diſſerendi nanciſcemur; jam ſupervenientem febrilem æſtum, cujus beneficio materia ſpaſmodica infracta atque eliminata fuit, tantiſper luſtrabimus: Πυρετὸν ἐπὶ σπασμῷ βέλτιον γενέσθαι, ἢ σπασμὸν ἐπὶ πυρετῷ, præclarè fatur Hippocrates ſect. 2. aphor. 26. Rationem hujus quærunt communiter in materiæ μετάστασει ab interioribus cerebri generiſque nervoſi in maſſam humoralem, unde iſta onerata particuliſque ſeroſis acribus ſaturata, accenſo motu cordis, incaleſcere aut aliter ebullire & efferveſcere incipiat: Excellentiſſ. Borellus, ceu ſuperiùs monuimus, rejectis quibuſcunque opinionibus aliis, ſpiritus ſeu ſuccos nerveos redditos ſolito acriores, nervos & cor irritando, cauſas productivas primas & immediatas eſſe excandeſcentiæ febrilis, cit. propoſ. adſtruit, hancque acredinem ipſi variè & à variis partibus cauſiſque communicari & affricari poſſe, videturque ejus hypotheſis ficulnea non eſſe, enimverò cùm motus cordis, ſpirituum animalium influxui potiſſimùm, imò ſi ipſo cum loqui velimus, unicè debeatur, de febrili verò efferveſcentiâ, hic ipſe auctus & concitatus teſtetur, neceſſe erit ut ſpiritus auimalis primaria ejuſdem cauſa exiſtat, atque huic particulæ irritantes alicubi accreverint, cujuſmodi in puerulo hoc accidere potuit, nominatis inteſtinorum viſcerumque fibris à ſero mordaci irritatis: aut reſorpta ejuſmodi materia, circa ἐγκέφαλον ſpiritui in ſui ſecretione admiſta, eundem concitavit, ut aucto cordis motu, ſanguinis particulæ activæ ſuſcitatæ unà fuerint ad heterogenei ſubactionem & eliminationem commodiùs ſuſcipiendam: aliàs evidens eſt à gravioribus animi pathematibus, iſthoc ſpirituum motu, febriles inſultus frequenter induci, nec ab hac Borelli opinione deflectent, qui cum D. Jones, circa partium extremitates, digitorum præprimis apices fomitem paroxyſmi recrudeſcentis deponi, ibidemque acrimoniâ, quam vel morâ ſui concipit, fibrillas cutaneas vellicando, primos horrores creare perſuaſum habent; cujuſmodi quid vel glanduloſarum partium ductibus obſtructis, ſuccis quos ſecernunt, liberè exeundi viâ præcluſâ, degenerantibus, & lymphâ vel ſanguine circa vaſculorum capillarium oſcula ſubſiſtentibus, à quibus febrilis exæſtuationis, intercepto fluidi motu legitimo, alii hoc ævo cauſas non malè derivant, contingere dici vel fingi poſſet; quod jam ſæpe laudati Viri ſententiam tantiſper obſcurat, eſt ſpiritus animalis & ſucci nervei confuſio, pariles que effectus nocivi quos inde utrique tribuit: ita ſub finem propoſ. 227. inquit: *Loca igitur, in quibus ſucci nervei primò fermentantur, ſunt glandulæ & radices nervulorum,*

lorum eorundem obſtructa & malè affecta & irritata: Cauſa verò fermentationis eſt retentio violenta partium, quæ excerni debuerant è nervis &c. Nos ſpiritum animalem, itidem ut fluidum concipimus, ſed ſubtiliſſimum, nec ex ſe fermenteſcere aptum, ceu alibi dictum, præterque particularum nocivarum miſcelam, quæ in ſecretione ejus in fibræductus, potiſſimùm contingat, aliud in nervis coinquinans, ferè non novimus: Mictionem tandem ſanguinolentam quod concernit, illa ſi ſanguinis tenuitatem ac ſeroſitatem arguit, non minùs etiam de læſâ urinæ in renibus ſecretione teſtimonium perhibet, quâ fibræductuum oſcilla ſanguineas particulas unà cum ſero admiſerunt, occaſionem iſtis motibus convulſivis parantibus, quâ cum vaſcula interiora, tum ductuum maximè partium vicinarum fibrillæ ſuccutiuntur & debilitantur.

Observ. XXXVIII.

Tincturæ Antimonii effectus in motibus convulſivis.

Filia ſedecim annorum, à primâ nativitate muta, menſtruiſque hactenus orba, carnoſa quamvis & benè habita, primo Februarii 1683. de qualicunque horrore, cum ſubſequente calore acri anxietate circa præcordia & inquietudine tacitè conqueſta eſt, cùm aliquot menſes antè dolore circa lumbos ſe affligi geſtibus monſtrâſſet: Vocati die quarto, crus utrumque cum femore vehementer intumuiſſe notavimus: Tumore exiſtente pellucido & doloroſo, ſuique indicia ex ſiniſtro latere ad eandem mammam uſque, multo cum ægræ cruciatu prodente: abhinc tamen anxietas & inquietudo ceſſârunt: pulſus celer & frequens, cum ſiti utcunque intensâ: præſcriptis diaphoreticis volatilibus, ad ſeri diſcuſsionem, viarumque, ſicubi natura vellet, reſerationem, id impetrâſſe videbamur, ut tumor crurum ſatis fuerit imminutus: Noctu interim convulſionum inſultus, quamvis breviores, ægra bis experta fuit, unde ad volatilia antepileptica poſtridie confugimus, veſperique ſymptomatibus pari vi pergentibus, iisdem fortiùs decertavimus: inſequentibus diebus cùm motus iſti frequenter ingruerent, mirari ſubiit medicamentorum inertiam, retulit verò mater, jam à primo ortu convulſivi quid miſellam per intervalla perpeti, d.7. ad ſangui-

nis ventilationem, particularumque acrium diſtractionem ac ſubactionem V.S. in brachio dextro imperavimus, quæ feliciter ceſsit, citra paroxyſmi vel ante vel poſt meridiem invaſionem: poſtridiè autem eodem denuò ingruente, tinct. antim. in uſum vocavimus, ad gutt. X. vel XII. manè & veſperi in idoneo vehiculo ſumendam: atque hâc aliquandiu uſurpatâ, paroxyſmi manifeſtè remiſerunt, ægraque à frequenti horum impetu, ſanguinisque febrili agitatione liberata fuit.

SCHOLIUM.

Paria ſymptomata Filiam hanc invaſerunt, quæ menſtruatas quandoque, vel menſtruari incipientes interdum affligunt; enimverò luxuriantes tantiſper ſanguinis particulæ, præſentiam ſui circa lumbos ſive mavis ligamenta uterina dolore, quem ſpiculis ſuis induxerunt, demonſtrârunt, factâque dehinc ſpirituum animalium, & maſſæ totius agitatione, febrilem omninò exæſtuationem ſuſcitârunt: Nihil verò floris virginei ſubſecutum eſt, ſanguine particulis, ut videtur, ad motum ineptioribus & circa vaſorum capillarium extremitates facilè ſubſiſtentîbus ſaturato, ſeroſis maximè & aquoſis, quæ deinceps ſive abſcedentes, inter muſculorum interſtitia, vel in ductibus aquoſis ceu canalibus ordinariis hæſerunt tumoremque pellucidum femoris utriusque produxerunt, & tandem motuum convulſivorum recidivam, non tam irritando partes nerveas utero confines, quàm ſui portione aliquâ ſpiritibus animalibus accreſcendo, ingruerunt enim illi crurum tumore diſparere incipiente, ſerique particulis in maſſam humoralem ex parte reſumptis, uſque dum Tinctur. Antimonii ejus ſpicula acida, fibrillis nerveis infenſiſſima, magis adhuc infracta fuerint, & ægrotæ à frequenti epilepſiæ impetu inducias longiores effecerint: De convulſione & motibus convulſivis plurima habentur in Vett. & Recentiorum ſcriptis, apud illos ferè obtinet Hippocrat. l. 6. Aphor. 40. effatum Σπασμὸς γίνεται ἢ ὑπὸ κενώσιος ἢ ὑπὸ πληρώσιος, οὕτω δὲ καὶ λυγμός. Spaſmum eſſe nervorum pravam affectionem, qui à nimiâ ariditate, aut ſuperfluâ humiditate decurtentur; & tunc muſculos, per quos ſui ramos diſpergunt, violenter contrahi ac inflecti, vel dilatari articulos, quibus annectuntur: Aſt præterquam, quod nervi ira arefacti & exiccati, inſtar piſorum, qui combuſti vel torrefacti torqueri ſolent, viſi nunquam ulli fuerunt, non videmus, quî ſuppoſitâ ipſorum contracturâ (ut de madore, qui naturaliter ipſis convenit, & à quo nuſquam contrahuntur ſileamus) articuli tam validâ vi incurvari poſſint aut diſtendi, cùm nervi non affigantur; muſcu-

muſculorum in morem, duobus terminis duris, ac firmiter renitentibus, ceu de *motu cordis* Diſſertat. de ſtruct. Viſcer. notavimus, & præclarè monet Excellent. *Borellus*, ſed potius ipſorum principia laxè uniantur. Alii inter quos eſt Sennertus, & qui ipſum ſequuntur, quodcunque irritans convulſivorum motuum cauſam eſſe ajunt; nec malè hactenus, modò in quo ratio formalis utriuſque, *agentis* nempe & effectus ſubſiſtat clarius explicaret: Qui ſucco nervoſo patrocinantur, hujus acrimoniam, ſive ſalſam ſive acidam, & coinquinationem felicius inveniunt: Ingenioſiſſ. *VVilliſius Contractionem Muſcularem* fieri cenſet, dum ſpiritus animales è fibris tendineis, ceu promptuariis, in quibus reconduntur in carneas proſiliunt, ibidemque particulas alius generis activas offendunt, cum quibus effervescentes & exagitati, fibras in corrugationes agunt, cui verò ſententiæ eruditè opponit Clariſſ. Majovius cap. I. de *motu Muſculari* utrum autem hic ipſe pro motu muſculari aſſerendo, adeò neceſſe habuerit ex cruore particulas ſalino-ſulphureas accerſere, quæ carnis muſculoſæ miniſterio ſecretæ, particulis nitro-aëreis ſive ſpiritui animali miſceantur, & inde motu perniciſſimo ſemet exagitent, à multis non immeritò diſquiritur, præterquam enim quod ad iſtam indolem ſpirituum, (quam pro exploſione ciendâ ille quidem aſſumit) non videtur recurrendum, utpote quorum ignea natura Machinæ animalis deſtructoria magis foret quàm amicabilis, dubium omninò eſt inſuper, in convulſivis motibus, particulas à cruore efferas uſque ſuggeri, &, quod potiſſimum, annon ſpiritus animalis, ſive ab accreſcente heterogeneo, ſive mordicatione nervorum, fibrillarumque nervearum in partibus concitatus & irritatus, iſtiusmodi effectum, ſolus producere valeat: Laudamus nihilominus ingenioſam Viri hujus hypotheſin, quâ particulas in motum pernicem agi aptas requirit, cujusmodi è cruore accedentibus actuandis ſpiritus æthereæ naturæ jam ſufficit: Ad priorum confirmationem faciunt, quæ cap. V. ſupra laudatus Vir habet. *Sicut particulæ nitro-aëreæ in cerebrum tranſmittendæ, ita è contra particulæ ſalino ſulphureæ,*)addidimus quæcunque irritativæ) *ab eodem omnino excludendæ ſunt, ut enim ſi iſtæ aut ob ſummam tenuitatem ſuam, aut propter meatus cerebri patulos nimis, ſive ob æſtum ſanguinis nimis intenſum cerebrum irrumpant, eædem ſpiritus animales in motus inordinatos concitant: Hinc œconomia animalis valdè perturbatur, uti in ebrietate, Epilepſiâ, idq; genus aliis morbis evenire veriſimile eſt* &c. Quicquid ſit, in hoc ferè authores conſentiunt, irritari fibras nerveas, varieque & impetuosè concitari animalem ſpiritum, in gravi hoc ſymptomate, & partes muſculoſas variè divelli & torqueri: jam videndum quid in convulſionibus præcisè accidat horum ratione: Muſculum motus voluntarii inſtrumentum eſſe, Veteres, uno, quod ajunt, ore confirmant: In convulſionibus idem præter voluntatem movetur, differtque motus iſte à volun-

voluntario non in actione ipsâ, ſed in causâ efficiente: In ſtatu ſanitatis ſpiritus animales è nervis promptè & placidè, fibrillarum muſcularium poros ſubintrant, & ſeſe expandendo, illas quaſi contorquent, in ſtatu morboſo, à vellicante motus iſte ſpirituum impetuoſus, & inordinatus, quandoque autem pertinax eſt, duratque nimium ipſorum contentio, ſanguine ab eodem agitato, alias particulas ſubinde miniſtrante, nî talibus ſaturati jam ſint; modus iſte fibrillarum per contorſionem contrahendarum, muſculorum qui contrahuntur conſtrictioni & duritiei ſive renitentiæ, ceu in infantulis convulſis & ſeq. hiſtor. patebit evidentiùs) admodùm conſentaneus eſt, demonſtraturque hic ipſis experimentis à Clariſſ. Majovio: Non arbitramur hinc in motu voluntario ſpiritus animales, vellicando initia nervorum in cerebro, eosque comprimendo, exprimere guttulas ſucci nervoſi intra ſanguinem contentum in muſculis, à quibus diſploſio inflativa conſurgat, quæ eo major fiat, quo vellicatio ſpirituum gravior eſt, ceu in convulſionibus motuque voluntario accidere Borellus exiſtimat propoſ. 213. part. 2dæ, tum quod ſuccum hunc nerveum ſuperiùs removimus, ejusque difficultates alibi explanavimus, tum quod *idem* cum ſpiritu per nervos, commodiſſimè poſſet accedere, idemque in motu utroque officium præſtare, ut opus non ſit, demum ex ſanguine ipſum elici & exprimi: nec ſcimus qui citra ſecretionem hoc ipſum ſuccedere poſſit, ut inflationem partium muſculoſarum in motu earundem præſuppoſitam linquamus: ad cauſas fomitemque mali tantiſper tranſibimus, quorum *iſte* interdum in unâ ſimplici parte ſubſiſtit, motusque convulſivos per conſenſum dictos parit, illas *autem* conſtituit quodcunque acre irritans, ſalinæ naturæ, ſive jam acidum, ſive alterius genii fuerit, tale ſemper, quod ſpiculis ſuis improportionatis teretibus, tetrahedricis, polyhedricis, hamulis uncinulisque præditis fibrillas nerveas diſtorquet, ſtringit, aliterque à ſuâ configuratione dejicit: Et quidem acidum, plerunque in causâ eſt, fuitque in filiâ præſenti, cui tinctura ex ſulphure antim. ſolamen & auxilium tulit, licèt ipſa particulis acribus prędita, commiſſi nempe invicem ſales diverſi generis, ſpiculis improportionatis in ſe invicem agunt, donec ſibi invicem adaptentur, ſicque utriusque aculei diffringantur, quandoque etiam particulæ ramoſæ, aliævé ſalium ſpiculis adhæreſcunt vel accreſcunt eademque poſt obtundunt & craſſiora reddunt: nec tamen ſalia alia exterminamus: ſcimus enim quæ ſymptomata ſal. tart. oculo canis aſperſum, aut etiam nervis cruralibus ranarum, inducat horumque rationem aliquam ſuperius reddidimus: in malo hæreditario ſpirituum certo modo vitiatorum & in craſi ſuâ deficientium erratum ſuſpicatur Clariſſ. Ettmüllerus, quale tamen iſtud ſit, uſque non explanat: In puerulis certè, quò tenerior generis nervoſi textura, eò ab accre-

accreſcente heterogeneo ſpiritui animali, motus epilepticus faciliùs ſuccedit: videtur tamen in Epilepticis à primâ nativitate, labem aliquam in ipſis fibrillis & funiculis nerveis cerebri quandoque accuſandam eſſe, quâ vel pori meatusque ipſorum patentiores ſunt, nec leviori ſpirituum impetui vel accedentis heterogenei copulæ reſiſtunt, ſed ita mox afficiuntur, & ſuccutiuntur, ut ipſe magis adhuc promoveatur, indeque fœtus confeſtim pullulet, de cujus noxâ heic diſquirimus: quandoque etiam invicem convolutæ ſunt, aut aliter vitioſam texturam obtinent, cujusmodi de ſtupidis ſtultisvé quid ſuprà monuimus. Cœterùm laudatæ tincturæ vires in pertinaci flatuum copiâ utiliter experti jam ſumus ſæpiùs, antequè annos quatuor puero octenni, vero inſultu epileptico, bis quatuordecim dierum ſpatio vexato, cum fructu eam exhibuimus, immunis enim inde, in hunc uſque diem ſoſpes vivit, ut ejus efficaciam Clariſſ. Ettmüllerus aliique Chymici Præſtantiſſimi non immeritò laudent.

Observ. XXXIX.

Ex dolore in lumbis & inguine, utriusq; cruris & pedis imi Tetanus.

D. 11. Januar. An. 1686. auxilium noſtrum efflagitavit, fœmina primipara viginti circiter annorum, 14. à partu diebus, conqueſta de dolore pungitivo & lancinante circa lumbos & inguen dextrum, qui in crus & pedem imum ejusdem lateris atrociter ſæviebat. In iſto tumor aliquis ſubdurus & renitens obſervabatur, citra ullum ruborem, ægraque pedem nec flectere nec movere, nec eidem inſiſtere potuit: Rogata num ante partum dolorem ſimilem perſenſerit, annuit, & quidem ita, ut incedere interdum inde prohibita fuerit: ingruentibus doloribus partus, crus idem maximè affectum fuit, in convenienti, ceu debuiſſet, ſitu non poſitum: jam lochia fluere deſinebant, ſitis intendi & appetitus proſterni cepit, pulſus celer erat & frequens: lumbis & femori ol. lumbric. hyperic. &c. cum liq. C.C. ſuccin. ſuræ verò & pedi fomento ex herb. ſalv. fl. chamom. ſambuc. &c. in vino decoct. additâ camphorâ & croco proſpeximus; juxtà pro emendando acri in maſsâ humorali ſtabulante tragema ex Diaphor. Martiali ocul. cancr. corall. &c. cum ſacch. paravimus.

Sub veſperam dolor idem urgebat, ſimulque femur petebat: ſuaſimus ut dict. liquor. cum tinctur. croc. & aliis illud blandè lavaretur & fricaretur, additâ mixturâ diaphor. ex aq. card. ben. veron. C.C. philoſ. præparat. &c. D. ſequ. retulit ſe noctem utcunque quietam tranſegiſſe; doloris ex femore in pedem inſultum non ita crebrum nec atrocem eſſe, rigor tamen in partibus muſculoſis maximè ſub genu, doloroſus admodum perſtitit, cujusmodi etiam in femore animadvertimus, & alvi fluxus aliqualis ægram invaſit: à ſumptâ mixturâ parum ſudavit, pulſus tamen heſterno melior, plenus nec ita frequens: perrectum eſt in præſcriptis, circa tertiam verò pomeridianam, bolum ex Elect. diaſcord. corall. &c. exhibuimus, quem mox evomuit, quod ad medicamenta difficilis erat: ſub veſperam dolores in inguine recruduerunt, crure univerſim cum pede obrigeſcente: juſsimus illi fotum applicare, & ſuræ cataplaſma, ex farin. rad. alth. flor. ſambuc. chamom. ſemin. lin. carv. addit. axung. can. mur. alp. camphor. croc. ol. lumbric. &c. Poſtero manè reduces, dolorem multò mitiorem eſſe audivimus, tetano quamvis adhuc ſubſiſtente, ſumſit hoc manè de trageâ & in cæteris perrexit: Veſperi dolor punctorius rediit atrociter, pes tumebat ſupra modum, & renitebatur cum fragore, qualem ubi tantiſper in alium locum movebatur cum ſonitu edidit: pulſus celer & parvus: cataplaſmati additæ ℥ aliquot fimi caballini: in fomento & oleis perrectum, juxtà paratus ſacculus ex radic. bryon. lilior. alb. herb. bryon. fl. ſambuc. &c. cum croc. lacti incoquendus & inguini calidè applicandus: internè verò propinavimus julep. blandè diaphoret. in 2. doſ. Poſtridiè ex ſacculi uſu dolor remiſit, redux ad tantillum motum, pes verò nec ita renitebatur, nec tanto cum fragore: perſtitimus in externis, internè autem julepus ſimilis rurſum exhibitus; & quia diarrhœa denuò miſeram vexabat, Emplaſtr. ex gumm. tacamahac. Balſ. Peruv. ol. dſt. menth. & pice ſtomachi regioni applicuimus. Veſperi ægra pedem aliquantum movere poterat, ſed non extendere; dolor urgebat præcipuè infra genu: in inguine verò nonniſi per intervalla affligebat, in medium femur uſque pergens: ſiquidem in pede imo tenſio remiſerat, in externis nil immutatum fuit, horâ verò ſomni julepi doſin

doſin dimidiam propinari juſsimus. D. ſeq. ſymptomata ferè eadem, niſi quòd pes minùs tumeret, tenſusque eſſet: jam cataplaſma femori applicuimus: ſuræ verò & pedi imo fumus adhibitus ex flor. ſambuc. ſem. aneth. oliban. maſtiche, thure, &c. juxta præſcripta emulſio in duas doſes ex amygd. d. ſem. naſturt. cardbened. &c. addit. jul. roſac. Diarrhœa remiſerat, urinæ tantiſper lixivæ, nec ita craſſæ ut præcedentib. diebus, die poſtero tenſio & dolor in ſura paulum ingravuerant: unde ad cataplaſma rediimus, auctâ doſi fimi caballini, additoque ſale volat. C. C. iterata quoque fuit emulſio ex ſemin. ſal. volat. imprægnatis: ſeq. manè retulit ægra ſe noctem ſatis quietè tranſegiſſe, remiſiſſe dolorem in pede, adeò ut digitos flectere poſsit, etiam in ſurâ & femore, nec niſi ſub genu aliquid ejus ſupereſſe, pulſus erat melior, nec urinæ ita ſaturatæ appetitus magis conſtans: perrectum fuit in externis addit. ol. ovorum Tinct. croc. &c. In craſtinum verò juſſa eſt lenem ſudatiunculam pane recèns ex furno extracto experiri: Cùm rediremus d. proximâ, non ſudârat, ſura & pes imus multùm detumuerant, pedemque in lecto facilè movebat, ipſi tamen ob muſculos extenſores etiamnum ſpaſmodicè affectos, inſiſtere non potuit: ſudor quoque de reliquo corpore per intervalla fluebat, cœteraque benè habebat; juſsimus ſubſiſteret in ordinariis, à quibus illud per Dei gratiam levaminis ſenſit, ut in ſeqq. diebus genu flectere, commodumque obambulare potuerit.

Die 23. Januar. ægrotâ levi de causâ ad iram commotâ, dolor vehemens inguen ſiniſtrum invaſit, citra tamen femoris vel imi pedis ſpaſmum, qui ſuccedentibus diebus utrumque horum invaſit; acceſsit febricula, ob quam V. S. parca imperata fuit: ſanguis eductus viſcidus omnino fuit & corruptus, appetitus proſternebatur, ſitis ingruit. Propinari hunc in finem, julep. & emulſiones ex blandè ſudorem cientibus, juxtaque Diaphor. Marc. plurib. vicib. exhibitum: Externa verò eadem in uſum vocata fuerunt, provocato ſub finem ſudore ope herb. bryon. fl. ſambuc. rad. bryon. &c. in aq. fervent. coct. atque his per aliquot dies iteratis, ſura & pes emolliri, tumorque aquoſus, qui comparuit ultimis diebus, diſcuti cepit, Ægrotâ in hunc diem vegetâ ſuperſtite.

SCHOLIUM.

Attigimus in præcedent. ſchol. cauſas motuum Epilepticorum, eosque à ſpiculis ſalinis, fibrillas nerveas pungentibus, incitantibus, varieqne lancinantibus & vellicantibus vel rodentibus, ut plurimùm provenire innuimus: ſi ad ſingula, quæ in caſus hiſtoriâ recenſuimus, attendere libuerit, patebit ſanè & de ratione formali affectus tam atrocis & non rarò funeſti, cauſæque genio nos non malè ſenſiſſe. Enimverò ab *acido auſtero*, (cujus præſentiam ſymptomatum pertinacia, dolor graviter lancinans, quo convelli quaſi & contorqueri fibras ægra ipſa percepit, ſanguis corruptus & viſcidus, urinæ craſſæ primùm hinc lixivæ, mox ſedimento ſimili ſaturatæ, diarrhœa quoque ſeroſa, & lochia ſubſiſtentia, ſatis arguunt,) vellicante in lumbis & inguine, concitati ſpiritus, eâ ſenſim copiâ vi & contentione exploſi fuerunt, ut contortis pertinaciter muſculorum fibrillis, reſiſtentibus circa oſſa maximè tendinibus, crus utrumque cum pede imo doloroſè omnino intumuerit & ad attactum cum fragore & ſonitu reniti deprehenſum ſit, medicamentis internè & externè uſurpatis non cedens, uſque dum eliminatis & correctis particulis ſimilibus in maſsâ humorali, fomes imminutus fuerit, emollitisque fibris & diſcuſsis Balſamicorum & volatilium ope copulæ irritativæ reliquiis, imò ſpiritu ipſo ad quietem compoſito, ad priſtinam figuram & ſitum muſculi redierint, cujus ratione præcipuè laudare audemus cataplaſma, cui fimum caballinum, ſale volatili ſaturatum addidimus. Recruduit equidem lærna, ex animi graviori pathemate, & mutatâ quaſi ſcenâ crus alterum invaſit, ſuperveniente febriculâ ſiti aliisvé ſymptomatibus, è quo ipſo evidens rurſum eſt, quantum ira in ſpirituum & cordis ac totius maſſæ humoralis commotione valeat, quamvis enim concedamus reliquias ejuſcemodi acris & auſteri ſuperfuiſſe & circa inguen ſiniſtrum aggeri potuiſſe, inde tamen inficiari nemo audebit, ex iſta animi agitatione, cui ſpirituum impetus ſucceſſit, illas ſuſcitatas & quaſi actuatas fuiſſe, ſobolemque hanc poſteà pejoris mali parentem evaſiſſe. Acre autem iſtud irritativum hamulos ſuos præcipuè circa ligamenta uteri fixiſſe & reliquiſſe videtur, quorum teres, nervoſum, alterâ ſui parte membranosâ, per muſculos femoris dirimi Anatomicis conſtat; nec immeritò ſuſpicamur, cùm jam ante partum hoſpitis hujus inſultus ægra per vices ſenſerit, in partu ipſo partes haſce crebriùs adhuc fuiſſe exercitas, ſ. ut alii loqui amant debilitatas, & hinc ſpiculorum ferociam minùs eluſiſſe. Conſtat inde, ut arbitramur, pro motibus convulſivis in parte ciendis, non neceſſarium eſſe, ut circa ἐγκέφαλον materia irritans deponatur: vel levis in parte fomes,

fomes, malo iſti vel univerſim, vel in uno alterovè loco anſam dare poteſt: ſuperius adduximus olei nicotian. in ranis, ſerpentibus &c. effectus: Ex irâ absque præviâ causâ aliâ, inſultus epilepticos ſubſecutos fuiſſe, experientia alios nobiſcum docuit: Ab acri auſtero circa ventriculum & in inteſtinis tenuibus vellicante motus convulſivos in puerulis productos, ejusdemque eliminatione ſopitos, infrà oſtendemus: pariter etiam menſium per aures effluxum, præcedaneis motibus epilepticis hiſtoria plenior inferiùs exhibebit, nec novi quidpiam eſt variolas & morbillos, ſui excretionem præviis iisdem moliri, utque alia ſilentio prætereamus, cruris utriusque tetanus & pedis imi, à copulâ acerrimè vellicante, (unde ingens ſpirit. ὁρμὴ & impigra contentio) circa uteri confinia, ecquàm iſta facilis, horrendorumque ſymptomatum non rarò fœcunda mater exiſtat, ſatis edocet: Notabilis quoque eſt epilepſia, à ſiniſtri pedis pollicis læſione orta, ſæpiùs recurrens, quam Excellentiſſ. Abrahamus Merclinus Ann. VI. Dec. I. Ephemerid. Nat. Cur. p. 112 commemorat, ubi præcedaneo dolori metus acceſſiſſe videtur, eaque ſpirituum inde ad motum concitatio, ut vel ex tantillo ſtimulo, priſtinos impetus mox repeterent.

OBSERV. XL.

Odoratus vitioſus, indeq; nata incommoda.

A. 1682. quùm ſanitati venerandi D. Parentis noſtri in thermis Favarienſibus ſtuderemus, conſilium à nobis petiit Reverend. D. Lavaterus Paſtor Goclingenſis, conqueſtus de miris olfactus incommodis, quibus ab aliquo tempore afficiebatur, adeò ut rem etiam fragrantiſsimam odoraturus, deglutiendi difficultatem mox incurrat, voxque hæſitare mox incipiat, ceu fruſtum deglutiendum illam impediret: Præprimis autem ejuſmodi moleſtiæ Dnum Paſtorem prehendunt, cùm in aëre craſsiore vel locis vaporoſis verſatur, aut etiam tempeſtas humida urget: Primus paroxyſmus ipſum ſacro in officio conſtitutum invaſit, tempore æſtivo, à miaſmatibus fœtidis urinam redolentibus, (videbatur enim ſibi odorare ſaccos lotio madidos) quæ ruſtica cohors de ſe reddiderat: tentatur autem ſolus ejuſmodi effluviis, aliis in eodem loco conſtitutis, tale quid non olfacientibus: Poſt paſtum quoque à malo iſthoc liberior eſt, cœterà ſanus: quia affe-

ctus ſacris emancipatum curis vehementer turbat, magnoperè ab ipſo aquarum potu liberari optavit & ſperavit.

SCHOLIUM.

Olfactus organum jam Vett. proceſſus mamillares eſſe deprehenderunt, in brutis animantibus, canibus præcipuè aliisvé è longinquo objecta olfacientibus, magnitudine & fibrillarum ſtructurâ ac diſſeminatione egregios, nempe hunc in finem animalia olfactus organo tali inſtructa fuerunt, ut objectorum ſalubrium miaſmata per aërem delata, etiam ad diſtans ſitorum recipere magis, quàm dignoſcere, indeque determinato ab opifice motu in illa ferri poſſent: atque in hoc noxii & incongrui à ſalubri diſtinctio, quorum iſtud fibrillarum poris non proportionatum, ſimilem ſpirituum motum non parit, præcipuè conſiſiſtere videtur: Detexit verò Recentiorum ſagacitas, fibrillas nerveas innumeras per membranulas narium tubulatas diſperſas, iisdemque intertextas, proceſſuum mamillarium totidem propagines, ad quas ſive odoriferi ſive alterius perticulæ primum appulſum facere, ſuique præſentiam per ſpirituum undulationem animæ ſignificare poſſunt: Enimverò ad quemvis ſenſum tria requiruntur: Organi legitima diſpoſitio & textura: objectum ſenſile hujusque ad ſenſorium juſta proportio & conveniens applicatio, tandemque hinc ſubſequens commotio, ſ. ut Carteſius contendit glandulæ pinealis inclinatio, quam in homine mens determinat & regit, in brutis verò, ſi illa diſpliceant, Deus ipſe ſui conſervationem unicuique prudenter imperando dictitavit: Quod ſi jam ex his alterutrum malè habeat vel deficiat, ſenſus variè utcunque læduntur: & quidem in præſenti caſu ea fibrillarum per membranam tubulatam diſperſarum teneritudo & rariſsima textura jam eſſe videtur, quâ à ſubtiliſſimis, iisque aliàs amicabilibus miaſmatibus ita facilè afficiantur, quâ concitatâ ſpirituum copiâ verſus interiores cerebri fibræ ductus, eam rei moleſtæ in mente ideam pariant, ob quam illa ſpirituum motum verſus gulam muſculosque deglutitioni inſervientes ilicò determinet, unde factâ ipſorum in fibras expanſione, deglutiendi difficultas naſcitur, voxque difficilis evadit, ceu bolus deglutiendus foret: Utrum autem omni tempore fragrantium exhalationes ferre non potuerit, equidem ambigimus, perſuaſumque habemus, à primo paroxyſmi inſultu, ſive mentem ſpirituum motum ita determinâſſe, ſive mavis, organi texturam, fibrillarumq; poros ita læſos fuiſſe, ut nec odoriferi quod iis ſe facilè inſerit, miaſmata ferant, quin ille ocyùs ſubſequatur: Et hinc ad imaginationis vitium aliquod recurrendum eſſet, in mente ex perverſo ſpirituum fibrillarumque motu priùs enatum, quale hypochondriacis

driacis familiare eſſe dicitur, enimverò imaginatio conſiſtit in ſolâ facultate quam mens habet ſibi efformandi imagines objectorum, hæc autem efformatio duo in ſe includit, alterum quod ab ipsâ mente pendet, eſtque voluntatis imperium, alterum quod pendet à corpore, eſtque obſequium ſpirituum animalium, fibrarumque in cerebro, qui vel priùs, vel modò motu ſuo imagines haſce inſculpſerunt: quô ergo motus fibrillis interioribus ſemel impreſſus fortior fuerit, quò ſenſorii textura tenerior, quò ſpiritus agiliores & promptiores, eò etiam, accedente præprimis objecto externo in idem organum easdemque fibrillas denuò impingente, motus primùm ab anima ita determinati faciliùs ſuccedent, præſtabuntque obſequium voluntati imperanti ſpiritus promptiſſimè: exempla virium imaginationis prolixè heic recenſere opus non eſt, cùm inferiùs de illis differendum ſit & Doctiſſ. Lampſvverdii intempeſtivæ aggreſſioni occurrendum Excellentiſſ. Wepferus in ſuo de cicut. aquat. nox. tractatu meminit fœminæ, quæ quoties pharmacopolium præteribat poſt morbum chronicum tota exhorruit, nauſeâ correpta fuit, & vix vomitum evitare valuit: Et Monialis, cui protenus ceu ab electivè trahente, aliquot vicibus alvus ſolvebatur, quoties coram ipſa de Rhabarbaro & fol. ſen. differebatur, p. 205. Novimus quoque nos, qui ex ſolo medicamenti cathartici aſpectu, aliquoties vomere neceſſe habent, particulas ejus necdum odorati, cujus ſanè rationem reddere difficile non eſt, ſi ad mentis quod habet in ſpiritus imperium & abominationem, quam cathartica pridem ei pepererunt attenderimus: in aliis fibrarum ſive œſophagi ſive ventriculi ea eſt teneritudo vel certa textura, ut nec leviora ſpicula ferant, imò à re etiam gratiſſimâ graviter lædantur. Si verò quæſiveris, in quonam iſta organum afficiendi diſpoſitio conſiſtat, fortè præter magnitudinem, figuram & motum, quæ in corporibus unicè agnoſcimus, & quibus ipſam abſolvi ſtatuimus, aliud non reponemus, quorum ratione ut variè omnino habent, imò habere debent, ita etiam varia ſenſoria idque variè afficiunt, differentiumque ſenſuum in mente ideas progenerant: Particularum olfactilium ſalina natura videtur eſſe, eaque tenuis & ſubtilis, quâ ſenſorium promptè ferire aptæ ſunt, ſuique veſtigia, ſive ex ejusmodi ſui configuratione, ſive quod particulas accreſcibiles ſibi junctas habent, aut iisdem cum ligatæ ſunt, tantiſper relinquunt: Subtilitas iſta vel inde neceſſaria eſſe evincitur, quod obſervamus, eò plus corpora odorata odoris effundere, quo calor intenſior eſt & aptior ad plures particulas è corporibus odoratis ſuſcitandas ac evolvendas, iisdem cum in quiete à frigore detinentur, (ſtringentibus hujus ſpiculis ipſorum poros,) parum omnino odoris vel obſcurè ſpirantibus, ut alia omittamus de quibus videri poteſt Clariſſ. Rohault in Tract. Phyſ. Senſit ejusmodi urinoſorum

rum & fœtidorum miaſmatum ἐνέργειαν Dnus Paſtor etiam æſtivo tempore, ipſorumque ſpicula ſubtiliſsima, aliis utpote immunibus & tale quid prorſus non olfacientibus, ſummâ cum difficultate tulit, ob rationes ſuprà allegatas. Suaſimus inde ipſi, ut in thermis conſtitutus, ipſarum efficaciam experiretur, hypochondriacis aliàs ſalubrem, aquarumque portionem aliquam ſingulis manè naribus hauriret, ſi fortè fibrillarum textura inde roborari & emendari poſſet, præprimis autem monuimus, ejusmodi phantaſmatibus, ilicò obtemperandum non eſſe, ſed compeſcendum magis ab animâ ſpirituum motum illegitimum, quàm imperandum, in primis quod cœtera benè habeat, & poſt paſtum ſpirituum manipulis aliò influxum ſuum dirigentibus, ſymptomate hoc rariùs infeſtetur: fibras quoque ab exquiſitâ iſtâ ſenſibilitate, ſi aquæ non proficerent, liberari tantiſper poſſe iis, quæ particulis ſive ramoſis ipſas obmuniunt, ſive aquoſis diluunt, ſalinorumque ſpicula attemperant, aliterque ſpiritus pacatiores reddunt, quem ob finem pulv. præſcriptus, bis vel ter de die naribus inſpergendus ex fl. papav. alb. nymph. tragacant. alb. &c. nimio tamen horum aliorumvé uſu prohibuimus, ne obtunderetur ſenſorium, vel eam tandem fibrillæ configurationem ac texturam acquirerent, quâ organum actione ſua prorſus defungi nequeat.

OBSERVAT. XLI.

Hæmorrhagia narium inſolita.

Vir annor. 87. illibatæ fidei ac pietatis clariſsimus tradux, toto ferè vitæ curriculo, à gravioribus morbis immunis, & ſanguineus utcunque in candidiore ſenio, narium tamen hæmorrhagiæ rarenter admodùm obnoxius, & cucurbitulis ſcarificatis magis, quam V.S. in provectiore quoque ætate aſſuetus, cùm ab omnibus hiſce per annos plures ſemet vindicâſſet, quod nivei capilli, liquoris rutili defectum potiùs quàm copiam arguere viderentur, d. 19. Junii Ann. 1683. vegetus ac incolumis, niſi quòd aurium qualescunque tinnitus vexabant, pro more laudatiſsimo, concionem ſacram matutinam adiit, illique pientiſsimâ attentione ad finem uſque interfuit: Domum inde reverſo, nares præter ſpem prurire, & ſanguis affatim proſilire incepit, citra graviorem moleſtiam: Fluxu hoc ad horæ ſpatium durante, advocamur & remedia vaſorum fibrillas roborantia & tantiſper

tiſper ſtringentia, ſanguinisque fluxum demulcendo cohibentia præſcribimus: Turundas quoque ex crepitu lupi paravimus, quibus ſang. drac. ver. aliaque aſperſimus, naribus indendas, at citra evidentiorem ſucceſſum, fluxu ita ferociente, ut viis per narium cavernas anteriores exeundi præcluſis, in palatum non ſine incommodo copiosè deſtillaret, Dno ægroto interim de quoquam ſymptomate alio, præter aurium ſibilum ac tinnitum, querelas non movente, pulſu quoque æquali ac valido utcunque permanente, non citra adſtantium ſtuporem, utpote cum trihorii ſpatio ultra libras aliquot ſanguinis floridi & laudabilis conſiſtentiæ, fonticuli hi profuderint. Domum tantiſper reverſuri, ut juſculis confortantibus viribus paulatim ſuccurrerent, & ligaturis in digitis, ſanguinis motum coërcere ſtuderent, non neglectis medicamentis præſcriptis, ſeriò inculcavimus: aſt vix dum ædes noſtras ingreſsi, revocamur ad Dnum ægrum morientem, quem verò redeuntes in meliori ſtatu deprehendimus; qui enim poſt noſtrum diſceſſum, ex conatu alvum exoneraturus, ſtertere cepit ilicò, & adinſtar ſtatuæ obrigeſcere, ſibi nunc conſtabat, pulſuque laudabili pollebat, á ſanguinis ῥοπῇ liberior: Exhibito interim cardiaco, ut Dnus ægrotus ad quietem ſe componeret lectumque repeteret rogavimus: alvum ſolvens fœtida & nigra dejecit, cum aliquali teneſmo & virium evaneſcentiâ, ut adſtantes paroxyſmum parilem denuò metuerint: at feliciùs res cecidit, D. ægroto ad ſe ſenſim redeunte, viresq; ex fluxu, qui ab illo momento deſiit, deperditas, cùm medicamentorum tum juſculorum nutritiorum ope adeò recuperante, ut quatriduo pòſt in ædibus propriis vegetus ſatis obambulârit, vivitque hâc ipsâ, quâ ſcribimus die, per Dei gratiam, incolumis.

SCHOLIUM.

Clariſſ. *Graſſius* Phyſ. Suidnicenſ. Obſerv. 165 Decur. I. Ann. IX. & X. Ephemerid. N. C. hiſtoriam recenſet fœminæ ultra ſeptuagenariæ, quæ apoplexiæ prodromis interitum minitantibus tentata, hæmorrhagiâ uterinâ copioſiſſimâ ſuperveniente evaſit, deplente providâ naturâ per arterias uteri ſanguinem, qui cerebri vaſa implendo ſubſtantiamque medullarem tantiſper comprimendo, ſymptomata periculoſiſſima induxerat; mirum ſanè, ſed nuſquam laudandum illius opus, quo etiam μάλιςα γέροντας, ceu Hippocr. illos appellat, quibus ſanguinis parum ſupereſt,

 pereſt,

pereſt ordinariè, repetito per vias alias ſibi uſurpatas,motu ſolenni,vel noviter inſtituto, ſanguinis aliquâ profuſione à graviori malo vindicat: equidem in Viro octogenario majore, Apoplexiæ imminentis non adfuerunt indicia: nullus enim ſopor aderat vel ſenſuum hebetudo aut capitis gravitas: aurium tamen tinnitus & ſibili, naresque prurientes ſanguinis in vaſis arterioſis, carotidibus,harumque propaginibus ad aures, tympanum præprimis, & nares diſperſis luxuriationem, motumque inteſtinum tantiſper auctum confirmârunt, potuiſſentque facilè, nî per narium vaſcula exoneratio ſucceſſiſſet, graviora ſymptomata oriri: pulſus validus utcunque & æqualis, ſenſus conſtantes,genæ rubentes, cum ſanguinis optimâ conſiſtentiâ & colore, fortè intenſius rutilo,quid motu iſthoc boni moliatur, tantiſper perſuadebant, ſimulque cruorem turgeſcere ex omiſſo cucurbitularum ſcarificatarum uſu, neque ordinariis vaſis &receptaculis,commodùm ampliùs contineri poſſe,ſed implendo & diſtendendo capillarium ſpatia & fibras, uberiùs erumpere, quàm autem per venularum ductus reſorberi queat,ſatis oſtendebant: enim verò nec διαβρώσεως minùs διαπηδήσεως ulla aderant indicia, vel ſpaſmi fibrarum ſive in vaſis ſanguiferis, ſive partibus ſanguinem recipientibus: abſit nihilominus ut negemus in anaſtomoſi omnem ſemper acrimoniam abeſſe: ſanguis intensè rubens, ipſe acrimoniam aliquam involvit, utpote naturæ maximè alkalinæ, ſi Clariſsimum Sylvium audimus: Medicamentorum denique efficaciam eluſit, cruor in motu exiſtens, nariumque cavernis occluſis in palatum profluxit, quo fortè accedere potuit fibrarum vaſculoſarum quæ ſanguinis impetum aliquandiu ſuſtinuerant, fatigatio, ita ut promptè ſe ſtringendo ejus effluxui occurrere minùs valuerint: Aliàs in ejusmodi hæmorrhagiis, inprimis Medici de vulgo, V.S. adminiſtrare aſſolent, quæ fortè & heic locum inveniſſet, nî ſenium obſtitiſſet:Elegans omnino eſt hanc in rem Celeberr. Etmulleri monitum: *Stultum eſt, quoties ſanguis non evidenter abundat, eundem jam effluentem velle ulteriùs evacuare: ſcilicet in quâvis hæmorrhagiâ ſanguis purè paſſivè habet, movetur nempe eo quo ſpiritus impetu, & organorum moventium pellitur & effluit, ubicunque vaſorum ora aperta ſunt, utut occaſionalis cauſa interdum in ſanguine hæreat.* Pruritus certè ipſe comprobat particulas ſanguinis aliquas, fibrillas vaſorum certo modo afficere, cujuſmodi interdum etiam aliis in corporis partibus, iisque profundioribus ſentitur, videturque inde anſa dari ſpirituum motui: ſeu potius animæ iſtum determinanti, per fibrillarum fortiorem ſtrictionem in vaſis, quandoq; & cordis motum concitatum, cruorem titillantem & luxuriantem expellendi, cui producendo ſanguis non ſolâquidem copiâ turgeſcens, (cujuſmodi orgaſmum particulę æthereæ inprimis æſtivo tempore, aliquando juvant ac promovent) ſed fibras easdem in vaſis partibusque diſtendens

ſtendens, vel ſubſtantiâ & tenuitate ſuâ humectans, aliterquè afficiens, ut pro more ilico ſe ſtringere, ſicque ejus nimium effluxum impedire nequeant, idoneus itidem eſſe poteſt: *Virum novi*, inquit ſuprà laudatus Ettmüllerus, *habituali hæmorrhagiæ narium obnoxium, qui ut plurimum moleſtiam quandam in ſiniſtrâ thoracis parte percipit, antequam illa ſuperveniat*: Subſtitit verò in Venerando hoc ſene, ſanguinis profluvium, miro naturæ artificio ne magis dixerimus an defectu: ſtimulabant alvi excrementa nigricantia & aduſta ad ſui excretionem, quàm dum adjuvare ſtudet ille, ſtertere incipit & tantùm non emori: nempe ſpirituum unà cum cruore copioſo non parum profluxit, tantumque pro ipſotum reſtauratione quantùm alias ad cerebri glandulas, impoſſibile jam appulit: aderant tamen manipuli ipſorum ad actiones & functiones hactenus prompti, qui ſive à recrementis aduſtis irritati & turbati, ſive metu ſupervenien-te, de quo equidem nobis non uſque conſtat, concitati & quaſi retròacti, ſubſidiariisque aliis ilico non inſtructi, ultimas excubias ſubitâ ſui in muſculos artuum horumque fibras expanſione, tantum non egerunt, ſimulque cor & arterias in motu fortiore feriari tàntiſper fecerunt, nec enim pręſentes fuimus paroxyſmi tempore, ut de pulſu abolito ſententiam ferre poſſimus: quia autem iſte ſpirituum impetus brevis omnino erat, & Dn. Æger cùm rediremus, pulſu laudabili gaudebat, non arbitramur gravem ἔκλυσιν ipſum paſſum fuiſſe, ſanguinis ceu cujus copia ingens effluxerat, ſpirituumque in cordis thalamos influxu deficiente, ſed horum motum interruptum fuiſſe credimus, cauſamque ex parte præter opinionem, hæmorrhagiæ poſteà ſubſiſtentis, aliâs ſin iſta ſymptomatica prorſus & cordis thalami adeo exhauſti fuiſſent, animi ejusmodi deliquia rediiſſent, & fortè ſanguinis ῥοπή, quæ omnia ſpiritibus pacatioribus redditis per Dei gratiam ceſſârunt, ægerque ad quietem compoſitus & cum alimentis euchymis enutritus tum medicamentis roboratus, priſtinam ſanitatem mox recuperavit, ſenſitque (quod monendum adhuc) ab illo tempore ſanguinis è naribus profluvium per intervalla, ſed non ita abundanter, jam nonagenario major: Patet hinc tum quid ſpirituum ſubitanei motus, quibus aliò avocantur, poſſint, tum quid valeant non raro ſanguinis ſolennes vacuationes intermiſſæ: Notum eſt frigidam cervici aſpergi ſolere, iis qui hæmorrhagias narium frequenter patiuntur, quâ non tam ſanguinis impetus coërcetur aut intercipitur, quàm verò ægri, tale quid non expectantes terrentur, ſuntque ejusmodi perterrefactiones, præſentaneum ad ſanguinis impetum ſiſtendum remedium. Uſque verò novi nihil eſt, ut hujus magnâ copiâ diſſipatâ unà cum ſpiritibus, animi deliquium ſubſequatur, ulteriorem fluxum dehinc cohibens, ceu vidimus ante quatuor annos in fœminâ quadragenariâ, hæmorrhagiâ uterinâ gravi laborante, ut de vita omnes de-

ſperarent: Vaſorum verò fibrillis ſive à ſanguinis acrimoniâ eroſis, aut ſpaſmodici quid patientibus, ſive ab ejusdem continuo affluxu & tenuitate humectatis nimium & laxatis, verbo in tono ſuo læſis, ſi ſanguinis unà aquoſa διάθεσις juncta ſit, hæmorrhagia funeſta in promptu eſt, corde per arterias, quicquid ſanguinis accipit, pellente, tandemque in motu ſuo deficiente & concidente, cujusmodi An. iſthoc 1686. in ſectione cadaveris Vir. alicujus Clariſſ. unà nobiſcum notârunt Vir Excell. D.D. Eglingerus Collega honoratiſſ. & D.D. Zuingerus, Acad. Noſtr. Ariſtoteles digniſſimus, iſtius enim pertinaci ſanguinis per nares effluxu diu vexati tandemque extincti, cor cruore exhauſtum fuit, totumque flaccidum, deficiente unà animali ſpiritu, à cujus laudabili præſentiâ fibrarum cardiacarum robur potiſſimum pendet: nec tamen, ceu ſuprà monuimus, quodvis ſanguinis profluvium temerè ſiſtendum, vel ſolennis vacuatio omittenda: orgaſmo ſanè ſpirituumque hinc motu accedente, non raró per vias incongruas ille exitum molitur: Unicum heic allegâſſe ſufficiet. Meminit Clar. Hildan. obſervat. chirurg. Cent. 2. obſerv. XI. quòd Vir quidam nobilis, per annos multos hæmorrhoidum ſingulis menſibus fluxu maximo cum fructu laborans, cùm eædem ætatis ſuæ ſeptuageſimo anno ſubſiſterent, laſſitudine & gravitate corporis totius correptus fuerit, & duobus menſibus pòſt, ſanguinem puriſsimum absque dolore eminxerit: ita probè recordamur mictionis ſanguinolentæ, quæ V.S. aliàs ſolenni, aliquot vicibus omiſſæ ſucceſsit in viro quadraginta circiter annorum, robuſto & vegeto, fuitque hæc ipſa cohibitâ, ſanguinis miſsione legitimo tempore celebratâ.

Observ. XLII.

Aſthma convulſivum.

Vir 58. circiter annorum, ſtaturæ proceræ, varias in juventute ærumnas emenſus, podagræ diris maturè ſatis obnoxius evaſit, præprimis dulci mero, quo ſe cum compotatoribus ſtrenuè ſæpiùs exercuit, liberaliùs indulſit, cæterà robuſtus, àque aliis morborum inſultibus immunis. Ann. 1680. cùm ætate ſenſim proveheretur, nec tamen ordinatiorem diætam ſibimet imperaret, aſthmate ſubitò cum doloroſâ tuſsiculâ infeſtatus fuit, quâ tamen parum omnino ejecit, doloribus podagricis juxta hinc inde infeſtantibus, præprimis circa ſcapulam ſiniſtram & thoracem: reſpirandi difficultas paulatim ita increbuit, ut citra ſuffo-

cationis

cationis metum in lecto amplius decumbere nequiret: facies palleſcebat, pulſus parvus erat & frequens, appetitus proſtratus: Vocati antepilept. carminativis & volatilibus certavimus ex aqu. petroſelin. fl. chamom. confect. alk. Tr. caſtor. &c. & ſub veſperam clyſterem injici curavimus. Poſtridie ſymptomatibus in eodem ferè verſantibus, clyſterem iteravimus, & in mixtur. antaſthmat. pergere ægrotum juſsimus. D. tertio in ſtatu paulò meliore ipſum deprehendimus, hinc ad ſeri acris correctionem & per alias vias eductionem pulver. ex antepilept. abſorbent. & blandè diureticum commendavimus, addito juxtà Electuario confortante: quibus cùm tantillum proficeremus aliquandiu inſtitimus, præſcriptis poſteà pilulis ex Diaphor. Jovial. & Extr. caſtor. quibus optimè habuit.

SCHOLIUM.

Exemplum ſuggerit præſens hiſtoria, quàm miſerè in ſenectute luere teneamur quandoque peccata juventutis: Pollebat ſanè, ſi quis alius, vir iſte robore, præterque podagræ inſidias, nullos Morbonæ inſultus alios expertus eſt, quamvis illæ ipſæ diætam exactiorem dictare debuiſſent: aſt valet heic illud Poëtæ:

Naturam expellas furcâ, tamen uſque recurret,

Vini certè delitiis ſemel inebriati, iis non valedicunt, niſi coacti, maluntque expectare plures nocivos ejus effectus, quàm antè abſtinere: Podagrâ laborantibus, aut hujus inſultibus obnoxiis illud damnoſum eſſe, etiam in vulgus notum eſt, probatque lactis cura evidentiſſimè, quâ multi ipſius inſidias vel ſubterfugiunt vel mitigant: nec opus eſt in cauſas prolixiùs inquirere, cùm naturæ acidæ acris, nervis ſummoperè infenſæ, illas eſſe potiſſimùm, uſque conſtet, probentque inſuper tophi & calculi ex abſceſſibus circa articulos apertis exempti, ceu in Exercit. noſtr. exempla adduximus: Acidum autem iſtud vagum quandoque eſt, & circa varias partes ſpiculis ſuis acuminatis doloroſè ſævit, circa muſculorum membranas, fibrillasque ipſorum nerveas interiores, vel etiam oſſium, perioſtia dicta: interdum muſculorum intercoſtalium interſtitia occupat, ibidemque nervorum propagines aggreditur, vel etiam pulmonum membranam ſuccingentem, aut fibrillas nerveas partium pneumonicarum, unde conſtrictis his aeris in veſiculas pulmonales expanſio, ſimulque irritato animali ſpiritu, ſpaſmodicâ affectione, muſculis intercoſtalibus inductâ, motus eorundem neceſſarius, impediuntur, ut maxima reſpirandi difficultas urgeat, aſthmaque tale producatur,

tur, quod convulſivum nominamus, de quo eleganter ſatis Ingenioſiſſ. Williſ. part. 2. de medicamentor. operationibus: ejusmodi familiare eſt hypochondriacis, materiâ vellicante fibras nerveas inteſtinales vel ſplanchnicas alias aggrediente, enimverò egregia omnino eſt textura, ac diſtributio Nervi intercoſtalis, & paris vagi, ac elegans plexuum utriuſque variis in locis ſociatio, ut incolis unius affectis, vicini facillimè compatiantur, inque partibus, quibus ſurculis ſuis præſunt, eosdem ſi ita loqui auſimus, exploſivos motus inſtituant, præter opinionem; hinc muſculi laryngis & faucium, ſubitò ſæpè ſtringi incipiunt, ægrique ſubſilire, ac aperto ore anhelare: in noſtro ægroto affectio iſta gravis fuit, & ſanguinis διάθεσις feroſa & aceſcens, eidem fovendæ ac producendæ apprimè idonea, unde pulſus quoque mox dejici & facies pallere ceperunt: benè tamen habuit à clyſterum injectione, quibus emollitæ fibræ inteſtinales & vicinarum partium per conſenſum fuerunt, ſimulque ſerum ad glandulas inteſtinales alliciebatur, & à bezoard. Jov. cujus in ejuſmodi acrimoniâ corrigenda, ope particularum metallicarum abſorbentium, vires laudare ſatis nequimus, ceu in catarrhis & febribus catharralibus epidemiis experti ſumus, cum extract. caſtor. cujus particulæ balſamicæ & volatiles uſque notæ ſunt chymicorum filiis: Helmontius affectum hunc, pulmonum caducum appellat, tractat. de *Aſthmate & tuſſi*, §. 29. *Licet itaq; libertate Philoſophicâ, Aſthma nominare caducum pulmonum; in areâ thoracis fructificat, reſpicitq; ſingulariter pulmonem: velut ſuæ proprietatis ſcopum & objectum proprium: è veneno fit iſte caducus pulmonis, quod proprietate ſuâ pulmonem afficit, non ſecus atq; cantharis lotii organa*: Equidem, ſi erravit Helmontius, uti non malè opinatur Clariſſ. Ettmüllerus, quòd in caduco pulmonum, poros ipſorum obſtrui ſemper & occludi aſſerat, per quos aër trajici deberet, error tamen tantus non eſt, qui non facilè condonari poſſit, enimverò & cribroſam ſive veſiculoſam pulmonum ſubſtantiam pro aere trajiciendo ſuſpicatus jam eſt, optimeque facultate motivâ ipſos privavit. Legi quoque merentur Obſervationes elegantes, quas citato loco recenſet: *Ex utero*, inquit, *vidi ſurrexiſſe virus, quod nil præter gulam ſtringeret, ſic ut à trimeſtri, vix quidquam deglutiret matrona illuſtris: Acceſſi illam, malum cognovi, ſanavitq; eam Dominus, præ macie enim & fame continuo caduco infeſtabatur. In conſule quidem conſiſtit virus in liene, ideoq; cum febri incepit incipitq; ſemper, quòd febrilibus initiis ibidem fuerit confermentatum: In venatore verò circa os ſtomachi* &c. Vett. parum de hoc innotuit affectu, aut ſaltem præconcepta ſuâ hypotheſi farcti, aſthma quodcunque ab infarctu pulmonum, vel flatibus in iisdem genitis deducere ſatagunt, utut ipſis difficile ſit ſingula evidenter oſtendere: Clariſſ. Piſo qui eruditum Tr. de morbis à colluvie ſeroſâ conſcripſit, ad eandem in aſthmate confugit, quamvis rarò demonſtrabilem, hinc appoſitè ſuprà laudatus Helmont.

p.35. Reor interim ſatisfactum unicuiq; quòd ſaltem præfata aſthmata, ſuam non debeant originem defluæ cuidam pituitæ in pulmonem, aut putatitio catarrho, cùm repentè invadant ac ſolvantur absq; manifeſtâ exſcreatione, quæ pulmonem ſic potuiſſet exercuiſſe: imò ſi quid fortè ſub finem exſcreetur atque tantillum, id non prioris aut cauſæ occaſionalis rationem ſubire debet, ſed potiùs producti vicem habet, ex magnâ ſcil. coarctatione, & injuriâ pulmoni illatâ.

OBSERV. XLIII.

Ptyaliſmus ex nimio fumi Nicotianæ uſu.

Præfatus Vir, rebus ſuis in melius vergentibus, ut paroxyſmi podagrici ſævitiam, ſi non eluderet, ſaltem mitigaret, maleferiati cujusdam conſilio magis obtemperans, quàm noſtræ dehortationi, aliquo poſt tempore, Nicotianæ fumo intempeſtivè ac immodicè ſe oblectavit. An. hinc ſeqq. 1681. cùm aſthmatis inſultus aliquos noviter pateretur, Nicotianam utpote hujus matrem, ejusque conſtitutioni maximoperè nocivam, penitus vitandam eſſe ſeriò inculcavimus, præſcriptis ex artis dictamine medicamentis, quibus paroxyſmi vires feliciter infractæ fuerunt: at *ille* monitis noſtris diutiùs morem non geſsit, quàm adverſæ valetudinis poſtulabat genius: An. inde 1682. menſ. Aug. horribili ptyaliſmo correptus fuit: ſaliva ex ore continuò effluebat, corpus ſummopere emaciabatur, appetitus penitùs vacillabat: urinæ paucæ erant & tenues: pulſus celer & frequens: paravimus apozema ex bland. adſtringentib. terreis, balſamicis item pectoralibus, ſimilibusque ſalium fluorem corrigentibus & acrimoniam, de quo ſumſit ſingul. m. & v. ℥jv. adhibito pulvere ex diaphor. Mart. corall, ſangu. dracon. & ſimilib. Hiſce denuò à moleſtiis liberatus fuit, appetitu redeunte: Ubi verò priſtinam cantilenam recinere cepit, tandem mali fomes An. ſeq. prorſus erupit, ægerque hydrope comitante orthopnœâ funeſtâ mortuus eſt.

SCHOLIUM.

Contraxiſſe ex malâ victûs ratione, præprimis generoſâ vini potatione ægrum hunc aquoſam ſibi ſanguinis διάθεσιν, ſive mavis, ſalia in fluorem inde fuiſſe evecta magis magisque, ex prædictis colligere diſ-

re difficile non eſt: conabatur iſtam vel potius fontem illinc pullulantem corrigere ac mitigare Nicotianæ fumo, quo gulam imprudenter oblectavit, ſicque in Scyllam ſuâ culpâ incidit, cupiens vitare charybdim: Equidem de Nicotianâ ejusque oleo & fumi variis effectibus ſuperiùs prolixiùs dictum fuit,daturq;anſa adhuc de illius noxis heic diſſerendi,ut promiſſis ſtemus:illud dolendũ magis quàm mirandũ,adeò ejus Cultores fumoſis delitiis ineſcari,ut ægerrimè illis valedicere queant, incom̃odorum quæ pariunt licèt conſcii, id quod maleſuadæ conſuetudini attribuimus:Pollet ſanè particulis oleoſis & ſalinis acribus, quibuscum reſerat ductuum poros & oſcula nicotiana, ſemelque adhæreſcens, fibrillas ipſorum ſtringit, ſuccosque è fontibus elicit, præprimis verò ulterius ſpicula ſua ſalina communicans, ſanguinis particulas ſolvit, incidit,viſcidiores, præterque modum uſurpata fluxiles nimium facit, ſeroque per ductus ſalivales patulos, glandularumque poros excretorios, quibus *illæ* ramoſæ juxta facilè adhærent, extillandi copiosè viam parit, ſimili planè modo & eventu, quem ex Mercuriali inunctione ſubſequi notamus; enimverò læduntur à nimietare ſeri affluentis, ductuum fibrillæ,glandularumque pori & copiosè irrigatæ ac humectatæ ita laxantur,ut ad votum noſtrum ſtringere ſe non valeant,pro aquarum impetu cohibendo: accedit ſpiritus animalis defectus, læsâ vel ſolâ ſanguinis ipſius materiam advehentis neceſſariâ craſi,&enervatio ab impuris ac improportionatis fumi miaſmatibus, ipſi ſubinde accreſcentibus,inque motu ſuo turbantibus ac pervertentibus. Notatu ſanè digniſſimum eſt, quòd ex crebriore Nicotianæ fumo aſthma & Phthiſin ſubſecutam fuiſſe Practici animadverterunt, à particulis nempe nocivis in inſpiratione im̃ediatè aſperæ arteriæ hujusq;expanſionibus com̃unicatis,à quibus corrugantur & quaſi exſiccantur m̃ebraneæ veſiculæ, aridiq; fiunt pulmones,quorũ officii defectum graviter luit poſtmodum univerſa humoralis maſſa: ſalivâ quoq; copiosè profluente, vel inerti redditâ, ex ſpirituum defectu, fomento in cibi concoctione neceſſario ventriculus deſtituitur, quin imò materia menſtruo hujus idonea identidem decedit, unde minuitur appetitus, læditur πέψις, aliaque innumera in corpus mala redundant: Ex Mercur. dulcis exhibitione, ad gr. XV. ſaltem in ſexagenario quartanâ laborante ptyaliſmum leviorem itidem ſubſequi, cum moleſta dentium vacillatione vidimus, fluxili reddito ſanguinis ſero, ductuumque oſculis uſque apertis relictis: qui autem ceſſit ex convenientium antidotorum uſu: unde ſalivatio hæc procedat, docet Excellentiſſ. Ettmullerus Pyrotechn.rational. l.1. ſect.IV. *Notum eſt,* inquit, *quòd internè adhibitus Mercur. ſalivationem moveat: Ratio eſt fundata in malignitate Mercur. arſenicali, Mercurius enim vulgi adjunctum habet ſulphur peregrinum volatile, de natura arſenicali à quo exoritur ſalivatio, qua ſua volatilitate & pene-*

penetrantia reſolvit tam utiles quàm inutiles humores: earundem igitur particularum portio aliqua in Mercurio dulci ſuperſtes parili effectui producendo, in quartanario hoc apta fuit: id quoque notandum, pro diſpoſitione maſſæ humoralis, ductuumque excretoriorum, qui in quibusdam crebræ ſputationi aſſuetis quandoque ampliores vel laxiores evadunt, effectu iſthoc nunc citiùs nunc parciùs mercurium potiri: alias contra febres ejusmodi pertinaces præſtans remedium audit, dum incidendo viſcidum quo H. M. utplurimum ſaturata eſt, vel coagulum in partibus ipſis ſubſiſtens, ceu fomitem commodiſſimè amovet: prudenti verò cautelâ opus ubique eſt: De ductibus per quos ceu conſtitutos canales, in ptyaliſmo ſerum copiosè effluit, non opus eſt, ut ſolliciti multum ſimus, cùm ſatis pateant, Anatomen gnaviter exercentibus, imò laudatiſſimâ ipſorum induſtriâ novi indies detegantur, ut mirari non oporteat, aquarum copiam canalibus tot ipſam effundentibus: Excellentiſſimus Stenonis & Clariſsimus Warthonus æternam ſibi Nominis famam compararunt, ille quidem palatinis & ſalivalibus, à parotidibus conglomeratis ortum ducentibus ſuperioribus: hic verò à glandulis ſublingualibus prodeuntibus inferioribus, quibus ſocium ibidem oriundum haud ita pridem addidiſſe cupit Curioſiſſ. Caſparus Bartholinus, cum quo etiamnum Viri Clariſſ. & omni laude digniſsimi certare dicuntur *Joſephus Du Verney* Pariſinus & *Auguſtus Quirinus Rivinus*, Anatomici ac Medici famigeratiſsimi: Nos Spartam hanc nulli dubiam facturi, laudamus atque extollimus ſedulitatem & dexteritatem tam præluſtrium virorum, rogamusque ut utiliſsimis hujusmodi inventis Rempubl. Anatomicam porrò locupletare dignentur: Annus hinc eſt quo libello de ductu ſalivali novo Excellentiſſ. Antonii Nucken potiti ſumus, in quo novum par Viri hujus induſtriâ ac ſolertiâ ſingulari detectum eſſe animadvertimus: Animum hinc ſubiit ſæpenumero in iſtud inquirendi, dum otium & commoda occaſio ſuppeteret: Menſe hinc Decembr. A. 1686. cùm in explicandâ corporis humani, partiumque hujus fabricâ privatim ac faciundis experimentis occuparemur cum Nobiliſſ. D. Mejero Med. Lic. Scaf. Anat. Cultore ſolertiſſ. in cane, quem vivum aliis de cauſis ſecuimus, iſtud operis effectum dedimus, invenimusq; ℥ circ. diſtantia inter 1. & 2dum dentem molarem, numerando à poſtremis, oſcillum ductumque ex utroque latere, quem laudatus Vir deſcribit, eumque primo ſetâ, hinc ſtilo argenteo intruſo ac obliquè ſurſum adacto, rectâ verſus glandulam in orbitâ oculi anterius ſitam perſecuti ſumus, unà cum pluribus ramulis, quos à conglomeratâ hâc glandulâ ſubinde accipit: arteriolas quoque hujus ſubſtantiam perreptantes haud obſcurè vidimus, ejus tamen longitudinis, quam ipſi adjecta icone attribuit, eſſe dicere non audemus, ſiquidem in noſtro cane, qui tamen moloſſus fuit,

multò brevior fuerit. Inde in aliis quoque animantibus ductum eundem perveſtigare ſtatuimus, & menſe eodem, caput vitulinum nobis afferri curavimus, ſed nulla planè oſtii ductus veſtigia, cùm tamen Stenonianum patentiſsimum fuerit,utrinque deprehendere licuit: poſtridiè hinc cum præfato Dno Mejero, ſeparatis ſeparandis & diffracto prudenter proceſſu zygomatico à glandulâ ipſum perſequi cogitavimus; Verum fefellit ſpem noſtram *glandulæ* decantatæ utrinque abſentia, ceu Viri literatiſſ. qui præſentes fuerunt, D. M. Bauhinus, D. M. Stehelinus, D. Hoferus Mülhuſin. D. M. Bernoulli, D. M. Huſerus, aliique, inprimis autem Clariſſ. Dni Licent. Screta & Oſchvvaldius Scafuſ. in hoc negotio occupatis accedentes, teſtari poterunt: fereque hinc perſuaſi ſumus in Vitulo ductum hunc non reperiri: Ulterius tamen ſortem noſtram cùm in hoc tum aliis animantibus experiemur, ne contra experientiam aliquid uſque venditemus.

Observ. XLIV.

Phthiſis cum calculis è pulmonibus & palato excretis, &c.

Matrona honeſta 40. circiter annorum, plurium liberorum mater, gibboſa, & variorum morborum inſultibus divexata pridem & laſſata, Menſtruo quoque fluxu à multo tempore orbata, conqueritur de tuſsi & ſpirandi difficultate, ſputum, quod primis ſeptimanis ſubſalſum erat & feroſum, nunc viſcidum magis eſt & craſſum, non rarò cruore tinctum & ſubpurulentum, quandoque etiam ſanguinem floridum copiosè ejicit cum ſpumâ: Emaciatur ægra, urinæ tenues ſunt & crudæ, pulſus frequens, appetitus proſternitur: Cùm plurima hactenus in uſum vocaverit remedia, ſed absque fructu, petiit, ut Excellentiſſ. D. D. Wepferus, unà nobiſcum ſententiam dicere, manusque auxiliares ferre dignaretur, quò ſi Deo viſum eſſet, priſtinam ſanitatem recuperare poſsit.

SHOLIUM.

Celeberrimi WEPFERI *noſtramq́; ſententiam complectens.*

Non opus eſſe auguramur, in affectus naturam, quo Ægra jam vexatur prolixius inquirere, cùm ex ſignis recenſitis ſatis pateat, Ægram hæmo-

hæmoptoicam phthiſi confirmatâ magis quàm incipiente infeſtari: Ulcera pulmonum, quî ſuam ſumant originem, facilè capient, qui ipſorum artificioſam ſtructuram ex veſiculis & lobulis innumeris conflatam, cum innumerâ vaſorum hæmagogorum, tenuiſſimis filamentis eosdem perreptantium ſerie, accuratius perpenderint. Pulmones dum aëri ingredienti uſq patent, & expandi incipientes, pabuli ætherei ſecretioni vacant, ſimul quoque ſanguinis arterioſi in venas receptionem adjuvare, atque circulum ejus quadantenus promovere, Virorum Doctiſſimorum fert opinio. Id ſanè ratum eſt, neceſſariam eſſe actionem utramque, & quamdiu ritè fiunt, ut nihil materiæ nimiæ vel heterogeneæ in lobulis ſubſiſtat vel veſiculis inferatur, illas comprimat, aliterque impediat aëris legitimam expanſionē ac ſecretionē, (parietes quibus illæ mutuò cohęrent rumpendo,) ſatis bene nobiſcum agi: quamprimùm vero ſanguis ſale acri imprægnatus vel rodit, vel in motum vehementiorem concitatus, oſcula vaſorum impetuosè aperit ac dehiſcere facit, vel etiam lympha acrior aut viſcidior vaſcula diſtendit, rumpit, facilimè dictis partibus labes inuritur, ut nunc corrodantur, vel à copiâ ſtagnantis fluidi, quæ ſufficienter excuti nequit, repleti veſiculoſi ductus, amplientur p.n. tandemque factâ aliquâ parietum ruptione, quaſi in lacunâ materia morbifica aggeratur, unde non modò pulmonis ſtructura graviter læditur, ſed etiam ſanguis in circulum iturus, impeditur, pabulo æthereo magis magisque orbatur, imò ulterioribus inquinamentis inficitur, unde malum profundiores radices agit, circa quarum extirpationem ſæpiſſimè in caſſum laboramus: Interdum ſalia à quibus legitimè aliiscum cruoris particulis unitis, mixti ſalus multum pendet, à naturali texturâ & combinatione deſciſcunt, ac in fluorem evecta, ſero inſignem acrimoniam conciliant, non modo veſiculis pneumonicis, ſed etiam fibrillis glandularum trachealium, ad quas copiosè non raro deponitur, maximopere infenſam, atque hinc non tantum tuſſes ſolennes, ſpaſmodicæ, quæ depluitionibus fictitiis à cerebro, malè à compluribus adſcribuntur, ſed etiam excretiones materiæ ſeroſæ ſalſæ oboriri ac derivari poſſunt, quæ quidem ubi tempeſtivè ceſſant, cum ſalute ægrorum quandoque fiunt, contrà ſi pertinacius durent, præprimis in tenellâ conſtitutione, peſſima ſymptomata inducunt, viamque ad phthiſin ſternunt: In Dominâ Ægrotâ ſputum ſalſum cum tuſſi, materiæ ejuſmodi ad dictas partes depoſitionem olim factam arguit, potuitque tractu temporis, ab erodente acri cruor unà extravaſare & miſceri, vel etiam ab impetuoſâ tuſſi, idem excuti, veſiculisque labes funeſta induci, cruore cum admixtis particulis ſeroſis in pus ſenſim immutato, nunc magis nunc minus: indeque factum arbitramur, ut nunc ſputum ſanguinolentum, nunc purulentum albicans craſſum, cum ſpirandi difficultate tuſſi ejectum fuerit, teſta-

turque de ejuſmodi veſicularum à cruore ſeroſo impletione vel ſi mavis, compreſſione, quâ reſpirationi grave incommodum accerſitur, ſanguinis tenuis, floridi & ſpumantis, cui puris tantillum admixtum erat, excretio: Inprimis autem ſpumoſitas fontem ipſum oſtendit Teſte Hippocr. l. 5. aphor. Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσιν, τούτοισιν ἐκ τοῦ πλεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίγνεται: Menſtrua ſupreſſa huic malo anſam potuiſſe præbere, non imus inficias, idque non per nudam quandam regurgitationem, ſed quoniam mixtum à craſi ſuâ naturali adhuc magis deſciſcere fecerunt, quin imo ipſa menſtrui vectigalis ſubſiſtentia de coagulo quod in ejusmodi ſalium fluore, promptiſſimè generatur, teſtimonium perhibet, confirmantque hanc M. H. διάθεσιν, varii affectus, quibus olim obnoxia fuit: enimverò probè recordamur ſymptomata hypochondriaca & nephritica, ipſam ſæpius perpeſſam eſſe, pluresque calculos excreviſſe, unde ſalium, acidi præprimis prædominium, non ineptè arguere poſſumus, à quibus deinceps lympham, ſerumq; ſanguinis inficientibus, iſtiuſmodi in veſiculis pneumonicis eroſiones contingere, aut in lobulis ductibusque coagula ſuccreſcere frequenter ſolent: Hæreditariam labem accuſare non poſſumus, quin autem gibboſitas, quâ ſimul affecta fuit, ad illam facilius inducendam, calculum ſuum contribuerit, impediendo promptum eumque neceſſarium thoracis motum, indeque aëris in pulmones expanſionem, apud nos extra aleam eſt. Quicquid ſit, affectu ejusque cauſis ita ſub incudem revocatis, Ægrotam periculosè decumbere unà affirmamus, funeſtumque exitum jure metuimus: Satisfaciendum nihilominus eſt Ægrotæ precibus, atque affectui urgenti, iisque quæ tum quod coagulatum eſt reſolvunt, tum verò quod acre eſt, mitigant, demulcent, purulentum detergunt & expectorari faciunt, vaſa rupta conſolidant & conglutinant, ſicque etiam ipſi M. H. craſi reſtituendæ proſpiciunt certandum. Quo utiquè faciunt, vulneraria detergentia, blanda volatilia, balſamica aliaque amicam γλισχρότητα poſſidentia, &c. Equidem quæ medicamenta olim in uſum fuerint vocata ignoramus, nulli tamen dubitamus, quin indicationibus illa ſatisfecerint: jam lacte aſinino utuntur cujus uſum apud Ægrotam commendant, haud dubiè quòd triplicis ſubſtantiæ ratione indicantia exhaurire videatur, utpote detergendi, nutriendi & agglutinandi virtute præditum; juxta tamen in acidi dominio, facilimè coagulatur, variaque ſymptomata inducit, menſtruo ventriculi unà ſalſacido exiſtente: Noſti Vir. Excell. quantum contra hunc hoſtem laudetur Antihect. Poter. quod ſive ſub formâ pulv. ſive in pilul. cum extract. veron. concinnatum Ægrotæ ſingulis diebus exhiberi poſſet: Nec inutilis foret gelatina ex raſ. C. C. &c. vel ſuccus tuſſilag. veron. pulmonar. aliarumque plantarum expreſſus: alii valdopere decocta pectoralia commendant; ſyrupis ſaccharatis nullum

lum ferè locum concederemus, cum pectori uſque amici non ſint. Dubitamus etiam an balſamum ſulphur. ſive aniſ. ſive terebinth. quem ceu ſpecif. in pulmonum ulcere commendant Vir Celeberr. commodùm ferre poſſit: Decoct. ordinar. parari poſſet ex radic. chinæ fl. bellid. min. & ſcabioſ. ſi alvi fluxus accederet, Emulſio amygdalin. cum decoct. C. C. uſt. parata proficua foret: Cœterum accuratè caveatur, ne quis in diæta error committatur.

Reſponſoriæ Excellentiſſ. D. D. WEPFERI.

Tardius reſpondeo, quoniam præter expectationem diutius nuper S. Blaſii detinebar, Conſilia antiphthiſica perlegi: Quid ſentiam candidè aperiam. Lectis non paucorum qui de phthiſi ſcripſerunt monumentis, neminem adhuc offendi, qui pulmonum diſpoſitionem veram in phthiſicis memorârit: ſufficit ipſis ulcus nominâſſe. D. Barbettus verò ulcus adeſſe negat in praxi, quod ſummopere miror, cùm ſciam Virum doctiſſimum & veri ſtudioſiſſimum, à cadaverum ſectione non abhorruiſſe: Quotquot ſecui, quorum numerus certè non exiguus eſt, in omnibus ulcus inveni, qualia ſint ulcera in Epiſt. & reſolutionibus, quas ſuis Obſervationibus Exc. D. D. Verzaſcha inſeruit, obiter deſcripſi: Et hactenus iteratò reperi pulmonum portiones indurari, quaſdam ſuppurari, pure non ſolùm veſiculas & portionis ſuppuratæ cavernas, ſed bronchia impleri, quibus accedit ſputum ſpumeum, aliquando mera lympha ſpumea, nunc copioſior, nunc paucior: Lympha extillat, ut Excell. Domine probè obſervâſti, vel ex glandulis bronchialibus, vel ex capillamentis arteriarum pulmonicarum: nunquam vel rariſſimè à capite per laryngem in pulmones defluit: Pus ſimile eſt illi, quod in ulceribus partium membranoſarum, nervearum & tendinoſarum exſudat & colligitur, ad cujus cumulationem ſingulis pulſibus nova materia adpellitur: Lymphæ affluxui anſam dant incendium partium vicinarum & tuſſis: ſanguis permiſcetur ſputo nunc loturæ carnium ſimilis per διαπήδησιν, ſpumeus verò rupto vel exeſo vaſe ſanguifero, & quidem ferè arteriâ capillari: ſi major reſeretur, plerunque brevi poſt de vitâ actum erit: Puris portiones quas venæ reſorbent, febrim lentam accendunt & fovent: unde ſulphureas partes ſanguinis tunc magis pati exiſtimo; licet in ulcere ſalinis potior culpa deferenda ſit: Ulcera dyſepulota aliaque, inprimis circa articulos, quæ oculis contemplari poſſumus, quibusque proximè medicamenta adplicamus, difficilimè curantur, ut vel in pædarthrocace quotidie experimur: quanto difficilius erit pulmonum ulcera detergere, mundare & conſolidare, inprimis ſi hæmorrhagiæ accedant; Periculoſiſſimè quoque gibboſæ ex hoc morbo decumbunt, nul-

Iamque evaſiſſe recordor, quamvis aliquot cum Medicis peritis adſtiterim; pectoris enim vitioſa diſpoſitio pulmones in arctum compingit, & plerunque accedit empyema vel pectoris hydrops: Non tamen prognoſtica relinquenda eſt: In hac pulmonum diſpoſitione exiſtimo induratum & compactum pervium faciendum, pus abſorbendum & detergendum, febrilique incendio pertinaci, ſtudio reſiſtendum eſſe arbritror: Freitagius in Conſilio Antiphthiſico id omne perficere conatur Decoct. Guajac. compoſ. quâ in re Arcæum imitari videtur, de quo conſulere potes obſervat. Schenkii: Nec dubito hanc Methodum ſuccedere in quibusdam humidioribus & fortè phthiſicis ex mente Barbetti: Id auſim dicere non præſtantius remedium eſſe in tabidis à lue Venereâ, quamvis extremè extenuati eſſent, reſtitui quoſdam hujus beneficio, etiam poſt inunctiones Mercur: Animavit me ad illius uſum Nicolaus Maſſa de lue Vener. qui ab uſu hujus decocti ſummè macilentos pingueſcere ſcribit: Aliàs uſus ſum his remediis 1. dedi ſucc. naſtut. numular. bellid. min. rec. expreſſor. cochlear. ij. vel iij. vel plura, cum pauxillo mell. roſar. aut ſyr. M. & V. vel contudi herbar. iſtar. Mij. vel iij. affudi juſc. carnium non ſaliti ℥jv. vel v. calidè, ſubitò percolavi, addito parum mellis. Horum ſuccorum uſu duo prope incurabiles, præter expectationem hoc anno convaluerunt. 2. Uſus ſum quoque Antihect. Pot. nunc cum conſervis nunc in form. pilul. cum ſuccis expreſſis: De illius uſu me per literas ad D. Sibelium datas Excell. D. Ludovici monuit, conjungendum eſſe cum humectantibus, & in ſummè tabidis tutum ſemper non eſſe: Itaque dedi hactenus dimidiâ horâ, ante ſuccorum uſum doſin, aut adjunxi decoct. pectoral. & traumatica: aut Gelat. C. C. compoſ. cui tamen hauſtus juſcul. carn. fl. bellid. min. alterati ſuper ingerendus eſt 3. Omnibus noctu dedi diacodium: aut liquor. laud. op. impr ægnatum. In ulceribus veſicæ & renum commodè utor pulver. ex rad. alth. bol. arm. or. tragac. gumm. arab. ſem. portulac. & ſacch. penid. Annon quoque hic commodè adhiberi poſſet? inprimis ſi ſputum cruentetur. In lactis uſu hoc memorabile obſervavi, ſi febris in tabidis intenſior ſit, cremorem detrahendum eſſe: Balſ. ſulph. ejusque lac reſpuo penitus, utrumque nocentiſſimum expertus ſum: Purgantia deteſtor, nec clyſteres magnifacio, quam enim damnoſa in pleuritide ſint, monet Sydenham de febrib. Victus ratio ſit ex optimi ſucci cibis & facilis coctionis: Vinum exulet, bibat decoct. C. C. hordei Chin. cum fl. bellid. m. pap. err. & ſcabioſ. niſi hæc ultima ingrati ſaporis ſint. Sed ſatis de his.

Script. Scaphuſ. d. 2. Sept. 1679.

Acceptis hiſce literis, ipſi ad Ægrotam, petentibus ita Amicis profecti fuimus, eamque in tali, quem hariolati ſumus ſtatu, reapſe deprehendimus,

mus, ſimulque ex relatione ipſius audivimus, quoties abortierit, quòd ante triennium, cum doloribus capitis atrociſſimis vexaretur, calculos per palatum, aliosque tuſſi è pulmonibus excreverit, item, quàm diverſas Medicorum ſententias & auxilia experta ſit, purgantibns & vomitoriis exercita, cùm febriles inſultus perpeti inciperet, mox ad acidulas Ripliſavienſes ablegata, cùm utero concepiſſet, inde etiam redeuntibus horroris & caloris inſultibus ſanguinis iteratâ miſſione fatigata, uſque dum ex ſubſiſtentibus menſibus, tempore ſolenni redeunte, hæmoptyſin gravem incurrerit, phthiſisque incipiens magis magisque radicata fuerit: Urinæ tenues erant & crudæ: corpus emaciatum, urgebat tuſsis cum ſputo purulento: pulſus hecticorum ſimilis: commendavimus medicamentorum uſum, quamvis mali radicatio multam ſpem nobis denegârit.

Observ. XLV.

Pulmones calculoſi cum duplici Liene, &c.

Maria Halter, puella 10. annor. illegitimo thoro nata, miſellam quoque educationem ſenſit: In orphanotrophium receptam, quùm primâ vice viſitaremus conqueſta fuit de multâ glandularum in collo & maxillis protuberantiâ ſcrofulosâ: urgente juxta tuſsi frequenti exſpuitione purulentâ, pulſu celeri & crebro, ac reſpiratione difficili, dum interim facies rubebat, & ægrotula mente ſibi ſatis conſtabat: Utrique malo commodis remediis obviam ire tentavimus, licèt mali provectio, parum boni nos ominari juſſerit: Exteriùs applicatum fuit Empl. diach. cum gumm. interiùs verò pulv. antiphtiſ. cum ſyr. per cochlear. ſumendo. Verùm vicit ſæva mors, miſellæ vires, easque penitus deſtruxit, ægrotâ d. 7. Jun. 1681. noctu è vivis excedente. Cadaveris luſtrationi d. inſeq. ſub veſperam vacavimus præſent. Vir. Nobiliſsim. & Clariſsim. D. Johan. Martinio Haësbartio, Med. tum Licent. Clivenſ. D. M. König D. M. Speckero Baſil. D. Jac. Hochreutinero Sangall. jam Med. Doct. & D. Andrea Köhlio Curienſ. Med. Cult. Infimus Venter multum p. n. non exhibuit, quin faciem amicabilem eminus oſtendendo, facilè nobis conceſsit vale: Nulla heic aquarum copia, nulla glandularum, vel in pancreate, vel in meſenterio notabilis ſcirrhoſitas:

ſitas: *Ichor* pauxillus tantùm in cavo abdominis ſtabulabatur: *Epiploon* laudabiliter ſe habebat: Hepar quoque à graviori corruptelâ liberum fuit, niſi quòd in ejus ſuperficie, hic, illic *arenulas concretas*, flaveſcentes animadvertimus: *Ductus* ex veſiculâ fellis, cujus cavum bilis oleaginoſa opplevit, in inteſtinum abiens, circa initium ſui, *appendicem* duriuſculam, glandulæ ſimilem oſtendit. Ex *cavo veſiculæ* nullus aër, cùm inflaremus, verſus inteſtinum perrexit, benè tamen ex ductu: *Ductus hepaticus* inſignis erat, bile flavâ turgidus. In ſiniſtro hypochondrio delituit *Lien* figurâ & colore & conſiſtentiâ naturalis, ſed duplex, ℥ enim aliquot ab hoc diſtabat alius, figurâ & magnitudine ovi columbini majoris, vaſis pereleganter donatus, & quoad colorem & interiora *illi* ſimilis: *Renes* naturaliter erant conſtituti, *ſuccenturiati* verò oblongi, & modicè lati, cavitatem obtinebant inſignem, in quam vaſa ab emulgentibus terminabantur: aër in hos injectus, verſus renes uſque per arteriam emulgentem progrediebatur. Per inteſtinum *colon* glandulæ ſolitariæ protuberare videbantur. *Medium Ventrem* quum aperiremus, tantum ille laborem non peperit, uti aliorum, neque enim pulmones adhærebant arctiùs, aut gravius quodpiam aderat obſtaculum: Ichoris tamen fœtidi copiâ ſcatebat, cujusmodi ſero flaveſcente, *Pericardium* etiam refertum erat: *Glandula thymus* maxima, glandulas exhibuit induratas, calculoſas & ſubatras, ſuis incluſas folliculis, & verſus lobum pulmonum ſuperiorem, lateris ſiniſtri protenſas, atque cum hoc connexas: *ipſe* hic *lobus* calculos exhibuit plures, hinc inde in ejus ſubſtantiâ latitantes: lateris dextri lobus purulentus magis erat, unde & materia ſimilis, illo leviter preſſo, per aſperam arteriam ubertim effluxit. *Cordis auricula ſiniſtra* exigua omnino apparuit, & quaſi tota concidiſſet, *dextra* contrà duplò major, ſanguine grumoſo & *polypis* verè *membraneis* & fibroſis diſtenta fuit, quales etiam in ventriculo dextro obſervavimus: *Ventriculus* ſiniſter itidem ſanguinis grumos exhibuit: Aëre per *arteriam venoſam* inſufflato, potiſsimam ejus partem ventriculus recipiebat, neque *auricula* inflata tantam capacitatem oſtendit, quantam dextra citra inflationem jam obtinuit. *Glandulæ* in collo, è ſuis folliculis exem-

ptæ

ptæ & diſſectæ, pituitam tenuiſsimam, iis impactam oſtenderunt. Et his cadaver ſuo loculo reſtitutum fuit.

SCHOLIUM.

Calculos in compluribus corporis noſtri partibus generatos fuiſſe, uſque conſtat, nec opus eſt Authorum fidem heic prolixiùs adducere: nihilominus è viſceribus vulgò dictis ſunt, in quibus multi difficile omnino eſſe, ſi non impoſſibile arbitrantur, illos ſuccreſcere poſſe, inprimis in pulmonibus & aſperâ arteriâ: ita Clariſſ. Thom. Batholinus de *Pulmon.* nec in vaſis pulmonum, nec in bronchiis lapides concreſcere credit, cùm morâ ad concretionem opus ſit, quam vaſa negant, bronchia non concedunt, eandem autem nec membranaceæ veſiculæ largiuntur, aëris ſecretioni uſque vacantes, & tamen in his calculoſam materiam ſubſtitiſſe imò ex his ejectam fuiſſe, hiſtoriæ quas modò recenſuimus, probatum dant: Clariſſ. quoque Johannes Schmidius Ann. IX. & X. Ephemerid. German. Obſerv. 50. exemplum ſiſtit virginis venuſtæ, quæ dudum tuſſi ſiccâ vexata, adhibitis medicamentis congruis, tandem lapillos friabiles plurimos cineritii coloris excreverit per multum tempus, opinaturque tophos hosce in bronchiis pulmonum hæſiſſe, nec contradicimus, ſi pulmonum ſtructura incolumis uſque perſtitit, perſuaſumque habemus tali in caſu idem cum materiæ calculoſæ ad bronchia delatione contingere, quod cum purulentæ in pleuriticis, viz. ut illa fluida ſit perque poros tranſudare poſſit, in calculum demum, mora quam nectit, in bronchiis tranſiens, ſui tamen indicia irritando mox prodens, ut mirum omnino ſit, ſin heic ſubſiſtat, diutius hærere poſſe, cùm fibræ bronchiales ejus exterminationi ſtrenuè intentæ eſſe ſoleant: In præſenti ægrotâ, glandularum in collo & ſub maxillis durities, ecquid materiæ ſubſit, ilicò monſtravit, confirmavitque ſententiam hinc αὐλοψία: id quoque experientiâ edocti ſumus, rariùs partes has pertinacibus ejuſmodi tumoribus affici, quos ſcrofulas dicunt, glandulis interiorum partiū meſenterii, pancreatis, aliisvé incolumibus exiſtentibus, mirumq; omnino eſt, labe graviori partes hasce caruiſſe, quam tamen prorſus non eluſit, *Hepar* arenulis congeſtis ſuperficiariè ſcatens, *Pulmones* & *thymus* præcipuam à ſanguinis tartaro & viſciditate copioſis noxam acceperunt, expediendumque vel illud heic potiſsimùm eſt, quòd circa lobulorum uſum, ab eo, quo diatriben noſtram de ſtruct. Viſcer. conſcripſimus tempore, ruminando & experiundo aſſecuti fuimus, patebitque inde adhuc magis calculorum, ſcirrhorum, aliorumque pulmonum affectuum, quos ibidem commemoravimus ortus: Pulmones aëris purioris ſecretorium organum eſſe, huncque ceu ſubtiliſſimis ve-

ſicularum pulmonalium oſculis maximè proportionatum per ipſos expandi, uſque probatum eſt. Ætheream hanc ſubſtantiam ſanguini miſceri debere, ob neceſſarios uſus, nemo ſanæ mentis inficiabitur: ubi autem miſcela iſta præcisè fiat, dictum nondum eſt, quamvis de halituum, quos lobuli recipere videntur, per poros aſperæ arteriæ tranſudatione, aliqua commemoraverimus: Attendentibus ſanè interſtitiis in ipſis conſpicuis, inflatis, veſiculas quoq; turgeſcere, quod facere recuſant lobuli, ubi aër per tracheam injicitur, veriſimile omnino eſt, harum ipſa expanſiones eſſe, quorum ope aer ſecretus advehatur, & (quia ibidem vaſa in rete elegantiſſimum efformata conſpiciuntur,) ſuo elatere minutiſſima vaſculorum oſcilla unà ingrediens, ſanguini arterioſo per venas confeſtim reſumendo miſceatur, humore lymphico per vaſcula propria, lobulos uſque comitantia, remeante: Atque hæc ubi fluidum naturaliter habet partiumque textura, conſtanter natura peragit: quamprimùm autem infringi reticularis vaſculorum complicatio, incongruè ab invicem dehiſcere oſcilla, vel etiam erodi aut rumpi, à ſtagnante lymphâ viſcidâ, aut particulis ſalinis, acidis, tartareis, aliové ſanguinis impetu, lædi incipiunt, ilias malorum pectus occupat, de quibus in Diſſertat. diximus, cui nec *lien* duplex obicem ponere heic valuit, de cujus uſu multa ibidem probabiliter propoſuimus: ſanguis certè per viſcus hocce peculiariter circulatur, ſpirituque animali copiosè refectus & actuatus, per venarum propagines numeroſas verſus alias partes ducitur, cordis thalamos mox inde repetiturus: Ut verò affectus alios taceamus, qui *Lieni* affecto, malè utplurimùm tribuuntur, è quibus glandularum tumorem à ſanguine melancholico & fæculento, meritò allegamus, quid de iſtâ Lienis appendice judicandum ſit, arduum magis videtur eſſe inquiſitu, numque ejus primordia in ovo, è quo puella hæc prodiit jam adfuerint: enimverò orbicularis iſta, à liene qui figuram & magnitudinem naturalem obtinuit, prorſus diſtinctus fuit, ceu Exercit. L. ad Pythag. monuimus: Nos ut tantiſper ſententiam ſubjiciamus, ſiquidem parenchyma Lienis aliud non ſit, quam veſiculoſum corpus, ex arteriolarum venularumque, quas nervuli copioſiſſimè ſtipant, admiranda complicatione ac ulteriori earundem, venularum præcipuè expanſione natum, probabiliter lienem hunc alterum, ab eorundem vaſorum, quibus ipſe gaudere à nobis viſus eſt, ulteriore divaricatione ac ramificatione pullulâſſe cenſemus, ejusmodi autem vaſorum diviſio rara prorſus non eſt, ceu in arteriâ Renum emulgente ſæpè jam animadvertimus: Patet inſuper Curioſis Naturæ Ruſpatoribus, ubi ductuum vaſorumque principes rami ac primordia adfuerint, facilè ulterius expandi illos poſſe, nec propterea ad novorum formationem, aut vim plaſticam in adultis etiam ſuperſtitem, denuò recurrendum eſſe: antequam

quam hinc abeamus, dicere aliquid neceſſe habemus ad theſ. XV. eruditi ſcrutinii λιτογενεσίας quod ſub Præſid. Excellentiſſ. Metzgeri ſuſtinuit D. Jo. Ulricus Schmidlin: *Jacto*, inquit, *hoc calculorum ſeminio, quo calculus modo in variis corporis partibus naſcatur, quâ viâ in gallinæ cerebro collectus, quo item modo ad uterum delatus, unde in abſceſſibus ortus* (quorum iſtud deciſu difficile Cl. Harderus, illud impoſſibile Mercurialis &c. cenſent) *explicatu nobis facile eſt.* Equidem, ſi Exercitat. noſtras initiales perlegit, vidit haud dubiè, nos ad eaſdem vias, vel vaſa advehentia, eaſdemque particulas invicem cohærere & conglomerari præ aliis aptas confugiſſe, ex ſanæ rationis methodo, noviſſeque per arterias ſive carotidas, ſive vertebrales materiam ſabuloſam adferri poſſe, è quâ cerebri calculi prodire queant: iſtud verò arduum mirumque nobis viſum fuit, tranſiiſſe lapillum ſiliciformem, in oſculum meſeraici vaſis, & per arterias parvulas gallinæ ad cerebrum advectum fuiſſe; enimverò generatum inibi iſtum fuiſſe quod ille præcipuè adſtruit, etiamnum pernegamus, cùm ex illorum genere lapillus ſit, cujuſmodi devorare ipſæ ſolent, & in hoc Clariſſ. Pythagoram Exercit. ſeq. conſentientem habemus.

OBSERV. XLVI.

Pulmones putridi & ſcirrhoſi. Epiploi ſcirrhus.

Henricus Landenberger, annor. circiter 15. pueritiam duriorem, ob parentum paupertatem expertus, in orphanotrophium hinc admiſſus fuit. An. 1680. de difficultate ſpirandi, tuſſi crebrâ, & totius corporis emaciatione querelas movit: pulſus frequens; juſsi ut ſingulis manè & veſper. doſin ſumeret pulv. antiphthiſ. cujus baſin antihect. Poter. conſtituit. Die 28. Decembr. cùm malum inducias non daret, ſed frequenter purulenta excerneret, detergentibus pectoralibus, ſimulque reſolventibus bechicis certavimus. Aliquot ſeptimanis pòſt de qualicunque exæſtuatione febrili conqueſtus fuit, cui mixtur. ex aqu. plantag. ſcabioſ. papav. rh. corall. ſyr. fl. bellid. &c. proſpeximus. D. 3. Martii 1681. vomitu crebro afflictus eſt, quo ſingula, quæ cum appetitu priùs ingeſſerat, rurſum ejecit, ſuccedente multâ oris amaritudine, commendavimus hinc uſum elect. ex conſerv. roſ. r. fl. bellid. min. oc. cancr. præp. & ſyrup. corall. parat. quo ſymptoma moleſtum deinceps infractum fuit: Quatuordecim circiter diebus poſt, qui hujus affectus genius eſſe ſolet, ſubitâ virium

 proſtra-

proſtratione infeſtatus fuit, tuſsi perſiſtente: nunc facies tota expalluit, nunc rubore ſuffuſa micuit: Æger quoque ultimis diebus dormitare cœpit, neque ad ea quæ offerebantur, aut interrogabantur, quidquam reſpondit, uſque dum viribus prorſus effractis anima derelictâ quam hactenus inhabitârat machinâ, ad Creatorem lætior profecta fuerit. Cadaver luſtravimus, præſentibus plurimis Viris Præſtantiſſ. & quidem contempto fœtoris inſultu, imum ventrem penitiùs examinavimus, qui mox epiploon corruptum, glandulisque miliaribus numeroſè refertum, & parte ſuperiore, quâ colo nectitur, Ventriculi fundum conſcenſurum, ſcirrho inſigni longitud. ℥v. & craſsit. ℥j. dotatum comparuit. Hepar grandiuſculum, hypochondrio dextro firmiter adnectebatur, quæ tum in ſuperficie ejus exteriore, tum interiore hypochondrii facie innumeræ conſpiciebantur, cujusmodi alias in pulmonibus adnatis itidem notavimus: Pancreas, Meſenterium & Renes naturaliter ſatis habebant. Lien nigro ſanguine turguit. Ventriculus parum inflatus, bile copioſâ intus tinctus erat, quam ex naribus eructantem cadaver etiam exhibuit. Glandulæ ſtomachicæ in hoc conſpicuæ, & in duodeno valvulæ conniventes Kerkringii. Ex dextro inguine duplicatura peritonæi dilatata inteſtini portionem intro ſuſceperat, unde ultimis menſibus de inteſtinorum prolapſu miſer querelas movit. In thorace pulmones inferiùs coſtis & diaphragmati ſcirrhoſè adnatos animadvertimus, adeò ut multâ omnino vi ad ipſorum ſeparationem opus fuerit. Pulmonis ſiniſtri lobus inferior ad attactum ſcirrhum exhibuit, qui cum thymo ſcirrhoſo, ſecundùm longitudinem, uti videbatur, cohæſit, ejus ſuperficies exterior, factâ inciſione, corpuſcula ſubatra & duriuſcula copioſiſsimè, inſtar glandularum gangrænatarum oſtendit, medietatem verò explebat materia ſebacea copioſa, & tantillum renitens: Lobus ſuperior corruptus magis erat & purulentus: Pulmonis dextri lobus inferior, parte ſui maximè inferiore, materiam ſimilem hinc inde coagmentatam, ac inſtar cartilaginis renitentem, friabilem nihilominus continuit. Pericardium ichore flavo plenum fuit. Glandula thymus liveſcens & maximè ſcirrhoſa. Venter ſupremus vaſa in cerebro elegantia ſed pal-

leſcentia

leſcentia oſtendit: exterius gelatina aliqua corticem ambiebat. Medullaris ſubſtantia ichore ſeroſo, qui ex ventriculis turgidis undiquaque emanavit, tantum non tota maduit: plexus choroideus albicabat corporis ſtriati veſtigia pauca.

Observ. XLVII.

Phthiſis & Cachexia ex Pulmonum & pancreatis ſcirrhoſitate.

Eſthera Bitterlin, puella 14. circiter annorum, durius in pueritia fatum pariter ſenſit: In orphanotrophium admiſſa, operæ ibi quotidianæ vacavit, & quod ejusmodi domeſticis familiare eſſe notavimus, plus ciborum, panis ſicci inprimis ingeſsit, quàm cui ob vitam ſedentariam, digerendo ſufficiebat, unde ſimilia ferè cum aliis incommoda experta eſt. D. enim 18. Martii An. 1680. de dolore circa præcordia diſtendente ac lancinante, nunc magis, nunc minus querelas movit, comparente circa ventriculi regionem qualicunque tumore renitente; appetitus tamen conſtitit: Facies erat cachectica & corpus macilentum. Urinæ ſubpallidæ, crudæ de glandularum obſtructionibus, ipsâque M. H. viſciditate & cruditate &c. luculentè teſtabantur, quin imò ſæpiùs prædiximus ſcirrhum pancreatis latitare. Medicamentis nihilominus, incidentibus attenuantibus, aromaticis blandis, volatilibus, &c. ſtrenuè pugnavimus, neque ut videbatur, citra omnem ſucceſſum: Aliquando etiam pill. noſtras Mercuriales ex Merc. dulci opt. lot. fl. ſal. armon. gumm. amm. & par. in uſum vocavimus, quarum efficaciam in ſolvendâ pituitâ viſcidâ alias promptam comperimus: Concitârunt iſtæ aliquoties vomitum, pituitæ tenacis & viſcidæ citra incommodum. Venter quoque detumuit, atque omnia in melius ire videbantur. Aſt fefellit ſpem eventus, ſuccedente poſt tuſsi ſiccâ, pulſu celeri, macie totius corporis & ſub finem exſpuitione materiæ purulentæ, doctâque plus valuit arte malum, ægrota d. 19. Maji Ann. ſequ. vitam cum morte commutante.

Ex abdomine Miſellæ, quod præſentib. Nobiliſſ. aliquot Medic. Licentiat. & Philiatris cultro aperuimus, ichor modicus

profluxit: Epiploon parte quâ cum ventriculo arctiſsimè conjungitur,& cum inteſtino colo, gelatinâ prorſus farctum erat, atque corruptum: Renes aliquantum flaccidi, è quorum cavitate, ureteres ℥ unius latitudine, aduſque medietatem ſui egrediebantur. Inteſtina & ventriculus parùm inflata, glanduloſas cohortes intùs monſtrârunt. Meſenterium verò gelatinam cum glandulis ſubatris & induratis exhibuit. Pancreas ſcirrhoſum erat, unâque glandularum ejus ſectâ materia purulenta prodiit; ſcirrhum parte quâ hepar arctiùs contingit, pugni majoris magnitudine oſtendit, ſub quo vaſa ſanguifera decurrebant. Medius venter Pulmones ex ſiniſtrâ parte validè adnatos, & quoad lobum ſuperiorem valdè induratos, ex parte verò dextrâ purulentos & materiâ caſeosâ plenos exhibuit. Glandula thymus itidem ſcirrhoſa. Pericardium ichore ſubflavo plenum, cor flaccidum & ferè exangue.

SCHOLIUM.

Conjungimus utramque harum hiſtoriarum, propter materiæ affinitatem & parile fatum, quod uterque ægrotus expertus eſt, phthiſi enim perierunt, dubiumque eſt, an poſt pancreas affectum, demum pulmonibus labes fuerit illata. Utrobique ſanè paupertas & maleſuada fames, anſa fuerunt, quòminus tum chylificationis organa, tum ſanguis ipſe, parteſque hujus depurationi, lymphæque ſecretioni deſtinatæ, officio ſuo probè fungi potuerint, enimverò ex ingeſtis ſive nimiis, ſive difficilis ſubactionis cibis, ſucco viſcido & lento prægnantibus, non potuit tenerior ventriculi & inteſtinorum textura non gravari, fermentum debilius enervari, & chylus craſſior ac crudior prodire, cujus particulæ ſive aggeſtæ temporis tractu, glandulas meſenterii infercierunt, ſive M.H. commixtæ, ſanguini lymphæque ſimilibus natales præbuerunt, quæ deinceps glandularum, membranarumque poris ſubtilioribus, aliis etiam in locis improportionata, hæſit, ipſoſque diducendo, & texturam illarum deſtruendo, factâ ulteriore ſui coagmentatione, ſcirrhos in pancreate, epiploo, thymo & glandulas induratas, effuſaque ex ductibus pulmonalibus, deſtructis veſiculiarum areis, heic quidem ſteatomata ſcirrhoſa, illic verò parte tenuiore cum cruore ſuppurante, pulmonibus eroſionem & purulentiam induxit, èque membranarum hepatis, pleuræ, pulmonum poroſis interſtitiis ſtillans & collecta, haſce vel confinibus partibus adnaſci vel gelatinâ quadam obduci fecit, uti quidem ibi hepar pulmones & cerebri cortex, heic verò meſenterium gelatino-

latinoſum ſatis probant, cerebro ipſo, in illo ab omni labe non immuni, quin ſanguinis ſero tenui ita exundante, de quo palleſcentia vaſa & albicans choroideus plexus, indeque ventriculi pleni teſtimonium perhibent, medulla ejus tota maderet, corporisque ſtriati veſtigiis tantùm non abolitis, illa glandulis ac præcipuè fibræductibus induceretur labes, unde ſpirituum ſecretione & expanſione impeditâ ſopori graviori via parata fuit. Sunt verò adhuc alia in priore caſu, quæ ordine ruminare operæ pretium faciemus, ex quibus primum conſtituat *efferveſcentia febrilis*, phthiſicis non infrequens, particulis purulentis acribus & corroſivis, cruori refluo permixtis, ejusmodi exacerbationem inferentibus, ſive jam acidæ cum alterius indolis particulis efferveſcant, ſive pervertendo ſuccum nerveum, aut accreſcendo ſpiritui animali aliquâ ſui portione, quod non uſque ἄτοπον, aut aliter fibrillas nerveas ſtimulando, iſtum concitent, & vomitus quem, niſi ab irritante acri in ventriculo aggeſto, unde ſtrictis unà & ſuccuſſis ductus hepatici fibrillis & veſicula fellis, humor biliarius inteſtinum duodenum & hinc ventriculum alluit, deducere velimus, non ineptè inteſtini ilei prolapſui attribuere poterimus, utpote cum hernioſi frequenter vomant, idque potiſſimùm heic notavimus, cujus etiam Excellentiſſ. Wepferus meminit in Cicut. aquat. malè à qnibusdam aſſeri in herniâ inteſtinali exteriorem tunicam peritonæi rumpi & interiorem dilatari, cum nonniſi dilatatam utramque heic ipſocum obſervaverimus: Tertium ſunt glandulæ adſcititiæ & hepatis pulmonumque adnatio, de quibus ſuprà jam aliquid diximus: Optimè certè fecit Nobiliſſ. Pejerus in Enteradenograph. quando glandulas externas abdominis,) cujusmodi inteſtinorum tunicas occupâſſe, in puero cujus hiſtoriam cap: 7. Prodr. phyſiol. exhibemus aliisque notavimus, ab internis diſtinguit, & cùm in Merycolog. ſuâ p. 91. & 119. etiam membranas humorem exudare ſcribit, utpote vaſa lymphica in ruminantium ventriculis, conſpicua, aliunde deduci non poſſe edoctus, ceu etiam alibi monuimus: Natales ſanè & ſtructuram membranarum perpendenti cùm ferè aliud non eſſe videantur, quàm vaſculorum minutiſſimorum expanſio & compigmentum, abſurdum non videbitur, ſi in hiſce certos poros & meatus concipiamus, ope quorum humor idoneus per exiguos & vix ſenſibiles arteriolarum ductus advectus exudat ac ſtillat, quovè deinceps vel madent & rigantur ipſæ, neceſſarios ob uſus, vel qui, ſi copioſior fuerit, aliisque commodis deſtinatus ſit, per vaſcula lymphica revehitur, cruoris parte ſenſibili, per conſpicua capillarium venularum oſcula remeante: opus certè mirandum, & quod inficiari poteſt nemo, ni madere membranas has viciſſim perneget, contra omnem αὐτοψίαν: Requiſivit iſtud, communis utilitas, ne areſcerent, aliisque confinibus partibus facilè adhæreſcerent, id quod in ſtatu morboſo

contingere

contingere, præſentes hiſtoriæ aliorumque Authorum obſervationes comprobant, enimverò à viſcidiore ſero relicto, diducuntur quaſi pororum interſtitia, ſive mavis inſtar papillarum elevantur, adnaſcunturque (tranſudante vel remeante parte aquoſiore) confini ſubſtantiæ adeò tenaciter, ut ſeparari inde non poſſint: atque ita produnt corpuſcula miliaria, quas glandulas adventitias, fortè ἀκύρως nominavimus, & pleuræ, peritonæi, hepatis, & pulmonum adnaſcentia, àque ſucco gelatinæ ſimili partes iſtæ prorſus obducuntur. Quartum idque præcipuum, quod heic attentionem meretur, ſunt pulmonum ſcirrhus & glandulæ nigræ induratæ cum ſcirrho epiploi: Equidem illum quod concernit, ejus ortum tum ſuprà tum in antecedentibus jam adumbravimus, poſſuntque ejus primitiæ patere, cuivis pulmonum fabricam rimanti, & Phthiſicorum cadavera luſtranti: Illud autem hinc manifeſtum evadit, circa phthiſeos initia curanda occupato, ſæpiùs non tam ad ulcus, quàm coagulum, ſive viſcidum coagmentari incipiens attendendum, indeque volatilibus, incidentibus ac reſolventibus certandum æquè eſſe, atque mundificantibus vel detergentibus: corpuſculorum duriuſculorum ortum modumque parilem credimus cum prioribus: viz. ab hærente in extremitate vaſculorum tenaci materia, illa pullulâſſe, neque hinc confirmari arbitramur ſententiam nonneminis, qui præter veſiculoſam & lobuloſam ſtructuram, cujus ratione pulmones glandulam optimè dici, alibi diſertè aſſeruimus, glandulis aliis ipſos inſuper conſtare putat, quod in cadavere quopiam, ſimiles fortè hiſce, in Italiâ cùm degeret, animadvertit: enimverò ita pulmonis ſtructura à Clariſſ. Anatomicis ſub cultrum vocata fuit, ut partes dictæ & detectæ ſint, quæ cujusque fluidi ſecretioni præſunt. Epiploi ſcirrhus forſan rarior eſt, ſui tamen initia pariter ut pulmonum nactus: Excell. Bonettus in illuſtri ſuo ſepulchreto Tumoris ſcirrhoſi in omento p. 201. & p. 812. & Laz. River. cent. 2. obſerv. meminerunt qui proinde hac de re videri poterunt: Aliàs ſubtilis omnino texturæ Epiploon eſt & tenuiſſima membrana, quæ à ſero acri (quale in hydropicorum abdomine ſtagnare ſolet) facilè eroditur & abſumitur: annotare nihilominus in eo eſt artificioſam vaſculorum minutiſsimorum expanſionem, quouſque viſus acies pertingere poteſt, cujusmodi in omentis fœtuum vitulinorum frequenter Philiatris oſtendimus unà cum ductibus adipoſis, quos ſagaciſſimo Naturæ Ruſpatori Malpighio debemus, ei uſui præciſè deſtinatos, ut particulæ pingues & ramoſæ in illos ſecernerentur, illudque reapſe deprehendimus ex membranâ, in ſacculos membraneos plures excavatâ illud conflari, qui ſacculi ita vaſa ſanguifera quæ reticulariter expanduntur, amplectuntur, ut horum propagines uſque inveſtiant: adjicit Clariſſ. *Malpighius eâ tamen lege ut à totâ ſtiriâ ſeu ſacculo minimi lobuli diverſæ figuræ pinguedine referti, propriis vaſis irrigati,*

irrigati, propriâq; membranâ obvallati, contineantur & inveſtiantur: atque in membranulis hisce complicatis, materiam ex vaſculorum ſanguiferorum reticulari plexu, oleoſam ſecerni & ulteriùs recondi nobis quidem veriſimile videtur: læſa hinc utriculorum membraneorum ſtructurâ, à materiâ heterogeneâ tenaci, viſcidâ, diſtendente vel rumpente, ſcirrhus, tumorque ſteatomatoſus, ab eâdem aggeſtâ facilè ſuccreſcunt: arbitramurque in ſtatu tali, pinguedinis globulos quaſi evelli, foveamque relinquere, in quâ particulæ dictæ cumulari & ſtagnare queant, fluidioribus & tenuioribus, vel remeantibus vel evaneſcentibus: Obſervavit ſanè laudatiſſ. Malpighius, globulos pinguedinoſos vaſorum lateribus adnecti, ſicuti uvæ grana racemis appenduntur: Aliàs de pinguedinis circa baſin cordis, renes item aliasque partes conſpicuæ natalibus jam dudum ſolliciti fuimus, dabiturque occaſio de his alibi diſſerendi: Jungimus hisce ob materiæ affinitatem obſervationes binas Puelli & Virginis phthiſicorum, ab Excellentiſſ. Sponio Patre nobis communicatas, Scholiolisque illuſtratas, ne pereant, quæ in manibus noſtris verſantur, luce digniſſimæ.

Observ. XLVIII.

Puelli Tabeconſumpti Anatome.

Matthæus Marion, puellus tertium ſupra decimum ætatis annum agens, noſter ex ſuperſtitum ſororum alterâ Nepos, longâ confectus ægritudine, eâque non ſatis intellectâ, tandem extenuatiſsimus placidè animam ſuo reddidit Creatori, ſummo manè diei XIII. Martii, XLV. ſcl. minutis poſt mediam noctis) Anni 1644. Horâ verò decimâ antemerid. ejusdem diei, Parentum rogatu, cadaver perſectum fuit à Jo. Antonio Guerin Chirurgo peritiſſ. præſente me & domeſticorum plerisque: ubi φαινόμενα ſequentia oculatâ fide uſurpare licuit. Omnes in ventre interiori contentæ partes, putà hepar, lien, pancreas, inteſtinatam craſſa quàm tenuia, ventriculus unà cum ſuprajectis epigaſtrii lacertis, peritonæo, ipſoque etiam diaphragmate: Omnes iſtæ (inquam) partes, ita invicem connatæ ac conglutinatæ erant ut diſcerpi quidem, nullâ autem arte integra ſeparari poſſent, ſive novaculæ acie, ſive unguibus res tentaretur. Hepar grandiſsimum, occupans utrumque hypochondrium, exangue, durum ac ſcirrhoſum totum, ſed præſertim ſimâ ſui regione pen-

debat autem libras civiles Lugdunenſes 4. cum dimidiâ. Lien putrilagine fœtorem intolerabilem conjunctum habente penè abſumtus, ſicut & Epiploon. Ventriculus parvus, ac tenuiſsimis parietibus præditus. Colon inteſtinum valde diſtentum. Meſenterium ac inteſtina omnia multis glandulis paſsim ἐπιπεφυκήαις aſperſa, exiguorum ſteatomatum inſtar habentibus. Siniſter pulmonis lobus integellus, niſi quòd τὸ πρέπνευμα, quâ jugulum reſpicit pulmo, lividis quibusdam maculis, iisque latioribus depingebatur. Dexter lobus putredine ſemiraſus apparebat. Reſiduum tamen ipſius, coſtis ſui lateris pertinaciſsimè cohærebat, ut divelli circa lacerationem minimè potuerit. Exſtabant autem & ſteatomata in ipſo non pauca. In dextrâ porrò thoracis cavitate, ſeri cruenti unciæ aliquot fluitabant. Cor flaccidum, ſed aliàs ſanum. Caput tum idoneæ ſerræ defectu, tum feſtinandi etiam ſtudio, quòd teterrimum odorem cadaver eructaret, intactum reliquimus.

SCHOLIUM.

Puer hic naturâ ſubtriſtis vixit, ἀπανδύγελος, decolor. Per languoris exordia, hoc eſt, per annum circiter ante obitum, conqueri cepit de dolore gravativo circa hypochondrium ſiniſtrum, nec non de quâdam anhelitûs difficultate inter exercitia non ita memorabilia facilè ſuboriente. Conjectatum Lienis infarctus præſtò eſſe. Purgatus eſt pluriès diluto fol. ſenæ, carthami, tamarind. fumar. ceterac. ſed ſine fructu. Poſtmodùm in hydrocelen prolis utriusque incidit, quæ cùm celebratis catholicis præſidiis, admotisque topicis non cederet, ad operationem chirurgicam deventum fuit, initio quidem ad paracentheſin per ſcalpellum pòſt ad ſetonem, tandem ad eſcharoticum potentiale: quibus modis eductum quidem fuit ſeri citrini benè multum, ſed tumor paucis pòſt diebus ſemper repullulavit. Quo factum, ut deinceps abſtinendum putaverimus ab iteratis apertionibus, purgandumque hydragogis ac alterantibus alternatim uſurpandis: quâ gratiâ uſus eſt pulviſculo ex mechoac. ſenâ, cremore tartari, cinam. aniſo, nec non vino abſinth. Quibus omnibus nil juvantibus, ſenſim ad ſummam maciem pervenit, ubi cùm febre carere animadverteretur, ad uſum lactis accedere juſſus eſt. Poſtremò diarrhœâ correptus eſt, quâ fœtidiſſima egerebantur diebus ac noctibus aliquot, quod fatale judicavi, juxta aphor. 5. ſect. 8. Pridie ſupremæ diei etiam rubra alvo reddidit, inſtar ſanguinis nigrefacti, injuſſu quidem, verùm non ſine ſenſu, tuncque prædixi mortem poſtero die immi-

imminere, juxta divini ſenis oraculum, aph.23. ſ.4. Toto morbi decurſu appetitus conſtitit, nec non ſenſuum omnium ac judicii integritas. Vino, eoque generoſo inclinante vitâ apprimè delectabatur. Nunquam tuſsi vexatus fuit. Nunquam puris aut ſanguinis ſputum paſſus eſt. Vocem diſtinctam ac claram ad ultimum uſque ſpiritum retinuit. Faciei characterem exquiſitè Hippocraticum in ultimis habuit. Quod ſupereſt, gratulemur optimo puero, cujus melior pars Sacroſancti Numinis Providentiâ, ex iſtâ omnis generis ærumnarum valle in ſinum Abrahæ traducta eſt, ubi felicitatis ſunt omnia: quò nos quoque ſuo tempore recipere dignetur Pientiſſimus ille Pater cœleſtis, cujus Nomini laus, honos ac gloria in ſæcula ſæculorum.

Observ. XLIX.

Hiſtoria anatomica de Virgine phthiſicâ.

Anno Salutis 1681. die 10. menſis Septembris, horâ ſeſquidecima, animam placidè efflavit Lugduni, Virgo ornatiſsima ac pientiſsima Suſanna Naulot, unde viginti annos nata, poſt exantlatam octimeſtrem ægrimoniam: quæ acceperat à deſtillatione ferinâ in pectus delabente, cui mox ſucceſsit præter moleſtam admodum tuſsim, modò humidam: modò ſiccam febris initio ſymptomaticæ ἐπιπολαίως æmula, quam ὀρθοστάδην perferebat, tandem verò duplex tertiana adſidua tribus primis aut quatuor horis anadiploſeos φρικώδης totidem verò poſtremis fervens ac æſtuoſa toto morbi decurſu τοῖς καταμηνίοις ἀρτίως defecta victitavit: nihilominus ſenſibus tam internis quàm externis uſque quaque illæſis ad mortem uſque perſtitit, appetitus non viguit, ſputa ſanguinolenta aut purulenta nunquam exploſit. Reſpiratio nonniſi ultimis demum vitæ temporibus difficilis evaſit. Curatura variis à Medicis non incelebribus tentata fuit: unde tamen opis quàm minimum affectus percepit. Poſtridie lucis fatalis utpote die Iovis 11. Septembr. horâ ſeſquioctava matut. defunctæ juvenculæ cadaver adapertum fuit à Chirurgo noſtrate Iohanne Andrien, epitheto la Riviere: cui ſectioni interfuere Carolus Sponius, Claudius Feret nec non Iacobus Sponius Caroli filius, Collegii Lugd. Doctores Medici aggregati: quâ in profectione ſequentia oculatâ fide deprehenſa fue-

ſa fuere. Habitus corporis univerſus omni pinguedine deſtitutus. Pes uterque œdematoſus. Integumentis abdominis reſeratis, ac utrinque expanſis viſui ſtatim ſeſe objecit Hepar tantæ molis, ut utrumque hypochondrium facilè occuparit; erat autem illud colore pallidum ac exangue, nullatenus tamen διεφθαρμένον neque ullo ſcirrho obſeſſum. Veſica bilaria parva admodum pro tanta hepatis mole intra quam bilis haud multum fluitabat. Lien ſatis benè conſtitutus, ſed per mediam ſui latitudinem, ſulco quodam inſtar ſtriæ vel plicæ præditus, ab uno lumbo ad oppoſitum transverſim exporrecto: ſupra quem ſulcum membrana quædam accreverat, tubuli inſtar efformans. An quod viſcud iſtud à jecinore vicino nimis amplo coanguſtatum, hanc in figuram ſe complicare neceſſario habuerit? Pancreas totum ſcirrhoſum erat, ac velut granulis aut gigartis confixum ac gravidum. Epiploon omni adipe orbatum, utpote colliquefactum. Tota pelvis compagis oſsis ilium aquis repleta, ab epiploo (ut credibile) profectis. Ventriculus probè conſtitutus apparebat, ſicut & inteſtina, ren uterque, veſica urinaria, uterus; quibus omnibus in partibus nihil deſiderari potuit. A ventre inferiore ad Thoracem progreſſu facto, pulmonum parenchyma omnium maximè de labe inſignita nobis ſuſpectum aggreſsi ſumus, & certè flaccidum iſtud totum ac decolor exteriùs viſebatur. Penitiùs autem utrumque prædicti viſceris lobum maſuſculo abſeſſu affectum, & quidem juxta pulmonum caput, qua ad axillam appropinquat cavitate inibi efformata, ovi gallinacei maximi capace, unde pus affatim emanare obſervabatur, lobus verò ſiniſter, quanquam laudabilior dextro, non tamen omni ex parte à tabe purisvé illuvione immunis notabatur, quâ parte cum collaterali altero cohærebat. Cor amplum quidem ſed laxum atque flaccidum: cujus dexter ventriculus grumis cruoris aterrimis totus refertus erat, ſiniſter autem penè vacuus. Caput proſcindere non fuit animus, tum quòd iſtud laboris citra neceſsitatem ſuſceptum iri judicaremus, tum quòd plus otii res expoſceret, quàm quod tunc nobis ob incumbentia practica munia ſuppetebat.

SCHO-

SCHOLIUM.

Virgo, qua de mentio hic habetur, antequam in morbum incideret, præter alia in victus lege commiſſa delicta tum conſternationis, tum mœroris ſenſu non mediocri perculſa fuerat, ob ſororis natu majoris recentem ex tabe interitum: & quia Scabiei, quæ ipſam invaſerat, moleſtia quam primum liberari, in votis habebat, pſorico neſcio quo corpus inunxerat. Quocirca dubium eſſe poteſt, an ab animi pathematis, an verò à topico illo, quòd materiem ſcabiei intrò repulerit, Vomica pulmonis ſuborta fuerit? Sanè refert Chriſtoph. Bonnettus in Veſtibulo Theatri Tabidorum, Exercit. 13. cuidam impetiginis materiam topicis repreſſam, atque ad inteſtina repulſam, primum colicos cruciatus, paulò verò pòſt phthiſin quoque homini intuliſſe. Quidquid ſit, genuinam mortis cauſam in laudata ægrotante diaphtoræ ac vomicæ in pulmonibus conceptæ potiſſimum imputandam cenſuerim, ſive quòd ſanies ex vomicæ ſpelæo extillans magnam ſyſtematis pulmonum partem irroravit ac labefecerit; ſive quod ex hoc ipſo vomicæ loco, tanquam à barathro charonio, pervivalis aura toto genere vitæ inimica, per venæ pulmonaris propagines canaleſque minutiſſimos, in lævum cordis thalamum irruperit. Cæterùm inſolentem hepatis magnitudinem hac in puella obſervatam, non exiguam quoque Symbolam in ipſius perniciem contuliſſe, credibile eſt: quandoquidem non tantùm partes abdomine contentas immodicè comprimebat ac conculcabat, hujus viſceris vaſtitas, ſed & diaphragma ſubjectum, ut & pectorales reliquas particulas ſurſum protundebat: ita ut ſpatiis debitis excluſæ vim hac ratione minimè parvam patientes propriis ſuis muneribus propterea minùs libere fungi potuerint: adeò ut ipſis non immeritò uſu veniſſe dici poſſit, ac iis quibus lien effloreſcit, ac exuberat pro cujus incremento reliqua corporis membra ἀτροφεῖν ἢ φθίνειν decreſcere ac extenuari affirmat, Hipp. libro de locis in hom. his verbis: ὅτε ὁ σπλὴν θάλλει, τὸ σῶμα φθίνει. Quam rem vulgò comparare ſolent fiſci publici ſorti, quò nimirum opimiore facto, accidi ac macreſcere quodam modo amant privatorum quorumque fortunæ, ſicut inter alios complures movet ex profeſſo vetus noſter Amicus Caſpar Hofmannus in ſuo de liene opuſculo. Quanquam diverſa longè ratione vacuam eſſe magnitudinem Hepatis quam ſit lienis inficiari nolim, eapropter ſæpè mirari ſubiit tot Practicarum Medicarum conditores quòd importunæ hujus ac præter naturalis heparis μεγαλοσπλαγχνίας inter affectus medelæ indigos nullibi meminerint, cum tamen ipſi tam præſenti quàm imminenti non abs re obviam ire debeat Medicus ὁ χαρίεις quemadmodum agricolas de nimia ſive ramorum, ſive flagellorum,

ſive florum luxurie reprimenda ſollicitos eſſe conſtat. Quâ verò arte hoc ipſum moliri queat ſolers artifex, diſcuſſione non eſt indignum. Quam in rem etiam ſi multa in medium proferre liceret, omnium tamen maximè heic commendandam puto τὴν τροφῆς ἀκρείην Hippocr. dictam in Epidem. hoc eſt cibi parcimoniam & detractionem: quàm idem etiam λιμὸν tamen in aphoriſmis vocavit, puta aphor. 59 Sect. 7. qui ſic habet: τοῖσι σώμασι τοῖσιν ὑγρὰς τὰς σάρκας ἔχουσι δεῖ λιμὸν ἐμποιέειν λιμὸς γὰρ ξηραίνει τὰ σώματα. Quem in aphoriſmum commentans Theophilus Protoſpatharius quem M. S. ex interpretatione Claudii Mitalerii Viennenſis ita loquitur: Carnes humidas vocat Hippocrates multò ſanguine madentes his ergò famem adhibere convenit; hæc enim deſiccat, & ita contrariam diſpoſitionem inducit, contrariorum autem contraria prorſus ſunt remedia, hactenus ille. Enim verò ſicut in lucernis niſi reaffundatur oleum reſiccabitur ellichnium, ſic in nobis ſi nihil aſſumet corpus exſiccabitur inquit Holler. comment. in aphor. Fames enim (addit Liebautius in Scholio) multò tutiùs ac ſecuriùs corpora carnes humidas habentia ſiccare ſolet, quam quodvis aliud auxilii genus ſiccandi vim habens, qualia ſunt exercitia, medicamenta purgantia, venæ ſectio, laconica, vigiliæ, medicamenta exſiccantia, &c.

Observ. L.

Phthiſis & pericardii hydrops.

Vir viginti & quot excurrit annorum, febri correptus, in noſocomium delatus fuit, viribus magnâ ex parte jam proſtratis, & corpore extenuato: pulſum parvum & frequentem tuſsicula comitabatur: Hypochondrium dextrum mox tenſum, nunc molle tangentibus ſe offerebat: ſanguinem dehinc ſputo commixtum tuſsi reddidit, & reſpirare difficulter cepit: Malo perſiſtente febris hectica augmentum ſumſit, unde corpus adeò emaciatum fuit, ut ſceleton ſolâ cute velatum optimè retulerit; obiit hinc d. 7. Aug. Ao. 1673. cultroque Anatomico ceſsit Excellentiſſ. Glaſeri p. m. nobis aliiscum φιλιάτροις præſentibus.

Ex abdominis cavitate ſerum idoneum profluxit: In hypochondriis hepar & lienem accuratè luſtravimus, rati fore, ut ex alterutrius ſcirrhosâ duritie *illius* fontem erueremus: aſt *illud* laudabiliter habebat, hic verò hinc inde ſaltem, ſuperficiarias quasdam obſtructiones, easque caſeoſas oſtendit, id magis animadver-

madverſione dignum, quòd inſolitâ diviſione, in quinque lobulos lien fuerit diviſus: Cœterà hujus ventris legitimè erant conſtituta, omento excepto, quod ſummè erat extenuatum.

Pectus recluſum omnem calamitatis originem prodidit, enimverò pulmones anteriùs parvos, poſterius verò & toto reliquo ambitu, pericardio, pleuræ, diaphragmati, validiſsimè adhærentes, vix ac ne vix quidem integros divellere licuit: Erant hi vomicis purulentis hinc inde pleni: Membrana pleura digiti minoris craſsitiem acquiſiverat: Pericardium ichore copioſo vireſcente diſtentum fuit. Superavit quantitas, menſuram dimidiam noſtratem: cordis ambitum cruſta quædam candicans, levi ſcalptione ſeparabilis obtexit, thalami verò dextri cavum polypus occupavit. Atque his ſectioni finis factus fuit.

OBSERVAT. LI.

Phthiſis & pectoris hydrops.

Anno præfato ſectio inſtituta fuit cadaveris fœminæ cujuſpiam lectiſsimæ octodecim annorum, quæ cùm per ſeptem menſes, tuſsi vehementiſsimâ, à fluxione, ut judicârunt, jugi in pectus unà cum febri aſsiduâ lentâ, conflictata eſſet, tandem fatis ceſſit: In ſectione ſequentia oculis notavimus:

Iecur molis perquàm amplæ, coloris cineritii, nullum ſanguinem ferro vulneratum ſtillabat: Lien quoque tum decolor, tum exanguis. Ventriculus admodum exiguus, Renes inculpati. Uteri fundum vix juglandis magnitudinem æquans, cujus ſubſtantia ſubdura erat & quodammodo cartilaginoſa. Veſicula bilaria penè vacua. Pulmo dexter undique coſtis pertinaciſsimè adhærens ac connatus, ſiniſter verò pauló minus, totus abſumptus erat, cavitas autem tota lateris ſiniſtri, humore ſubviridi, inſtar ſtagnantium longâque morâ vitiatarum aquarum referta viſebatur, ad menſuram circiter ℔ß. In cujus humoris imâ parte, ſubſidentia craſſa ac ſubalbida, verum ſcilicet pus aderat: Quod verò de pulmone ſiniſtro ſupererat exile κολόβωμα, fœtidis ulceribus variè conſperſum fuit. Cor flaccidum, ſanguis in venis nullus.

SCHO-

SCHOLIUM.

Pandunt præſentes Hiſtoriæ ſeri viridеſcentis corroſivam ferè acrimoniam, pulmonibus valdoperè infeſtam quorum vaſa & veſiculas erodendo, ulcera & vomicas funeſtas, imò ruptis fortè lymphæductibus ſiniſtri lateris, pectoris aſcitem in fœminâ juvene admodum produxit, ni per ipſum pulmonis lobum transſudâſſe ac erupiſſe ichorem acerrimum dicere velimus, à quo deſtructa ejus compages ipſeq; abſumtus atque exeſus fuit: Qui verò & unde ſerum tale pullulaverint, nobis proclive jam non eſt dicere, utpote de utriusque victus ratione admodum non certi: in feminâ ferina tuſſis uti ſerum muriaticum oſtendit, ita viciſſim ſuccutiendo pulmones eorumq; vaſa, ruptioni & ſic labi funeſtæ anſam dare potuit: In Viro præcedens febris itidem in ſcenam trahi poteſt, ſauguinis verò ſeroſam δυσκρασίαν, unde præciſè deducere velimus, non uſque liquet, ſuſpicari interim cauſas varias, hinc aliàs originem præbentes, neminem prohibebimus: aliàs noxa, quæ leviſſima videri poſſit, pulmonibus quandoque illata, ejusmodi malorum lærnam parit, enimverò partis hujus legitimâ functione, corpus noſtrum ægerrimè carere poteſt, utpote quâ ſanguinis motus ſuſcitatur, particulæ torpidiores actuantur, verbo vita noſtra perpetuari ſolet. Pericardii copioſus ichor ex hoc ipſo ortum ſuum ſumſit, ceu alibi monuimus, docetque iſtud Clariſſ. Pejerus, cùm in merycolog. tum parerg. ſuis, in quibus viciſsim, occaſione Adoleſcentis aſcitici, eleganter pariter ac eruditè docet in hydrope ſæpenumero pulmones & cor, ſalvo hepate ac liene, primario atque unicé laborare: Hepar certè & lien, exanguia licet fuerint, etiam vaſis ſanguine uſque orbatis, labem tamen aliam texturæ ſuæ ratione non oſtenderunt in Domicellâ: In Viro autem lien quinque lobularis obſtructiones quidem caſeoſas ſuperficiarias oſtendit: inde nihilominus concludi nequit, primarium hunc malorum fontem extitiſſe: Id magis mirum, ab ichore, cui innatabat, corruptiſſimo cor eroſum non fuiſſe, cujusmodi contigit in adoleſcente alio, eodem anno à beato Glaſero noſtro diſſecto; hujus pericardium craſſum admodum fuit, aquâque loturæ carnium ſimili refertum, innatantibus iſti plurimis cordis fruſtulis quæ, (ceu Pejerus loquitur) velut carnei lemniſci illud cingebant, & ſolutâ hic illic & corroſâ fibrarum cardiacarum compage, cui addimus hiſtoriam ſimilem ab Excellentiſſ. Borrichio Act. Med. Hafn. inſertam p.173. de Centurione triplici hydrope enecto. *In pectore*, inquit, *novus ſe calamitatis fons aperuit, enimverò & pulmones parvi, ex ſucci flaccidi & ſi ultimos margines excipias, ſemiputridi aquis fœdis copioſisq; innatabant, & quod ſtupori proximum, pericardium ita ampliatum diſtentumque, ut tres libras, (& quod*

quod ſuperat) acris turbidiq́ liquoris ſinu ſuo complecteretur. Acrimoniam confirmabat non tantùm adſtantium & deguſtantium lingua, ſed & miſericordis externa facies, quippe non modò membrana cordis propria abſumpta erat, ſed & exterior caro cordis ab humoris illius vi profundè exeſa, in lacinias & villos carneos putreſcentes abierat, reliquâ ſubſtantiâ interiore contractâ flaccida & marceſcente: Aliàs ejusmodi pericardii aqua, flatusvè palpitationis cordis cauſa eſſe dicuntur, ita Clariſſ. Hollerius Schol. ſuper cap. 39. lib. 1. *Excitari autem poteſt, palpitatio cordis à tuberculo, abſceſſu, multo ſanguine obſtructionem faciente, vermibus &c. aquâ tunicâ incluſâ, & humore putri ac malè olente plena, lapillis venenosâ qualitate, ſive ab externis ſive ab internis, ſive in ventriculis cordis, ſive in ſubſtantiâ, ſive in pericardio &c. cauſa ſubſiſtat. Archidiaconi cujusdam diſſecto cadavere, abſceſſus in ſubſtantiâ cordis inventus. In alterius pericardio aqua: in multis pericardium flatu diſtentum, qui tandem ſolet in aquam concreſcere.* Cæterùm rarus eſt uterque hydrops, inprimis ſi alteram tantùm thoracis partem occupârit, obq́; hoc ipſum diligenti ſcrutinio dignus, ut pro viribus tam funeſto hoſpiti fores præcludere nôrit prudens Medicus: aliquot tamen hydrope pectoris affectorum exempla tum ex noſtris tum aliorum Authorum monumentis deprompta adhuc ſubjungemus. d. 26. April. 1673. ſecuimus Adoleſcentem phthiſicum, nomine Bernhardum Oſerum, cujus abdomine recluſo, gravis fœtor nares ilicò feriit, ſtabulante in cavitate, multa ſeri fæculenti copiâ, hepar, lien, pancreas, à ſtatu naturali parùm deſciverant, meſenterium verò glandulas majuſculas & minuſculas, ſubduras & caſeoſas plures exhibuit, thorax reſeratus ſerum copioſiſſimum ſimiliter profudit, pulmonibus hinc quidem vomicis purulentis, iſthinc verò caſeosâ ſubſtantiâ turbidis exiſtentibus: Non diſpar fatum ſenſit B. *Meſching* 18. circiter annorum Virgo, cujus interanea Ann. 1680. d. 21. Martii in orphanotrophio luſtravimus præſentib. D. Petro Rochetto, Chirurgo Senatore, D. Uriel. Rizio Pharmacopola & D. Alexandro Pfiſtero Scafuſ. Innatabant enim Pulmones ſaniei purulentæ, Hepate prægrandis omninò magnitudinis & ferè exangui. Excellentiſſ. D. D. Mathæus Harderus An. 1675. Scafuſ. ſeq. hiſtor. perſcripſit. *Nuper peregrè exiſtente Dn. Parente meo cum D. D. Paritz de Papâ cadaver muliebre in Xenodochio aperui, in quo inſignem hydropem pectoris deprehendimus, pulmones planè erant putredine conſumpti, ſiniſtrum verò latus tres ſeri putridi menſuras continuit, ita ut ab aquarum copiâ, diaphragma, eâ quâ œſophagus progreditur parte, inſtar ſacci verſus ſiniſtrum Renem protruſum fuerit, Ventriculo hepati, quòd immenſæ magnitudinis erat ſuperjacente:* Memoratu quoque digniſſimæ ſunt hiſtoriæ, quas Excellentiſſ. Piſo de morb. thorac. intern. ab illuvie ſerosâ ex propriâ αὐτοψίᾳ recenſet: Anno inquit, circiter nono ſuprà 1600 adoleſcens pius & doctus orthopnœâ inveterata à multis annis

tis annis & febre funeſtâ laborans, hic extremum obiit diem, vi morbi repentè jugulatus, in ejus cadavere præter inflammatorium in hepate tumorem, repertus hydrops thoracis, ſed in uno duntaxat latere, & pulmo veſicis humore conſiſtente lentoque & pellucido inſtar albuminis *ovi prægnantibus refertus. Hyeme autem ſuperiore duos quoq; alios hydrope thoracis oppreſſos vidimus, quorum unus fuit Reverend. Canonicus, in cujus diſſecti cadavere, præter hepar tumidum, induratum, retorridum, & pumicis inſtar hiulcum ac poris diſtinctum, univerſus thorax, aquâ purâ plenus inventus & in ſtupendâ copiâ.* Nec puerulos vel infantes recens natos ab iſtâ ſeri ſtagnatione vel inundatione immunes fuiſſe, cultro deprehendimus: d. 24. Mart. 1673. Infantulum, quem Mater ob Bellonæ ſævitiam exul, & toto geſtationis tempore variis morborum inſultibus tentata, paucis diebus ante enixa fuit, ſecuimus, in quo manifeſtum anaſarcam, quo jam in utero matris correptus eſſe credebatur, obſervavimus. Anno autem præcedente Clariſſ. Glaſerus interanea luſtravit nobis præſentibus, pueri obeſuli, qui 16. ſeptimanas ante obitum, tumore pedis ſiniſtri afficiebatur, cum aliquali artuum ſuperiorum imbecillitate, ita ut pedibus, quibus priùs alacris innitebatur, ampliùs inſiſtere detrectaret: Abdomine tenſo & dextro hypochondrio duriuſculo exiſtente, unde aperitiva in uſum vocata fuére, temporis tractu aſthma cum ſtertore & tuſſi ſupervenerunt, tumore pedis tantiſper ſubſidente. Ultimis diebus dextrum hypochondrium magis induruit, artubus ſuperioribus & inferioribus, evidenter intumeſcentibus, uſque dum viribus dejectis, Spiritum Creatori reddidit 5. Octobr. Anni dicti. In cadavere omentum tenue inſtar aranearum telæ & ex parte conſumptum invenimus; inteſtina flatibus adeò diſtenta fuerunt, ut colon ſuper ventriculum fuerit expanſum, atque hinc reſpirandi difficultatem auctam fuiſſe, Beatus Glaſerus auguratus fuit, non rejecto hepatis pondere, quod liene octuplo majus naturalem magnitudinem exceſſit, nigricans & ſcirrhoſum, comparentibus intus creberrimis punctulis albis, pancreate & meſenterio naturaliter habentibus. Ren ſiniſter majuſculus, cùm incideretur premereturque, ſerum albicans & mucoſum ſtillavit. Pulmones humore ſeroſo & ſpumoſo ſcatuerunt, fluctuante in thoracis cavo aquarum copiâ.

Observ. LII.

Pulmonis vulnus ex gladii ictu.

Anno 1681. d. 26. Iunii Gallus quidam nomine Landrin, carnoſus & robuſtus, gladio ictus fuit, ponè vertebras thoracis ſub ſcapulâ dextrâ; Chirurgus autem nonniſi ſeq. die accerſitus fuit, unde

unde concidentibus vulneris inflicti labiis, ne gutta quidem ſanguinis effluxerat, thorace interim cum humero & ſcapula ad cubitum uſque intumeſcentibus, & ad attactum mollicellis ac ſpongioſis: dilatato hinc vulneri turundam à chirurgo indi curavimus, quâ deinceps extractâ, ægro ſuper latus affectum tantiſper reclinato, ultra libram j. ſanguinis fluidi & grumoſi prorupiſſe vidimus: impetu hinc ejus coërcito & turundâ deinceps inditâ, vulnerariis quâ reſolventibus, quâ blandè adſtringentibus & balſamicis certavimus: ſanguinis iſtud ex vulnere profluvium, ultra 14. dies duravit, ita ut ſingulis manè ad 6, 7. & 8. ℥. veſperi verò ad ℥ ſ. erumperent: neque facilè tulit, ubi ſanguinis fluxum prorſus cohibere nitebamur, enimverò orthopnœâ gravi mox conflictabatur, cruorisvé impetus tantus quandoque evaſit, ut turundam cum emplaſtro & faſciis cedere coëgerit, eâ ſemel copiâ, ut manè ſeqq. linteamina & ſtragula ſubjacentia ſanguinolenta penitus fuerint, ejusvé veſtigia ſub fornace deprehenſa ſint, injectionibus, quas ex vulnerar. thoracicis Chirurgus paravit, hactenus parum contrà efficientibus: Intermedio autem tempore ſanguis erumpens variè habuit: poſt primum enim profluvium floridus ſanguis erupit, ſpumoſus & cum ſibilo: ſuccedentibus diebus ſeroſior magis & quandoque grumoſus, tandem autem merè aquoſus, grumis in thoracis cavo ſubſiſtentibus, qui dehinc injectionnm balſamicarum & putredini reſiſtentium ope, cum fœtore educti ſunt: Febris quoque illis diebus ægrotum prehendit, ita ut cùm viribus polleret adhuc, in lecto ægrè detineretur, iisdem autem fractis per pluſculos dies deliraret. Ceſsit tamen hæc ipſa medicamentorum uſui, emulſionum maximè & juleporum vulnerariorum, atque injectionum, quibus à ſtagnante corrupto ſanguine thorax mundatus fuit, oſculaque vulnerata tantiſper conſolidari ceperunt: Parato hinc decocto pectorali ex agglutinantibus & balſamicis, de quo manè & veſperi ℥iv. hauſit, Chirurgus vulneris mundificationi reliquum operæ impendit, pure laudabili ex illo ſtillante, primis quidem diebus ad ℥ 7. & 8. tandem verò nonniſi ad ℥j & infra, cannula inde concinnata, quâ commodum, quicquid puris deinceps generaretur, expurgari queat, ægroque imperatâ exactiſsimâ diætâ, pill. ex diaphoret. joviali & extracto veron. commendatæ.

SCHOLIUM.

Eleganter Hippocr. in Coac. prænot. Ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τρωμάτων, ἢν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ, ἢ ῥαχίτην μυελὸν, ἢ ἧπαρ ἢ φρένας, ἢ καρδίην ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχειῶν· θνήσκει δὲ κὴν ἐς ἀρτηρίην καὶ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γένωνται, ὥστε τοῦ πλεύμονος πληγέντος, ἔλασσον περιερχόμενον πνεῦμα κατὰ στόμα γίνεσθαι, ἢ τὸ ἐκπίπτον ἐκ τοῦ τρώματος. Sunt certè, ſi quæ aliarum partium, periculoſa maximè pulmonis vulnera, enimverò, præterquam quòd à continuâ aëris expanſione, in continuo motu eſt, unde ſanguinis effluxus in inſpiratione copioſus deprehenditur, medicamenta inſuper ad partem affectam, ſui ſubſtantiâ omnia pariter non accedunt, imò ea textura partis eſt, quæ læſa agglutinari, minùs reſtaurari, rariſſimè ſolet vel poteſt, quin ab extravaſante & prorumpente ſanguine, graviſſima ſymptomata ſuperveniant, virium præprimis prompta jactura, & febris acuta, ubi corrumpi ille & ſuppurari, ſuaque miaſmata communicando maſſam humoralem inficere, & à craſi ſuâ dejicere, imò vicinarum partium fibrillas irritare inſuper ceperit, ut phthiſin prætereamus, quæ etiam ſuperficiarium vulnus, ubi materia purulenta, minùs probè expurgata, veſiculas pulmonales ulteriùs arroſerit, excipere conſuevit: In Gallo iſthoc ſanguinis effuſio graviſsima fuit, ut dubium fuerit, an pulmones profundiore vulnere affecti non ſint, qualia ſanè incurabilia eſſe, ex allatis Coi verbis concludere poſſemus; quia nihilominus benedicente Deo, ex medicamentorum uſu paulatim convaleſcere cepit, ſuperficiarium illud magis fuiſſe tantiſper credemus, ad ſanguinem ſpumoſum & cum ſibilo erumpentem, minùs attenti, quàm ad venæ ἀζύγου ramulum, qui unà lædi graviùs potuit; Vulneratorumque vaſculorum oſcula, (quorum cruor, viâ primùm ob concidentia & ſubſidentia vulneris labra præcluſa, inſinuando ſe inter muſculorum interſtitia & ductus, humerum & thoracem ſpongiæ adinſtar tumefieri fecit) conſolidari cepiſſe credemus, nec tantam ejus copiam profundere potuiſſe, accedentibus reliquiis in pus laudabile dehinc converſis, unde cùm febris imminuta tum deliria ſublata fuerunt: Legi meretur de vulnere pectoris cum læſione Pulmonum Hiſtor. ab Excellentiſſ. Schultzio An. 3. Ephemerid. German. inſerta, quæ huic noſtræ non abſimilis eſt; enimverò invenit Chirurgus ſiniſtrum pulmonis lobum, profundè ſatis ſauciatum, cumque ægrum jam extra periculum verſari opinabatur, pluſculis diebus pòſt per canaliculum plumbeum, ſaniei & ſanguinis cum liquidiore humore miſtæ aliquot libræ effluxerunt, vocatusque præfatus Vir Clariſſ. Decoct. pectoralib. aliisvé ut & injectionib. ſanitati ipſum reſtituit; Aliud exemplum videre eſt, Ann. 1. Decur. 2. Ephemerid. Obſervat.

ſervat. XXVII. à Clariſſ. *Ledelio*, Medico Grünbergenſi communicatum: His fortè rariora, videre eſt apud Clariſſ. Fabric. Hildanum Obſervat. Centur. 2. & 3. à Gregorio Horſtio & Abele Roſcio ipſi perſcripta, de pulmonis vulnerati portione abſciſſâ; cujusmodi unâm etiam apud Schenkium videre eſt, ex *Rolandi* Chirurg. lib. 3. cap. 22. deſumptam: Id hîc adjicere conſultum ducimus, à decoctis traumaticis & pectoralibus, in pectoris diverſis affectibus, egregium fructum hactenus nos percepiſſe, ut non immerito Excellentiſſ. *VVedelius*, Amicus & Collega honoratiſſ. culpet *Balduinum Ronſæum* illa citra graviorum rationum momenta rejicientem atque contemnentem, ceu videre eſt l. 1. ſect. 2. cap. VIII. amœnitat. Mater. Med.

OBSERV. LIII.

Pleuritis in Empyema tranſiens, cum ſubſequente ſopore funeſto. Cerebri cortex exterior purulentus &c.

Maria Stæhelin, annorum circiter 14. fœtore narium & urinæ incontinentia, à multo tempore vexata, d. 27. Febr. 1683. peſſimè habere cepit, conquesta præcipuè de dolote lateris dextri pungitivo, ſputo materiæ purulentæ, difficili reſpiratione, ſiti & virium proſtratione, pulſus parum erat ſerratus, celer & frequens: V.S. in brachio ilicò fuit celebrata, juxta præſcript. julepus antipleurit. D. ſeq. mane ægram in eodem ſtatu offendimus, exhibuimus ſperma ceti cum ſale volat. C. C. in cæteris perrectum: ſub veſperam delirare & tantùm non furere cepit, ſubſequente ſopore gravi, & rerum omnium oblivione, applicata ſunt veſicatoria, aliaque in uſum vocata, ſed fruſtrà, ægra quoniam poſtridie animam blandè exhalavit.

Sectionem cadaveris adornavimus præſentib. Vir. Clariſſ. & Nobiliſſ. D. M. Samuele Werenfelſio Gr. L. jam Prof digniſſ. D. D. Io. Iac. Webersky Gedanenſ. Collegii noſtr. Curioſ. Æginetâ meritiſſ. D. D. Iac. Rüdino, D. D. Iac. Chriſt. Scherbio Epiſcopoell. D. M. Speckero, D. M. Zæslino, D. M. Bauhino Med. Lic. aliisvé: Imi Ventris contenta naturaliter ſatis habebant, Elegans viſcerum ſtructura, & jucunda vaſorum maximorum ſeries tantiſper ſpeculationem noſtram morata eſt: Hepar ratione profun-

ditatis ſuæ maximum. Veſicula fellis bile viridi & viſcida plena: Inteſtinum duodenum meris ferè glandulis ſuperbiit: ponè ductus biliarii inſertionem, corpus quoddam figuræ ſemilunaris, valvulæ æmulum animadvertimus, tangentibus verò glanduloſum comparuit: Ren dexter vaſis emulgentibus venoſis & arterioſis, circa ſui exortum in quatuor ramos ſeſe dividentibus, inſtructus fuit: veſica urinaria denſiſsima, ne guttam quidem urinæ continuit: ſphincter ejus parum liveſcebat: Uteri facies externa rubebat: Membrana pleuræ denſa admodum, coſtis dextri lateris undique firmiter cohæſit, à quibus ſeparata vaſa minutiſsima cum ſtriis ſanguineis hic illic oſtendit, & cùm diſrumperemus, materia purulenta copioſa in capacitate lateris hujus deprehenſa fuit, ſiniſtro penitus incolumi. Pericardium humorem modicum exhibuit. Corpus falcatum circa medietatem ſui cranio adeò adhæſit, ut difficulter ſeparari potuerit. Cerebri cortex exterior purulentus fuit, interioribus medullis ſalvis exiſtentibus, dici nequit, quàm egregiè vaſorum capillarium ſeries per corticem hunc depauperate ſparſorum ſeries, viſum recreârit: ſinus anterior ſanguine grumoſo cum lateralibus diſtentus erat: Ventriculi cerebri aquarum parum habebant. Plexus choroideus totus pallidus & duriuſculus, cujusmodi duritiem etiam glandula pinealis tangentibus obtinere videbatur. Cerebellum naturaliter fuit conſtitutum: Nervorum conjugationes ac diſtributiones elegantiſsimæ.

SCHOLIUM.

Ὁκόσοι πλευριτικοὶ γενόμενοι οὐκ ἀνακαθαίρονται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι, τουτέοισιν ἐς ἐμπύημα μεθίσταται, inquit Hippocrat. Sect. 5. aphor. 8. Nec verò tempus iſtud uſque limitatum eſt, quin citiùs enecare hominem affectus poſſit, enim verò ea quandoque eſt cauſæ morbificæ malignitas & corrodendi genius, quo gangrænam pleuræ viciniſque partibus, ipſarum texturâ prorſus abolitâ, maſſæque humorali communicata, funeſtas circa præcordia oppreſſiones, coagulorum prompto partu, ocyus inducit: interdum ſanguis ad lenteſcendum pronus jam eſt, & orbatus particulis balſamicis ac volatilibus, ad ſtagnandum aptiſsimus, eò faciliùs, quò capillaria vaſcula eorumque extremitates & interſtitia exigua valdè ſunt & anguſta, quæ hinc permeaturus, ob particulas quibus

bus ſaturatus eſt improportionatas, non poteſt,ſive jam tenaces admodum & glutinoſæ, ſuis ramentis vaſculorum ductuumque parietibus aut extremitatibus adhæreſcant, ſive tricuſpides aliterque acuminatæ, iisdem quaſi ſe infigant, vel quòd veriſimilius, ſtringendo oſculorum fibras, ſanguinis libero commeatui obicem ponant, particulasque hinc alias accedentes ſecum irretiant ac ligent, & ſic *illius* ſubſiſtentiæ, indeque natæ inflammationis cauſa evadant. Huc certè referendum eſt acidum, quod, uti coaguli mater fœcunda eſt, ita in pleuritide ut plurimum accuſandum eſſe Practici Excellentiſſ. aſſerunt,cujus non raro, ceu innuimus, ea ſolet eſſe acrimonia, ut roſis vaſculorum oſcillis, factâ ſanguinis graviore eruptione, inflammatio graviſſima, gangræna, tandemque mors ſubſequantur: aliàs probabile videtur, in obſtructione leviore, tenuiores ac fluidiores ſanguinis particulas tranſire,perque venarum oſcula reſorberi, aut ſaltem per arteriolarum proximarum ramos commodum propelli, uſque dum hic vel ille obſtructus medicamentorum ope reſeretur: in graviore autem ea ſanguinis eſt diatheſis, ut ſpontè ferè ſubſiſtat, ilicoque corrumpatur & ſuppuret nonniſi particulis aquoſioribus tranſeuntibus,quæ & ipſæ craſſiores non raro ſunt, ac infarciendo pleuræ interſtitia ac poros, denſitatem notabilem eidem inferunt, quâ ratione jam *Riolanus* Anthropograph. l. 3. pleuram inflammatam decuplo craſſiorem, quàm naturaliter eſt obſervavit. Nos quoque in nuperâ ſectione Viri Clariſſ. qui à pleuritide dextri lateris, bis, nî fallimur, convaluit, pleuræ denſitatem, cum punctulis maculisque evidentibus, conſpeximus. In puellâ noſtrâ gravis extitit vaſculorum obſtructio, quod ſanguis ad lenteſcendum apprimé diſpoſitus erat, (paupercula enim fuit ac in orphanotrophio enutrita,) eaque exitialis, licet ſputum ſucceſſerit, & medicamenta convenientia adhibita fuerint, ob ſanguinem copiosè ſuppurantem, ruptisque pleuræ fibrillis empyema parientem, quanquam huic ſoli innitendum non cenſeamus, enim verò uti ſanguis in ſinubus lenteſcens ac grumeſcens, de diatheſi acidâ ſatisteſtari poteſt, ita in causâ ſimul fuit quare in ductibus ſanguiferis cerebri ſubſtiterit, itidemque computruerit, atque affectionem verè lethargicam induxerit, potuiſſetque hæc ſola ſinuum obſtructio exitium inferre, utpote ſanguini in jugulares internas revehendo deſtinatorum, ceu ſuperius meminimus. Illud verò dicere certò non poſſumus, ejusmodi purulentiam narium fœtoris cauſam fuiſſe, cum *iſta* in narium cavernis æque ſubſiſtere potuerit, & *illa* diuturna fuiſſe non videatur, ægrotâ à ſymptomatum ejusmodi inſultibus immuni. De urinæ incontinentiâ, quædam addenda ſunt, ſervaturi, quæ de modo generationis pleuritidis, viisque per quas materia purulenta excernitur, dicenda ulterius forent, ſeqq. obſervat. De cauſis hujus ſymptomatis conſentiunt

unà

unà practici, labemque in fibras ſphincteris ferè conjiciunt, ſive laceratas, inciſas, ſive ſolutas, relaxatas, à diutinâ urinæ retentione, quæ ſuppreſſioni, pertinacis ſæpius etiam parens eſt, (dum fibræ pertinacius diſtentæ, ad priſtinam ſui configurationem & ſitum nequeunt redire) vel ſpirituum influxu prohibito: videntur tamen præter iſtas aliæ ſubeſſe poſſe, quæ incontinentiæ anſam præbeant, enim verò læſum ſphincterem unicè heic accuſare non poſſumus, etiamſi livuerit tantiſper: veſicæ nimia denſitas, ac corrugatio, unde adventanti ſero urinoſo, ſui ex panſione moram locumque negat, malo huic ortum æquè præbere poteſt, dum continuâ ſeri alluitione & ſtimulatione, laxantur & enervantur ſphincteris fibræ, tandemque involuntario urinæ profluvio locum dant. Et memorabilis omninò eſt Hiſtoria, quam Clariſſ. D. Jalon Medic. D. Metenſ. ante triennium nobis præſcripſit, de puero decenni, ab ineunte ætate urinæ incontinentiâ affecto, in quo poſt mortem, Veſicâ ſectione aperta, membranam dimidii digiti craſſitie carnoſam, & in ſe quaſi collectam, exteriùs valdè adipoſam, internè verò valdè rugoſam & cavernoſam exhibebat. Foveæ ſatis profundæ, hic latiores illic anguſtiores, per totam ejus ſuperficiem internam, inter corpora quædam prominentia, alba, longa & inſtar chordarum teretia, (quæ ſecta quaſi faſciculos fibrarum nervoſarum conſtituebant) efformabantur. Hæc corpora ad tactum dura, magnitudinem ſtyli pugillarium æquantia, modò rectâ, modò obliquâ & tranſverſali lineâ, totam interioris tunicæ ſuperficiem perreptabant, & plurima eorum in cervicem veſicæ dimiſſa, ſphincteris conſtrictionem & occluſionem exactam impediebant: fuitque mala hæc configuratio ſymptomatis tam moleſti, potiſſima mater, ceu etiam in ſcholiol. Obſervat. dict. quam ceu luce digniſſimam Ann. 2. Decur. 2. Ephemerid. plenius inſeri curavimus, addito monuimus.

Observ. LIV.

A Pleuritide abſceſſus ruptus & feliciter curatus.

Puer 9. annorum, alacris & vegetus, d.8. Martii 1686. cùm pridie circumcurſitâſſet, totoque corpore incaluiſſet, horrore corripitur, quem vehemens calor ſubſequitur: Retulit D. Parens ejus, caput nuper ſaniem copioſè fudiſſe, quæ jam ſubſiſtat, ſeque à pluſculis diebus vocem ſtertoroſam, cum aliquâ ſpirandi difficultate in ipſo animadvertiſſe: pulſus celer erat & frequens, genæ

genæ rubebant: præſcripſimus julepum ex blandis diaphoreticis. Poſtridie cùm accederemus manè, ſudatiunculam paſſus fuit, pulſu ſerrato & frequenti perſiſtente, juxta conquerebatur de dolore pungitivo & lancinante in latere ſiniſtro, qui exacerbatus fuit, cùm tuſsiebat, ſpiravit difficulter & cum dolore materiam viſcidam ejecit: V.S. fuit celebrata ad ℥iv. juxta præſcripta emulſiò in duas doſes ex ſemine card. bened. naſturt. apii. aq. fl. acac. card. mar. ocul. cancr. additâ mixtur. antipleur. ex aq. cardben. taraxac. antimon. diaph. liq. C.C. ſuccin. &c. ſingulis bihoriis ad cochlear. ʒ. ſumend. cum liniment. ex unguent. de alth. ſal. volat. C.C. ſperm. cet. & croc. D. 3. ſymptomatibus in eodem verſantibus, exhibuimus oleum amygd. dulc. cum ſperm. cet. circa veſper. autem emulſionem ſimilem iteravimus. D. 4. retulerunt noctem inquietam fuiſſe, per intervalla ægrum delirâſſe, urgere ſitim: pulſus celer erat, frequens & ſerratus, genæ admodum rubebant, inprimis lateris affecti, ſputum nullum fide dignum, licèt tuſsis per vices infeſtârit, urinæ parum ſaturatæ: præſcripſimus pulver. ex abſorbent. diaphoret. hoc manè ſumendum. Ab iſto tempore ægrotus medicamenta reſpuere, vel nonniſi cum nauſeâ ſumere cepit: nos verò quid periculi ſubſit, nî materia ſolveretur, & ſputum ſuccederet Parenti indicavimus, dato hinc die quietis d. 6. ſymptomatibus in pejus euntibus, deinceps ol. amygd. dulc. cum ſperm. Cet. & liq. C.C. ſuccin. præſcripſimus, addito julepo antipleurit. ut ſuprà. D. 7. cùm ad medicamenta nauſearet, eſſent. croc. cum ſpir. urin. & tantill. balſam. ſulph. terebinth. guttat. m. & v. exhibere juſsimus in juſculo. D. 9. reiterata mixtura ex abſorbentib. & reſolventib. idque hisce diebus obtinuimus, ut urinæ fuerint turbatæ, eædemque paulatim inclaruerint, pulſus quoque minùs frequens, dolor verò in latere nunquam ceſſavit, inde in emulſion. perrectum, & exacta diæta imperata, præprimis cùm æger plus juſtò appeteret: Diebus aliquot pòſt lene laxans exhibuimus ex ſyr. roſ. ſol. c. cum aq. plantag. &c. à quo 5es dejecit: cumque reſpirandi difficultas & dolor lancinans etiamnum vexarent, quamvis æger appeteret, pulſusque melior videretur, & nonniſi juſculo flor. bellid. minor. alterato locum concederet, abſceſſum jure me-

Ff tuimus,

tuimus: Et certè Halcyonia iſta vix per 8. vel decem dies durârunt, cùm ipſe ſenſim in deteriùs labi, appetitus proſterni, febrisquè recrudeſcere cepit, cum ſiti emaciatione, tuſsiculâ ſiccâ, dictique lateris pungitivo dolore: unde medicamentis quibus materia ſive ſolvatur, attenuetur, incidatur, ſive etiam ad ruptionem abſceſſus formatus diſponatur utendum eſſe prædiximus, nî imminente tabe conſumi ipſum velint: locum hinc dedit lacti caprillo florib. bellid. aliisvé herbis recentibus veronic. inprimis alterato, &, pulver. ex Diaph. Jovial. ſpecieb. diair. ſ. gumm. arab. rad. ar. præp. &c. Poſt horum uſum binis vicibus ipſi propinari curavimus, balſam. noſtri Pectoral. liquid. ʒjβ. in juſculo carnium, à quo primâ vice viſcidum copioſum evomuit, ſecundâ verò non item, eo nihilominus cum fructu, ut abſceſſus emollitus & ruptus fuerit, d. morbi 34. præcedaneo acri dolore & ardore in latere affecto: Ejecit autem ægrotus, materiam purulentam, viridem & viſcidam, copioſiſsimè, quod cùm d. ſeq. nobis nuntiatum fuiſſet, ut quâ materiæ excretio promoveretur, quâ etiam exulceratio ulterior impediretur, apozema pectorale ſuaſimus ex rad. ſymph. liquirit. ir. florent. herb. veron. tuſsil. pulmon. &c. fl. bellid. aliisvé paratum addit. balſ. ſulph. tereb. cujus uſu optimè habuit, purulenta cum euphoriâ per plures dies exſpuit, pulſu & urinis ad ſtatum naturalem paulatim redeuntibus, vivitque hodiernâ d. vividus & vegetus.

SCHOLIUM.

Cauſæ evidentes ſatis ſunt, quare puer iſte pleuritidem incurrerit; enim verò & ſanies capitis præcedens, de acidi acris in ſanguine copiâ, cui exterminando naturam operam dare ceperat, teſtimonium præbet, eademque ſubſiſtens, cum voce ſtertoroſâ, & reſpirationis difficultate, de ejusdem viſciditate, maſſæque humoralis lenteſcentia, unde in glandulis, vaſisque præprimis lymphicis partium pneumoticarum, lympha craſſior & ad motum ineptior hærens, imò ſanguis ipſe pari promptitudine circulum ſuum per haſce non abſolvens, motum iſtarum, aërisque jugem expanſionem tantiſper impediverunt, teſtari poſſunt, uſque dum obſtructione factâ in vaſculis capillaribus pleuræ ſiniſtri lateris, præviâ incaleſcentiâ totius, ex circumcurſitatione, decantata malorum lærna magis magisque pullulavit, præprimis autem expectoratio rara, eaque materiæ viſcidæ, dictarum particularum lentorem

torem confirmant, cui corrigendo incidentibus & attenuantibus, volatilibus aliiſque operam dedimus; at tantum non in caſſum, accedente juxta ægri ad medicamenta nauſeatione. Empyematicus hinc evaſit æger, materiâ impactâ ad ſuppurationem vergente, motuque inteſtino particulis tenacibus magis ſubactis, rupto tandem abſceſſu, (quòd cùm vomitus à balſamo pectorali exhibito ſubſequens, tum idem cum medicamentis aliis fibrillas pleuræ diſtentas laxiores tenerioresque reddens, effecit) & materiâ viſcidâ ac purulentâ copiosè per tracheam ejectâ convaluit, benigniore fato, præ puellâ affectus, licet matre natus eſſet, quæ ipſa phthiſi periit, ſicque feliciter effugit alterum Coi effatum cit. ſect. 5 Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν μὴ ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τουτέοισιν ἐς φθίσιν μεθίσταται. Similem planè cum iſto morbi exitum expertus eſt puer alius duodecennis, Lucis valli natus, qui Parentum incuriâ de Pleuritide non cogitantium, tuſſi moleſtâ cum atroci dolore lateris dextri affligebatur, corpusque univerſum valdoperè emaciari cepit: in tranſitu aliquando nos rogârunt, ut quid mali ſubſit, explorare vellemus: inſtituto hinc examine, urgentibus adhuc ſiti, pulſu celeri & ſerrato, tuſſi & dolore dicti lateris lancinante, miſerum ex pleuritide ἔμπυον, reapſe fieri deprehendimus, eundemque medicaminum, quorum uſui Deus clementer benedixit, ope reſtituimus, poſtquam integras patinas ſputo purulento impleviſſet, ceu αὐτόπτης fuit Clariſſ. D. D. Schorkopf, Hildeſienſ. Id quoque notavimus puerulos, quos ſolâ tuſſi affici vulgus exiſtimat, pleuriticos non raro fieri, particulis ſanguinis viſcidis, in exiguis vaſculorum ductibus ac interſtitiis, promptiſſime hærentibus, graviusque malum, nî citò diſcutiantur ac ſolvantur inducentibus. Id verò dubii nobis uſque ſupereſt, an pro pleuritide efficiendâ, turgeſcentia febrilis ſemper requiratur, quod Clariſſ. Williſius Part. 2. de Med. oper. cap. IX. Sect. 1. contendere videtur, enim verò experientia docet plures malo iſthoc correptos fuiſſe, in quibus ſola ſanguinis tenacitas, vel lenteſcentia in causâ fuit, febrisque effectus hujus fuit potius, impedito ſanguinis neceſſario fluxu ac refluxu, quàm parens: de viis quoque, per quos materia tum pleuriticorum, tum empyicorum in tracheam deveniat, cit. cap. quædam proponit, quæ tamen veritatis avido, uſque non ſatisfaciunt: *Attamen,* inquit, *haud propterea ſequitur, materiam pleuriticam, è latere in pulmones, perductus neſcio quos cæcos derivari, aut eandem è pleurâ in cavitatem pectoris exudadatam, à pulmonibus imbibi, & demum per ductus ſurſum antlari & foras excerni, ſed cum peripneumonia Pleuritidi ſupervenit, atq; materies pulmonibus impacta, per ſputum evacuari incipit, adeò ut loca affecta pulmonaria continuò depleantur, ſanguis ſaburram alteram in pleurâ defixam reſumit, eamq; ad pulmones, ubi exportationis*

 loca

loca pateſiunt, ſputo ejiciendam defert. Quòd ſi pleuritis neq; per ſe, neq; per peripneumoniam adſcitam judicabitur, tandem vel abſceſſu in pleura vel in pulmone facto Empyema ſuccedit, &c. Exportationis ſanè loca, nec nominantur diſtinctè ab ipſo, nec ab omnibus eadem creduntur, quamvis arteriarum vertebralium propagines, per quas materia advehitur, & venæ ἀζύγȣ rami ſanguinem, vel materiam pleuriticam reſumentes pateant: ſunt ex viris eruditis, qui abſurdi nil eſſe putant, ſi propter arctam confinitatem, particulas morbificas tranſudare & quaſi à pulmonibus imbibi afferatur, nobisque hâc in ſententiâ, labes quæ à materiæ imbibitæ acrimonia veſiculis pulmonalibus inferri poſſe videtur, potiſſimum obſtat, quodque hæ pabuli ætherei ſecretioni, non verò ejuſmodi particulis trajiciendis deſtinatæ fuerunt: nî per arteriæ pulmonalis ramos receptam in cordis thalamo dextro, dictæ materiæ portionem cum ſanguine verſus lobulos pulmonum ferri, ibidemque ſecedentem in tracheam transudare, alii nobiſcum veriſimile eſſe credant, per arteriæ bronchialis ramos, præcipuum illius adferri ſtatuendum erit, aut præter dicta, viæ aliæ patentiores commonſtrandæ, in quibus detegendis multi haud parum hæſitabunt. De venæ ſectione ſententiam alibi diximus: In initio illa potiſſimum locum habet, attendendo ſemper ad corporis conſtitutionem, utrum plethoricum ſit nec ne? aliàs materiæ firmius impactæ & coagulatæ ſolutioni vel abolitioni illa parum inſervit, inde non abs re Clariſſ. Helmontius tr. de Pleurâ furente, par. 8. Quæſò ergò medentes conſiderent, iu pleuritide phlebotomiam non eſſe uſui, propter revulſionem & derivationem, ſed propter meram ſanguinis viriumque extractionem & diminutionem: Ut ſcilicet natura, evacuationem iſtam exhorreſcens, deſiſtat, ceſſetque mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant an hoc non ſit, cum virium jacturâ tam inſigni & repentinâ, (in morbo quo totum onus vires ipſæ bajulant) à poſteriori mederi, per præcautionem, præventionemque incrementi.

Observ. LV.

Polypi Cordis cum interaneorum putrilagine &c.

Menſe Majo 1681. præſentib. Vir. Clariſſ. & Præſtantiſſ. D. Andreâ Darneddeni Brunopolit. D. Michaële Pauli Sileſ. D. Kőnig & Speckero noſtrat. ſingulis jam Med. Doct. cadaver aperuimus juvenis triginta & quot excurrit, annorum, qui fatuis accenſitus, in orphanotrophium receptus fuit, facie cachecticâ flebilis

appetitu

appetitu verò tantùm non canino formidabilis: Hic cùm paucas de uno alterové graviori ſymptomate querelas moviſſet, in conclavi ſuo, ſubito quaſi ſuffocari, ſtertere, viribusque peſſum euntibus, illicò emori cepit: Ex demortui cadavere, abdomine cultro inciſo, plures *menſuræ ichoris* ſubfœtidi, coloris urinoſi proruperunt, viſceribus ſingulis præter *Renes*, maximâ corruptelâ inquinatis, *hepate* inprimis & *liene*, quæ tota nigricabant. *Pancreate* & *Meſenterio* meliori loco exiſtentibus: Nec tamen ex his tam ſubitæ ſuffocationis cauſam hariolari licuit, uſque dum ad thoracem converſi, non modò pericardium ſimili ichore plenum offendimus, ſed ipſum inſuper *cor*, quoad auriculam dextram & huic annexum ventriculum, polypis aliquot inſigniter gravatum vidimus, adjacentibus utrinque pulmonibus putridis. In cerebro, in quo tamen quòd fatuus fuit, majorem culpam nos deprehenſuros exiſtimavimus, minùs noxæ invenimus, niſi quòd exterior Corticis limbus paulò flaccidior & ſuperficietenus gelatinoſus comparuit: *Medullâ* interiore cum ventriculis, nullâ planè aquarum copiâ ſcatente: nervorum ècontra propaginibus variis in hoc ipſo quàm evidentiſsimè comparentibus.

Observat. LVI.

Cordis oppreſſio ex multâ ſanguinis grumoſi in auriculâ & ventriculo dextro contentis copiâ.

D. 8. Iulii 1681. adſtantibus aliquot Philiatris, ſub noſtro præſidio, cadaver Virginis 30. annorum ſecuit Clariſſ. D. D. Haesbaert. Cliv. Hanc citra vehementiores querelas, ſubitò interiiſſe retulerunt adſtantes, fortè quòd minùs bene animadverterunt, & miſella ipſa naturâ ſtupidior, pauciori ejulatu, anxietatis ſuæ indicia reddidit: Linteamentis ſemotis, abdomen inſigni tumiditate & inflatione diſtentum oculis ſe objecit, habitu corporis cœterùm ſatis obeſo, nullisque aquis, quas venter prominulus primùm ſpondebat, turgido exiſtente. Muſculis hinc cultro ſeparatis, *inteſtina* præ flatibus maxima, inprimis verò *colon* comparuêre, è quibus eidem, levi foraminulo inflicto, co-

pioſi erupére: nulla tamen gangrænoſeos vel corruptionis indicia, *Hepar*, *Lien*, *Meſenterium*, *Renes* &c. ſatis naturaliter habebant: *Ventriculus* etiam, quod mirari licet, multùm non inflatus: Ad medium Ventrem cùm tranſiret, alter *pulmonum* lobus putredinem qualemcunque contraxerat: cæteris mage ſalvis exiſtentibus. Cordis verò auricula, ſupra modum ampliata & lata figurâque nummum Helveticum, qui confœderat. Cantones repræſentat, ferè adæquans, unà cum ventriculo dextro, ſanguinis grumoſi, nigricantis, copiam plurimam exhibuit, ſiniſtrâ auriculâ parvulâ & contractâ exiſtente: Symptomata de quibus ægra aliquot diebus ante mortem conquerebatur, erant cordis oppreſsio, anxietates, ſitis, quibus ſub finem acceſsit æſtus febrilis, appetitûs proſtratio &c. Id notanter adjicimus, Novercam, quæ annum ante & quod excurrit, ob veneficium, cujus rea facta fuit, debitas pœnas luit, hanc ipſam, uti alios plures, veneno occidere ſategiſſe.

SCHOLIUM.

Pauca ſunt, quæ ad utramque harum hiſtoriarum dicenda ſuppetunt: Enimverò Adoleſcentem quod concernit, cachexiam à pluſculo tempore jam contraxerat, diætæ haud dubiè vitio, quò fatuitas commodum acceſsit, ob quam ſpiritus animalis in functionibus quibusvis obeundis uſque promptus non eſt, præprimis autem ejusmodi homines plus ciborum ingerunt, quàm verò ſubigendis & concoquendis ille ſufficit, unde cumulato humore ſeroſo acri, aliové craſis maſſæ humoralis deſtruitur, ſecretiones & depurationes ejus in viſceribus neceſſariæ fatiſcunt, imò his ipſis labes inemendabilis infertur, dum vel ſubſiſtit ſanguinis pars craſsior, lymphaque viſcida in glandulis ſuisvé ductibus, vel hi ipſi dehiſcunt, aut ab acriore roduntur, unde funeſta inundatio plerunque ſubſequitur, aut omnino intra cordis thalamos vel initia vaſorum ex ipſo prodeuntium, generatur colligiturvé corpus heterogeneum, quod nunc ſubitò, nunc verò paulatim enecat; plurimaque ex dictis ſymptomatibus unà producit. Et certè, quòd de corpore pingui & compacto, ex particularum ramoſarum, quibuscum craſsiores aliæ combinatæ eſſe poſſunt, intempeſtiva cohæſione, ſive mavis conglobatione in corde hinnulorum generato ſuperius ſuſpicati fuimus, animali interitum illud attuliſſe, ſanguinis circuitum inhibendo, idem de polypis, (quorum exempla cùm apud Authores varia eaq; rariſsima videre eſt, tum

tum noſtræ obſervat. hic illic ſuppeditabunt) in thalamis cardiacis vaſisque appenſis pullulare incipientibus ſentimus, experientiâ & ratione, quam modò adduximus, freti: Equidem quî polypi generentur, nolumus heic prolixiùs diſquirere, cùm eruditè illud factum ſciamus ab Exercitatiſſ. Malpighio: Sufficit huc partes requiri tenaces, ſibique invicem facilè agglutinabiles, fibroſas intelligimus & ramoſas, cujusmodi fatemur in ſtatu naturali, cum reliquis cruoris particulis junctæ & combinatæ ſunt, ab illis tamen non ſecedunt, nî vel fluidior ille fuerit, vel ſero diluente defraudatus, tenacior craſſiorque extiterit: *Ibi* ſecedentibus facillimè particulis flexilibus & aqueis, fibroſæ craſsiores aliæ, ipſiscum minùs firmiter unitæ, inter thalamorum plicas ſubſiſtunt, ſenſimque aliis congeneribus particulis adſcitis, corpus efformant, quod polypum dicimus, ipſorum motui legitimo & hinc ſanguinis circulo ſummopere nocivum; ut acidum quod in tali ſanguinis fluore prædominari veriſimile eſt taceamus, coaguli certiſsimam matrem: *Iſthic* verò *ſtatus adſtrictionis* ferè Methodicorum obtinet, in quo ob particularum arctiſsimam combinationem, ſanguinis motus itidem difficilior evadit, requiritur nempe ad hujus laudabilem vigorem, non *organi* tantùm legitima ſtructura, ſed & *mobilis* juſta diſpoſitio, ejusdemque cum oſculis, poris & interſtitiis partis intra quæ ſuſcipitur conveniens configuratio & proportio, inde quod ad Virginem ſpectat, ipſam ex ſola cordis thalami dextri cum auriculâ oppletione à ſanguine tenaciter impacto & grumeſcente mortuam eſſe jure perſuaſum habemus, ſymptomataque, de quibus ipſa conqueſta fuit, commodùm inde deducimus, ceu ſunt circa præcordia oppreſsio & anxietates: utrum autem ſanguis ex ſe tenacior & ad ſubſiſtendum pronus fuerit, an verò quod in febribus malignis Practici nobiscum notârunt, miaſma acidum acre ſupervenerit, & cruoris particulas heic loci potiſsimùm coagulaverit, certò dicere non poſſumus, cùm ad primum morbi inſultum vocati non fuerimus, neque à domeſticis reſcire potuerimus, de quibus ſymptomatibus illatum querelas moverit: Antequam hinc abeamus, uno alterové exemplo noſtra illuſtrabimus: Ampliſſ. Tulpius l. 1. obſerv. cap. XXVII. occaſione polypi cordis inſignis, quem deſcribit, meminit, ſimile quid etiam animadvertiſſe diligentem Virum Caſparum Bauhinum, ſed ex materiâ adiposâ, quæ non abſimilis ei, quam in hinnulorum ventriculis repertam, modò explicuimus: Et Clariſſ. Sponius memorabilem hiſtoriam An. 1678 nobis perſcripſit, quam ipſiusmet verbis heic apponere conſultum ducimus: Verum, *inquit*, miſſis hiſce, libenter ex te quæſiverim, quid cenſeas de caſu terrifico ſequente: Ingenuus Adoleſcentulus quatuordecennis, d. X. hujus menſ. Febr. Monspelio feliciter huc appulit equo ſubvectus, & hebdomadario Tabellario junctus. Pòſt

tres

treis vel quatuor ab adventu horulas rigore prehenditur, paulò pòſt in *ἀφωνίαν* incidit & omnium ſenſuum interceptionem, D. ſeq. nudius viz. tertius accerſor eumque oculis clauſis ac refugis, ſenſibusque omnibus orbatum deprehendo, cum pulſu parvo, ſed frequente admodum, nullam vocem extundere potui. Frictiones artuum validæ, quæ priùs celebratæ fuerant, iterantur. Infunditur clyſter acris, tenditur baſilica, iteratur clyſter, omnia ſine fructu. Nocte ſequente alyſmo corripitur inſolenti. Voces aliquot obſcurè profert, certiſſimas delirii indices, ad interrogata nihil mutit. Heſternâ die (XII. videl. menſis) *ἀσφυξία* pertinax obſervatur. Tunditur ſaphena, non reſipiſcit, Proponebantur cucurbitulæ dorſo & lumbis affigendæ cum ſcarif. ſed reſpuuntur ab Adgnatis. Tandem conſilium Medicorum cogitur. Veſicantia ſuris adhibentur. Vinum ſtibiatum additâ paucâ confect. Kermeſinâ propinatur. Pullus gallinaceus ſupra cordis regionem, pipio vivus vertici deraſò admoventur. Quibus non conferentibus, moriturus pronunciatur. Hinc III. Id. Martii An. ejusd. ſeqq. ad nos dedit: Caſus ille inſolens, quo de præcedentibus in literulis mentionem faciebam, gripho ſimilis eſt, qui à nullo œdipode ad unguem enodari potuiſſet, niſi curioſa poſt mortem cadaveris apertio facem commodùm alluxiſſet: Morbi enim quidam, (ut nôſti) dantur *ἀσήμαντοι*, quos *ἀςόμȣς* aut elingues fas mihi ſit nuncupare, quorum nec ſedes, nec cauſæ, nec vera indoles à mortalibus ſatis intelligi poſſunt, quòd cœcis in receſsibus ita deliteſcant, ut omnes artificioſi *ςοχασμȣ͂* aciem facilè eludant: Iſtius verò generis haud dubiè caſus erat modò memoratus, unde mirum eſſe non debet, ſi nullus noſtrûm ejus *τέκμαρσιν* probè concipere ac genuinam ipſius hyparxin in apricum eruere potuerit: Ecce itaque tibi ſuccinctam præcipuorum intus deprehenſorum diagraphen. Epiploon inflammatum erat ac nonnihil lacerum: Univerſa inteſtina quemadmodum & ventriculus, oppidò quoque inflammata. Jecur molis inſignis, nec non etiam lien, quo grandiorem haud facilè quisquam vidit: Cæterum utrumque viſcus ſiccum & exangue, dum ſcalpello proſcinderetur apparuit. Pulmones admodum flaccidi, quorum ſiniſterior pertinaciſſimè toti pleuræ agglutinabatur, ut citra lacerationem divelli non poſſet, dexter verò undique liber erat, attamen æquè flaccidus ac malè coloratus quàm Collega. Cor peramplum, cujus ſiniſter ventriculus vacuus viſebatur, dexter verò grumulis ſanguinis farctus, prætereaque ſubſtantia quædam fibroſa ex rubro albicans, ad orificium venæ cavæ, quâ in ventriculum cordis dehiſcit, reperta fuit, obſidens obturansque tantùm non illud orificium, cujusmodi ſubſtantiam *Nicol. Tulpius* appoſitè cordis polypum indigitavit in Obſervation. Ab hâc itaque unâ tanquam importuno ſcandalo, aditus ſanguini in cor ita impedire

impediebatur, ut circulatione ſufflaminata, nectaris vivifici commeatus interciperetur, unde ἀσφυξία, ſuffocatio tandemque ſpuma circa os, atque internecio ſubſecuta fuit, ſuperiores coſtæ in anteriora mirè projectæ erant: oſſa ſterni vix pollicem lata: Hæc *Vir Celeberrimus*, quibus addidimus, forte circa ἐγκέφαλον, circuitione ſanguinis hunc in modum impeditâ, labem aliquam identidem hæſiſſe, cujus quidem examini ſuperſederunt: Mirari quoque ſubit qui hepar cum liene nectare vivifico prorſus orbata fuerint, nî febrim depaſcentem aſſumere placuerit.

Observ. LVII.

De Juvene derepente denato, ex duplici causâ δολοφονούσῃ.

Ex communicatione Excellentiſſ. SPONII *Patris.*

Die. 28. Nouemb: Anni 1645. arceſſebar ab aliquot præclaris adoleſcentibus, ut intereſſe vellem privatæ reſectioni cadaveris ſui cujusdam coëtanei, ſubitaneâ morte de medio ſublati vocabatur hic Carolus Maſsias, oriundus ex aquis mortuis maritimo tractus Nemauſenſis oppido, & quidem ab honeſtis admodum prognatus parentibus. Agebat autem annum ætatis circiter 23. temperamento quantum conjicere licuit ſanguineo-melancholicus, colore ex pallido nigricante præditus, aliàs tamen ſatis carnoſus. Moribus ὀξύθυμος non facilè hilaris, ad actiones ſeu corporis ſeu animi promptus ac alacer. Hic apud Iohannem Philibert du Port mercatorem ſericeorum pannorum prope Cambii aream urbis hujus Lugduni, ab officinæ inſtitoriæ miniſteriis erat, tribus abhinc menſibus belle comeſſe dicebatur, non tamen diſſolutè vixiſſe. Ecce verò die menſis Novembris 23. febris ἐπισημασίαν incurrit, unà cum capitis περιωδυνίᾳ. Quamobrem poſtridie ad ipſum vocatus fuit Mag. Claudius Pons ordinarius Xenodochii περιοδευτής, qui visâ febre, venæ ſectionem & ἀποκλυσμὸν imperat. Die ſequente, quæ Sabbathi fuit, quum febris nihilo ignaviùs ægrum fatigare pergeret, iterum ad V.S. enema ac julepum Medicus gradum fecit. Die Solis ſeq. Medicus accedens planè ἀπύρετον ægrum reperit, imò veluti ſanum obambulantem, & ante focum ſedentem: at ſub veſperam

reverſus pulſum obſervavit nonnihil concitatiorem, adeoque febrilem. Ibi imperatur julepus leviter hypnoticus. Nocte proximè ſeq. horâ quartâ poſt mediam noctem advolant quidam è familiaribus ad Medicum nuntiantes in extremis eſſe laborantem, quocirca promptè adeſſe velit. Primâ fronte ſuſpicatur Medicus ſe ludi; cùm tamen de rei veritate aſſeveraretur, ſtrato excuſſus, veſtimenta propere induitur, quumq; jamjam domo prodituruseſſet, ſupervenit alius ab ægro qui mortem nunciavit. Is caſus mirabilis ac præter opinionem viſus omnibus, defuncti amicos impulit, ut cogitarent de cadaveris viſceratione inſtituendâ, ut ſi qua latens improviſi iſtius interitus cauſa ſubeſſet, per Anatomen, verum Medicinæ oculum, detenebraretur, ſicque de hâc ipsâ chari Parentes adhuc ſuperſtites, ac cæteri gentiles, quorum id intererat, accuratè moveri poſſent. Eâ gratiâ cum laudato Mag. Cl. Pons, vocatus fui, adjunctis Chirurgis duobus hujusce Civitatis, videl. Antoine la Foret & Cyprian. de la Sale. Nobis ergo præſentibus, nec non adoleſcentibus nonnullis ægro dum viveret amicitiæ jure devinctis, inter quos unus & alter Jo. Moutot, Cephas Danger & Daniel Franc, fiſſo primùm thorace, reperimus dextrum pulmonis lobum abſceſsibus ſcatentem, & thoracis cavitatem ejusdem lateris ſero multo cruento repletam, quo pulmones tabidi ac putridi quaſi macerabantur. Cor ſine pericardio inventum: ipſum autem flaccidum admodum ac facilè lacerabile. In hujus dextro ventriculo ſanguinis nihil, cœterùm ſubſtantiam carnoſam reperimus, flaccidam, ſubalbam, oblongam, ad digitorum ſex aut ſeptem longitudinem, prætereaque fibras columnulis quæ ad interiores ſinuum cardiacorum parietes affirmantur, pertinaciter adnatam: cujus ſubſtantiæ pars producebatur ac propendebat in venam cavam, per ipſius hiatum in cor ibidem adapertilem; altera pars ingrediebatur, & aliquo uſque propendebat intra venam arterioſam. Utraque verò hæc productio prævias exiles propagines, easque nulla certâ figurâ donatas, hinc inde emittere videbatur, quod ἀξιοθαύμαςον ac inopinatum ſpectaculum in memoriam illicò mihi revocavit obſervationem Neretii apud Schenckium lib. 2. obſerv. titulo, de carnoſa excreſcentia ventriculorum cordis

Practicis

Practicis non de nihilo ab Excell. Viro Caſp. Hofman. commendatam lib. 3. inſtit. Medic. cap. 127. §. 1. nec non ſimilem etiam aliam obſerv. Celeberr. Viri Nicolai Tulpii, quam habet ipſe lib. 1. obſerv. Medic. cap. 27. quo loco iſtiusmodi excreſcentiam aptiſſimo vocabulo Polypum cordis nuncupare voluit. Siniſter lobus pulmonis ſatis integellus viſebatur. Colum valdè dilatatum. Omentum macilentum, folliculus fellis multâ bile turgebat. Hepar erat molis immodicæ, (unde perhibebatur æger multi cibi fuiſſe) Cæterum colore & ſubſtantiâ non pœnitendâ, quod ipſum tum de liene, tum de ventriculo, cæterisque abdominis partibus dictum volo. Cerebro reſecto, apparuêre in meningibus venæ turgidæ ſicut & ſinus. Aderat & rubor totius circumferentiæ exterioris. Cerebri medulla multo humore inebriata. Ventriculi ejus omnes ſeroſo ac pituitoſo humore farti. Notandum eſt ante mortem per integrum trihorium jugi delirio fuiſſe conflictatum. Spiritus nec toto morbi decurſu, neque antè difficilis unquam fuit. Tuſsis nulla effatu digna, nulla in pulſibus animadverſa inſignis anomalia, nullæ aut ſyncopæ aut lipothymiæ: de dolore circa pectus nulla unquam querela.

SCHOLIUM.

Cauſam δολοφονέσίω rogatus familiaris Medicus, Abſceſſum pulmonis disruptum cauſabatur, juxta illud Hippocr. aph. 8. ſect. 1. Quum vomicæ ſeſe exonerant introrſus apertæ, ægri exolvuntur revomunt animoque labaſcunt. Verum hanc cauſam tam promptæ internecionis ſolitariam non fuiſſe judicavi, præſertim cùm vomitus aut expectoratio in aphoriſmo memorata, heic non acciderint. Quinimò credibilius exiſtimârim, abolitum repente fuiſſe cordis pulſum, ob perfectam ventriculi dextri cordis emphraxin, nec non ob totius cerebri ſubſtantiæ à ſero cataclyſmo non tam ἀλλοίωσιν quàm ἐπέρωσιν exiguo temporis ſpatio inductam, præ quâ nervorum tonus omnis fuerit diſſolutus. Quocirca non ſine cauſa ambiguum eſt apud me, Apoplexiane potiùs, an ſyncope cardiaca vitæ finem intuliſſe pronunciari debeat. Unde porrò abſceſſus iſte pulmonis? unde ejusdem diaphthora, unde πολυποειδὴς illa cordis adnaſcentia. Equidem totum τῆς νοσογενεσίας negotium tantâ obſcuritate involvi probè ſcio, vix ut in apricum proferri valeat: ſi tamen aliquis ςοχασμῷ locus conceditur, quidnî meam quoque

 mentem

mentem heic aperire liceat; laboraverat ut accepi μακαρίτης ὦτος fœdâ ſcabie Lugduni contractâ, quæ ipſi tantopere moleſta fuit, ut cogitarit ſolum natale repetere, ubi vix aliæ aquæ, præterquam vitiatæ ac ναρέρεσι, ad manum eſſe dicuntur pro potu incolarum, neque tali aquarum inſalubritati laudabilior vernaculi aëris indoles comitem ſe præbet, propter ſtagni marini vicinitatem, ac auſtralium ventorum iis in locis frequentiam & prope dixerim, ἀείπνοιαν. Quæ omnia quanta pulmonibus damna infligere apta nata ſint, vel me tacente res ipſa clamitat; ſive viſcus ſuapte fortè jam natura debile ἀπαθέστερον efficiendo, ſive degeneris lenti, ac pituitoſi humoris vim in corpore procreando, cujus pars facto in pulmonem decubitu, abſceſſus ibidem commiſerit, pars in cordis ſinum infuſa dextrum, inteſtinisque ipſius columellis, præ tenacitate ſibi inditâ ſeſe agglutinans, paulatim novo congeneris materiæ allapſu, in eum quem vidimus modum, incrementa capeſſierit. Febricula ex ſaniei per abſceſſus disruptionem in thoracis cavum effuſæ, putrilagine. Per cujus in caput epigeneſin phrenitis emerſit, quam tandem noviſsima infortuniorum incita lethum excepit. Non valde ab hac obſervatione abhorrere videtur, quam Clar. Caſp. Bauh. literis conſignavit in append. ſui theatri anat. huc etiam pertinet obſervat. Clar. Jo. Riolan. Filii, Anthropog. L.3. c. 12. quæ ſic habet: intra ventriculum dextrum ad orificium venæ cavæ, in quibusdam repentina ac inopinata morte ſuffocatis deprehendi fruſtula carnea pugni magnitudine invicem conglobata, & nuper in Epiſcopo Malleacenſi id à me fuit obſervatum. Proptereà qui premuntur reſpirandi difficultate, cum pulſus interceptione, ſive tuſſi, ſive ulla ſuſpicione hydropis, aut vomicæ, ſuſpectam habere debent repentinam ſuffocationem cordis ab influxu ſanguinis in carnem concreti, qui in diaſtole attractus in ventriculos, cor obruit & ſuffocat.

Observ. LVIII.

Hepar duplicatum: Uteri & oviductuum abſceſſus, Cerebelli & ſpinalis medullæ ſcirrhi, &c.

Anna Brand 17. circiter annorum, cùm aliquoties, ob ſpirandi difficultatem, quâ admodum affligebatur, ſcalas conſcenſura, & menſes reſtitantes, noſtram experta eſſet opem, ſcrofulis in manu dextrâ laborans, ad Chirurgi extranei operam nobis inſciis confugit, qui ipſas ſuppurare, hincque diſparere fecit, bono puellæ augurio: aliquot diebus pòſt, 3. circiter Novembr.

vembr. 1682. cùm orphanotrophii ægros pro more inviſeremus, miſellam offendimus ejulantem ſummoperè, & de atrociſsimis capitis doloribus impetuosè lancinantibus conquerentem (**als wann man mit Kugelen in den Kopf ſchieſſen thäte**) adeò ut convulſivos motus ſubveriti ſimus: cephalalgiam hanc præceſſerat biduo ante qualiſcunque horror, cum ſomnolentiâ ac ſiniſtri lateris ſtupore. Medicamentis idoneis quantum licuit malo obviam ire niſi ſumus, cephalicis antepilepticis, iisque quæ humorum acrimoniam ſalſacidam mitigant: Quorum uſu cùm dolores aliquantum remitterent, iis porrò inſtitimus, cùm autem febris ſubſequeretur cum oppreſsione circa præcordia vehementi & anxietatibus, unde perquàm laborioſè reſpiravit, pulſu celeri & frequenti, æquali quamvis, etiam his ſatisfacere ſtuduimus præſcriptis julapiis additis blandis volatilibus & terreis abſorbentibus: quibus autem parum effecimus, biduo poſt in deterius omnibus ruentibus, & convulſionibus ægram enormiter invadentibus, ac d. 15. ejusd. ſub noctem machinam penitùs deſtruentibus.

Cadaver quod die 17. luſtravimus, extrinſecus abdomen tumidum oſtendit, cujus interna facies, ablatis integumentis pinguecula fuit: Inteſtina equidem flatibus diſtenta fuerunt, à meſenterio tamen naturali ſuccincta: Hepar quaſi duplicatum, in duas alas ſe diviſit, quarum altera major centrum hujus conſtituit, & dextrum hypochondrium, altera verò linguæ bovinæ æmula, ſiniſtrum exactè occupavit, utraque diaphragmati ſecundùm periphæriam adhæſit, in medio, ubi ligamentum umbilicale inſerebatur, interſtitio evidenti conſpicuo: cœtera nec ſcirrhoſum, nec coloris p. n. ſuis vaſis ritè inſtructum fuit: Lien nigricans, hinc inde fiſſuris donatum, pancreas verò pro ratione molleculum: In uteri fundo abſceſſus delituit, ſuo incluſus folliculo, qui vitellum ovi colore retulit, & diſſectus materiam glutinoſam reddidit: nihilominus ſecundum ſe totum uterus naturaliter habuit, nullâ inflammatione vel alio quopiam comparente: infra orificium internum, plexus jacuit glanduloſus ſubrubens & mucum preſſus ſtillans: nec defuit corpus glanduloſum alterum, quod Bartholinus deſcribit l. de Diaphr. Struct.

circa urethram ſ. collum veſicæ ſitum, vel carunculæ myrtiformes: Ovarium ſiniſtrum elegans fuit, nec ſuis ovulis dextrum caruit: uterque oviductus in medio & circa extremitatem ſui abſceſſum continuit: Venter medius pulmones ſterno & coſtis adhærentes ſubputridos exhibuit: Pericardium ichorem modicum & auricula dextra ſanguinem tenuem ſeroſum, eumque copioſum cum polypo inſigni & grumis protruſerunt: ſimilis ſanguis cranio ſeparato copioſè exſtillavit: Cortex cerebri flaccidus, copioſiſsimum ſerum flaveſcens, idque acerrimum profudit, quale in ventriculis hic illic ſtagnavit, nec firmior fuit medullaris ſubſtantia, quin nates & teſtes cum glandulâ pineali præ flacciditate diffluxerint: plexus choroideus latus ſatis, ſed pallidus omnino. Vaſorum arterioſorum anaſtomoſes, quum nervorum examen aggrederemur, egregiè conſpiciebantur. Cerebellum circa terminationem ſui, ſcirrhos tres globulorum inſtar tangendos præbuit, & unum myriſticæ magnitudine medulla ſpinalis, in ſui exortu, quibus exemptis & diſſectis materia ſubflava, cum premeretur exudavit. Teſtes ſunt Viri Clariſſ. & Præſtantiſſ. D. Hochrütinerus Sangall. D. Scherbius Epiſcopicell. D. Rüdinus, D. Speckerus Baſ. jam Med. Doct. & D. Zäslinus Medic. Licent.

SCHOLIUM.

Hepar ſiquidem colatorii, & juxta nonnullos viſceris mixtorii munus obit, raro aut nunquam atrophiæ, aut extenuationi obnoxium reperitur, quin è contrà plures ob cauſas & occaſiones quoad molem augeri, & diverſimodis ingeſtis & concretionibus infarciri, ac intumeſcere periclitatur: Hinc ſanitatis ratio non levis in hoc conſiſtit, ut jecur ritè conformatum, ſanguinem uſque liberè abſque tributo, ſeu vectigali nimio ſibimet arrepto, trajiciat: In puerulis ſanè hepar magnum contabeſcentiæ ipſorum, Rachitiden peritiores medici non malè appellant, à mulierulis aliiſque, affectus cauſam & rationem formalem minus accuratè inveſtigantibus, ut plurimum cauſa habetur, certumque eſt in ipſis abdomen prominulum ſatis eſſe, præprimis dextri hypochondrii ratione, nec defuit hepar grandius aliis cum viſceribus, Anatome rem perſcrutantibus: Clariſſ. *Williſius* ſuccum nutritium iſthoc in affectu paſſim, & hepatis præter naturali mole, ab hoc intercipi & in proprium uſum converti arbitratur ſect. 2. cap. 2. Pharmaceut. p. 2.

cum

cum quo tamen uſque facere non videtur Clariſſ. Majovius tract. de Rachit. quando, inquit: *Quoad hepar cæteraq; parenchymata, quæ præſertim ex ſanguine affuſo conſtare videntur, ad horum fortè nutritionem ſuccus nervoſus non adeò neceſſarius eſt.* Eſt verò ratione utriuſque, molis & augmenti ex ſanguine accedentis, veriſimilior Williſii opinio, repetimusque heic, quod alibi diximus, ejuſmodi ſuccum, albuminis ovi conſiſtentiâ per nervos affluentem, nec dum nos concipere poſſe: Neque vel hoc ſuppoſito, dubium eſſe potuit Majovio, qui hepar in molem iſtam exurgere queat, ex ſanguine affuſo conſtans, cùm vel ab hujus copiâ, craſſitie ac lentore oppleri ac intumeſcere poſſit, dum nempe ejuſmodi particulas & recrementa in ſinus ſuos ac receſſus intimos facilè nimis admittit, & glanduloſum, à ſucco ejuſmodi glutinoſo ex nervis accedente, pariter infarciri poſſit, atque *glandulæ Meſenterii ſtrumoſæ*: Ut verò unde hæc ſucci nutritii copia interdum accedat, magis pateſcat, vaſa hepatis perveſtiganda ſunt, de quibus Diſſertat. de Viſcer. ſtruct. Portæ rami conſpicui ſunt admodum. qui tamen non tam nutritiis partibus, quàm bilis materiæ advehendæ deſtinati eſſe videntur, cruore reliquo per cavæ ſurculos refluente: Reſtat ergò arteria hepatica cum ſuis propaginibus, quæ uti alibi loci arteriæ univerſim, nutrimentum adferre dicenda eſt, graviterque hallucinatus eſt Clariſſ. *Gliſſonius* quando cap. 24. Anatom hepat. nullam arteriæ hujus partem in hepatis parenchyma exporrigi, ſed in vaſa ſolum abſumi inquit, ceu in hepatis excarnatione manifeſtè videatur, aliud quippe nos docuerunt injectiones ex cerâ in hanc arteriam factæ, quibus verſus acinos glanduloſos hepatis illam diſpergi etiam notavimus, unde citat. Diſſertat. arteriam iſtam ramulis multâ ſui parte (non omni ceu *Gliſſonius* contendit) in tunicam portam inveſtientem abſumi ſcripſimus: nec potuit fieri aliter, nî ſucco nutritio glandulas defraudari velimus. Quicquid ſit, aucta hinc hepatis moles ſupra modum, machinæ animali multum officere poteſt, enim verò ut propriæ functionis ad quam legitima partis conformatio inde & magnitudo requiritur læſionem omittamus, muſculi abdominis inde tenduntur, quorum tamen motus, etiam ad chylificationem perficiendam neceſſarius uſque eſt, & diaphragma in actione ſuâ impeditur, unde reſpiratio libera ſatis non eſt, premunturque à pondere tali nimiùm partes vaſaque ſubjacentia, lymphica, ſanguifera, ac interdum nervea: Acceſsit in *Virgine* noſtrâ ſanguinis totius dyſcraſia ſeroſa, quâ ſimul etiam lympha infecta fuit, cui an hepatis moles primam originem, an huic illa præbuerit, Eruditi dijudicent; aliàs abſcedentibus nimiùm particulis oleaginoſis ac balſamicis, ex humorali maſſâ, aqueæ potiſsimum relinquuntur, quæ dehinc fluctuando cum ſalinis reliquis acrimoniam frequenter acquirunt, partibus pneu-

monicis

monicis maximoperè nocivam membranisque, unde dolores lancinantes atrocisſimi, vel etiam viſcidiores, connubio variè inito, in glandulis ſubſiſtunt, earumque poros opplendo, ſcrofuloſi quid producunt, vel circa ἐγκέφαλον copiosè abſcedentes & collecti, glandularum, ductuumque tonum enervant, ut præ flacciditate tantùm non diffluant, ſubſequente ſopore & hemiplegia, imò genus nervoſum graviter vellicando, hujusque incolas, quibus accreſcunt facillimè, inquietudines anxietates & motus convulſivos cauſantur: nec fieri poteſt, quin in iſtâ cerebri ac cerebelli labe ſpiritus animalis in nervos cardiacos influxus tantiſper prępediatur, cordisq; motus parvus ſubinde fiat, ſanguine ſoluto acri cum polypis non rejecto, qualem in thalamis cardiacis obſervavimus & ſeparato cranio profluere vidimus: De ſcirrhis cerebri actum in Diſſert. de Viſcer. Struct. dubiumque nobis non eſt illos, ex viſcido in glandulis corticalibus cerebelli & ſpinalis medullæ aggeſto, ſeu potiùs harum ſubtilisſimis poris, ab adventante continuâ ſeri copiâ laxatis nimium, ſenſim impacto pullulaſſe, cerebri cortice ab eodem ad flacciditatem inſolitam priùs redacto, præ qua glandula pinealis ipſa tantùm non diffluxit, non exiguo machinæ animalis detrimento, ſi Nobiliſſ. Carteſium audimus: Poſſunt quoque ejusmodi ſcirrhi, utut rariores, ſi grandiores fuerint, comprimendo funiculos medullares cùm ab ipſis tum confinibus glandulis emanantes comprimere, ſpirituumque in partes in quas illi diſperguntur influxum cohibere: Abſceſſuum qui in utero & oviductibus delituerunt materiam, glandulæ his in locis haud dubiè ſuppeditârunt, vel ſi mavis arteliorarum ſtupendo artificio diſſeminatarum pori ab accedente viſcido tantiſper diſtorti ac ampliati, particulis ramoſis ac ad motum ineptioribus, ſibi mutuò conglutinatis & ceu ad latera ſtudiò protruſæ eſſent, folliculum cui materiæ reliquum incluſum fuit formantibus: de plexu glanduloſo ad regiam orificii interni nobis viſo, pauci quantum meminimus ſcripſerunt, nec aſſerere poſſumus, in omnibus ipſum æquè evidentem eſſe, nulli autem dubitamus, mucaginoſi liquoris ſecretioni ipſum mancipari. Cæterum de variis uteri ac oviductuum tumoribus, rebusque in ipſis repertis inferiùs hiſtorias aliquas proponemus.

OBSERV. LIX.

Hepatis abſceſſus.

Cum anno 1675. Pariſiis Chirurgiæ operam daremus, curæ noſtræ commiſſus fuit Vir conſiſtentis ætatis, faciei colore flaveſcente,

veſcente, pilis ſubrufis, ſed minùs lautæ conditionis, qui vulnere â gladii ictu profundiore infra coſtas nothas inflicto, abſceſſum hepatis incurrit, ita ut per ſex ſeptimanas materia purulenta copiosè manaret, eò majori cum periculo, quò in hepatis parenchyma ſtylus profundiùs adigi potuit: Hic octo circiter ſeptimanarum ſpatio ab affectu funeſto liberatus fuit, medicamentis balſamicis, ac vulnerariis detergentibus ac conſolidantibus, internè & externè uſurpatis, Nobili alio, quem ſimili malo laborantem eodem tempore curæ ſuæ creditum, Dnus Morellus, Chirurgus peritiſsimus ter de die inviſebat, paucorum dierum intervallo, è vivis excedente, adeò abjectioris ſortis hominibus quandoque præ divitibus Natura favere dicitur.

S C H O L I U M.

Quas prærogativas univerſus Medicorum Veterum chorus hepati tribuerit, omnium in ore decantatum eſt, nec latere viciſſim poteſt Artis ſedulos cultores, quam miſeram ſortem expertum fuerit, aliquibus ad aſtra illud evehentibus, & pro parte principe atque ſanguificationis organo primario venditantibus, aliis eidem exequias canentibus: Illuſtris ſanè Thom. Bartholin. utut primùm hepatis partes ſtrenuè defẽderit, ceu videre eſt Cent. 3. epiſt. palinodiam mox cecinit; enimverò vaſorum lymphicorum, lymphæq; motus inventio hepar de throno dejecit, verba ſunt Stenonis ad laudat. Barthol. Epiſt. 58. exſurrexit inde Anton. Deuſingius, qui exautoratum idem, priſtino honoris loco reſtituere ſagit, ſed irrito, quantum novimus ſucceſſu, nec enim autopſiæ & rationibus Virorum Clariſſimorum ſolidè reſpondit, vel aſſenſum apud cordatos Medicos reperit: Eſt nihilominus hepar viſcus nobiliſsimum, cujus actione, quamvis ſanguis præcisè non elaboretur, pro chylo tamen abſolvendo, neceſſariæ particulæ generantur & ſuggeruntur, imò ſanguini ipſi cum chylosâ materiâ neceſſarios ob uſus deinceps ſuffunduntur, ceu ſuperiùs monuimus: Vaſorum quoque innumera cohors, functionis neceſſitatem ac utilitatem probat, evincitque ſimul, quàm periculi plena labes ipſi illata haberi debeat, uti ſunt pertinaces obſtructiones, à materiâ viſcidâ, tartareâ, non raró calculos poſt ſe relinquente, vulnera item profunda, inflammationes & abſceſſus: nempe jugis ſanguinis, per infinitos vaſculorum ramulos affluxus, non poteſt non in vulneratis graviſsima ſymptomata inducere, dum vel nectare vivifico homo miſerè defraudatur, vel ab eodem ſuppurante, particulæ nocivæ cruori per cavæ ramos refluo miſcentur: ſicque febri lentæ viam

pandunt, præprimis etiam in functione ſuâ pars iſta valdopere impeditur: accidit nihilominus ut læſa vaſcula capillaria ſive ſecundum extremitates ſuas, ſive gravius, glandularumque fibrillæ diſtortæ, vel ruptæ aut eroſæ, medicamentorum ope ſeparentur & ſuppurent, illaq; vel ſubſideant prorſus & conſolideſcant, aut noviter una cum harum reliquiis, ſupervenientibus idoneis particulis procudantur: id quod rarò admodum accidit, inde Hippocrates l. 1. de morbis: ἐνδέχεται δὲ τὰ τοιάδε ἀπολλῦναί τε καὶ μὴ περιπλευμονίη καῦσος φρενῖτις, πλευρῖτις, κυνάγχη, σταφυλὴ ἡπατῖτις, σπληνῖτις Interdum verò labes ejusmodi funeſta ſenſim viſceri huic infertur, à particulis ſalinis acribus, vaſculorum oſcula rodentibus, vel aggeſtione ſui præter naturam diducentibus, ſicque ſanguine erumpente abſceſsibus, & unà ſubſiſtendo, inque glandularum poris hærendo, calculorum ſuccretioni materiam præbentibus, quibus confirmandis ac illuſtrandis inſervit hiſtoria, quam à Clariſſ. Sponio Filio accepimus An. 1678. Poſtridie (inquit) Kal. Quinctilis menſis St. Nov. diſſectum fuit à Chirurgo M. Feline coram Dn. Andreâ de Lucque Doct. Med. cadaver honeſtiſſimæ matronæ, Dn. FranciſcæVoyſin, uxoris Dn. Petri Hugonet, Aromatarii hujus urbis, quæ fœmina ætate erat plusquam quadragenaria, pluriumque liberûm mater: Hepar deprehenſum, magnum, exſuccum, friabile, putridum, innumeris exiguis abſceſſibus ſporadicè farctum ac veluti confixum. Pulmones itidem putridi, non tamen coſtis affixi: Pancreas totum ſcirrhoſum. In veſiculâ fellis calculi aderant N. V. duo majuſculi, mole nucis moſchatæ, reliqui dimidio minores, omnes figuræ cubicæ, ſed obtuſis angulis, colore candicantes aut ſubflavi, quaſi παιπάλῃ quâdam ſulfureâ inſperſi: pondere mirè leves, aquæ ſupernatantes (*oleoſitatis ſuæ indicio*) E minimis unus pendebat aurificum gr. X. alius gr. XXI. tertius denique gr. XXIII. E majuſculis unus pendebat gr. 52. alter gr. 42. & dimid. Epiploon & Inteſtina omnia luteo colore delibuta ac illuviei felleæ innatantia: In cæteris partibus nihil deſideratum. Per menſes duos decubuerat, de ventris cruciatibus aſſiduè conquerens, quibus inſolentiùs debacchantibus, motus in ventre percipiebatur, quaſi infantis ſubſilientis, cum frequentibus nauſeis, animi deliquiis, lumborum doloribus, nec non coxendicis & omoplatæ dextræ. Quibus omnibus placandis fruſtrà compluribus enematis, venæſectionibus item non paucis, fotibus, potionibus ac julepis anodynis pugnatum fuit. Fruſtrà quin etiam hydrops ſiccus ad mentem aph. XI. ſ. 4. à Medicis clinicis ipſi auguratus fuit: *hæc ille*. De calculorum in veſiculâ felleâ exortu, anſam dicendi heic haberemus, nî materiæ hujus partem eruditè abſolviſſe Cl. Sylvium nôſſemus, ſufficit vel tranſudantibus vel deficientibus particulis aquoſis, quibus ne craſſior & ad motum ineptior evadat, bilis

omnino

omnino opus habet, particulas ramoſas irretitis ſalinis terreisque pauxillis, conglutinatas ſenſim & in calculos combinatas fuiſſe, eroſamque ab acri, cujus ſuprà meminimus, glandulosam hepatis ſubſtantiam, non modò putruiſſe, ſed ichori bilioſo exudandi uſque & abdominis contenta alluendi viam paráſſe, nec enim illuvies iſta, cui inteſtina innatabant, impeditâ bilis in hepatis acinis ſecretione, per ramorum portæ in meſenterio tunicas tranſudáſſe videtur, cùm in iis bilis reâpſe exiſtere dici nequeat, de ductuum verò hepatici vel cyſtici ruptione vel eroſione, in hiſtoriâ mentio nulla fiat: quin imò calculi veſicam opplentes, bilis per tubulos regurgitationem promoverunt in eroſam hepatis ſubſtantiam: aliàs hepatis ſtructurâ incolumi, ejusmodi regurgitatio facta in M.H. icterum parere ſolet: *Motus* quaſi infantis ſubſilientis, ſpaſmodici fuerunt, à tam acri ichore fibras nerveas inteſtinorum ſplanchnicasque miſerè exercente, ut valdopere miremur, V.S. hanc ob rem iteratò inſtitutam fuiſſe, quæ quidem Medicorum imperitorum ſacra anchora eſſe ſolet.

OBSERVAT. LX.

Lien magnus. Icterus cum tertianâ, quartana cum motibus Epilepticis.

Ulricus Baumann. Sangallenſis textor, quadragenario major, An. 1672. in noſodochium admiſſus fuit, febri tertianâ conflictans, (quam paulatim Icterus comitari cepit, malum quo aliàs comparente, febris evaneſcit) urgebat ſitis, appetitus proſternebatur, artus defatigati erant, dextrumque hypochondrium aliquo modo tenſum: Excell. Glaſerus, Medicus tum temporis ordinarius vinis medicatis deobſtruentibus ac vacuantibus, aliisque naturam juvare ſtuduit: præſcripſit hinc:

℞. Radic. plantag. ℥vj. fol. taraxac. mj. ſummit centaur. min. p. ii. fol. ſen. mund. ℥viij. rhabarb. el. ℥iij. crem. tartar. ſemin. aniſ. an. ℥j infund. in aq. font. vin. alb. vet. ana cyat. 2. ſumat ſingulis manè cyath. 1,

℞. Sal. prunell. ſacch. albiſſ. ana ℥j. f. pulv. ten. potui ord. immiſcendus. Item

℞. aq. centaur. min. ℥ij. ſyr. de ſucc. plantag. ℥j. pulv. ocul. cancr. ſal. abſynth. ā ℈ß ſumat ſemihorâ ante paroxyſm.

Quibus pro ratione inſtitit, aliaque viciſsim addidit cauſæ occurrentia, ſed ferè in caſſum, licet enim inducias febris aliquando dederit, mox tamen recruduit, imò obſtructionibus adauctis in quartanam tranſiit: cui rurſum ſtudiosè obviam ivit medicamentis variis

℞. Maſſæ pill. tartar. Q. gr. xij. reſin. jalapp. gr. vj. diagryd. gr. iij. ol. deſt. ſuccin. gutt. j. f. pil. No. XI. D. adſc.

℞. Rad. cichor. fœniculi polypod. querc. ā. ℥ß. gentian. ʒiij. cort. tamariſ. ʒij. fol. chamædr. mij. ſummit. cent. min. p. ij. inciſa infund. in aq. font. vin. alb. vet. ā. ℔ij. Infuſionis hujus ℞. ā. ℥jv. cui add. Tinctur. Mart. Tart. ʒß. ſumat mane & veſper. &c.

Æger cùm per annum ferè variis hiſce malis, ita cruciaretur, medicamentis chalybeatis utcunque bene habere videbatur: d. 22. Maji. 1672. Vini abſynthites potui indulgens, convulſionibus miſerè torqueri cepit, tandemque ſuffocatus obiit: In cauſam mortis cultro inquirens Clariſſ. Glaſerus noſter, hepar inſolitæ magnitudinis offendit, ſubdurum, cujus naturalem magnitudinem lien molis ſuæ ratione optimè æquavit: omentum omnino putruerat: inteſtina lumbricis referta erant: ſangis fœculentus & tartareus lienis cellulis inciſis proſiliit; ſerum quoque acidis ſalibus prægnans magnâ copiâ in abdominis cavo ſtagnavit: pariter etiam thoracis capacitas plurimum ichoris continuit: cor omnino flaccidum fuit: Cerebrum apertum circa ſui baſin, ad ſpinalis medullæ principium ſerum acre & auſterum ad ℥v. & ultra exhibuit.

Observ. LXI.

Lien ſcirrhoſus & calculoſus: Vaſa emulgentia in utroq; Renum duplicata: polypi in vaſis cordi appenſis longiſſimi &c.

N. W. puer 14. circiter annorum, ſcrophulis laborans, cùm plurimorum remediorum virtutem, mali hujus pertinacia ſpreviſſet, cum ſociis Empirico cuidam, apud vulgus (quæ hominum ſolet eſſe imprudens imbecillitas) haud incelebri commendatus

mendatus fuit, qui aureos montes pro more promiſerat: Præparato itaque corpore medicamentis quæ ipſe exhibuit, Mercurium propinavit, ut qualemcunque ſalivationem, ægrorum bono cieret, neque effectus fefellit. Redierunt poſt ſeptimanas plures, quotquot ejus curæ fuerant commiſsi, à malo uti perſuaſit Medicaſter ille, jam liberati & inpoſterum immunes futuri: aſt falſidica fuit iſthæc prophetia, ſiquidem in aliquibus glandulæ partim denuò intumuerint, in aliis verò penitus non detumuerint: Miſellus præprimis iſte mali recrudeſcentis ferociam ſenſit, cui equidem mitigandæ Chirurgus ordinarius diligentem impendit operam, ſed in caſſum, invadente enim interea tuſsi & reſpirandi difficultate, totoque corpore emaciari incipiente, æger in deterius magis magisque lapſus eſt, àque medicamentis parum omninò levaminis ſenſit: ultimis diebus ſputum purulentũ crebrò vexavit imbecillem, & neſcimus, quis bolus è thorace adſcendere videbatur, deglutitionem & reſpirationem ſummopere intercipiens: præſcripta fuit hunc ob finem d. 8. Aug. 1682. mixtura cardiaco carminativa per cochlearia ſumenda, ſed vix dum de hâc ipsâ ſumere potuit, & mortis agone fervidè ſub veſperam correptus fuit, uſque dum ſummo mane diei inſequentis blandè obdormiverit, vitamque hanc mortalem cum immortali commutaverit. Cadaver d. ante ſepulturam præſentib. Vir. Clariſſ. & Præſtantiſſ. è quibus præprimis D. D. Zuingerum Baſ. D. D. Zollicoferum & Hochrutinerum Sangall. honoris gratiâ nominamus, incidimus: Abdomen exterius aliquantiſper inflatum apparuit, intus verò tantillum ichoris in ſui cavitate continuit: Epiploon extenuatum & ab humorum acrimoniâ aliquantiſper eroſum rubuit, miliaribus glandulis adſcititiis duriuſculis refertum: Ventriculus & inteſtina flatibus erant diſtenta: Hepar à dextris ſuaviter incumbens, pro ratione laudabiliter habuit, & non niſi in extimâ ſuperficie aliquam labem oſtendit: Veſicula fellis bile viſcidâ, ſubatra turguit, ductus ejus ſummoperè anguſtabatur, præcipuè à glandulis albicantibus & duris, circa exortum ferè ipſum cingentibus: Pancreas ſub ventriculo recumbens duriuſculum extitit, & circa duodenum ubi ejus ductus inſeri conſuevit naturaliter, ſcirrhum minorem exhibuit:

Inteſtina cingens meſenterium glandulis ſcatebat induratis & caſeoſis: Lien à ſiniſtris poſitum, ſubatro colore luxit, cœterà ſcirrhoſus, profundè craſſus, & extremitatibus ab intùs diſtendente materiâ verſus baſin tractis corrugatus: prope medietatem ejus corpus protuberavit induratum, globulum majorem exæquans: Inciſione factâ, materiâ caſeosâ & arenosâ, & alicubi purulentâ, veſiculas ejus infarctas undique deprehendimus: Renes bini fiſſuram circa vaſorum introitum inſigni erant inſtructi, vaſis emulgentibus duplicatis, uterque donati, Vaſa ipſa ambiebat undique gelatina, manibus pertinaciter adhæreſcens: Propter vaſorum diverſis in locis ingreſſum, figuram quoque mutâſſe videbantur, verius enim cuniculum in uteri latebris adhuc ſubſiſtentem, quàm phaſeolum retulerunt: neque ſuccenturiantes defecerunt, longitudine ℥iij. ſuperantes & vaſis ab emulgentibus enatis egregiè ornati: Thorace aperto, ex latere ſiniſtro, pulmones liberos, ex dextro autem coſtis fortiter adnatos vidimus, maximam partem purulentos: In ipsâ ventris hujus cavitate aliquid aquæ hæſit, cujus majorem copiam in pericardio offendimus: Glandula thymus ſcirrhoſa admodum non fuit, neque ſecundum ſpinæ ductum quidquam iſtiusmodi animadvertimus: Auricula cordis dextra polypum fovit longiſsimum in ramum uſque ſubclavium protenſum, cui ſimilem ferè continuit arteria venoſa cum ſanguine quâ grumoſo, quà tenui, ſeroſo, multo. Sola arteria magna hisce caruit. Atque his ſuo corpuſculum loculo redditum fuit.

SCHOLIUM.

Ad Obſervat. LX. & LXI.

De hepatis lienisvé mutuâ invicem conſpiratione, Diſſert. de ſtructur. viſcerum diximus, nec aſſerti pœnitet; enimverò quò magis expanſas à venæductibus cellulas veſiculoſas conſideramus, cum arteriolarum & nervorum copioſiſsimorum artificioſo compigmento, in ſententiâ quam ibidem de novâ ſanguinis actuatione & particularum, motu illo incipiente, blandâ diſſociatione probabiliter exhibuimus, confirmamur, perſuaſumque habemus firmiter, texturam ejus ita fabrefactam fuiſſe, ut cruor aurâ animali noviter vigoratus, per illam peculiariter quaſi circuletur, id quod reticulares arteriolarum plexus, quibus venæ

per

per anaſtomoſin vel tertium aliquod non junguntur, nobis perſuadent: In eâdem Diſſert. de *Liene magno* aliqua delibavimus & quî ille ſuccreſcere poſſit: Præſentes hiſtoriæ & calculoſi & magni lienis exempla ſiſtunt, vidimusque hujus incipientis exemplum in fœminâ nobili triginta annorum, cùm acidulis Petrivallenſibus uteremur: abortiit illa bis, antequam malum affligere ſentiret, jamq; per intervalla atroces dolores in hypochondrio ſiniſtro percipit, liene ad regionem umbilici, versùs dextrum hypochondrium ſe expandente. Sanguinem lenteſcentem & ad motum inertem, craſſum viſcidum in cellulis lienaribus facilè ſtagnare, vel fluidiorem ſed ſale ſoluto acido impraegnatum in grumos promptè cogi, ibidemque ceu oſculis venoſarum extremitatum improportionatum ſubſiſtere, imò comprimendo nervulorum ſurculos, ſicq; Spiritus animalis, ſingula pervadentis ac in motum ſuſcitare nitentis affluxum cohibendo, ulterius augmentum acquirere extra controverſiam poſitum exiſtimamus; enim verò præter ratiocinia dicta, ſanguis fæculentus & craſſus è lienaribus cellulis inciſis proſiliens in hiſtoriâ priore, eædemque calculosâ & caſeosâ materia ſaturatæ atque ad attactum ſcirrhoſæ in poſteriore, illud ſatis teſtatum faciunt: ſanguis verò ejusmodi diatheſin, contrà quam vulgò arbitrantur, rarius vitio viſcerum vulgò dictorum, aut ſi mavis, partium glanduloſarum, functione cui deſtinatæ ſunt, ſanguinis depurationi vel vigorationi deſtinatarum, acquirit, ſed primordia ejusmodi à chylo particulis inertibus, viſcidis, aliisvè acidis ſalſis, fæculentis ſaturato, verbo, qui aſſumptorum vitio magis, quàm menſtrui ventriculi & inteſtinorum, ſubigi & legitimè concoqui non potuit adipiſcitur, viſceribusque dehinc particulis ſimilibus labem inferendo, & glandularum poros infarciendo, lymphæ legitimam ſecretionē & motum impedit, utq; hæ ſtagnent, particulis tenuioribus & aquoſis abeuntibus coagulentur, vel vaſcula quibus continentur, impleant, diſtendant & quandoq; rumpant efficit (cujus indicium evidens eſt ſerum in thoracis & abdominis cavo copiosè ſtagnans, ut & circa cerebri baſin acre collectum, motuum convulſivorum parens) vel etiam in ſanguinem deinceps regurgitent: præprimis autem particulæ tales, quæ cùm noviter generantur, tum quibus refertus eſt adhuc, usque ſeparari ab aliis nequeunt, atque ſic lærna malorum in corpus utrinque derivatur: In ſcrofuloſis glandularum in collo tumor, uti à viſcido caſeoſo, poris impacto & ſtagnante prodit, ita glandulas in meſenterio pari materiâ farctas, utplurimum commonſtrat, docuitque nos Anatome, tum lumbares tum alias circa œſophagi ductum & faciem vertebrarum thoracis interiorem unà cum thymo, inſigniter ſcirrhoſas in iis evadere, reliquo ſanguine ſeroſo acri & ſoluto in vaſis fluctuante, quin imò lymphâ ſimili vaſcula heic illic rodente & extillante, præ-

te,præprimis autem pulmonũ mẽbraneas veſiculas aggrediente, in aliis citius quidem,tardius in aliis:nec deeſt ratio; acido enim & ſalſo in corporibus cumulato,viſcidumfacilèſubnaſcitur in cruore hinc&lymphâ, eadẽq; ab aſſumtistalibus ut plurimum ſuppeditata & malè ſubacta,chylum ejusdẽ farinæ imò&lymphã deinceps ſubminiſtrant,quibus inde farcientibus glandularum tum interiorum tum exteriorũ poros, eas intumeſcere magis magisq; ac indureſcere neceſſe eſt: Ad viſcidi talis ſolutionem mercurialia præ aliis laudari ac convenientia eſſe novimus, ipſiquepillulas mercuriales hanc ob rem paravimus & aliquibus iſtiusmodi glandularum ſtrumoſis, vel ſcrofuloſis tumoribus detentis exhibuimus: Id verò juxta notavimus, quamvis glandulæ detumuerint, frequentiſſimèvel febrim ſuperveniſſe cum tuſſi & reſpirandi difficultate funeſtis, ſanguinis craſi à Mercurio magis ſolutâ, ſeroque ejus acriori & tantùm non corroſivo reddito, remanentibus in ipſarum poris tartari fæculentiis, vel unà rurſum intumuiſſe, rationemque aliam invenire hactenus non potuimus, quàm ſolvi interdum viſcidi in glandulis exterioribus particulas, easdemque per ductus ſalivales, aut ad glandulas inteſtinales depoſitas, per alvum excerni, ſed nec ſemper nec ex toto, & glandularum meſenterii, vicinarumque caſeoſitates uſque non diſparere, unde novus fomes facilè accedit. De febribus, quibus *Baumannus* diu conflictatus eſt, anſam heic diſſerendi nanciſcimur, quarum eſſentia ſive ratio fornalis in obſcuro hactenus relicta fuit,Authoribus variè & diverſimodè ab invicem ſentientibus,enimverò ut Vett.opinionem de ſanguine hujusq; humoribus in & extra vaſa putreſcentibus, & hinc calore cordis aucto linquamus, ſunt etiam ex recentioribus plures,qui febris eſſentiam in motu ſanguinis æſtuante quærunt, ceu ex Williſii erudito de febribus ſcripto colligimus, in quo febrim dicit eſſe motum ſanguinis inordinatum & immanem hujus efferveſcentiam, cum quo pariter Clariſſimus Sylvius ſentire videtur, dum pulſum frequentiorem ac præter naturalem pro ſigno febrium pathognomonico aſſerit, indeque in hujus effecti cauſas inquirens, ad Spiritus acidi, ſalisque lixivi in corde efferveſcentiam confugit, ceu in ipſius de febribus Diſputationibus prolixiùs videre eſt: alii è contra, uti pulſum celeriorem pro indubitato ſanguinis copioſiore ac frequentiore circuitu non admittunt, ita viciſſim *hunc* cum ſanguinis ebullitione, effectum potius quàm eſſentiam conſtituere arbitrantur, videſis quæ Excellentiſſ. *Screta* Chymiater Celeberrimus tractat. de febr. caſtr. hac de re conſignavit: Attendentibus ſanè ad febrium invaſiones & ſymptomata, modumque operandi medicamentorum,quibus opem ægrotis ferimus, patebit nos coaguli ablationi, vel viſcidi ſolutioni potiſſimum intentos eſſe, utque verbo explicemus,eò operam noſtram dirigere, ut cùm ſanguini tum

lymphæ

lymphæ motum diſpoſitionemque laudabilem reddamus, remotis omnibus, horum fluxum refluxumque inhibentibus ac morantibus: Ipſe Clariſſ. *Sylvius* in intermittentibus ductuum Pancreaticorum lateralium obſtructiones ſæpiſſimè crepat, quid nî ergò & nos cùm lymphæ tum ſanguinis in vaſis glandulisque ſtagnationem ac lentorem, vel grumeſcentiam variis de cauſis ſuboriri ſolitam, de quibus ſuprà laudati *Nicandri* noſtri ingenioſiſſima meletemata prolixiùs legi merentur: in noſtro textore utriusque horum vitium adfuiſſe poteſt, ſibique in glandulis hepaticis, cùm de tenſione & dolore hypochondrii dextri ſtatim conqueſtus ſit, ſedem fixiſſe ſatis pertinacem, adeò ut nec ab Ictero ſuperveniente, quo alias tertianæ criticè terminari ſolent, febri liberatus fuerit, quibus meritò jungimus ex ejusmodi ſanguinis torpore & lenteſcentiâ, veſicularum lienarium impletionem quam aliqui (inprimis ſi quæ de ſanguinis per lienem circulo, febrisque eſſentiâ modò diximus perpendere libeat) pro primario febrium foco haberent, quartanæ præprimis: Fieri ſanè potuit, ut iſtius viſceris labes, humoris bilioſi legitimam ſecretionem ſufflaminando, non tam ſui, quàm ſanguinis ipſius vitio, Ictero certiorem anſam dederit, febri nihilominus perſiſtente, enervatisque viribus & fatiſcente ſanguinis ſpirituumque animalium motu, præviis convulſionibus, quas à ſero auſtero ſuperiùs deduximus jugulaverit: Nobis ex conſpicuâ viſcerum noxâ, iſta probabiliter concluſiſſe ſufficit.

OBSERV. LXII.

Vomitus funeſtus à pylori ſcirrhoſitate.

Ex literis Excellentiſſ. SPONII *Menſ. April. Ann.* 1686. *ad nos exaratis.*

Optatiſsimæ tuæ ſub dato diei 17. 27. Martii aliquid reſponſiunculæ abs me omnino exigunt, etiamſi tuis illis ἀνλάξια, vix in mentem modo ventitent ulla. Pylori σκιῤῥωσίας tibi nondum frequenter viſas, facilè credidero, quas nec plerisque aliorum Practicorum innotuiſſe credibile eſt, cùm de ipſis pauca planè ſuis in lucubrationibus delibent: Attamen hanc quoque partem, aliarum inſtar, talibus affectionibus, variisque ſive tumoribus, ſive etiam ulceribus patere, minimè dubitandum tecum cenſeo. De hujusmodi verò morbo video Clariſſ. Ioan. Riolanum noſtrum appoſitè meminiſſe l. 2. Enchir. Anatom. c. 23.

Vomitus accidit, (inquit ille) vel propter orificium ſuperius ventriculi obſtructum, vel orificium inferius. Si ſuperius alimentum ceſpitat in orificio ſuperiore, moxque rejicitur, ſi in pyloro vitium eſt, alimentum aliquanto tempore retentum excernitur. Porrò præter Vaſalium nuper defunctum, quo de in prioribus meis, duorum aliorum, ſimili affectu extinctorum, hiſtoriæ commodum mihi nunc ſubeunt, quas heic libenter tibi communico: Ann. 1675. Menſe Martio, in cadavere adaperto Dn. Charaveji Negotiatoris Seplaſiarii hujus urbis Lugdun. vomitu perpetuo per menſem ante obitum conflictati, qui ſucceſſerat colico cruciatui, quo per tres quatuorvé menſes antegreſſos vexatus fuerat, Pylorus deprehenſus fuit prædurus ac quadantenus cartilaginoſus, ſuo in orificio valdè coarctatus, & extra prædicti orificii fines tumor apparebat formâ oſsis hyoidis, mole ovi gallinacei, ſubjacebat pyloro pancreas durum ac ſcirrhoſum, comprimens pylorum cui adhærebat, ita ut nihil ex ventriculo egredi poſſet. Ventriculo ſuper incubabat magna jecinoris portio, ſub cujus fornice glutinata viſebatur illâc peragrantis coli lacinia, quæ ſcalpello ab hepate ſeparanda fuit.Ettereà colo illâ parte veſicula fellis bile nigrâ turgida inequitabat, quæ humoris iſtius ſulfurei contenti portionem, inter duas coli membranas eructando, colicum pathos, quo tamdiu afflictus vixit, excitârat. Eodem anno menſ. Aprili, Dn. Vulpianus Civis Viennenſis, vomitu perenni menſe uno & ampliùs detentus, tandem occubuit, die 7. prædicti menſis, cujus corpore adaperto Pylorus repertus fuit, tumore ſcirrhoſo obſeſſus, ferè in cartilaginis naturam induratus, molis ter amplioris, quàm naturaliter eſſe ſolet, unde meatus ipſius adeò ſtrangulabatur, ut nihil illac pervadere poſſet, atque ita aſſumpta quælibet per vomitum rejectabantur neceſſariò. Præthereà ductus cholidochus obſtructus erat, unde cyſtis fellea heic extumuerat ad ovi gallinacei magnitudinem felle corrupto ac fœtente diſtenta, ad nigrum potiùs, quàm ad fulvum colorem tendente: quod ipſum fel in fundum ventriculi latenter effundebatur, quâ ratione laborans, picrocholus ἄνω validiùs evadebat. Reliquis in partibus, ſive naturalibus ſive vitalibus nihil deſideratum niſi quòd præ atro-

phiâ

phiâ impendio emarcuerant, ac impalluerant, ut par eſt univerſæ.

SCHOLIUM.

De ſcirrhoſis pylori tumoribus Diſſertat. de Viſcer ſtructur. quædam meminimus, unde hæc ipſa ex literis Viri perpetuâ laude digniſſimi pleniùs heic exponere conſultum fore duximus, utpote ulteriori lucubratione opus habentia: Equidem de vomitûs ratione formali, cauſisque variis in hernioſis inferiùs dicetur: alia verò heic occurrit, eaque notabilis, glandulæ pylori in ſcirrhum excreſcentes, ob quas impeditæ in motu ſuo verſus inferiora, ſicque laceſsitæ fibræ interiores, motus impetuoſos à ſiniſtris incipiunt, totamque ſtomachi capacitatem coarctando & verſus orificium ſuperius ducendo, omnia per vomitum reddi faciunt, cujusmodi quid ab inflammatione ex medicamenti exhibitione in canibus inducta, item etiam excoriatione, muco exeſo, ſubſequi vidimus: Excellentiſſ. Williſius, hiſtoriam profert l.1. de Medicam. operationibus, Juvenis illuſtris diu cachectici, qui vomitu crebro & per plures menſes quotidiano laborans, viribus ſummè attritis mortem obiit, in cujus cadavere aperto, deprehendit pylorum tuberculis ſcirrhoſis valde teneris, & ſenſibilibus circumcirca obſitum, quæ hiatum ejus pene occludebant, adeò ut chylus nodorum interſtitiis impactus, ſummè putreſceret: præprimis autem hinc confirmantur glandulæ ſtomachicæ, quas circa pylorum maximè conſpicuas eſſe jam Excellentiſſ. Brunnerus notavit: easdem majuſculas omnino in cane moloſſo ſtrangulato haud ita pridem vidit, unà nobiſcum Clariſſ. D. Licent. Mejerus, Scafuſ. ſervamusque portionem tunicæ glanduloſæ in ſpir. vin. inter rariora noſtra: id verò uſque nobis ex præſentibus hiſtoriis non conſtat, an veſicula fellis peculiari ductu, inter duas coli tunicas liquorem eructaverit, an verò hujus per membraneæ veſiculæ poros tranſudâſſe aliquid inque coli poros atque ejus cavum receptum fuiſſe, auguratus fuerit, cujusmodi quoque dubium nobis exemplum alterum ſuggerit, de cyſti dictâ obſtructâ, fel ſuum in fundum ventriculi latenter effundente; enimverò picrocholus evadere potuit ingeſtis in ventriculo ad neceſſariam ſolutionem & ſubactionem non devenientibus, cujusmodi labes maſſæ ſolutæ in inteſtinum tenue ex ventriculo affluenti, ductu cyſtico obſtructo, identidem affricari poteſt, patetque hinc vel maximè, quàm neceſſarius ſit bilis ad inteſtinum dictum commeatus, pro chyli perfectione: cœterùm ſcirrhi in glanduloſâ carne facilè ſuccreſcunt, ventriculi præprimis, ſi vel ſero viſcido magis magisque inferciatur, aut etiam ex frigidæ potu, ejus particulæ inviſcentur ac pertinaciter impingantur, quò etiam referendus

venit præpoſterus atque intempeſtivus vini generoſioris, ſalſorum item piperatorum & acetoſorum uſus ceu infra dicetur: à nocturnâ certè frigida eâque copioſâ ingurgitatione, viſcidum ſimile glandulis, plicisque ventriculi adeò impactum fuiſſe vidimus, ut à ſpiculorum ſolutorum vellicatione motus ſpaſmodici vehementes ſubſecuti ſint, ad attactum ſatis palpabiles, ita quidem ut nec hordeata ampliùs aliquandiu æger ferre potuerit, tumore tenitente, muſculi ſpaſmo affecto ſimili, circa pylori regionem conſpicuo, dubiumque non eſt, quin niſi impactum ſolvatur, acidique coagulantis & ſtringentis ſpicula infringantur, ſcirrhi incurabiles promptiſſimè pullulent: in aliis partibus mirum valdoperè non pariunt, in quibus glandulæ evidentiores ſunt, & ab authoribus in dubium non vocantur, quod quidem ventriculo in homine accidit: Rationem ſanè prægnantem ſatis nondum videmus, quare caninus glandulis inſtructus eſſe dici debeat, humano iisdem negatis; cùm tamen parile beneficium ſerum, quod eructant, utrique præſtet: plures omnino in corpore noſtro partes glanduloſæ ſunt, quam vel Vett. vel Recentiorum multi unquam crediderint, (ſicuti alibi fuſiùs demonſtratum fuit.) Glandulas nihil aliud eſſe, quàm glomos quosdam è fibrillis nervulis vaſculisque ope membranularum inter ſe connexis conflatos, Nicol. Stenonis induſtria detexit: quidnî ergò ubicunque ejusmodi vaſorum complicatorum compigmentum eſt, ſuccusque certi generis ſecernitur, glandulam adeſſe dicere liceret, etiam ſub hâc glomi ſpecie præcisè non appareat; quid quod partes planè excarnes, imò τ̃ ὀλομελίης integumenta vulgò dicta, à ſcirrhosâ ſobole immunia planè non ſunt, modò ſuccus aliquis indolis minùs probè adeoque hærere, & per moram ſpiſſeſcere aptus natus, ipſarum poros irriget: ſic noti ſunt tumores ſubcutanei, duri rotundi, mole ciceris majuſculi, è ſcirrhorum, aut gangliorum genere, ſupra muſculorum tendines quandoque ſuborientes, eſtque annotatione digniſſimum exemplum mulierculæ, quam olim in Noſotrophio Lugdunenſ. la Charité dicto, vidiſſe meminimus, cujus ſatis ἀσάρκȢ & ſtaturæ mediæ, totus ferè externus corporis habitus, anticus, poſticus & lateralis, in tantam duritiem devenerat, ut digito prementi nihilo magis cederet, quàm ſi ſtatuam marmoream contrectâſſes; unde factum ut σκληροσάρκȢ vocabulo ipſam inſignirent.

Observ. LXIII.

Vomitus periodicus in hernioſo.

J. Georg. Annone 15. annorum, cum ab enterocele, quâ gravi laboravit, ſectionis ope liberatus fuiſſet, dehinc ſingulis quatuor

tuor ab operatione ſeptimanis, perſenſit corpus aliquot duriuſculum ab inguine lateris affecti, umbilicum verſus aſcendens, cum vomitu enormi materiæ flaveſcentis fœtidæ & appetitus per pluſculos dies proſtratione. D. 24. Iul. 1681. ſubitò decumbere coactus, de dolore capitis inſigni, Vomitu materiæ flaveſcentis, oris amarore, & compreſsione circa præcordia conqueſtus eſt, quem in finem bolum ex Diaſcord. Fracaſt. cum corall. & laud. cydon. ut & pulver. ex abſorbentibus & bland. adſtringentib. exhibuimus, quibus bene habuit: Nec tamen ſymptoma iſtud miſerum affligere prorſus deſiit, quin iisdem intervallis, genii ſui atrocitatem utcunque proderet, ad cujus mitigationem ſuaſimus conſerv. beton. fl. hyperic. cum rad. ſymph. condit. pulv. rad valer. ſanguin. dracon. v. cinnab. antim. rectif. &c.

Observ. LXIV.

Ex enterocele & gladii ictu ileos funeſtus.

Anno 1675. cùm Pariſiis verſaremur in Noſotrophium la Charité dictum miles advectus fuit, ictu gladii profundiore & in abdominis cavum penetrante, vulneratus: Peritiſsimus Dn. Morellus Partem omenti prominulam, manu ilico prehendit & filo quod per acum trajecerat, partem ejus incolumem ligavit, abſcindendo portionem aeri diutius expoſitam, reliquamq; blandè reponendo, medicamentis neceſſariis non neglectis: Biduo pòſt æger malo iliaco miſerè vexatus interiit: Cadavere aperto inteſtina tenuia, ileon præprimis læſum gangrænatumque deprehendimus: In alio quopiam, cujus interanea idem Vir Exercitatiſſ. luſtravit, triplici in loco portionem hujus inteſtini intra alterius cavum rediiſſe, ſive intro ſuſceptam vel inferiorem in ſuperiorem ejusdem partem intortam fuiſſe notavimus cùm tamen non conſtiterit affectu iſthoc ægrotum laboràſſe. Eundem mali exitum vidimus An. 1681. in Viro ſexagenario majore, qui ſubligaculum ex linteis malè confectum, aliquandiu geſtàrat, ſucceſſu non æquè felici, cùm inteſtinorum prolapſum illud ſemper prohibere non valuerit: Unde de commodiore omnino proſpicere ſibi debuiſſet, nî intempeſtivâ vere-

cundiâ malum clam haberi voluiſſet, inteſtinorumque optatâ in abdomen quandoque regreſsione, ſibi meliora pollicitus eſſet, quibus tamen ſe fruſtratum vidit, dum muniis publicis functurus decem circiter ante obitum diebus, inteſtina ſubito prolabi denuò expertus eſt, non ſine multâ animi conſternatione, inprimis cùm emollientibus medicamentis, aliisvé convenientibus adhibitis, internè & externè, priſtinum locum illa repetere nollent, quin imò elapſis diebus aliquot, nauſeam vomitumque cierent, quo tandem cum aſſumptis fæculenta ejecit, ſubſequentique febri & delirio, viribus proſtratis, ad Creatorem, cujus intuitione perpetim frui ardenter deſiderabat, emigravit.

SCHOLIUM.

De variis nobis heic dicendi anſa ſubnaſcitur, ac præprimis de vomitu Iliacorum: Illuſtris Williſius vel de hoc potiſſimùm ſollicitus fuit, ut qui Medicamenta per os aſſumi ſolita operationes ſuas peragant, tandem inveniret, huncque ob finem ventriculum inteſtina, cor & arterias ſub cultrum ſtudioſè vocavit, quo de ipſorum affectibus ac ratione formali eò certior eſſet: Equidem in Ventriculo, ſi quis alius affectus, vomitus frequenter accidit, in quo fundum ventriculi, orificium ſuperius verſus ſe recipere, & quidquid intus contentum habet, per illud dejicere, jam Vett. ſtatuerunt, modò autem laudatus Vir, in mediâ ventriculi tunicâ fibras carneas detexit, varii generis, circulares præprimis, harumq; binos ac diſtinctos ordines, ſtomachum, quoad omnem ſui dimerſionem cingentes: ſuntque iſtæ ſatis conſpicuæ, ubi ventriculum tantiſper elixaveris: & ſane motus ventriculi in animalium vivorum ſectionibus demonſtrabilis eſt, ſuadeturque à ſanâ ratione, enimverò ingeſta quibus ille ſecundùm periphæriam ſuam diſtendi videtur, cedentibus tantiſper fibris, inſtar lapidum illic hærerent, nî motus iſte ſuperveniret, docuitque nos ventriculorum caninorum poſt paſtum examen, uti & ruminantium, dictas fibras ingeſto alimento quaſi disjunctas contraniti, & magis magisque coanguſtari & ad ſe invicem redire, hocque ipſo retentricis facultatis robur, ſi non & concoctricis Veterum abſolvi, ſiquidem actione iſtâ è glandulis ſtomachicis menſtruum ſpirituoſum exſtillet, quod maſſam undique compactam, promptiſſimè pervadit: in vomitu illud notavimus, quod unusquisque vel in ſe experiri poteſt, adduci ad ſe invicem latera ventriculi dictarum fibrarum ope, juxta tamen has ita corrugari, ut validè reniti ventriculus ad attactum fundi ratione deprehendatur, eodem quo thalami car-

diaci

diaci modo, fibris ipſarum ad ſanguinis quem ſuſceperunt expulſionem ſe accingentibus: Eſt hic motus ventriculi periſtalticus in homine inverſus, quem in vivarum beſtiarum anatome ſæpius quoque vidit Celeberrimus Wepferus: ceu conſtat ex Hiſtor. & nox. Cicut. pag. 87. verba ipſa, utpote Williſii ſententiæ, noſtræque robur ac lucem addentia paucis heic ſubdemus: *Ventriculum non ſemel vidi conſtringi lentè verſus ſtomachum ſubſequente vomitu, aut verſus pylorum contentis in duodenum exploſis: nonnunquam gracilior & brevior reddebatur, mox iterum intumuit, ſubſequente rurſus novâ coarctatione, quæ vel verſus pylorum vel ſtomachum progrediebatur: Motus iſtos peragit fibrarum beneficio, quarum maximè conſpicuæ ſunt exteriores rectæ, à quibus ſe contrahentibus undiquaq; ventriculus brevior & gracilior evadere videtur, & internæ his ſubjacentes circulares, à quarum motu periſtaltico, undiquaq; latera ſibimet accedunt & contenta propelluntur, præter transverſas, quarum beneficio utræq; connectuntur*; Ut verò motus iſti ſubſequantur, neceſſariò requiritur ſtimulans aliquod nunc blandum & amicum, nunc inimicum, unde irritati Spiritus illos crebriùs & vehementiùs iterant, fibriſque quaquâ verſum contortis, vomitui enormi ortum præbent: in ſtatu naturali ita comparatum eſt, ut ſingulari Dei providentia, conſtitutiſque legibus, quamprimum maſſa alimentorum in ventriculo ſoluta in inteſtina tenuia appellit, motus periſtalticus ſuccedat, quamvis forté irritamen non adſit: nempe, ſi nil aliud, parietes ſaltem inteſtinorum, iſtâ ſenſim adauctâ, ſibi modò contiguos diducere valet, ſicque fibris optimo inſtituto contra nitendi motumque hunc continuandi anſam tradere, quamdiu alimenti nondum ſubacti & à fæcibus ſecreti, portio notabilis adeſt, ut ipſius maſſæ particulas & ſuccos hoc ipſo motu ſtrictis ductuum vicinorum fibrillis accedentes, jam ſilentio prætereamus, quorum acrimoniâ non attemperatâ, intempeſtivæ dejectiones ſæpiùs ſubſequuntur: Inde fibris iſtis nerveæ præeunt; imò junctæ atque intertextæ ſunt, ut ad ſpiculorum noxiorum eliminationem, junctis viribus uſque inſurgerent, nec opus eſt nerveam coronam ventriculi, hujusque innumeras per ſubſtantiam ejus propagines, tunicam nerveam, pariter ut in inteſtinis conſtituentes, heic multis adducere, quarum ſenſilitatem, dolores ventriculi & inteſtinorum atrociſſimi, indeque nati motus ſpaſmodici ſatis evincunt, merenturque legi quæ harum ratione Excellentiſſ. Wepferus p. 83. Cicut. aquat. ſcripta reliquit: nos quoque ſuperiùs plura de his diximus. Quandoque autem vellicans materia in ventriculo immediaté non contenta eſt, ſed vel circa octavi nervorum paris propagines ſubſiſtit easque aggreditur, ceu in affectibus nephriticis, colicis ac hyſtericis palam eſt; enim verò ſtrictæ illic ab irritante fibrillæ, ſpiritùque in motum impetuoſum acto, paſſio eadem fibrillis confinibus inducitur, indeque fibris carneis unà in ſubſidium vocatis,

motus

motus ejusmodi periſtaltici ſubſequuntur, quandoque vani & inanes, uti in nauſeâ ac vomituritione: In herniosis, nî inteſtinum promptè reponatur, labes facilè ſuccedit, enim verò compreſſis inteſtini parietibus, & fibrarum motus impeditur, & ſanguis in vaſculis capillaribus non rarò ſtagnat, gangrænamque hinc, acquiſitâ corruptelâ inducit, quorum utrumque violentæ fibrarum irritationi, & funeſto exitui non rarò occaſionem ſuggerit: Accedit ſæpenumero iterata inteſtini procidentia, unde labes vel non vel levior primis vicibus inducta, ſenſim natales & augmentum capeſſit, inprimis ſi manuum contrectatio frequens vel imprudens, quâ inteſtinum reponi conſuevit, ſupervenerit, hinc enim vaſcula ſanguifera ſimul comprimuntur, irritanturque haud parum inteſtinales fibræ, inteſtinis nihilominus non ſemper regredientibus, quod procidentia vel major eſt, inteſtinaque conſtricta admodum ob fibras non parum irritatas, vel etiam portio ſuperior à fibris proceſſus peritonæi, itidem ſeſe ſtringentibus, arctiùs comprimitur & coarctatur: interdum autem inteſtinum ſecundum unam alteramvé ſui portionem in ſe ipſum redit, idemque fibrarum motui, maſſæque iſthoc ſubigendæ & à fœculentiis liberandæ obſtaculum parit: In adoleſcente, qui ope chirurgicâ ab enterocele liberatus fuit, non putamus gravem labem inteſtino illatam fuiſſe, quòd vomitus frequentior fuiſſet, motusque ſpaſmodici, de quibus corpus verſus umbilicum aſcendens, teſtatur, vehementiores, fitque interdum, ut à materiâ acri ad inteſtinum ileon delatâ, leviûs irritante, ob fibras ad talem motum ex prægreſſo ſymptomate diſpoſitas, vomitus in talibus mox ſubſequatur: quin imò potuit in coli anguſtiis illic loci notabilibus, colligi & hærere vellicans pituita, motuque pari per fibrillarum nervearum ſeriem, ob dictam octavi nervorum paris ramificationem, ventriculus affici: & ſanè vomitus ultimus à materiæ ſaburrhâ in hujus plicas collectæ profectus videtur, præceſſit en. capitis dolor, junctus cum oris amarore, compreſſione circa præcordia: in milite gangræna inteſtini manifeſta fuit, dubiumque non eſt, quin in ſexagenario inflammatum fuerit idem, febri, deliriis & vomitu materiæ fæculentæ, fidem huic facientibus: noſtrum cùm peteretur à conſanguineis conſilium, ſuaſimus ne multis inteſtini regreſſum manu molirentur, ſi fotibus aliisque medicamentis ex artis præſcripto uſurpatis obtemperare nollet, ſed ad cultrum tempeſtivè devenirent: antequam noxam funeſtam acciperet: Fuerunt autem, qui contra ſenſerunt, operationem, nî repoſitum fuerit inteſtinum, inſtitui non poſſe, contrà quam cùm ipſi Pariſiis celebratam vidimus, tum etiam Pigræus Chirurgus peritiſsimus epitome de præcept. Chir. & Medicin. gallicè edito docet, cap. 41. lib. 2. Et s'il advient, que le boyau

boyau ſoit tourné, la matiére eſtant enfermée dans luy meſme, lors ny la main, ny les medicaments, ny la ſituation, ne peuvent plus ſervir, tellement qu'il faut venir à l'extreme remede, qui eſt l'inciſion du peritoine &c. Quandoque inteſtinum prolapſum multo cum ſudore & labore introrſum recedit, parvo tamen ægroti cum ſolatio, exitiali labe prolapſu & morâ ipſi inuſtâ mox ſubſequente; quâ de re notabile eſt exemplum, ſuper quo aliquando nobiſcum contulit, beatæ memoriæ Sponius Pater: Hâc ipsâ (inquit in literis An. 1675. ad nos exaratis) die memorabile quid in hâc urbe contigit: inſignis Juriſperitus enterocele à pluribus annis obnoxius, præcautionis ergò ſubligaculum geſtare conſueverat: cùm verò pronuper per aliquot dies illud abdicâſſet, ecce repente in bubonocelem gravem incidit: accerſitus Chirurgus ſatis ſolers, inteſtinum omni ope reponere ſatagit, verùm fruſtrà, quin imò ſupervenit poſtridie ileus cum frequenti vomitu: Alii Chirurgi in reductione ejusdem inteſtini ſuam etiam induſtriam exercent, ſed irrito conatu: Interim tuſa vena: Enemata ſubdita, hydrargyrum nec non globulus aureus & argenteus devorantur, ſicut & oleum amygdalinum ſorbendum datur: Tandem conſilium cogitur Medicorum & Chirurgorum: Decernunt ſectione artificiosâ partis factâ, inteſtinum in abdominis capacitatem reponere: dum ſua arma hunc in finem propere quærit & expedit Chirurgus, ſuadet quidam fotu ſupra partem denuò adhibito, ægrum pedibus ſuſpendere: rem ergo moliuntur, moxque inteſtinum quò optabatur, regreditur: Quod ubi factum vident, gratulantur certatim aſſidentes, ac ſi res eſſet in vado: Verùm ab eo tempore, ſymptomata eadem, quæ priùs perſeverant, vomitus, ſingultus, dolor ad inguen ſine tumore, enemata citra ullam excrementorum alvinorum admiſtionem rejecta, unde magna inceſsit ſuſpicio, inteſtinum præ nimiis compreſſionibus ecchymoſes paſſum, in gangrænoſin, niſi jam de facto concepta ſit, devergere, quod etiam ſectio, ægroto mortuo inſtituta confirmavit: Ita enim d. 15. 7bris An. ejusdem præfatus Vir ulterius: Enterocelicus ille tandem fato functus eſt (uti rectè conjeceras) & quidem trigeſimâ morbi die: Aperto poſt mortem corpore, inteſtini ilei portio deprehenſa fuit, præter omnium opinionem tenaciſſimè adhuc inhærens ac agglutinata ovali annulo: Inteſtina omnia gangrænoſi occupata apparebant, nunquam diachoremata ulla demiſit, ſemper ingeſta revomuit, ſicque tandem miſerè è fatis exceſſit. *Omenti* cujus portionem prudenter reſcidit Dnus *Morellus* ratione, aureum potiſſimum Hippocrat. aphor. ſect.17. heic adſcribimus: *ἢν ἐπίπλοον ἐκπέσῃ ἀνάγκη ἀποσαπῆναι*: *ubi omentum exciderit, illud putreſcere neceſſe eſt*, judicamusvè ulteriori malo cultri adhibitione commodùm ſubveniri poſſe.

Observ. LXV.

Inteſtini Ilei & glandularum ejus gangrænoſis, cum abſceſſibus variis in imo ventre latentibus, &c.

Puer 13. circiter annorum, à Parentibus benè habitus, Vino generoſiori aſſuetus, cùm aliquando pomorum quandam copiam furtim ſibi paráſſet, eamque unâ veſperâ devoráſſet, ſub noctem malè habere, de multâ anxietate conqueri, & nnnc è lecto proſilire, nunc in eundem recurrere cepit, cum vehementi quem ſentiebat, cordis ardore, donec tandem vomitus ſubſecutus fuit, quo ſemidigeſta, cruda, odoris ſummè fermentacei ejecit, dicto nihilominus ardore perſiſtente: hinc ab imo ventre aduſque genua intumeſcere cepit, qui tumor autem convenientibus adhibitis, ſenſim ceſſavit: alvus ab hoc tempore per 13. dies ſubſtitit: Per os excrevit fœtida, fæculenta, viridia, nigra, verminoſa, hinc alvo ſolutâ perſentiſcere cepit, murmura, rugitus in ventre inſignes, cum aquæ fluctuantis undulatione, quæ ad 15. paſſus uſque ab adſtantibus audiri poterant, ranas in corpore coaxantes dixiſſes cum multis: fluctuantes hi rugitus in ſiniſtro inguine incipiendo, aſcendebant aduſque ventriculi fundum, ubi paulùm ſubſiſtentes, mox cum ſibilo verſus dextrum inguen prorumpebant, quibus non rarò acceſsit dolor inſignis: Remedia convenientia in uſum fuêre vocata, eaque compluríma, quæ quâ glandularum obſtructionibus, quâ materiæ morbificæ, quâ etiam ventriculo & inteſtinis præprimis proſpicerent, ſed in caſſum, neque certi quid de murmuratione & fluctuatione cum ſibilo conjunctâ, augurari licebat: Tandem rebus ita in pejus ruentibus, venter & artus inferiores, ut & ſcrotum inſigniter intumeſcere ceperunt, ægerque non ſine partium internarum motibus convulſivis, præcedente maximo doloris ſenſu, à Creatore ſuo cœleſti requie donatus fuit.

Cadaver primo intuitu tumidum & liveſcens conſpeximus: Abdomine inciſo aduſque menſuras duas, materiæ feroſæ, purulentæ, ſummi fœtoris evacuavimus: inteſtina flatibus inſigniter diſtenta, inprimis autem *inteſtinum ileon* gangrænoſin paſſum

paſſum fuit, per cujus membranam extimam videre licuit glandulas *inteſtinales*, & præ cœteris plexum unum protuberantem gangrænatum, qui inciſione factâ, nigricantem exhibuit faciem: Abſceſſus in *hypogaſtrio*, ut & intra *epiploon* bini: *hepar* lividum planè, corruptum, ſcirrhoſum, & inſtar ligni exſiccati aridum. Veſicula fellis bile viſcidâ diſtenta, ductus autem choledochus præ lymphâ viſcidâ quaſi tranſparuit: *Pancreas* lividum omnino, & cujus glandulæ, præ putredine facilè conteri poterant: Lien itidem corruptus: In Meſenterio autem glandulas admodum induratas, ac *gelatinoſas* non deprehendimus: nihil quoque præternaturalis in renibus obſervare licuit: De pulmonibus putridis non fuit dubitatum.

Observ. LXVI.

Inteſtini Ilei gangrænoſis & perforatio &c. cum polypis in corde, vaſisq; huic appenſis maximis.

D. 6. Julii 1681. in pago Benckheim ditionis noſtræ, Virginem ſecuimus 18. circiter annor. in conſortium electis Viris Nobiliſſ. & Doctiſſ. Martino Joann. Haësbaërt, Med. D. Clivenſ. D.M. Rüdino, D.M. Zaëslino noſtrat. & D. Andreâ Köhlio Cur. Rhæto. Hæc aliquot ſeptimanis ante obitum, quantum quidem ex relatione Paſtoris illius loci, cui Defunctæ conſanguinei adſtipulabantur omnes, *indicibilibus ventris cruciatibus* & *torminibus* ſpaſmodicis vexata fuit, cum conatu evomendi multo, *nullâ* tamen *materiâ fæculentâ* ſubſequente: Quadrimeſtre circiter ante, cùm Ægrorum aliorum curæ ibi vacaremus, noſtram imploravit opem, conqueſta præcipuè de *alvi fluxu* & *ſanguinis ſputo*, quod præcedente hyeme copioſius, cum *doloris latere pungitivo* paſſa erat: pulſus celer fuit & frequens, corpusque macie conſumi incipiebat, ſuaſimus uſum *lact.* cum *pulv. antihect.* Miſella autem, ſingulis in pejus ruentibus, ob rem anguſtiſsimam domi, ſibi ulterius conſulere neſcia, poſt d. cruciatus exantlatos, à Redemptore ſuo feliciter liberata fuit.

Muſculis abdominis reſectis, ingens fœtor nares ſtatim feriit: *Epiploon* ſatis bene habebat: aſt circa hypochondria & in pelvi, *materia fæculenta chyloſa*, & purulenta ſtabulabatur. *Inte-*

ſtinorum flacciditas cum fœtoris gravitate, de perforatione unius vel alterius illorum, haud obſcurum indicium præbuit, imò confirmavit gangrænoſis inteſtini ilei maxima, in quo ad ſeptem uſque foramina obiter quærentibus notare licuit, à quibus materia dicta in cavum ventris abiit, ponè hoc *meſenterii* ſcirrhum, circa glandulam Meſenterii magnam inſignem animadvertimus, longitudinalem, & ipſum, fortè à contactu ilei rubicundum: *Hepar* ferè exuccum & pallidum. *Veſicula fellis*, loco non naturali in *lobo* nempe hepatis infimo ſita, & ab hujus extima ſuperficie exorta, circa finem pylori cum initio duodeni arctè cohærebat: *Ventriculus* admodum inflatus, *ſiniſtrum hypochondrium* ferè totus occupabat, quaſi è ſuâ ſede ſeceſsiſſet: *Pancreas* duriuſculum: *Lien* autem & *Renes* naturaliter habebant: *Venter* medius pulmones exhibuit putridos, & ex ſiniſtrâ parte adnatos: *Cordis* auricula *dextra* lata & ampla: *ſiniſtra* verò parva & anguſta: in *illâ* delituit polypus figurâ dimidii thaleri, ℥ß. circiter pendens, cujuſmodi alius oblongus ℥iv. in *arteriâ* magnâ hæſit, & alius ℥iiß. longitudine, *venam pulmonalem* occupavit: *fibræ* ventriculi dextri, præ flacciditate collabaſcebant: *Pericardium* ichore turbido plenum, & glandula thymus dura & ſubatra: *Pulmones* v. inciſione factâ præter materiam ſubpurulentam & ſpumoſam nihil oſtenderunt.

SCHOLIUM.

Quæ in præcedenti ſcholio dicere omiſimus, de *Ilei* ſede, heic abſolvere conſtitutum eſt: Vett. Iliacam paſſionem, Volvulum nuncupare ſoliti fuerunt, Græcé εἰλεὸν ab εἰλεῖσθαι volvendo, dum inteſtina convolvi & quaſi in nodum contorqueri hoc in affectu ſibi perſuaſerunt, quæ autem ipſorum affectio, cauſa affectionis Iliacæ potius eſſe videtur: nec verò de loco Ilei controverſari dubitârunt, vel Galeno ipſo hac in re ſibi uſque conſtante, cùm in comment. ſuper Aphor. Ileum in inteſtinis tenuibus & 3. Epidem in hiſtoriâ mulieris volvuloſæ, volvulum in inteſtinis tenuibus & craſſis fieri dicat, frequentius tamen in *illis*: quod confirmat. l. VI. de loc. affectis cap. 2. *At dolor ille acerbiſſimus, quem ileon, volvulum & chordapſum vocant, ſublimiores inteſtinorum partes infeſtat, adeoq; impellit ad vomitum, ut nonnulli ſtercus per os reddentes miſerrimâ tandem morte moriantur: A quo affectu vix aliquis unquam evadere potuit: Itaq; non abs re viſum eſt Medicis antiquioribus, vel ab inflammatione, vel obſtructione aridi ſtercoris, oriri hu-*

modi

juſmodi tenuium inteſtinorum affectum; Hippocr. verò libr. de glandul. & libr. de locis in homine ileum in inferioribus inteſtinis oriri ſtatuit; haud dubiè propter ſtercoreos vomitus: alii ex Vett. ileum in utrisque inteſtinis fieri autumant, hoc cum diſcrimine, quod tenuibus affectis, chylum evomi contingat, craſſis verò ſtercus: Nos rationem formalem iliacæ paſſionis uti in motu inteſtinorum periſtaltico inverſo conſiſtere etiamnum perſuaſum habemus, ita in cauſis eundem comitantibus, ſpiritus vehementer irritando ferè ſubſiſtimus, non dubitantes poſſe adhuc alias illis addi, eàdem tamen ratione agentes: ita refert Clariſſ. Hildanus obſerv. 61. Cent. I. Ex ſcirrho & ulcere cancroſo in inteſtino cœco, quod in ileum ſeſe inſinuaverat, illudque oppleverat, exortam fuiſſe iliacam paſſionem: nec heic prætereunda, quæ de morbi hujus cauſâ eruditè profert Nobiliſſ. D. D. *Pejerus* p. 45. Exercit. I. Quemadmodum autem remoræ deſcenſu contenta prohibentes, variæ eſſe poſſunt, ita non prorſus alienum à ratione eſſe arbitror aſſerere, ſerum in plexibus inteſtinorum glanduloſis, aliquando craſi ejus vitiata indolem auſteram, adſtringentem, atque tincturæ aut extracto gallarum æmulam ſortiri, adeò ut fortè manipulus fibrarum inde perculſus aut imbutus, facta pertinaci conſtrictione, neque excrementis, neque flatibus tranſitum largiatur: Igitur his utrinque retentis, ac aggeſtis, perpetuoque ad ſui excretionem ſollicitantibus, fœcum ciborumque confuſa rejectio per ſuperiora extremo naturæ conatu tentatur: Nonnulli ad valvulam coli malè affectam præcisè recurrunt, dum illa invertitur, retorquetur, inflammatur, aliterve afficitur: Enimverò, uti uſus hujus naturalis eſt, fæcibus ſordidioribus, peracta chylificatione, in colum detrudendis cedere, & ita claudi, ut in ileum remeare nil poſſit, ita ſi viciſſim contra nitatur iſta, introitumque fœculentiis in colum deneget, vel contra amiſſo fibrarum tenore, iisdem è colo, quo alioquin pro hoſpitio utuntur, ſurſum viam aperiat, adjuvante fibrarum inteſtinalium retro actione, funeſtum hunc affectum ſubſequi animadvertimus: alludit huc pręfatus Hildanus in annotat. ad citat. obſervat. cùm ita: *Præcipua autem cauſa ilei, eſt, inteſtini conſtrictio & coarctatio: Itaq; hujus rei indagandæ causâ, diverſa cadavera inſpexi, idq; in omnibus hactenus obſervavi: principium & originem hujus morbi fuiſſe circa inteſtinum cæcum: Quamobrem exiſtimo valvulam, primùm ex inteſtini cæci inflammatione adeò contrahi & conſtringi, ut planè nihil excrementorum permeare poſſit &c.* Equidẽ inficiandum non eſt, valvulâ dictis modis affectâ, malũ iſtud ſuccedere poſſe; ſemper verò vel pati, vel primario lędi debere, nondũ adducimur ut credamus, reluctante cùm experientiâ tum ſanâ ratione; neq; e. in cadaverum ſectionibus iſta *valvulæ* labes ubique deprehenſa fuit, quin Clariſſ. Kerkringius obſervat. 42. iliacam paſſionem ab ulceribus inteſtinorum, (quæ in iis reperit, nullâ factâ mentione valvulæ) cum inflammatione

 potius

potius, quàm eorum intortâ convolutione oriri author eſt, neque ea rationum momenta adſunt, quæ recitatas à nobis in ſuperioribus cauſas, inſufficientes eſſe doceant; enimverò ſi valvulæ pertinax conſtrictio, quidnî etiam inteſtini unius in alterius cavum deſcenſus, vel inflammatio gravis, oppletio, fibrarumque pertinax corrugatio, fæcibus deſcenſuris viam præcluderet, iisdemque hinc cum maſſæ chyloſæ portione evomendis anſam præberet? & ſi lympha auſtera in tenuibus inteſtinis ejuſmodi pertinacem ſtricturam efficere potis eſt, quid nî eadem in craſſis; conſtat quoque fæces in coli cellulis diutinè aggeſtas & induratas, ſæpe iliaci quid producere, quanquam alvum pertinaciter ſuppreſſam, à dictâ valvulæ labe, contrariæ ſententiæ Patroni deducant: Poſitâ ſanè ratione mali formali quam ſupra cum fundamento adſtruxiſſe videmur, ad valvulam primariò affectam, recurrere ſemper opus non eſt: ſed plus ſatis de his, quæ confirmant inſuper exempla heic & illic allata; enimverò, fæculentæ vomitionis in puero, ilei præcipuè gangrænoſis, hujusque glandularum cauſa fuit, non valvulæ vitium, quale manifeſtum nullum animadvertimus: id quoque ratum apud nos eſt, dicti inteſtini inflammationem vel gangrænoſin, affectum non ſemper ſubſequi, ceu Virginis exemplum docet, nî dicere velis per foramina ilei, vigente inteſtinorum motu, materiam chyloſam & fæculentam prorupiſſe: Id autem perſuaſum habemus, ſi ſemel ab *iſtis* fibræ corrugari incipiant, lethalem ileum ſuccedere: Ex præſentibus quoque hiſtoriis inprimis patet, quàm ſæpius ægrotis, imò & Medicis de tali non cogitantibus, abſceſſus in interioribus formentur ac deliteſcant, cultro adhibito poſt mortem demum prodeuntes, præcipuè verò quam nocivus ſit in tenella ætate conſtitutis Vini generoſi maximè, aliorumque ſpirituum ardentium potus vel uſus; præterquam enim quòd à talibus abſumitur ſerum & particulæ oleaginoſæ quaſi in flammam aguntur, ſive potius motu inteſtino vehementiore atteruntur balſamicæ & volatiles, glandulis meſenterii & inteſtinalibus gravis quoque noxa infertur, ut indurentur prorſus, ceu de illis exempla Anatome ſuggeſſit, aut conſtrictis poris ac fibrillis, ſanguinis motus impediatur, eodemque poſtmodum detento, inflammatio, gangrænoſis ac induratio peſſima ſubſequantur; utque ſanguinis fervidi è vaſis capillaribus extravaſationem, ſive ſubſiſtentiam, in tenerioribus membranis, aut etiam nobilioris partis poris, unde abſceſſus promptiſſimè ſcaturiunt, jam prætereamus, fluctuantes aquæ & murmura impetuoſa, quæ ad diſtans audiri poterant & circa inguem ſiniſtrum incipiendo ad ventriculi fundum aſcendebant, flatus occluſos equidem communiter oſtendere dicuntur: juxta verò fibrarum varium motum & expanſionem à ſpiritibus valdè irritatis agnoſcunt, unde quòd incluſus eſt validè agitatur, & denegato commodo exitu mur-

tu murmura creberrima, ſuperiora ac inferiora verſus parere conſuevit: atque in *Puero* iſto ex Mente Clariſſ. *VVilliſii* cauſa occaſionalis elegans heic fuiſſet: ciborum horariorum nempe ingeſtio immodica, pituitæ inteſtinalis corruptæ mater, ovulorumque verminoſorum hoſpitium; arbitratur nempe *ille*, dum alimenta à fermentis Ventriculi & inteſtinorum diſſolvuntur, effluvia quam plurima decedere, quæ membranis ipſorum concluſa, & ſimul aggeſta, vaporum congeriem quaſi ventum conſtituant, qui dehinc inteſtina inflet, diſtendat, & quâ datâ viâ ruens, ejusmodi borborygmos ſuſcitet: quo accedit inteſtini ilei phlogoſis, unde extenſionibus motibusque ſpaſmodicis, & hinc talibus vaporibus ventoſis ſuſcipiundis obnoxium evaſit: frequenter autem ipſe ſpiritus æthereus, utpote ſuâ naturâ vi expanſivâ præditus ejusmodi rugituum unà cauſa eſſe ſolet, dum impetuosè motitatur, cumque particulis ingeſtorum malè ſubactorum, excrementorumque nitroſis ſulphureisque commiſſus, has ipſas vehementer exagitat, conterit ac in ejusmodi exhalationum aggeriem reſolvit, in ſtatu naturali per anum erupturam.

Observ. LXVII.

De inteſtini tenuis vulnere.

Anno 1678. Vir nobilis, εὔσαρκος & robuſtus, annos circiter natus 21. cùm Galli & Lotharingi, aliquandiu excubias contrà invicem agerent, gravi vulnere gladii punctim ictus, ex illorum exercitu, ad nos advectus fuit, ut priſtinæ ſanitati reſtitueretur, ſedulam hunc ob finem operam ipſi locante chirurgo ſolerti Claudio Paſſavantio: denudato & ampliato tantiſper vulnere; quod admodum anguſti oris primum fuit, in abdominis cavum illud vergere deprehenſum fuit, medicamentisque hinc convenientibus illi proſpectum: mox ſuſpicio de inteſtini tenuis læſione Medicorum Chirurgorumque, quos ad ejusmodi vulneris ſpectaculum ille invitavit, animis inhærere cepit, nec fefellit eventus, ſubſequentibus enim diebus, quoties ferè vulnus denudabat, materia chyloſa evidentiſsimè profluxit, & in linteolis vel plumaceolis conſpici poterat, adeò ut unà de vaſculi lactei puncturâ, chylo puro ita extillante, indicia certiſsima depromere potuerimus: Inſtitutâ exactiſsimâ diætâ, quâ Ægrotus ipſe pejorum ſymptomatum adventum eluſit, & adhibitis vulnerariis convenientibus, ſingula feliciter ceſſerunt.

OBSERVAT. LXVIII.

Inteſtini à lumbricis perforatio cum tumore ſubitaneo in inguine dextro.

Vir 50. & quot excurrit annorum, ſanus & incolumis, uti ſibi quidem videbatur, d. 11. Aug. 1683, cùm totâ d. ſtrenuè deſudâſſet in vineis, domum redux de atrociſsimis torminibus ventris conqueritur, quæ excepit ilico horror & calor inguinisque intumeſcentia, paulatim ita adaucta, ut femoris partem anteriorem & ſuperiorem maximopere occuparet tumor, qui primùm renitebatur, aliquot autem dierũ ſpatio, inſtar veſicæ humore diſtentæ ſuâ ſponte ruptus fuit, ichoremque primùm ſubatrum, hinc viridem, & deinceps purulentum, ſ. magis fæculentum copioſè fudit, tranſudante primùm ſero tenui glandularum, mox hinc viis magis apertis, unâ materiâ fæculenta: materia quoque ſanioſa inter muſculorum femoris interſtitia collecta, illis preſsis acervatim erupit: accerſitus Chirurgus illius loci, medicamentis putredini reſiſtentibus ac detergentibus ſedulò pugnavit, noſtram autem mox implorare juſsit operam: Vocati d. 25. ejusd. ſub veſp. mali faciem intuiti ſumus, quàm ſatis horridam deprehendimus: ex inguine enim dextro, pone ſcrotum, materia fæculenta, ubi tantillum premebamus, tenuis & graveolens, proſiliit, retulitque Chirurgus, ex eodem antro, (quod vulnus dilatatum ſatis non erat) triduo ante lumbricos ſex ſe extraxiſſe: pridie etiam cùm uvas comediſſet ægrotus, ſemina earum per foramen dictum excreviſſe, atque ab hoc tempore fæces per alvum dejeciſſe ampliùs: nec minus femoris interiora à maſſâ ſerpente fuerunt eroſa, foraminibus ſinuoſis hinc inde conſpicuis: Factâ inciſione ſcrotum verſus, ut mali exitus pateret magis, fæces liquidæ, cum ſibilo & ſtrepitu ex inteſtino evidentiùs prorumpebant, hujusque perforationem labiis vulneris ſenſim remotis, poſtridie magis patulam fore prædiximus, interim ſeq. uſum præcepimus: Chirurgus ter de die vulnus calidiuſculè lavet cremore & ſero lactis caprilli cui immiſta ſint ſangu. dracon. ſubtiliſſ. & myrrha cum maſtich. in-

de

de balſam. vulnerar. quod præſcripſimus, moderato caloris gradu vulneri inſtillet: plumaceolisque eodem irroratis inteſtinum obmuniat pro viribus: ægrotus autem ſingulis diebus m. hauriat cyat. lact. caprill. cui ſanicula conſol. ſarac. veron. & alchimill. fuerint incocta: horulâ v. pòſt ut & ſub 4. veſpertin. doſin capeſſat pulv. vulnerar. ex Radic. ſymph. fl. hyperic. corall. ſangu. dracon. v. &c. paratum: Extractum quoque veron. cum ſanguin. dracon. in pilul. concinnatum ſæpiùs exhibuimus. Poſtridie nuntiari juſsit Chirurgus vulnus jam magis patere, & poſt diſceſſum meum ſub veſp. lumbricum denuò ſe extraxiſſe: triduo pòſt cùm ægrum viſeremus, ſatis benè habebat, appetitus conſtabat, non nauſeabundus erat, nec ſiticuloſus, pulſus blandus & æqualis, fæces etiam per alvum jam excernebantur, at non diu ſubſtiterunt iſta, quin priſtina ſymptomata ingruerent, ægerque viribus fractis lentâ morte conſumeretur.

SCHOLIUM.

Notatu digniſsimum eſt Venerandi Hippocratis l. VI. Aphoriſm. 18. & 24. effatum: κύστιν διακοπέντι ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίαν ἢ φρένας, ἢ ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ ἧπαρ θανατῶδες: item ἐντέρων ἢν διακοπῇ τῶν λεπτῶν τι, οὐ ξυμφύεται, quæ ipſa confirmat Coac. 509: iſtiusmodi autem periculum imminet, non modò quòd inteſtina tenuia membraneæ partes ſunt, & nerveæ ſenſiles, quæ facilè non conſolidentur, ſed ſubſequentibus graviſſimis ſymptomatis enecent, verùm quia cum vaſis ſanguiferis tenuia copiosè inſtructa ſunt, quibus hinc à vulnere profundiore læſis, hæmorrhagia nociva ſuccedit, tum etiam ob motum periſtalticum, cui ob chyli abſolutionem ſolenniter vacant, latera vulneris difficiliùs agglutinantur; enimverò uti beneficio ſucci nutritii, ſive particularum balſamicarum agglutinabilium, ceu balſamo quodam partes ſeparatæ reuniuntur, ita viciſsim mora & quies partium ad iſthoc operis feliciter perficiendum requiritur, ne dictæ nutritiæ particulæ diſtrahantur & in cavum inaniter effundantur; atque hinc eſſe poteſt, cur vulnera craſſorum inteſtinorum ita periculoſa non ſint, curamque faciliùs fortè admittant, craſſiore eorum ſubſtantiâ non rejectâ: nec enim ea vaſorum copia eſt, neque etiam jugis ita ipſorum motus, nonniſi fæcibus blandè verſus anum protrudendis emancipatis, cùm contra illa motu ſurſum deorſumque officio ſuo defungi neceſſe habeant, iſtis aliquandiu feriantibus: Docet nihilominus experientia, vulnera tenuium leviora, fuiſſe curata, idque ipſum hiſtoria prior confirmat, quæ vaſculi lactei puncturam

L l

ram ſimul commonſtrat: gravioris certè hæmorrhagiæ, aliorumque ſymptomatum, (de quibus in hiſtor. alterâ) abſentia vulnus ibi ſuperficiarium magis fuiſſe perſuadent: Excellentiſſ. verò Patinus Anni I. Dec. 2. Ephèmerid. Obſerv. 20. meminit Dominici Simeonis Patavini à vulnere inteſtinali, globulo ſclopeti inflicto periculoſiſſimo feliciter liberati, ſolent quoque in gravioribus vulneribus, aliqui ἐντερορῥαφὴν inſtituere, labiaque inteſtini ſeparata ad invicem adducere; commodum autem iſta non ſemper ſuccedit: attamen ſi de corpore & maſſæ præprimis humoralis εὐθετείᾳ, atque inteſtini craſſi robore certi fuiſſemus, ejusmodi quid in quinquagenario noſtro tentaſſemus, contrarium verò nobis faciei colore, copioſis lumbricis &c. imperantibus, remedium iſtud reluctantibus adſtantibus ultro adhibere noluimus: Felicior iſthoc fuit Muliercula, cujus mentionem facit Clariſſ. D. D. Haësbaërt, Societ. noſtr. *Rhaſes*, cui poſt atroces cruciatus ex aperto in inguine tumore, lumbrici duodecim prodiere, & quamvis adjectum non ſit, utrum ex inteſtino perforato proruperint, tormina nihilominus & abdominis cruciatus, de iſtius labe ſatis teſtari poſſe videntur: quandoque etiam labia vulneris exterioris clauduntur, interioris necdum conſolidatis, indeque funeſto cum exitu tumore recrudeſcente: interdum ex tumore in inguine ſuppurato, & materiæ acrimoniâ, ulcus fiſtuloſum ſubnaſcitur, cujusmodi hiſtoriam heic inſerere operæ pretium faciemus; puella 14. annor. circiter, quam cum B. m. *Glaſero* in noſotrophio ſæpiùs inviſimus, adhuc in tyrocinio conſtituti, tumore in inguine dextro vexata, ex materiæ ſuppurantis acrimoniâ, tandem ulcus fiſtuloſum incurrit: cum totius corporis cahexiâ & emaciatione paulatinâ: plurima tum in uſum vocata fuêre remedia vulneraria, antihectica & analeptica, ſed in caſſum: ſæpiùs quoque de inteſtini craſſi eroſione (quod materia effluens gravi fœtore nares feriebat) præfat. Vir Celeberr. Chirurgo ordinario verba fecit, quia autem fæces ejusmodi, nec ſemper nec æquè diſtinctæ videbantur, lis indeciſa perſtitit, donec rore vitali prorſus abſumpto, ac ſpiritibus exſtinctis, ægra inter vivos eſſe deſiit: ſectioni, cùm ob negotia urgentiora Beatus Præceptor noſter adeſſe non poſſet, aliquot noſtrûm, è quibus Excellentiſſ. D. D. Matthæum Harderum nominamus Amicum honoratiſſ. cum Chirurgo vacârunt, deprehendimusque præter viſcerum omnium labem ac corruptelam, inteſtinum dictum, reâpſe eroſum, effluente ſimili, cùm premeretur, materiâ, quam cùm viveret miſella, ulcus reddidit. Non rarò etiam Bubonocele, ejusmodi ſub tumoris in inguine ſpecie, occultatur, cujusmodi in ancillâ quâdam vetulâ notavit ſæpè laudatus *Sponius*, quæ præ pudore affectum diutiùs celans, eum tandem Chirurgo communicavit, qui hinc Bubonem præſtò eſſe ratus, ſuppurantia imperitè adhibuit, locumque paucis

paucis pòſt diebus imprudentiùs ſcalpello aperuit, unde ichores & fæces alvinæ ubertim primò eruperunt, ægraque paucos intra dies, ſuperveniente necroſi, è vivis erepta fuit: ejusdemq́; ſi non gravioris mali, ſed felici ſucceſſu curati hiſtoriam nobis aliquando perſcripſit Excellentiſſ. Hottingerus Medic. Tigurinus, veteri amicitiâ junctiſſimus, quam ipſiusmet verbis heic commemorabimus: Digitum, *inquit*, nuper leviter intendi in curam Viri vel pro deſperato relinquendi, nî charitas Chriſtiana aliud juberet, hic cùm annorum 56. herniâ à multis annis affligeretur, curam palliativâ certiorem, magno ſuo damno non admiſit, ſed apud artificem de tumore inguinis conqueſtus eſt, qui ſive ex imperitiâ de tumoris ſpecie minùs ſollicitus, hunc pro rato habuit, & tanquam materialem bubonem tractavit, medicamentaque emollientia lacti incocta impoſuit, ex quo tumor cum inteſtino intra ſe contento, vi medicamentorum ad putredinem & ſubſequentem νέκρωσιν tendebat: Ego omnium ignarus & abſens, unicè rogatus de remedio ſitim ſedaturo, pro more judicium eouſque ſuſpendi, donec mentione factâ tumoris & ſingultus obſervati, non ſine Dei providentiâ pejora ſuſpicatus ſum, atque ἐντεροπεριστολὴν aliquam ab herniâ oriundam ſubſequi poſſe. & periculum in morâ eſſe dixi, ac αὐτοψίαν cum manu periti Chirurgi huc requiri ſummopere: Chirurgo viam ineunte & ægrum jam inviſente, graviſſima comperimus, non viſu tantùm, ſed etiam olfactu: partes interiores putrefactæ à ſanis protenus erant liberandæ: partes adhuc ſanæ à contagio vindicandæ ac defendendæ, cùm jam colon ipſum in hoc incendium contribuerit, putredine infectum eatenus, ut per hujus aperturam ex inguine, craſſiora alvi excrementa, neque per unam, neque per duas ſolas hebdomadas fuerint excreta: & tamen tota hæc mali dicta tragœdia tam felici curſu abſoluta eſt, ut poſt ſex ſeptimanarum intervallum, ſanitas fuerit reducta, ſine fiſtulâ vel alio incommodo pòſt relicto: *hæc ille.*

Observ. LXIX.

Hypercatharſis funeſta à medicamento aſſumpto.

Iuvenis annorum viginti & quod excurrit ab ætate provectiore non uſque ſapiens, ante ſedecim circiter ſeptimanas ex peregrinatione ad ſuos rediit, ſed mente minus conſtans quin multa abſurde garriret, ageret, nec ad adſtantium dicta attenderet, ſufflabat ore continuo, & maniacorum geſtus imitabatur, nec Paſtorem loci nec parentem curans: hujus rei cauſam inquiren-

tes parentes, audiverunt ipſum à militibus in urbe Sigenheim admodum fuiſſe verberatum, quamvis nulla obſervata fuerint indicia ſanguinis extravaſati, vel labis cranio illatæ: in xenodochio cum per tempus fuiſſet ſuſtentatus, parentes ad cujusdam empirici opem confugerunt, qui die octavo menſis Auguſti 1686. hauſtum medicamenti purgantis exhibuit, à quo enormiter cruciari, ſitire, vomere & dejicere incepit: animo hinc tranquillior factus, ſapere, parentes blande excipere, & cum Paſtore precari incipit, die inſequenti, perſiſtentibus cum ſiti graviſsimâ dejectione & vomitu, ſub meridiem animam expiravit; delato ad nos rumore, ſectioni nos adcinximus, ſub veſperam ejus diei, præſentibus Viris Experient. & Clariſſ. D. D. Zuingero, Eloq. Prof. D. D. König, aliisque compluribus Medic. Licentiat. In cadavere nihil præter ordinarium pallorem invenimus: apertum abdomen, Epiploon ſemiputridum exhibuit, cum ventriculo & inteſtinis tenuibus ſatis rubentibus, inprimis ejus fundo, cum jejuno & ileo, reliqua viſcera naturaliter admodum habebant, in thorace utriusque pulmonum lobi pars interior ſimilem ruborem à ſanguine tenui extravaſante oſtendit, ventriculus dexter flaccidus totus erat, & inciſus ſanguinem ſummé tenuem nigricantem exhibuit, cerebrum ratione ſuæ ſubſtantiæ itidem laxum ſatis erat & molleculum: intra piam meningem mucus viſcidus copioſus continebatur, liquor quoque in cranii baſi ſtagnabat, rete mirabile nullum adfuit ſed utrinque manifeſta arteriæ tortuoſitas.

SCHOLIUM.

IN medicamentis catharticis exhibendis, ſi uſquam alibi, Medici prudentiam requiri, à nullo ſanæ mentis negatum iri confidimus: Circa hoc autem plures decipi autumamus, quòd non examinatis medicamenti particulis, earumque genio ac indole, indeque neglecto operandi modo, ad illorum frequentiorem propinationem ſatis proni ſunt, contenti vel qualitate purgantis occultâ, vel humorum in corpore ſtagnantium ſaburrâ, cui electivé educendæ illa ſufficere creditur: Equidem draſtica, ſcammoneata, diagrydiata, hujusque generis medicamenta alia, omnibus ferè Vett. ſuſpecta ſunt, ob ſpicula quibus pollent acerrima & tantum non corroſiva, ſolentque hæc ipſa à Recentioribus, qui par-

ticularum

ticularum purgantium indolem accuratius examinare ſategerunt, circumſpectè admodum exhiberi, & nonniſi in corpore robuſto, cujus fibræ inteſtinales uſque munitæ ſunt, ut ab illis facilè lædi nequeant: Mirari tamen ſubit pulver radic. gialapp. quibusdam ſæpius exhiberi, ceu hydragogum ad ſeroſitates vacuandas utiliſſimum & aptiſſimum, cùm tamen & iſti particulæ reſinoſæ, ſulphureæ ac ſalinæ, quamvis ex ſe ſeparatæ, acerrimæ & fuſoriæ naturæ inſint, àque ventriculi & inteſtinali menſtruo, facilè elici poſſint: Notavimus ſanè dejectiones creberrimas inde ſubortas cum ſiti, & Excellentiſſ. Wepferus Hiſtor. cicut. radicem hanc notiſſimam, inflammatoriam quoque eſſe erudite demonſtrat: Ex extract. cathol. cum Mercurio dulci in pilulas formati aſſumptione, frequentiſſimè ipſi dejecimus cum ſubſequente febri ſynochâ, ut loquuntur, imputri: Vir alius triginta circiter annorum ex Electuario de ſucco roſarum, quod Chirurgus imprudenter propinavit, ipſeque incautus hauſit, vomuit immaniter & creberrimè per inferiora dejecit per triduum ferè, concomitantibus primum, horrore ac rigore, hinc nauſeâ, ſingultu ac deliriis, urgente juxta ſiti, viriumque proſtratione, extremisque ad attactum frigentibus, ut multùm omnino in ſpiculis ventriculo & inteſtinis adhuc impactis edomandis, fibrarumque irritatione compeſcendâ deſudaverimus, ceu in hiſtoriâ pleniore aliquando deſcribemus: frænis ſanè atque calcaribus heic opus eſt, ne quid nimis agamus, vel à medicamento exhibito præter ſpem atque opinionem accidat; ſunt enim quorum fibrillæ ſatis teneræ, à levioribus etiam ſtimulis, motus ſpaſmodicos promptè ineunt, vel mucus tenuior eadem facilius admittit: Pilulis aloëticis Francofortenſib. quinquies aliqui purgantur, quos toties dejicere non faciet vel ſyr. roſ. ſol. compoſ. juſtâ doſi exhibitus, vel infuſ. ex fol. ſenæ cum rhabarb. De purgantium operandi modo & quî nunc in M. H. particulis ſuis ſubtilioribus delatis, fundant, variasque cum ſero particulas ad pancreas & ad glandulas potiſſimum inteſtinales deponi faciant, nunc in ventriculo & inteſtinis, ſubſiſtendo, mucum inteſtinalem tantiſper attenuent, ſeſeque inſinuando fibras vicinas vellicent nunc mitius nunc vehementius, ſicque cùm contentorum in his, tum ſuccuſſis & conſtrictis ſimul, vicinarum partium fibris ductibusque, inprimis verò etiam glandulis inteſtinalibus, liquorum variorum expulſionem moliantur, pluribus heic agere opus non eſt, cum quicquid ferè iſtius negotii eſt, ingenioſè abſolutum videamus, à Viris Celeberrim. *Williſio*, *Pechlino*, *Wepfero*, *Pejero*, aliisque, quorum iſte in enteradenographiâ ſuâ, ſimul difficultates exponit, circa particularum medicamentoſarum, in oſcula venarum meſaraicarum, vel etiam nervorum receptionem, probatque inter alia ob vellicationem, ſive dolorem à particulis purgantis, tanquam à veſicatorio in tunicâ inteſtinorum

excitatum, ſanguinis ſpirituumque animalium impetum potiſſimum verſus inteſtina dirigi, præterquam quòd ea ſit naturæ ſolertia, ut hoſtis ejectionem, eâ quâ irrupit via moliatur: ſeptici vero medicamenti, à cujus particulis, ſerum ſanguinis admodum colliquatum, fibræque inteſtinales ac ventriculi in motus ſpaſmodicos vehementer actæ ſunt, præſens hiſtoria commonſtrat; equidem qui ex Amicis defuncti ſecantibus nobis adſtiterunt, nonniſi verbera militum maleferiatorum crepabant, ceu ab his tum fatuitatis vel maniæ potius, tum mortis ſubſecutæ, cauſa unicè petenda foret; nullo autem damno inde illato viſibili, alio recurrendum fuit, accedente Dn. Paſtoris teſtimonio, qui ab ineunte ferè ætate, uſq; hominem non ſapuiſſe retulit; an fortè fibrillarum in cerebro vitium aliquod adfuerit, de quo ipſius flacciditas teſtari aliquibus viſa eſt, aliis dijudicandum relinquimus: ſtudiosè certè ſingula perveſtigantibus & examinantibus, aliunde noxam deleteriam accerſere non potuimus, quam à medicamento, quod inſenſati à Nebulone illo petierunt, Ægrotoque propinaverunt; enim verò vix dum illud aſſumſerat, & à particularũ enormibus inſultibus, angi, cruciari, tormina ingentiſſima perpeti, vomere enormiter ac dejicere cepit, uſq; dum eroſo muco denudatisq; vaſorum oſculis, cruor contentus ſatis tenuis & fluxilis, ceu, qui in corde repertus fuit docuit, extravaſa hæſit, ac cùm in ventriculi fundo, tum tenuibus inteſtinis, inflãationes funeſtas produxit, de quibus vivente ægroto, inquietudo, febris & ſitis intenſiſſima, eodemque mortuo autopſia teſtimonium evidentiſsimum præbuerunt: ſic miſerrimè luunt ſæpe numero homines, quod ejusmodi Agyrthis & Medicaſtris, quorum perfidia tamen notiſsima eſt, confidere malunt, quàm jurato Medico, qui coram juſtiſsimo Deo rationes reddere tenetur Medicinæ temerè adminiſtratæ: Nec eſt quod in hujus farinæ homunciones multum debacchemur, utpote qui ne nominari quidem à nobis & quibuscunque bonæ mentis merentur: illorum magis miramur & dolemus mutatam ſortem, qui cùm pro ſapientibus haberi velint, eousque deſipiunt, ut perſonis tam nefariis vitæ ſuæ curam committere non metuant, pœnam cum ejusdem diſpendio ſæpiſsimè dantes: ſexennium eſt & quod excurrit, à quo curæ adhibiti fuimus Viri quadragenario majoris, vegeti & robuſti: hic horrore primùm, hinc calore cum cephalalgiâ atroci correptus fuit, quæ deinceps cardialgia pertinaciſsima comitari cepit, horrore & calore per intervalla infeſtantibus, febrim erraticam vocavit, qui unà opem tum tulit Medicus: Nihil neglectum, ſed medicamentis varii generis, demulcentibus nervinis, præmiſſo primùm vomitorio, certatum eſt: inducias quoque dantibus doloroſis ſymptomatibus, infuſum rhabarbari exhibitum fuit, cepitque ægrotus meliuſculè habere: Ubi verò dolor protenus ſubſiſtere noluit, nobis inſciis ad famoſi

famoſi cujusdam medicaſtri in viciniâ opem confugit, qui vinum medicatum ſuaſit, ſpeciesque pro iſto miſit: Sub veſperam accedentibus, monſtrârunt hasce ſuperque iis ſententiam noſtram poſtulârunt: Luſtravimus hinc contuſas herbas, & olfecimus: nihil verò certi de iisdem ſtatuere potuimus, niſi quòd helleborum admixtum ſuſpiçemur, ſerioque uſu hujus vini interdiximus: D. poſtero, cùm ſpreto noſtro conſilio, cyathum de iſto hauſiſſe inaudiſſemus, valediximus: D. ſequ. accurrerunt ſolliciti, & ardentiſsimè rogârunt, ut auxilium ferre velimus, homini peſsimè decumbenti: Accedentes in miſerrimo ſtatu ægrotum offendimus, qui, ceu retulerunt adſtantes, nonniſi ſemel ab aſſumpto medicamento dejecerat, mox verò rigore correptus fuit, cum ſiti, quæ jam inextinguibilis erat, τῶν μὲν ἔξω ψῦξιν ἐχόντων, τῶν δὲ ἔνδον καιομένων: pulſuque in carpo prorſus deficiente; & ægro d. ſeq. ſpiritum Creatori reddente: poſſemus adhuc alias ægrorum hiſtorias ſubnectere quos ſimile fatum manſit, nî alii loco illas ſervare conſultius foret.

Observ. LXX.

Dolor colicus tympanitidem æmulans.

An. 1683. juvenis Ruſticus 20. circiter annorum, cùm tempore meſsis, fervente Solis æſtu, ſiti urgentiori, intempeſtivo frigidæ potu, ſatisfacere ſtuderet, dolores tandem lancinantes & rodentes, hic illic in hypochondriis perſenſit, ſed vagos ac iterum diſpereuntes, unde iis ſpretis, operæ ordinariæ ulteriùs incubuit, ſitimque ut priùs frigidâ denuò ſedavit, uſque dum dolores atrociùs ſævierint, & appetitus proſterni, alvus pertinaciter ſupprimi, abdomenque mirum in modum diſtendi cœperint: Vocati d. 1. morbi, bol. ex Elect. diaſcord. cum cinnab. antim. & laudan. op. præſcripſimus in anteceſſum: accedentibus verò retulerunt, aquam quam pridie æger biberat, per os regurgitâſſe: cœterà abdomen inſtar tympani tenſum deprehendimus, nec vel leviorem hujus contactum ferre poterat, pulſus naturali paulò frequentior, alvus reſpondit: Suaſimus mixtur. ex aq. fl. chamom. fœnic. Tr. caſtor. &c. cum pulv. ex bol. ebor. & cinnab. antim. Poſtridiè melius habuit, dormivit, ſitis remiſsior fuit: ſub veſperam autem ingruentibus doloribus, ol. amygd. dulc. cum eſſent. croc. aliisque antiſpaſmodicis propinari curavimus, à quorum uſu dejecit

jecit æger, doloresque multum remiſerunt, abdomine in priore ſtatu nihilominus permanente: perrectum in ſimilibus, & juxtà uſurpata tinct. antim. D. 8. morbi affinis ægroti nunciavit, ipſum modicè habere, ceſſâſſe dolores, neque abdomen amplius diſtendi: inde pulver. ex aperient. nervinum commendavimus, cujus baſin conſtituit diaphor. mart. cum cinnab. antim. & ocul. cancr. non neglectis externè illinendis: Injectus quoque fuit per intervalla clyſt. ex infuſ. ſtercor. equin. Eo ſingula cum ſucceſſu ut ad pristinam ſanitatem rediiſſe viſus ſit: abdomine prorſus detumeſcente, & appetitu viribusque unà redeuntibus: Factum autem eſt aliquot ſeptimanis pòſt, cum appetitui nimis indulgeret, & cibis horariis caſeo præprimis ſe oblectaret, ut lienteriam funeſtam incurrerit, cum appetitu aucto, adeò ut continuò cibum ingerere neceſſe habuerit, quos tamen indigeſtos mox dejecit, uſque dum totus contabeſcens, diem ſuum parvo pòſt tempore obierit.

SCHOLIUM.

In præcedent. obſervat. ecquæ incommoda pariat intempeſtiva frigidæ ingurgitatio, quem ventriculi ſpaſmum, & quas glandularum obſtructiones induxerit, demonſtrare cepimus: Miſellus hic Juvenis fatum ſimile expertus eſt, dum fatigato diurno labore corpori, & faucium ab exhauſtis ſolis æſtu ſeri particulis aqueis, ariditati, aquæ frigidæ potu ſæpiùs ſatisfacere ſtuduit; enimverò auxit ita mucilaginem viſcidam & ſalſacidam, ſi non produxit, eamque inteſtinorum parietibus, coli præcipuè cellulis heic illic firmiter agglutinavit, ut non parvo pòſt tempore, ab ejus ſpiculis illic commorantibus, fibrisque nerveis, imò & glandularum poris impactis, dolores primùm lancinantes & rodentes vagi, accedente verò deinceps novo fomento, iidem atrociſſimi cum pertinaci alvi ſuppreſſione, abdominis duritie ac diſtenſione tympanicâ, ac appetitus proſtratione ſubſequi ceperint: equidem, qui ejusmodi ſalſacidum, viſcidum generatum fuerit ilicò, fortè adeò difficile dicere non eſt, quamvis enim de commiſſo in victu errore nobis certò nil conſtiterit, id tamen ratum apud omnes arbitramur, craſſioribus & durioribus cibis uſque aſſuefieri ruſticam gentem, eosque à menſtruo ſtomachi pro viribus digeri: nec labem facilé inde percipere, quod aſſueta eſt: Valetque heic Hippocraticum dictatum ſect. 2. τὰ ἐκ πολλȣ̃ χρόνȣ συνήθεα, κἂν ᾖ χείρω τ̃ ἀσυνήθων ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθεν Prout autem de unoquoque individuo iſta non valent, ita fieri potuit facilè, ut viſcido ejusmodi

modi prævia victus ratio cauſam occaſionalem ſubminiſtrarit, cui fovendo, fortiùsque impingendo aquæ dict. ingurgitatio aptiſsima fuit: Sanè præterquam quòd æſtivo tempore particulæ aqueæ per ſudorem copiosè abſcedunt, ſubſiſtentibus ſalinis fixioribus & craſsioribus, ſpiritusque motu unà abſumuntur, unde fermenta viſcerum juxtà enervantur, aquam quoque, quâ tum temporis ſitim ſublevare conſuevére, nec recens ſemper eſt, nec æquè pura, ſed vel lenteſcens & ad ſubſiſtendum ſ. putreſcendum in corpore aptiſsima, vel ſi recens ex flumine, rivulo vel fonte hauriatur frigidiuſcula, iis ſaltem (ſi non aliis infecta) particulis donata, quę rigidiuſculę cùm glandularum ſero, particulisq; ciborum reliquis junctę, ejusmodi mucaginem ſalſacidam producere & fibrarum interſtitiis comodum impingere poſſunt, unde enarrata malorum lęrna ſuccedit, quam pituitę vitreę, Vett. non malè attribuunt: Ex Recentioribus aliquot eſſe videmus, qui colicam duplicem faciunt, humoroſam & convulſivam, non quaſi in hoc affectu inteſtinorum ſpaſmos inficientur, utpote quos adeſſe ratio ipſius formalis ſatis edocet, ſed quod iſti nunc à contentis humoroſis in inteſtinis hærentibus, tanquam à cauſâ occaſionali proritentur, nunc verò fomes præcisè hæreat, circa nervos ad inteſtina diſtributos, verbo intra plexus nerveos meſentericos: Verùm Clariſſ. Williſius pro morbi hujus ætiologia non arbitratur ſatis eſſe ſtatuere, inteſtina vel ab acrioribus ſuis contentis vellicari, vel à ſanguine aliisvé humoribus iisdem ſuffuſis, ac continuitatem ſolventibus irritari; enimverò nec bilem nec pituitam vel ſuccum pancreaticum aliumvé quemcunque humorem aut ſimplicem, aut cum aliis efferveſcentem, dolores adeò atroces & fixos excitare: quò accedat, quòd inteſtina propriâ mucagine obliniantur, contra contentorum ſpicula, &, ſi graviùs irritentur, quidquid moleſti in ipſorum cavitate continetur, facilè excutiant, ſurſumque vel deorſum propellant, unde ad aliam ſedem, viasque affluxionis, dictos viz. plexus, eorumque liquorem ac ejus recrementa recurrit: Aſt pace tanti Viri aliorumque, quid de ſucco iſto, ejusque inquinamentis ſentiendum putemus, alibi jam diximus: neque inficiati fuimus, hactenus copulam irritantem circa dictos plexus aggeri, vel etiam alibi ſpiritibus interdum accreſcere poſſe, perſuaſumq; habemus, utriusque generis colicam ſæpe conjungi, inprimis affectu pertinaciore exiſtente: hiſce tamen omnibus ita ſuppoſitis, ejus concluſio firma non videtur: dato acri vellicante in inteſtinis aggeſto contento, & impacto, cujusmodi Authorum Excellentiſſ. experientia comprobavit & præfat. Vir Clariſſ. prorſus negare non potuit, dolores ejusmodi atroces ac diu perſeverantes progigni non poſſe, enimverò ſi omnino plexus meſenterici ſpaſmodica affectio pro tali effectu requiritur, quidnî ex irritatis & in ſpaſmum actis fibris nerveis inteſtinalibus,

quæ ceu rivuli ex fonte iſto propagantur, ipſam viciſſim contrahere poſſet, ceu alibi nervorum mutuum conſenſum & unionem explicuimus: In præſenti caſu fomitem utrobique aggeſtum fuiſſe nec negabimus pertinaciter, nec affirmabimus: contorſiones ſanè ac corrugationes convulſivas, præter dolorem atrociſſimum, cùm alvi pertinax conſtrictio aquarumque epotarum per os regurgitatio, iisdem in ventriculo ſpaſmodicè conſtrictis, tum etiam abdominis tympanitica ſummèque doloroſa diſtenſio oppidò commonſtrant, à quâ ſpiritus adeò exhauſti, fibrarumq; tenor cum glandularum fermento & texturâ labefactatus eſt, ut funeſtam, cùm ad ſanitatem tantiſper redire incepiſſet, ex pravâ victus ratione, lienteriam incurrerit: ex hac peritonæi muſculorumque diſtenſione ſubitâ, Excellentiſsimi Piſonis opinio quoq; nonprorſus rejicienda, inprimis autem laudatiſſima in perveſtigandis morborum cauſis opera laudanda venit, dum tractat. de morb. ventr. inferior, à proluvie ſeroſâ &c. ex autopſiâ ſibi perſuadet, dolores colicos à colluvie ſeroſâ circa nervos ſexti ſeptimivé paris aggeſtâ, atque hinc in peritonæo, quod propagines illinc recipit, & in meſenterium propagatur, ſpaſmodicè affecto deducendos eſſe: indeque ita fatur pag. 253. Quoniam porrò credibile vix eſt, cauſam convellentem inteſtina ipſa univerſa afficere, & verò dolor ferè lumbis inſtat, urgetque maximè, atque aliâ ex parte nonſolùm inteſtina afficiuntur, ſed partes omnes toto ventre inferiore contentæ evidenter coafficiuntur, vero ſimile eſt dolores prædictos ſequi affectum ſeu divulſionem non tam inteſtinorum propriam, quàm partis alicujus communis inteſtinis, cum cæteris omnibus membris inferiore alvo contentis: atqui certè peritonæum propagatum in meſenterium ex anatomiâ omnium omnino viſcerum & partium inferiore alvo contentarum eſt commune vinculum, imò communis membrana, ſiquidem eas omnes inveſtit involvitque & cingit undiquaque, ipſa ſcilicet è lumbis exoriens, ſed diffuſa & propagata ad omnes omnino eas partes: præterea nervi ſexti paris è thorace egreſſi omnibus omnino partibus inferioris ventris ſeſe communicant: per ſympathiam itaque ſive propaginum nervi ſexti paris, ſive peritonæi convulſio omnium partium ventre inferiore concluſarum ſequi poteſt: Meſenterium certè Excellentiſſ. Caſpar. Bartholinus ſpecim. adminiſtrat. Anatom. meſareum, ligamentum ſuſpenſorium hepatis &c. non deſignare, niſi peritonęi varias partes, prout variè à partibus contentis extenditur docet: quid mirum igitur, ſi plexibus nerveis in iſto affectis, peritonæum ſimul cum fibrillis muſculorum in membranas collectis convellatur ac diſtendatur; ut mirari omnino ſubeat culpari Piſonem à Williſio, quòd circa ἐγκέφαλον fomitem quærat, vel peritonæo è lumbis enaſcente, cùm tamen liquoris per nervos accedentis ad plexum

meſen-

meſentericum inquinamenta ac recrementa, *ille* viciſſim crepet: ſed nolumus litem hanc diutiùs noſtram facere: de opiatis pauca ſubnectemus, quorum uſum in ejusmodi ſpaſmodicis affectionibus, & haud ita pridem in exquiſitiſſimâ lumbagine, egregium comperimus: Opiata, inquit Ettmüllerus cap. de colic, ſunt optima, conveniunt tamen magis in convulſivâ, ſed appropriatis miſta, in humoroſâ poſt purgantia potiſſimùm uſurpantur, figunt enim antè aſſumpta materiæ viſcidæ, lenteſcentis, & nondum ſolutæ motum: Puellæ novenni, cholerâ gravi afflictæ bolus ex elect. diaſcord. cum laudan. cydon. conflatus opem præſentaneam tulit in pago Cander, & haud ita pridem Viro conſiſtentis ætatis, febri malignâ atrociter decumbenti, laud. opiat. cum convenient. vehiculo exhibitum, ſudorem cum εὐφορίᾳ concitavit, deliriisque pertinacibus frænum ſalubre injecit, ceu aliquando prolixiùs exponemus: In cauſam effectuum laudabiliſſimorum inquiſituris, opii particulæ ex quibus conflatur, modusque hinc operandi variè examinandæ forent, quod Clariſſ. Helmontium feciſſe videmus, qui ſulphur ſomniferum & ſal volat. acre ſudoriferum ipſi adſcripſit: Sunt verò ex Medicis præſtantiſſimis, qui doſin parvam, quâ exhiberi conſuevit, & infra quam ſæpiùs ſubſiſtere malunt Prudentes, quàm verò auctiorem propinare perpendentes, effectus dictos non tam hiſce particulis quàm Opii in ſpiritus animales actioni attribuunt: ita laudatiſſ. Ettmüllerus ∫. 16. de Virtute Opii Diaphoret. Opii, inquit, uſu certam ſpiritibus animalibus quaſi ſegnitiem & torporem indeque in movendis partium organicarum fibris languorem induci, ſicq; fluidi humoralis partiumq; moventium impetum cohiberi, atq; ſpaſmodicas affectiones ſedari. Eodem quoque remedio fibroſorum cutis ſtaminum tonum & tenſionem adeò relaxari, ut flaccidiore hinc redditâ cute & copioſius emulgere ex M.S. glandulæ & uberiùs per tubulos excretorios excernere valeant, ſicque per accidens ſudoris profluvium ſuccedere, id quod ſudoribus ſpontaneis tempore ſomni copiosè profluentibus probatum dare nititur: Et certè non exiguam ſpirituum impetum coërcendi vim obtinere opium, experientia confirmat, utrum autem ipſorum manipulos aliquot enecet, quod Williſium contendere ſuperiùs monuimus, valdopere dubitamus, ſatiusque ducimus, in pingui & oleosâ ejus texturâ, ratione cujus in minimâ licèt mole latiſſimè ſe diffundit & explicat, ſpiritumque animalem utpote ſubtiliſſimum ſubtiliſsimis ſuis effluviis maximè afficit, eiq; aſſociatur, & à pernici ac promptiore in partes corporis noſtri influxu detinet, quo ipſo etiam glandularum in cerebro pori & meatus labis aliquid accipiunt, ut particulas ſeroſas, inprimis M.H. talibus ſatura, non rarò faciliùs admittant, à quibus deinceps ipſorum activitas & prompta ſecretio unà læditur; Plura qui volet adeat accuratam Excellentiſſ. Wedelii Opiolog.

Observ. LXXI.

Hydrops à ſcirrho partium glandulosarum.

Anna Buoſingerin annorum circiter 17. miſella & paupercula, pravâque hinc victus ratione uſa, in orphanotrophio labori quotidiano vacans, ſæpiùs noſtram imploravit operam, conqueſta tùm de dolore circa fundum ventriculi, & fœtore narium, adſtantibus valdè moleſto: Suaſi uſum pulver. aperitiv præpar. cum purgante ex fol. ſen. cum prunis decoct. Rediit hinc ad priſtinam operam. D. 20. Jan. 1681. quum viſitatione hebdomadariâ fungeremur, ægra in lecto decubuit, de ventris intumeſcentiâ renitente, appetitu proſtrato & artuum inferiorum tumore qualicunque conqueſta: præſcripta fuit mixtura per cochlear. ſumenda. Viribus deficientibus, maloque in pejus ruente, cardiaca propinata ſunt, uſque dum ægra d. 11. Februar. An. ejusd. ſpiritum Creatori reddidit.

D. inſequ. Cadaver aperuimus præſentib. Viris Clariſſ. D. D. Kőnig, D. Licent. Speckero & Dn. Ritzio Pharmacopolâ. Muſculis abdominis ex altero latere inciſis, aduſque menſuras duas ichoris flavi, ſubfœtidi, ex cavitate abdominis vacuavimus, prorumpente magnâ copiâ ichoris purulenti ex ore ſimul & naribus: hinc iisdem ex oppoſito latere remotis, epiploon putridum non tamen planè abſumptum comparuit: inteſtina quoque non admodum inflata erant, colon tamen colore flavo maximè tinctum: *Hepar* prægrande ſatis, & parte cavâ lividum omnino oſtendit *veſiculam felleam*, bile croceâ ſubviſcidâ diſtentam, intra cujus membranarum duplicaturam, prope ductum choledochum, *corpus* notavimus *albicans*, *ſcirrhoſum*, quod diſciſſum cùm inflaremus, tunica exterior, quaſi melle ſpumoſo turgida eſſet videbatur: Eidem *hepatis* cavo arctè ſatis connectebatur *ſcirrhus* inſignis, à parte inferiore *pancreatis*, ubi hoc inteſtinum tenue lambit, enatus: parte verò gibbâ hepatis glandulæ accuratiſsimè notari potuerunt, liquore rutilo parcè admodum, & reticulariter loca intermedia perreptante: Parte ſui ſuperiore pancreas magis erat incolume. *Ventriculus totus* conciderat,

prope-

propeque hujus orificium ſuperius, & abhinc ſecundum *œſophagi* & *ſpinæ* longitudinem *glandulæ* ſcirrhoſæ,& ex parte nigricantes, majores& minores, (ſcrophulas dixiſſes internas) copioſæ deprehenſæ ſunt: *Meſenterium* gelatinæ ſimile, & vaſis ſanguiferis albidis magis,quàm rutilis donatum: *Gelatina* circa inteſtina craſſa manifeſtiſsimè diſtingui potuit, ut & *glandulæ* per eorundem tunicam tranſparentes: Prope ſpinam meſenterii glandulæ mirum in modum excreverant, ſcirrhoſiſsimæ, pugnum majorem adæquantes: Inciſione autem factâ, prodiit *ſubſtantia albicans* inſtar ſebi concreti: Lien magnus ſatis, totusque corruptus: *Renes ſuccenturiati* ad ℥iij longi & ℥j lati, intus cavi fuerunt: *Ren ſiniſter* in medio fiſſuram habuit inſignem, qualem etiam in aliis jam obſervavimus: vaſa emulgentia in hunc inſerebantur duplicata: non item in dextrum. Cæterùm uterq; fuit flaccidus: *Ovarium* pauca ovula habuit: *Venter medius* ichore ſuprad. refertus erat: *Mediaſtinum* autem ſterno & diaphragmati ita adnatum, ut *ſcirrhos* in ipſo diaphragmate accuſâſſes: *thymus* itidem totus erat ſcirrhoſus: Pericardium craſſum, multo ſero turguit, *Auriculæ* cordis maximæ: *Cor* tamen minus pro ratione ætatis & ſtaturæ: *Pulmones* adnati coſtis, non tamen purulenti.

OBSERV. LXXII.

Hydrops ex Rene dextro, materiâ calculoſâ oppleto &c.

JAcob Schvveitzer Ludi Magiſter, cùm ex caſu in ſpinam dorſi, ad munia ordinaria obeunda, paulò ineptior redditus eſſet, à Dn. Curatoribus Noſotrophii ſuſceptus, & per aliquod temporis intervallum in iſto ſuſtentatus fuit, vino cùm potuit plus ſatis indulgens: Primùm de quo apud nos conqueſtus eſt erat faucium ardor cum oris amore, quibus cùm remediis convenientibus ſatisfeciſſemus, pòſt de tumore Ventris ſenſim ingruente, querelas movit: Ex loco priſtino in Eleemoſynarium receptus, heic remediis idoneis vacavit: Præſcriptum fuit Apozema diureticum, quo ſatis bene habuit ab initio: tumore autem magis magisque

 ingra-

ingraveſcente, viribuſque juxta proſterni incipientibus, apozemati aquas cardiacas adjunximus, quorum Virtutem nihilominus morbi ferocia eluſit.

Miſeri hujus Cadaver cultro ſubjecimus d. 18. Decembr. 1678. præſentibus Vir. Clariſſ. & Præſtantiſſ. D. Jacobo Hardero, Scaf. & D. Hieron. Zollicofero Sangall. Med. D. & D. M. Speckero Baſ. Med. Licent. Integumentis quâ propriis, quâ communibus, cultro diſciſsis, copia prorupit aquarum ingens, colore materiæ chyloſæ turbidæ, ad menſuras uſque octo: *Epiploon* hinc ſe obtulit putredine conſumptum: *Lien* ſcirrhoſus planè cum *pancreate* duriſsimo. *Hepar* à ſtatu naturali & ipſum deſciverat, non autem tantopere ut *Lien*: *Veſicula* fellis bile porracea admodum diſtenta. *Meſenterium* non admodum corruptum: aſt in *Renibus* lærna malorum: Hi ſub hepate & Liene arctiſsimè detenti & involuti, ſpinæ adeo pertinaciter adhæreſcebant, ut multâ operâ vix divelli potuerint: Dexter ad attactum duriuſculus, inciſione factâ, mirum quantum *materiæ gypſeæ* ſpumavit, quæ preſsis papillis copioſiſsimè erupit: (copiam hujus non paucam etiamnum inter curioſa noſtra ſervamus.) Alter autem *ſiniſter*, ſatis magnus, tumidus, eâ quâ vaſa ingrediebantur parte, hydatidem prominulam habebat inſignem: Hîc inciſione factâ, *papillas* conſpicere licuit amplo ore hiantes, pauloque profundius cultro adacto, copia multa prorupit humoris turbidi. In medio *Ventre pulmones* vidimus putridos & corruptos, quorum dexter coſtis & ſterno firmiſsimè annectebatur: *Pericardium* aquâ moderatè plenum: *Cor* autem per exteriorem membranam pellucebat.

SCHOLIUM.

De pectoris & pericardii hydrope, ſuperius aliqua innuimus, jam de hydrope aſcyte, diſſerendi anſam nanciſcimur, affectu ſatis frequenti, utinam modo & cauſæ notitia atque modi, quo ſynathiſmus aquæ in hoc affectu fit, & ratio curationis ejus tam faciles inquiſitu eſſent: De iſtis fatur Hippocrat. hunc in modum: Καὶ ἐπὴν νῦσος ἐπιγένηται τῷ ὕδατι πολλῷ χωρέει ἀπὸ τῆς κοιλίης. καὶ ἐς τὰ σπλῆνα ἔρχεται αἰεὶ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, ἐπὴν πίνῃ ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἐπὶ τῆς νόσου ταύτης, ὥστε μὴ πυρεταίνειν ἄλλως ἐν τῇ κοιλίῃ, ἢ ὁκόταν ὁ ἄνθρωπος διψῇ. ἢν δὲ ἡ κύστις καὶ ἡ κοιλίη μὴ διηθέωσι κατὰ τρόπον, μηδὲ ἐπιτη-

ἐπιτηδείῃ διαίτῃ ὁ ἄνθρωπος χρῆται &c. A Galeno ejusque aſſeclis refunditur aſcites omnino in αἱματώσεως noxam & fruſtrationem ſanguificationis, conſequentem inſignem facultatis αἱματοποιητικῆς in hepate imbecillitatem per intemperiem frigidam, eamque ſummam: Verum enimverò præterquam quod iſtam hepatis temperiem intemperiemvé cum functione ipſi adſcriptâ, procul rejiciendam eſſe ſuperius monſtravimus, docuit inſuper anatome alios nobiſcum, hepar & lienem in omni hydrope pariter non affici, uti quidem Galenus hypotheſi ſuâ fretus ſibi perſuaſit: Eleganter ſane occaſione horum Excellentiſſ. *Piſo* tract. de Morbis à proluvie ſeroſâ: Mihi attentius in humoris continentis cauſæ aſcitis intuenti, nunquam ſatisfacere potuit Galeni opinio ab omnibus ſcholis hucuſque ſumma cum approbatione atque unanimi Medicorum conſenſu recepta, ſed alias eſſe ejus cauſas à generatione aquæ loco ſanguinis laudabilis ſymptomaticâ, & intemperiem hepatis frigidam conſequente diverſas, ex hac ſequenti ratiocinatione intelligere eſt. Inprimis enim aquam in hydrope legitimo aſcite dicto collectam, & tumoris continentem cauſam tam certum eſt quàm quod certiſſimum, *partem eſſe ſeri, chyli & ſanguinis vehiculi*, ut qui de eâ re dubitet, is ſenſu egere videatur: hoc enim ſimilitudo ſubſtantiæ, imò identitas evidenter docet; & urina ut plurimum pauca nec quantitati potus reſpondens confirmat: deinde quia ſeri conceptacula à naturâ inſtituta ſunt venæ & arteriæ, in quæ vaſa id cum chylo & ſanguine ex potu & cibo genitis è viſceribus illabitur, neceſſe eſt ſerum abdominis in cavitatem veniſſe defluxiſſeque è vaſis, quæ decurrunt aut ſedem habent, inſerunturque membris ventre inferiore concluſis, ſiquidem hic venter undiquaque membranis denſis ſepitur, & circumcingitur quas aqua non facilè præterfluit: Quia ergo omnis motus, vel eſt ab interno principio, vel ab externo, qui duplex eſt tractio ſcilicet, & pulſus; atque in abdominis cavitate nihil quod ſerum ad ſe trahat è vaſis, exugatque reperire eſt, in eam certè cavitatem ſerum ſponte ſuâ è vaſis defluit, aut motu pulſus conceptaculis ſuis expreſſum extruſumque decidit, & quocunque modo deſcendit, vel per diapedeſin ex occultis tunicarum poris deſudavit, vel per anaſtomoſin ex apertis vaſorum oſcillis defluxit: nam ruptionis vel eroſionis vaſorum nullæ cauſæ nullaque indicia: In quibus verbis ſatis appoſitè Vir Clariſſimus ex cauſis aſcytis conjunctis principaliſſimam expoſuit; humorem viz. aquoſum ex vaſis ſanguiferis abſcedentem & extillantem; cui adjungit Excell. Williſius & ipſo cum plures alii Viri Clariſsimi, Vaſorum lacteorum & lymphicorum præprimis diſruptionem, vel etiam obſtructionem aut compreſsionem, quæ tamen non prorſus placere videmus aliis, qui fontes hoſce rarius aperiri, hancque vaſorum ruptionem uſque demonſtrabilem non eſſe dicunt: Equidem

ut ſuper

ut ſuper re ſatis arduâ ſententiam noſtram exponamus, itidem priorem cauſam pro frequentiſsima admittimus, juxta tamen nondum videmus, qui vaſculorum lymphaticorum ruptio vel dehiſcentia oſculorum eorundem ab irruente lymphâ copiosâ, aut etiam obſtructio à viſcidâ implente ac diſtendente, aut compreſsio ab extrinſecus incumbente, ac identidem ejus motum ſufflaminante prorſus negari poſsit; quamvis enim demus unà cum ſero particulas fibroſas ac alias nutritias pauciores extillare poſſe, gelatinam ſive formantes in cadaveribus viſibilem, ſive ſero ſuper prunas poſito conſpicuam, inde tamen concludi nequit, lymphæ motum pariter impediri non poſſe à tumote partium ſcirrhoſo, glandulis vaſa lymphica emittentibus pariter ac recipientibus infarctis ac obſtructis, & lympha iſta viſcidiore ac torpidiore exiſtente, cujuſmodi ſanè eſt, ubi parilem lentorem ac ad motum ineptitudinem ſanguis ipſe poſsidet: aut dicendum erit, ſubſiſtere in partibus glandulisvé partes viſcoſiores, tenuiores verò in vaſcula dicta jugiter uſque recipi: quæ num cum ratione & experientiâ conveniant, dubii hæremus adhuc, videturque abſurdi nihil eſſe, dicere ex vaſis lymphicis in abdomine, hepate & meſenterio conſpicuis, lympham pariter extravaſare poſſe, atque in hydropibus partialibus illud admittit Celeberr. Ettmüllerus: ſed ad priorem cauſam tranſimus, humorem viz. ſeroſum ſanguine copiosè excedentem, cujus cauſæ variæ ſecum eſſe poſſunt; enimverò *vel aquoſior ſanguis eſt, & ad diſſolvendum aptus*, cujus proin particulæ aqueæ facilè in partibus abſcedunt ac ſubſiſtunt; idem in motu torpidior plerumque eſt & lenteſcit, ceu ſupra monuimus, hincque vaſa pneumonica mole ſua opplet pulmonesque ipſos ponderoſo ſuo motu gravat, unde hi ſæpius rimas agunt, per quas exudans ſerum aut etiâm lympha vicinis partibus pleuræ, diaphragmati ac pericardio ipſos ſæpiſsimè agglutinat, imò frequenter labem unà funeſtam ipſis affricat ceu præſentes hiſtoriæ teſtantur: atque id dicere neceſſe habemus, in hydropicorum ſectionibus, quas plures citra jactantiam inſtituimus, nos uſque in organis pneumonicis labem graviorem inveniſſe, ut perſuaſi ſimus adhuc, in dictâ ſanguinis diatheſi, pari celeritate partibus hiſce noxam inuri, ac aliis uſquam: vel in *vaſis ipſis vitium latet*, quando oſcula ipſorum vel laxiora ſunt, aut prorſus occluſa exiſtunt, ſuntque hæ cauſæ principes quas Clariſſ. Williſ. allegat. cap. 2. ſect. 2. Part. 2. de medicamentor. operation. Et certè obſtructio vel compreſsio vaſorum, quâ ſanguinis circulus interrumpitur, non parum in hydrope progignendo valet. Notârunt alii nobiſcum ex ligatis venis jugularibus canes multum aquæ ſub cute capitis & muſculorum intercapedinibus paſſim congeſtum fuiſſe, ex ſanguinis arterioſi in venas libero commeatu impedito, unde ſeroſa portio facilè exundat & inter muſculorum interſtitia

cumula-

cumulatur, alibique verſus loca declivia decumbit: atque hâc ratione hydropes ſubitanei oriri poſſunt, ex vaſorum in corde conſpicuorum occluſione à polypo vel compreſſione: Eidem impedimento anſam dant hepatis, lienis meſenterii &c. ſcirrhi inſignes, à quibus comprimuntur ſubjecta vaſa, artusq; inferiores intumeſcunt, imò ipſum abdominis cavum aquis inundatur: Et quamvis ejusmodi tumores, vitium ſanguinis vel lymphæ jam arguant, indeque ad hydropem diſpoſitionem, huic ipſi tamen malo primarium fomentum dehinc præbere negari nequit: ſic in priore hiſtoriâ ſanguinis torpiditatem ex malâ victus ratione contractam atque auctam, tot ſcirrhis occaſionem dediſſe, imò lymphæ vitium ſuprà notatum produxiſſe, ceu meſenterium totum gelatinæ ſimile probare videtur, apud nos ratum eſt: Id verò inſuper rationi conſentaneum, ab iisdem cùm ſanguinis tum lymphæ liberum curſum ac recurſum ſufflaminatum ac ita utriuſque regurgitationem atque extravaſationem promotam fuiſſe, coarctato enim ſanguini, ut tranſitus quoquo modo pateſiat, quod tenue & aquoſum eſt prorumpit, & in vicina loca deponitur, ubi pòſt reſtitans, atque membranulis interceptum hydatides, cujus in rene ſiniſtro inſignis hiſtoria poſterior meminit, gelatinæ ſimiles alicubi efficit: Præter ſcirrhos autem adhuc alia ſunt, quæ ſerum abſcedere faciunt, imò ſuprà dictam ſanguinis diatheſin augere poſſunt, utque de pectoris pathematibus, aliisque morbis, ictero, hæmorrhagiis nimiis &c. plura non adjiciamus, tranſpiratio inſenſilis ſuppreſſa, & inprimis urinæ excretio deficiens, frequens hydropis cauſa ſunt, atque hinc eſt, quòd Helmont. Renem ceu adæquatum artificem omnis hydropis aſſerit, dubiumque non eſt, quin materia gypſea, quo Ren dexter Ludimagiſtri infarctus fuit, huic commodiſſimam anſam dederit, M.H. vitio, quod eadem confirmat, non prorſus rejecto: nec potuit duplicatâ quaſi actione ſeri vacuationem promovere *Ren alter*, cujus papillæ amplo ore hiantes ecquam ſtrenuè illud ſecreverit, probare poterant: nec vaſculorum renalium obſtructionem nudè accuſabimus: Regurgitans inde pars aquoſa exitialem labem ipſi M.H. infert, dum ſolvi magis craſin ejus, torpeſcere motum & laxari vaſculorum facit oſcula, hincque quâ datâ ferè portâ, ſibimet quaſi effluxum parit: Id verò apud Eruditos Naturæ Ruſpatores ambiguum adhuc eſſe animadvertimus, negatâ vaſculorum lymphicorum ruptione vel eroſione, explicare fontem aquarum tam copioſè ſæpe in abdominis cavo ſtabulantium, à quarum limpiditate ac tenuitate ad illorum ruptionem argumentatus fuit Celeberrimus Sylvius: arteriæ cœliacæ & meſentericæ, harumque propaginum oſcilla alicubi aperta, fontem hujus probabiliter facit Clariſſ. Williſ. nec inficias pervicaciter ire poſſumus: illud verò Artis noſtræ Statoribus penſiculandum relinquimus, cujus Hippocrates

pocrates ſupr. cit. loc. & ſub finem præc. ℱ. meminit, annon ex epiploo hujusque vaſis aquæ hæ unà ſcaturire poſſint? enimverò licèt ductus aquoſos, quos aliqui ipſi attribuunt, nondum credamus, id tamen aſſeverare poſſumus, in hydropicorum ſectionibus partem hanc vel eroſam & abſumptam, vel ſummè extenuatam putridamq; nos reperiſſe: Excellentiſſ. quoque Pejerus in Scholio ad hiſtoriam hydropici quam Method. Hiſtoriar. Anatom. exhibet, magnam aquæ in ejus abdomine repertæ partem à peritonæo deſtillâſſe judicat, ſiquidem hoc poroſum plurimisque ſanguineis vaſis diſtinctum fuerit, quæ hinc natura dilatârit ac multiplicârit, ut hâc redundans ſerum commodè exantlaret: Merentur ſanè ejusmodi φαινόμενα ulterius ſcrutinium pariter ac attentionem, idque heic aliorum judicio ſubmittimus quod ſuperius in hiſtor. hydrocephalici attigimus, anon ſerum ejusmodi ex meningibus harumq; vaſculis æquè exundare poſſit? ut lamellarum cranii in recèns natis laxas commiſſuras, per quas ſerum facilè exudare poteſt, linquamus: de vaſis verò lymphicis in cerebro conſpicuis, quibus negotium facilè abſolveretur, noſtrâ ex autopſiâ certi quid dicere nondum audemus, aliorum hinc tantiſper contenti.

Observ. LXXIII.

Ex peripneumoniâ phthiſis & hydrops.

Wilhelm Leyßli Lucisvallenſis, 15. circiter annorum, ex orphanotrophio, ubi quotidiano vacabat labori, morbo periculoſo decumbens, menſe Iunio ann. 1677. in noſotrophium, ſanitatis, ſi ita Deo placuerit, recuperandæ ergo, admiſſus fuit: cùm tum temporis adhuc curæ ægrorũ vacaremus, vidimus ægrotum, facie ex ſubatrâ palleſcente, ſiti vexatum intensâ, pulſu præditum celeri debili & inæquali, difficultate ſpirandi preſſum, & de ſputo ſanguineo purulento, cum magnâ appetitus proſtratione, anxiè conquerentem: ſolliciti tum hærebamus, cùm meliora edocere, neque ab ægro, neque ab adſtantibus potuerimus, utrum pleuritidem præcedaneam æger paſſus fuerit, nec ne: Tandem verò cùm doloris pungitivi in latere, ſe veſtigia ulla unquam ſenſiſſe, negaret, contrà ſputo cruento cum tuſsi, quod jam purulentum evaſerat, ab aliquo tempore vexari confeſſus fuerit, eum ex peripneumoniâ phtiſicum jure arbitrati fuimus, hinc præſcriptæ potiones vulnerariæ cum decoct. pectorali antiphtiſ. alia-

vè

vé quæ è re eſſe videbantur: Verùm & hic, quod fieri ſolet, doctâ prævaluit arte malum, ægro vitæ hujus miſellæ afflictionibus feſſo, ſpiritum Creatori ſuo reddente.

Antequam occaſionem cadaver luſtrandi arriperemus, placuit priùs ab Excell. Orphanotrophii tum temporis Medico ordinario ſciſcitari, quonam morbo primitùs affectus fuerit, & quænam ſymptomata, ipſi adhuc in orphanotrophio degenti, infeſta præcipuè eſſe ceperint, qui per alium nos certiores reddidit, ſe in miſello hoc corpore, jamdudum affectionem ſcorbuticam metuiſſe, jamque ab aliquot ſeptimanis phthiſicum eundem auguratum eſſe: Quibus ita exploratis operi ſectionis nos accinximus, linteamentis, quibus demortuos obvolvi honeſtas ſuadet & Scriptura imperat, remotis, ventrem infimum tumidum omnino, de quo nec æger conqueſtus unquam, neq; nos quidquam in ipſo animadvertimus, contuiti ſumus, unde ſtatim ingentis ſeri copiæ ſuſpicio mentem noſtram neque fruſtrà cepit. Involucris infimi ventris cum epiploo, quod ſubputridum erat, ablatis, deprehendimus hepar p. n. omnino magnitudinis, parte cavâ corruptum & putreſcens unà cum veſiculâ felleâ, quæ uti in cœteris gelatinam referebat: ſuccus tamen effluens ſubater erat & lividiuſculus, parum ſpumoſus: in hypoch. ſiniſtro lienem deprehendimus tumidum, flaccidum, corruptum, & quoad interiorem ſubſtantiam nigricantem omnino. Pancreas ſub ventriculo vidimus maximum, glandulis inſignibus & duriuſculis ſuperbiens. Meſenterium obſervavimus gelatinoſum planè, maximè quoad extremitates, quibus inteſtina cingit: gelatinoſus hic humor ferè inteſtinalium cellularum exteriorem faciem circumdedit, ipſamque meſenterii ſubſtantiam tantoperè occupavit, ut difficile fuerit, vel vaſa vulgò dicta meſenterica, vel quod plus eſt glandulas detegere: In ipsâ hujus ventris capacitate ingens extitit ſeri copia, quæ integumentis diſciſsis, quâ datâ portâ fugam dare cepit, non tamen ita fœtidum, uti in aliis ſpirabat odorem: Cætera hujus ventris ſatis ritè habebant. Thoracis examen aggreſsi, diaphragmate ſeparato, multùm aquei humoris, ex thorace effluxit, neque facilè fuit pericardium à ſterno, cui firmiter cohærebat, absque ruptione ſeparare: In pericardio

cardio aquam adhuc copioſam reperimus, quæ autem ruptione factâ per viam Thoracis apertam ad inferiora vergebat: Pulmonum lobus uterque putridus erat & corruptus, magis tamen ſiniſter quàm dexter, uterque preſſus materiam reddebat purulentam.

OBSERV. LXXIV.

Anatome Adoleſcentis hydropici μεγαλοσπλάγχνου.

Anno 1678. menſe octobri in Orphanotrophio diem ſuum obiit adoleſcens annorum circiter 22. nomine Furler, proſapiâ ruſticâ oriundus, ex Arthritide vel magis Rheumatiſmo Aſthmaticus & hydropicus factus: hic referente Medico, tum temporis ordinario, per totum vitæ quod traxit curriculum, imbecillioris erat conſtitutionis, valetudinarius, cumque morbis conflictans ſæpius: Thermas Rheumatiſmo jam infeſtatus, Medico invito magis quàm volente, inviſit, ex quibus autem, ſi non deterior, melior ſaltem non rediit: hinc Empirici cujus generis Carnifices & ἀνδροκτόνας, plures hoc ſæculum alit, opem incautus efflagitavit, licet illam parum ſalubrem ſenſerit: in orphanotrophium ab hoc redux, aliquot ante obitum ſeptimanis d. ſymptomatibus aſthmate & hydrope magis magisque obrui cepit, donec tandem naturâ pugnæ nimietate fatigatâ, animam ad ſuperiora adſpirantem Creatori reddidit.

Aperto cadavere, plurima occurrêre memoratu digna. Ante omnia notare licuit copiam aquarum multam, quâ ex imo, quâ ex medio ventre, ſummo cum impetu, atque hoc diuturniore erumpentem: hinc apparebant viſcera (vulgò αἱματόσει dicata) longè maxima: *Hepar* nimirum *Lien* & *Pancreas* ſed ſcirrhoſa omnia, alia tamen magis alia minus: In *Meſenterio* notabilem labem (vel multam gelatinam) animadvertere non licuit, ſecus ac in aliorum hydropicorum cadaveribus: *Renes* itidem magni ſatis, non tamen duri: reddidit interna horum ſubſtantia preſſa, materiam quandam puri analogam (quam gelatinoſam fuiſſe arbitramur) *Epiploon* putredine conſumptum erat: Medius

dius Venter diſciſſus exhibuit *Pulmones* ſterno & coſtis validè adhærentes ex utraque parte corruptos & putridos. Cor verò longè maximum, quale ac quantum portentum hactenus nec vidimus, nec apud alios legiſſe meminimus. Continebat illud in circuitu pollices octodecim, longitudine ſpithamã, & latitudine digitos octo: (Hujus *ſubſtantia* intrinſeca fibroſa erat & carnoſa, quæ ipſi quoque pondus fecit inſigne.) Totum cor ultra libras medicas tres pependiſſe judicatum fuit: uterque *ventriculus* cum auriculis annexis ſcatebat concreta materiâ tenaci, ſeu polypis & grumis, præcipuè autem ſinus dexter, è quo hos plenâ manu haurire licuit.

SCHOLIUM.

Confirmat utraque harum hiſtoriarum, quæ de organis vitalibus ac ſpiritalibus in hydropicis non rarò primariò læſis meminimus, enimverò non rejectâ ſanguinis intemperie, aquoſitate ac fluiditate, (cùm in utroque ſcorbuticam ac rheumaticam diſpoſitionem Medicus ordinarius, pridem tùm viderit tum ſuſpicatus ſit) labem quam ſenſerint, ſpirandi difficultas utrumque primò invadens, & in *illo* ſputum ſanguinolentum pariter ac purulentum, pulmonesque hinc ſterno & coſtis validè adnati, unà cum polypis complurimis in macrocardiâ *hujus* ſtagnantes, oppidò ſatis commonſtrant: nec arbitramur ad viſcerum nativum vitium, quod in utero matris contraxerint, in eodem neceſſe eſſe recurrere, quamvis ordinariam magnitudinem ſuperârint, inprimis *cor*: ſi enim proportione cætera huic reſpondiſſe conſideramus, inſuperque robuſtiſsimas fibras, quibus erat inſtructum perpendimus, magis cogimur in ſanguinis vitiatam διάθεσιν primariam noxam conjicere, quam ex malâ educatione & pravâ victus ratione contraxiſſe poteſt uterque, neque nobis conſtat, an orthopnœâ à primâ ætate laborare ceperint: Accedente ſanè ex inſignibus cordis thalamis in vaſa grandiuſcula ſanguine ejusmodi aquoſo & ſoluto, non tam gravati inde pulmones fuerunt, quàm verò ab eodem per venas pari copiâ & promptitudine non revecto, ſeri portio abſcedere, ulterioremque labem pulmonibus ſenſim inducere potuit, ut lymphæ vitium vaſculaque, quibus recipitur jam prætereamus: acceſſit, extravaſanti ſero in *illo*, unà cruoris portio non exigua, unde hæmoptyſis ſucceſſit, à quibus hinc junctim circa præcordia retentis & ſubſiſtentibus, ſpiritus difficilior redditus, ſanguinisque circulus magis adhuc impeditus fuit, pulmonumque cum partibus vicinis adunaito & adnaſcentia (modo quem ſuprà deſcripſimus) ulteriùs

promota, & ſic malorum lærna aucta fuit; mirumque eſt ſeri parum è cavo thoracis, in *Furlero* dimanâſſe, in quo materia tenax & polypoſa, ſenſim ſuccreſcens & ad oſtium venæ cavæ aggeſta, partibus aquoſis & cruoris particulis tenuioribus in arteriam propulſis, ſanguinis ex cavâ liberum plenumque ingreſſum ſufflaminando, eum ferè effectum produxiſſe poteſt, quem Excellentiſſ. Lovverus in canibus ex ligatâ infrà cor venâ cavâ, promptè ſatis ſubſequi vidit, de quo etiam videri poteſt Clariſſ. Williſius citat. cap. part. 2. de Medicament. Operationib. fomentum augmentumq; non leve deinceps, ex noxâ à ſanguinis partibus craſsioribus & viſcidioribus prius illatâ, hepate lieneque ſcirrhoſis afferentibus, cæterùm hiſtorias de corde magno qui volet, adeat Sepulchretum Excellentiſſ. *Boneti* p. 38. & 594.

OBSERV. LXXV.

Affectus rari Hiſtoria.

Ex communicatione Excellentiſſ. SPONII *Patr.*

Ornatiſsima matrona, Domina Genovefa du Verney Lugdunenſis, Uxor Nobilis Viri Joan. Claudii Marcellini, Doctoris & Profeſſoris Medici Collegio Medd. Lugdun. Aggregati, annos tum nata XXXIII. cum beſſe, quorum XX. in conjugio transegerat, quamvis neque puerperii, neque ψευδοκυήματος ullius, toto illo temporis tractu feciſſet periculum: Vitam interim ſedentariam agens, ac ῥοῷ γυναικείῳ jugiter detenta: poſtquam per duos antè menſes præter propter, balneo aquæ fluvialis intempeſtivè, prorumpentibus quippe tum ſtato tempore τοῖς καταμηνίοις, ſe immerſiſſet: cœpit menſe Octobri anni 1667. animadvertere, tumorem quendam in ſiniſtro hypogaſtrio ſenſim ſubnaſci, qui ſéſe poſtea versùs hypogaſtrium dextrum propagavit, totumque ferè ſpatium, quod ab umbilicali regione deorſum exporrigitur, occupavit. Tumor autem iſte mediocriter durus erat ac anodynus cum tenſione: quæ res aliis perſuaſit, molam ſubeſſe, aliis hydropem uterinum, aliis tumorem frigidum in muſculis altioribus abdominis conceptum. Poſt adhibita varia præſidia tam Chiriatrica quàm Pharmacurgica, ad Thermas Vichenſes ablegata fuit, ut ibi aquas de Craticulæ nomine dictas, actu calentes hauriret, & quidem menſe Majo anni 1668. abs quarum lym-

pharum

pharum uſu tantum abeſt ut aliquid acciperet emolumenti, ut potiùs ab ipſis ſe deteriùs habuiſſe, palàm profeſſa fuerit. Quùm ergo per annum integrum ab eo tempore domi hæſiſſet, variaque remedia incaſſum tentaſſet, adeoque ventrem indies magis ac magis intumeſcere videret, menſe tandem Junii anni 1669. in animum induxit in Burgundiæ Ducatum iter capeſſere, ad pagum quendam diſtrictûs Antiſsidiorenſis, cui nomen Seneley, ut ibi Virum quendam cui nomen la Tour conveniret, quem fama vulgabat omnes affectûs p. n. ex ſola Uroſcopia deprehendere, prætereaque medicamentis inſtructum eſſe ad contumaciores quosvis morbos, cæterisque Medicis inſuperabiles eradicandos efficacibus, ita ut Magi potiùs quàm Medici perſonam meritò præferret. Hujus itaque ardelionis remediis per dies XV. ſine ullo fructu uſa, Lutetiam Pariſiorum ſe contulit, ubi à compluribus tum Medicis, tum Chirurgis inſpecta, qui quo conflictabatur affectum hariolari, multo verò minus perſanare potuerunt: Pariſiis Lugdunum reverſa eſt XV. Decemb. ejusdem anni, graviore quàm unquam aliàs infeſtata valetudine: abdomen enim adeò turgidum evaſerat, ut neque erecta ſtare, neque decumbere poſſet, neque ſomnum capere, neque alvum, niſi clyſterum adminiculo, dejicere, quos etiam nonniſi ægrè admittebat: lotia pauca reddebat: καταμήνια verò quot menſibus periodicè utplurimùm fluebant, minori tamen copiâ quàm ſanitatis tempore. Per morbi decurſum febris vel nulla, vel ἐπιπόλαιος, idque perrarò. Totum corpus mirè colliquefactum ac extenuatum. Quod verò apprimè notari meretur, etiamſi intra ventris inferioris capacitatem ingens ſubeſſet aquarum proventus, neque femora, neque crura, neque pedes tumorem ullum unquam conceperunt, cùm reliquum corpus præter ventrem mirè intabuiſſet. Abdomen ipſius, quod ante iter Pariſienſe, tumorem unicum præferebat ab umbilicali regione deorſum, etiamſi vel tunc ſubleſta rudimenta tumoris in hypochondrio dextro, præſtò forent, duos tumores ab invicem diſcretos poſt reditum ab Urbe manifeſtè ſpectandos exhibuit: unum obſidentem univerſum hypochondrium dextrum, quique ad latitudinem tranſverſorum duûm digitorum ſupra coſtas ſpurias inequitabat, mollis atque fluctuans: alte-

rum verò obſidentem totam ſiniſtri hypogaſtrii regionem, qui renitentior aliquanto duriorque erat hypochondrii dextri tumore. Inter geminos hoſce tumores obſervare erat interſtitium quoddam vacuum, aut quaſi ſulcum, quo ab invicem dirimebantur ad latitudinem transverſorum duum digitorum, quodque protendebatur obliquè ab hypochondrio dextro, ſupra umbilicum progrediendo, versùs partem aqualiculi ſiniſtram. Duo iſti tumores ſpeciem manticæ quodammodo effingebant, parte utraque extremâ propendulâ ſaburratæ, parte verò intermediâ quæ cervicibus imponitur, inani. Circa regionem Renis dextri tumor quidam circumſcriptus obſervabatur, atheromatis cujusdam genium æmulans. Poſt varias tam Medicorum quàm Chirurgorum κοινολογίας, concluſum fuit, Paracenteſin heic celebrandam, aliis cenſentibus inchoandam à tumore hypochondrii dextri, aliis à tumore hypogaſtrii. A quo poſteriore tandem decretum ut inciperetur, propterea quòd ſi fortè tumor ſuperior communionem haberet cum inferiore, hunc ipſum vacuefaciendo, alterum etiam illum eâdem operâ contingeret evacuari, ita ut novâ apertione minimè opus foret. Cauſticus itaque lapillus, piſi unius mole, admotus fuit regioni laterali mediæ hypogaſtrii ſiniſtri. Eſchara facta inciſa fuit. Poſtmodùm cannulâ in extremo ſuo punctatâ, ad magnitudinem pennæ anſerinæ, longitudinis verò, trium transverſorum digitorum, paratus fuit in capacitatem ſubjectam introitus: tuncq; è veſtigio prorupit aqua lixivii colore, & quidem tanto impetu, ut unico ferè momento duas ſcutellas adimpleverit. Primâ vice eductæ fuere ℥. xxj. & diverſis vicibus plusquàm cxl. ℥. Aqua primulùm prodiit ultimis vicibus limpida, ſub finem verò emiſſa, albicans, mucilaginis inſtar viſcida, & caulium putridorum odore prædita apparuit. Ex vulnere manavit pus album, quod ex abſceſsûs intimo ſinu procedebat per paracenteſin inflicto, licèt proficiſci plerisque putaretur ab externis inciſionis oris. Tertiâ vel quartâ die poſt apertionem, nihil ampliùs, aut nimium ſaltem aquæ ex vulnere ipſo effluebat, eo quòd Cannula alium ſitum ſibi comparârat, neque ampliùs ad perpendiculum, quemadmodum ab initio, vergebat, mucrone videlicet deorſum converſo, propter pondus

dus inſigne tumoris alterius in dextro hypochondrio conſiſtentis, qui mole quidem nullo modo fuerat diminutus, cæterum qui tum nonnihil, propter evacuationem aquæ abdomine contentæ, ſupra quam priùs innatabat, ſubſederat. Atque hic ipſe tumor in cauſa erat, quòd aqua non ampliùs per aperturam effundebatur, cùm vicem repaguli præſtaret, emiſſionem coercentis, etiamſi plusquàm ſex pintæ liquoris in abdominis capacitate adhuc forent ſuperſtites, ſicut poſt mortem in cadaveris apertione ad oculum patuit. Porrò cùm animadverteretur, ne gry quidem aquæ ampliùs exſtillare, conſilium ceptum eſt, ſimilem apertionem inſtituendi in hypochondrio dextro: quâ factâ, non minori impetu ac in priore paracenteſi proſiliit aqua, ſed nigra, non ſecus ac ſi fuligo camini aquâ ſimplici diluta fuiſſet. Ægra autem mox languidior nonnihil evaſit, & febris increvit, proptereaque eâ die à novâ evacuatione ſatius viſum fuit abſtinere. Poſtridie evacuatio parcâ manu denuò tentata. Tertiâ die mortem oppetiit, Kal. videlicet Maij, anni 1670. horâ ſeſquiquartâ pomerid. annos tum nata XXXVI. menſes II. dies. XV. Eodem die horâ noctis decimâ, cadaver adapertum fuit, per Henricum Charavel Magiſtrum Chirurgiæ Juratum, coràm Dominis Petro Garnier Collegii medici Decano, Andrea Falconet, Medico Regio, & Joanne de Rhodes, Doctore Med. Aggregato, necnon præſentibus Antonio de la Foreſt, Philiberto Cochaud & Antonio Verdelet, Magiſtris Chirurgiæ Juratis: quâ in cadaveris aperturâ ſequentia fuere deprehenſa.

Hiſtoria Anatomica.

Mox ab obitu totum abdomen mirificè intumuit. Per ſciſſuram primo loco inflictam in hypogaſtrio pus effluebat. Per alteram verò ſecundo loco in hypochondrio dextro factam aqua nigra manabat. Remotis artificiosè abdominis integumentis, muſculis, ac peritonæo, obvia fuit facta ingens ampulla rotunda aquâ nigrâ ſemiplena, duarum vel trium ipſius pintarum capax, cujus adhuc pinta una præſtò erat. Hæc autem ampulla fuit molis & figuræ, qualis magna cucurbita rotunda, incumbens inteſtinis omnibus lateris dextri, hepati, atque regioni renis dextri, quæ omnia obumbrabat: hæcque ipſa ampulla tumorem illum circumſcriptum ad transverſorum duûm digitorum lati-

tudinem ſupra ſpurias coſtas eminentem effingebat. Huic ampullæ ren dexter velut inſitus inoluerat baſi ſuâ admodum latâ, & qui à ſitu ſuo naturali luxatus apparebat: quin imò is ipſe Ren erat, qui in regione renis dextri, atheromatis ſpeciem falsò ſpectatoribus repræſentabat. Et ſanè Ren iſte molliculus erat, aquaque limpidâ gravidus, atque intra hunc ipſum latebat veſica aquâ plena, mole & figurâ, quales ſunt veſicæ quæ in corporibus occurrere ſolent: Inſuper etiam hydatides complures, ſingulæ nucis juglandis mole, adnexæ viſebantur ampullæ modò dictæ. Ren ſiniſter colliquefactus erat ac fuſus. Magna illa ampulla deſinebat in modum utricularis tibiæ, in partem dextram ſuperiorem ac lateralem corporis uterini. Ampullâ iſtâ ſublatâ, Hepar, quod ſcirrhoſum exiſtimabatur, nonnihil albidum ac decolor duntaxat apparuit, nequaquam tamen admodum vitiatum in propria ſubſtantia. Lien ſuo modo paris erat ferè conditionis ac Hepar. Quo fit ut credibile ſit, Hydropem quo detinebatur patiens, oriundum potiùs fuiſſe à vitio renum debilium ac labefactorum, quàm à vitio vel hepatis vel lienis. Epiploon ſubflavum erat ac penè conſumtum, infimo hypogaſtrio affixum. Omnes meſaræi glandulæ erant ſcirrhoſæ. Pulmones utrique marcidi, nigriſque maculis reſperſi. Cor parvum, at ſanum. His perluſtratis, ad hypogaſtrium perrectum eſt, ubi tumor valde inſignis comparuit, cujus tunica erat craſſitiei digiti unius transverſi. Erat hic tumor inſtratus inteſtinis, & oſſi ſiniſtro ilium, ad longitudinem & latitudinem manûs humanæ: intra quem tumorem, multum adhuc puris continebatur, præter illud quod tam in abdominis capacitatem effuſum fuerat, quàm quod per foramen paracenteſi eo loco factum, effluxerat. Hic autem tumor deſinebat etiam in modum tibiæ utricularis, in partem ſiniſtram ſuperiorem ac lateralem corporis matricis. Chirurgus initio adſtantibus perſuadere nitebatur, ingentem ampullam lateris dextri eſſe ipſummet uterum; alteram verò quæ in parte ſiniſtra hypogaſtrii ſita erat, eſſe Veſicam. Verum enimverò cùm per totum morbi decurſum, nulla puris indicia in urinis obſervata fuiſſent, hæc res impulit adſtantes, ut majori cum περιεργίᾳ inveſtigare ſibi proponerent, undénam duo iſti tumores ortum ducerent: quod ut meliùs noſceretur, totus pudoris ſinus facto ab orificio externo initio, diſſectus fuit ud uterum uſque, qui in puellabus & in fœminis, quæ neque fœtûs, neque ψευδοκυήματα ulla protulerunt, exiguus eſſe ſolet. Quapropter cùm ad Uteri corpus deventum eſſet, quod mole & figurâ pyrum noſtratibus dictum felinum, æquabat, occurrrit totum illud uteri corpus, ſanum atque integrum. Poſtremò αὐτοψία cunctos ſatis ſuperque erudiit, duos hoſce tumores procedere ex Cornubus uteri, quæ vulgò Uteri Tubæ nuncupantur: unum ſcilicet ex Tuba dextra, putà illum qui hy-

pochon-

hypochondrium dextrum occupabat: alterum, ex Tuba ſiniſtra, nimirum qui in hypogaſtrio ſedem ſumſerat. Qui poſterior tumor, imam Hypogaſtrii regionem obſederat, tam propter propriæ ſubſtantiæ pondus, quàm propter materiæ, quâ ſcatebat, gravitatem, adeoque in ſublime non evehebatur, quemadmodum tumor Hypochondrii dextri, qui ſupra aquas innatabat: Præter enim aquam illam, quæ per duo foramina pertuſione facta proſilierat, plusquàm ſex pintæ ipſius inventæ ſunt intra abdominis capacitatem adhuc reſtagnantes. Per hanc porrò Cadaveris reſerationem notari facilè potuit, utrumque tumorem ope Cannulæ probè perforatum ac penetratum fuiſſe. Et ſanè Tumor uterque per ſectionem adminiſtratam, perque patens illac vulnus materiei intus contentæ portionem evomuerat: imò decepti fueramus omnes, quoad materiam ex tumore hypogaſtrii eructatam: Cùm enim Puris plurimum per vulnus inflictum profunderetur, iſtud ipſum ſuppurationi vulneratæ partis perperam à nobis tribuebatur, cùm debuiſſemus illud apertioni interni abſceſsûs, unde unicè promanabant, imputare.

OBSERV. LXXVI.

Ren ſiniſter eroſus, tunicâ ejus ſummoperè incraſſatâ exiſtente &c. Pulmones adnati.

Ancilla peregrina annorum circiter 30. An. 1679. in xenodochium advecta de variis conqueri cepit, tuſsi præprimis vehementi & ferè convulſivâ, horrore & calore ſe per vices excipientibus, laſsitudine totius, inappetentiâ, lumborum dolore lancinante, menſium ſuppreſsione &c. quibus demulcentibus bechicis aromaticis blandis, aperitivis aliisvé obviam ivimus, tantumque impetravimus ut tuſsis quidem aliquantum remiſerit, perſiſtente tamen ſpirandi aliquâ difficultate & circa lumbos dolore: ægra hinc Tigurum commigrans gravibus ibi rurſum infeſtata fuit ſymptomatibus (uti quidem Clariſſ. D. D. Hottingerus 7. Xbr. 1679. ſignificavit) febre viz. acuta, flammis quaſi è collo erumpentibus, ſiti magna & dolore circa lumbos intenſiſsimo, quibus tandem miſella ſuccubuit: Æſculapii ejus loci pro ſuâ induſtriâ & dexteritate cadaver aperuerunt, repereruntque præter inteſtina colore bilis flavo tincta, præter pulmones ex uno late-

re tenaciter adnatos, aliaque renem ſiniſtrum maximam partem corroſum, minima appendiculâ adhuc ſuperſtite, & tunicâ ipſum cingente valdè incraſſatâ: cujusmodi ſubſtantiæ renalis conſumptionem reſiduis ſaltem aliquot veſiculis in puellâ ex ſcabie convulſionibus mortuâ itidem vidimus, cujus hiſtoriam cum ex Schol. Ann. 1. Dec. 2. Ephemerid. heic adjiciemus.

Observat. LXXVII.

De Puellâ rene dextro cum ſuccenturiato carente.

Ad Excellentiſſimum S. R. J. Acad. Curioſ. Argum.

Chriſtiana Lengvveiler puella 13. circiter annorum menſ. Januar. 1680. in noſodochio noſtrum expetebat conſilium: Quum acceſsiſſemus, ſcabioſam ægram deprehendimus, conquerentem de compreſsione circa præcordia, ſiti, tuſsiculâ, quæ comitabatur pulſus celer & debilis: ſcabies, uti parentes retulerunt, à multo durabat tempore, ſæpius reingruens: in capite uſu externorum eam abegerant; de medicamentis autem reliquo corpori applicatis nihil confiteri noluerunt, licèt & hic jam ſicceſcentem obſervaverimus, prædictaq; ſymptomata illicò invaſerint: Litem ipſis movere nec Medici nec Chriſtiani eſſe admodum videbatur, quum fortè ab aëre externo, cui intrinſeca ſanguinis & viſcerum ἀλλοίωσις & ἀτονία acceſsit, materia ſcabioſa verſus inferiora pelli & regurgitare potuerit, uti ex quotidiana praxi hoc ſæpius in infantulis palam fit. Præſcripſimus tum ſpec. liber. cum lapìd. bezoar. dilut. aq. deſtill. add. ſpir. urin. & aq. aliquam ex antepilep. & diaphoret. paratam per cochlearia ſumendam ſuaſimus, ſed irrito conatu, aliquot enim diebus poſt miſellam convulſiones corripuerunt, utriusque generis, noſtrates vocant, die ſchreyende Gicht / quæ tamen quandoque inducias dabant, ut ægra ad ſe redierit: mox autem rurſus ingruebant, præſcripſimus ſpec. liber. cum antim. diaphor. lap. bezoar. cinnab. antim. rectif. in vehicul. convenient. & quia alvus ab aliquot diebus erat adſtricta, clyſt. ex radice pœon. alth. herb. beton.

rut. &c. jnjectus fuit, aſt incaſſum, hoſte impetuoſo vincente, ægramque, poſtquam per biduum integrum, motus hoſce paſſa eſſet, vitæ diſpendio afficiente: cadaver miſellæ hujus cultro aperuimus, præſentibus Viris Nobiliſs. & Præſtantiſſ. D. Uriele Ritzio Affine noſtro Pharmacopola, D. Davide Zollicofero Sangall. D. Joſepho Carolo Müllero Tugienſ. D. M. Speckero Baſil. tum Med. Stud. & D. Ryhinero, Bernenſi Chirurg. Ventris imi facies erat tumida & flatulenta renitens, ſeparatis ex artis præſcripto involucris externis, modicus ichor ex illius capacitate prodiit: Ventriculus & inteſtina, admodum diſtenta flatibus; nihil tamen per hæc tranſparebat præternaturalis vel gangrænoſi: Epiploon aliquatenus putridum: Hepar inſignis magnitudinis & pro ætate & ſtaturâ ipſius ægrotæ, nimiæ, nec tamen colore, nec glandularum præternaturali duritie vitiatum: Pari modo lien & pancreas mollicula erant, & naturalem διάθεσιν ſervabant. Ren ſiniſter erat maximus per fiſſuras quatuor inſignes quaſi diviſus, carne ſatis compactâ, cæterum figuram phaſeoli retinuit, niſi quod lobus ſuperior, elatior, longior & craſsior extitit: Vaſa emulgentia in hunc hiabant maxima, quibus carunculæ renales vaſis ſatis adapertis reſponderunt; ureter quoque paulo major & amplior erat: intus præter naturalis nihil continebat: Ren huic ſuccenturiatus itidem magnus longus & latus, vaſis conſpicuis admodum donabatur, videbaturque paulum gangrænoſim paſſus eſſe. Ren dexter cum ſuo ſuccenturiante deerat, inque hujus vices natura veſicis pluribus, maximis, minutis, & minutiſsimis, in quæ vaſa emulgentia egregie inſerebantur, corpuſculo proſpexit: Diſſectæ hæ veſicæ internè rugoſæ erant, aquâ limpida viſcidiuſcula, nec fœtente, nec odoris verè urinoſi plenæ: ureteris veſtigium manifeſte non deprehendimus, neque hunc ob temporis penuriam accuratius ſcrutari licuit: Teſtes oblongiuſculi ovula tranſparentia monſtrabant, quæ medietate teſtis cautè aperta, ex utroque latere adſtantibus videnda exhibuimus. Oviductus prout in Damarum ſectione quoque notavimus, ad uſque horum extremitatem ſuperiorem protendebantur: Uterus adhuc parvulus, & duriuſculus, oblongus: veſica craſſa & denſiſsima; Venter ſupremus ſpectan-

dam exhibuit duram meningem ſatis denſam, intra cujus duplicaturam, ſectione facta aliquot polypi gelatinoſi & grumoſi latitabant, quos exemimus: cæterum cerebri cortex flaccidus, in parte poſteriore vaſis ſuperbiebat elegantiſſimis; Quum ad ventriculos anteriores properabamus ichor ſeroſus effluxit multus, uti etiam ex tertio & quarto ventriculo: Plexus choroideus longus erat & latus, ſub pallidus, quaſi jam defluxurus: alicubi glandulas oſtendit duriuſculas, cerebro exempto quum in nervos inquireremus, in cavitate quæ cerebellum excipit, ichor copioſus ſtagnabat: & ita ſectioni finem impoſuimus.

SCHOLIUM.

Quanta fuerit providæ naturæ in extruendo corpuſculo humano induſtria, mirari vix ſatis poterit, quicunque anatomes peritus artificioſa ſectione ejus interiora luſtraverit, utpote in quo non tantum ad variarum partium diverſimodam compagem obſtupeſcet, ſed & arteriarum ſeriem ampliſſimam, cum amiciſſimo venarum ſodalitio attonitus contemplabitur: Aſt ſi quæ heic admirandæ ſuæ providentiæ & curæ edidiſſe poteſt τεκμήρια, non minus in officiis peculiaribus unicuique parti ſtudiosè adjudicatis ſingularis cujuspiam ſagacitatis ac prudentiæ ſpecimen prodidiſſe dicenda eſt, cum ex his potiſſimum eluceat, quantopere pro totius conſervatione ſollicita fuerit: de ſingularum partium ſtructura atque uſu prolixius heic diſſerere, inſtituti ratio vetat, neque enim nimium excreſcere diſſertatiunculam hanc conſultum eſſe videtur: Nihilominus de Renibus, quorum ope ſanguis à ſero ſuo liberatur, quædam ex occaſione enarratæ hiſtoriæ apponere, inque horum ſtructuram ex veterum & recentiorum mente inquirere animus eſt, his quædam ſubjuncturi de glandulis vulgo dictis atrabilariis aliisque quæ ad hiſtoriæ illuſtrationem præcipuè facere arbitrati fuerimus. De Renibus ita fatur Galen. l. VI. Περὶ ἀνατομικῆς ἐγχειρήσεως Νῦν δ' ἐπὶ τοὺς νεφροὺς μεταβῆναι καιρὸς, ὧν ὁ μὲν ὁ δεξιὸς ἐπὶ πάντων ζώων ἀνωτέρω κεῖται, ψαύων ἐστὶν ὅτε τοῦ μεγάλου τῶν καθ' ἡμᾶς λοβῶν, ἐμφύεται δ' εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν μετὰ ῥάχιν ἀγγείων, τῆς τε ἀρτηρίας καὶ τῆς φλεβὸς, οὐ μικρὰ τὸ μέγεθος ἀγγεῖα, τοῖς μὲν πιθήκοις ἓν ἑκατέρωθεν, ἐπ' ἄλλων δὲ τινων ζώων, ὡς αὖθις εἰρήσεται, διττά· καὶ μέντοι τὰ σιμὰ μὲν εἰς ἀλλήλους ἔχουσιν ἐστραμμένα· τὰ κυρτὰ δ' ἐστραμμένα πρὸς τὰ πλάγια τοῦ ζώου μέρη, καθιέναι δὲ ἐπὶ τῶν οὐ μεγάλων ζώων ἔλασμα, μέχρι τῶν σιμοτάτων ἑκατέρου δυνήσῃ μερῶν. οὐ μὴν εἰς αὐτὴν ἐμβαλεῖν τὴν κοιλίαν αὐτῶν· ἐπὶ μέντοι [τῶν μεγίστων ζώων ἐὰν παραχρῆμα μετὰ τὸν θάνατον ἐμβάλῃς, θεάσῃ σαφῶς εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ νεφροῦ διεξερχόμενον· ὄχι δὲ κατὰ τὴν ἔμφυσιν ἑκατέρων τῶν

πέρων τῶν ἀγγείων σχιζόμενον, εἰς πλείω σαφῶς, ἀναργῶς μέν τοι τὴν τοῦ νεφροῦ τὴν κοιλίαν θεάσῃ, κἂν μὴ μέγα τὸ ζῶον ᾖ, περιαλειφομένην μέν ὑμενώδει τινὶ σώματι· καθ᾽ ἓν δέ τι μέρος αὐτῆς, οὐ πόῤῥω τῆς τῶν ἀγγείων ἐμφύσεως ἕτερον ἔχουσάν τε σῶμα περίμηκές τε καὶ κοῖλον ἐμφυόμενον, ὅπερ ἔνιοι μὲν ἀγγεῖον ὀνομάζουσι, κατὰ τὴν κοινὴν μὲν προσηγορίαν ἁπάντων τῶν κοίλων τε καὶ περιμήκων σωμάτων, ἔνιοι δὲ πόρον, ἄλλοι δέ τινες ἀρτηρίαν κ. τ. λ. ὀνομάζεται δὲ ὁ πόρος οὗτος οὐρητὴρ ἕνα μέν ἔχων τὸν ἴδιον χιτῶνα, οὐ μὴν οὕτω γ᾽ ἰσχνὸν, καθάπερ αἱ φλέβες· σὺ δὲ εἰ βουληθείης &c. Nunc ad renes ire tempeſtivum eſt: quorum dexter in omnibus animantibus eminet elatior; nonnunquam grandem jecoris fibram attingens. Porro è ſpinę vaſis, arteria nempe & vena, inſeruntur in eos haud exiguæ magnitudinis vaſa, ſimplex quidem ſingula utrinque, aliis autem quibusdam animantibus bina. Inſuper concava in ſeſe converſa obtinent, gibba verò ad animantis latera adverſa. At in animalibus non magnis laminam demittere uſque ad concavam maximè utriusque partem poteris, haud tamen in eundem ipſorum ventriculum immittere. In maximis verò, ſi poſt mortem ſtatim indideris, manifeſto in renis ſinum permeantem conſpicies: item, qua utrinque vas inſeritur, in plures palam ramos diffundi. Evidenter tamen renis ſinum cernes, & ſi animal grande non fuerit, corpore quodam membraneo circumdatum: aliquâ verò ipſius parte non procul à vaſorum inſertione, alterum quoddam corpus obtinet concavum & oblongum; quod non nulli, juxta communem omnium concavorum & oblongorum corporum apellationem vas nominant: quidam meatum, alii arteriam: ſunt qui venam nuncupent &c nominatur autem meatus iſte ab urina οὐρητὴρ, cui unica peculiaris tunica eſt, non tamen ita gracilis ſicut venis &c. *hæc ille*. Accuratè in his verbis renum ſitum, cōnexionem & ſtructuram proponere annititur rei Medicæ Antiſtes, quem plures alii non tantum olim ſecuti ſunt, ſed etiamnum venerantur, neque id immerito; ſuos enim Vener. antiquitati honos conſtare debet, ob multum, quem poſteritatis ergo ſedulo impendit laborem: interim ſi, quod verum eſt, dicere liceat, nec in hoc nec aliis in locis hujus viſceris compagem diſtincte ſatis enodavit, quamvis ipſius operæ nil eamus detractum: Caſp. Bauhinus magnum quondam academiæ noſtræ decus, pro voto, quod cum aliis, veteribus nuncupavit, ex ipſo Galeno Renum carnem duram eſſe ait cordi ſimilem, niſi quod fibris careat: Aſt! non aliorum modo Virorum Clariſſ. fide ſed ipſamet αὐτοψία hic aliique ejus ſequaces, cœterum de re Medica optime meriti facilè confunduntur: ſanè qui Hipp. locum περὶ ἀδένων part. IV. exactius rimantur, facilius in ſingulorum devenient veritatem: ita autem ille. Ἔχουσι δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας· καὶ γὰρ οὗτοι κρείσσονται πολλῆς ὑγρασίης &c. ſed & renes glandulas habent, hi ſiquidem multâ humiditate redundant. Nonne verba hæc uti aliis anſam po-

ſam potuerunt exhibere in glandulas renales inquirendi, ita viciſſim illa, licet minus perſpicua quæ libro X. habentur, fibroſæ renum ſuſpicionem movere debuiſſent? quid enim facilius, quam ex eo, quod Vener. hic ſenex Renes ibi ἐκ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυχροῦ: ex calido & frigido compactos & productos dicit, fibras autem frigidas & glutinoſas pronuntiat, concludere, etiam hujus viſceris ſtructuram ex parte fibroſam afferi poſſe, utpote materiæ fibroſæ participem: Egit hoc Excell. Bellinus, qui dum multa ſatis obſcurè tradita ſecum reputaret, viſcus hoc aggreſſus eſt, atque dum probe ſingula examini Anatomico ſubjeciſſet, Veteres quòd fibras renibus intertextas negarent, graviter hallucinatos eſſe deprehendit. Quem excepit Celeberr. Malpighius, qui, quod ille laboriosè inceperat, eruditiſſime abſolvit, neque ſolum ex fibris renes conflatos eſſe, (quod Bellinus ſtatuit) ſed glandulis juxta complurimis, vaſis emulgentibus appenſis, in cortice præcipuè, gaudere oſtendit: Uti ex cap. 12. de Renum ſtructura videre eſt. Non litigationis mutuæ viros hoſce præclaros quiſpiam heic accuſabit: Cùm Malpighius Bellinum non evertat, eo quod hic pro ſua ingenuitate Renum omnimodam compagem ad amuſſim reſolviſſe, dici nunquam deſideravit: Veteres potius utriusque horum fidem dubiam facere annitentur, & ex novaturiendi pruritu, hæc ſcriptitaſſe dicent, ſeculo huic plusquam familiari: neque voto ſuo fruſtrarentur, ſi eadem non eſſet Virorum Clariſſ. αὐτοψία & diligentia obfirmata, qui ſatis norunt, non temerè in cujuscunque verba jurandum eſſe: Nos ipſi nimiæ credulitati hactenus non litavimus, utpote quæ Medicos minus decere videbatur, ſed nec nimiæ pertinaciæ vel effictis aliorum hypotheſibus: In rem ipſam deſcendimus, occaſione commodùm oblatâ hoc ipſo anno, ſecandi cadaver puellæ phthiſicæ, ad cujus renes cùm pergeremus, rurſum aliquid notatu digni occurrit, nempe obſervavimus in Rene dextro circa medietatem. eo loci, ubi aliàs vaſa emulgentia ingrediuntur, fiſſuram amplam & cavam, vaſis ſtipatam, duplicatis, binis videlicet arteriis & binis venis, ſiniſtro altero pari carente: hiſce probè ligatis, Renem exemimus, & fervida per tubulum in arteriam injecta, ſubſtantiam ejus albidam ſenſim devenire vidimus, jam tum in cortice tranſparentibus corpuſculis minimis, rotundis, albicantibus: integrum tamen negotium fervida abſolvere non licuit, ob aquam per fiſſuram dictam copiosè emanantem; liquorem hinc rutilum, poſtquam aquam priùs expreſſiſſemus, per tubulum eundem infudimus, quo moderatè albicans Renis ſubſtantia tingebatur, liquore ad modum ſerpentis per vaſcula arterioſa decurrente, relictis ſemper in medio corpuſculis minimis albidis, ut ſupra: Inciſione factâ, ſubſtantia Bellini fibroſa internè manifeſtè comparuit, & cortice preſſo, ex hiſce ipſis glandulis ſerum

egregiè

egregiè exudavit; *vid. quæ ſuprà*: fibras easdem aduſq; papillas pergentes antè in Rene in hircino aliquot φιλιάτροις ad oculum oſtendimus, concatenatis tamē experimentis omnia denuo ſumus ſuffulturi, non dubitantes eundem cum aliis nos experturos ſucceſſum. Labaſcente Renum ſtructura, eorundem actionem Veterum modo explicari ſolitam, vacillare quis non videt? detectis enim glandulis tanquam organis ſecretoriis, & repertis fibris ceu ductibus excretoriis, ac ſtante circulo ſanguinis, quid facultate attractrice vel expultrice multum opus? ad quid nomina crepare, res ubi ipſa loquitur? non illa indigent Renes ampliùs Ramulorum ſerie, quâ ſtipati ſerum magno cum labore & operâ attrahere queant; Arteriæ ſiquidem, quæ balſamum vitæ ſingulis corporis partibus pulſu impertiunt, eundem, quo à ſero nimio liberior fiat, ad partes has deducunt per innumeras ſui propagines, ex quibus poſtmodum in glandulas annexas atque convenientibus poris, riteque configuratis inſtructas, ſerum recipitur, & per ductus excretorios ſuprà nominatos in pelvim deponitur, ad veſicam per ureteres amandandum: fermento heic quo aliàs partes glanduloſæ donantur, num aliquid tribuendum ſit, ſuo loco relinquimus, ne nimium materiam hanc fermenteſcere faciamus: id inficiandum non eſt, circa ſecretionis modum iſthic plurimam ſuboriri poſſe difficultatem; etenim non aqua tantùm, ſed particulæ ſulph. & ſalinę multæque aliæ poſt abſceſſus à naturâ huc expelli ſolitæ particulæ, glandulas iſtas ſubintrant; unde qualis hujus machinæ ſit configuratio, pororumq; conſtitutio interna, inquiſitione & illuſtratione dignum foret. Verùm ſi, quod glandulæ iſtæ cribrorum ſtructuram imitentur, conſideraverimus, ſi, quod natura, quæcunque per has ſecernere cupit, in corpora determinatæ figuræ efformare, quantum poteſt, annitatur, perpenderimus, de aſſerti hujus veritate magis certi eſſe poterimus, nec dum licet configurationis harum glandularum certiſsimæ ſatis periti: illud magè mirandum, quî in hâc puellâ, quæ altero rene deſtituebatur, ſecretio fuerit peracta, quam aliquando ibi obtinuiſſe, ſerum in veſiculis repertum, & vaſa emulgentia in easdem pergentia ubertim confirmant, ea tamen copiâ, eaque ſerie illud ſemper fuiſſe ſecretum, negat Renis alterius major moles, vaſaque inſignia in hoc conſpicua, cum papillis ſatis hiantibus: difficultas hinc haud levis iſthic propullulat, num aliquando ren dexter adfuerit, cujus ſubſtantia vel corroſâ vel exeſâ, cujuſmodi exemplum hiſtoria prior exhibet, veſiculæ remanſerint, an verò à primo ortu vitium hoc in miſellæ hujus corpuſculo extiterit: certè ſi naturæ providentiam & ſagacitatem intuiti fuerimus, ſi quod in ovo ex quo fœtus humanus prodit, ſingulæ partes lateant, ruminaverimus, Renem aliquando adfuiſſe dicendum erit: ſi rurſum, quod nulla exeſionis, corroſionis, vermium, vel abſceſſuum ruptorum veſtigia

 adfuerint

adfuerint penſiculaverimus, à primo ortu vitioſitas hæc derivanda videbitur: Cùm proin hoc in negotio, haud parum dubii verſaremur, aliorum etiam Virorum Clariſſ. efflagitavimus ſententiam, inprimis autem Celeberr. Wepfero & Amiciſſ. noſtro Pejero totam ſectionis ſeriem narravimus, ad quam iſte ita: Puellæ veſtræ exenteratæ, olim fuiſſe utrumque renem, in ſecundâ valetudine arbitror, conſumptum dextrum vel vermibus vel abſceſſu, vel acri ſero, quale ſcabiem quoque & convulſiones intulit miſellæ: ſuperſtites veſiculæ, meo judicio fuerunt renis abſumti exuviæ &c. quibus nos ſeq. repoſuimus: de Renis dextri defectu quæ ſcribis, facilem illa apud me reperirent aſſenſum, ſi ulla vel corroſionis vel abſceſſus, vel alterius cujuspiam morbi adfuiſſent indicia; at magis palam erat à prima conformatione vitium extitiſſe; etenim veſicæ plures disjunctæ erant, neque una diſſecta, ſerum ex alterâ effluxit, intus rugoſæ & plicatæ adinſtar veſicæ urinariæ apparebant &c. Ad quæ ille ſolertiſſ. hoc epiſtolio iterum reſpondit. Quo alio errore puella renem ſuum amiſerit, quàm vitioſa quâdam & forti matris imaginatione, ſiquidem illum à primo ortu abfuiſſe judices, divinando aſſequi non poſſum, Hardere amicorum ocelle, Dei enim opus cùm ſint animalia omnia & homines, inane aut inutile nihil produci poteſt, niſi ab injuriâ quadam externa tale reddatur: unde ſive animalium partes ovis jam inde à condito mundo formatas ineſſe credam, ſive eas demum accedente congreſſu divinitus effingi autumem, iniquum dictu foret, potentiſſimum ac ſapientiſſimum Creatorem puellæ huic defuiſſe, eamque imperfectam reliquiſſe, ceu altero rene truncam. Eſt namque ordo naturæ ſemper idem & immutabilis: fatendum ergo ne quid delinquamus, puellam illam aliquando præditam fuiſſe utroque rene; deletum verò poſteà dextrum in utero, pravâ matris imaginatione, nî morbum admittere malimus, quo ren ſit conſumtus & in veſiculas illas redactus, quæ renis loco in cadavere apparuerunt ſuperſtites, ob arctiſſimam embryonis cùm matre unionem & neceſſitudinem, cujus imaginatio apud illum mira poteſt, uti exempla quotidiana teſtantur, quibus recenſendis ceu nemini non notis ac obviis ſuperſedeo. Id ſanè ratum nobis, poſſe mulierem gravidam viſo rene animalis alicujus corrupto ita affici, ut infantem edat alterutrius renis privum. Sed fieri poteſt fœtum nephritide laborare in utero, adeoque renem tenellum perire, inprimis ſi eodem affectu teneantur parentes. Quibus facilè acquievimus, cùm partes ſingulas, etiam renes aut horum primordia ex ipſis Veterum dogmat. in ovo contineri certum ſit, licèt de prægreſsâ matris monſtroſâ imaginatione, quam facilè admittimus, nihil nobis innotuerit: fœtoris equidem in ſero illo abſentia, ſuſpicionem firmiorem ab initio moverat, renem aliquando adfuiſſe, nec à multo

tempore

tempore ægram illius defectum fuiſſe, quam tamen exemit Clariſſ. Wepferus, loco, quem antea quoque legerâmus, ex Illuſtr. Boyleo allegato, nov. Exper. Phyſ. Mechan. ob ſolam videlicet aëris excluſionem aquam hanc à fœtore immunem fuiſſe ſervatam, quod probat fruſtulo carnis vitro anguſti colli indito; ſigillat illud, ut loquuntur, hermeticè, & caro totâ æſtate, etiam ſoli expoſita non putreſcit. Meminit quoque ex induſtrio Schotto vitri cujusdam in muſeo Kircheriano repoſiti, orbicularis, collo turbinato, aquâ fontanâ communi ſemipleni? aquam hanc ab inſigni Geometra Clavio illic incluſam, atque hermeticè obſignatam limpidam puramque quaſi jam nunc immiſſa fuiſſet, ſervari aſſerit; Et quidem aëris ſi vel ejus exiſtentiam in hoc univerſo rimati fuerimus, ratione cujus varii generis particulas acres, ſalinas, admittit magnam in corrumpendis corporibus eſſe vim ſeu ἐνέργειαν ipſe *Ariſtot. l. IV. Meteor. c.* 1. agnovit, dum ait: ἐν τοῖς ψύχεσιν ἧττον σήπεται, ἢ ἐν ταῖς ἀλέαις, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι ὀλίγον, ἐν τῷ περιέχοντι ἀέρι καὶ ὕδατι τὸ θερμὸν, ἐν δὲ τῷ θέρει πλέον. In frigoribus minus putreſcunt, quàm in æſtate, in hyeme enim paucum eſt in ambiente aëre & aqua calidum, in æſtate autem amplius: In quibus verbis licet alienarum particularum commixtionem præcipuè accuſare videatur, ipſum tamen aërem ſalvum non cupit; Illuſtriora his multo narrat Joſephus Acoſta, in ſuâ Occidentalis Indiæ hiſtoriâ lib. 3. c. 9. ubi refert, ſe in illis regionibus vidiſſe ferreas quasdam crates, eo uſque à rubigine comminutas ab aere atque corruptas, ut metallum inter digitos compreſſum in pulverem, ut ipſe loquitur, fœni inſtar ſeu ſtipulæ torrefactæ diſſolveretur. Illi quoque qui ſerum vel in Renibus præcipuè urinæ naturam induere, idque ope fermenti evincere ſatagunt, ſibi ex hinc telum parabunt, dum odoris urinoſi in aqua hiſce in vehiculis contentâ defectum ex fermenti renalis abſentia derivabunt, nequè fortè incommodè, ſi quod alter ren ſerum urinoſum exhibuit, ſecum examinare quiſpiam voluerit, quem odorem unde meliùs quàm à dicto fermento, in ſiniſtro adhuc dum vegeto deducere: Ne verò nimis ſapere velle videamur, πολυδαιδάλυ naturæ potiſſimum heic laudabimus providentiam & ſagacitatem, quæ dum machinam hanc, ob neceſſariam ſeri ſecretionem, Rene deficiente altero vel impeditam vel abolitam, in deterius ruere vidit, illi omni ope ſuccurrere annixa eſt, reddito triplo plus vel quadruplo Reni alteri, quàm prius non accipiebat, quòd vaſa emulgentia turgida, carunculæque papillares admodùm hiantes evidentiſſimè comprobârunt: Stupendam hanc ejus prudentiam jam ſæpiùs mirati fuimus in calculoſorum ſectionibus, & ſupra ejusdem ſpecimen illuſtre reddidimus in ſectione hydropici ex renis dextri materiâ calci ſimili omnimodâ repletione, in cujus renem ſiniſtrum vaſa emulgentia itidem pergebant inſi-

gniſſima, & tubuli urinarii amplo ore intus hiabant. Quid ad hæc illi, qui uno rene affecto alterum ſuo officio defungi planè non poſſe aſſerunt: contrarium & ex allatis hiſtoriis, & quotidiana pateſcit experientia; id quidem non inficiamur non æque bene munia requiſita peragi, quod & miſella hæc etiam experta eſt, dum impedita ſeri ſegregatione illud in totam maſſam ſanguineam redundavit, ejusque διάθεσιν fædavit, & tandem Animæ petendo arcem, ejus ſatellites cum genere nervoſo mire irritavit, tandiu donec machinulâ ineptâ redditâ, illa nobilius quod cæleſte eſt, quæſierit domicilium: ſed nec illis propterea blandimur, qui uno rene affecto alterum ſalvum omnino manere contendunt, quam ſententiam foviſſe videtur Caſpar. Bauhinus libro 1. anat. cap. 22. dum uno obturato alterius perfuſionem & attractionem non ceſſare, inquit, quæ verba ſi de quacunque obturatione, etiam ea quæ à calculis, vel calculoſa intus aggeſta & vellicante materia ortum ducit, intellecta velit, minus veriſimilia ſunt, utpote experientiæ & ſanæ rationi contraria, illi quidem, quoniam rene uno calculo oppleto Iſchuriam exoriri, alii nobiscum viderunt & nôrunt, ſatisque rei hujus veritatem confirmat hiſtoria puelli tabidi & nephritici, quam mox ſubjiciemus, ubi quod in renis dextri pelvi calculus tricuſpis impactus hærebat, ſiniſter, licèt incolumis, ſuis partibus defungi nequiit: huic verò, quia extra aleam eſt; plexu nervoſo renum irritato, propagines & ſurculos ab eo prodeuntes, ut & ureteres his quam maximè affines ad modum illius affici & conſtringi, ſicque ſero tranſituro viam obturare, ut jam attractionem, quam communiter ingeminant Veteres, ſilentio prætereamus: ſtudioſè etiam proſpexit natura corpuſculo hujus ægrotæ, rene ſuccenturiante, qui itidem major, longior & latior erat, qualemcunque gangrænoſin paſſus, quam à ſeri copioſioris acrimonia contraxiſſe poteſt. De uſu horum, licèt in illorum ſtructuram ab aliquo tempore ſedulo inquiſiverimus, nihil certi adhuc dum propalare audemus. Cavitatem quâ gaudent manifeſtam in cuniculis Braſil. vulpeculis, canibus &c. cum vaſis ineos abeuntibus ſæpius notavimus, adnimadvertimusque, quoad externam ſubſtantiam, figuram & colorem illos in variis animalibus variè habere: at de ductu excretorio, per quem ſuccum quem conficiunt, deponere neceſſe habent, nihil certi etiamnum nobis conſtat, operam tamen navabimus ulteriorem illi inveniendo: admiraturi interim noſtras renales veſiculas, quibus quod & quidem contra naturæ leges, rarenter in corpore humano reperiri conſueverunt, conſimilia quædam, non minus rara & ſcitu jucunda addemus exempla: Clariſs. Bauhinus figuram habet renis pueri in octo lobos diviſibilis, qui vitulinos æmulatus eſſe videtur, qui itidem ex plurimis lobulis conſlantur: neque abs re foret in renum ſtructuram

ſturam in fœtibus immaturioribus & recens natis, data occaſione inquirere, inprimis cum Ariſt. lib. 3. de part. animal. cap. IX. inquiat, ὅμοιοι δὲ ἢ οἱ τοῦ ἀνθρώπου τοῖς βοείοις, ὥσπερ συγκείμενοι ἐκ πολλῶν νεφρῶν μικρῶν: Hominum etiam bubuli ſimiles ſunt, quippe qui tanquam compoſiti ex multis renibus exiguis conſtant. Renis dextri ferè abſumti, ſuperſtite tantum exiguo glandularum acervo, vaſis omnibus & uretere coalitis, proponit ingenioſiſs. Willis Cap. 14. de Arthrit. in noſtro ſubjecto nulla ureteris, ſed nec conſumptionis nec eroſionis veſtigia deprehendimus, quamvis illa obliterari potuiſſe temporis tractu non eamus inficias. Unicum quoque renem vidit Loſelius, ut & Ariſt. not. Bauh. in not. marg. ad Cap. 22. Lib. 1. Anat. monſtroſorum Renum exempla qui voluerit, adeat appendicem Clar. Baſii ad ſtruct. Ren. Bellin. ut & Ephemer. natur. Curioſ. An. 3. &c. de ovis atque oviductibus, contra quæ Veterani quidam adhuc ſæpiùs muſſitant, vel ex hoc exemplo ſatis conſpicuis, plura adferre poſſemus, verum cùm quâ ab aliis Vir Clariſſ. quâ etiam à nobis Prodr. Phyſiol. Cap. 8. & in præcedent. horum exiſtentia &c. abundè fuerit probata, illis prolixiùs diducendis ſuperſedemus. Nec minorem diſſerendi copiam ſuppeditant polypi duræ meningis ex ſero, quòd copiosè affluxit, aggeſto & ſenſim concreſcente generati, de quibus aliquando in litteris ad Excell. Sponium Medicum & Conſil. Reg. Lugdunenſ. & ſuperius ex parte egimus.

Observ. LXXVIII.

De inſignibus Renum calculis.

Infans trimulus, ortum ducens à Parentibus nephriticis, ſtatim poſt partum magnâ vexabatur ſiti, præprimis noctu: acceſſerunt tormina ingentia, cum diarrhœâ & magnâ virium proſtratione: dejecit autem ab initio ſeroſa bile mixta, ſub finem verò merè ſeroſa & albicantia inſtar lactis coagulati, albumini ovorum ſimilia, appetitus tamen nunquam proſternebatur: Annum agens dimidium, incepit gradiri, incuriâ verò ancillæ factum eſt, ut in ſpinam dorſi caderet: Ancillâ tandem malum quod evenit confitente, de vertebrarum lumborum luxatione metuerunt Parentes, remediisque decentibus, faſciatione præſertim, hunc in finem uſi ſunt: Nihilominus tractu temporis pedum quaſi paralyſi laborare videbatur: Caſum hunc in miſello octo ſeptimanas poſt excepit febris continua, ex quâ vires qui-

dem recepit, perſiſtente tamen toto ætatis decurſu atrophiâ totius corporis, pedum maximè: Tandem motus inordinatos in ipſo animadverterunt Parentes, unde noſtram opem implorârunt: Vocati antepilepticis pugnavimus, iisque quæ nervoſum genus demulcent, qnibus licèt ceſſare primum convulſiones viderentur, poſt octiduũ tamen recurrerunt. Ab hoc tempore obſervarunt urinam parcius fluere, & non̄iſi magno cum dolore, quem geſtibus patefecit, uſq; dum erumpentibus una exanthematis ac puſtulis ulceroſis, convulſiones ingraveſcentes miſellũ interemerint.

Licentiâ à Parentibus nobis facta, cadaver præſentibus aliquot Viris Præſtantiſſimis, quâ licuit diligentiâ luſtravimus: In infimo ventre, ventriculum cum inteſtinis inflatum deprehendimus: Hepar naturalis magnitudinis & mollitiei, niſi quod color ad p. n. parum acceſſerit. Veſicula fellis copiosâ bile diſtenta fuit: Lien naturalis, epiploon verò conſumptum: Meſenterium glandulis præditum albicantibus, mollibus iisque plurimis. Ren dexter naturalis erat, nihil in ſe continens alieni: In rene autem ſiniſtro deprehendimus materiam ſabuloſam, carunculis papillaribus inerrantem; Ad ipſum autem ureteris oſtium calculus ſitus erat oblongus, acuminatus, ſilicis duritiei, membranisque tenaciter involutus, adeò ut lancettâ ipſum ſeparare neceſſe habuerimus: In ventre medio pulmones putridi fuerunt & corrupti, absque tamen materiâ purulentâ.

S C H O L I U M.

De calculorum generatione in renibus videri poterunt, quæ hiſtoriæ hujus occaſione Exercitation. noſtris Anatom. initialibus cum Clariſs. Pythagorâ prolixius inſeruimus: In corpuſculo ſanè præſenti particulæ ſalinæ acres, acidæ fortè pariter atque alkalinæ prædominium tenuérunt, à quibus hinc coagula ſæpius fluido inducta, hincque febriles efferveſcentiæ ſubſecutæ ſunt, ab iisdem verò aculeatis, & per arterias ad glandulas inteſtinales delatis, tormina & diarrhœa ſeroſa prodierunt, nî ex concoctionis defectu in Ventriculo & inteſtinis, particulæ excrementitiæ unà aggeſtæ fuerint. Copioſa iſta ſalia inſuper per arterias emulgentes, ad renes fuerunt depoſita, ut cum ſero in veſicam hinc exantlarentur, ibidemque reſtitantia, ſive renibus hæreditariâ imbecillitate prædiſpoſitis, ſive labori huic diuturno ſufferendo imparibus in calculum concreverunt, qui membranæ renum tenuiſſimæ implicatus

plicatus ſummo dolori anſam præbuit, præque oſtio jacens, in cauſa fuit quare urina parciore quantitate redderetur, Rene dextro nihilominus ſano & incolumi, ipsâque veſicâ ſabuloſi nihil continente: Quod ultimum per συμπάθειαν ut plurimum explicant, ſi tamen quod nervo uno affecto, alter ei confinis, èque eodem trunco prodiens viciſſim conſtringatur, indeque pelvis cum ureteribus corrugentur, perpenderimus, ad nudam συμπάθειαν tam celeri pede ilicò pergendum non eſſe, ratum habebimus: Materiæ ſeroſæ ſalinæ viâ ſic præcluſâ, neceſſarium fuit ut illa in totum corpus regurgitaret, unde febris ac diarrhœæ ſeroſæ pertinacia peti, eademque circa articulos aggeſtâ, artuum dolores derivari poſſunt, cujusmodi exempla videre eſt apud Ingenioſiſſ. *Williſium* Tract: de Anim. Brutor. Pedum paralyſin caſus in ſpinamdorſi, nervulis inibi affectis (de quibus ſupra) promovit, eſt verò ſtupor in his etiam nephritidis pediſſequa: De medicamentis mâlo tam atroci eliminando convenientibus multa fanturMedici, crediturq; Helmontius medicamento contra calculum ſpecifico potitus eſſe Variorum menſtruorum in ſolvendis calculis efficaciam Præſtantes Medici explorârunt pariter ac laudârunt: Ad ſalium combinationem impediendam utile comperimus ſal volat. ſuccin. in pilul. concinnatum, & Tinctur. antiphth. Garmann ad gtt. xij. & ultra in vehiculo convenienti aſſumpt. Formatum verò calculum appropriato remedio ſolvere atque diffringere, omnibus perinde non licèt, ejusque non raro magnitudinis *ille* eſt, ut nec nobiliſſimo Lithontriptico obtemperet: Hujus occaſione commodum heic inſeremus quæ in libro quodam Gallico in 4 intitulato: Abbregè Chronologique de l'hiſtoire de France du Sr. de Mezeray Tom. 2. legimus & quidem in Vitâ Carol. VIII. pag. 791. Les Docteurs de la Faculté en Medecine de Paris ayant ſceu qu'un Archer de Bagnolet fort ſubjet à la gravelle, avoit eſtè condamné à mort pour ſes crimes, ſupplierent le Roy, qu'il leur fut mis entre les mains, pour faire experience ſur luy, ſi on pourroit ouvrir le rein, & en tirer le calcul. Leur operatiõ rejiſſit fort heureuſement, & l'Archer veſcut encore long tems apres en bonne ſanté. Hactenus tamen nullũ Practicorum audivimus, talẽ Operationem moliri auſum fuiſſe, ob imminens ſumum vitę periculum: cæterum Exemplum huic noſtro non abſimile ex Celeb. Sponii Cimeliarchio heic apponere operæ pretium faciemus. Dom. Joan Artaud, tunc temporis Scabinus Lugdunenſis, annos 65. natus, nephritico dolore, qui ipſi à plurib. annis familiaris erat, correptus fuit die 19. menſ. Sextilis ſt. n. anni 1663. pauloque pòſt iſchuriam incurrit. Dolor in ili dextro, non autem, ut aliàs ſolebat, in ſiniſtro percipiebatur. Omnibus, ut ab iſchuria vindicaretur in caſſum tentatis, die morbi xiij. quæ fuit noviſſima, dicti menſis, ſub horam nonam matutinam, animam efflavit. Inſtituto per cadaveris eviſcera-

eviſcerationem, internecinæ cauſæ circa renes ſcrutinio, lapis inſignis in rene ſiniſtro deprehenſus fuit, figurâ terebello nonnihil ſimilis, cujus caput anſatum ſubſtantiæ renis firmiter inſinuatum hærebat; reliqua pars, quæ trunci vice ipſi erat, in Ureteris ductum propendebat, illumque exactè obturabat: prætereaque majori huic calculo intra renem, aſſidebat minor alius lapillus ejusdem ferè ſchematis. In dextro rene nullus quidem lapis notari potuit; ſed parvulus unus in medio ferè Ureteris tractu intruſus viſebatur, isque nuclei pinei formâ, ſupra quem pars Ureteris ad renem exporrecta, ἀνευρυσμένη lotio copioſo turgebat. Pondus majoris lapidis fuit ℥iiß. ℈j. & gran. iij. Pondus minoris lapidis aſſidentis, gran. iij. Pondus denique alterius minoris pinei formis, qui genuinus homicidii auctor fuit, ſimiliter gran. iij. Unde intelligere datur, quantulis ſæpè cauſis homuncionum, quinimò & Heroüm, corpora conficiantur: ita ut nulla ſint tam firma, quibus interdum non periculum modò, ſed exitium creari poſſit, etiam ab invalido.

Observ. LXXIX.

Mictio ſanguinolenta copioſa.

Vir quinquagenario major, robuſtus ac plethoricus, cùm aliquot retro-annis, de invadente quandoque mictione cruentâ, præprimis ubi obambulando vel equitando corpus vehementius moviſſet, querelas movit: Noſtro hinc conſilio iteratâ V.S. medicamentorumque convenienti uſu, ab incommodo hoc immunem tantiſper ſe præſtitit, citra alterius cujuſpiam moleſtiæ ſequelam: An. 1681. ob Filii quem perditè amabat, diſceſſum inopinatum non parum triſtatus, in Urbem noſtram ſatis feſtinanter pedes conceſsit, ac ſub veſperam nos accerſiit, de ardore ac gravitate circa lumbos ingenti, laſsitudine artuum inferiorum, & urinæ multâ ſanguinolentiâ (ad libram enim, ſi non ultra ſanguinis puri, paucarum horarum ſpatio eminxerat) ut & ardore circa collum veſicæ ac deinceps ſubſequente doloroſo ſtillicidio conqueſtus, quibus imperatâ quiete ac animi tranquillitate, cùm diætâ tenui ex hordeatis ſeqq. feliciter occurrimus: Primò Emulſion horâ ſomni ſumend. ex amygd. dulc. cum ſeminib. frig. & aq. vulnerar. &c. parat. propinavimus: dein manè ſeq. Venam in brachio dextro tundi curavimus, hinc ſub veſper. iulep. ex iisdem add. ſang. drac. ver &c. cum ſyr. corall. exhibuimus, parato

juxta

juxta pulv. ex ſpec. diamarg. fr. corall. r. ſang. drac. trochiſc. de carab. &c. cum ſacch. roſ. tab. pauxillo, quo manè & veſper. loco tragematis uſus eſt: Atque ita ſymptomatum moleſtiâ remittente Æger ſoſpes domum reverſus eſt; Quamvis verò alcyonia, per aliquot tempus comparuerint, uſque tamen à doloroſo hoc affectu liberatus non eſt, quin vehementer ingrueret, Ann. 1686. quo aliquoties ultra libram ſemis ſanguinis puri eminxit: Inſtituto tum exacto Examine quamvis nihil ponderis, nihil doloris gravativi vel rodentis aut lancinantis perſentiſceret, de ſublitеſcente tamen inquilino hoſte cogitare cepimus, inprimis quod arenulas calculosvé aliquando ſe excreviſſe retulit: parat. hinc pilul. uſual. ex ſang. drac. ver. croc. mart. adſtr. cum ſucc. veron. inſpiſſat. ſuccũ verò portulacæ plantag. & veron. ex herb. recent. expreſſ. & filtrat. ad ℥iiß. ſingul. mane & veſp. propinari juſsimus, quo per pluſculum tempus uſurpato optimè habuit, & pluſquam à ſemeſtri. ſanguinis nihil cum lotio minxit, percepit verò, quotiescunque urinam reddidit, ſub finem dolorem circa veſicæ collum ſatis atrocem.

SCHOLIUM.

Ἢν αἷμα ἢ πῦον ὀρέῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει inquit Hippocr. Sect. 4. Aphor. 75. & Aphor. 78. ὁκόσοι ἀπὸ ταὐτομάτου αἷμα οὐρέουσιν, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν φλεβίου ῥῆξιν σημαίνει: Eſt ſanè ſanguinis copioſa mictio, indicium renum affectorum, quorum elegantem ſtructuram, vaſculaque innumera præcedent. ſchol. expoſuimus, eademque vaſculi ſanguiferi unius alteriusve vel ruptionem, vel arroſionem, aut etiam laxitatem, vel dehiſcentiam indigitat: Exulceratio verò uſque non ſubſequitur, ni congeratur ſanguis, moraque ibi putreſcat & ſuppuretur, ceu iſtud appoſitè iterum confirmat Cous par. XVI. περὶ τῶν ἐντος παθῶν, δευτέρη νοῦσος νεφρῶν: αἱ μὲν ὀδύναι ἰσχυρῶς πιέζουσιν, ὡς ἐν τῇ πρόσθεν. Γίνεται δὲ τὸ νούσημα ἀπὸ ταλαιπωρίης, ὁκόταν ῥαγῇ τὰ φλέβια τὰ ἐς τὸν νεφρὸν τείνοντα, καὶ ὁ νεφρὸς αἵματος ἐμπλησθῇ: οὗτος ὁκόταν ταῦτα πάθῃ, ἐξουρέει ἅμα τῷ οὔρῳ αἷμα κατ' ἀρχὰς τοῦ νουσήματος, ἔπειτα πῦον προϊόντος τοῦ χρόνου. Equidem ſeri urinoſi ſecretioni renes potiſſimum à naturâ deſtinati, quia verò hæc ipſa vacuatio ſolennis eſt, & in corporis emolumentum continuatâ renum operâ, ſæpiuſculè peragitur, fit non rarò, ut cum ſero ſanguinis vehiculo, ſingulari naturæ Primi motoris dictamini obtemperantis induſtriâ, aliæ particulæ in venas reſorptæ, unà ſecernantur & hinc eliminentur,

minentur, ceu de empyematicis experientiâ comprobatum habemus, ſupra quoque mictionis cruentæ ex V. S. omiſsâ meminimus: Hæ ipſæ tamen particulæ, licèt motu eam configurationem ipſis natura conciliare ſtudeat, quæ cùm vaſculorum capillarium oſculis, tum præprimis tubulis urodochis proportionata eſt, non rarò vel hærere ſolent circa eorum extremitates, vel in ipſis fibræ ductibus, aut etiam tranſeundo crebrius, horummet texturam lædere, ut inde improportionatum quodvis facilius recipiant: atque illi effectui producendo ſalina ſpicula à quorum aggeſtione, mutuaque combinatione calculum ſuccreſcere prior. obſervat. diximus, aptiſſima ſunt, quæ hinc ſubſiſtentia, vaſculorum extremitates rodunt, fibræductus diſtendunt, papillas nerveas vellicant, ſicque dolori gravi, ſanguinis extillationi, variisque aliis occaſionem ſubminiſtrant; inprimis autem circa dictorum tubulorum extremitates, horumvé poros hærentia, accedente uſque novâ materiâ, in calculum majorem non rarò accreſcunt, qui dehinc majus ſpatium acquirendo, vaſculorum quorundam extremitates, lacerando vel rumpendo dictos tubulos, unà ſive dehiſcere vel rumpi facit, unde ſanguis profluens, cùm ſero permixtus non rarò copiosè emingitur, quod ipſum ſymptoma fibrillis vaſorum vel integris adhuc, ſed laxioribus, vel arroſis, eodem hoſpite ex motu graviore unà moto, iisdem ferè de cauſis facilè redit, fibrillis viz. oſcillorum capillarium ſanguinis impetui non reſiſtentibus. In præſenti quidem caſu, à ſanguinis motu concitato eundem attenuari, eq; arteriolis capillaribus renum propulſum, nunc purum, nunc tantillo ſero mixtum, tubulos urodochos promptiſſimè ingredi nobis non malè viſum fuit, ægroto de aliis nec conquerente nec verba faciente, quod per anaſtomoſin aliàs explicant, potueruntque iſtam hypotheſin confirmare, cùm juvantia V. S. & blandè humectantia ac demulcentia, tum quod nonniſi poſt vehementiorem motum ſanguinolenta minxit, acceſſit his ardor circa lumbos, dolorque gravativus, cùm ex itinere huc veniens opem noſtram expetiit: At cùm malum diuturniores inducias nunquam daret, quin imò fortiſſimè quandoque ingrueret, cum ardore & dolore ſimili quem ſub finem mictionis etiamnum percepit, calculosque per intervalla ab ægro excretos audiremus, hoſpitem inquilinum ſuſpicati fuimus, qui ferè à primo ſymptomatis inſultu primordia nactus, ſenſim ſuccreverit, vaſculumque capillare unum alterumvé ſucceſsivè laceraverit, aut oſcilla ipſorum ex ſanguinis appulſu quandoque fatigata, validè dehiſcere fecerit, unde urinæ cruentæ per intervalla, nunc copioſius nunc parcius redditæ fuerunt: φλέβιω ῥῆξιν ſanguis copioſus isque purè redditus, perſuadere poſſet, ex Hippocratis dictamine; majoris tamen vaſculi ruptionem adfuiſſe vix credimus, ſubſiſtente mox ejusmodi copiosâ mictione, imò

ex

ex medicamentorum uſu,quibus roboratæ vaſculorum fibræ, ſimulq; ſpicula acidi vulnerantis correcta & mitigata fuerunt; Pollent ſanè vulnerariæ hæ plantæ ſale quaſi nitroſo,ſed occultè alcalino,cujusmodi detergere acidumq; vulnerum ulcerumvè corrigendo,conſolidare optimè valet,opinaturq; Celeberr. Ettmüllerus ipſorum vim non in ſubſtant. volat. vel fixâ, ſed mediâ quâdam ſive ſale eſſentiali tartareo nitroſo conſiſtere. De dolore jam potiſſimum ſollicitus eſt æger quem circa radicem colis & collum veſicæ, poſtquam urinam reddidit non levem perſentit, ut ab ejulatibus ſibi temperare non poſſit: ſigna calculi veſicæ non adſunt, urina enim liberè profluit, pondus quoque nullum percipitur vel dolores alio quàm poſt mictionem tempore: ſanguinis quoque grumuli cum lotio non excernuntur, ut ab illis in veſica reſtitantibus ſtimulantibusq; ille derivari poſſit, quemadmodum olim ardorem cum ſtillicidio produxerat: videtur nihilominùs cùm à calculis arenulisque,quæ aliquando tranſierunt: (ab aliquo enim tempore horum quidquam excretum fuiſſe non audivimus) ſanguinisque acrioribus particulis fibrillis illic loci labes aliqua inuſta eſſe, quâ etiam lotii ordinariè tranſeuntis naturalem acrimoniam vix ferant: Quòd ſi urina cruenta continuaret,vel etiam carunculæ excernerentur, à calculo rodente & ulterius ſubſtantiam renum lacerante, iſtius fomitem commodius divinare liceret: Utrum verò à calculo, carni renum inerranti ſed quieto, idem concitetur decidere jam non poſſumus,certæ συμπαθείας ignari.

Observ. LXXX.

De mictione lapideâ &c.

Ex communicatione Excellentiſſ. THEOPH. BONETI, Med. Genevenſ. Anno 1681.

Noviſſimè in noſodochio noſtro res ſtupenda contigit, ſed ludicra. Puella XX. circiter annorum, cui vultus qualis anaſarcâ laborantibus, dolore renum ſe laborare ait, pòſt imi ventris cum gravitate teneſmo & iſchuriâ: Accitus Chirurgus Noſodochii catheterem immittit, elicit remorantem urinam, & deprehendit ex renitentiâ lapidem: Ejulat puella, auxilium poſcit immiſsis digitis educit Chirurgus non lapidem ſed ſilicem, poſtridie eadem revertuntur accidentia, adeò ut ad eadem auxilia

confugiendum fuerit, extrahiturque iterum lapis: Sicque ex ordine poſt eadem lamenta, ad XXX. uſque. Novitate perculſus noſodochium adeo, ejulantem puellam video, quæſita aliquot properanter facio: reſpondet ſe à plurimis annis dolori renum obnoxiam eſſe, exinde dolorem ad pubem vergere, excreto lapide quietis ſe eſſe compotem, donec novus niſus apprehenderet: Interim Chirurgus ad officium ſe componit: catheterem indit vaginæ, hinc urethræ: impellit aduſque renitentem lapidem, quo ubi ſubſtitit, ut apprehendam rogat: renitebatur cum ſono: Introducit digitos, atque immaniter ejulanti puellæ, ſilicem quadrato longum, pollicis longitudine, ſed craſsiorem, nullo muco vel ſanguine infectum, extrahit: hinc quietiſsima puella: affrictum lapidi cultri dorſum, ſcintillas elicuit: Medicus noſodochii, oſtendit ſeptem multò minores: atque in his unum perſimilem illis, qui generantur in veſicâ figurâ ovi columbini aſperum: ſed fraus non diu latuit, eâ enim ipsâ die, quâ hunc excluſit, nidus ſub axillis repertus eſt lapidum in ſentinam illam trudi deſtinatorum.

SCHOLIUM.

Non abſimilem Hiſtoriam legere eſt apud literati Orbis Phoſphorum Bartholinum cent. 3. Epiſtol. LX. de Puero calculos mejere ſimulante, qui autem ſecluſus à Fratribus & Amicis in cuſtodiâ arcis, Sereniſs. Regis juſſu detinebatur: toto illo tempore, quamvis paroxyſmum ingruere ſimulabat, calculos tamen nunquam excrevit, quod non ſuppetebant vel ipſi vel commoda occaſio in matulam illos projiciendi: Eò autem gravior & magis Diabolica Puellæ petulantia fuit, quod dolores ipſa ſibi intulit, gràviſſimaque ſymptomata ſibi inducere potuiſſet, enim verò ab aſperis ſilicibus, iisque vi intruſis & lædi ſphincteris fibræ, mucusque veſicæ ſenſim abradi potuiſſet: Excellentiſſ. Heurnius exemplum pueri decennis laudato Bartholino centuriâ eâdem perſcripſit, in cujus urinâ poſt præcedanea graviſſima ſymptomata, lateres vel ſilices minores reperti fuerunt, monuitque æger ſilicum ſimilium majore fruſta inteſtino recto inhærere: in quo equidem Bartholinus ipſi non aſſentitur, ſed fraude rem agi potuiſſe, nî D. Heurnius præſens fuerit, ſibi perſuaſum habet: Abſit ut alterutri Viror. horum optimè de Arte noſtrâ meritorum contradicamus: Id verò, ὡς ἐν παρόδῳ heic addimus, mictionem talem non prorſus ridendam vel rejiciendam eſſe: Enimverò

nim verò cum Bernæ nuper eſſemus, Clariſſ. D. D. Sigiſmund. Kœnig pro innatâ ſuâ humanitate, & favore quem hactenus demereri non potuimus, nos duxit ad Virginem vegetam ad aſpectum vividique coloris, quàm ferè lapidi vel calculi cacam nominare poſſemus: hæc ab aliquot annis calculos minores, medioxumos, maximos variæ figuræ, per vomitum, urinam, præcipuè verò alvum excrevit, præcedentibus horrendis cruciatibus: Eo ipſo tempore, foëtus ferè in procinctu fuit, abdomen enim diſtenſum erat, cruciatus ingruere incipiebant, poterantque ejus veſtigia digitis contingi. Plura ſymptomata alia notatu digniſſima, quæ cum prolixa hiſtoriæ traditione, Actis Anglicanis inſerta, audivimus vidimusque in Ephemeridibus eruditor. Lipſienſium, heic ſtudio prætermittimus, nolumusque generationis modum perveſtigare, ne in alienam meſſem falcem mittamus, quòd ſi tamen hariolando quid aſſequi valemus, cùm per urinam calculos, ſimiles iis quos per alvum excrevit, reddiderit, materia ex ſanguine per arterias illuc allata, omninò deducenda eſt, qualem ingeſta ferè ſuppeditârunt, quamvis de victus ratione nobis non conſtet: ſique eadem per arterias ad glandulas inteſtinales advehi dicenda eſt, illarum oſcula harumque poros ita ſenſim formatos configuratosque fuiſſe putamus, ut facili negotio illic ſecernatur, inque inteſtinis aggeſta calculos dict. pariat: neque ratiocinia ſatis urgentia videmus, quæ fermentum λιθοποιητικόν oſtendere & probare poſſint. Id magè mirum, calculorum ulteriorem generationem impediri non poſſe, correctâ atque emendatâ diætâ: certè exactè rem trutinantibus, perpendentibusque maximam illorum copiam per alvum excretam fuiſſe, veriſimile videbitur, in inteſtinis illos ferè immediatè generari, particulis terreis aliisque, (oſcillis vaſculorum lacteorum fortè anguſtioribus,) improportionatis à chylo ſecedentibus, mucoque inteſtinali involutis foëtum hunc ſenſim conſtituentibus, qui deinceps arrodendo fibras, non niſi maximis cruciatibus excerni poteſt. Agmen claudat hiſtoria pariter jocoſa: Anno 1674. cùm in Galliæ metropoli verſaremur adhuc, peritiſſimus, Dn. Morellus vocabatur ad illuſtrem quendam Juvenem, qui de dolore inteſtini recti, fæcumque alvinarum excretione impeditâ, ex repagulo ligneo inteſtinum opplente, querelas movit: Parentes anteactorum inſcii, petierunt ut quid ligni doloroſi ſubſit exploraret: Ille igitur digitis ſenſim in alvum immiſſis, lignum deprehendit, illudque forcipe, quâ aliàs in veſicæ calculo extrahendo utimur, arreptum educit, ſtupuerunt adſtantes, cùm calamum ſcriptorium eſſe viderent, adque foëtus hujus cauſam hæſerunt, Juvenis ex caſu ſaccum quo ille recondebatur diſruptum fuiſſe, hincque inteſtinum vi ſubintrâſſe aſſerebat: Aſt nequitiæ illicitæ exercendæ deſtinatum fuiſſe, alii nobiſcum crediderunt: Præcipuum quod heic mi-

rari licet, fibrarum motus periſtalticus eſt, ſuperiora versùs, quo calamo ilico vias occluſerunt.

Observ. LXXXI.

Hæmoptöe ex menſium ſuppreſſione feliciter curata.

Barbara Eglin 17. annorum, paupercula, d. 15. 7bris 1681. conqueſta eſt de ſtrumâ ingenti, utrumque colli latus involvente, cujus primordia antecesſit abſceſſus, qui in dextro latere magis magisque accreſcens, tandem à Chirurgo adapertus, & hinc conſolidatus fuit, ſtrumæ ſeminiis ſenſim pullulare incipientibus, ac in longum ac profundum ita ſerpentibus, ut difficilis omninò remediis fuerit locus, inprimis quòd ſanguinis ſputum levius, citra tuſsim, per intervalla patiebatur ægrota, nihilominus tentare aliquid neceſſum fuit, vel ulteriori accremento impediendo: præſcripti hinc pulv. contra ſtrumas uſum cùm malum eluderet, pilulas noſtras Mercuriales alternis diebus ſumendas, quòd ſtruma ad attactum mollecula erat, commendavimus, non neglecto ſanguinis ſputo, cujus cauſam legitimam miſella adhuc dum confiteri nequiit, pudore præpoſtero ducta. Sed nec his vel illis quidquam effectum eſt, earum licet uſum in pertinacibus glandularum obſtructionibus, imò haud ita pridem ſcrofulis pullulantibus oppoſitum ſalubrem compererimus: d. X. Novembr. hæmoptyſi, quæ alias inducias dabat, acriùs ingruente, quid tandem mali ſubſit ex ægrâ ſeriò percunctati ſumus, inprimis menſtrui floris ratione, cujus marceſcentiæ, quæ ſanguinem cumulant viſcidiorem, ſatis obnoxias noveramus: faſſa fuit tum à 17. ſeptimanis illo ſe deſtitutam fuiſſe, indeq; inſtante periodo ſolenni ſanguinis eruptionem copioſiùs ſenſiſſe, præprimis quòd vaſa ſanguine utcunque turguerint, jam autem tuſſim, quæ priùs aberat, juxtà vexare cum reſpirandi difficultate, ſanguinemq; floridiſsimum ejici; Inſtitutâ V.S. quam pro ratione deinceps reiteravimus, ſymptomati urgenti & cauſæ apozem. vulnerariis detergentibus obviam ivimus, non neglecto Martial. convenienti uſu ad vias uterinas reſerandas, ſanguinemque paulatim

tim in motum vegetiorem concitandum. His reiteratis, cùm tantiſper meliùs haberet, lactis vaccini vires experiri cum conſerv. roſar. conſultum duximus: inde corpore leni quodam catarthico diſpoſito, manè jejuno ſtomacho cyath. 1. lactis à caſ. & cremore ſupernatante depurati exhibuimus, cum pulvere bihorio poſt ſumendo ex diaphor. Jovial. ocul. cancr. præparat. raſur. ebor. Nec hujus uſum per ſeptimanas aliquot continuatum inutilem comperit, quin tam moleſtum ſymptoma multum inde mitigaretur: quia verò menſtrua inde non redierunt, de ſputo planè ſubſtituro, certis eſſe non licuit, hinc ſubſequente Majo ſeri caprilli virtutes exploravimus, quas egregias ſanè hoc in affectu compeſcendo deprehendimus cum pulvere modò laudato: etenim ſub initia menſis Auguſti hæmoptyſin omninò ſubſtitiſſe retulit, neque incommodi gravioris quidquam ſentire, præter cephalalgiam per vices atrociter infeſtantem, cui ſanguinis miſsione commodùm occurrimus: Menſtruorum autem ciendorum ergo, ſemicupia & pediluvia ex herb. ſalv. meliſſ. origan. puleg. fl. beton. ſtæchad. lil. convall. chamom. parari curavimus, venamque in malleolo deinceps tundi juſsimus cum felici ſucceſſu, tribus ſiquidem ſeptimanis poſt, præcedentibus dolore & ardore in lumbis, hoſpes tam diu ſollicitatus & expectatus legitimè comparuit.

SCHOLIUM.

Joannes Rhodius, Vir meliore fato dignus Centur. 2. Obſerv. 30. Mulieris meminit Patavinæ ſingulis aut alterius menſibus, ſine pectoris offenſâ ſanguinem exſpuentis, menſium per hoc penſato deliquio, in quo id tamen reperi dubium, an ſine tuſſi prodierit, cum ſequentis hiſtoriæ lemma tuſſim adfuiſſe haud obſcurè teſtetur, Verba ſunt Celeberr. *Pechlini* Ephemerid. German. Ann. IX & X Decur. 1. Obſerv. 27. apponitque hic paulò pòſt, Exemplum Mulieris triginta duos annos natæ, macilentæ & quæ hæmoptöen periodicam menſtruam pesſa eſt, filiæ huic noſtræ non abſimilem, niſi quod apud illam menſtrua ſimul fluxerint, quamvis parcius: de ſanguine menſtruo, ejusque fluxus cauſis, prolixius egimus, prodr. Phyſiolog. Id verò heic addere conſultum ducimus, quòd circa uteri ſtructuram evacuationi tam ſolenni maximè convenientem Celeberrimus Malpighuis in epiſtol. ad Clariſſ. Jacobum Sponium datâ monet, de arteriarum ac venarum reticularibus plexibus

(quos

(quos in utero vaccino ſæpius conſpeximus) tubulos uterinos variè & ita ſtipantibus, ut venæ amplitudine & numero arterias longè ſuperare videantur, illarumque frequentius ſurculi bini comitentur arteriam, cujusmodi vaſorum texturam attentè ruminantibus, mirum non videbitur, cur per uterum potius, quam aliam partem menſes erumpant: Legi quoque hanc ob rem meretur ratiocinium elegans Celeberrimi *Bohnii*, Fautoris atque Amici honoratiſſimi, quod progymnaſm. XII. Circul. Phyſiolog. inſeruit: Nihilominus, inquit, ſi flexuoſos arteriarum æque ac venarum uterinarum attendamus tractus, ſi ſingularum miras anaſtomoſes, certè nullibi talem vaſorum ſanguiferorum implicationem atque conformationem continget obſervari: peculiarem proin quoque ex hac eliciamus uſum peculiariaque phænomena ratio ſuadet: ſcil. *Sanguis per lateris unius uteri arteriam, dum ad ſurculos minores fertur, ab oppoſiti lateris arteriâ neceſſario aliam motus ſui directionem recipit, illiusq; pariter fluori imprimit, ita ut utriusq; rami ſanguinis motus turbetur, & impetus illius aliquantum diffringatur, atq; hoc quidem eò magis, dum à plexibus his arterioſis emergentes rami tortuoſis pariter ac demum ſerpentinis ductibus in ſubſtantiam uteri feruntur. Simili ratione cum ſe habeant venæ, impetu ſanguinis intra arterias retuſo, lentâ magis undulatione per harum quoq; reticulatas implicationes ille vehitur, ut extra turgeſcentiam menſtrualem, ſanguinis motus ita infractus, ſtagnationi aliquid analogum patiatur, inq; non gravidis, ob compactiorem uteri ſubſtantiam, ejusq; tubulos non apertos, ſtagnans hic ſanguis, inſtante menſium tempore interiorem vaginæ ſuperficiem adeuntes venulas divellat, ac per harum extremitates ruptas menſtruorum nomine promanet, id quod evincere videatur, quod nigricans nec ita ſplendidus, vel tanto cum impetu, ſed lentè magis prodeat idem.* Quicquid ſit uſque certum eſt, reticulares ejusmodi vaſorum implicationes, ac ſerpentinos tortuoſosque ductus, ſingulari naturæ ſolertia efformatos eſſe, inque utero non modo ſanguinis pulſu ex trunco aortæ allabentis impetum, menſtruâ præprimis periodo, aut etiam graviditatis tempore infringere, ejusque jacturam, vaſis repletis atque diſtentis, ſi eorundem oſcilla hiſcerent, fibrillis nimium fatigatis, reticulari hac expanſione impedire, ſed etiam ſucci nutritii cum cruoris particulis, per poroſam uteri ſubſtantiam, in vaſcula fœtus ſecretioni jugiter inſtituendæ, commodum miniſtrare, remeante ſanguine reliquo, qui in tam minutis arteriolarum plexibus, de motu ac vigore ſuo non parum perdidiſſe poteſt, per tortuoſas easque ferè duplicatas venarum ramificationes. E quibus ſatis conſtat, qui uteri vaſa conceptionis tempore turgeſcant, ſanguine non tam extravaſante & circa uterum collecto, quàm in ipſis hiſce plexibus aggeſto, particulas neceſſarias per tubulos uterinos ſubinde ad vaſa fœtus amandante, reliquo verò nonniſi lento curſu per venas in truncum cavæ remeante, ut vana non ſit præfati Viri Excellentiſſ. ſuſpicio,

de ſanguinis ad ſtagnandum diſpoſitione, ſive mavis, in motu qualicunque torpiditate; Atque iſta motus infractio, uti inſtantibus menſibus, maſſa humorali turgeſcente, & in orgaſmum aliqualem concitata identidem contingit, cum majore vaſorum diſtentione, de quibus dolor gravativus ac tenſivus, ardor item circa lumbos & hypogaſtrium, imò horroris ac caloris viciſſitudines, particularum uti vellicantium, ita ſanguinis in vaſis congeſti, nec libero motu pollentis indices, abundè teſtantur, ita ſanguine ex ſe viſcidiore & hinc ad turgeſcendum inepto exiſtente deficit, vel potius gravior exiſtit, cruore per dictas vaſorum implicationes nonniſi lentiſſimè moto & ferè ſubſiſtente; eſtque hæc Veterum obſtructio in vaſis, calorisque defectus intemperiei frigidæ mater, à quâ ſanguis crudior relinquitur adhuc, & fluxilitate neceſſaria deſtituitur, damno non exiguo, quod inde corpori univerſo inducitur; hæreſcentes enim ejusmodi particulæ, præterquam quod ſanguinis circulationi, aliarumque neceſſariæ ſecretioni, à quibus turgeſcens ille ſtatâ periodo aliàs ſe exonerare conſuevit, obſunt, non rarò quoque acrimoniam induunt, parteſque nerveas circa uterum aggrediendo motus convulſivos inducunt, motumque per inferiora ſufflaminando, ut per alias vias natura, onerantis mole ſe ſublevare nitatur efficiunt, ceu tum præſens, tum ſequentes Obſervat. probatum dant: utque de aliis Menſtrui fluxus ſuppreſſi cauſis, (quæ quidem variæ ab Authoribus recenſentur, ſed excepto morbo organico in utero vel hujus vaginâ, ad vitium ſanguinis ferè, vaſculorumque, præprimis vaginalium, ſi Excellentiſſ. Bohnium alioſque audimus obſtructionem referri poſſe videntur,) plura dicere omittamus, in puellâ hac ſanguinis lenteſcentiam aliquam, atque hinc ad motum ineptitudinem perſuadent tum vita ſedentaria, victusque ratio craſſior, cui in loco, in quo illa degit, emancipantur, tum quæ eandem ſequi facilimè poteſt, ſtruma ex viſcidi coagmentatione, diſtortis ruptiſque glandularum vaſorumque tubulis ac fibrillis, paulatim adaucta: nec verò hanc vectigalis menſtrui moram commodùm tulit, quin repletis inde vaſis pneumonicis veſiculæ pulmonis comprimerentur, non ſine reſpirationis difficultate, ſimulque ſubſiſtente cruoris portione aliquâ in ipſius lobulis, perq; poros tracheæ tranſudante, ſputum ſanguinolentum, primùm citrà, poſt cum tuſſi (quam particularum acredine vel ex ſolâ morâ ſuſceptâ, vellicando peperit,) ſubſequeretur, cujusmodi copioſum experta fuit, ipsâ menſtruâ periodo inſtante, particulis cruoris magis turgeſcentibus & aggeſtis, ceu vaſorum ſanguiferorum turgiditas commonſtravit, motuque inteſtino ſanguinis qualitercunque ſuſcitato, qui autem ferè in pulmonum vaſis ſubſtitit, è quorum oſculis hinc copioſius extillans, quam per venulas lentiore motu reſumi poterat, multâ ſui portione per tracheam tuſſi eje-

ctus fuit, donec aliquâ ſui ſarcinâ hoc modo liberarretur: Evaſit tamen à tam moleſto & ſæpius funeſto ſymptomate Miſella medicamentorum talium uſu, quæ cùm ſanguinis in pulmonibus grumeſcentiam præcavent, eundem viſcidiorem incidunt, attenuant, ad juſtam fluxiltatem motumque aptum reddunt, vias obſtructas reſerant, tum etiam ad vias uterinas ducunt ejus copiam minuendo, à quâ diſtendente ac opplente non rarò fibrillæ arteriolarum labefactantur, ut priſtino vigore ipſum ulterius propellere nequeant, ſicque plenis atque arctatis vaſorum oſculis, pondere iſthoc revulſo, tonum priſtinum reſtituendo: cui equidem ultimo V. S. iterata, præprimis in malleolo, commodiſſima fuit, priori verò ſcopo, medicamenta vulneraria, abſorbentia & detergentia, aperitiva item martialia, aliaque, præprimis autem ſerum lactis caprill. ſale nitroſo prægnans, non rejectis balneis, ac pediluviis ex emollientibus iisque parat. quæ rarefaciendo poros atque vias dilatant, utque cum Excellentiſſ. Wedelio loquamur, archéum ſuſcitando, motum M. H. blandè invitant.

Observ. LXXXII.

Menſium per vomitum oculosq; excretio.

Ruſtica 40. circiter annorum, robuſta aliàs & vegeta, ſed Bacchi, quem jejuna etiam fervidè oſculata fuit, ab aliquo tempore nimis amans, An. 1681. menſe Junio, iſthoc à Marito ingravidata, ſua non amplius vidit menſtrua, rata hinc ſe concepiſſe ex mariti ordinarii magis, quàm Dei vinoſi conſuetudine, animo ſubhilari fuit diu, donec menſe Octobri proximo, ſymptomatum infauſta ſeries, gaudium ſpemque omnem præciderunt, abdomen etenim cum artubus intumeſcere, miſella circa præcordia angi, & difficulter ſpirare, facies palleſcere, appetitus proſterni, viresque delaſſari ceperunt, adeò

Nox & amor vinumq; nihil peperére ſalubris.

Moleſtiores hiſce tractu temporis fuerunt adhuc vomitus cruenti copioſi, nunc periodicè, ſingulis menſibus, nunc irregulariter ægrotam defatigantes: jam tum temporis rogati, quid periculi immineat, prædiximus, nî medicamentis convenientibus ſedulò uteretur: Verum enimverò, quod vulgus ſapere neſcium factitat ubique, & utinam faceret ſolum, Agyrthæ extranei, cujus ἰατρεοσοφίαν prudens nemo, niſi barbatulus laudabit, empiricam vocem

vocem & remedia libentiùs audiit, quàm ſalubre noſtrum conſilium, ſuo quidem maximo cum damno, ſymptomatibus indies in deterius ruentibus: d. 25. Novembr. inſolito pruritu oculi miſeræ correpti ſunt, quem ſanguinis floridi ad ℥ plures excepit effluxus: jam lecto affixa hæſit, vomituque cruento libera tantiſper licèt extiterit, de gravitate tamen & anxietate circa præcordia aliisq; ſymptomatibus conqueri non deſiit. D. 9. Ian. 1682. aliorum precibus, quibus parere filiale jubet munus, moti, (quod Homuncionis remediis noſtra miſcere noluimus) ipſam inviſimus lecto miſerè decumbentem: retulit tum octo diebus ante vomitu ſanguinis multo, cum ejusdem per nares & oculos eruptione denuo infeſtatam fuiſſe, præeuntibus calore & horrore qualicunque, compreſsione circa præcordia, reſpiratione difficili, cum tuſsi, & ſuccedentibus crebris animi deliquiis: ſanguis quem evomuit grumoſus parum erat, reliquus tenuis & acris, inſtar loturæ carnium, pulſus frequens & concitatus, attamen æqualis: Imperatâ diætâ exactiſsimâ, & interdicto vini uſu, ſequentium commendavimus uſum: Diaphor. Jovial. corall. rubr. præparat. ſanguin. Dracon. v. terr. ſigil. bol. armen. or. gumm. arab. oc. cancr. præpar. trochiſc. de carab. & ſimil. m. & v. ad ʒß. ſumendum. cum mixtur. per cochlear. ſumend. ex aqu. deſtill. cum Tr. Mart. cydon. quibus utcunque bene habuit, anxietate circa præcordia & reſpirandi difficultate multum imminutâ. D. 18. Ian. menſtruâ periode imminente, aliis locum conceſsit, quibus vomitio ſanguinolenta jam ſubſiſtere, & per vias ordinarias menſtrua tantiſper comparere ceperunt: ægra etiam ad munia ordinaria rediit, de artuum inferiorum laſsitudine potiſsimum conqueſta, inde remediis dictis ulteriùs uſa fuit, quibus addidimus pro decoct. ordinario. ℞. Fl. papav. rhæad. bellid. m. ã pii. ſemin. aniſ. coq. in menſ. ℔ß. aq. comm. Verùm enimverò quâ ſui dulcedine liquor rubeus, ſibi olim emancipatos pollicere conſuevit, aliquot menſes pòſt, quod melius habebat, miſera ad nocivi hujus Dei ſacrarium rurſum properavit, ſpreto Nympharum ab Jatrice temperatarum potu, minus ut ipſa augurabatur cordiali, indeque funeſtæ recidivæ ſcenam ilico vidit, vomitu redeunte

 atroci-

atrociter & abdomine ſenſim ex aquis intumeſcente, donec Creatori placuit animulam è ſuo hoſpitio evocare.

Obſerv. LXXXIII.

Menſes per aures excreti præcedentibus motibus convulſivis.

Anno 1683. quùm cum Venerabili Præceptore noſtro, Excellentiſſ. D. Doct. Glaſero noſodochii Ægros viſeremus, offendimus Virginem annorum XXIV. corporis habitu macilento, faciei colore liveſcente, vultu humili, quæ medio ætatis curſu, ferè per triennium maniâ, ſcrophulisque in collo laboravit: Hæc circa ætatis annum 16. primùm menſtruum vectigal exolvit, inde verò, cùm malæ victus rationi indulgeret, idem inordinatè, vel parcè vidit. Biennium ante, cùm ex toto menſibus ſe orbatam deprehenderet, acidulas quatuordecim dierum ſpatio bibit cum emolumento, rediit enim lunare tributum, quod olim amiſerat, quia verò ob egeſtatem, uſum earum ulteriorem relinquere coacta fuit, natura in motu ſuo rurſum deſtitit, ut neque in illud uſque tempus menſes viderit: jam verò febris lenta corpus invadere tentabat, convulſionesque miſellam exercere, quæ ſanguine ex aure ſiniſtrâ fluere incipiente inducias dederunt, uſque dum exacto menſi, ſimili modo ſæviendi occaſionem nanciſcerentur. Sanguis qui excretus fuit ad ℥ß. circiter, nigricans erat & ſeroſus: Acceſſit tertiana febris, quamvis non exquiſita, à quâ tamen prius ſymptoma non fuit imminutum: Fuit nihilominus ægra cùm à febrili inſultu, tum etiam, menſium ſubſiſtentiâ, indeque pullulantibus convulſionibus, medicamentorum, aquarumque præprimis mineralium ope, benedicente Deo liberata.

SCHOLIUM.

Καταμηνίων γινομένων πλειόνων νοῦσοι ξυμβαίνουσι, καὶ μὴ γινομένων ὦ ἐκ ὑστέρης ξυμβαίνουσι νοῦσοι Hippocrates inquit l. 5. aphoriſm. Prolixius ſuper iſtud commentari, opus non habemus, cùm quæ ſymptomata, particulæ irritantes circa uterum collectæ, producere valeant, præcedent. Schol. memorave-

moraverimus, binæque hæ hiſtoriæ ſatis doceant, tum quas vias, ordinariis ferè præcluſis, pro ſanguinis cumulati excretione, natura ſæpius arripiat, tum etiam quàm gravem noxam, univerſo corpori *iſte* ſubſiſtens, vel aliquibus ſuis particulis genus nervoſum vellicando, inferat; enimverò *illa* vomitu ſanguinem grumoſum ejecit, reliquo floridiore interdum, maximam verò partem acri, ac loturæ carnium ſimili, ex oſculis vaſculorum in naribus oculisque extillante, præcedente pruritu in his inſolito, à ſanguine copioſius appellente, ſuâque tenuitate & acrimoniâ, fibrillas arteriolarum humectante ac titillante; *hæc* verò maniaca primum in inferiore ætate, cùm malâ diætâ menſium eruptioni obicem poſuiſſet, convulſivos motus ſuſtinuit prius, quàm ſanguinis tantillum per aures erumperet, cujus quidem mali cauſas ſubticere malumus, quàm incertas proferre; utrum enim particulæ cruoris in vaſis uterinis ſtagnantis (de quo menſtruorum præcedens inordinatus fluxus argumentum non leve exhibet) acrimoniam ſenſim adeptæ, fibrasque illic loci irritantes, an demum ſimiles turgeſcente utcunque ſanguine per arteriolas ad aurem ſiniſtram delatæ, ibidemque fibrillas nerveas in interioribus vellicantes, quibus nervoſum genus ilicò conſenſit, anſam iis ſuppeditaverint, dubium omnino eſſe poteſt, quamvis hoc ultimum veriſimilius videatur, ceſſantibus ad ſanguinis acris, ſeroſi & nigricantis excretionem, convulſivis inſultibus, hisque nonniſi exactis quatuor ſeptimanis, dolore circa lumbos vel hypogaſtrium atroci non comparente, invadentibus: de cætero cùm ſcrophulæ, & ingruens olim furioſus affectus, tum etiam victus ſuccedaneus, ecquibus particulis ſanguis imprægnatus fuerit, teſtari poſſunt, nec jam vacat ulterius in iſta inquirere; id modò addimus, ſiquidem à maniâ fuerit liberata, in fibrillis cerebri graviorem labem nos quærere non poſſe, eandemque, ſi quæ adfuit, creſcente ætate correctam fuiſſe. Ruſticam autem, quod etiamnum concernit, damnum ſibi ipſa intulit vini nimia & intempeſtiva ingurgitatione, cui unà craſſior diæta jungenda eſt, auctâque ſeri in M.H. copiâ, idem fatum quod hydropici ſuperius, tandem experta eſt; enim verò ſuppreſſis magis magisque & eliminatis particulis volatilibus & balſamicis, ſanguis admodum ſolvi, in motu ſuo fatiſcere, ſerum in artubus inferioribus, aliisque abdominis partibus ab ipſo ſecedere & ſtagnare, præprimis autem, in partibus pneumonicis ſubſiſtendo gravare, èque vaſculis arterioſis unà cum ſero abſcedens, cumulari & grumeſcere, tandemque vomitui cruento ortum ſuggerere cepit, cujus evidentia indicia fuére, anxietates primum circa præcordia & ſpirandi difficultas, inde etiam oppreſſiones circa præcordia graviores, reſpiratio difficilis cum tuſſi & animi deliquia, libero ſauguinis per pulmones circuitu ſufflaminato, quæ ſanè ſanguinem fluidiorem ac ſolutum, & qui arte-

riolarum fibris contineri amplius nequit, in dictis pulmonum loculis ſubſiſtere, atque inde confinibus partibus noxam inferre, majori certitudine perſuadere videntur, quàm ſi ex ventriculi vaſis grumeſcentem eundem, poſtquam in cavitatem ejus effluxit, repeteremus, potuitq; vomitus cauſa eſſe fibrillarum nervearum in aſpera arteriâ irritatio fortis quâ œſophagieæ vicinæ ob intimam affinitatem unà affectæ fuerunt, ceu tuſſientibus accidere ſæpiuſculè jam notavimus.

Observ. LXXXIV.

Hæmorrhagia Uterina cum fœtus immaturi excluſione.

Menſ. Jan. 1680. Uxor honeſta triginta & quot excurrit annorum, liberorum plurium mater, quorum tamen aliquot, vel ante terminum conſuetum excluſit, vel in ipſo partu, ex ſanguinis impetu, non ſine dolore ſuffocatos vidit, per quatuor circiter menſes cum dimidio rurſum gravida, cæterùm hypochondriaca, ac hæmorrhoidum fluxui multò aliàs, etiam hoc ipſo tempore obnoxia, noſtro ſuaſu ſalvatellam aperuit, ut *plethoræ* atque intempeſtivis ſanguinis eruptionibus vel ſic obviam iret. Sub noctem ſanguis ex utero non citra vehementem Matris concuſsionem prorumpere incipit, minus tamen copiosè: *Symptoma* hoc chirurgo, qui V. S. largiorem inſtituerat, accenſuit: Mox accerſimur, audimusque juxta foëtum, qui prius inſtar ponderis, medietatem ventris occupârat, alterum latus motu ſatis valido petiiſſe, ventrem etiam, qui ante hunc infantis motum inſigniter intumuerat, detumuiſſe, ſubſequente copioſiſsimâ aquarum per loca convenientia evacuatione, quæ prius ſatis pauca & infrequens erat: Præſcripſimus primo acceſſu aquam cordialem & bland. adſtr. ex aq. fl. til. borrag. burſ. paſtor. corall. rubr. ſyr. granat. corall. quâ per cochl. uſa fuit. Externè paravit Empl. ex cydon. cum nuc. moſch. in Vin. rubr. coct. calidè imponendum, quibus bene habere ſibi videbatur D. 16. Martii quum rurſus accerſeremur ægraque de priſtino malo redeunte, non citra tormina quæ circa regionem hypogaſtrii & lumborum perſentiſcebat conquereretur, convenientibus, tum in formâ fluidâ

fluidâ tum ſolidâ pugnavimus, ſpreverunt verò medicamentorum efficaciam ſymptomata, ægramq; d.22.ejusd.cum impetu adorta ſunt, doloribus vehementer ingraveſcentibus, & ad uſque oſſa pubis ſeſe extendentibus (Noſtrates die ſchneidende Wehe vocant) anxii tum hærebamus meritò, quid apud ægrotam, maximè contritam tentandum eſſet: Ex *unâ parte* ſanguinis terrebat fluxus, ex *alterâ* verò fætum blanda calcitratio refecit, cui acceſsit temporis complementum deficiens, ad quod abſolvendum naturam adhuc ſtudiosè collimaturam ſperavimus, Matrem interea bono animo eſſe jubentes, conſultum interea non erat, vel matrem vel fœtum intempeſtivè torquere ſuaſimus hinc quâ ad demulcendas partes nerveas & membraneas, quâ primas vias blandè eluendas clyſterem, poſt cujus applicationem naturam frequenter ſuæ intentionis indicia manifeſta prodere noveramus, ſed renuit ægra: Propinavimus hinc julep. ex confortante anodynum, & ſacculo hypogaſtrium fovimus: Vix anodynum ſumſerat, ſacculumque applicuerat, & en aquæ copiosè prorumpunt, quas ſequitur lochiorum fluxus cum doloribus ſuprà nominatis: Sanguinis concreti & aduſti fruſta ingentia, ſubfœtida frequenter excluſit acutiſsimis cum torminibus: Quum ſingula diligenter ruminaremus, ægram quietam detineri jubemus, & expectare uſque dum lochia inducias darent, propinabantur interea juſcula reficientia & roborantia, unâ cum aq. card. Hor. 3. matut. fluxu remittente hauſt. aq. lil. convall. & meliſſ. exhibuimus, quem paulò pòſt conatus mingendi & hinc egerendi inſecuti ſunt, iique vehementiſsimi, ſed nec multi nec diuturni: per intervalla quoque unum alterumvè cochleare Balſ. embryon propinavimus quo aſſumpto conatus paulùm rediêre, & obſtetrix fœtum Matre multò cum niſu opitulante, pedibus tandem prehendit, & ex antro in quo hærebat feliciter extraxit. ſed mortuum, menſium circiter 7. in ipſo jam utero Bubonocele laborantem.

SCHO-

SCHOLIUM.

Fœtum in uteri clauſtris detentum, unà cum ſanguine per vaſa materna illuc accedente, inque uteri tubulos depoſito, ſucci nutritii particulas haurire, Hippocrates jam aſſeruiſſe videtur, quando l. *περὶ σάρκων* & *περὶ φύσιος παιδίου* inquit: *τὸ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον, τὰ χειλέα μύζει ἐκ τῶν μητρέων: ἕλκει τήν τε τροφὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω: ἕλκει μὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ γλυκύτατον: ἅμα δὲ ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐπαυρίσκεται ὀλίγον:* dulciſſimum ſanè in ſanguine ſerum nutritium eſt, cujus jacturam fœtus ægerrimè fert, teſte eodem l. 5. aphor. *ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ αἱ καθάρσιες πορεύονται, ἀδύνατον τὸ ἔμβρυον ὑγιαίνειν.* Atque hinc eſt quod hæmorrhagiæ uterinæ gravidis ſupervenientes, plerumque abortum minitantur, cujusmodi frequenter accidere ſolent, vaſis ſanguiferis, quæ fundi uterini penitiora ſubire, vel Tyronibus conſtat, admodum repletis, fibrillisque ipſorum à copiâ enervari incipientibus, unde per tubuloſam uteri ſubſtantiam in placentam hujusque vaſa, legitimâ quantitate *ille* non ſecernitur, ſed intra uteri cavum recipitur, ibidemq; vel ſubſiſtendo, ulteriorem grumeſcentiam & acrimoniam acquirit, vel tenuior fibrillas orificii alluendo laxat & fortè titillatione aliquâ iſtud aperiri facit, ſicque exitum ſibi parit: quandoque autem acredinem; ſive ex mora ſive ex ſe majorem, fibrisque uterinis ſatis inimicam obtinet, de quâ dolores & cruciatus enormes, quibus femellæ ejusmodi affliguntur, teſtimonium præbent, poſt ſanguinis grumoſi, & non raró in majus fruſtum compacti, vel ejusdem loturæ carnium ſimilis paulatinam excretionem, atque profluvium ceſſantes: In ejusmodi vaſorum turgeſcntiâ convenientiſſimum remedium V. S. eſſe ſolet, quâ ſanguinis copiâ minuitur, particulæ ipſius ſubſidere in vaſis vel grumeſcere incipientes, divelluntur ac diſtrahuntur, ſimulque impeditur, ne vaſa ultra elaſticitatis ſuæ ſphæram diſtendantur, tubulique à cruore ultra capacitatem ſuam impleantur: Interdum à vehementiore motu ſive corporis, ut ſaltu, curſu, &c. ſive animi, ut irâ, excandeſcentiâ, ſanguinis ex utero intempeſtivus effluxus concitatur, dum in illo placenta ab utero quocum arctiſſimè cohærebat, divellitur, indeque ſanguini per tubulos affluenti in cavum ejus, contiguitate ſolutâ, via panditur, in hisce verò pathematibus, ſpirituum ſanguinisque motus validè concitatur, à quorum impetu vaſis eadem labes, quam modò meminimus infertur: ſæpenumero autem ipſe fœtus à paſſionibus matris ita afficitur, ut præter modum calcitrando præcociorem exitum, ruptis quibus includitur membranis ſibi pariat, de quibus plura inferiùs: fortè etiam concitato ſanguinis ſpirituumque motu in fœtu, oſcula aliqua capillaria diſtorqueri

queri aut diſtendi poſſunt in placentâ, ut dicta ipſorum cum tubulis uterinis per contiguitatem unio inde lædatur: Quandoque unio hæc fœtu grandeſcente ſtatim infringitur, utero malè affecto: præprimis autem muco ejus teneriore exiſtente, aut poſt frequentes, eosque graviores partus nimium abſcedente, ſolent iſthinc abortus facillimè ſuccedere: Fœmina de qua inpræſentiârum ſanguinis copiam cumulavit, plethorica enim erat, & hæmorrhoidum fluxum etiam durante menſtruo patiebatur, juxta eam ſanguinis diſpoſitionem nacta, quâ facilè coagulatur, inque vaſis lentioris motus ſubſiſtere ac grumeſcere amat: ſiquidem ad ſeptimum menſem fœtum geſtaverit, in fibrillis uteri denudatis vitium quærendum eſſe non exiſtimamus: neque etiam terror, qui ingruenti fluxui ſanguinis acceſſit, primariam cauſam arbitramur: dum verò ſanguinis liberum motum ac refluxum magis ſufflaminavit, oppidò non parùm huc contulit: de motu corporis nocivo nihil conſtitit, ut hinc vaſorum ſanguiferorum oppletione, (quam ſuperiùs explicavimus) ferè acquieſcamus, cui nec V.S. medelam parare potuimus, quòd tubulis illius particulæ craſſiores, de quibus fruſta ſanguinolenta ſubfœtida ſatis teſtantur, pertinaciter inhæſerunt, uſque dum aggeſtæ ex oſcillis ipſorum erumpentes hæmorrhagiam parerent, ſtimulandoque fibras uterinas ad excretionem hortarentur, fœtu ipſo nutrimento ſuo magis adhuc ex aquarum eruptione orbato, quam num dolores, hincq; ſubſequentes enitendi conatus unicè produxerint, an verò fœtus calcitrans adjumentum juxta præbuerit? multum hic non diſputabimus: Illius heic Tyrones & Chirurgi monendi ſunt, comparente ſanguinis tali profluvio, ad enitendum fœminas temerè adigendas non eſſe, fœtu etiam maturo exiſtente, ſed expectandum tantiſper, ne ejus fluxum, concitato ſpirituum motu magis promoveamus: neque etiam noviter nuptas iſto comparente, non concepiſſe imprudentius dicere debere; novimus enim quibus reapſe gravidis ſanguis ex utero manavit, & quidem aliquibus ad medium uſque geſtationis tempus, meminitque ſimilium Franciſcus Mauricæus l. de arte obſtetricand. Gallicè conſcripto, atque è vaginalibus vaſis ceu fonte illum derivat, quo utique ſententia de menſtruis ex eodem provenientibus, ſtatâ periodo in non gravidis elapsâ, ſtabiliri poteſt, quam Viri longè Clariſſ. ratione atque autopſiâ freti tuentur, perſuadetque uteri conformatio in virginibus, quâ omnes ejus parietes ita arctiſsimè connivent, ſeque contingunt, ut ſtylum orificium internum cum ipſis difficulter admittat, in iis verò quæ utero conceperunt, poſt partum ad eandem configurationem ferè redeat. Equidem in puerperæ aliquot poſt partum ſeptimanis ſectione, cruoris portionem idoneam in uteri cavo reperimus, ceu in Exercitat. noſtr. monuimus, virginum verò vel fœminarum paucis

ante obitum diebus menſtruatarum cadavera hactenus non luſtravimus, & propterea quo decet honore proſequimur Excellentiſſ. Piſonis & Celeberrimi Bohnii autopſiam, quorum ille in puellâ, ipſo menſium tempore ſtrangulatâ, ſolum ſinum pudoris ſanguine menſtruo perfuſum tinctumque obſervavit, utero prorſus ſicco, talique quem ex puellarum ſectionibus modò deſcripſimus exiſtente: hic verò in diſſecto infanticidæ corpore, pudenda cum vaginâ uteri ſanguine menſtruo conſpurcata reperit, ipsâ uteri cavitate mundâ ac nitidâ.

Obſerv. LXXXV.

Venæ cruralis ſpontanea apertio.

Ruſtica quadrata triginta & quot excurrit annorum, plurium liberorum mater, cùm denuò concepiſſet, ſub ultimum circiter geſtationis menſem An. 1685. quotidiano labori vacans, in femore ſiniſtro, non procul ab inguine, è venâ crurali turgeſcente, ſed ſpontè apertâ, hæmorrhagiam inſignem patitur, cui ligaturis aliiſque vulgaribus, album ov. cum aceto roſaceo applicatis, vicini occurrerunt: quatuordecim abhinc diebus, cùm pratis verrendis ſola incumberet, vulnuſculum nuperum enormiter recruduit, cui miſella aquâ frigidâ, quâ corpus tantiſper perluit, medelam quæſivit, poſtquam binis hiſce vicibus, ultra quatuor libras ſanguinis perdidiſſet: quartâ ſeptimanâ ægra mirum quantum intumeſcere cepit, inprimis collum verſus, quod inſtar aquæ limpidæ pellucebat, D. 2. Aug. cùm nos convenirent, actaque narrarent, ſiniſtrum eventum prædiximus, inprimis ſi dolores partus ipſam non corriperent, huncque ob finem miſturam convenientem præſcripſimus, quâ ex parte hauſtâ, eo ipſo manè infantulum feliciter enixa eſt; ſub veſper. cùm ipſam viſeremus cum D.D. Schorkopff, de partu gratulati fuimus, juxta verò ægram pallere deprehendimus, tumore colli quamvis remittente, & circa præcordia per intervalla opprimi: exhibitâ hinc unâ alterâve doſ. Diaph. Jov. cum mixtur. cordial. additis blandis volatilib. perreximus, commendatis juxta juſculis & prohibito vino: quibus cùm ipſa ſedulò obtemperaſſet, licèt paroxyſmi graviores quandoque intercurrerint, attamen Deo benedicente, priſtinam ſanitatem feliciter recuperavit.

SCHOLIUM.

Naturam per varia excretionis loca, nimij quo gravatur nonnunquam excretionem ſolennem moliri, hæmorrhagiæ narium utrique

rique itemque hæmorrhoides teſtantur: quandoque alias ſibi vias quærit, & ex locis de quibus non cogitaremus, ſanguinem proſilire facit: utq; de profluvio ex trunco membri unius alteriusvè amputati per intervalla ſuccedente, aliisque nobiscum viſo verba jam non faciamus, illuſtria ſunt exempla, quorum ὁ πάνυ Wepferus tract. de loc. aff. in apoplexiâ p. 230. meminit: primũ conſtituit Matrona nobilis, cui è manus ſiniſtræ pollicis extremi parte externâ, macula atrorubeſcens exorta eſt, è cujus medio ſingulis annis ter quatervè ſanguis cum ſaltu, aliquot cubitorum altitudine, ſuâ ſponte erupit, & quidem non parvâ quantitate, vaſe conſuetâ portione emiſſa citra opem medicam coaleſcente: ſecundum verò famula, cui effœtæ, menſibus ſuppreſſis, poplitæa in pede dextro ſuâ ſponte aperta fuit, magnamque ſanguinis vim effudit. Nobis quoque haud ita pridem ſimile quid videre licuit in Viro ultra quinquagenario, qui cùm ob vertiginem, quâ per intervalla corripiebatur aliquot diebus domi ſe noſtro conſilio contineret, in maxillæ dextræ parte ſuperiore aures verſus, ejusmodi maculam, ſive mavis apiculam rubeſcentem percepit, è quâ poſtridie ſponte aperta, ſanguinis ℥. aliquot ſaltu proruperunt, oſculo ſe ſponte claudente, & paucis diebus pòſt redeunte maculâ, cruorem pari modo profundente; perſuaſumque habuit, cum ſui emolumento iſtud accidiſſe, ſecuit hinc noſtro juſſũ venam, ſtatimque convaluit: in gravidâ præſente, non ex arteriarum oſculis apertis, ſed venâ crurali ſanguis copiosè effluxit, videturque quantũ ruminando quidem aſſequimur, ſanguinem in trunco iſthoc uberrimè collectum & fortè craſſiorem, tunicam vaſis adeò laxaſſe, fibrasque diſtendiſſe, ut illa quidem aliquantiſper lacerata, hæ verò graviter à tono ſuo dejectæ fuerint, unde ſanguis factâ rimulâ copiosè manavit, fibris valvulisque ab ejus copiâ labefactatis, obicem uſque non ponentibus, quô acceſsit à fœtus pondere vaſorum iliacorum, hincque rami hujus ceu proximæ ſobolis compreſſio, à quâ utique ſanguis cumulatus fuit, libero refluxu impedito, ſimulque ceu ligatura injecta fuiſſet, uberiùs effluxit, inde quamvis ex medicamenti vulgaris applicatione ligaturisvè oſculum obturatum fuerit, fluxusque tantiſper ſubſtiterit, paulo tamen pòſt rediit, muſculorum artuumque inferiorum motu, ab operâ quotidiana cui vacavit haud dubiè ſuum hinc contribuente, neque manus dedit prius, quàm inſigni vacuata copiâ vaſa hæc usque fuerint depleta: Ejusmodi autem jacturam ipſam peſſimè tuliſſe, intumeſcentia collum versùs præprimis, abſcedentibus & ſubſiſtentibus particulis ſeroſis ilicò invadens comprobavit, partium balſamicarum magno numero cum cruore deperditarum certiſſimum indicium, unde etiam infracta totius M. H. craſi, quam ſuperſtites conſervare tenacius non poterant ſubſidiariis hisce deſtitutæ, motus ejusdem imminui,

particulæ aliquæ ſubſiſtere & coagulari, gravesque circa præcordia oppreſſiones & anxietates accedere ceperunt; quibus tamen etiam poſt partum redeuntibus, medicamentorum volatilium balſamicorumque ope, pro viribus occurrimus, Ægramque benedicente Deo reſtituimus.

Observ. LXXXVI.

Infauſta aneuriſmatis curatio.

Infelicibus auſpiciis aneuriſmatis curam ſuſtinere cupiit juvenis triginta & quot excurrit annorum, cui in ſiniſtrâ colli parte arteriæ carotidis tunica ex gladii ictu rupta fuit tantiſper: diu hic in Noſodochio la Charité dicto, ob vulnera, quæ abdomini etiam profundiùs inflicta fuerunt, decumbebat, antequam malum illud innotuit, primùm à Dn. Morello, ægrum fortè fortunâ viſitante conſpectum: Coacto Chirurgorum conſilio anceps tandem operatio decreta fuit: locus hinc arteriæ vulneratæ notatus, ejusque inferiore parte arctiſsimè compreſsâ, facta lancettâ inciſio, grumique ſanguinis exempti fuerunt; inde ſanguini arteriâ aliquantum denudatâ cum impetu proſilienti, nodulis vitriolo coopertis, & aquâ ſtypticâ madidis proſpectum, ſuperimpoſitis plumaceolis compluribus, eâdem aquâ irroratis: aſt cùm ad ligaturas deveniretur, quæ laxiores inefficaces fuiſſent, æger inter Chirurgorum manus expiravit.

SCHOLIUM.

Felicem aneuriſmatis exitum pauci viderunt, adeò ægrè ferunt arteriæ habenas ſibi injici: Ubi diſciſſa ferè vel rupta prorſus eſt arteria exitialem eventum mirari non oportet, cùm quòd ex copiosâ ſanguinis effuſione ſpiritus viresque ilico deperduntur, ac putreſcentia vel gangrænoſis partibus facilè inducitur, tum quòd nec ligaturis nec cauterio omnimoda oſculorum diſruptorum conſolidatio commodùm impetrari poteſt, quin decidente eſcharâ in arteriis majoribus læſis, novum ſanguinis profluvium confeſtim excitatur, id quod Ann. 1682. in ruſtico vegeto ac robuſto, ex infelici V. S. (quâ arteriam brachiæam imperitus Miniſter per medium diſciderat, ut quod autopſia poſt mortem ſubitaneam docuit, nonniſi de tenui filamento fibrillæ ſuperſtites amplius penderent) contigiſſe vidimus: Arcta alias ligatura miraculi inſtar hiantem pulſantemque arteriam ſubinde conſtringit, quod ipſum

etiam

etiam fauſto eventu feciſſe novimus, arteriæ compreſſionem digitis factam & per biduum ſtrenuè continuatam in brachio dextro militis 36. annorum, qui inter ferocientis Bacchi ſtrepitus, à Commilitone gladio graviter vulneratus fuit: Arteriolarum capillarium oſcula diſciſſa, cùm partium profundius ſitarum abſceſſus aperirentur, ſolius Vitrioli particulis applicatis conſtricta fuiſſe, Pariſiis itidem ſæpè numero vidimus: in majorum verò ramorum læſione, illas ſolas unicè non ſufficere experientia viciſſim docuit: Auſpicatiſſimum tamen ſucceſſum expertus eſt filiolus ſeptennis, qui ex baculo ad ſiniſtram capitis partem, quâ carotidum tranſitus eſt percuſſus, aneuriſma periculoſum incurrit, cujus hiſtoriam Illuſtr. Academ. noſtr. Præſes Fehrius Celeb. Th. Bartholino exhibuit, ceu videre eſt Epiſt. Med. Cent. 3.

Observ. LXXXVII.
Hydrops ovarii muliebris &c.

Ruſtica quadraginta & quot excurrit annorum, paupercula & ponderoſo oneri ferendo aſſueta, ante triennium circiter dolorem perſentiſcere cepit, ponè articulationem femoris ſiniſtri cum Iſchio, gravidamq; juxta ſe eſſe arbitrata fuit: deficientibus menſtruis dolores hi increbuerunt, cum femoris pedisque ſiniſtri atrophiâ: Ab iſto tempore difficulter incedere potuit, & nonniſi baculo ſuffulta, quin imo, cùm ob pauperiem mali rationem ſegnius haberet, dorſo amplius incumbere nequiit: An. 1683. cùm à Paſtore loci rogaremur, ut miſellam hanc inviſeremus, vidimus pedem ſiniſtrum citra ſenſum ferè motumvé graviter intumuiſſe, manentibus undique digitorum veſtigiis, ægrâque de dolore enormi circiter lumborum vertebras & oſsis innominati regionem, eoque lancinante conquerente, quibus acceſsit urinandi difficultas, ut non abſque dolore mingeret. Varia tum quà externè ad lymphæ viſcidæ lancinantis ſolutionem, quà internè ad ejusdem ſerique ſubſiſtentis attenuationem & vacuationem præſcripta remedia, ſed absque feliciore ſucceſſu: tandem ad ſcarificationem in pede imò devenimus, quâ multa aquarum copia educta fuit, pesque totus detumuit: diu tamen hoc in ſtatu non perſtitit, quin factâ novâ ſtagnatione, ex ſeri cum ſanguine accedẽtis extravaſatione, lymphæq; in ſuis vaſis ſubſiſtẽtiâ, im̃ane quantum intumeſceret, cui ſcarificatione profundiore non ſaltem hic ſed parte etiam ſuperiore iteratâ occurrimus, aque-

que copioſiſsimè iterum eductæ, non neglectis interim mediis internis & externis: Fonticulus quoque pedi dicto inuſtus, ceu ex quo aquæ continuo manare poſsint: Ann. 1684. intra muſculos femoris vaſtos, tumor conſpiciebatur digitis cedens, & folliculo quaſi incluſus, è quo inciſo manu Chirurgi materia primùm viridis acerrima, inde piſcium ovis ſimilis, tandem ichoroſa fœtens profluxit: ſpecillo immiſſo ad inguen uſque pervenit Chirurgus, ut de ſinu profundiore in cavum abdominis pergente non dubitaverimus: interea injectionibus certatum ex vulnerar. balſam. detergentib. ac putredini reſiſtentibus: Parte inferiore, femori magis adversâ, tumor alius deinceps prodiit inſignis, ut priore tantiſper relicto, ad hujus apertionem neceſſariò progrediendum fuerit, qui apertus ichorem acerrimum fudit, ſimulque ſinum oſtendit, pone os Iſchium verſus ſacrum & lumborum vertebras pergentem, cui itidem convenientibus obviam ivimus, quibus tamen nihil magnopere effecimus, quin in deterius labente corpuſculo, viribus exhauſtis placidè expiraret d. 7. Jun. 1684.

Hiſtoria Anatomica.

Cadaver luſtravimus poſtridie præſentibus Vir, Nobiliſſ. D.D. Schorkopf. Hildeſ. D.D. Nābelio Heidelb. & D. Cand. Kartſchero Brig. Sileſ. Chirurgisque aliquot è viciniâ: Antequam abdomen incideremus, in hypogaſtrio tumorem renitentem animadvertimus, ad cujus examen ilico perrectum, ſeparatis undique integumentis & peritonæo reſciſſo: Tum verò in pelvi ovum prominuit, aquâ limpidiſſimâ ſubſalsâ, parum fœtente ad ℥xviij. prorſus diſtentum, quod totam illam regionem opplebat, vaſis elegantibus donatum, à quo aliquantum remoto uterus inferius pendebat, denſus craſſusque, & ad latus dextrum ovarium marcidum, ſuperius autem abſcondita prodiit veſica urinæ receptaculum: Inde cùm ovum iſtud accuratius perveſtigaremus, vidimus ſecundum ipſius medium expandi oviductum cum extremitate ſuâ foliaceâ, nullo alio ovarii comparente veſtigio, ceu curioſis etiamnum demonſtrare poſſumus: Epiploon penè conſumptum erat: Hepar & lien ſemiputrida: Meſenterii glandulæ duriuſculæ fuerunt, & pancreatis facilè atteri poterant: Renes flaccidi & in ſiniſtro conſpicuæ protuberantiæ aliquot, cujusmodi glanduloſæ in inteſtinis quandoque obſervari ſolent, quæ cultello inciſæ, glandulas corticales cum fibræ ductibus egregiè

giè oſtenderunt: Thorax apertus pulmones non quidem adnatos ſed putridos exhibuit, punctulis nigricantibus innumerè maculatos: Pericardii liquor modicus, ſed cor quoad externam ſuperficiem quaſi eroſum, in cujus auriculâ & ventriculo dextris ſanguis grumoſus cum polypis multus hæſit: Interna verò ſubſtantia tota corrupta fuit & flaccida: Os ilium parte anteriore perforatum fuit & nigricabat, effluente ichore, à quo ſtylus argenteus in abdominis cavum immiſſus mox arroſus fuit, quod à ſanie à lumborum vertebris & oſſe innominato verſus inferiorem femoris partem ſecundum muſculorum ductum diminante, pariter evenit.

SCHOLIUM.

De atrophiâ quædam propalandi nobis heic occaſio ſubnaſcitur, quam in univerſalem maraſmum dictam & particularem Practici diſtinguunt, hancque ipsâ rariorem uno ferè ore pronuntiant, cujusmodi exemplum illuſtre, aliquando prolixius ſiſtemus, atrophiæ viz. oſſis coccygis, ex violentâ Venere contractæ, factâ profuſione & jacturâ ſpirituum animalium, ſimulque accedente nervulorum compreſſione in fiſtulâ oſſis ſacri, à lymphâ extravaſatâ & in mucum concretâ, quam fortè ſuccum nervoſum alii interpretabuntur, de quo autem fuſius heic dicere non conſtituimus; ſufficit atrophiam ut plurimum morbum vel organicum agnoſcere, nervorum compreſſionem, aut etiam coanguſtationem vel obſtructionem, vel intemperei, M. H. nempe talem vitiationem, quâ particulis ad nutriendum aptis illa deſtituitur, ſive jam victus vitio illæ ſuppeditari nequeant, ſive partium chylificationi ejusdemque diſtributioni deſtinatarum labe non accedant: ferè autem ſpiritus animalis in cauſa eſſe ſolet variè deficiens: enim verò cùm alimentarium particularum ſecretionem, tum earundem agglutinationem ſuâ præſentiâ egregiè promovet elatere ſuo, vel tubulorum in partibus nutriendis tonum conſervando ac fovendo, imò ipſiſsimas Maſſæ particulas in blandâ dulcedine ſuſtentando, quâ diſpereunte ſibi relictæ acriores fiunt, fibrillasque nerveas vellicando atrociſsimo dolori, qui in atrophiâ perſentiſcitur, occaſionem dant: Quod nervos obſtruit, vel comprimit ſerum eſt vel lympha, aut etiam ſanguinis grumeſcentis portio, perreptant ſiquidem minutæ arteriolæ vertebralium propagines ſpinalem medullam, è quarum oſcillis, caſu potiſsimum vel ab aliâ causâ externâ vehementiore ſanguis quandoque excutitur, ibidemque ſubſiſtendo grumeſcit, ceu ſuperius in artuum inferiorum ἀναισθησία innuere cepimus, lympham verò lenteſcentem ſive in vaſis, compreſsione ipſius motu impedito, ſive extra vaſa, uno alterove ipſorum

rupto,

rupto, nobis perſuadet autopſia, quâ in fœtibus vitulinis abortivis in fine ſpinalis medullæ interdum veſiculam lymphâ plenam invenimus, obſervavitque idem in fœtibus ovillis Excellentiſſ. Wepferus: ſæpè numero autem nervi coanguſtari videntur, inprimis in iis qui incurvati incedunt, ponderoſæque moli ferendæ aſſuetæ ſunt, & interdum diſtorqueri, ſicque ſpirituum influxui via præcludi: Id heic decidendum videtur, quî ſpiritus animalis abſentia ex compreſsione nervi hic accuſari poſsit, cùm tamen ſenſu omni pars non careat, id quod etiam in paralyſi notamus, in quâ pars quidem motu ſed non ſenſu deſtituitur: ſunt qui hoc expediunt diſtinctione inter nervos ſenſorios & motorios, illos in paralyſi ſalvos volunt, hos non item. Nobis diſtinctione hâc non rejectâ, cum multò major copia ſpirituum requiratur pro motu, quàm verò pro ſenſu in animâ ciendo, videtur ſive unicâ fibrillâ nerveâ ſuperſtite rationem facilè dari poſſe, cur ſenſu pars adhuc gaudeat, cùm è contrà nec una nec duæ prò motu conſervando ſufficiant, id eſt, quod fibrillæ in membranas tenuiſsimas abeuntes, uſque ſalvæ ſuperſint, principio etiam à quo ortæ ſunt, gravius non læſo: Quicquid ſit in Ruſticâ noſtrâ & coanguſtari è lumborum vertebris, viciniſque oſsibus ad muſculos cùm his tum femori pedique incumbentes tranſeuntes nervi potuerunt, & comprimi à coagulatâ & ſubſiſtente lympha, quod malum haud dubiè cauſa externa, gravis viz. ponderis ſub quo incurvata inceſsit geſtatio frequens produxit, acceſsit dehinc mala victus ratio, ob quam ſanguis torpidior viſcidiorque generatus, menſtrua ſubſiſtere fecit, ſenſimque reliquorum ſymptomatum proventum adjuvit, nempe ab hærente lymphâ acredine ſua vellicante, dolores circa iſchium & in lumbis primi pullularunt, maloque ſenſim radicato, deficiente ſpirituum influxu, partes vicinæ, femur præprimis cum pede nutrimento defraudari ceperunt: acceſsit motus impotentia, unde ſanguinis lymphæque circulus magis ſufflaminatus fuit, ſerumque à cruore uſque non volatili & balſamico abſcedere & unà cum illa ſubſiſtendo, tam gravem intumeſcentiam parere cepit, particulis ejusdem aculeatis, (de quarum corroſivo genio maculæ in pulmonibus, cordisque ſuperficies in hiſtor. deſcriptæ teſtimonium perhibent) cùm ſubinde membranas fibrasque vellicarent, dolorem non exiguum inferentibus: acceſſit primum obnervorum confinitatem, dolore circa lumbos urgente, mingendi difficultas quâ cum dolore lotium excrevit: Medicamentis variis malo ſuccurrere anniſi ſumus, ſed in caſſum, quod cùm lympha incor-rigibilem lentorem tum nervi graviorem labem contraxerant: & quamvis ſcarificatione aquæ copioſiſsimè eductæ ſint, primariâ tamen cauſâ non ablatâ, diluvium idem ilico incruduit, imò femur ipſum petiit, collectis particulis ſeri etiam in abdomine acerrimis virideſcentibus:

tibus, oſſaque ipſa erodentibus, de cujus aciditate ſummâ ſtylus argenteus immiſſus ilicoque arroſus teſtari poteſt, particulis ramoſis ac ad motum minus aptis, invicem cohærentibus, ſibique ita complicitis ovula illa piſcium, particulis magis ramoſis ad latera protruſis conſtituentibus, è cujusmodi etiam particularum ſimilium congerie materiam lacti coagulato ſimilem profluxiſſe vidimus: ſcilicet è poris arteriarum diſtortis ac ampliatis, quandoq; etiam exeſis, cruor ſeroſus aliisq; particulis variis pręgnans profluit, quæ deinceps ſive folliculo includuntur, particulis dictis ad latera ſecedentibus, ibidemq; invicem conglobatis reliquas involventibus, aut liberè ſtagnat inter muſculorum interſtitia, reliquâ ſui parte per venas utcunque remeante. De hydrope ovarii muliebris, quem primum in hac fœminâ contuiti ſumus, Clariſſ. D. D. Schorkopf, in Diſſertat. Inaugural. hac ipsâ occaſione eruditè ſcripſit, eandemque exemplis à Celeberrimo Wepfero communicatis illuſtravit, ut neceſſe non ſit pluribus ſuper iſtum commentari: Confirmavit nobis ille ovarii ſtructuram à Malpighio, Graëfio, Vir Celeberr. aliisque ſtudiosè ſub cultrum vocatam & detectam, quam in animantibus Brutis ſæpiuſculè rimati fuimus: Elegantes ſanè ſunt vaſorum plexus, qui ovarium undique inveſtiunt, & notatu digniſſima vaſculorum minimorum expanſio, quibus ipſa ovula, perreptari deprehendimus, unà cum fibrillarum, ſeu mavis, tubulorum ſubtiliſſimorum ſerie, quorum ope ex iis materia congrua, pro ovi maturatione jugiter ſecernitur, quibusvè vel obſtructis aut compreſſis aliterque læſis, ut viam liquori ſecernendo negent, ſterilitas ſubſequitur, ruptis verò laceratisvé à ſeri extravaſantis vel lymphæ ſtagnantis, aut è vaſculis ſuis ruptis, exundantis copiâ, hydropi dicto via ſternitur, de quo *ille* prolixius: Id modò heic addimus vaſorum copiam atque implicationem, quâ in ovario quâ oviductu & tuba conſpicuam, unà cum aquarum undis conſiderantibus ac perpendentibus, veriſimile fieri, ſerum ex vaſorum ſanguiferorum oſculis copiosè abſcedens & collectum pari frequentia affectum hunc producere, ac lympham è ſuis canaliculis extillantem.

Observ. LXXXVIII.

Hiſtoria Anatomica memorabilis.

Communicata ab Excell. Sponio.

DIe 20. Martii, anni 1681. horâ primâ pomerid. denata eſt Lugd. Gallor. honeſtiſsima matrona, Mauricii Avinan

Sartoris Vxor, annos nata LX. quæ valetudine ſatis commodâ uſa fuerat ad annum uſque ætatis unde quinquageſimum, quo toto temporis tractu ſedecim omnino liberorum, totidem diverſis puerperiis mater evaſit, quanquam ex iſto fœtuum numero duo fuerint abortivi: poſtremum tamen puerperium laudabile admodum fuit. Anno itaque unde quinquageſimo ætatis, tertio aut quarto menſe poſtquàm *καταμήνια* periodica *κατὰ λόγον* exulaſſent, tumor quidam internus puſillus cepit in regione hypogaſtricâ ſuboriri, qui paulatim ad extremum uſque vitæ diem ultra modum increſcens, omnes rei conſcios varia in ratiocinia meritò pertraxit, etiamſi ipſarum nullus verum ſcopum viſus ſit attigiſſe, ſuíſve conjecturis aſſequi potuerit tam prodigialem Naturæ molitionem. Tumor porrò iſte ſenſim augeſcens, intolerabilis demum evaſit, tam ratione molis quàm ponderis inſolentis, adeò ut etſi non priùs lectulo planè affixa fuerit muliercula, quàm per tres ante mortem ſeptimanas, ædibus tamen pedem efferre aut in publicum prodire, toto ferè poſtremi quem vixit anni ſpatio nequiverit, donec Parca tandem ægrotanti finem ærumnarum fecit, eo ipſo quod ſtatim ab initio indicavimus tempore. Tunc itaque Chirurgus familiaris de Cadaveris apertione conſilium cepit, ut cauſæ morbificæ morbique natura palàm oculis uſurpari poſſet. Cadaver ergo menſæ impoſitum, ſpectaculum adſtantibus exhibuit planè portentoſum, propter miram ac enormem totius ventris inferioris ſtruicem ac elationem, quam filo dimetiri primò viſum fuit, antequàm cultro tentaretur apertio, dimenſionum quibus conſtabat explorandarum gratiâ. Quare producto à cartilagine xiphoide ad os uſque pubis ſupra umbilici regionem filo, eodemque ſimiliter à tranſverſis apophyſibus ſpondylorum lumbarium unius lateris uſque ad apophyſes tranſverſas prædictor. ſpondyl. alterius lateris, itidem ſuprà umbilici regionem protracto, eandem menſuram dari innotuit, puta quinque pedum utrobique: unde Geometra peritus non difficulter capacitatis ſubditæ amplitudinem collegerit. Ut autem partium interiorum *κατάστασις* liquidò pateſceret, oportuiſſet cautiùs procedere, quàm factum eſt à præcipiti chirurgo, qui citra ullam *προδιάγνωσιν* derepente ſcalpellum in partem inferiorem hypo-

hypochondrii dextri altè impegit: quâ pertuſione factâ extemplò incredibili quodam impetu liquor inde prorumpere cepit, nullo penitus fœtore præditus, colore ſubcruento, qualis ferè eſſe ſolet vini vappeſcentis,& quidem tantâ copiâ, ut ſex urceos ad minus repleverit univerſos: quæ quantitas collectim ſumta ad libras præterpropter centum & quadraginta adſcenderet, habitâ conſiſtentiæ materiei ratione, quæ tum lotio, tum ſero hydropum aſcitarum aliquanto ſpiſſior erat. Hoc pacto ubi detumuiſſet venter inferior, mox apertio ipſius inſtituta fuit à Medico præſente, nimirum ab cartilagine xiphoide ad os pubis tendendo, nec non altera ſectio transverſalis etiam adhibita. Quo facto, atque ipsâ cavitate ſic abundè reſeratâ, nihil protinus in conſpectum ſe exhibuit quàm membrana validiſſima utriformis, quæ viſceribus univerſis in abdomine ſitis ſuperſtrata, ipſa obumbrabat, & quæ hinc inde ipſis adhæreſcebat, videl. ad cartilaginem xiphoiden, coſtas ſpurias, epiploon, ventriculum, ac peritoneum ferè totum, parte ſaltem ſuperiore, unde fibræ innumeræ huic membranæ ſuppeditabantur, quæ fibræ totidem erant minuta vaſcula ſucci nutritii vectricia, unde robuſtior, durior & ſpiſsior reddebatur quàm peritonæum vel etiam duplicatum. Nec difficile admodum fuit, membranam iſtam utriformem ab omnibus vicinis partibus ſine ulla laceratione liberare: præterquàm à Tuba uteri ſiniſtra, cum qua continuitatem habere manifeſtè conſtitit; adde quòd ſpecillo ſubtiliſsimo ductum ſatis evidentem deprehendere licuit, ab iſta imi ſacci cavitate in ipſum uſque uteri corpus pervium, qui ipſe uterus ſolito craſsior erat, ac nonnihil ſcirrhoſus: unde conjectari fas eſt, κύστιν adeò vaſtam nil aliud fuiſſe, quàm Tubæ illius ſiniſtræ dilatationem, cujus Tubæ extremitas fimbriata teſticulum vel ſi mavis, ovarium ſiniſtrum amplexans ac obvelans, initio quidem hydatidum quarundam iis in partibus non infrequentium ναυσιώσιας excepit, quas ipſas hydatidas nihil aliud eſſe quàm vaſorum lymphaticorum dilatationes, credibile eſt. Obſervandum autem heic venit, I. Tumorem hunc pedetentim, ſine ſenſu doloris, ac citra omnem inflammationem pullulaſſe ac incrementa ſortitum eſſe. II. Quùm auctior evaderet tumor, ægram ſuæ

Tt 2 Evexiæ

Evexiæ partem demum amiſiſſe, neque tamen vel crurum vel femorum ullo turgore affectam fuiſſe, qualis in hyderis ſubnaſcentibus aliàs notari ſolet. III. Quòd ſtatim à prima mali geneſi ſerum quoddam per aſsiduam quaſi exudationem (nequaquam verò per fluxum periodicum) ἐκ τ̃ γυναικείων exſtillarit, & quidem ſerum ejusdem planè coloris, ac in cavitate illa longè ampliſsima ſtagnabundum. IV. Quòd nullo pravo odore prædita erat materia illa ſtagnans. Teſticulus porrò ſiniſter, ſive ovarium, mole ſuâ æquabat majuſculum gallinæ ovum, in quo hydatides numeroſæ, ſatis inſignes probè diſtinctæ apparebant, in unum veluti globum coactæ, ſed variâ materiâ refertæ, aliæ quidem liquore lymphatico limpido & glutinoſo, aliæ magis concocto & albidiore. Teſticulus verò totus Tubæ uterinæ tunicâ veſtiebatur, quæ ipſum ſuperiùs planè amiciebat, & continebat, imò etiam per ſemipedis ſpatium altiùs quàm ſitus ipſius naturalis poſtulabat. Dextra uteri tuba, ut & teſticulus ejusdem lateris naturali planè modo viſebantur conſtituta Sacco illo ingente undique remoto, partes omnes abdominis comparuerunt ſatis bene conſtitutæ, ſed ſurſum à prædicto utre propulſæ. Pancreas tamen perfectè ſcirrhoſum erat. In exteriori abdominis regione obſervatum quoque hypogaſtrii dextri partem versùs os pubis inguen item dextrum, & pudendi totius dextram partem, gangrænoſi affectas eſſe. Crus quoque dextrum, poſtquàm per viiij. aut x. dies ante mortem quaſi ἐφθὸν intumuiſſet, gangrænâ correptum fuerat per quinque duntaxat aut ſex ante obitum horulas. Quæ partium dextrarum gangrænoſis non aliunde profecta fuiſſe videtur, quàm à pondere immani prædicti utris tantopere infarti, quod partes dextras fortè magis comprimens, quàm ſiniſtras, liberum nectaris vivifici appulſum ad partes illas intercipiebat, ut proinde præ hujus ipſius defectu corruptionem ſentire coactæ fuerint. Aperto thorace, pulmones toti nigri, propter prægreſſam phlogoſin, animadverſi fuere, quin & ad latus ſiniſtrum pleuræ pertinaciter agglutinati & adhærentes erant, ut ſine laceratione inde avelli minimè potuerint. Nec mirum, cùm Diaphragma ab utris ſupra memorati inuſitatâ magnitudine ac fœturâ tam violenter ſurſum versùs protruderetur, ut præ anguſtiâ thoraci conciliatâ, liberatis perquàm

parum

parum motui pulmonum relinqueretur. Cor, aliæque partes circumvicinæ nullâ ἀξιολόγȣ noxæ veſtigia præferebant.

S. P. D.

Vir Excellentiſſ. ac Amiciſſ. Dom. Doctor HARDERE,

De ſumma tua Philomuſia valdè te amo, quam ex poſtremis tuis a. d. Nonar. currentis menſis, S. N. probè acceptis, abundè perſpicere licuit. Quandoquidem ergo Hiſtoriam Anatomicam ſuperioribus meis ὡς ἐν τύπῳ tibi communicatam pleniùs cognoſcendi cupidine te incendi innuiſti, totam ipſam ab Amantiſſ. Collega noſtro Dom. de Ville, Anatomico non incelebri, Gallicè perſcribi curavi, quam Latino idiomate heic exaratam Tibi denuò libens impertio. Quanquam autem ingens illa materiæ in utre prægrandi repertæ fœtura te quodammodo terrere, aut ſuſpecta eſſe poſſit cave tamen dubites, quin res verè ſic habuerit, nihil enim heic ὑπερβολικώτερον in medium prolatum fuiſſe, quotquot τῶν φιλοθεαμόνων diſſectioni iſti interfuerunt, unâ voce ſeriò nobis affirmarunt. Quapropter quæ præcedente epiſtola à me ſuper hac hiſtoria dicta fuerunt, meliora nunc monitus, candidè retracto, planeque indicta volo. Habeo præterea aliam quoque Hiſtoriam Anatomicam penes me, adhuc mirabiliorem, de duplici utre, ex utraque Tubarum uterinarum prognato, ac per diſſectionem reperto, in cadavere uxoris Dom. Jo. Claudii Marcellini, unius ex meis quondam Collegis, cujus quidem ſi talibus delectari te ſenſero, participem quoque te facere nullatenus tergiverſabor. De obſervatis nuper in Gallinæ diſſectione, magnam habeo gratiam. Vale, Vir Eximie. Datum Lugduni die 3. 13. April. 1681.

Tuus ὁλοκλήρως,

CAR. SPONIUS, D. M.

OBSERV. LXXXIX.

Dyſtocia ex integumentis cranium fœtus involventibus, ſanguine extravaſato anteriùs refertis &c.

Suavis eſt ruſtica vita, ſuique commendationem ab Eruditis abunde retulit, utpote tranquilla, tuta & à tot invidiæ & æmulationum procellis librea:

Libera ſimplicibus curis, ſuâ contenta requie
Et quam non vario traxit fortuna tumultu.

 Quin

Quin concludere liceat cum Claudiano:

Erret & extremos alia ſcrutetur Iberos
Plus habet hæc vitæ, plus habet illa viæ.

Eſt tamen & ſuis obnoxia incommodis, quæ ejus amatores, eo æquiori ferunt animo, quo voluptates tranſitorias minus curant, vel ignorant, ſuâ potiſsimùm manu ἀναγκάζεσθαι ἀγωνίζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν, de quotidiano victu parando, ſolliciti eſſe edocti: optimè hinc monuit vetus ille

Ἐν τοῖς πολεμίοις ὑπερέχειν τὸν ἄνδρα δεῖ
Τὸ γὰρ γεωργεῖν ἔργον ἐστὶ οἰκέτου.
Πῶς ἔχεις, ὡς ἴσχανος εἶ ἀπόλλυμαι
Τρέφω γὰρ ἐν ἀγρῷ χωρίον.

In bellis præſtare aliis laus magna Virorum,
Servilis multum ruſtica vita ſed eſt.
Anne vales? macilentus ades? mens diſperit eheu
Quotidie Domini prædia namq; colo.

Veritatem horum ex aliqua parte experta eſt fœmina ruſtica 38. annorum, quæ cùm per biennium marito uſa eſſet, læta tandem concepit, & propediem enixura erat: Paucis ante terminum ſeptimanis, τοῦ βέλτιον ζῆν ἕνεκα, hæc ipſa, Maritum qui Vulcani filius erat in opere audacter adjutura, ſeu uti Apoll. Rhodius loqui amat l. 4. Argonaut.

\- - - αὐτὰρ ἔπειτα
Ἐλθεῖν εἰς ἀκτὰς, ὅθι τ' ἄκμονες ἡφαίστοιο
Χάλκειοι στιβαρῇσιν ἀράσσονται τυπίδεσσιν.
\- - - *rurſus aditura*
Littora, ubi reſonant percuſſæ pondere vaſto
Vulcani incudes, fumiq; exæſtuat unda.

Hypogaſtrium maximopere protuberans, incautè malleo feriit, atque iſtud, quod minus periculi portendere credebat, omnibus reticuit, & quidem d. 5. Maji 1681. exacto geſtationis tempore, dolores partus ingruere ceperunt, aquæ d. 6. ſub veſp. profluxerunt, & mater omni vi eniti conabatur, aſt irrito planè ſucceſſu, licèt medicamenta ab obſtetricibus ad hæc munia deſtinatis, varia fuerint propinata: D. 8. ſub veſp. vocamur, & hactenus actorum ſeriem poſtulamus, quam adſtantes fideliter enarrarunt, inpri-

inprimis tum de enitendi neceſsitate deficiente, orificiique uterini exactiſsimâ conſtrictione conqueſtæ: Nos qui fœtum jam à multis horis emortuum ſuſpicabamur, cùm ex diutina, quæ præceſſerat mora, tum ex dolorum omnimodâ ceſſatione &c. matri viribus adhuc pollenti mixtur. ex aq. puleg. ment. borac. Venet. croc. eſſent. ſuccin. cum ſyrup. de artemiſ. ſuaſimus, injecto juxta clyſmate ſtimulante, hinc ad enitendum matrem incitavimus & manuum operâ extrinſecâ, quantum licuit juvimus, propinando ſubinde cochl. aq. cardiac. Sed incaſſum fuit hæc noſtra opera, nullis ſubſecuturi partus, quamvis ſuis cum adſtantibus partibus ſtrenuè mater fungeretur apparentibus veſtigiis, quin ingeminaret obſtetrix ſæpius, ſe ne gry quidem de fœtu percipere, in quo tamen hallucinata fuit graviter, & fortè aliæ cum ipſa, artis obſtetricandi minus peritæ: Rogati proin ab adſtantibus, præprimis Reverend. illius loci D. Paſtore, ut matri admodum periclitanti ſuccurreremus, manum operi applicuimus, quâ potuimus induſtria & dexteritate: mox autem uteri orificium adapertum deprehendimus, fœtumque capite exitum quodammodo molitum eſſe deprehendimus. Quod verò obſtetricem deceepit, fuerunt cranii integumenta, ob ſanguinem extravaſatum, inſtar veſicæ aquâ refertæ propendentia, unde leviori attactu, non corpus aliquod duriuſculum, quale fœtus caput eſt, ſed molleculum miſella percepit: quum itaque digitis orificium uteri circumſpectè dilatari, atque de fœtus ſitu & ſtatu evidentiora indicia capeſſere ſtuderemus, prædiximus facile, omnes ad quos matrem fatigatam, adhucdum inſtigare volebant conatus ſi impenderentur, incaſſum fore, corpore illo propendente vias ita præcludente, ut quoties eniti miſera volebat, hoc orificium uteri totum unicè repleret: ægram inde debitè collocatam quietè decumbere, ſubindeque juſcula confort. cum aq. card. exhibere juſsimus: Accepto interim forfice corpus præfatum incidimus, ſanguinique viam aperuimus, qui etiam copiosè omnium cum ſtupore prorupit: hinc cum à dehiſcentibus cranii oſſibus dolorosè ſæpiùs mater læderetur, eadem cum cerebro (factâ prius decenti inciſione) maximâ ex parte liberavimus & exemimus, digitiſque ſub oſſe jugali immiſsis, fœtum prægrandem

citra

citra graviorem parturientis moleſtiam, integrum ξ. θ. extraximus: placentam quin etiam, quæ paulò adnata erat, funiculo umbilicali reſecto, digitorum ope abſcedere fecimus. Puerperæ lecto reſtitutæ roborantibus, aliisque quæ genitalia concernunt, medicamentis proſpeximus, imperatâ diætâ exactiſsimâ. Altero mane bene habuit utcunque, lochiis fluentibus, nec multo circa partes uterinas dolore vexante: Pulſus tamen concitatior & frequentior, ob cauſas prægreſſas ſatis evidentes, & ſitis quæ ingraveſcere cepit, ſui rationem aliquam haberi voluerunt, unde uſum commendavimus mixt. bland. diaphor. & cordial. D. 11. cum lochiis non ritè fluentibus, febris aliquomodo ingraveſceret & hypogaſtrium intumeſceret, teneſmi verò vel urinandi difficultatis aut ardoris, vel etiam fœtoris nulla adeſſent indicia, ad fluidi attemperationem, ſordium eluitionem & humorum acrimoniam in viis uterinis demulcendam Emulſion. cum injection. uterinis commendavimus, addito decoct. ordin. lapide prunell. D. 18. ejusd. cum ipſam accederemus bene habuit, venter detumuit, appetitus vigebat, neque ſitis urgebat amplius: προφυλάξεως ergo juſsimus iisdem inſiſtere, addendo pulv. ex diaph. Iovial. oc. canc. ebor. corall. parat. Atque his ritè ita uſurpatis Deo annuente priſtinam ſanitatem recuperavit, inque hunc uſq; diem vegeta, aurâ hâc vitali fruitur, aute annum & quod excurrit, filiolo feliciter beata.

OBSERV. XC.

Fœtus ſemiputridi ſecundinis 9. diebus ante excretis, ex utero extractio.

Fœmina 40. A. ex ditione Solodur. aliquot liberorum mater, A. 1683. poſt quam menſes ordinarios feliciter emenſa eſſet, doloribus partus, d. 18. Jul. obruitur, aquæ erumpunt cum ſonitu, & poſtridie ſecundinæ ſequuntur, citra autem fœtus, quem anxiè præſtolabantur, egreſſuri ulla indicia: Variarum muliercularum medicamenta experiuntur, ſed non ad votum: d. 20. fœtus emori incipit, quod mater ex pondere, & omni calcitratione deficiente cognovit. Miſeri adſtantes quid facto opus ignorant: Partam

tum ſingulis quidem diebus avidi expectant, ſed in nonum uſque diem, (qui erat 28. Iulii) voto ſuo fruſtrantur: Accedit hinc ad nos maritus, conſilium poſtulat & operam: Redarguimus moram intempeſtivam, & periculum à putredine matri imminens ſignificavimus, præſcriptis nihilominus convenientibus remediis uterinis & cordialibus: Aliquot horis pòſt parturientem cum Clariſſ. D. Doct. Scherbio Epiſcopicell. inviſimus, remque omnem, uti Maritus enarravit, deprehendimus: hypogaſtrium ſupra modum erat diſtentum, ſitis vehemens, pulſus paulo frequentior, nec dolores enitendi ampliùs invadebant: Dum nobiſcum mater ſe accingit excluſioni, fœtor inſignis nares ferit ilicò, putredinis in inferioribus uti evidens τεκμήριον, ita operationis accelerandæ calcar: Poſtquam orificii interni, quod ferè occluſum erat penitus, aperturam ac dilatationem digitis blandè impetravimus, fæces fluidæ olentiſsimæ proruperunt, quibus cùm viam dediſſemus, fœtus in internis uteri latebris etiamnum hærentis ſitum commodiùs exploravimus: obtulit ſe hinc capitis integumentum ilicò, propendens mirum in modum cum cranii oſsibus ab invicem planè ſolutis ac dehiſcentibus: brachia pedesque miſeré erant intorta. Fœtu pro viribus liberato & anteriora verſus tracto, forfice cranii integumenta incidimus, vulnusque digito deinceps dilatavimus, è quo ichor purulentus graviſsimi fœtoris mox erupit, quem ſequebatur cerebrum flaccidum & putrilaginoſum: exemptis hinc cranii lamellis aliquot, fœtum ipſum è cavernis ſuis tandem eduximus, qui tamen ob inverſum artuum ſitum intra ipſa oſtia conſtitutus, valdè renitebatur, donec ibidem liberatus, totus extractus fuit: Educti trunci facies livida fuit & omnimodæ corruptelæ proxima: Puerperam jam omnes ſalutarunt hilares, nosque exactâ diætâ præſcriptâ, injection. uterinarum ad modum Mauricæi uſum ſummè neceſſarium inculcavimus, præſcripto juxta pulv. blandè diaphoret. Undecimo à partu die conveniens nos maritus uxorem bene ſe habere nuntiavit, parum ab illo tempore ſitiiſſe, appetere, & ſine ullâ difficultate obambulare: nullum percipi fœtorem vel dolorem, ab injectione primis vicibus adhibitâ, plurimam ſanguinis grumoſi & putreſcentis copiam excreviſſe cum

Vv ſruſtis

fruſtis ſanguinolentis duos pugnos magnitudine æquantibus, nunc lochia legitime citra incommodum profluere, & pro opera præſtita magnas gratias exolvit.

SCHOLIUM.

Fœtus domicilium, commodumque habitaculum uterum eſſe, alibi diximus: Comoratur ſanè in hoc, uſque dum decreta curricula compleantur, ipſeque maturitatem legitimam adeptus, non alieno ampliùs ſed proprio ore ſpirare deſideret: Inde aliqui fœtum fructui matureſcenti uterum verò arbori comparaverunt, inſtarque ejus de petiolo ſponte decidentis deciduum fieri exiſtimârunt, in quo equidem difficultas haud levis obſtat, de ſucci nutritii affluxu ceſſante, uteroque parilem cum petiolo ariditatem contrahente: aſt largiamur diſſimilitudinem iſtam, propterea tamen comparatio iſta prorſus rejicienda non eſt, locumque ſibi vendicat præprimis in abortibus à causâ vehementi, ſaltu, curſu aliové graviore exercitio oriundis, à quibus, uti pomum immaturum à vento impetuoſiore, fœtus de ponte ſuo dejicitur: Aliàs ſolenne pariendi ſtatumque tempus novem menſibus abſolvitur, quibus exactis uteri latebras ille relinquere, liberioremque auram haurire deſiderat: De cauſis partus Authores variè ſenſerunt, quorum aliqui alimenti penuriam, fœtus aquarumque molem alii, alii denique harum acrimoniam ſtimulantem accuſant: Neutri tamen cauſam genuinam uſque indagârunt: Enimverò ſucci nutritii jugem præſentiam & abundantiam contra Aquapendentem, autopſia probat, ipſius verò acrimonia adeò ſuffulta nondum eſt, ut fœtum inde irritari, adque calcitrationes quibus involucra ſua diſrumpat inſtigari, certò conſtare poſsit, accedit, quòd dicta involucrorum laceratio ſæpenumero à conatibus matris, uterique motricibus fibris ad excernendum ſe componentibus deducenda, utpote à quibus humores cum membranis involventibus in anguſtum coguntur, fundoque uteri ſeſe coarctante, cum impetu propulſi exitum quærunt, de quo ſonitus non rarò perceptibilis, ſufficienter teſtatur: fœtus verò moli reſpondet Excell. Harvéus ex autopſiâ, quâ edoctus fuit, fœtum novimeſtrem octimeſtri aliquando minorem eſſe, mirumque eſt, ſi pondus fœtus tantum valet, fœminâ femellos geſtante, partum non accelerari: alia hinc invenienda eſt ratio excluſionis ſtato tempore fieri ſolitæ, quam fœtus mole ceu ſtimulante non prorſus rejecta, in reſpirationis neceſsitate quærendam eſſe ab initio innuimus, quâ in parte præeuntem nobis habemus Aquapendentem, apertè autem conſentientem Celeberr. Bohnium Progymnaſm. 3. de partu: non equidem quaſi per appetitum elicitum, (verba ſunt ipſius) ſqualoris uterini novimeſtris

vimeſtris pertæſus, fœtus auram liberiorem expoſcat ac anhelet, ſed quod fluidum ejus intrinſecum ſine motore externo machinæ magis grandeſcenti impar evadat: Equidem in uteri clauſtro quamdiu occultatur, unà cum ſanguine materno illud haurit, quod pulmonum miniſterio in adultis in ſanguinem ſecernitur, pabulum æthereum intelligimus, ſanguinis inteſtinum motum, ſuſcitâs ſupervenientibus materię ſubtilis ſubſidiis, à quo ipſummet jugiter actuatur, ut non abs re Hippocrates l. ſ. citat. fœtum τὸ πνεῦμα εἴσω ἕλκειν aſſeruerit: cùm verò grandeſcente corpore auctâque humorum copiâ eorundem motus, qui lentior primùm ſufficiebat, intendi neceſſariò debeat, particulæ elaſticæ à matre ſuppeditatæ ſine ſuperſidiariis aliis ſufficere impoſſibile poſſunt, unde plenioris acceſſum exigens, abſolutâ hac ſolenni morâ, partu excluditur, eodemque quo editur momento, reſpirare incipit: Naturaliſſimus iſte eſt, ubi capite edi incipit, humeris ad latus utrumque inclinatis, in quo ipſo tamen obſtacula graviſſima accidunt, quandoque enim fœtu grandiore exiſtente, viisque anguſtioribus, maximè in primiparis, aut viribus jam attritis, lamellæ cranii teneræ adhuc, ſatisque laxè invicem unitæ, comprimi, elongari, aliterque vitiari in ſitu aſſolent, ut nonniſi ſummo cum labore fœmina enitatur, ſæpius verò ex vehementi niſu moraque quam circa orificium internum fœtus nectit, inter integumenta capitis ſanguis ſtagnat & in veſiculam quaſi colligitur, quâ deinceps propulsâ & ab orificii dicti fibris coarctatâ, parturitio difficillima ſubſequitur, ceu prior hiſtoria docet, cui ſimiles aliquot jungere poſſemus: ſunt tandem perverſæ fœtus ſituationes aliæ complurimæ, matri fœtuique exitium non rarò acceſſentes, ni peritæ obſtetricis, Chirurgi & aliquando Medici manualis induſtria acceſſerit, de quibus videſis elegantem Mauricæi laudati de art. obſtetric. librum, Medicorum ſanè in iſthoc negotio opem, uti neceſſariam laudamus, ita talem eſſe cupimus, ne quid contra dignitatem gravitatemque moliatur ſæpius, quod Miniſtris prudenter præcepiſſe ſatiùs foret: Id magè mirum, potuiſſe fœtum in uteri latebris hærere ad putreſcentiam uſque, absque gravioribus incommodis ſymptomatibusvé matri illatis, quæ ſanè haud dubiè citiùs ſubſecuta fuiſſent, nî ſecundinæ primùm excluſæ eſſent, in Ruſtica altera, quam præter hominum ſpem atque expectationem ab onere ſuo per Dei gratiam liberavimus: ubique certè Medici Chirurgive prudentia requiritur, ut adhibita manuali opera, inflammationi uteri periculoſæ ſubveniatur, ſanguisque vel in vaſis tantiſper ſubſiſtens, vel uteri cavo collectus ſolvatur, in motum ſuſcitetur, èque latebris eliciatur educaturvé, cui operi præſtando injectiones neceſſariæ maximique uſus ſunt, non neglectis internis humorum blando motui, viriumque conſervationi inſervientibus: Genitalium quoque habenda ra-

tio, ceu partium teneriorum,& in difficili partu multum labis ſuſtinentium, de quibus cum in hiſtor. diximus tum Authorum monumenta amplius videri poterunt.

Observ. XCI.

Perverſæ Gravidarum imaginationis vitioſi effectus.

Certum eſt, quòd à multis quæſitum eſt ſæpiùs, prægnantium affectus, fœtus qui in utero ſunt, poſſe vitiare, unde tot maculæ infantibus vini, ſuillæ cutis, punicorum malorum ac talium. Sed & illud experientiâ conſtat, gravidas vel terrore concuſſas, vel ex objecti monſtroſi attentiori ſpeculatione, fœtum ſimiliter vitiatum, non raro peperiſſe. In Moguntino accidiſſe refert Sebaſtianus Münſterus, ut duæ mulieres, quarum altera prægnans eſſet, invicem colloquerentur: currens alia ſupervenit, quæ loquentium capita colliſit: quæ gravida erat, dum pareret ſigna timoris in infantibus expreſsit, ſiquidem duas puellas peperit, à ſumma fronte uſque ad naſum è facie junctas, ſic ut nonniſi obliquè ſpectare poſſent: Hujuſcemodi hiſtoriam quoq; videre licet Exerc. XXII. ad Pythag. An. 1672. in noſodochio noſtro fœmina quædam infantulum peperit, quem cum Chirurgo ordinario vidimus aliquoties: huic labium utrumque firmiter coaluerat, & ſuperius adeò excreverat, ut bilinguem primo intuitu crediderimus, juxta in utroque exiſtentibus fiſſuris leporinis, &c. Mater rogata, culpam omnem terrificæ imaginationi, ex contemplatione hominis pari fiſſurâ laborantis, & labio ſuperiore prætumido, attribuit: nec minus curioſis auribus digna hiſtoria infantuli, de qua Clariſſ. D. D. Theodorus Zuingerus, Amicus honorandus, cùm An. 1680. in illuſtri Tigurinorum Athenæo verſaretur, noſtram ſciſcitatus eſt ſententiam: Præteritâ, inquit, ſeptimanâ infantem ſecuit 5. ſeptimanarum Cl. Dn. D. Lavaterus me præſente, cui ab ortu tumor quidam œdematoſus lumborum vertebras occupârat, ſero limpido, acri, ſubflavo plenus, qui octo ante obitum diebus ſponte rupit & ſubſedit: poſt ulteriorem hujus apertionem, ſtatim occurrit ſpinalis medulla, ſepimento oſ-

ſeo

ſeo denudata, quumque ſingula accuratius examinaremus, vertebras lumborum diviſas vel potius diſciſſas deprehendimus, reliquis colli ac thoracis ad has uſque naturaliter habentibus, ut hinc ſpinalis medulla vertebrarum baſin interiorem opplens, nuda prorſus ad uſque os ſacrum, (quod rectè conſtitutum erat) apparuerit: Dictæ vertebræ lumbares cùm eximerentur, omnes proceſsibus rectis caruerunt, transverſis & obliquis naturalem magnitudinem contrà excedentibus: Retulit mater puerpera ſexto ingravidationis menſe, ob glirem pectori inſilientem, ſubitaneo terrore ſe fuiſſe concuſſam, atque hinc mali omnis originem derivaſſe. Et quidem tumor externus, ſubtus velut caudâ donabatur, lineâ piloſâ, digiti longitudine, aſpectu horridâ ad nates uſque pertingente. Quid jam circa ætiologiam hujus affectus dicendum? Accuſabimus ne imaginationis virtutes?

SCHOLIUM.

Siquidem rariorum ejusmodi ſymptomatum ex terrore aliisque gravioribus matrum pathematibus, in fœtibus ſuboriri atque accidere ſolitorum cauſam aliquam pro viribus exponere conabimur in ſubſeq. hiſtoriæ Scholio, præprimis autem reſponſione ad intempeſtivas Lamſvveerdii querelas, eadem prolixius heic repetere opus eſſe non cenſemus.

OBSERV. XCII.

De molarum generatione & differentiis.

Ad Illuſtr. S. R. J. Acad. Nat. Cur. HERCULEM.

Miraberis Amiciſſ. Vir, quòd ſilentii diuturnioris culpam fœtu iſthoc confuſaneo expungere tentem; Verùm ubi & hunc pro ſui maturitate, otii non parùm poſtulaſſe videris, veniam largieris facilè, ſi non encomium, ubi de naturæ defectu, perfecti ac diſtincti quid diſſeruero: Cauſæ equidem, quæ ad tale quid audendum me coëgerunt, variæ ſunt: Præterquam enim, quòd muliercularum nonnullarum ſortem dolui, quas dum almæ ſobolis aliquando excludendæ ſpe lactabantur, ante tempus deformem ejuſmodi partum edidiſſe conſpexi, ſæpius non citra vitæ periculum, vel illud potiſſimum cordi fuit, quòd de Molis varia blaterarent aniculæ, imo etiam quibus diva Pallas videbatur eſſe

 faventior,

faventior, neque de dubiis hic illic obrepentibus, in Veterum vel aliorum monumentis ſufficiens invenirem reſponſum.

Animalia bruta, quibus nil ſublime dedit D.O.M. præter terram tueri in iſto uno cum homine conveniunt, quod ſibi ſimile ex ovo æq; progignunt, paribus pro actione iſthac animali obeundâ organis inſtructa; prærogativam tamen aliquam ſibi juxtà vindicare videntur, quod fœtus ſuos plerumque legitimè edunt, neque ipſorum loco deformem ejuſmodi maſſam excernunt, ad quod ipſum attendens Ariſtoteles, rationes ſollicitè excogitavit, quare in muliercularum uteris potius, quàm cœterorum animalium molæ generentur, quæ quàm obſcuræ ſint, Tute haud dfficulter intelliges, ubi tantiſper attenderis, ita autem ille l. 4. de gen. animal. cap. VII. Περὶ δὲ τῆς καλουμένης μύλης. ἡ γίνεται μὲν ὀλιγάκις ταῖς γυναιξὶ, γίνεται δὲ τισι τοῦτο πάθος κυούσαις· τίκτουσι γὰρ ὃ καλοῦσι μύλην, ἤδη γὰρ συνέβη τινὶ γυναικὶ συγγινομένῃ τῷ ἀνδρὶ, καὶ δοξάσῃ συλλαβεῖν, τὸ μὲν πρῶτον, ὅτε ὄγκος ηὐξάνετο τῆς γαστρὸς, καὶ τ' ἄλλα ἐγίγνετο κατὰ λόγον; ἐπεὶ δὲ ὁ χρόνος ἦν τοῦ τόκου, οὐχ ἔτικτεν, οὔτε ὁ ὄγκος ἐλάττων ἐγίγνετο· ἀλλὰ κινδυνεύσασα ὑπὸ δυσεντερίας, ἔτεκε σάρκα, ἣν καλοῦσι μύλην. Περὶ μὲν οὖν πάθους τῆς αἰτίας, εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασι: πάσχει γὰρ ταὐτὸν τὸ κύημα ἐν τῇ μήτρᾳ, ὅπερ ἐν τοῖς ἐχομένοις τὰ μολυνόμενα, καὶ οὐ διὰ θερμότητα ὥσπερ τινές φασι ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἀσθένειαν θερμότητος, ἔοικε γὰρ ἡ φύσις δυσθανατεῖν: καὶ οὐ δύναται τελειῶσαι, οὐδ' ἐπιθεῖναι τῇ γενέσει τὸ πέρας &c. ἀπορίαν δ' ἔχει, διὰ τί ποτ' ἐν τοῖς ἄλλοις οὐχὶ γίνεται ζώοις, εἰ μήτε πάμπαν λέληθεν, αἴτιον δὲ δεῖ νομίζειν, ὅτι μόνον ὑστερικόν ἐστι γυνὴ τῶν ἄλλων ζώων. καὶ περὶ τὰς καθάρσεις πλεονάζει· καὶ οὐ δύναται πέπτειν αὐτὰς, ὅτε οὖν ἐκ δυσπέπτου ἰκμάδος συστῇ τὸ κύημα τότε γίνεται ἡ καλουμένη μύλη: Tres ſunt quibusPhiloſophus potiſſimùm innititur, columnæ, quarum tamen nulla ſatis firma eſt.

Primam conſtituunt affectiones hyſtericæ ex Galenicorum intemperie frigidâ & humidâ utplurimùm ſcaturientes: Secundam menſtruorum abundantia, unde materiæ ſatis pro ejusmodi fœtu ſuppetit. Et Tertiam caloris debilitas, unde concoctio legitima deficit: Illam quod concernit, cùm conceptui ipſi, quò minùs fiat moram non pariat, quis eſt, qui non futilem agnoſcet? Neque etiam uteri vitio (qui nonniſi commodum habitaculum tempore geſtationis fœtui pullulanti præbet) mola frequenter progignitur, uti quidem alii ipſo cum arbitrati ſunt, vel ex hujus intemperie, quæ Veterum figmentum eſt, ut taceam quicquid ex utero mali ſequiori ſexui accidit, non tam huic, quàm materiæ heterogeneæ in maſsâ humor: abundanti, vel eò delatæ imputandum eſſe: Iſtam rejici facit commune nutrimentum, quo tam brutorum, quàm humani fœtus fruuntur, quod pariter ex ſanguine per vaſa uterina ad glandulas vel cotylas delatum in vaſa fœtuum placentas plerumq; perreptantia recipitur: ſin autem menſtrua materno ſanguini cum Fernelianis

lianis contradiſtinguat, molę generationem ineptè plane cõcepit: Illę quoniã ſanguinis grumeſcentię, variæq; ex ejusſubſiſtentia prodire ſolitę carnoſitates, quibus (quod à fluxu iſthoc ſolenni libera ſunt) bruta deſtitui novimus, pro molâ genuina nunquam habendæ ſunt: Hanc verò quod ſpectat, ridiculam itidem credimus, ſiquidem nec uterus menſtruorum coctioni ſit emancipatus, neque molæ ſuccretio maſſæ humoralis dyſcraſiam aliquam neceſſariò arguat; aliam proinde ubi de modo generationis molæ diſſeruero, rei hujus rationem producere neceſſe erit, quam Ariſtoteli aliisque non potuiſſe innoteſcere mox patebit: nempe fundamenta quæ ille adduxit, falsâ hypotheſi nituntur, ac ſi ex humore crudo & concoctu difficili mola progigneretur, cujus loco Hippocr. l. περὶ ἀφόρων ſubſtituit γονὴν ὀλίγην καὶ νοσώδεα ſemen modicum & morboſum, & libr. 2. περὶ γυναικείων; παχέα γονὴν ἐνεχομένην, craſſam genituram intus retentam: Neque iſthoc melius Galenus l. XIV. de uſu part. & cum eo Veterani plures; ſeminis maſculini vel exiguitati, vel calori in illo deficienti, indeque utriusque illegitimæ mixtioni culpam imputant, cum inquit: Jam ipſum fœmineum ſemen gignere per ſe fœtum non poteſt, ſed maris ſemen omninò flagitat, cum quo oportet miſceatur, ita ut utrumque ſemen in unum motum conſpiret: Nam tametſi gallinæ citra galli operam ova ſubventanea concipiant, ex illis tamen animalia excludere nequeunt, quandoquidem ut ea perficerentur maſculi caliditatem deſiderabant: At mulierem vidit nemo unquam, ſine viro vel molam vel ejusmodi quippiam concepiſſe. Licèt enim non errarit, cùm ovum ſubventaneum à molâ diſtingui contendit, contra quam aliqui faciebant, qui ex ſolo ſemine fœmellæ cum ſanguinis complemento molæ primordia derivabant, ſeminis tamen maſculi, à quo motus principium ille deducit, vel in ſe labem, minus in fictitiâ cum fœmineo commixtione adeò facilè non evincet, perinde ut alii diu adhuc laborabunt circa facultatis formatricis, ob ſanguinis affluentis copiam, errorem detegendum: Audacter forſitan mentiri videbor Medicis ſpermaticis, dum iſthæc aſſero: Aſt ex mendacio quod illi dixerunt prius, quare cœco impetu in aliorum ſententias jurarent, veritatem me dicere, omnibus ut reor fiet manifeſtum: Seminis utriusque Parentis σύμμιξις exploſa eſt hodie, utpote experientiæ & ſanæ rationi adverſa: Harvei viri celebris ſufficiat authoritas, qui quamvis ſtudiosè in damis ab ipſo coitu indagarit, illam tamen pari, quo Veteres ſibi imaginati ſunt, ſucceſſu nunquam reperit, ut aliorum vel meam nunc ſeponam, altoque, quod ajunt ſilentio prætercam tot abſurda, quibus excogitandis anſam ſuggeſſit, de ſeminis fœminei frigiditate, de facultate formatrice, ſpiritu plaſtico, aliisq; pluribus: Propterea tamen generatio non incerta vel dubia, quam ex ovo fœmellæ ſuccedere Medici illuſtres dehinc compererunt,

runt, ſucceſſu laudatiſſimo æque ac feliciſſimo: Prolixius heic non ediſſeram, quod alibi pluribus commonſtratum eſt; ſatis eſt inde & genituram craſſam cum caloris imbecillitate, & ſeminis utriusque malam *ξύμμιξιν* &c. everti, ſicque molæ natales tantiſper illuſtrari: Citra Viri congreſſum molam pullulare poſſe, non tam Galeni authoritate, quàm firmâ ratione negatur, cùm Mola nil aliud ſit, quàm conceptus falſus à poſteriori, cui Virgines, nî labem ſibimet intulerint, utique obnoxiæ non ſunt, ſupraque jam monſtraverim, aliud planè eſſe à molâ, quod ex morboſâ menſtruorum reſtitatione prodit, cùm vel ipſorum Vett. effato membranas, vaſaque varia, quæ Natura modò exſtruxerat, inibi notare liceat; Verùm quidem eſt, in ovariis fœmellarum pariter ac gallinarum ovula plurima recondi, maturationem & fæcundationem neceſſariam expectantia, falſum autem, quòd perinde ut iſtæ temporis tractu ova excludere poſſint, ſubventanea vulgò dicta: neq; his accenſendum primordium illud eſt, è quo vitiato aut deſtructo mola plerumque ſuccreſcit: Nimirum ad molæ generationem ovum non maturum modo ſed fœcundatum inſuper requiritur, quod primariâ naturæ intentione in uterum per oviductum devehitur, ut ex ipſo fœtus naturalis, ceu ex conceptu legitimo progignatur: Hæc ipſa autem naturæ actio cùm à violento quopiam pervertitur, molæ generatio in procinctu eſt; ejusmodi quid à perversâ matris imaginatione, vel vehementioribus animi pathematibus frequenter accidit: Imò cùm ipſæ partes in ovo, earumque fibrillæ tenellæ admodum ſint, quin ab humorum (quibus aliàs nutriuntur) acrimonia, vel vehementiori impetu rumpi vel erodi, indeque in unam Maſſam rudem ac indigeſtam coaleſcere queant, extra aleam ponendum autumo: Nec temerè cum molâ confundendum *ᾠὸν ὠμόν* Hippocr. quale nupero demum anno à juvenculâ à duobus circiter menſibus gravidâ, placentulæ adhuc adhærens excretum vidi, illud ſiquidem abortum efficit qui fœtus decenter configurati præmatura eſt excluſio: Ut autem quæ modo delibavi, evidentius ſe omnium animis ſiſtant, ſciendum eſt maximam eſſe fœmellarum cum fœtibus, quas in utero detinent conſenſionem, adeò quidem ut hi illis intimè compatiantur, eoque faciliùs noxam accipiant, quo cùm cerebri ipſorum, tum ſingularum partium fibrillæ teneriores ſunt, neque ejusmodi impetus, de quibus modò, pariter ſufferre vel iis reſiſtere poſſint; Abſurditatis heic iterum, ſed temerè accuſabor à Galeni filiis, ſi infantes matrum intelligere ſuſpiria, audire ejulatus, videre afflictiones, vel vulnera perpeti dixero, cùm tamen inficias ire nequeant, iisdem, quibus illæ animi pathematibus affici, & unionem hanc quàm maximè neceſſariam eſſe, pro tenerâ ipſorum vitâ ſuſtentanda; Unde etiam admiranda Naturæ atq; hujus Authoris providentia eſt, quâ utrique horum cum ſangui-

ſanguinis pro aurâ vitali, tum ſpirituum pro ſenſu & motu influxum communem eſſe juſſit, ita quidem, ut ex eodem liquore vitali, quem vaſa matris placentæ ſuppeditarunt, & particulæ nutritiæ partibus ſingulis apponerentur, & ſpiritus nitro-aëreus, per delicatulos cerebri poros ſecerneretur: qui deinceps ex filamentis exiguis in nervos per ſui propagines versùs ſingulas corpuſculi partes protenſas pergeret, munia hic illic legitima obiturus: Quòd ſi ergo ex matris vitiosâ imaginatione, quæ variè utcunque ſuccreſcit, nunc ab externis motum vehementiorem plerumque concitantibus, nunc ab internis, recordatione pertinaci eorum quæ aliquando vidimus, ſpiritus impetuosè motitentur, ob recitatam partium teneritudinem generationis negotium facillimè confunditur, ut fœtus monſtroſus, vel maſſa omnino deformis poſtmodum procudantur: Illuſtre eſt exemplum, cujus author Scrutinii veritatis l. 2. cap. 7. meminit de fœminâ quâdam, quæ cùm aſſiſteret ſupplicio, quod rotâ in hominem flagitioſum ſtatuebatur, adeò à ſingulis ictibus facilè conſtrata fuit, ut filium pepererit à primâ nativitate fatuum, cujus ſingula oſſa diſtracta erant pariter ac illius, qui ob flagitia commiſſa dictam pœnam ſuſtinuit: Monſtrorum quoque, aliarumvé deformitatum productiones, quæ ex intuitione rei ſimilis vel vehementiori deſiderio non rarò ſcaturiunt, hanc ſpirituum arctiſſimam unionem ſatis probant: Veriſſima tamen ſunt, quæ Nobiliſſ. Pythagoras noſter erudite hâc de re ad me ſcripſit: Fermè, inquit, molarum cauſæ reales magis ſunt, quàm imaginariæ & permanentes, & diuturnæ potiùs quàm ſubitaneæ aut tranſitoriæ, (addo quæ primis menſibus imo ſeptimanis maximè contingunt, ubi partes nondum penitus evolutæ ſunt, & ſummè teneræ exiſtunt, cùm ubi ad qualemcunque molem fœtus jam pervenit, fibræ robuſtiores redditæ, omni ſpirituum impetui non ſtatim cedant.) ærumnoſa vita, triſtitia, iracundia quoque & præcipitati animi furores, ſi crebrò, multumque iterentur, ad generandas molas plurimum contribuunt: Namque hi affectus omnes, cùm violenti ſint, ad deſtructionem tendunt, eò libentiùs, quò ſubtilia corpuſculi ſtamina, inſtar tenellarum arbuſcularum ab impetuoſiore vento facilè diffringuntur: ita experientia me docuit, fœminam fœcundam aliàs ac multiparam, binis vicibus, cùm gravidam ſe exiſtimaret, molam ovo anſerino majorem, nunc ſub tertii, nunc quarti menſis initium, fœtus immaturi loco excluſiſſe nullam aliam ob rationem, quàm quod utrâque vice, ut quidem confiteri neceſſe habuit, animo volvebat creberrimè, quàm infeliciter aliquot retrò annis periſſet fœtus binos, quorum alter ante tempus proruperat, alter maturus intra ipſa uteri oſtia interierat: Et quid opus eſt verbis? ſi animi pathema gravius potis eſt de fonte quandoque conceptum præcipitare,

quid ni eundem uteri parietibus adhærentem aliter pervertere poſſit? Sunt autem fœminæ, qui infortunatos ejusmodi fœtus vident, non rarò nolentes, ob organorum præcipuè vitium, quæ mollecula & tenera ab humorum acredine eroduntur, unde poſtmodum loco membrorum ſejunctorum probeque configuratorum, deformis quædam maſſa in immenſum excreſcit, uti quidē cum aliorum Medicorum, tum propria rurſus me id docuit experientia: atque iſthoc in caſu in maſsâ humor. magis, quàm ovario, ſeu ſemine matris culpa quærenda eſt: Inde propterea argumentum infallibile non depromitur, quascunque, ſiquidem humoribus intemperatis videantur eſſe refertæ, molas potius quàm fœtus legitimos progenituras, cùm indubiæ ſit veritatis, naturam ad perfectiorem finem omnibus modis collimare, & ob id ipſum embryoni in utero exiſtenti, alimento laudabiliſſimo tenero & blando pro viribus proſpicere: Unde ſæpiſſimè jam animadverti, in nimiâ iſtiusmodi cacochymiâ, æque facilè in matrem noxam redundare ac in fœtum: Difficilius fortè eſſet Galenico clarè & diſtinctè exponere, quî in tali corporis δυσκρασίᾳ, fœmina ſemen fœcundum poſſit ad legitimam σύμμιξιν conferre; Quicquid ſit, eluceſcere ex dictis reor, genuinas molæ cauſas, quæ Vet. de generatione aliter planè judicantibus, non potuerunt non eſſe obſcuræ: Operæ pretium jam erit inquirere, eccur animalia bruta vitiati hujus fœtus pariter cum mulierculis non ſint feracia? Id quod Philoſophus attigit quidē, ſed nō explicuit: Si cauſas denuò ruminare libet, difficile erit utcunq; illa penitus hinc vindicare: Imaginationis etenim vitia in his perinde obſervātur, atq; in illis, & machinalis hæc actio, admirando artificio ad ſtuporem uſque in iis abſolvitur: Nolim autem Æſtimativam quempiam iis tribuere, cujus ope (uti Peripatetici ogganniunt) ex ſpeciebus ſenſatis non ſenſatas colligant, indeque objecto ſimplici oblato, de hujus bonitate aut malitiâ compoſitiones tacitè efforment, ita quidem ut conſpectâ re horribili viciſſim exhorreſcant, & ſicubi femella utero geſſerit, fœtum ſimilem hinc excludat; Egregia certè brutorum actio & horum Virorum ratiocinio digniſſima, quæ propediem rationalium choro illa inſeri efficiet: Dolendum ſanè quòd homo, qui rationis lumine ſolus inſtructus, præ quibuscunque mundi creaturis triumphat, Creatorem ſuum dignius non veneretur, & quæ ceu prærogativæ inſignis loco, ipſi unicè conceſsit ad effigiem ſuam formato, animantibus aliis attribuere contendat, ceu in quibus pariles motus quandoque deprehendit, non cogitans ſupereſſe ſibi nobiliſsimam ejusmodi motuū ducem, quâ deſtituta illa, talis æſtimationis vel compoſitionis aut diviſionis actus impoſsibile edere poſsint: Falſiſsima eſt hypotheſis imaginari bruta non poſſe, nî hoſce actus viciſsim exerceant; ac ſi res tantæ difficultatis foret animæ, quam vocant ſenſitivæ, & mentis

tis operationes ab invicem diſtinguere: ad ipſorum intentionem loquor, non ſanioris Philoſophiæ regulas; propriè enim nonniſi ſpirituum ab exterioribus ad interiora cerebri motus, idemque ſi ita loqui fas ſit, circularis (quo veſtigia aliquando impreſſa repetuntur, & filamenta interiora pariter, uti tum agitantur) illis competunt, qui actus in homine, ceu animâ rationali prædito, quæ de utroque diverſimodè dijudicat, nunc ſenſus nunc imaginationis nomine veniunt, atque abhinc ille vel ſentire vel imaginari dicitur: Sufficit autem quòd nudus iſte ſpirituum motus, ſi violentus evadat, ex objecti monſtroſi intuitione, vel graviori impreſſione, aut aliâ quâvis causâ concitante, etiam in brutorum fœtibus eâdem ratione deformitates varias, vel monſtroſitates producere valeat, uti quidem exempla ab authoribus recitata evidentiſſimè evincunt, neque enim generatio animæ rationalis negotium eſt, ceu cujus bene eſſe ab iſtâ dependeat, nunquam certè monſtroſi, vel alii deformes partus ita ederentur, utpote quas anima quovis modo præpediret, licèt mulieres temperando ſibi ab intempeſtivis animi commotionibus, ex ſanæ rationis imperio, ad partum naturalem multùm utique conferre non eamus inficias, compeſcendo vel ſubtrahendo id, quod ſpirituum enormitatibus primariam aliàs anſam ſubminiſtravit: Ex his autem nondùm liquere exiſtimo, molam in uteris fœmellarum brutarum, vel non vel rarenter productum iri, quin imò cùm monſtra pariant frequenter, molas pariter concipere poſſe, pluribus abſonum non videbitur, utpote ex iiſdem ferè, quibus illa, cauſis reſultantes, ovi tenerrimis fibrillis non reluctantibus. Fateor ejusmodi quicquam ex bruti utero excretum hactenus me non conſpexiſſe, rogitoque ſtudiosè quoscunque rerum naturalium, veritatis præprimis avidos, ut ſi quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publico mihique non invideant: Id verò dicere auſim, oblatum mihi fuiſſe nuperâ æſtate ovum majuſculum, quod cum aliis gallina incubarat, cujus putamine rejecto, non pulli ſtamina, ſed materia rudis ſanguinolenta oculis ſe objecerunt, manifeſto, ut auguror, generationis interruptæ indicio; campus heic aperiretur amplus ſatis, de ovo à gallinâ incubato diſquirendi, modò illud inſtituti ratio pateretur: Mihi hac vice ſatis erit, vel exhinc communicationem ſpirituum matris incumbentis, cùm ſpiritibus pulli in ovo deliteſcentis aliquo modo probari poſſe; licèt enim concedam, partes ſingulas pulli cum materiâ nutritiâ inibi jam contineri id tamen ſtatuere ἄτοπον planè non videtur: Illius ope partium accretionem & conformationem legitimam quaſi determinari, uti quidem in animantibus, quæ intra ſe generant, manifeſtius obſervare eſt: ſed fortè nimis ſubtilis ſum, qui novi incubationem gallinæ pro pullis excludendis neceſſariam ſemper non eſſe, aſt excludantur hi

Xx 2 ope

ope furni interdum, hæcque, quam modò innui communio tantiſper exulet, ſaltem ille nodus primùm erit ſolvendus, ſi recitatæ obſervationi reſpondere non libeat, quî fiat ut medio incubationis tempore, ubi tempeſtas tonitruoſa ingruit, aut etiam ligna prope locum quem incubans elegit, ſcinduntur, pulli non raró intereant? Spero vel iſthinc peritiores excitatum iri, ut philoſophemata aliorum melius examinent: Potiſſima quæ pro Ariſtotelis ſententia militare poteſt cauſa molarum infrequentiæ in brutis, animi pathemata videntur eſſe, quæ non violenta modo, ſed perſiſtentia ac iterata ſuperius accuſavi, quorum pervicaciam in mulierculis haud dubiè creberrimæ cogitationes de rebus præteritis ſeu triſtibus ſeu exoſis aliisvé cauſantur: In brutis etiamſi ſpirituum fervidiorem motum, qui in omnibus pari celeritate non evaneſcit, non negem, talem tamen concipere difficillimum, cum objectis irritantibus remotis ſpiritus ſenſim placari incipiant, motus quoque violenti, ſi quibus tentantur, abortum maturaſſe magis, quàm deformem ejusmodi maſſam produxiſſe, experientia teſtetur: hinc equæ utero geſtantes parcius calcaribus exercentur, ne tenello pullo detrimenti aliquid accedat, qui tamen uti & vaccinus uteri glandulis plurimarum placentularum ope optimè connectitur: Hæ primis geſtationis ſeptimanis, ceu totidem in ovo conſpicui poruli, animum mirè reficiunt: Cauſæ iſti alteram adjungo itidem rariorem, humorum ſcil. acredinem, ſeu iſti in brutis oppoſitam bonitatem; vaſorum enim ſtaminumque teneritudo utrobique obtinet, neque ſucco, qui alimenti loco advehitur & ſequeſtratur, ſi naturam erodentem pariter indueret, humanis magis reſiſterent; ſed de his plura ſatis pro virium mearum modulo, quibus ſi meliora attulerint alii, non modo libenter obtemperabo, verùm gratias agam inſuper quàm maximas; ratum quoniam apud me eſt, nullâ re ad veritatem nos magis erudiri, quàm contrarias opiniones probè expendendo, & genuinum, ſi fieri poteſt, nucleum deinceps eruendo. Ad molarum differentias, ut pergam, promiſſi hortatur ratio, quarum ſi plures alii recenſent, ego potiſsimas ſaltem exponam; Molæ aliæ ſunt annuæ, aliæ non: Illæ dicuntur tales, quòd per annum unum aut plures in uteri cavo commorentur, magis magisq; accreſcentes & indureſcentes, non ſine maximo muliercularum incommodo & detrimento, utpote quibus non tam ponderoſitate ſuâ, ceu vitâ & motu legitimo deſtitutæ, quàm ſubtractione pabuli nutritii moleſtiſsimæ ſunt, utpote quæ pariter acſi fœtus adeſſet, nutriuntur: Hæ contra brevius in utero hoſpitantur, & vel primis menſibus, laudabili ipſius naturæ ſtimulo, vel artis ope expelluntur: Illarum exemplum rariſsimum refert cùm Excellentiſſ. Jæniſius Obſerv. 79. Ann. 2. Ephemerid. de molâ quinquenni, prolapſum uteri mentiente; tum Clariſſ. Schenk.

de

de molâ ſeptendecenni,aliique:Ego quoq;fœminam novi quæ cùm gravidam primum ſe arbitraretur, anno circiter ætatis 40. molam geſtare comperta fuit, poſtquam tempus partus diu multumque expectaſſet,Medicusque in conſilium accerſitus, abdomini intumeſcenti hydragogis, ſed ſæpiùs incaſſum proſpicere contendiſſet. Chirurgus, qui malum iſthoc funeſtum, quod per biennium ferè delituerat, in uteri latebris detexit, manuali operâ ægræ aſſiſtere utcunque detrectavit, cùm magnitudinem capitis infantis mole exſuperaret, utero pertinaciter adhæreſcens, hydropisque ſuborientis haud obſcura videret indicia: Mortua eſt inde anno circiter poſt, verè hydropica corpusque iſtud globiforme & ſcirrhoſum valdè, poſt mortem demum Chirurgi manu exectum fuit, cujus vaſa utique erant elegantiſsima, quibus imprudenter reſectis, præſentaneum vitæ periculam imminuiſſet: Porrò mola alia eſt ſolitaria, alia cum fœtu conjuncta, & quidem ita, ut vel iſti adhæreſcat, non citra grave,quod in partu inde inſtat periculum,vel ab eodem ſeparata ſit: cœterùm mola talis vel ante conceptum legitimum ſua poteſt ſumere primordia, ex cauſis ſæpius dictis, vel paulò poſt hunc, cujusmodi quid in ſuperfœtatione (de quâ inferius) contingere exiſtimamus:molam tamen fuiſſe dubito, quam fœtui accretam refert Franciſcus Mauriceau, Chirurgus Pariſinus peritiſſimus, & libro de Arte obſtetricandi edito celebris: Verba ejus libr. 1. c. 9. ſunt ſequentia: En l'anneé 1665. eſtant chez Monſieur Bourdelot, Docteur en Medicine de la Facultè de Paris, chez qui on fait publiquement tous les Lundis des conferences Academiques; Comme on fut tombé ſur le diſcurs de la circulation du ſang, que j'expliquay pour lors ſelon mon ſentiment, on y apporta l'enfent d'une femme nouvellement accoucheé à terme, auquel manquoit toute la partie ſuperieure de la teſte, n'ayant aucune crane,ny cerveau,ny meſme cuir chevelu: mais il avoit ſeulement, au lieu de toutes ces parties, une mole, ou maſſe charnuë platte, & fort rouge, de l'epaiſſeur & largeur d'une arrierefais, recouverte d'une ſimple membrane aſſez forte: Cet enfant non obſtant cela avoit toutes les autres parties du corps &c. Cranii certè, cerebri, partiumque caput ſuperius integentium defectus, vitium aliquod formationis ex perverſa fortè imaginatione aut impreſſione, quâ mater prius laboravit, oriundum indigitant magis,quàm molam quæ inſtar maſſæ cujusdam latiuſculæ & rotundæ reliquum caput obtegebat, quinimò hoc ipſum naturæ providentiam arguit, quæ in opere ſuo abſterrita vel impedita, munimento carneo mentis domicilium obmunire ſategit: videſis Celeberrimi Wepferi hiſtoriam de Puella ſine cerebro nata Anno 3. Ephemerid. Suppetiiſſent haud dubiè obſervationes aliæ, cujusmodi legere eſt apud Thomam Bartholin. cent. III. Epiſtol. quibus felicius veritatem illuſtrare potuiſſet: Pa-

riter omni obſcuritate non caret exemplum quod attulit cap. præced. de fœminâ, quæ elapſis graviditatis menſibus gemellos peperit, è quibus filiola juſtam magnitudinem erat adepta, filiolo parvo exiſtente, & ſi hinc augurari licuiſſet, nonniſi quinque menſium; etenim ſuperfœtationem (quam ex minoritate aliqui optimè concluderent, cùm in gemellorum geſtatione, licèt unus altero ſucci nutritii ſibi plus aſſimilet, tanta tamen diſparitas niſi ob cauſas evidentes raro appareat) heic non adfuiſſe, ex placentæ unitate evincere annititur, utpote quâ manifeſtum ſit, ex uno coitu conceptum utrumque pullulaſſe: Ego v. ſalvâ hujus Viri experientiâ, quam maximè æſtimo, ſignum hoc infallibile eſſe non crediderim, ſiquidem contrarivm ſub ipſa ferè labentis hujus anni auſpicia comperi apud fœminam, cui gemellos parienti adſtiti, quorum uterque propria gaudebat placenta, nec etiam ſcio, qui generationi ex ovo, quam quidem negaſſe ipſum ſed præter rationem novi, aſſertum hoc conforme ſit, ceu in quo placentulæ veſtigia jam agnoſcimus: Excellentiſſ. Borrichius Volum. 5. Act. Hafn. ſuperfœtationum exempla tria refert, in quibus omnibus ea fuit fœtuum diverſitas, ut duo circiter menſes inter primam ſecundamvé conceptionem interceſiſſe viderentur, nulla vel placentarum pluralitatis, vel unitatis facta mentione! & quidem ſi de ſuperfœtationis tempore loqui auſim, commodiſſimum illud primi menſes eſſe videntur, non quod Veterum heic adſtipuler commento, ſuperfœtationem irritam facientibus nî prius ſemen utriusque parentis probè fuerit commixtum & membranis inveſtitum, quò effluere amplius non poſſit; Superfœtatio nuſquam ſanè ita contingeret, ſed quia tum fœtus nondum ita accrevit, ſecundùm omnes parietes uteri, ut ovulo denuò delabenti, ob nimiam ipſorum extenſionem idoneus adhæreſcendi locus adimi poſſet: Quòd ſi tamen quocunque tempore ovum adſit maturum, isque à liquore genitali ſpiritibus, & maſſæ humorali matris motus ſemper imprimatur, quem pro conceptu, uti neceſſarium ita determinatum hactenus exiſtimavi, conceptionem iterari poſſe, quis inficiari auderet? neque enim me moratur quod Hippocr. libr. *περὶ ἐπικυήσιος*, inquit, *ἐπικυήσκωνται δὲ τῶν γυναικῶν, ὧν ἂν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρῶτον κύημα μὴ ξυμμεμύκῃ, συμμεμύκει δὲ μετὰ τὰ ἐπικυήματα τὰ ἐπιπικτόμενα ὕστερον*· Conceptu quoniam facto, licèt non negem os uteri claudi atque anguſtari, ea tamen aſſerti hujus infallibilis ſequela non eſt: ubicunque poſt congreſſum maris cum fæminâ uteri orificium non illicò clauditur, ibi conceptus fieri nequit; ſiquidem clauſura hæc, non tam pro ſeminis injecti, (uti ſupponit) quàm fœtus augeſcentis ad legitimum tempus commodâ retentione à Natura inſtituta ſit, ſed de his *ὡς ἐν παρόδῳ*.

Ad tertiam molæ differentiam tranſeo, quam conſtituunt molæ vivaces ac volatiles, iis de quibus ſuprà, mortuis exiſtentibus: De his aniculæ & mulierculæ plurima, uti communis ipſarum genius ferre ſolet, utrum autem fabellam merè referant, tute judica, qui experientia & judicii dexteritate emines! eſſe iſtas gravidarum carnifices, ceu quæ liquorem vitalem hiante ore exugant, & ubi ſemel excluſæ fuerint, in conclavi variè circumcurſitare, dum priſtinum, quem modò reliquerant, locum nî promptè occidantur repetant, ſæpiùs inaudivi, quandoquidem cum riſu & joco, quo iſtam ſexûs Philoſophiam digniſſimam videbam, vitam & motum corpori utriusque horum fontibus deſtituto tribuentem: Interdum cum admiratione, ubi narrationi fidem exempla fecerunt, præprimis verò cùm in Virorum eruditiſſimorum monumentis harum non levia veſtigia animadverterem: Celeberr. Bartholinus Volum. I. Act. Haffn. Familiaris eſt (inquit) illa mola in Belgio, ubi vulgò Suygers vocatur, quaſi ſanguiſuga, fœtui infeſta ſugillando, ſimilis illi quam Levinus Lemnius deſcribit l. 1. de occult. nat. mirac. In urbe noſtra nonnullæ ſunt Matronæ, ſedulò caventes ne facilè innoteſcat: Poſt fœtum in partu prodit, & cubiculi angulos pervolitando inquietat mulieres, quæ omni ſtudio perſequuntur, ut enecatam comburant, credentes, niſi comprehenſa comburatur, laborare aviculam in eo, ut iterum uteri latebras intret, quas ſi repetierit, mori puerperam. hæc ille. Quibus plura addidit Excellentiſſ. Sachs p. m. An. 3. Ephem. notatu longè digniſſ. Quid mihi ſuper iſtâ re contigerit paucis enarrabo: Anno 1681. matrona honeſta, cùm ſe à 4. circiter menſibus gravidam exiſtimaret, d. 24. Octobr. ſub veſperam ingentibus torminibus & doloribus ac ſi fœtum perfectum enixura eſſet corripitur, lochiorum fluxu aliquot ante ſeptimanas jam comparente: Vocor ſub mediam noctem à marito de uxore valdè ſollicito: Accedenti ægrota corpus deforme monſtrat, quod intereà per uterum excreverat, talpæ figurâ & longitudine, pedes ſubtus quaſi reconditos habens, ac parte anteriore proboſcidem: Inde conſpicua erant duo foramina, quæ nares & duo alia, quæ oculos referre dicebat obſtetrix: dorſum ex infinitis conſtabat papillulis, cujus medium linea cingebat ſubatra, latiuſcula, intus verò præter maſſam fibroſam ſanguinolentam quicquam aliud animadvertere non licuit: Hanc ex dictis molis ſeu ſanguiſugis unam eſſe, quam noſtrates Fraaß vocant, adſtantes uno ore omnes profitebantur, quæ ubi diutiùs delituiſſet in antro ſuo, vitam utique & motum adepta eſſet: His autem ego parum attribui fidei vel aſſenſus, cùm papillæ illæ placentæ figuram æmulatæ ſint, reliquaque maſſa fibroſa quid fœtus tandem corpus iſthoc deveniſſet, ſatis edocuerit: Similem ferè hiſtoriam video recenſeri à Celeberr. Wepfero Ann. 3. Ephemerid. noſt.

Obſerv.

Obſerv.129. & Clariſſ. Salmuth de Matronâ,quæ d. 5. Aprilis 1621 maſſam excluſit carneam, palmam longam & latam viventem, os latum inſtar tineæ vel cyprini, ſed non cavum, & duo puncta nigra oculos referentia, habentem: In terram hæc prolapſa non palpitavit modò ſed variè ſe movit, ac piſcis inſtar ſe convolvit: Quid de hiſce judicandum ſit, ancipiti feror animo: difficile enim mihi, ſi probè philoſophari velim, molæ ſeu maſſæ carneæ indigeſtæ, in qua nec cerebri, vel nervorum vel cordis ulla reperiuntur veſtigia, imò quæ ex ſanguinis conſuſaneo quaquaverſum affluxu ſuccreſcit, motum genuinum vel pulſum tribuere, quo vivat, circumvolet, imò unum alterumque membrum fœtui quandoque demordeat: Aliorum nihilominus fidem irritam non faciam, vel experientiæ quicquam detraham, quin ſi optare fas eſt, vellem iſtiusmodi ſpectaculo præſentem eſſe poſſe, reapſe enim, ſi quid iſtorum contingit, ſpiritus ſaltem ætherei præſentia requiritur, qui ubi locorum in tali maſſa ſecernatur, vel commodè ſtabuletur, verſusque partes motrices influat, multæ adhuc meditationi anſam ſuggeret; Videnturque mihi ejusmodi fœtus, quorum ſupra ex Bartholino aliisque memini, monſtroſi magis quàm mola dicendi, utpote in quibus producendis, natura ab opere ſuo deſciſcit, vel totius vel aliquarum ſaltem partium ratione, nec opus heic repetere, quæ de variis animantium formis, quas ex accidenti quandoque producit, alii diſſeruerunt, ſufficit ſupra laudatum Bartholinum, monſtris illos accenſere, mirarique potiſſimum, qui ſemina Parentum in eam materiam in utero transmutari poſſint; Quòd ſi verò molas etiam vocitare velint alii, per me liberum eſto, modò non confundantur quæ ab invicem vel diverſiſſima exiſtunt. Molæ multiplices ſicubi in uteri cavernis offenduntur, curioſam mentem identidem reficiunt, cujusmodi ſeptem diverſæ magnitudinis in virginis Epiſcopicellenſis matrice repertos, etiamnum ſe ſervare Clariſſ. D. D. Anhornius Phyſicus Sangallenſis meritiſſ. Decur. II. Ann. I. Ephem. meminit: dixerim tamen ejus cum venia, veras iſtas molas non fuiſſe, ſi quidem virgo illa perſtitit: impoſſibile quoniam fœminam in cœlibatu viventem concipere vel ova parere, heu! quod non, ſi iſthoc obtineret, quotannis excluderent? Inde etiam Excellentiſſ. noſter Pythagoras, parerg. 6. quod honoratiſſ. Aretæo inſcripſit, tuberum vel globoſorum corporum nomine illas convenientiſſimè exprimit.

Apologia adverſus invectivam Jo. Bapt. de Lampſvveerde Med. Colonienſ.

Quum in edendis Obſervationibus iſtis verſaremur, luſtrantibus Catalogum Francofurtenſem, inter libros recèns editos occcurrit Hiſtoria

ria Naturalis Molarum uteri Joh. Bapt. de Lampſweerde, liber titulo inſignis & cujus deſiderium ilicò nos cepit, quòd, cùm de ſimili materiâ Curioſis noſtris aliquid tradiderimus, non pauca illinc ad noſtrorum vel dilucidationem vel confirmationem nos depromturos exiſtimavimus. Indicem inde fortè fortunâ percurrentes, mox iſta offendimus: *Harderus injurius in Hippocratem*: Grande nefas Artis noſtræ tam illuſtri Heroi injuriam inferre, quem hactenus coluimus ſtrenuè & in partes noſtras pro viribus traximus, ſique ſenſit aliter, non niſi cum modeſtia dimiſimus vel emendare ſtuduimus: ad caput hinc libri tranſeuntes, in cap. Elench. XX. ſeqq. legimus. *In quo cauſæ, quare bruta molis minus obnoxia ſunt examinantur, & diſſertatio de Molis Harderi, Naturæ Curioſorum Collegii membri in Obſervatione CLXXXV. Dec. 2. ann. ſecund. tradita expenditur.* Gaudio non levi affecti fuimus, cùm Virum tam perſpicacem, examine ſcriptum noſtrum dignatum eſſe videremus, ſicque votis noſtris annuiſſe, p.407. contentis: *ſed de his plus ſatis pro virium modulo, quibus ſi meliora alii attulerint, non modo libenter obtemperabo &c.* at in dicto capite ne gry quidem, quod nos ferire poſſet, ſed demum c.XXIV. horridis telis Authorem nos petere, & non in Hippocratem ſed Ariſtotelem, quem ſe maſculè defendiſſe, ſordidæ gloriolæ cupidus jactat in indice, injurios dicere comperimus, craſſo omnino errore, nec ſine omni injuria, majoris ſiquidem æſtimandus Hippocrates longè eſt, quàm *Ariſtoteles*, cujus meritis laudibusque hactenus nihil detractum ivimus, ceu Orationib. ſolennib. habitis de verâ philoſophandi libertate, Fato Carteſii & Ariſtot. &c. comprobare poſſemus: at quid opus eſt verbis, rem ipſam aggrediemur, & attentius ſingula, quorum nos accuſat & in quibus refellere ſententiam noſtram ſatagit, ruminabimus: revomet fortè ipſe, quod contra nos Lectoribus pharmacum malè propinavit. Priùs autem ab unoquoque æquo verum æſtimatore enixè petimus, ut Diſſertationem noſtram cujus conſcribendæ anſam initialia exhibent, univerſam heic evolvat, ſcopumq; qui alius non fuit, quam ſuccinctè (non integro quopiam tractatu) cauſas præcipuas molæ generationis indigitare diligenter perpendat, quàm de utriusque noſtrum ſcripto judicet: Patebit ut ſperamus, non modò occaſionem malè nobiſcum agendi Virum hunc, cujus ne umbram quidem noveramus, non habuiſſe, ſed ſcapham ſcapham nos appellâſſe, nec licuiſſe aliter, generationis negotium diverſo prorſus, quàm Archi-Philoſophus modo concipientibus & probantibus, imò intentare nobis varia perperàm, nec niſi contradicendi ſtudio Authorem iſta propalaſſe, quod vel non ad mentem ipſius, vel quod ante ipſum de molâ ſcripſimus. Ab initio d. cap. hæc habentur: *Majorem lucem dictis noſtris afferendi gratia, quædam prælibabimus ad Obſerv. &c. per Jac. Harderum ad Acad. Nat. Cur. Herculem transmiſſam, in quâ dictæ quæſtionis*

Yy *cauſas*

cauſas ab Ariſtotele enumeratas examinando alias ſubſtituit; ſed dolendum quod quædam Acad. Nat. Cur. membra non recta utantur methodo ad veritatem inquirendam & quod Chriſtianæ charitatis erga proximum immemores ab Ethnicis hac virtute ſuperentur, qui cum Pindaro ſemper de mortuis bene loquuntur, nam condonandum foret Ariſtot. &c. in quibus non contentus eſt ἀμεθοδίας nos accuſare, alios in ſcenam vocat inſuper quaſi eodem vitio laborantes, quos autem mutos eſſe cupit, fortè quod reſponſi nimium ipſi daturos prævidet. At quæ methodus eſt Clariſſ. hujus Viri, qui aliis regulas dictitat, quas ipſe non obſervat, qui in veritatem inquirere ſatagit, præjudiciis plenus & Chriſtianæ charitatis, quam an Ariſtoteles erga Democritum exercuerit, ipſe cogitet, & quæ præ aliis erga hominem Chriſtianum, etiamſi pro Ariſtotele non ſteterit, elucеſcere deberet, valdè immemor. Monſtrandus prius erat error, ex methodi lege, cujus reos nos facit, quam ita debacchharetur, & expendendæ rationes noſtræ, antequam imprudenter Philoſophi ratiocinia ceu ridicula vel futilia nos traduxiſſe diceret: aſt olfacimus quid ſubſit, *propria laus*, qua ſibi blanditur, cùm ita: *attamen primus glaciem fregit, & in multis nobis præluxit, & ſanior modernorum philoſophandi methodus ſatis manifeſtè in ipſius horis exprimitur, ut patet ex noſtra utriusq; Philoſophiæ clavi*: Magni fiat hæc ipſius clavis, nec gloriam quam inde mereri poteſt, invidemus, laudamus potius inſtitutum, inde tamen non videmus, quare vel corrigere vel rejicere Ariſtotelis opinionem non licuerit, ſi erronea ſit, cùm ejusdem effata, ubi cum Recentiorum inventis conciliari poſſunt, extollamus pariter ac reverenter habeamus: atq; hæc demum genuina in veritatem inquirendi via eſt, *nullius jurare in verba Magiſtri*, nec pręconceptis hypotheſibus pertinaciter initi, quod ipſum facere palam eſt, dum ejus verba omnia ad veritatis lancem reduci, & evidentiori ſenſu illuſtrari poſſe arbitratur: Illuſtris ſanè & Herculeus ſi feliciter ſuccederet, conatus: quem autem irritum fore haud pauci nobiſcum credent, caveatque Vir Clariſſ. ne Ariſtotelis ſcriptis ſenſum ubivis affingat, de quo vel non cogitavit, vel quem ſtudiò ſubticuit, ut ab aliis non carperetur, ceu Doctiſſ. Ludov. Vives de ipſo eruditè judicat, hocque ipſo, alios non ſine paſſione aggredi ſe monſtret: Quicquid ſit, conſtitueramus in materiâ molæ occupatis Ariſtot. mentem, quam ſcripto reliquit, aliorumque primùm expendere, atque hinc demum noſtram cenſuræ publicæ exponere, ſi illâ acquieſcere non poſſemus, vel erroneam deprehenderemus, quod ipſum Viro præfato incumbebat, firmare nempe prius *illius* rationes, & noſtras dehinc ſolidè explodere citra convitia vel nugacia verba: quod quî factum ſit, ulterius videbimus: Pergit p 261. *Primo mirum videtur, quare textum Græcum Ariſtot. ſine Latina interpretatione obſervationi ſuæ inſeri curaverit, cùm procul dubio noverit, æquè ac ego hoc ſæculo viros literatos non tantoperè Græcis delectari, ut ſine interprete ſenſum tam citò percipiant*: Egregiam verò hinc laudem & ſpolia ampla

reportat

reportat, qui toti Literatorum choro ignorantiæ notam inurere non erubeſcit, ceu Græca neſcirent, imò ne his quidem obleƈtarentur: grande nefas de Eruditis ita ſentire, ne dicam Medicis, quorum præcipui anteceſſores Hippocrates, Galenus, Dioſcorides, Ariſtotel. idiomate Græco ſcripſerunt:& in quorum ſenſa ipſorum penetrare difficile eſt Græcæ literaturæ imperitis: annon potiori jure redarguiſſet, ſi latinam interpretationem junxiſſemus, utpote cùm iis ſcribamus potiſſimùm, de quorum in his linguis ἀπειρία dubitare religio eſſe debet, & mirari deſiiſſet, ſi ad *columnas*, quas latinis verbis mox exhibemus, quarumve præcipuè causâ Ariſtot. textum adduximus, diligentiùs attendiſſet, ceu docent verba: *Ad quod ipſum attendens Ariſtot. rationes ſollicitè excogitavit* &c.] Potius mirari ſubit, eccur nos imprudenter accuſet, quòd multa & præcipua in textu græco omiſerimus, quæ nobis examinanda propoſuerimus, præterquam enim, quòd in manuſcripto noſtro appoſitæ fuerint liter. &c. quibus Leƈtorem ad Ariſtot. textum ulteriorem ſicubi velit, remiſimus, etiam non videmus, cui bono illa inſerere debuiſſemus, utpote cùm de morâ quam molæ in uteris mulierum neƈtere ſolent, ejusque & duritiei cauſa inibi agat, nobis verò potiſsimus ſcopus fuerit, rationes cùm exhibere tum expendere, quas ille affert, quare infrequentius in uteris brutorum animantium fœtus iſte ſuccreſcat: finalia verò quid opus addere, niſi paginam implendi gratiâ, cùm ſaltem concluſio ſint, ex prioribus ſuppoſitis: ἀπορίαν δ᾽ ἔχει &c. αἴτιον ἢ δεῖ νομίζειν fluens, quam expreſſimus ibidem, quum ita; *ad quod ipſum attendens Ariſtot. rationes ſollicitè excogitavit*: ut taceamus, ulteriorem hinc ſaltem occaſionem nobis natam fuiſſe, de Ariſtotelis obſcuritate conquerendi, quam ipſemet Vir φιλοσοφώτατος inficiari nequit, ceu in ſeqq. pateſcet, ut in *eâdem* prorſus nobiſcum *verſetur navi*, & nonniſi convitiandi causâ, quæ haƈtenus memoravimus ſcripſerit: unde etenim tam certa habet indicia: nos doƈtiores aliis videri cupere, quòd ſecuti Viror. Clariſſ. exempla interpretationem latinam non addidimus, ut rationes modò cit. jam ſeponamus. Et qui Scoptica iſta meruimus? *ut autem Curioſo Leƈtori conſtet, qualis ſit curioſitas hujus naturæ Curioſi, textum latinum adjiciemus*, anne *curioſitas*, quam haƈtenus falsè non affeƈtavimus, ex latinâ interpretatione adjeƈtâ æſtimanda? Benevolus Leƈtor examinet ſingula quæ cùm pag. 262. tum ſeq. 263. Author propalat & non quæ curioſitas, ſed quanta ſit *Viri* hujus *eruditio* & ἀγχίνοια, haud gravatim videbit. Pergit: *Dum Harderus Archiphiloſophi rationes &c. operæ pretium duximus ejus columnas in hac materiâ audaƈter, ſed non concinne delineatas, conferre ad bilancem reƈtæ & non præoccupatæ rationis*: utinam verò faƈta verbis reſpondiſſent, multam ſanè apud nos iniiſſet gratiam, ſed contrarium potius eluceſcet: qui enim ejus ratio præoccupata non fuit, dum mox adjicit: *annon pro com-*

muni Rei literariæ & proximi bono præſtitiſſet, ſuos conceptus ad ſenſum, qui in verbis Ariſtotelis delitescit accommodaſſe, quàm ejus textum orbi literario ut futilem & ridiculum traduxiſſe: Acſi *Ariſtoteles* veritatis norma eſſet, ad cujus dictamen omnia animi noſtri ſenſa, poſſint, nequeant, accommodanda ſint: *ipſemet* quoque *Imperatoris* authoritatem ſibi arrogat, de aliorum ſcriptis non ſentiendi modò & judicandi, ſed pro lubitu ipſorum ſenſum torquendi, *ſpiritus Eſavitici* manifeſto indicio : textum *Ariſt.* non culpavimus ſed rationes rejecimus, quas neque pro eo, quod contendebat probare, neque pro generatione molæ claras ſatis ac ſufficientes eſſe deprehendimus : vel *Authoris* exemplo, qui præcipuam earum cap. præced. (quo fato neſcimus) ipſe explodit, quæ verò ex *problematibus* adducit, ſtudiò omiſimus, partim quòd animus præcisè non fuit evolvere cauſas, quas pro generatione dictâ obtrudit ceu ſupra dictum, partim quod novimus erroneam de generationis naturalis negotio ipſum fovere hypotheſin, cui innixus impoſſibile erat, ut de molæ natalibus benè ſentiret, inde etiam ſubjunximus, *alias nos daturos cauſas, quæ Ariſtoteli diversè planè à nobis ſentienti, non potuerint innoteſcere*, negavit enim quàm maximè *ſemen* muliebri ſexui, & de *ovariis* ipſius nihil nôſſe cupiit. videſis Prodr. Phyſiol. cap. VIII. Examinemus nihilominus ex ſuperabundanti verba, quæ in problematibus habentur, & patebit ad noſtrum inſtitutum illa vel nihil vel parum feciſſe, imò pariter ac priora obſcuritatis plena eſſe: διότι ἐὰν μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ ἡμετέρου γένηται ζῶον, τοῦ τὸ ἡμέτερον ἐκγονόν ἐστιν· ἐὰν δὲ ἐξ ἄλλου τινὸς, ἢ μέρους, ἢ ἀποκρίσεως, οὐχ ἡμέτερον: γίνεται γὰρ σηπομένων πολλὰ ἐκ τοῦ σπέρματος: è quibus verbis palam eſt, dictam de *ſemine genitali maris* ſententiam fovere ipſum, & ex eodem putreſcente fœtus alios deducere (hactenus haud diſtincte ſatis explicato, *illo alio aliquo noſtro, ex excremento vel parte prodeunte*) inde etiam excrementa illa & putredines, non noſtra eſſe aſſerere, ceu inferius explicat, quæ verba à *Cenſore* omiſſa heic addere conſultum eſt : αἱ δὲ ἐκκρίσεις καὶ σήψεις οὐχ ἡμέτεραι ἀλλ' ἕτεραι καὶ ἀλλότρια τῆς φύσεως ἡμῶν εἰσιν, οὐ γὰρ ὅσα ἐν τῷ σώματι γίνεται, τοῦ σώματος θετέον &c. Et paulò inferiùs: εἰ οὖν ἐκ μόνου τούτου τῶν ἡμετέρων γίνεται ζῶον, ὀρθῶς ἂν τὸ ἐκ τούτου γινόμενον, ἔκγονον ἡμέτερον εἴη μόνον: καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος δὲ ἄντι ἄλλο γένηται, οἷον σκώληξ σαπέντος, ἢ καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ διαφθαρέντος, οἷον ἃ λέγεται τέρατα, οὐκ ἔκγονα λεκτέον, ὅλως γὰρ ἐκ διεφθαρμένου γινόμενα, οὐκ ἔτι ἐξ ἡμετέρου ὄντος γίνεται &c. Non multum heic litigabimus, an ex *ſemine corrupto* vermis prodeat, cùm hujus falſitas à nobis demonſtrata ſit alibi, neque an veritati congruum ſit, ex *iſto* ſecundum mentem *Archiphiloſophi corrupto* monſtra generari poſſe, multò minus an omnia *perſpicuè* dicta ſint, cùm ipſe Vir Clariſſ. hæc verba generalia ſatis eſſe fateatur, & terminos obſcuriores, qui Recentiorum experimentorum luce illuſtrari opus habeant. Quid verò opus obſcurum ſervare, ſi illuſtrius habere poſſimus? vel cui bono, ſenſu ſæpius extorto, illuſtre cum

obſcuro

obſcuro obſcurum reddere? Homo fuit Ariſtoteles æq; ac alii, nec labi neſcius, quî, ſi peccavimus ex mente *Cenſoris*, anſam peccandi uberem nobis exhibuit: Præcipuè autem ignorantiam ſuam prodit Author dum ἀπροσδιονύσως, verba noſtra mutilatim allegat: *Hæc ipſa autem naturæ actio, quum à violento quopiam pervertitur, molæ generatio in procinctu eſt*]: nunquid *violentum noſtrum*, quod in ſeqq. magis explicuimus, cauſæ materialis ex quâ generatur mola, & quam præcipuè Ariſtot. in verbis allatis ſpectaſſe perhibetur, vices ſuſtinere dicimus, vel ſibi perſuadet ille? minimè gentium, ut necdum videamus quî in causâ generationis molæ, ſi problema dictum inſpexiſſemus centies, tam facilè convenire potuiſſemus: Ipſe quoque Cenſor agnoſcit, efficientis cauſæ violentum noſtrum naturam induere, & hinc malè ſe Ariſtot. effato liminaria noſtra ſubjunxiſſe, ceu eadem forent, vel in eundem ſenſum commodè trahi poſſent], confiteri opus habet. Qui verò impudentiam ſuam excuſabit, quod commodius vocabulum in locum humoris concoctu difficilis nos non apposuiſſe, audacter effutit, cùm tamen ovi non maturi modo ſed fœcundati, è quo, ſingulis ritè & naturaliter ſuccedentibus fœtus aliâs prodit, mentionem ſæpiùs fecerimus, illudq; p. naturale, quod in molæ generatione ipſi accidit, deinceps illuſtrare tentaverimus, licèt non ad ipſius palatum: nec minus deteſtanda eſt *Obſervatoris* perfidia, dum ob errorem Typographicum, qui in voce: conceptu pro concoctu, non nobis, Baſileæ enim Ephemerides Curioſ. non imprimuntur, ſed aliis Viris occupatiſsimis irrepſit, infidelitatis crimen imputat, ignarus ſe in eodem luto & gravius multo hærere cùm in finalibus illius paragr. ita: *An verò ipſius cauſa firmioris imitantur columnis &c.* ut jam *humorem acrem* fibrillas ovi erodentem quem *humori incocto & crudo* ſubſtituit, & è quo ceu *Materiali* & principio immediato *Ariſtot. molam* deducit linquamus: Sufficit enim vel tyronibus in Chymiâ notum eſſe, *acredinem*, cruditatem & δυσπεψίαν Philoſophi non neceſſariò involvere. Atque hactenus verbis quibus potiſſimum nos impetiit Vir Clariſſ. ſatisfacere ſtuduimus, poſtulat jam inſtituti ratio ut ad rationes noſtras quas aggreditur, & (quâ bonâ methodo *ipſe* viderit) cum Ariſtotelis connectit, tantiſper attendamus: Præ omnibus verò ſatius fuiſſet, *Ariſtotelis fundamenta* primùm confirmare, ethinc noſtra quæ ſubſequuntur, fortiter convellere, ut ſic clarè & diſtinctè veritas pateret, quamvis termini de clarâ & diſtinctâ perceptione Ariſtotelico Galenicis perinde accepti non ſint? *Primò inquit Ariſtotelico Galenicus clarius & diſtinctius exponere poterit, quomodo ex concuſſione corporis, quæ ſæpè tam vehementer concitatur à paſſionibus hyſtericis, tenellæ genituræ vel ovi ut ipſe vult, fibræ & partes citius & certius rumpi poſſint, quàm à ſubtiliſsimis & inviſibilibus ideis à matre imaginante ad illas tranſmiſſis*, contrà quem hic pugnet non videmus, cùm enim ſpirituum humorumque concitatio-

nem, pro causâ efficiente abortuum æque ac molæ agnoſcamus, quî poſſemus negare paſſiones hyſtericas eosdem effectus producere: videantur modo, quæ de humoralis maſſæ δυσκρασία in quibuſdam fœminis molæ ratione adſtruximus, in quibus ipſis paſſionum hyſtericarum aliarumvé formalem rationem, fortè diſtinctius attigimus, quam *Cenſor*, utpote quî ab *heterogeneo* irrritante, ſive circa uterum collecto, ſive aliis in locis, aut ſpiritibus accreſcente, motus ejusmodi ſpaſmodicos deducimus commodius; ut taceamus acres ipſius vapores ex uteri inflammatione exhalantes, quos fibrillas ovi erodere & diſrumpere author eſt, egregio experientiæ ſuæ fundamento; *futilis* ſanè *ille* magis eſt, qui utero inflammato vel conceptum contingere, vel ſi contigit ante, ab utero facilè retineri ait: nec ſcimus quod pravæ conformationis uteri vitium *ille* intelligat, vel enim coanguſtatus eſt uterus prorſus, & ne conceptus quidem fiet, vel ſi recipi ovum poteſt, ejus expanſioni reſiſtere pariter non poteſt, ac molæ, quam ejus fibris compreſſis ſuccreſcere autumat: Ea quoque quæ in diſſertat. de uteri vitio diximus, ab antecedentibus ſeparanda facilè non ſunt: injurius verò in *nos* eſt quam maximè, dum ſubtiliſſimis & inviſibilibus ideis, quas ſatis intellexiſſe non videtur, à matre imaginante ad fibrillas ovi tranſmitti ſolitis nos deludere ſatagit, nec metuit dicere negare nos paſſiones hyſtericas conceptui moram injicere poſſe: Intemperiem frigidam & humidam, cui dictæ paſſiones ſec. Vett. potiſſimum innituntur, reſpeximus, quæ utique conceptum impedire nequit, nec tam abſurdi ſumus, ut dum paſſionibus hyſtericis actu fœmina vexatur ipſam concepturam ſtatuamus: quot verò ſunt, viduæ, virginesvé quæ affectionibus hyſtericis, ex causâ ſatis notâ vexatæ, ubi maritantur liberantur & promptè concipiunt. *Secundum* quod regerit nos magnopere non ferit, nec multis reſpondere opus eſt, cum in diſſertatione ſatis qui ſingula intelligamus, explicuerimus: id modo *Cenſorem* rogamus, ut rationes noſtras & Ariſtot. mentem prudentius alias examinet:. Prætexit *ille* menſtrua, ceu cauſam infrequentiæ molarum in uteris brutorum: nos, eandem copiam ſanguinis ad *horum* uterum devehi, quæ ad fœminarum tempore conceptus ſolet, monſtravimus, indeq; hanc rationem prorſus non ſufficere, nî aliud lædens accedat: malè quoque crepat iterum *inſenſiles ideas*, quas per aëra volitantes, ipſius cerebrum vehementer turbâſſe haud difficilè eſt conjicere: In *tertio* verò, quem in nos tranſverberat *Hercule*, dum circa finem ſapere incipit, agnoſcendo perfectionem rei non ſolùm in externâ figurâ, colore aut ſapore definiendam eſſe, ſed ad intimarum & minimarum particularum figuras, ordinem & ſitum, in humoribus eſſe ampliandam, deſipit quam maximè ab initio: *Compertum habebit, quomodo certius ratione debilitati caloris menſtrui ſanguinis particulæ minus legitimè*

diſponi

diſponi poſſint, ad exiguos tenellarum fibrillarum poros ſubeundos, quam ex inertium idearum transverberatione &c. Etenim non negamus ob debilitatum calorem, (cujus ſpeciale ſubjectum *Cenſor* non indigitavit) ſanguinis menſtrui quoque particulas minus legitimè diſponi poſſe; aſt *uteri calorem* conſtanter excludimus, & menſtruorum ſuppoſitam concoctionem adhuc dum ridiculam credimus, imò riſu dignum Vir. Clariſſ. ſi ad molæ generationem vel *hujus* vel etiam *ſanguinis* calorem debilem abſolutè requiri dicat, aut perſuaſum habeat adhuc *acrimoniam* ſemper imminuti caloris effectum eſſe, & tenellis ovi fibris molæ formam conferre: ut malè omninò non fecerimus, nec *Authori* in nos invehendi anſam præbuerimus, *ſcapham* ſcapham appellando. Cæterùm de rationibus noſtris quas aggreditur, ſcire oportet; illas non unâ ſerie, ſed per totam ferè diſſertationem explicatas & illuſtratas eſſe, volumusque paucis, à violento ſpirituum humorumvé motu, variè utcunque ſuccreſcente & horum quandoque acrimoniâ, teneras ovi fibrillas primis præcipuè menſibus, facilè ſuccuti, rumpi & rodi, ſicque generationis negotium infringi, & monſtroſo vel indigeſto chao ſenſim anſam ſuppeditari: *Numquid* inquit *Cenſor ſi rerum ſubſtantiam ſpectemus eodem redit: nam ſi motus caloris & effervescentiæ vitalis in ovo vel in geniturâ eſt fortior, quàm motus ab idearum translatione impreſſus repercutitur, & conſequenter ingenitus ille calor ovi, vel ejus effervescentia vitalis neceſſariò debet eſſe debilior, antequam illa violenta animi paſſio, vel perverſa matris imaginatio, teneras conceptæ genituræ, vel embryonis fibrillas confundat, conſequenter illud violentum imaginationis, affectuum, vel eroſionis debet eſſe efficacius, quàm interna vis activa in ovo, ſive illa vocetur calor naturalis, innatum calidum, facultas conformatrix, vel virtus plaſtica, equidem vera manet Ariſtotelica propoſitio, quòd ratione debilitati caloris fiat confuſio in embryone teneriori.* Imò verò falſam eſſe *hanc ipſam*, nî meliùs explicetur, aut nos ſaltem non ferire, modò oſtendimus: nec opus fuiſſet tot obſcura nomina adducere, quibus Mens ſolidæ ſcientiæ cupida confunditur magis quàm eruditur, & in quibus illuſtrandis operam ſæpenumerò perdimus, præprimis ubi *Galeno* vel *Ariſtoteli* ſententiam affingimus de quâ ne per ſomnium quidem cogitârunt: Ejuſmodi ſanè homines, pro ſui magis gloriâ quàm veritate certant: Nec eſt Viri docti aut prudentis, *Ariſtotelis Galeni* aliorumque præcepta ita venerari, ut ubi à vero deflexerint, falſa illa eſſe, aut fictitio vel futili inniti fundamento, dicere non auſit: Ecquæ libertas noſtra foret, quam certis cancellis aliiscum includimus, ſi quod res eſt, profiteri non liceret? Num cæcam obedientiam Ethnicis his juravimus, quam tamen nec Chriſtianis, quicunque demum fuerint, deberi firmiter credimus. Mox *Principium internum ſpecificum* crepat, (quod, ſecus quàm ille arbitratur, in cit. verb. & ſeqq. explicuimus) vel potiùs *cauſam efficientem*, cujus ratione tam confuſa maſſa procudatur,

cudatur. *Primò*, inquit, *nos præſupponere erroneum principium, quòd femellarum cum fœtibus, quos in utero detinent, conſenſio fiat per filamenta exigua in nervos verſus ſingulas corpuſculi partes protenſa. Secundo non tam clarè perceptibilem eſſe humorum acrimoniam, quibus tenella illa nutriuntur ſtamina, cùm in ipſis primordiis lacteo alimento in genitura concluſo tamdiu alantur, donec placenta ejusq; vaſa præparata ſunt, in quibus vitalis liquor à matre transfuſus de novo corrigitur*: Aſt præterquam quòd verba iſta ſenſu carent, cujus rationem nos noſſe ſeqq. monſtrabunt, craſſiſſimi erroris *Vir* accuſandus venit, qui fœtum, nec primis partium ſtaminibus conſpicuis, colliquamento primùm nutriri, poſtque demum per vaſa umbilicalia liquorem vitalem haurire confidenter ſtatuit, contra omnem Medicorum benè ſenſatorum mentem: Enimverò quî colliquamentum iſtud digerit, partibusque agglutinat, ſpiritu omni deſtitutus embryo? Novo quoque vocabulo *genituram* ſive *ovum* ſive *conceptum* appellat, cujus auctoritatem ex *Archiphiloſopho* non probabit: nec minus contradictionis accuſari poteſt, quòd *humorum acrimoniam*, quam in antecedentibus *Ariſtotelis* cauſa vehementer defenderat, jam dubiam faciat, præter rationem & experientiam: Sunt denique alia plura ſuperiùs interſerta, quæ prolixè heic repetere animus non eſt, ne Lectori faſtidium pariamus: Id addimus, videri nobis Authorem ſententiam de *imaginatione* & *ſpirituum motu*, *animique pathematibus*, quæ non tam noſtra eſt, quàm aliorum Virorum Clariſſimorum, non benè intelligere, aliàs cauſarum realitatem, quam Nobiliſſimus Pythagoras noſter eruditè adumbravit, in affluxu humorum ſolo non quæſiviſſet: nec ſcimus quid per *fortuitum ſpirituum motum*, & *illum qui dependet à nervis*, certò velit: poſſunt ſanè citra nervorum læſionem, ſpiritus ita concitari & ipſis cum humores, ut ſatis efficaces ſint pro partium in ovo confuſione pariendâ, quem effectum, nec *pellicula durior* impedire, neque *aquæ fœtus* obtundere poſſunt: Infantes ſanè in utero materno tantâ ſunt debilitate, tamque indigi, ut arctiſſimâ unione cum matribus illos conjungi voluerit Creator ſapientiſſimus: Et licèt ipſorum Mens à Mente Matris ſit ſeparata, cùm tamen ipſorum corpus ab ipſius Matris corpore non ſejungatur, utrumq; iisdem prorſus ſenſationibus, iisdemque paſſionibus affici poſſe cenſemus: imò eædem cogitationes, quæ in mente matris motuum corporeorum occaſione excitantur, in ipſis excitari poſſunt; ſuſpicamur tamen, ſtudio horum illuſtrationem præteriiſſe, quod difficile omninò eſt, ad exempla quæ in Diſſertat. attulimus, quorumque rationem pro viribus explicuimus, ex malâ hypotheſi reſpondere: Femellarum cum fœtibus conſenſum per continuationem *utriusq; nervorum*, quis unquam attigit? Certiora ex Anatome repetitâ, quam obſervat, iſtæ comprobant, edocti ſumus; ſufficitque ratione probè utenti, per indicibilem ſpiritus ætherei agilitatem ac pernicitatem

citatem, iſthæc explicavi: Adverſario verò noſtro φαινόμενα in hiſtor. allata exponenda ſunt evidentius, ſi hanc ſpirituum conſenſionem exterminare cupit, poſſemusque vel hâc unicâ retorſione contenti eſſe: plura autem dicimus, & quidem 1. ſi ſanguis matris per vaſa appropriata ad cerebrum matris pariter advehitur, atque fœtus, (ut nemo inficiabitur) ſtatuimus utrobique æthereum quod per veſiculas pulmonales acceſſit, à ſanguine reliquo ibi ſecerni, ſpiritumque animalem potiſſimum conſtituere, id quod pro *communitate influxus* requirebatur. 2. Spirituum eam invicem eſſe affinitatem & nexum in gravidis, idque ex ſacrâ lege quam Deus animantium bono ſanxit, ut, ſi vel maximè per humorum concitationem conſenſum iſtum inficiaremur, ex determinatione tamen hac, ſpiritibus matris in vehementi contentione exiſtentibus, ſimilem ſpiritus fœtus inire, vel ſi mavis ab animâ, *illorum* occaſione motâ, imprimi *hiſce* poſſit, ceu ſupra attigimus: ſufficitque iſta ſpirituum per vaſa ad uterum accurſio, à quibus unà ferè ſanguis exagitatur, cùm ſimili ritu ad fœtus interiora tendat, pro cerebro hujusque incolis, partiumque aliarum fibrillis miſerè ſuccutiendis: Motus autem iſti oculis mentis intuendi potius ſunt quàm corporis. Concludit tandem, *nos* non addidiſſe *quaſnam præcipuè partes matris imaginatio pervertat, & acris humor erodat*: At ex cujuscunque graviori labe, magis adhuc principis malum pullulare poſſe, ex iis quæ diximus, unicuique ratione ſuâ utenti conſtabit: Explicat quoque iſta fuſius *Malbranchius* cap. 7. l. 2. Scrutin. Veritat. in quo generationem monſtrorum accuratè excutit, & ad hunc evolvendum *Cenſorem* remittimus, ne prolixâ allegatione tædioſi fiamus. Nec vero, ceu jam innuimus, animus fuit integrum de *Molâ* &c. tum temporis tractatum conſcribere, neque nunc iſta pluribus excuſſiſſemus, nî monſtrandum fuiſſet, inſultus hujus Viri verboſos fuiſſe magis quàm Herculeos, noſtræque cauſæ labis nihil intuliſſe, nedum honoris quidquam detraxiſſe apud æquos Veri Æſtimatores: Quia autem difficultatem omnem *illius* ratione ſuſtuliſſe ſe credit, ſimulque cauſas reddidiſſe evidentiores, quare bruta (quæ à molarum generatione nunquam nos liberaſſe, attente Diſſertat. noſtr. legenti pateſcit) infrequentius molam pariant, Examini perinde ut *ille* noſtra, ſed amico ſingula ipſius ſuo tempore ſubjiciemus: Non injurioſis Verbis ipſocum acturi, ſi in uno alterové hallucinatum fuiſſe deprehenderimus, ſed ſanæ rationis argumentorumque pondere, id quod *ipſum* pariter deinceps facturum confidimus; ſecus enim agenti reſpondere amplius jure detrectabimus.

Observ. XCIII.

Uteri pertinax inflatio poſt partum.

Anno 1683. d. 19. Junii Fœmina juvenis & robuſta, cui gemelſos parienti adſtitimus, cùm pridie ſub veſperam filiolam feliciter enixa eſſet, perſiſtente abdomine prætumido; ceſſantibusque ferè enitendi doloribus, noſtram efflagitavit operam, quam pro viribus præſtitimus, fœtumque alterum, ruptis quibus adhuc involvebatur, membranis, divinâ freti gratiâ, pedibus prehenſum eduximus, vivum adhuc, licèt dudum vitæ ſigna in utero non ediderit: Liberata ita ab onere miſella, nî ſecundinæ totidem viciſſim excretæ fuiſſent, nihilque in uteri cavernis reliquum deprehendiſſemus ipſi, gravidam ſe juráſſet adhuc, ob hypogaſtrii, uteri præprimis in hoc contenti, tumorem ac inflationem globoſam, ſimilem ut ante partum, quæ per pluſculos dies imò ſeptimanas pertinaciter ſubſtitit, non citra matris adſtantiumvé gravem metum: Meliora interim ſperare juſsimus, & cum ligaturâ tum aliis internis externisvé medicamentis convenienter proſpeximus iſtiusmodi uteri diſtenſioni, in uſum hinc vocavimus fomenta, ſacculos ex carminativis & diſcutientibus, unà cum injectionibus uterinis, internè verò Diaph. Martiale præcipuè exhibuimus, ſicque malo ſenſim medelam paravimus.

SCHOLIUM.

Admirandam & æterno præconio dignisſimam hominis in uteri interioribus generationem, variis in locis jam explicuimus; ſatis tamen eandem ſpeculari, minus laudare Naturæ providentiam nequimus, quæ ovulo delabenti anguſtum primum domicilium præbuit, ne fluctuaret miſerè inter illius latebras, mox verò embryonis ſuccreſcentis regiam ampliſſimam conſtitueret: ſanè ad ſtuporem uſque rimati fuimus, ecqui tam puſilla tam anguſta pars facto conceptu in tantam molem extendi ac dilatari poſſit, iſtamque difficultatem commodùm non expediiſſemus, nî fibroſa ipſius compages, plicæque in Virginibus, aliisque non gravidis, in quas etiam poſt partum redit, ſuccurriſſet; enimverò ejuſmodi ſtructuræ partes extendi queunt uſque, fibrarumque motricium ope, expandentis excretionem promovent, ut ſenſim ad priſtinam

aliiscum

aliiscum eamque arctiorem unionem redeant, primamque figuram recipiant: Interdum autem moles corporis contenti tanta eſt, ut fibræ ſupra modum extendantur, talesque aliquandiu ſubſiſtant, tantum non enervatæ, atque hinc etiam uteri in excludendo functio impeditur: tale quid cum veſicæ à lotii nimietate & diuturniore ſuppreſſione, imò etiam in cordis ab aëris vehementi inflatione contingere ſuperius monuimus: Idem apud fœminam hanc accidit, cujus uterus à mole gemellorum ita ſecundùm omnem ſui periphæriam expanſus fuit, ut quamvis ab utrâque ſarcinâ feliciter liberata fuerit, fibris tamen ejus admodum tenſis ac labefactatis, cadente quaſi potentiâ contractoriâ, aliquandiu inflatus diſtentusque permanſerit, donec cum faſciatione, ceu adjutorio quodam, ſimulque medicamentis emollientibus & blandientibus nervinis externis & internis, ſenſim ad priſtinæ figuræ recuperationem fuerit diſpoſitus ac deductus: Interdum diſtenſionis ejusmodi durantis cauſa aliqua in utero ſtabulari ſolet, viz. ſecundinæ integræ non rejectæ, ceu jam ſæpius animadvertimus, vidimusque iisdem, ſive ſponte, ſive medicamentorum emollientium, injectionum præcipuè ope, excluſis atque eliminatis, iſtud incommodum ceſſiſſe: in puellis ejusmodi hypogaſtrii prominentia paulatim vires acquirens, mali plerumque eſt ominis, quod Virginitatis amiſſæ ſuſpectas reddit: Sunt tamen quæ iſtam hominum injuriam inſontes incurrunt, hancque ſexus ſui miſeram ſortem vitæ diſpendio non rarò luunt, dum cauſa ventris tumidi, totam machinam ſenſim deſtruit: Exemplum iſtius ex Celeberr. Baumgarteri, Archiatri & Senatoris Sangallenſ. Graviſſ. literis heic addemus: Rem miram, inquit, quam hic 14. menſ. Auguſt. An. 1676. vidimus, addere operæ pretium eſt: Puellæ 30. annorum, à quatuor annis in magnam molem excreverat venter, gravida primis menſibus, molâ poſt nonnullis, hydrope uterino aliis laborare videbatur, tandem ſuffocata periit: Cadaver aperiendi mihi copiâ factâ, in utero aut ſaltem abdominis cavitate, cauſam tumoris eſſe nemo dubitabat: ſed quid fit? dum muſculos abdominis à peritonæo ſeparare conor, integerrimo adhuc peritonæo, erumpit maximo cum impetu aqua turbida & cœnoſa, quinquaginta menſuras exceſſiſſe, ii qui viderunt Medici & Chirurgi unanimi conſenſu affirmant: hæc inter muſculos abdominis & peritonæum collecta erat, & peculiari membranæ, rugoſæ intus inſtar tunicæ interioris ventriculi, & multis fibris carneis intertextæ incluſa. In fundo illius ſacci, alius tumor erat, ſimilis illis, quos ſteatomata vocamus, caput infantis ſuperans, multa in illo pinguedo, nonnihil aquæ illius turbidæ, & aliquot veſicæ plenæ aquâ limpidiſsimâ: uterus planè naturalis, nihilq; p.n. ſitu tantum viſcerum ob compreſſionem ab aquâ mutatus: hæc *ille*, quæ oppidò cum hiſtoriis de hydrope ovarii tubarumque muliebrium conferri merentur.

OBSERV. XCIV.

Umbilici inflatio & pervietas.

Ann. 1683. Infantulus *νεογμός*, tribus poſt partum ſeptimanis, cruciatibus circa umbilicum atrocibus affici cepit, cõparente tantillo rubore, & hypogaſtrii tenſione inſigni citra ulterius mali indicia: ſuaſimus hinc ut regio hypogaſtrii ol. roſar. chamom. hyperic. &c. inungeretur, & calidiuſculè applicaretur ſacculus ex fl. ſambuc. chamom. ſem. lin. & croc. lacti incoctus, bis tervé de die, quibus ita uſurpatis, brevi poſt per umbilicum materia purulenta & cruenta effluxit, cui tranſitum præcludi noluimus, uſque dum dolor & tenſio illic loci penitus remitterent, huncq; ob finem unguentum roſatum cum diapomphol. mixtum in uſum vocavimus, quibus reliquum materiæ deterſum, viæque deinceps conſolidatæ fuére.

SCHOLIUM.

Veriſſima eſſe quæ Cous l. 3. Aphor. 24. aſſeverat: *ἐν ᾗ τῇσιν ἡλικίῃσι τοῖαδε συμβαίνῃ, τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἔμετοι βῆχες ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες*, experientia certiſſima rerum magiſtra docet, utque de prioribus nihil dicamus, ſymptomatibus longè frequentiſſimis, umbilici inflammati elegans hein ſiſtimus exemplum, cujus cauſam Galenus comment. in cit. aphor. umbilici præciſioni attribuit, quam licèt inficiari omninò nolimus, pars tamen funiculi umbilicalis ſenſilis adeò non videtur, quæ ob ſui in recens natis præciſionem, inflammationem ilico concipiat: aliam eamque ſatis crebram mali hujus cauſam in ſcenam producimus, ſanguinis viz, in fœtu edito intempeſtivam verſus interiora vaſis umbilicalis propulſionem, ne quid, uti imperitæ obſtetrices oggann iunt, liquoris vitalis ipſis ſurripiatur: Fit hinc ut funiculo à placentâ jam liberato, ſanguis jam grumeſcens, aut ad grumeſcendum diſpoſitus, inter vaſorum interſtitia hæreat, ibidemque moram nectendo putreſcat, & ſymptomata non levia infantulis inducat, uſque dum per vias adapertas denuò excernatur, quas aliàs provida natura ſtatim occludere ſolet, utpote à functione ſuâ vaſis jam liberatis, & cum in hepatis tum veſicæ ligamenta faceſſentibus: Recludit tamen illas eadem non rarò, ceu teſtantur abſceſſus per ipſum umbilicum vacuati, ex muſculorum abdominis rectorum inflam-

inflammatione: pariter etiam per urachum aliquando arenulæ excretæ fuerunt, non exiguo pervietatis ejus fundamento, quàm in humano fœtu Viri Eruditiſſimi in dubium vocare auſi ſunt: Notatu ſanè digniſſimum eſt, quod hiſtoriæ hujus ratione nobis Venerandus p. m. Senex Sponius impertiit XI. Maji An. ſupr. cit. Viæ, *inquit*, mentio à te facta, propter affinitatem in memoriam mihi revocat, rem olim Pariſiis factam, atque à me obſervatam, in cadavere publicè diſſecto Viri cujusdam prærobuſti patibulati, cui diſſectioni præerat tunc Mag. Helias Beda, Doct. Med. Pariſ. Cùm vaſa umbilicalia perluſtrarentur, & inter alia urachus ab umbilico ad veſicam uſque per longitudinem diffinderetur, non paucæ arenulæ in ipſius urachi interiori receſſu nidulantes deprehenſæ fuerunt &c. Mirum ſanè negotium, arduumque dictu utrum ætate demum adoleſcenti particulæ iſtæ illuc depoſitæ fuerint, an verò à matre calculoſa ejuſmodi cum ſucco nutritio hauſerit, quas per urachum cum lotio eliminare ſtudioſa natura ſategerit, hærentibus poſt partum reliquiis quibusdam in ejus anguſtiis, quod ultimum fortè probabilius eſt, cùm poſt partum demum generatis aggeſtisque patentior per urethram illas excernendi via naturæ patuiſſet.

OBSERV. XCV.

Spaſmus flatulentus inſolitus.

Puella 14. circiter annorum, ſub finem menſis Febr. 1682. cùm ægrorum curæ in orphanotrophio intenti eſſemus nos convenit, remedium efflagitans pro ſpaſmo ſatis doloroſo, quo nudius tertius manus ejus dextra prehenſa fuit, & etiamnum affligebatur: malum contemplantes, digitos omnes rigidos reapſe & difficulter flexiles, ceu tetano correpti eſſent, non ſine ſtupore invenimus: præſcripſimus hinc fotus ex herbis nervinis & emollientibus. ſalv. origan. fl. ſamb. chamom. hyper. camphor. croc. aliisque in vino decoq. quibus ter quatervé de die uſurpatis hoſpes hic rurſum exulavit.

SCHOLIUM.

De motibus convulſivis ſuperius dictum eſt, monſtratumque quid muſculis illorum ratione accidat: Ad convulſionem Tonicam, ſpaſmum flatulentum Practici referunt, cujus pertinacioris exemplum heic proponimus, ab irritante, muſculis digitorum motoribus haud dubiè

biè penitius infixo oriundum, unde etiam ſpirituum contentio continuata fuit, quibus perpetim elatere ſuo fibras diſtorquentibus, rigidæ illæ perſtiterunt, etiam præter animæ voluntatem, contigitque heic τετανώδης in manu affectio, qualis in catalepſi univerſas ferè corporis partes affligere ſolet, de quâ alibi dictum eſt: Patet ſanè in ejuſmodi muſculoſarum partium ſymptomatibus, ſpiritus animalis ætherea natura, quâ in momento, pernicitate ſtupendâ, in ipſarum fibras poroſas ſe expandit ac aliquandiu detinet, nî irritans materia tollatur, cujusmodi particulas rigidas aliterque aculeatas frequenter obtinet, quæ ubi tenuiores ſunt, promptiusque diſſipari aptæ, ſpaſmo leviori, contra ubi condenſantur, profundiusque impinguntur, graviori ac diuturniori anſam præbent, cui dehinc medicamentis diſcutientibus ac emollientibus, balſamicis ac nervinis medelam parare neceſſe habemus: Alias affectio iſta Ebrioſis, aliisq; ad Arthritidem inclinantibus familiaris eſſe ſolet, in quibus dictæ particulæ irritantes uſque cumulantur & præſtò ſunt: Virum novimus Illuſtrem huic malo adeo obnoxium, ut nuſquam ferè ab illius inſultu tutus fuerit, affligebatque maximè muſculos colli & thoraci incumbentes, in quo irritantis fomitem aliunde quàm à malâ victus ratione, quâ ſalſa adamat gelidæque potum, deducere non valuimus: Huic proficuæ fuerunt Thermæ Badenſes noſtræ, ad quas aliis de cauſis ipſum remiſeramus: commendavit quoque añulos ferreos ex circulis catenæ patibulatorum confectos, quos ceu ſpecificum ad ſpaſmum flatulentum remedium plurimi laudant, quarum occultam vim, forte vel inanis ſuperſtitio aut compreſſio ſubſequens efficit magis quàm certa effluvia ex ipſorum poris emanantia, quæ nondum ſatis capimus: aliàs incipienti in muſculis motui voluntario deſtinatis ſpaſmo extenſione partis validâ contranitentes, ſpiritus animalis motum aliter determinamus, utq; ab elaſi ſuâ in fibris primi deſiſtât efficimus.

OBSERV. XCVI.

Pleuritis à febri verminoſa.

Filiolus quatuor & quot excurrit annorum, benè coloratus, vegetus & alacris, d. 22. Mart. Ann. 1686. præter rationem ſubtriſtior incedit, pulſus paulò frequentior eſt, color faciei palleſcit, cùm multâ in ſomnum propenſione: rogatus ubi malè habeat, nullibi reſpondit: Exhibemus ſub veſp. C.C. philoſ. ppt. gr. 15. à quo parùm ſudavit, juxtà paramus julep. alterantem: Noctu febris valdè ingraveſcit cum multâ trenſatione & oppreſsione, inquietudine & reſpiratione crebrâ, ſiti item & tuſsiendi frequentiâ, quam comitabatur dolor circa coſtas inferiores nothas lateris

ris dextri punctorius, atrox: injectus fuit clyſter ſed citra ſucceſſum; d. ſeq. manè, perſiſtente calore exquiſito cœteriſque ſymptomatibus, præcautionis ergo ſanguinem in brachio dextro ad ℥iv. mittimus, eductus hic laudabilis quidem fuit coloris, ſed ſpiſſus & tenax: paratur mixtur. ex bland. diaphor. per cochlear. ſumenda, & decoct. ordinar. ex raſur. C.C. nitrum ſaccharatum miſcetur: circa meridiem angi incipit, febriſque exacerbari, quæ ſuperveniente ſudore remittit: circa noctem eadem redit cum trenſatione moleſtiſsimâ, pulſus celer admodum & frequens, ſitis intenſa, genæ igneæ: ſiquidem alvus non reſpondit, injicitur clyſma addit. Elect. lenitiv. & mell. mercur. dejicit hinc binis vicibus copiam materiæ fœtidiſsimæ, exhibetur pulv. ex reſolventib. & diaphor. inquietus fit, trenſat & incaleſcit, ſingultit cum dolore quem circa ſcrobiculum cordis & coſtas nothas inferiores monſtrabat. Ventriculi regio tenſa fuit: circa mediam noctem denuò dejicit maximè flatulenta: poſt melius habere incipit & febris remittere. Nares admodum pruriunt: offertur hordeatum quod ſumit: ſomnus blandior obrepit: circa nonam matutinam diei ſeq. calor deinceps exacerbatur, ſed citra tantam trenſationem, idemque circa primam pomeridian. ceſſare cepit: Urinæ ſaturatæ ſunt, pergitur in mixtur. diaphor. quam potui ordinario (quod ad medicamenta difficilis jam fuit) miſcuimus: circa ſextam veſpertin. nova phlogoſis ſed remiſsior ingruit, hordeat. jam comedit, nec tantopere ſitiit, d. poſtero melius habuit, nocte ſatis quietâ exiſtente, pulſus tamen adhuc frequentior: urinæ hâc die turbari ceperunt cum ſedimento viſcido copioſo: perrectum in iiſdem, offam petiit hâc die ſæpiuſculè; ſub noctem inquietudo aliqua acceſsit, cum calore, ſed non acri, quæ circa medium noctis deſiit: alvum ſollicitavimus ſuppoſitor. commun. ſed fruſtra: altero manè injicitur clyſt. ex lacte, à quo dejecit fæces cum materiâ viſcidiſsimâ: exhibetur bis de die ℈j & ultra Raſur. C.C. cum butyro: pulſus ſenſim ad ἀπυρεξίαν devenit, ſitis imminuitur, appetitus redit, urgente tamen narium pruritu: d. ſeq. benè habuit, lumbricum adſtantes in ægroti lectulo reperiunt: exonerat hinc alvum cum lumbricis copioſis; pergitur cum Raſ. C.C. triduoque abhinc ſyrup. fl. perſic. aqu.

ſic. aqu. cinnam. dilut. purgatur, à quo lumbricos rurſum dejecit, indeq́ue ſenſim convaluit.

Observ. XCVII.

De Lumbrico, Faſcia lata dicto.

Petrus Ritter duodecim & quot excurrit annorum Ann. 1681. ſub initium Maji, cùm antè ſatis bene haberet, victuq́ue parili cum cæteris in orphanotrophio uteretur, citra evidentem cauſam, inſignia ventris tormina ilico perſentiſcere cepit, cum vehementi hypochondriorum diſtenſione, quæ nunc remittebant, nunc fortiùs ingruebant: Biduo poſt per alvum excrevit corpus albicans, teres, ulnarum trium longitudine, non ſine animi conſternatione & ſodalium qui adſtabant admiratione, unà cum miſello inteſtinum excretum eſſe arbitrantium, uſque dum examine à nobis inſtituto faſciam latam eſſe audirent: Noſtrates vocant **ein Bändelwurm.**

Observ. XCVIII.

Lumbrici per urinam & nares excreti.

Puer undecennis An. 1681. Menſ. Novembr. graviſsimis in hypogaſtrio doloribus divexari incepit, quibus Excellentiſſ. D. D. Burcardus Prof. heic Celeberr. vario medicamentorum genere occurrere ſtuduit, illos tamen prorſus compeſcere non potuit, quin miſellus animalculum vivum, corpuſculo ſummopere infeſtum, deliteſcere (ob ingentiſsima tormina) aliquoties ingeminaret, nec ineptè, licet fortè minus ex arte, ſiquidem poſteà vermem cum lotio excrevit, antennis pedibusq; horridum.

Aliter figurati fuerunt illi, quos malè feriata quædam per nares excrevit, quorumq́ue mentionem aliquam injecit Excell. Celſus noſter An. 1. Decur. 2. Ephemer. Rem omnem uti ad Nobiliſſ. Pythagoram d. 7. Jan. 1682. perſcripſimus, heic enarrabimus: Nuperâ ſeptimanâ, (ita ferè orſi ſumus) Mulier impudica, quæ pridem lue Venereâ laboravit, ab eâdem feliciter liberata, Vermes aliquot præcedentibus atrociſsimis doloribus capitis & fœtore

fœtore narium inſigni, per nares citra ſternutationem, vel præviam nauſeam aut vomitum excrevit, albos, oblongos, pedibusque aſperis minus horribiles: ubi iſti delituerint, & an à capite prodierint, certò divinare non poſſumus, cùm longiores videantur: & aliquando ſimiles vomitu ejecerit: Id tamen adſtantes confirmârunt, vidiſſe ſe in narium cavernis vermes fluctuantes, ſenſimque ex iis prorepentes, quos dehinc facili negotio ipſa extraxerit, &c. unde de antro ipſorum ſuper narium cavernas magis ſuſpicari aliqua incipimus, facilè tamen meliora docenti obtemperabimus.

SCHOLIUM.

De lumbricorum ovis, & in corpore noſtro generatione, unà cum Excellentiſſ. CELSO aliquando prolixius egimus, poſſuntque hac de re videri Epiſtolæ, Diſſertat. de partib. genitalib. cochlear. annexæ: ſemina ſanè vegetabilium Cerealia, & in ſpecie ſecalina & triticea, vel immediatè in pulte farinaceâ, vel mediatè cum pane comeſto ingeſta, imò & alia edulia multa, ſeminali horum inſectorum contagio imprægnata ſunt, quæ dehinc non ſubacta à fermentis ventriculi & inteſtinorum, & unà particulis chyli craſsioribus immiſta, nunc in inteſtinis hærent, mucoque horum viſcidiore, quem illæ fovent augentque, ceu nido proportionato fruuntur, nunc cum iis, quod tamen infrequentius eſſe arbitramur, vaſa lactea, ſanguinisq; oceanum ſubeunt, & ad partes varias vehuntur, ubique accedente calore loci motuque congruo, excluſionem ſui datâ occaſione expectantia: Et de *illo* quidem febres verminoſæ ac lumbrici ab infantibus puerisvé, diætâ non uſque ordinatâ utentibus, ſed pane ſicco fructibusque horariis gulam multam oblectantibus, quibus digerendis & ſecundum omnes ſuis particulas ſubigendis, menſtrua dictarum partium, quamvis pro ratione ætatis ſatis activa, uſque non ſufficiunt, quin cumulatis particulis viſcidioribus, de quarum copiâ pituitoſa ac mucoſa fœtida, in hiſtoriâ priore nominata unà cum lumbricis, ut & tænia in hiſtor. 2. teſtari potuerunt: de *hoc verò* teſtantur vermes in viſceribus internis generati ac Anatomicorum induſtriâ deprehenſi, præprimis autem iidem per urinam excreti: nec enim veri ſimile eſt animalcula ejuſmodi in inteſtinis generata, oſcula lacteorum ingredi, hincque continuato itinere ad renes pervenire èq; his poſt prævios atrociſsimos dolores eliminari: Fuit ſanè vermis iſte ſimilis illi, quem *Plutarchus* Sympoſ. L. VIII. qu. IX. ſcribit ab hoſpite ſuo Athenis cum multo ſemine excretum fuiſſe: *θηρίδιον δασὺ, καὶ πολλοῖς ποσὶ ταχὺ βαδίζον*

ὅζον: Ita quoque meminimus in Renibus caninis idem animalculi genus nos deprehendiſſe, & Clariſſ. *Rhaſes noſter* exemplum ſimile Ephemeridib. inſeruit, cujus apud nos mentionem ſæpius injecerat: Propius huc accedere videtur Res monſtroſa per urinam excreta, de quâ Diſſert. Philoſophico Medicam conſcripſit Dominicus de Marinis, Doct. Med. Roman. in 12. ubi corpus quoddam teres ac membranaceum, per urinam à Capuccino quodam excretum delineatur, longâ adjunctâ diſcuſsione, tale corpus neque grumum ſanguinis, neque polypum, neque ſerpentem, (quæ ſingula in microcoſmo non raro reperiri fatetur,) quin imò lumbricum, eumque monſtroſum fuiſſe exiſtimat: Hæc ipſa autem Lumbricorum diverſitas in ſpecie, ovulorum à diverſis inſectis ſeminibus eduliisque vulnere inflicto aſperſorum varietatem arguere videtur: quam jam prolixius rimari conſultum non eſt, inprimis quod noſtram Hypotheſin Illuſtriſſ. D. Redi de generat. Inſector. tract. optimè confirmat: Equidem Lumbricorum ab infantulis communiter excerni ſolitorum, ſemina ferè cum pulte hauriri, ſeminibusque ſupra nominatis ineſſe, in confeſſo eſſe arbitramur: Tæniarum verò ovula, cujuſmodi unam longitudinis ulnarum Gallicarum novem, ab anu paupérculâ, ventre aſciticum in modum inde intumeſcente, excretam vidit ὁπάνυ καὶ νῦν ἐν ἁγίοις Carolus Sponius, à quo inſecto deponantur, cuiq; edulio præcisè aſpergantur, dicere certò jam non licet, quamvis in ejus ortum, ſive mavis, Parentes inquirere opus laude dignum cenſeamus, ipſiq; conſtituerimus illi horas ſubciſivas impendere: In canum moloſſorum maximè, inteſtinis ejuſmodi vermes cucurbitinos, capitello exiguo, reliquoque corpuſculo ex innumeris quaſi circinnis formato, ſæpenumerò reperimus, quibus cum anologiam habere faſcia lata videtur. De Vermibus per nares excretis lis major nobis ſuborta fuit, viis quibus ovulum illuc deveniat, non adeò patulis exiſtentibus: Nota ſunt, quæ cùm Nobiliſſ. Redi de Vermibus in capitibus vervecinis, cervinis &c. ubique peculiaribus reperiri ſolitis commemorat, tum experientia confirmat, quorum ovula aut per vulnus inflictum intra ſinus oſſis frontis ibi deponi, vel per alias vias eodem trahi aut devenire neceſſe habent: Inde certè nata nobis ſupicio fuit, in maleferiatâ hac feminâ idem contingere potuiſſe, placetque hinc eruditas Nobilisſimi Pythagoræ noſtri Reſponſorias apponere: *Pro hiſtoriâ de vermibus per nares excretis, gratias Tibi ago maximas: Illos intra ſinus oſsis frontis ſupra oſſa ſpongioſa genitos fuiſſe judico. Profectò brutis hic loci vermes ſuccreviſſe aliquoties notavimus, canibus præcipuè & ovibus: Idem accidiſſe impuræ huic Mulieri teſtatur fœtor narium: Lumbricos autem vomuerit aliquando licèt, tamen quos naſo nunc edit vermes, è ventriculo non ſunt: Rectâ enim regiaq; viâ per os egrederentur potius, quàm per narium anguſtias; Nec facilè fieri poſſet, ſi per gulam aſcenderent, quin ægra id ſentiret.*

ſentiret. Quibus demum frons verminat, ii à capitis dolore nunquam ſunt immunes, ſed ingraveſcit ille maximè cùm latens reptile molitur exitum, ſenſu enim pollent & abundant nervis naſi penetralia, ut non poßint non ægrè ferre violentiam: Legi denique merentur quæ togatorum doctiſſimus Varro ſcripſit l. 1. de Re Ruſt. c. 12. in locis paluſtribus ſæpicule animalia quædam minuta creſcere, quæ non poſſint oculi conſequi, & quæ per aëra intus in corpus per os ac nares perveniant, efficiantque difficiles morbos: Quid nî ex talium animalculorum ovulis tum in ovibus tum aliorum animantium capitibus depoſitis, tractu temporis varii vermiculi excludi poſſent? Verba ſunt Celeberr. *Sponii* Patris: De cœtero atrociſſima, eaque ſæpè funeſta ſymptomata inducere, fœtus hoſce, cum viſcido in quo ſtabulari amant, quotidie edocemur, & præſentes hiſtoriæ uſque confirmant: An. 1686. puer novennis ſubitò de cardialgiâ conqueri, capitiſque dolore & vertigine cepit, cùm pridie bene habuiſſet; obambulat tamen, ut Parentes inde minus ſolliciti fuerint, poſt prandium ſimul & ſemel in deterius labitur, vertigo incrudeſcit, caput artuſque ſuccutitur, oculiſq; torvis Matrem aſpicit: Accerſimur confeſtim, ægrotulumque materiam viſcidam evomentem invenimus: Exhibetur ilico bolus ex Diaſcord. propinatur cochleare unum alterumvé mixtur. antepilept. & injicitur clyſter. à quo fœtidiſſima dejicit: remittentibus ſymptomatibus vermes ilico ſubolfacimus, inde pulverem noſtrum anthelminticum d. ſeq. exhibuimus, à quo ſubſequente vomitu binos per os excrevit cum ἀφορίᾳ: Nec leviora mala pepererunt in filiolo noſtro, adeò ut pleuritide verâ ipſum prehenſum iri metueremus: enim verò à communicatis maſſæ humorali miaſmatibus putridis unà cum chylo ex inteſtinis per vaſcula lactea accedentibus febrilis motus ſuſtentatus auctuſque fuit, ſpiritus autem animalis ab iisdem inteſtinorum ventriculorumque fibrillas aggredientibus, irritatus, unde ſpaſmodicè affectis iiſdem, anxietates, trenſationes & inquietudines ſubſecutæ ſunt, imò unà patientibus peritonæi & membranæ muſculos abdominis, transverſum præprimis & obliquum interiorem. inveſtientis fibris, quas ejusmodi effluvia comodùm vellicare ſolent, dolores circa coſtas nothas inferiores pungitivi ſuborti ſunt unà cum tuſſicula ſiccâ, à fibrillis œſophagi & tracheæ per confinitatem nervorum viciſſim ſtimulatis: Propenſio verò in ſomnum, ſi exhalationes ſulphure fœtido prægnantes, àque vermibus & materiâ verminoſâ prodeuntes, ſpiritui animali nocivas, imò deleterias agnoſcit, ſanguini tamen tenaciori ac viſcidiori plerunque, licèt in vehementiorem motum agi incipiat, indeque vaſa opplendo comprimenti tantiſper corticem exteriorem cerebri, ſimul adſcribi poſſe videtur: Subſtiterunt iſta aliis cum ſymptomatibus, donec medicamentorum ope diaphoreſin ſubinde promoventium, viſcidum verminoſum ex parte ſolu-

Aaa 2 tum,

tum, particulæ maſſæ humorali impactæ ſubactæ & infractæ, tandemq; lumbrici ipſi unà per alvum eliminati fuére: Ven.Sect. verò ideò potiſsimùm inſtituimus, ut ſanguini ſtagnaturo obicem tolleremus, præcaveremusque veram Pleuritidem, quæ tum temporis plures cujuscunque ætatis invaſit, & frequenter à ſanguine tenaciore & ad hærendum apto produci conſuevit: de vermibus in carne emortuâ ſenſim pullulare incipientibus, quorum ſupra hiſtor. de ἀναιϑησίᾳ artuum inferiorum meminimus, negotium expeditu adeò difficile non eſt, expendentibus nos ipſorum ſeminia cum eduliis tam frequenter ingerere, & ſanguinis lymphæque motum in ejuſmodi, ſpirituum influxus penuriâ admodum torpeſcere & ſtagnare, eſſeque viſcidi talis intra muſculos ſubſiſtentis ac putredinem concipientis focum longè aptiſsimum, pro iisdem ſuſcitandis, quibus dehinc nullâ ferè induſtriâ obicem ponere poſſimus. Quæ inſuper ſymptomata alia lumbrici rodendo ac vellicando variis in locis partes ſenſiles parere ſoleant, cùm in hiſtoriis dictum eſt, tum è Practicorum libris Hollerio præprimis p.420. colligi poterit: Nobis iſta delibaſſe ſatis eſt.

Observ. XCIX.

Hiſtoria Infantuli Epileptici, ex inteſtinorum tenuium eroſione & gangraneſi.

D. 5. April. vocati fuimus ad Infantulum trium ſeptimanarum, qui miris vexabatur ventris torminibus ab ipſo ortu: quibus ab initio mulierculæ ol. amygd. dulc. cum ſacchar. occurrerunt: poſteaquam verò malum magis ingraveſcere animadverterunt, noſtram implorârunt opem: Omnibus probè exploratis reperimus torminibus incipientibus, ſpaſmodici quid ſecundum fibras œſophagieas accidere, à quo deglutitio impediatur, & miſellus ſingultientis inſtar clamitet: dejiciebat viridia odoris acris, appetitus proſtratus fuit, ſitis intenſa. De iracundiâ Matris cum aliquâ ex parte nobis conſtiterit, magis de diætâ tempore graviditatis percontati fuimus, quæ ſatis inordinata fuit, dum carne ſuillâ & braſsica capitata ſalitâ (noſtrates vocant **Saurkraut**) admodum palato blandita fuit: Præſcripſimus antepileptica nervina, abſorbentia & præcipitantia, atque externè Balſ. de Peru & ol. nuciſt. ventricul. proſpeximus, matri quin etiam tragema ſuaſimus ex ſpec. diatrag. frig. gumm. arab. ocul.

cancr.

cancr. ppt. raſur. ebor. corall. rubr. ppt. cum ſach. roſ. tab. Verum enim verò biduo poſt convulſiones evidentius comparuêrunt, dum emiſsò prius flatu ſonoro, in faucibus difficultas major incruduit, & manus pedesque variè contremuerunt, injectum clyſma ex lact. vaccin. cui additur ol. rut. cum ſale tartari & ordinat. mixtur. antepil. aſt nequicquam his effectum, minus aliis à garrulis mulieribus hinc illinc allatis, quin imò convulſiones tanto impetu miſellum prehenderunt, ut mirari ſubierit maximè, qui tot armatis tamdiu reſiſtere miſellus potuerit, ſi quidem poſt decimum demum diem, corpuſculo verè enecto, fatis ceſsit.

Secuimus cadaverculum præſentibus Vir. Præſtantiſſ. D. Ritz. Affine noſtro Pharmacopolâ, & D. Paſſavant Chirurgo: Abdomine aperto inteſtina admodum erant diſtenta, craſſaque cum tenuibus materiam viridem, grumoſam, qualem invivis cum torminibus acerrimis ſæpius excrevit, monſtrârunt: Inteſtina tenuia heic illic qualemcunque ruborem conceperant, præprimis autem ſub finemilei ad aliquot ʒ manifeſtam gangrænoſin deprehendimus: Cæcum parvulum inane & vacuum, à labe immune fuit, hepar ſubpallidum: Veſicula fellis bile ſubviſcida & viridi plena, pancreas duriuſculum, eâ etiam parte, quâ duodeno nectitur: Meſenterium & renes, qui bubulis ſimiles erant, laudabiliter habuerunt; nec pulmonibus quidquam vitii inerat, quin tenerrimæ veſiculæ egregiè in his conſpicuæ: Cranii ſuturæ, anterior & poſterior, inſigniter ab invicem dehiſcebant: ſanguinem quoque extravaſatum cranium hic, illic monſtravit: cerebri meninges huic aliquo modo erant adnatæ, quibus diſruptis modicum ſerum promanavit, quale concretum in cortice quoque hinc inde notavimus, cum ſanguine grumoſo & extra vaſa ſtagnante, haud dubiè ab hujus motu, ita graviter infeſtantibus motibus ſpaſmodicis impedito.

OBSERVATIO C.

Convulſiones interpolatæ in infantulo teſticulis in ſcroto deſtituto.

D. 15. April. 1682. cultrum injecimus infantulo 7. menſium, matre hypochondriaca pronato, quæ tempore geſtationis præcipuè, animi pathematis vehementioribus ſæpius ſe vexari paſſa eſt: miſellus hic cum primis menſibus bene haberet, parentibus haud parvam ſollicitudinem creavit, quod ſigno maſculo in ſcroto caruit, inde deterius habere incipiens, reſpiratione anhelâ, voce clangosâ, & abdominis intumeſcentiâ ſubitâ, quam flatus ſonori erumpentes quandoque præceſſerunt, matri gravioris doloris cauſa extitit, uſque quaque tamen diu non iſthæc durabant, licet in die ſæpius interdum, interdum rarius redierint: Cauſa mali humori acri, irritanti per vices fuit attributa, ſtagnanti circa ventriculum præcipuè & inteſtina, atque ad hanc medicamenta præcipuè fuère directa: Ægrotulo ad ſe redeunte, alimentum porrectum gratum fuit, ad ultimos ferè dies uſque, quibus ſymptomatibus iſtis mirè reiterari incipientibus corpuſculum magis indies delaſſatum fuit, tandemq́; penitus ſuccubuit. Abdomine quod faciem externam tumidam & lividam oſtendit aperto, ichor modicus fœtidus prorupit: Hepar grandiuſculum ſatis erat, in ſuperficie nigricans, reliquâq́ue parte cavâ admodum corruptum. Veſicula fellis cum ductu hepatico, bile ex atro virideſcente plena fuit: Inteſtina tenuia variis in locis ab humorum acrimoniâ inflammationem paſſa fuerunt, citra gangrænoſin tamen: In cæco nihil delituit vel humoris acris, vel p. n. Meſenterium glandulas rutilas hic illic oſtendit, lieni itidem corrupto, adjacebat glandula ovalis minuta: pancreas laudabiliter habebat: Renes quaſi ex pluribus lobulis conflati, quorum alterum etiamnum in ſp. vin. cuſtodimus: Teſticuli inguina non egrediebantur, quin his adnati hærebant, unde etiam in ſcroto illos animadvertere nusquam licuit: Pulmonum lobus, ſiniſter, inferior à ſanguine ſtagnante corruptelam evidentem contraxerat: Corculum ſatis magnum pro ætate, auricula dextra ſanguine grumoſo turguit, & in ventriculo dextro polypus majuſculus hæſit.

S C H O L I U M.

Infantulorum affectus multiplices eruditè enuclearunt, cùm Celeberr. Sylvius, tum Excellentiſſ. Ettmüllerus, Valetud. infantil. Inter hos crebrior

crebrior ſanè nullus eſt quàm Sonticus, qui proptereà παιδικὸν πάθος κατ' ἐξοχὴν ab Antiquis ſalutari meruit, cui occaſionem non ultimam improbior matercularum diæta, dum vel animi pathemati graviori, iræ præprimis, vel acidorum plurium eſui etiam cùm gravidæ ſunt, ſæpius indulgent, unde ſanguini ſuccoque nutritio hinc permiſto, vel lacti noxia qualitas abunde conciliatur, quâ aculeatis ſalſacidis particulis fibrillæ nerveæ ventriculi & inteſtinorum teneriorum, mucoque obmuniente nondum ſatis veſtitorum, indeque etiam ἡ ῥίζωσις nervoſi generis ætatulæ tam delicatæ vellicantur, inque ſpaſmodicas conſtrictiones ſenſim aguntur, præcedentibus tantiſper torminibus, flatibusque ſonoroſis, deglutitioneque ex conſtrictis œſophagi fibris impedita, quibus & nervi intercoſtalis, ob ramorum cum ſurculis vagi ſuperius citatâ in abdomine complicatione, affectio ſpaſmodica unà accedit: Quicquid ſit, perſpicuum ſanè evadit ſtudiosè affectus infantum rimantibus, ſuccum acidum, nunc viſcidum plicisq; dictarum partium impactum, nunc tenuiorem & aqueo-ſeroſum rodentem, vaſculorumque oſcula, vel denudantem, vel etiam fibrillas in motus ſpaſmodicos concitando, ſanguinis liberum refluxum cohibentem, ſicque gangrænoſin inducentem cauſam proximam eſſe & radicem quaſi, ex quâ tot infantiles morbi, convulſivi præcipuè motus propullulent: Atque hujus acidi viſcidi fomitem lac præcipuè conſtituimus, indeque pultes ex hoc cum farinâ confici ſolitas, viſcoſum gluten vel primo aſpectu ſiſtentes. Lac verò ſub ſui corruptelâ mille larvas induit, uti præclarè loquitur perpetuâ laude digniſſ. Ettmüllerus, mille hinc nocendi artes, in ſpecie quando in infantis ſtomacho corrumpitur, indeque in inteſtinis ab adventantibus bile & ſero pancreatico variè alteratur, & à reſtitantibus collectisvé excrementorum particulis variè coinquinatur: Acrimoniæ certè hujus, præter effectus in hiſtoriis nominatos, indicium evidens viridis color eſt, acidum acre potiſſimùm agnoſcens, cujus generationem in praxi ſuâ explicat præfatus Sylvius: Viſcidum autem ex acido ſalſoque ferè prodit, agglutinatumque interſtitiis hæret, & ſpicula ſua quandoque pertinaciùs infigit, ut excuti mox non poſſint, ceu iſtud in infantulis pluribus ab aliquo tempore notavimus, qui primùm trenſatione circa præcordia viſibili prehendebantur, mox ejulatu tormina ſignificantes fæcibusque alvi, nunc lacti coagulato ſimilibus, nunc virideſcentibus & graveolentibus, unà cum flatuum copiâ: deinde verò malo incrudeſcente, fomite profundiùs impacto, motibus convulſivis affligi ceperunt per intervalla, iisque paulatim ingraveſcentibus, à quibus tamen exhibito ſulph. antimon. Ettmülleri liberati fuerunt, utpote quo viſcidum ejusmodi eradicatum, vomituque hinc copiosè & ad ſtuporem adſtantium ejectum fuit, ut meritò ejus uſum prudenti *Medico* tutum

& citum

& citum commendare poſſimus. De irâ quæ diximus, experientia comprobat & ratio confirmat, cumque in hâc ſpiritus animalis primariò concitetur, ecquantum inde alterationis lacti materno accidere poſſit, eodem per nervulorum infinitas propagines impetuoſo affluenti, & cum illo ab infante mox hauſto divinare difficile non eſt, inprimis ſi perpenderimus, arctiſſimam, quam inter cerebrum ſpiritusque matris & fœtus in utero. Omni Sapiens Rerum Conditor communicationem & quaſi connubium eſſe juſsit, hoc ipſo in lucem excluſo non ſtatim ceſſare, tenerrimasque infantulorum fibrillas ab iſtâ ſpirituum inopinatâ ἐλάσει graviter lædi, licet objectorum impreſsionibus illos jam aſſuefeciſſe parumper matres videantur: Eleganter certè Ingenioſiſsimus Malbranchius: Quum primum tenebris emergens infans, lumine potitur, aëris circumjacentis frigus ipſius artus extemplò invadit, mollibus mulieris ipſum ſuſcipientis amplexibus, delicatula ipſius membra læduntur. Cuncta objecta externa ipſi imbelli ac inerti, utpote inuſitata terrorem incutiunt. Lacrymæ & vagitus quos edit ipſius dolorum formidinumque argumenta ſunt. De cætero quæ de meconio in inteſtino cœco aſſervari ſolito, torminum poſt partum non rarò atrocium matre plurimi è Veteribus aſſeruerunt, univerſalia non eſſe, inteſtinum vacuum in utroque infantulo probat, cum tamen motibus convulſivis ab eodem labem funeſtam inducente, uterque correptus perierit. Dubii quoque ſumus ec quem uſum in embryonibus præſtet: cùm fruſtra non adſit: ſi omninò amplius in his deprehenditur, veriſimile nobis videtur, mucaginis excrementitiæ, quam cum liquore amnii hauſit, portionem aliquam aſſervare dum meliorem conſiſtentiam acquirat: Edito verò fœtu uſus hic prorſus fatiſcit. De Renum etiam lobuloſâ ſubſtantiâ, quæ Scholio hiſt. 75. ſuperius attingere cepimus utrinque confirmantur, miratiq; fuimus ſæpius cervorum hinnulorum & damarum eandem configurationem, cum vaccarum, vitulorumque renibus non obtinere: Coronidis loco, quæ priorum occaſione Excell. *Sponius* An. 1682. nobis ſignificavit heic addemus: De Renibus, *inquit* Infantium è pluribus quaſi lobulis compoſitis, quod ſubjungis, planè quadrat cum ſpectaculo, quod olim mihi tum Juveni, magnæq; Philiatrorum coronæ demonſtrabatur Pariſ. à JO. RIOLANO *τῷ πάνυ* in publicâ fœtus Anatomâ, ubi ex ipſius loquentis ore ſequentia à me ſcripto mandata ſunt: *Renes ex multis veluti glandulis conglobati, nuci pineæ ſimiles ſunt, ſuis nucleis conſtanti.* Item *Appendix cœci in fœtu exilis eſt, nequaquam verò ut omnes paſſim crepant Anatomici, ampla ad fœcum alvinarum receptionem.*

SOLI DEO GLORIA.

INDEX AUTHORUM.

Ab Aquapendente Fabritius. p. 18.22.30.37.69.72.73.338.
Acta Lipſienſia 150.151.309
Anglicana 309
ACoſta Joſeph 299
Ælianus 54.56
Ægidius Everhardus 6
Alcmæon 56
Albertus 55.57
Aldrovandus 53
de l'Ancre 104
Anhorn Sylveſt. Sam. 352
Andrieu Joh. 211
Antiochen. Euſtathius 55
Arcæus 198
Archelaus 56
Arnobius 104
Argus ſ. Francus 292
Artaud Joh. 303
Artemidorus 104
Ariſtoteles 4.9.11.12.25.26.29.31.40.41.42.47.49.55.56.64.65.66.69.71.72.74.75.76.77.78.79.80.81.87.88.106.299.301.342.343 348.353.354.355.356.357.359.360.
Aſellius 46
Aſtorinus Anton. 28.47.110
Athenodorus 78.79
Athenæus 79
Barbette 197.198
Bartenſchlag Leonh. 89
Bartholinus Caſp. 9.72.193.274
Thomas 26.142.201.241.308.325.349.351.357.
Baumgarterus 115.149.363
Bauhinus Caſp. 22.231.236.295.300.301.
Joh. p. 2.
Bauhinus Caſp. jun. 194.221
Beda Elias 365
Bellinus 296.301
Bernoulli Joh. 194
Blaſius Gerh. 11.301
Bodinus 55
Bochartus 54.55.78
Bohnius 85.312.313.322.338
Bonetus Theop. 75.125.208.286.307
Chriſtoph. 213
Borellus 146.167.168.172.175.176
Borrichius Olaus 64.66.93.216.350
van Boſſche Guil. 104
Bourdelottus 99 349
Boyle Robert. 299
Brunnerus J. Conrad. 86 137.251
Burcardus J. Rodolph. 32.96.138
Burgovverus Joh. 114
Cardanus 95
Carteſius 81.168.182.240.353
Charavejus 250
Charavel 289
Charletonus 75
Charras Moyſes 89.97.99.100.101
Claudianus 334
Clavius 299
Cicero 134
Cochaud Philipert 289
Cole Guil. 82.83.84.85
Cyprianus 234
Danger Cephas 234
Darneddeni Andr. 18.228
Democritus 354
Deuſingius 241

 Dioſco-

Dioſcorides 355
Du Fort Philipert 233
Du Verney Joſeph. 128.193
Ephem. Germ. An.1. p. 91. An. 2. p. 163. An. 1. dec. 2. 292.
Eglingerus Profeſſ. 188
- - Pharmacopæus 97
Ettmüllerus 145, 146. 150. 176, 177. 186,187.190.192.275.280.307.374 375.
Falconet Andr. 288
Fatio 26.110
Felina 242
Feret 211
Feſor 325
Fernelius 342
de la Foreſt Anton. 234.289
Franc. Dan. 234
Freitagius 198
Frey 98
Galenus 22. 43. 106. 112. 260. 279. 294. 295. 343, 344.
Garmannus 303
Garnier Petr. 289
à Gemmingen 26.156
Geſnerus 53.57.78,79.93.165
Glaſerus 214.216.218.243,244,266, 316.
Gliſſonius 41, 42, 43, 44, 45,46.49. 50.73.80,81,82,83,84.239.
de Graëf. Regn. 25. 34. 90. 156,157, 158,329.
Graſſius 185
Guerin Joh. Anton. 209
Haesbaert Mart. Joh. 14. 32. 199. 229.259.266.370.
Hanemannus 125
Hanhard Huldr. 28.47.82,83
Harderus Matth. 217.266
- - Jac. 278
Harveus 18. 22. 30. 37, 69. 72. 73, 74, 75,76,77.94.338.343.
Helmontius 112. 127. 190, 191. 228. 275.281.303.
Helbigius Otto 88
Helwigius 127
Hertodt 150
Heſychius 105
Hildanus Fabritius 91.149,150.188. 221.261.
Hippocrates 35.37,38.94.116.120.131. 133. 135. 138. 141. 145. 149. 151. 172. 174. 185. 196. 210, 211. 213, 214. 220. 222. 227. 235.242. 257. 261. 265.272.278.281.295.305,306.316. 320.339.343,344.351.353.355.364.
Hobokenus 18.20,21
Hochreutner Jac. 18. 68. 77.159.199. 238.245.
Hoffmannus 101
Hoffman Caſp. 213.235
Hoferus 194
Hollerius 146.214.216.372
Homerus 167
Horſtius 79.221
Hottingerus Salom. 101,267.291
Hugonet Petr. 242
Huſerus 194

I.

Jacobæus Oligerus 7,8,9
Jalon 224
Jæniſius 348
Jones 172
Iſiodorus 57
Juſtinus 105
Kartſcher Dan. 28.47.82.110.326.
Kerkringius 151.161
Kircherus Ath. 299
Köhlius Andr. 6.14.153.199.259
König Sigiſm. 309
- - Emanuel 18.39. 68. 153. 199. 228,268,276.

Lampſwer-

Lampſvverdius Joh. Bapt. 150. 183.352.353,354,355,356,357,358, 359,360.
Lavaterus 181.184
Lavater D. 340
Ledelius 221
Lehenherr Dan. 110.156
Lemnius Levinus 351
Liebotius 214
Loſelius 301
Lovverus 286
de Lucques 242
Ludovicus 127.145.198
Lycophron 104
Magnenus 5,6
Magnus Albert. 150
Maiſterus Iſaacus 114
Majovius 117.175,176.239
Malpighius Marcell. 7,8.20.52.76. 83.166.208,209.231.296.311.329
Malebranchius 345.361.376
Martialis 57
Martianus Proſp. 183
de Marinis Dominic 370
Marcellinus Claud. 286.333
Maſſa Nic. 198
Maſsias Carol. 233
Matthæus 121
Matthiolus 88
Mauriceau 337.339.349
Mejerus J. J. 114.193,194.251
Merclinus 181
Mercurialis 203
Metzgerus ibid.
Mezeray 303
Mindius 79
Mitalerius Claud. 214
Morellus 241.253.256.309.324
Morus 99
Moutot Joh. 234
Mullerus 86
Mullerus Joh. Carol. 293
Munſterus Sebaſt. 340
Muraltus Joh.58.64.66.101.103,104. 106.352.
Näbelius 26.28.108.110.326
Neander 5,6
Needham 18,19.21,22.24,25.29.31
Neretius 234
Nicander vide Screta H.
Nuken Anton. 193
Oppianus 53,54,55.56
Oſualdus 194
Paracelſus 120
Pariz de Papâ 217
Paſſavant Claud. 263.373
Patinus Carol. 266
Patavinus Domin. Sim. ibid.
Pauli Michaël 18.228
Pechlinus 93.269.311
Pejerus J. Conr. 2,3.18 19.23.26,27. 31,32.45.47.52.55,56.65.68,69.72 75.77 79.82,83.90.113.146.159.163 203. 207. 216. 269. 282.298.302. 340.345.352.360.370.
Pfiſterus 217
Philippe Joh. Dav. 28
Piſo 190.217,218.274.279.322
Pigræus 256
Platerus 136
Plutarchus 369
Plinius 12.56.78,79.103.105,106
Pons Claud. 233,234
Protoſpatharius Theoph. 214
Redi Franciſc. 5.8.12.95.98,99. 100,101.370.
de Rhodes Joh. 289
Rhodius Joh. 311
- - Apollonius 334
Richelmannus 163
Riolanus 223.236.249.376

Riverius 208
Rivinus Quirinus 85.193
Ritzius Uriel. 23. 86. 159. 217. 276. 293. 373.
Rochet Pet. 217
Rochault 183
Rolandus 221
Rolwagen 156
Ronſæus Balduin. 221
Roſcius ibid.
Roth Jac. 96
Rüdinus J. Jac. 18,153.221.238.259
Ryhinerus 293
Salius 149
Salmuth 352
de la Sale 234
Sachs Philip. Jac. 351
Scaliger J. C. 53.57.94.105
Scherbius. Jac. Chriſt. 18.221.238.337
Schenkius 198.221.234.348
Schmidius 201
Schmidlinus 203
Schneiderus Conr. Vict. 151
Schorkopff 28.47.82.85.108.110,111. 156.227.322.326,329.
Schottus 299
Schultzius 220
Screta Henr. 248.249
- - Lud. 194
Schroëderus 104
Schroëkius 127.369
Segerus 25
Sennertus 175
Severinus 133.148,149.150,151
Sibelius 198
Speckerus 6.14.18.77.86.153.159.199. 221.223.238.276.278.293.
Spon. Carol. 56.101.137.209.211.231. 233. 249. 257. 266. 286. 301. 303. 329.333.365.370,371.376.
- - Jacobus 211.242.311
Steno Nic. 26.35.61,150,193.241.252
Stehelinus 114.194
Stockarus 147
Struys Joh. 95
Stumpffius 91,92
Suammerdamius 7.72
Sydenham 198
Sylvius 127.166.186.242.448,249. 281.374,375.
Tonjola Nicol. 114
la Tour 287
Tragus Hieron. 3
Tulpius 132.231,232.235
Varro 56.371
Varolius 103
Velſchius 40.53.57.58,59.91
Verdelet. 289
Verzaſcha 121.197
Vîeuſſantius 150,151,152
de Ville 333
Vives Ludovicus 354
Volkamerus 51
Voſsius Joh. Gerh. 104
Wãbersky 39.221
Waldungus 43,44
Waldſchmid 90
Wedelius 128. 221. 275. 214. 341.
Wepferus J. Jac. 3.25,26.46.106.110. 119. 121,122. 139. 142.156.183.194. 197. 207. 255. 269. 298, 299. 319. 323.328.349.351.
Werenfelſius Sam. 221
Wieland Joh. Conr. Senior. 60
Williſius 119.122.128. 131. 146. 161, 162.171.175.190.227,238. 248.251 254, 255. 263. 269. 273, 274, 275. 279,280,281.286.301.303.
Zãslinus 221.238.259
Zollicoferus David. 293
Zollicoferus Hieronym. 245.278
Zwickius Theod. 28
Zwingerus Theod. 26,27.39159.188 245.268.340.

INDEX
RERUM AC VERBORUM locupletiſſimus.

Prior numerus Obſervationem, poſterior paginam denotat.

A.

Abdomen flatibus diſtentum 56. 229. *& ſeqq.*
ichore ſubfœtido repletum 55. 228
ſero acido refertum 60.244
Abſceſſus cerebri ex ictu 31. 138
Acidum auſterum epilepſiæ cauſa p. 180
Aconitum flore luteo 1. 2
Adoleſcentis hydropici μεγαλοσπλάγχνȣ *anatome* 74.284
Aeris in venam jugularem canis injecti noxa p. 114
Ægagropilarum hiſtoria p. 57. *& ſeqq.*
Affectus rari hiſtoria 75. 286. *& ſeqq.*
Allantois tunica commodius dicitur urinaria p. 28
Anatomia memorabilis hiſtoria 88.329 *& ſeqq.*
Aneuriſmatis infauſta ſanatio 86. 324
Animi pathemata fortiora nocent p. 168
Animal quodcunque ſui conſervationis ſtudioſum eſt p. 100
Apoplexiæ cauſa 30. 136. *item* p. 119
Apoplectica mulier ſubitò enecta 30. 137. *& ſeqq.*
Appetitus proſtrati cauſa p. 170
Aquilæ anatome. 15. 60-67.
Arenulæ in hepate 45. 200
per urachum excretæ 94. 365
Aſthma convulſivum à ſtrenua compotatione 42. 188. *ejus cura ib.*
Atrophia partium inferiorum unde 29. 132 *curatio difficilis ibid.*
Atrophia unde oriatur 87. 327

B.

Bilis genuinus motus p. 83. 84. *item* p. 166. 167.
neceßitas p. 81
uſus p. 82. 85.
Bohnii experimentum circa motum bilis p. 85.

C.

Cachexia ex pulmonum & pancreatis ſcirrhoſitate, 47. 205
ejusd. hiſtoria & cura, ibid.
Caducus pulmonum quid ſit? 42, 190
Calculi renum generatio 78. 302. *& ſeqq.*
in infante trimulo hiſtoria & anatome 78. 301. *& ſeqq.*
Calculorum in veſica fellea exortus 59. 242
Calculoſi pulmones 45. 199. *ejusd. hiſtoria ibid.*
Cantharidum virtus in quonam conſiſtat 28. 129.
Caput cur ſit figuræ globoſæ? p. 161. *ejusd.*
vulnus ingens 26. 114. *& ſeqq.*
Carbonum noxa p. 70
Carnoſa ſubſtantia in dextro cordis ventriculo reperta 57. 234
Catarrhus apoplecticus cum febri & ſubſequente memoriæ defectu 27. 117

ejus cura ibid.
cum vocis ablatione & ſiniſtri lateris paralyſi &c. 28.123
ejusd. hiſtoria & cura. ibid.
Catarrhi delabentes 151
Cerebellum ſcirrhoſum 58.238
Cerebellum verſus ſpinalem medullam procumbens 31.138
Cerebri abſceſſus ex ictu ibid.
ejusd. hiſtoria ibid.
cavitates ſanguine fluido diluto farctæ & oppilatæ 30.137
meninges adnatæ 34.153
motus 116.117
ſubſtantia fiſſa ac diſrupta 30.137
ventriculi ichore repleti 30.134
Cerebrum liquoris alicujus ſpiſſioris inſtar & albi pultem referentis diffluens 30.136.
Cerebrum ſero refertum 60.244
Charaſii experimenta excutiuntur 99,100
Ciconiæ devorant innoxiè cantharides 1,3
Ciconiæ oleo nicotianæ enectæ anatome 1,2
Cicutæ terreſtris noxæ in variis animalibus 25.106
virtus in quo conſiſtat & qua ratione enecet? 3.13
Coccularum effectus in ciconia 1.1
Colicus dolor tympanitidem æmulans 70.271. & ſeqq. ejusd. hiſtoria & cauſa ibid.
Columbæ viperarum morſu enectæ anatome p.95. & ſeqq.
Comato epileptici hiſtoria 35.158.163
Conceptio quid & quotuplex ſit? p 34
Contuſio capitis ex caſu, cum vomitu, febri, delirio & ſopore, ſiniſtri lateris paralyſi & motibus convulſivis &c. 32.142. ejusdem hiſtoria ibidem.
Contuſionis capitis ex caſu hiſtoria 31.138
Convulſiones interpolatæ in infantulo teſticulis in ſcroto deſtituto 100.373. & ſeq. ejusd. hiſtoria anatomica. ibid.
Cor ab ichore acerrimo eroſum 51,216
Cor absque pericardio 57.234
Cor magnum 74.285
Cor ranarum è corpore evulſum & tripudians 3.9
Cordis oppreſſio ex multa ſanguinis grumoſi in auricula & ventriculo dextro contenti copia 56.229. & ſeqq.
Corporum ſtriatorum uſus 28.128
Cotyledones 8.19
Crus dextrum gangrænoſum 88.332
Cuniculorum Braſilienſium anatome 9.24

D.

Diarrhœæ cauſa p.170
Ductus choledochi in variis animantibus deſcriptio p.82.86
choledochus obſtructus 62 250
hepaticus triplex 20.81
ſalivalis Ant. Nukii p. 193. & ſeqq.
Dyſpnœæ cauſa p.155
Dyſtocia ex integumentis cranium fœtus obvolventibus ſanguine extravaſato anterius refertis 89.333. & ſeqq.

E.

Epilepſiæ cauſæ exponuntur p. 135.180. 372.
Epileptici infantuli hiſtoria ex inteſtinorum tenuium eroſione & gangrænoſi. 99.372 & ſeqq.
Epilepticus inſultus ſubitaneam mortem infert 30.133. & ſeqq.
Epiploon luteo colore tinctum 59.242
Epiploi ſcirrhus 46.203. & ſeqq.
Excandeſcentiæ febrilis cauſa p.167.168. 174.
Exuviæ viperarum poſt mortem circumgyrari videntur 3.9

F. Facum

F.

Fæcum alvinarum profluvium involuntarium 29.131
ejus cauſa ibid.
Febris à motibus convulſivis orta 37.168.171.
eſſentia ſeu ratio formalis 61.248
quartana cum motibus epilepticis 60.244.
Fæminæ ſemen non ejaculantur p.75
Fermentum ſtomachicum datur p.41
Fibrillarum cerebri uſus 28.128
Fœtus humanus cum ſuis involucris ex utero feminæ maleferiatæ 11.32.& ſeq.
nutritur & per venas umbilicales & per os p.38
ſemiputridus, ſecundinis novem diebus ante excretis, ex utero extrahitur 90.336. & ſeqq.
Fœtuum leporinorum anatome 9.23
vitulinorum, eorumq; ſecundinarum anatome 8.16. & ſeqq.
Frigoris noxæ p.93.94
Funiculi umbilicalis vitulini deſcript.p.20

G.

Gallinæ ſubitò enectæ anatome 17.68
ex carbonibus devoratis fatum 16.65
ductus choledochi 18.72.73
organa ſpiritalia ibid.
ova & ovaria ibid.
veſicula lactea ibid.
Gangræna lateris ſiniſtri 88.332. ejus cauſa ibid.
Glandula quid ſit 62.212
pinealis reperitur in canibus 20.81.86
Glandulæ cerebri, earumq; uſus 28.128
inteſtinorum in cervo 41
ſtomachicæ 62.251
Gravidarum perverſæ imaginationis vitioſi effectus 91.340
Grumi ſanguinis urinæ permixti unde proveniant 29.131.

H.

Hæmoptoe ex menſium ſuppreſſione 81 313. & ſeqq.
ejus cauſa & curatio ibid.
Hæmorrhagia narium inſolita 41.184
uterina cum fœtus immaturi excluſione 84.318. & ſeqq.
Hepar arenoſum 45.200
duplicatum 58.237
magnum 51.215.57.235.59.242.60.244.77.293. ejus cauſæ & incommoda 58.38
putridum & exuccum friabile 59.242
ſanguine orbatum 56.232
Hepatis abſceſſus 59.241. & ſeqq.
uſus ibid.
Hiatus amplus in cerebri meditullio vi ſanguinis impetuosè erũpentis factus 30.137
Hinnuli interanea 13.47
Homines caudati p.95
Hydatides numeroſ. in ovar. muliebr. 88.332
quid ſint. ibid.
Hydrocephali generatio p.149. & ſeqq.
Hydrocephalici anatome 33.147. & ſeqq.
Hydropici examen anatomicum ibid.
Hydrops aſcites 72.278. & ſeqq.
à ſcirrho partium glanduloſarum 71.276. & ſeqq.
ex rene dextro materia calculoſa oppleto 72.277
ovarii muliebris 87.325. & ſeqq.
pectoris 51.215
pericardii 50.214
Hypercatharſis funeſta ex medicamento aſſumpto 69.267. & ſeqq.
Hypogaſtrii dextri & pudendi pars gangrænoſa 88.332

I.

Ichor ſeroſus & cruentus circa cerebri baſin copiosè ſtagnans 34.153
ſtagnans in ventriculis cerebri & circa medullam oblongatam 30.134.

Icte-

Icterus cum febri tertiana 60.243.& ſeq.
Jecur vid. Hepar
Ignis actual. virtus in quonā conſiſtat? 128
an in lymphæ coagulo vaſculo non diſrupto adhibendus, ſicut in dolore iſchiadico? p. 133
Ileos funeſtus ex enterocele & gladii ictu 64.253.
Iliaca paſſio unde oriatur? 66.260.& ſeq.
Inconcinna capitis figura ſtoliditatis cauſa p.161.
Ingluvies gallinarum renaſci poteſt p.70
Interaneorum putrilago 55.228
Inteſtina flatibus diſtenta 58.237
lumbricis referta 60.244
luteo colore tincta 59.242
Inteſtini à lumbricis perforati cum tumore ſubitaneo in inguine dextro 68.264.ſeq.
Ilei & glandularum ejus gangrænoſis cum abſceſſibus variis in imo ventre latentib. 65.258. & ſeq.
Ilei gangrænoſis & perforatio 26.259
tenuis vulnus 67.263
Inteſtinorum cervi anatome 12.39.& ſeqq.
tenuium vulnera periculoſiora ſunt quàm craſſorum 68.265
Inteſtinum cœcum variorum animalium deſcribitur p.43.& ſeqq.
jejunum malè ſic nuncupatur p.42
Iræ damna p.167
Juvenis ſubitaneâ morte defuncti hiſtoria 57.233.

K.

Κεμὰς Æliani p.45.

L.

Lacerta per alvum pueri excreta p.89
Lacertarum anatome 21.86. & ſeqq.
jejunium p. 88
morſus p. 89
Lampſvverdius vapulat 92.352.& ſeqq.
Lana ſuccida ovium 10.31
Lethargi ſedes & cauſa p.145.146
Lepores placentâ uterinâ duplici gaudent 9.24.
quomodo ſuperfœtationi obnoxiæ 9.26
ſexum non mutant ibid.
Leporis gravidæ anatome 9.233.& ſeqq.
Lien decolor & exanguis 51.215
duplex 54.204. ejus ortus p.202
in quinque lobulos diviſus 50.215
magnus 60.244
ſanguine orbatus 56.232
ſcirrhoſus & calculoſus 61.246
Ligamenti foliacei ſtructura p. 34
Liquor flavus glandularum vaginalium in ſerpentibus p.98.99
Liquoris in abdomine contenti incredibilis quantitas 88.331
Lithontriptica quænam? 78.303
Lumbricorum diverſitas in corpore humano unde proveniat? 98.370
in capitibus vervecinis, cervinis &c. generatio unde proveniat 98. 370. & ſeqq.
in corpore humano generatio unde & quomodo fiat 98.369
per urinam & nares excretorum hiſtoria 98.368
Lumbricus, faſcia lata dictus per alvum excretus 97.368
Lupariæ deſcriptio 1.2
radicis effectus in ciconia majore 1. & ſeqq.
Luxatio vertebrarum lumbarium à delapſu ex alto cum urina & fæcum alvinarum ſuppreſſione primo contumaci, dein incontinentia 29.129. & ſeqq.
Lymphæ ductus duræ meningis p.150

M.

Maulwurff p.104
Maxillæ contuſio ex caſu, cum vomitu, febri, delirio & ſopore, ſiniſtri lateris

teris paralyſi & motibus convulſivis 32. 142. *& ſeqq.*
Medicamentorum topicorum agendi ratio p. 110
Medulla ſpinalis ſcirrhoſa 58.238. *& ſeqq.*
Medulla ſpinalis ſtructura & uſus 29.130 *& ſeqq.*
Membrana utriformis viſcera abdominis obumbrans iisq; adhærens 88.331
Memoriæ læſæ exempla & cauſæ 27.117. *& ſeqq. organum* p.122
Menſium per aures excretorum, præcedentibus motibus convulſivis, hiſtor. 83.316
per vomitum oculosq; excretorum hiſtoria 82.314. *& ſeqq.*
Menſtrui fluxus cauſa 81.312
Mercurii virtus 43.192. *& ſeqq.*
Mictio lapidea 80.307. *& ſeqq.*
ſanguinolenta 37.168. *& ſeqq.* 79. 304. *& ſeqq.*
Mingendi difficultas unde oriatur 87.328
Molarum generatio 92.346. *& ſeq.*
Mors ſubita & inopinata 36.135. *& ſeqq.* 36.163. *& ſeqq.*
Motus convulſivi cum ſubſequenti febri & mictione cruenta 37.168. *& ſeqq.*
Motuum convulſivorum cauſæ 33. 148 *& ſeqq.* 37.170. *& ſeqq.* 39.180. *& ſeqq.* 100.375.
Muci narium ortus p. 152
Mulier apoplexia ſubito enecta 30.137
Muris alpini anatome 22.90. *& ſeqq.*
docilitas p. 91
ſomnus hyemalis p. 93
Muſculorum dorſi ex globulo ſclopeti ictus lethalis 26. 115.

N.

Nicotianæ virtus 2.4. *& ſeqq.* 28.126
incommoda & noxæ 43. 192. *& ſeqq.*
Niveæ ranarum corpuſcula 3.9

O.

Odoratus organum p.182. *& ſeqq.*
objectum ibid.
Odoratus vitioſus, ejusq; cauſa 40. 180. *& ſeqq.*
Oleum an communis inſectorum hoſtis 3.8
Olei nicotianæ effectus in cane moloſſo 7. 14. *& ſeqq.*
ciconia femellæ 2.4
lacertis 6.13
limacibus ibid.
ſerpentibus 4. *&* 5. 10. *& ſeqq.*
Omentum putridum 60.244
Opii virtus 70.275
Ova in ovariis ante formata exiſtunt p.73
Ovarium muliebre ovi gallinacei magnitudinis 88. 332
tubæ uterinæ tunica inveſtitum ibid.
vaccinum 8.20
Oviductuum abſceſſus 58. 238. *& ſeqq.*
Ovorum fœcundatio qui fiat? p.74
gallinaceorum albumen p.76
nutritio p.75
putamen p.76
vitellum p.75

P.

Pancreas ſcirrhoſum 59.242. 62.250. *&* 88. 332.
Paralyſis pedum 78.303
ex ictu 31.138. *ejusd. hiſtoria. ib.*
Partium genitalium in cervis contemplatio 12, 40.
in juvene examen 34.154. *& ſeq.*
Partus cauſa 90.338
difficilis cauſæ 90.339
Pericardium ichoroſum 58.238. *&* 66.260
Phthiſeos & pectoris hydropis hiſtor. 51.215
& pericardii hydrop. hiſtoria 50.214
Phthiſicæ defunctæ virginis hiſtoria, 49.211
cauſa ibid.
Phthiſici anatome 73.283. *& ſeqq.*

Pthiſis cum calculis è pulmonibus & palato excretis &c. 44.194. & ſeqq.
ejuſdem hiſtoria & cura ibid.
cum hydrope ex peripneumonia 73 282.
ex pulmonum & pancreatis ſcirrhoſitate 47.205. & ſeq.
ejusd. hiſtoria & cura ibid.
ex topicis ſcabiem repellentibus 49 213.
quomodo producatur? 44.195. & ſeqq.
Pica unde oriatur? p.70
Pinguedo in corde hinnuli reperta 56.230
Placenta uteri humani 36
Pleuritidis hiſtoria 54.224. & ſeqq. *ejuſd. curatio & cauſa* ibid.
à febri verminoſa hiſtoria & cura 96.366. & ſeqq.
in empyema tranſeuntis hiſtoria cum ſopore funeſto ac cerebri cortice exteriori purulento 53.221. & ſeq. *ejuſd. cauſa* 53.222. & ſeq.
Polypus cordis 58.238 & 55.228
circa baſin cerebri 34.154
ejusd. generatio 56.231.
Polypi in corde vaſisq; huic appenſis maximi 66.260. & 61.246
in duplicatura meningum 77.294
Porcelli Indici anatome 9.27
animalia ruminantia ſunt ibid.
placenta uterina duplici gaudent ibid.
Ptyaliſmus ab immodico nicotianæ fumo contractus 43.191. *ejusd. hiſtoria & cura* ibid.
à mercurii dulcis exhibitione 43.192
Puella calculicaca 80.309
rene dextro cum ſuccenturiato carens 77.292
Pulmones adnati 76.291
calculoſi 45.199. *ejuſd. hiſtoria* ibid.
coſtis utrinq; pertinaciter adnati 34 153.
nigri & pleuræ adhærentes 88.332
putridi 59.242. & 66.260
putridi & ſcirrhoſi 46.203. *ejuſd. hiſtoria* ibid.
ſubputridi 58.238
Pulmonis deſcriptio 44.195
ex gladii ictu vulnerati hiſtoria 52 218. & ſeq.
Pulmonum abſceſſus 57.234
Purgantia circumſpecte adhibenda 69.268 & ſeqq.
Putredo carnis in femore 29.130

R.

Ranarum anatome 3.6. & 7
coäx unde? 3.10
Ren dexter in gallina calculis ſcatens p.71
magnus & per quatuor inſignes fiſſuras diviſus 77.293
ſiniſter eroſus & tunica ejus ſummopere incraſſata 76.291
in gallina deficiens p.71
Renes 77.294. & ſeqq. *eorund. ſtructura & uſus* ibid.
ſuccenturiati inſolitæ magnitudinis 61.246.
eorundem ſtructura 77.300
Rima in dextro cerebri ventriculo 30.137
Ruminatio non eſt motus voluntarius p.48 & ſeqq.
quomodo perficiatur? ibid.
Ruminationis præſtantia ibid.
requiſita 12.14. & 47.88
Rupicaprarum hiſtoria 14.53. & ſeqq.

S.

Sacculus glanduloſus in cervo 12. 39 & 46.
Salia volat. aromatica quando exhibenda? 32.145.
Sanguis concretus ovi gallinacei magnitudine

dine in cerebro repertus 30.137
exæſtuans an reſolventia validiora & volatilia ſulphurea admittat? 32.144.
grumoſus in cerebro repertus 30.134
inter cranium & duram meningem extravaſatus 31.138
Sanguinis eruptio per aures 31.138
per fœtuum pulmones motus 8.23
Scabiei cauſa p.170. & ſeq.
Schärz p.104
Scharzer ibid.
Schermauß ibid.
Scirrhus quomodo in glanduloſa carne oriatur? 62.251
Secretio quomodo fiat? 62.251
Secretionis animalis requiſita p.42
Senſus communis quid ſit? p.122
Serpentum morſus, & quî ſanandus? 5.12
oleo nicotianæ enectorum anatome 4.10. & 5.11 & ſeq.
Sinus duræ meningis novi, eorumq; uſus p.152.
Spaſmus flatulentus inſolitus 95.365. ejuſdem cauſa ibid.
Spiritus animalis ad nutritionem requiritur 29.132
non fermenteſcit p.173
Spiritus ſalis armoniaci in venas injectus funeſta excitat ſymptomata p.166
Sputum ſanguineum purulentum 73.282
Stoliditatis cauſa p.161. & ſeq.
Subſtantia cerebri fiſſa & diſrupta 30.137
Superfœtationis exempla 92.350

T.

Tabe conſumti puelli hiſtoria 48.209
Talpæ anatome Muraltiana 24.101 & 105.
nomen 24.104
pellis 24.105
reſpiratio ibid.
ſenſus 24.104. & 105
Tardæ avis hiſtoria & interanea 19.77
Tetanus utriusq; cruris & pedis imi ex dolore in lumbis & inguine 39.177
Thermæ rheumatiſmo correptis funeſtæ 74.284.
Thorax ichore repletus 57.244
ſero cruento repletus 57.234
Thymus duritie ac ſubatro colore præditus 66.260.
ſcirrhoſus 46.204
Tinctura antimonii effectus in motibus convulſivis 38.137. & ſeqq.
Tubæ Fallopianæ ſubſtantia quænam? 34 & 35.
Tumor internus in regione hypogaſtrica ſubortus 88.331

V.

Vaccæ, oves, capræ &c. animantia ſunt cotyledonifera 8.19
Valvulæ conniventes 162. & ſeq.
Vaſa emulgentia in utroq; rene duplicata 61.246.
in quatuor ramos diviſa 53.222
in ſiniſtro latere duplicata 71.277
Venæ cruralis ſpontanea apertio 85.322
ejuſd. hiſtoria & cura ibid.
umbilicalis in fœtibus vitulinis progreſſus 8.21. & ſeq.
Venenum viperarum eſt acidæ naturæ p.101
Ventriculi cerebri ichore referti 30.134
Vermium generatio in carne putreſcente 29.130.
in corpore humano noxæ p.146. & ſeq.
Veſicatoriorum virtus in quonam conſiſtat? 18.128.
Veſicæ inflammatio unde oriatur? 29.131
Veſicula fellis in infimo hepatis lobo ſita

ac cum initio duodeni arctè cohærens 66.260.
calculis repleta 59.242
Veſiculæ fellis intima tunica, quæ glandu-loſa eſt, bilem non ſecernit p.82.
vices in equis præſtat porus hepati-cus ampliatus p.82
pariter in hinnulo ibid.
in cervo ibid.
Veſicularum ſeminalium ſtructura & uſus in homine p.155. & ſeqq.
cervo ibid. apro majore ibid.
Vertigo ex vini & nicotianæ abuſu 28.123
ejuſd. hiſtoria ibid.
cauſa ibid.
curatio ibid.
Vinum podagricis nocet 42.189
Viperarum morſus 23.95.& 101
Viſcera inferioris ventris connata & con-glutinata 48.209
Vita animantium conſiſtit in motu ſan-guinis p.37
Umbilici inflati & pervii hiſtoria 94.364
ejuſd. cauſa ibid.
Vomitoria gravidæ fœminæ necem attule-runt 11.32 & ſeq.
Vomitus à viſo cathartico medicamento p.183.
ex irritatione meningum 31.140
funeſtus à pylori ſcirrhoſitate 62 244.
iliacorum quomodo fiat? 64.254 & ſeq.
periodicus in hernioſo 63.253. *ejuſd. hiſtoria* ibid.
quomodo fiat? 62.251
Urachus fœtus vitulini 8.22
Urinæ profluvium involuntarium unde oriatur? 29.131
retentio unde oriatur? ibid.
Ureter magnus & amplus 77.293
Uromantæ ridentur p. 120
Uteri abſceſſus 58.237
humani deſcriptio p.35
poſt partum pertinaciter inflati hi-ſtoria 93.362 *ejusd. cauſa* 93 363.
ſubſtantia ſubdura & quodammodo cartilaginoſa 51.215
ovilli prægnantis hiſtoria 10.27,28
porcini prægnantis hiſtoria ibid.
vaccini deſriptio 8.18,19
Uterus craſſus & ſcirrhoſus 88.331
quomodo ſeſe à conceptionis tempore ita dilatare fœtuiq; ſenſim ſen-ſimq; creſcenti domicilium præ-bere queat? 93.362.& ſeq.
Vulnera capitis quænam ſint lethalia? 31 139.
Vulnerariorum remediorum virtus 79 .307.

F I N I S.